

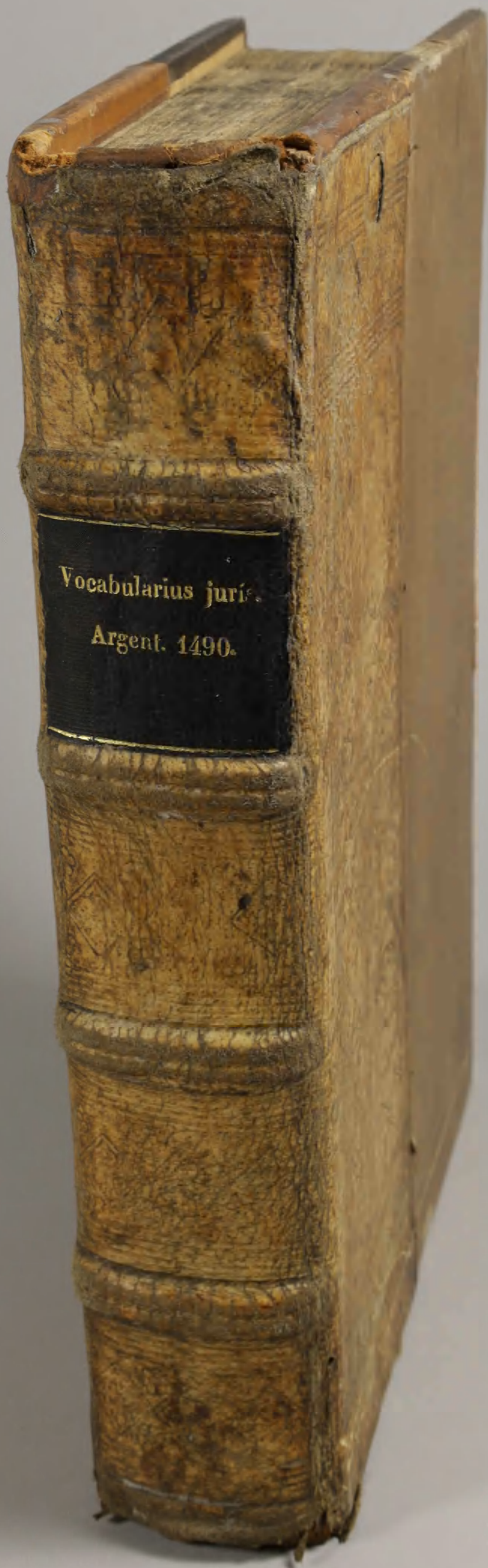

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 266
INKUNABULY

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
Inc. 267
INKUNABULY

Vocabularius juris.

Argent. 1490.

Vocabularius juris.
Argent. 1490.

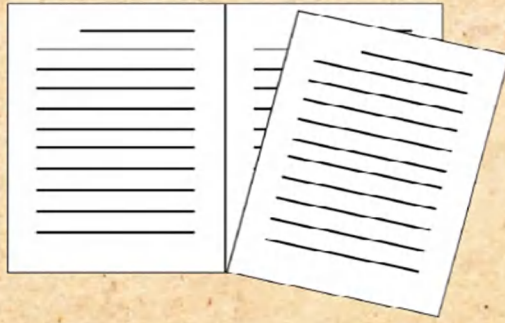
29
28
27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0

Modus legendi abbreviaturarum
utroq3 iure sine processu iuris

4 * 11485

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

W woluminie kolejno współoprawne sygnatury:

Inc. 266

Inc. 267

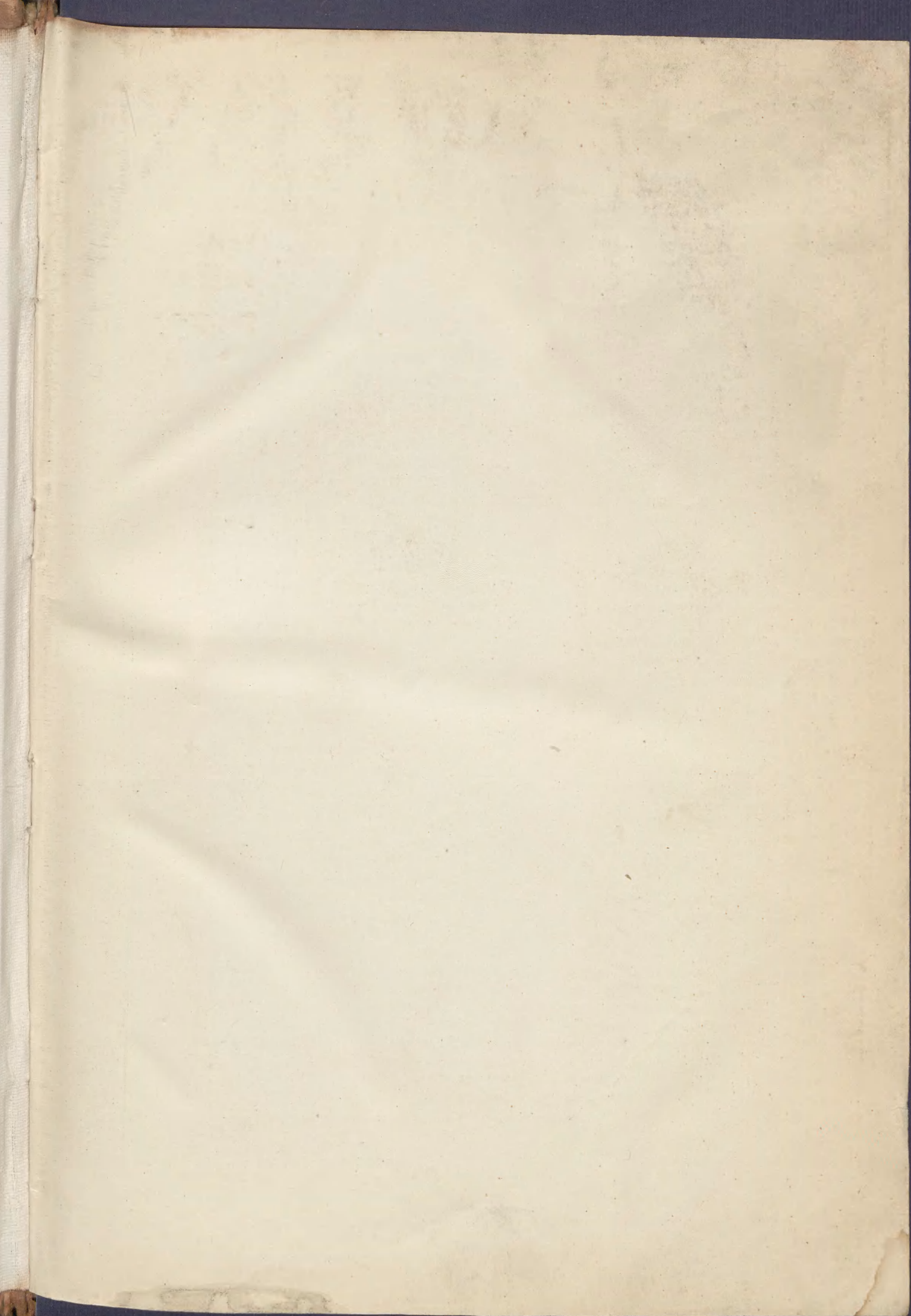

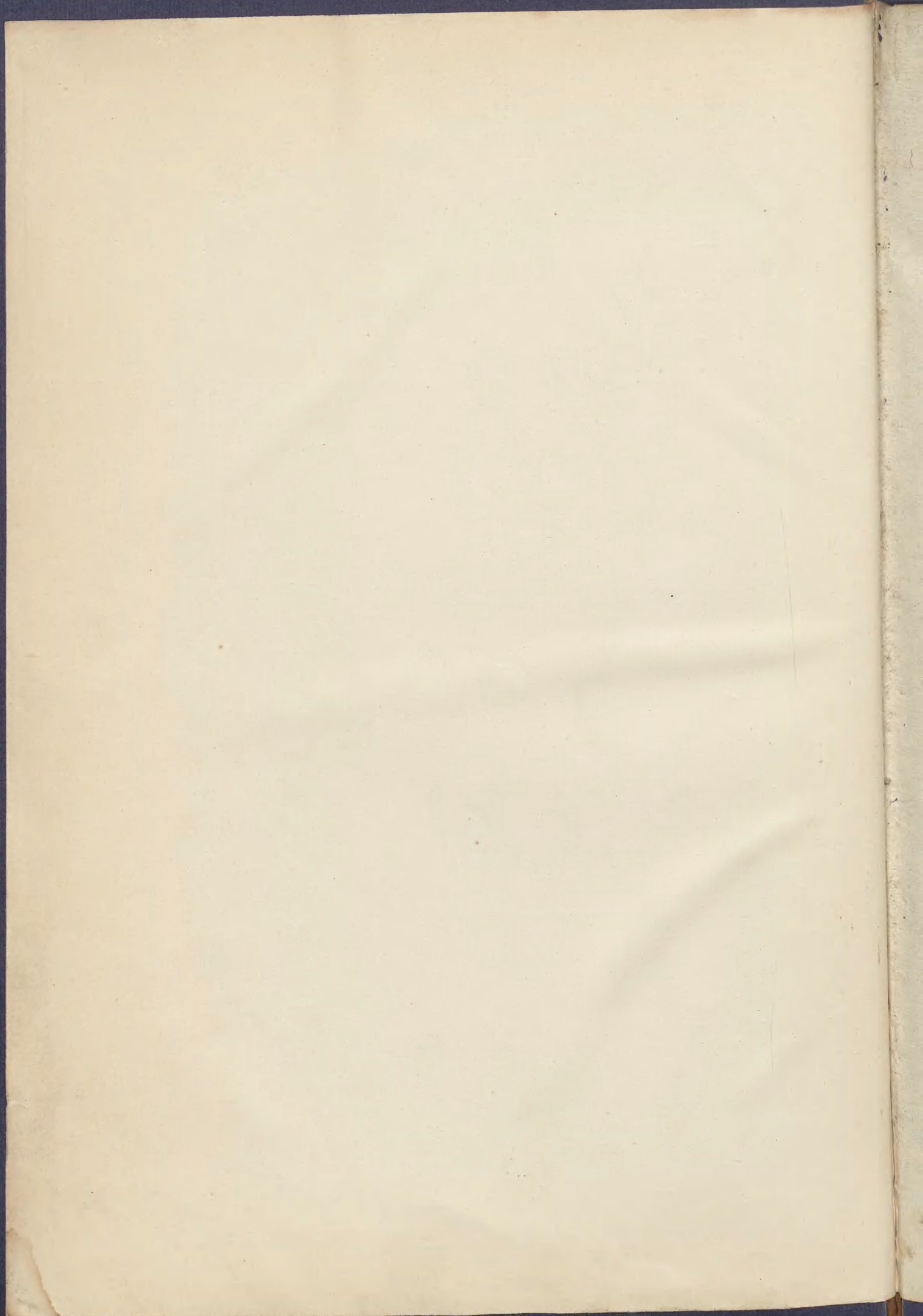
967^a
1. 4

G 79150

4°

Modus legendi abbreviaturas in
utroq3 iure sine processus iuris

4 * 11485

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Trapp
176
18
18

De modo procedendi.

Incipit libellus dans modum legendi abbreviaturas in utroque iure.

Via prepostere

Quia prepostere est ordo per hunc pe-
 tere subsidia, ut illis desi-
 cientibus divini favoris gratia
 postulet, ut de con. dis. j. ca.
 ois xpian. in fi. et in p. appa-
 ratus. Jo. an. li. vi. imo vir bono pagum exi-
 tu q. malo sunt inchoata principio, ut. lxj. dis.
 c. miramur. j. q. j. principat. et c. cu. pau. 36
 divino pmit. implozato p. sidio. cu. iur. vtri-
 usq. scia. ta. legu. q. canonu. p. ciosissima. non
 amminiculatiua. s. p. n. pal. et sacratissima.
 imo divini. inspirata. sic maxime competens
 p. cipit. comitib. baronib. militib. ceter.
 riq. nobilib. clericis atq. generosis p. sonis
 iurisdictione. et iurii. ipsoz. manutentione. ha-
 bentib. statui. ut hui. v. r. i. usq. iuris. l. cano.
 n. et civilis. noticia. aggredi. volentib. tam i
 legedo. q. in studedo. facilis. brevis. et planis-
 simus. pateat. accessus. in. textib. apparatib.
 summis. glosis. recollectis. et oib. abbrevia-
 turis. legu. et canonu. ad. omnipotentis. di. lau-
 dem. et. iunioruz. scolariu. sacerdotu. et iuris
 alumnor. instructione. q. aliter. fieri. habz. q.
 illoz. informatio. q. scolasticis. doctrinis. sco-
 las. forte. regedo. sua. laboriosi. oporteat. q. re-
 nutrimera. **A**tteto. q. ois. p. c. s. us. arti-
 um. et. sciaz. generatiu. ordine. in. se. debz. ha-
 bere. et. p. ter. vite. h. uane. insufficiencia. brevita-
 tem. continere. Tale. vt. sequit. brevissimu. in-
 struedi. modu. ob. suandu. esse. cetero. pedago-
 gis. nobilitu. salva. tui. emedatiode. melioratiu.
 ronabiliter. huc. docedi. modu. **P**rebabit. g.
 scolasticis. disciplinis. et. puerilib. eruditi-
 bus. i. donato. casualib. et. r. palib. i. alexadri-
 parib. ambab. declinationib. p. u. gatioidib.
 et. p. structionis. ordine. cu. moralib. auctorib.
Cathone. vt. Faceto. et. ceter. **N**o. p. vite. me-
 dietate. liberalib. artib. et. amminiculatiuis.
 artib. insistedo. vt. sunt. Grammatica. Logica.
Rhetorica. Geometria. Arithmetica. Mu-
 sica. et. Astronomia. **S**z. his. copediote. tras-
 cursis. p. n. cipalib. scientijs. videlicet. trami-
 phie. suadeo. citi. appropinqri. et. tandem. iuri-
 canonico. et. theologie. practice. finalie. imo-
 rari. **N**o. vt. ait. beatus. Hiero. **I**lli. i. vanitate.
 sensus. et. obscuritate. menis. ambulat. q. die.

bus et noctibus in dyalctica arte torquentur
 ut in can. Hone. dis. xxxvii. vbi reprehendunt
 dyalctici et rez naturas ingretes. necno ver-
 sificatores. et c. dis. c. legim. vbi p. vana dy-
 lecticoz garrulitate. et sophistica argumeta i-
 telligit. **O**rigenes. c. m. p. h. et. r. a. h. a. s. q. b. e. g. y.
 prii sunt p. c. u. s. s. i. **P**rimo. p. t. e. r. m. i. t. t. o. n. o. m. i. a. l. i.
 broz i. v. t. r. o. q. i. u. r. e. t. a. p. o. r. t. i. f. i. c. i. o. q. s. i. m. p. a. t. o. r. i. o.
 annectedo. cuilibet. hoz. divisione. in. libros.
 priales. **D**einde. subiungat. modum. allegandi.
 in. q. libet. libro. cu. exemploz. positioe. de. ab-
 breuiatur. vt. itroie. ad. iura. capesceda. ma-
 nifestet. quoz. ignoratia. paucos. excusat. iu-
 rta. regula. **I**gnorantia. facti. no. iur. excusat.
 vt. de. regulis. iur. c. ignoratia. li. vi. q. regla.
 duos. habet. articulos. p. n. cipales. **P**rim. q.
 ignoratia. facti. quelibet. excusat. maxie. duz.
 est. ignoratia. facti. p. b. a. b. i. l. i. s. t. u. n. c. e. m. i. n. t. o. r. o.
 excusat. ignorantem. vt. in. l. error. facti. q. de.
 iu. et. fac. ig. **N**o. em. p. me. no. stat. mibi. i. p. u. t. a.
 r. i. n. o. d. z. vt. in. c. i. p. u. t. a. r. i. de. re. i. u. l. i. v. **S**e-
 c. u. d. u. s. a. r. t. i. c. u. l. u. s. e. s. t. q. i. g. n. o. r. a. t. i. a. i. u. r. i. n. e. i. m. i. n. e. z.
 excusat. q. ius. q. libet. scire. tenet. et. nemini. li-
 cet. ipm. ignorare. vt. i. l. regula. ff. de. iu. et. fa.
 ig. **D**ebem. g. sciam. iuris. omnes. appetere. ne.
 in. p. t. e. m. p. t. u. d. e. i. n. o. s. i. n. c. i. d. e. r. e. p. t. i. n. g. a. r. **N**am.
 p. t. e. m. p. t. o. r. e. s. c. a. n. o. n. u. p. e. c. c. a. t. i. n. s. p. i. m. s. c. i. t. m. c. u.
 ius. i. n. s. t. i. n. c. t. u. n. u. t. u. et. g. r. a. i. p. s. i. s. a. c. r. i. c. a. n. o. n. e. s.
 editi. sunt. vt. x. v. q. j. violatores. et. ca. nulli.
 p. h. a. s. **P**ro. q. sciendu. q. ius. est. ars. boni. et.
 equi. cui. merito. q. s. nos. sacerdotes. ap. p. e. l-
 lat. i. s. u. a. i. u. r. a. c. u. i. l. i. b. e. t. m. i. s. t. r. a. n. t. e. s. ff. de. iur. et.
 iu. l. j. **R**u. h. **E**st. aut. ius. nome. generale. **E**t.
 lex. est. sp. s. i. u. r. i. s. **A**ctia. ius. d. i. p. c. e. p. t. u. s. s. e. u. o. z.
 d. i. n. g. i. t. i. o. p. n. c. i. p. a. n. t. i. a. v. e. l. d. n. i. c. i. r. e. a. s. u. b. d. i. t. o. s.
Et. sic. ius. triplex. distinguit. q. z. talis. supioz.
 p. n. c. i. p. a. n. s. a. u. t. e. s. t. d. e. i. t. u. c. d. i. i. u. s. d. i. v. i. n. u. m.
 a. u. t. e. s. t. n. a. t. u. r. a. et. d. i. i. u. s. n. a. t. u. r. a. l. e. p. m. e. n. u. a. u. t.
 e. s. t. h. o. m. o. t. u. c. d. i. i. u. s. h. u. m. a. n. u. s. i. g. e. n. t. i. u. v. l. c. l.
 u. i. l. e. v. e. l. p. o. s. i. t. i. u. **I**us. n. a. t. u. r. a. l. e. e. s. t. c. o. m. u. n. e.
 o. m. n. i. n. a. t. i. o. n. i. e. o. q. v. b. i. q. i. n. s. t. i. n. c. t. u. n. a. t. u. r. e.
 n. o. a. l. i. q. u. a. p. s. t. i. t. u. r. e. h. a. b. e. t. v. t. m. a. r. s. et. f. e. m. i. n. e.
 p. u. e. r. t. o. p. u. e. r. o. z. e. d. u. c. a. t. i. o. c. o. m. u. n. i. s. o. m. n. i. u.
 p. o. s. s. e. s. s. i. o. q. z. i. u. r. e. n. a. t. u. r. a. l. i. o. i. a. s. u. n. t. c. o. i. a. i. c. o.
 m. u. n. i. c. a. d. a. t. p. e. n. e. c. e. s. s. i. t. a. t. **N**emo. em. p. r. i. u. s.
 d. i. c. a. t. q. d. c. o. m. u. n. e. e. s. t. v. t. d. i. s. x. v. j. c. a. s. i. c. u. t. h. i.
 i. n. m. e. d. i. o. et. i. l. l. u. d. i. u. s. e. d. i. s. s. i. m. u. e. s. t. q. z. e. i. p. c. e. e.
 p. r. a. i. l. e. g. e. et. i. e. n. a. g. e. l. i. o. p. r. i. n. e. n. t. v. t. q. d. t. i. b. i. v. i. s.
 f. i. e. r. i. m. i. b. i. f. a. c. q. d. n. o. t. i. b. i. n. o. l. i. **S**ic. p. o. t. e. s. i. n.
 t. e. r. r. a. v. i. u. e. r. e. i. u. r. e. p. o. l. i. v. t. d. i. s. j. i. n. p. n. d. i. l. p. o.
 d. e. r. e. t. a. l. i. a. s. p. s. i. d. e. r. e. t. h. q. v. j. d. e. c. r. e. t. o. d. e. m. a.
 i. o. et. o. b. e. d. i. l. e. c. t. i. v. b. i. i. n. c. l. u. d. i. t. **N**on. f. u. r. t. u. m.

ORDO SEV DISPOSITIO
Huius doctrine.

Ignorantia facti no
iuris excusat quia

Ius

Alia Iuris descriptio.

Ius triplex.

Ius natu. equisimilit
et pfectum.

Incl. 267

1417737

De diffinitione Juris

facies. **N**o mechaberis. **N**o occides. **N**o suscipies vocē mēdaci. **E**ro. **x**ij. **z**. **x**iiij. **D**eu. **v**. **c**. **D**sec. **v**ij. **c**. cū multis silib. **D**oc ius cepit ab exordio rōnalis creature. nec variat tpe. s; est imutabile plenū **z** pfectū. **d**i. **v**. in **p**n. **z** **d**is. **v**ij. in **p**n. **S**z ius positivū est pstitutio hoīs variabil' **z** ipfecta. **E**t subdividitur in canonicū **z** civile. **N**ā sic ex duob; cōponit' hō. s. materia **z** forma. **S**ic due sūt dignitates i ecclia militate. s. pontificalis auctoritas **z** imperialis prās. vt d' maio. **z** obe. **c**. solite. ex qb; iura duplicia pdierunt. **P**apa em est p ditor canonū. **z** impator legū. **E**x q; iam ptz causa efficiēs vtriusq; iuris. **S**ed causa material' iuris positivi est leges **z** canones. decreta seu decretales eplē. circa que oīa versat ipm ius. **E**t coincidit cōiter causa material' cū subiecto. **U**n subiectū iuris canonici est. **B**onū ecclesiasticū fidelīū directivū decisionē singloz negotioz **z** rines rez ecclesiasticaz vtilitatē pseruās. **U**el est hō catholic' dirigibil' iure canonico in bonū humanū similē **z** diuinū. **N**ā sic supponitur scia scie. ita subiectū subiecto. **E**t phic morali cui scia iuris vtriusq; subordinatur subiectū est bonū humanū. igit' **z** c. **S**ic subiectū iuris civilis est hō politic' pstitutiōib; legalib; dirigibil' simplr in bonū humanū ad reipublice vtilitatē pseruandū. **C**ausa finalis satis patz ex dictis. **N**ā finis iuris est bonos **z** sciētes efficere. nō metū solū penarum. **v**ez etiā exhortatōe pmiōz. **C**ausa fo formalis duplex ē. s. forma tractādi. que est mod' agēdi. vt diffinitiv'. diuisiv'. pceptivus. phibitiv'. **z** exemploz positiv'. **E**t forma tractat' q; pstitit in diuisione libroz totaliū in partiales. **z** ptialiū in titulos seu rubricas. **z** tituloz in capitula. leges. pagpbof vl respōsa **z** c. vt infra dicet'. **U**n ius canonicū in qtuoz libris pncipalib; nob est tractū. **P**rim' liber est Decretū. **S**ecūd' Decretales. **T**ert' ser' liber. **Q**uart' Clemen. s. pstitutiōes. **P**ro q; sciendū q; differentia est int' decretū. canonē. **z** decretalem eplam. **H**ec differentia notat' **d**is. **i**ij. **s**. porro vbi dic' **B**racian'. **C**anonū ali; sūt decreta pontificū. ali; statuta pcellioz. **N**ā canon pzie d; statutū in pcellio generali vl puinci ali factū auctoritate epoz. vt de cō. **c**. **i**. **D**ecretū fo est statutū qd papa de pcellio cardinaliū ad null' tñ pfulatōz statuit **z** i scriptis rededit. vt de rescrip. **c**. pñti. **D**ic aut' decre

tum sumit' p noie libri in quo decreta scōz patrū descripta sunt. **C**apit' etiā alit' decretum. de re. **ec**. nō ali. **c**. **i**. **l**. **v**ij. in glosa magna in fine. vbi ponit' differentia inter decretum. auctoritatē **z** psumum vl collaudationē iudicis. **z** c. **S**z decretal' epistola d; quā papa sol' vel de pcellio cardinaliū ad pfulatōem alicui' rescribit **z** rñdet. vt de rescrip. **c**. **i**. **e**t glo. in. **s**. oēs he spēs. **d**is. **i**ij. **E**tia inuenit' h' decretale. vt. **x**v. **q**. **j**. oīa decreta. **I**ndiferēter tamē decreta. canones. **z** decretales ius canonicū nuncupant. vel canones. **E**t vnū sepe p reliq; sumit'. **C**ocat' etiā canonicā institutio. **A**liqñ dogma. qz pstitit in doctrina fidei xpiane. de cō. **d**is. **v**. **c**. **f**. **A**liqñ do mādātū. qz pstitit in doctrina d' morib;. **d**is. **l**ij. **d**eniq;. **A**liqñ interdictuz. qñ nulla pena ad h' c. de cō. **d**is. **i**ij. nō optet. **E**t qñq; sanctio quādo pena ad h' c. **x**vij. **q**. **iiij**. **S**i quis vere. **D**ic etiā decretales i plurali numero vtimur p libro in quo dicta capitula que etiā decretales dicunt' pntentur. **V**enio nūc ad libros. **P**rimū igit' libz iuris canonici q; decretū d; cōposuit magister **B**racian'. **N**ō quidē inueniēdo. sed dicta scōz patz in diuers' dispersa voluminibus in vnū volumē debite **z** ordinate colligendo. **E**t h' circa annū dñi. **D**eccl'ij. **F**uit etiā ille **B**racian' vn' de trib; fratrib; cuius alter frater **P**etr' lombard' libz sententiarū cōscripsit. **z** tert' **P**etr' comestoz vl mādicator' q; scolasticā hystoriā fecit.

Diuiditur autem hic liber p m' Decretū in tres ptes pncipales. **Q**uaz pma vocat' distinctiōes. qz vltcrius subdividit' in ptes centū **z** vnā. quaz qlib; distinctiō d; d; **H**abet em h' pma ps decreti distinctiōes centū **z** vnā. a qb; ipa tota nom est sortita. **I**ste aut' distinctiōes vlt' subdividunt' in canones vel capitula. q; canones interdū ppter aliquoz ipoz plicitatē subdividi pnt in pagraphos. **z** pagraphi ipi si lo gi fuerint in psculos. **S**ecūda ps decreti noiat' cause. **E**t pnt in se triginta sex causas in q; diuidit'. a qb; **z** nomē accepit. que cause subdividunt' vlt' in questiones. **e**t he q; questiones in canones vl capitula. que vlt' tra in pagraphos **z** psculos subdividi pnt. vt supra de distinctiōe canonū pmissum est. **E**t tñ h' antiaduertendū q; causa xxxij. b; q; questiones sex. quaz q; questionū tertia nō diuidit'

Ius positivum

Causa efficiens iuris
dicitur s; Papa & Imperator

Subiectum iuris canonici

Subiectum iuris civilis

Termin

Decretum

De ordine librorum

immediate in canones vel capitula s; inibi
interponit tractatus de pnia. q; p; in se
distinctiones septē in quas diuidit. z he sub
diuidunt in capitula vel canones z paga-
phos. vt supra dicebat. z interdū diuiditur
distinatio in pagaphos absq; capitulis.

Tertia z vltima ps decreti nūcupat: de
psecratione. z habet sub se quinq; distincō
nes in q; diuidit. quaz quelibet in plures
subdiuidit canones vel capitula. z q; in
pagagraphos. vt supra dictū est. **V**ersus.

Decretū centū dat distinctiones z vnam.
Triginta causas z sex addit tibi mixtas. **D**i-
stinguit septē penitētia. cōsecra. q; q;. **A**uto-
rem quaz tibi declaro graciā. **U**t sic bre-
uius. **L**. distinguit z. j. causas dat. x. tria. cū
sex. Penitet. v. versum. vult psecrare reuer-
sum.

Nūc ponēda z notāda sunt exempla
allegationū. z de pma pte decreti notā q; il-
la syllaba di. vel dis. etiā sola lra. d. signifi-
cat distinctionē. z numer⁹ sequēs immedia-
te denotat quotā distinctionis. **U**ltimo po-
nitur pncipiū canonis vel capituli in q; au-
toritas vel allegatio cōtinetur. **E**xempluz
accipe in pma pte decreti. vbi sic allegatur.

vij. distincōe. quo iure. **E**t hoc sic abbre-
uiatur. di. vij. quo iure. i. in pma pte decre-
ti. in distincōe octaua illi⁹ pris. in canone
qui incipit. quo iure. **A**liud exemplū. di. xxx
vij. nōne. z. c. legim⁹. id est. in pma pte decre-
ti. in distincōe. xxxvij. eiusdē ptis. in cano-
nib; qui incipiūt nōne. z legim⁹. **I**tē aliud

di. el. mulci. z. c. nō loca. z di. l. ponderet. qd
declara vt p; **I**n secūda pte decreti no-
ta q; p; numer⁹ positū añ litterā. q. datur in-
telligi quota cause. z sic oīa talia adiectiua
numeralia pma. secūda. tertia. quarta zc. vi
q; ad tricesimā septimā añ litteraz. q. posita
semper includit hoc substantiū causa. **N**ec de-
bet ille numer⁹ excedere. xxxvi. quā non sūt
plures cause in secūda pte decreti. **E**t p; lit-
terā. q. intelligit questio in nōmiatio. v. in
alijs casib; p; exigētiā p; gratuitatis. **C**ōmu-
niter tñ in ablatiuo allegat questione. **S**; p;
numer⁹ sequentē istā lram. q. designat qta
questionis illi⁹ cause pmissē. **E**t sic numer⁹
sequēs erit adiectiui isti⁹ substantiū qstioe.

p. q. designati. qd nūq; subintelligit sed sp
expresse ponit. **U**ltimo subiūgit canon vel
capitulū isti⁹ questionis in q; autoritas alle-
gata queri debet. **E**xemplū sume de secun-
da pte decreti. vbi sic allegat. pma questioe

pma. pncipatus. z ca. cū Paul⁹. **E**t solet sic
abbreviari. j. q. j. pncipat⁹. z valet tñ i secū-
da pte decreti. in pma causa illi⁹ pris. z in p-
ma questione illi⁹ pme cause in cañ. incipie-
tibus. pncipat⁹. z cū paul⁹. **I**sto obseruato
q; in toto iure nō breuiat pncipiū canonis.

capli. vel legis. sed semper integre ponit pnt
in libro cōtinēt. **A**liud exemplū. xj. q. iij. iter
verba. xvij. q. iij. si quis suadente. **I**tē. xxij.
q. j. noli estimare. z. c. militare. xxvj. q. v. non
liceat. z. c. auruspicine. s. nec ideo. **D**eclara
ista exempla z signāter vltimū in secūda p-
te decreti in causa. xxxvj. in questione quanta
eiusdē cause in canonib; qui incipiūt. nō li-
ceat. z aruspicine. in s. nec ideo. **Q**uia tamē

tractat⁹ de pnia inserit in. iij. q. ipsius cause
xxxij. vt supra dictū est. ideo sumat exem-
plum vbi sic allegat. de penitētia distincō
ne pma homicidior. z ca. homicidiū. **N**oc
sic breuiat. s. pe. di. j. homicidior. z. c. homi-
cidium. i. in secūda pte decreti. in causa. xxx
iij. in questione tertia isti⁹ xxij. cause. in di-
stinctione pma isti⁹ questionis. in tractatu
de penitētia. in canonib; qui incipiūt homi-
cidior. zc. **A**liud exemplū. de pe. di. v. opoz-
tet em. de pe. di. vij. c. j. **I**ntellige vt p; et
specialiter vltimū. i. in tractatu s penitētia.

distinctione septima z vltima isti⁹ tractatus.
in capitulo pmo hui⁹ distinctionis. **E**t sic qñ
allegat. c. j. ij. vel. iij. nō ponit pncipiū capi-
tuli vel canonis zc. **D**e tertia pte decre-
ti ponē exemplū. vbi allegat hoc modo. de
cō. di. j. nocte sancta. ca. missas. z. c. oīs xpia-
nus. **D**ō ita breuiatū sic intelligit. id est i vl-
tima pte decreti que intitulat de psecratione
in pma distincōe illi⁹ pris. in canonib; qui
incipiūt. nocte sancta zc. **I**tē aliud exēpluz
de cō. di. ij. in cēna. z. c. liquido. de cō. di. v. nō
mediocrit. ne tales. z. ca. nūq;. i. de psecratio-
ne distincōe secūda z qnta. in capitulū inci-
piētib; in cēna. liquido. z nō mediocrit. zc.

Nō debet autē in tertia pte decreti vltra qñ-
tam distinctionē allegari sic nec in secūda
pte vltra septimā. **E**t in pma pte non vltra
centesimā pma. **Q**uia nulla priū plures ha-
bet distinctiones. iō vltra allegās notāref tā-
q; imperit⁹ errare. **E**t q; in qlibet pte decre-
ti sunt distinctiones. notā differentia in allegā-
do. **N**ā qñ allegat distincō absolute cum
numero sine addito alteri⁹ determinatiōis
vt dicēdo. di. j. ij. iij. vel. v. zc. tūc q; redus
est in pma pte decreti. vbi sunt centū z vna

De modo allegandi

I distinctiones. Quia autem allegat distinctio cuius addito de penitentia. ut sic. de pe. di. i. ij. iij. et tunc queri debet in secunda parte decreti. in causa. xxxij. et questione tertia illius cause. ubi ponitur tractatus de penitentia. qui habet septem distinctiones. ultra quas non allegabis ibi si velis iurista videri. Sed si allegat de. cum addito tali de consecratione. ut sic. de co. di. i. ij. vel. iij. et tunc querat in tertia parte decreti ubi sunt tunc quatuor distinctiones. Nec etiam plures allegabis alias te ostendis iuris ignarus. Et sic in omnibus his tribus partibus decreti allegat distinctio cuius quota sequere sub ea differentia. quod interdum nulla determinatio precedit. ut in prima parte. Interdum precedit. et hoc dupliciter. Aut precedit de pe. ut in secunda parte decreti. Aut de co. ut in tertia parte decreti. Item in secunda parte allegatur quota cause tacendo illud nomen causa. sed subintelligendo. ut sic etiam in feminino genere adiectivum numerale substantivum includendo suum substantivum. ut prima. secunda. tertia. quarta. quinta. et subaudi causa. deinde de substantivum questio cum suo adiectivo expressa ponit. scilicet questione prima. secunda. tertia. quarta. et. Postea initium canonis. ut ois ponderet. nonne legitur et. Quia quicquid per paragraphos allegat omissio nomine capituli et subiungit principium paragraphi. ut. ij. q. vj. §. b. iduum. Et frequenter quando allegat capitulum non est opus allegare paragraphum. et e converso. Si pro capitulum est longum dicat in principio. me. vel si. aut circa principio. me. vel si. ubi autoritas vel textus allegatus habet. Finaliter. Dilige decretum si gliscis canonicari. Distinguit. causat. penitet et consecrat. Tamen de primo libro. Secundus liber iuris qui Decretales nominata a Gregorio papa. ix. composuit est. que in una compilatione redigi percuravit per magistrum Raymundum suum capellanum diversas decretales epistolas predecessorum suorum corrigens et concordans. Et hoc circa annum domini. M. ccc. lxx. Et sic penes annos xxxvij. post compilationem decreti. decretales in hac forma redacte fuere. Nam post hoc sub anno domini. M. ccc. lxx. concilium lugdunum. fuit celebratum ab Innocentio papa. iij. anno sui pontificatus secundo. in quo multas edidit constitutiones. quas etiam suo tempore super decretales descripsit. Et iste liber decretales vocatur dividit in quatuor libros principales. Quorum quilibet ulterius subdividit in multos titulos vel rubricas. et tituli in capitula. Capitula in paragraphos. et hi interdum in versiculos. Primum autem principalis

liber decretalium tractat de personis ecclesiasticis et ecclesie ministris et eorum officijs. et quomodo tales creandi et ordinandi sunt. et continet titulos. xxxij. Secundus liber decretalium est de iudicijs et de requisitis in iudicio. et habet. xxx. titulos. Tertius est de vita et honestate clericorum et rebus eorum et rebus ecclesiarum. et habet titulos. l. Quartus de sponsalibus et matrimonijs et ceteris his annexis. et continet. xxxj. titulos. Quintus et ultimus liber partialis decretalium est de accusatoribus. criminibus. et diversis penis per eis infligendis. et continet titulos. xli. Dicitur et computatis totaliter liber decretalium habet titulos vel rubricas ducentas minus. xv. hoc est. c. lxxv. De quibus predictis nota hos versus. Pars prior officia creat ecclesie sicut milistros. Altera dat testes et cetera iudicio. Tertia de rebus et vita presbyterorum. Quarta docet quales sint ritus coniugatorum. Quinta de vicibus et penis tractat eorum. Ut sic brevis. Iudex iudicium. clericus sponsalia crimina. Nec tibi designat quod quatuor volumina signat. De numero titulorum versus nota sequentes. Bis septem de preteritis simul vno ferto ducetos. Qui tituli ponent infra placite et metrica. Nam sumant exempla ex decretalibus ubi sic allegat. de summa trinitate et fide catholica. danam. Ita brevari solet. de sum. tri. et sic. ca. danam. Aliud exemplum de electione et electioni potestate. cum in cunctis. Ita brevari solet. de elec. et elec. po. cum in cunctis. i. in libro decretalium sub titulo de electione et. in. c. quod incipit. cum in cunctis. Aliud exemplum de fo. cope. Si diligenti. Aliud de vi. et ho. cle. ut cle. Aliud de pe. et re. Omnis vtriusque. Ita exempla sic breviata suo modo sunt explicata ut per exemplum. et ita de alijs. Tertium librum qui sextus appellatur composuit Bonifacius papa octavus. In quo decretales epistolas suorum predecessorum videlicet gregorius. x. Inno. iij. Clemens. iij. et aliorum cum suis proprijs epistolis recollectis in unum librum quem sextum appellavit. Nam sic quod ille cum alijs quatuor libris principalibus decre. in unum volumine sexti componere. Sed quod liber est specialis post dictos quatuor editus. supplet defectum diversorum causarum emergentium in alijs non comprehensorum. Et sic per mulgate constitutiones libri sexti. anno a natiuitate. M. ccc. vij. nonas martij. pontificatus Bonifacii pape octavi. anno quarto. Dividit autem sextus codex in quatuor libros partiales. scilicet decretales et quilibet horum librorum in titulos et hi per capitula et paragraphos. ut in

De Libris canonum

quis in sexto non sint tot tituli sic in decretis
libri. nec tot capitula in titulis. sed ubi deficit
aliquid non plene decisum in decretis. id po-
nitur in sexto. Sunt namque non sumenda exem-
pla de libro sexto. ubi sic allegat. De constitu-
tionibus. ut aiaz. libro sexto. et de rescriptis. sta-
tuti. §. cum pro. §. ficulo nullus. lib. eo. Hoc sic
intelligit. i. in sexto sub titulo de rescriptis. in
capitulo quod incipit Statutum. in §. illius ca-
nonis qui incipit Cum pro. in §. ficulo Nullus.
Sic etiam de prima allegat. de constitutis. i. ca.
ut aiaz. in li. sexto. Et sciendum quod in sexto al-
legat eodem modo ut in decretis. sed solum muta-
to quod in sexto allegat. sed in fine addit li. vi. p.
propter differentias librorum. quod omnes rubricae sexti
sunt etiam in decretis. Debet ergo ad rubricam
post capitulum addi li. vi. ut sciatur esse in sexto.
Quod si non addit querit capitulum allegatum in
decretis. et sic errare pringeret ex omissione
ne huiusmodi additio li. vi. q. c. in sexto allegatum
non inueniret in decretis. Alia plura prae-
ter exempla sumi. ut de iudi. mulieres. §. ceteris. et
c. se. li. vi. de cle. diu. c. unico. §. in ceteris aut.
c. o. li. de ces. pben. detestanda. li. vi. De cesi.
quibus. c. o. li. Que sunt declaranda suo modo ut
supra. Et tunc de tertio libro. Quartum li-
brum iuris canonici a clementine dicitur subaudi-
do constitutiones: coepit et edidit Clemens pro-
prie. Sub anno domini. M. cccc. in concilio
Veniensi. quod sex mensibus tamen duravit. Sed
ipse Clemens morte puenit ad publicum non pro-
durit. Sed post eum Johannes papa. xiiij. comple-
uit. corripuit. in quibusdam mutauit. et executioni
demandauit. Que constitutiones ita collecte di-
cuntur clementine a Clemente quanto. et fuerunt pro-
mulgate anno domini. M. cccc. quarto kal. no-
uembriis. de qua vide glossam in phemio clem-
entis in libro nouembris. et in libro pontificatus
At in Joh. an. in phemio huiusmodi libri. Da-
le dicitur isti qui allegat librum septimum. quod dicte
constitutiones non sunt numerate sub nomine li-
bri sed debet intitulari clementine ut supra di-
ctum est. Et diuiduntur clementine eodem mo-
do in quatuor libros. Juxta materiam istius usus.
Iudicium clericorum. sponsalia crimine. De qua
tractat sicut decretales et sextus. licet paucio-
res contineat titulos. At tituli pauciora capi-
tula. in quibus et que rursus diuiduntur. Sunt au-
tem exempla talia in his accipienda. Ubi sic al-
legat. De hereticis. ad nostrum. in clementinis. §.
sic. breuiat. De here. ad nostrum. in cle. i. in consi-
tutionibus clementinis sub titulo de hereticis

et manicheis. i. ca. quod incipit ad nostrum. Aliud
exemplum. de reli. et ve. san. si dominum. in cle. i. de re-
liquis veneratōe sanctorum. i. c. si dominum. i. clem-
entinis. Et sic de alijs. Nam hic allegat per omnia
sicut in decretis eo de prelo quod addit h in cle.
sicut in sexto addit libro sexto. propter rationem
ibi dictam. Et potest hec additio praeiudicari. ut sic al-
legado. Cle. pastoral. §. rursus. in fine. id est
in clementinis. in c. pastoralis. in §. rursus. i.
fine illius. §. ubi dicit. Qui falce mittit in messem
alteri perperam agit. Et h de allegatōibus
exemplis iuris canonici quod ad quatuor libros
sufficiat. Et ut dicti libri cognoscantur scien-
tia. quod decretum sic incipit. Humanum genus
duobus regit naturali videlicet iure et moribus
Decretales incipiunt. Gregorius episcopus seruus
seruorum dei. Sextus incipit. Bonifacius episcopus
seruus seruorum dei. Clementine diuersimode
solent incipi. Quibus sic. Johannes episcopus seruus ser-
uorum dei. Omnis nulla iuris sanctio Quandoque sic
Clemens episcopus. etc. Fidei catholice fundam-
to etc. Et ante veniam ad materiam decreti i
distinctionibus et causis et ad rubricas in decre-
talibus. de libris legum et allegationibus in eis
praeiudicari.

De senibus civile uel

Impatorum quod leges appellat tradi-
tum est nobis in multis. et generaliter in
quatuor voluminibus quod dicuntur libri legales.
ut sunt Digestum. Codex. Instituta et Aure-
ticum. quibus addit liber feudorum. Primum est li-
ber iuris civilis est Digestum. et continet leges et
statuta romanorum. et continet in se quinquaginta
libros partiales. qui in tribus voluminibus con-
prehendunt. Primum volumine est digestum vetus
quod habet. xiiij. libros partiales. Secundum In-
forciatum. et h. xiiij. libros partiales. Tertium di-
gestum notum. quod. xij. habet libros partiales. qui
bus connumerat. erunt quinquaginta libri par-
tiales. Et vocat digestum alio nomine Pandecta
vel liber pandectarum. a pan grece. i. totum lati-
ne. et decta doctrina. quasi ibi sit tota doctrina
omni iuriscōsultorum. omnes disputatōes et deci-
siones legitimas in se continet. ut dicit in li. ij.
C. de ve. in. enti. §. cum omnia. Et iste liber dige-
stus est collectus ex veteri iure quod ab urbe ro-
mana conditum et a spe Romuli usque ad tempus
Iustiniani impatoris. fere per mille annos et
trigecos confuse statutum fuit. et extendebatur in
duo per mille libros et decies centena mi-
lia veruū. id est. paragraphorum vel responsorum

Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a commentary or reference list, mentioning various legal sources and terms.

De modo allegandi

vt habet in. §. cū oīa. p. allegato. Vocat autē h noīe digestū. qz oīa decidēda ibi digerūt z solūūt. Scribit etiā p duplex. ff. 3 mores oīm libroz legalīū cū nulla lra f. ponat i h noīe digestū. Itē vt autē qdā. qz p duos īpe ratores qz quis Frideric⁹ noiabat postea matur⁹ ruminatū est z digestū. a qz impa roz qlibet noīe sumpta ē pma lra. f. zc. Alij dicūt esse arbitrariū nec oīm rōz esse reddē dā. vt in. l. nō oīm. ff. de legi. z senatuscōsul.

Inforciatur autē dī ab in. i. valde z forte. qz multū fortes leges i eo sunt. vlt qz dispo sitiones vltimaz volūtati in illo sunt. Unde **S**ym liber en forz disponēs spolia moztz. Et clausis portis me discat lector in ortis. vt habet in pncipio inforciati i glosa prima vbi etiā dī. de noībz disputare relinquit pti nacibz fm Tullīū. z noīa magistralia sunt. iō de eis nō est disputādū. Sufficit saltē qz attendat qd in libris dicat fm Venecam. **U**n. Qui vult fuare sanctorz singula festa. Nō poterit clare cū codice scire digesta

Et nota qz qū in digesto veteri Inforciato. vel digesto nouo allegat aliqs text⁹. tunc p mū ponit nomē libri nō partialis nec veteris. noui vel inforciati. s. z digesti in genere p duplex. ff. postea titul⁹ vlt rōbrica. deinde apponit lex illi⁹ tituli cū sua determinatōne vel numero sequenti. z si lex est lōga ponit. §. p m⁹ vel secūd⁹. vel rōsum p mū secūdū. zc. **E**xemplū in digesto sic allegat. ff. de dam. i. sect. l. Si finita. §. si qz aut. qd ita breuiatum instantū valet. i. in libro digestoz sub titulo de dāno infecto. in lege que incipit. si finita. in pagrapho. si qz aut illi⁹ legi. Alio exemplū. ff. ad. le. ro. de iac. l. nauis. §. cū autem. i. digestis ad legē rodīā. de iactu. i. lege nauis. in pagrapho. cū aut. Aliud exem plū. ff. si quadru. pau. se. di. l. j. §. cū arietes. id est. digestis i rubrica. si qd rupes pauperi em fecisse dicat. lege pma. in pagrapho. cū arietes. Itē. ff. de vi z vi ar. l. j. §. vim vi. i. digestis. sub titulo de vi z vi armata. i. lege p ma zc. Et sic de alijs.

Secūdus pncipalis liber iuris civil⁹ dī Codex. qz tenet statuta. sanctiōes z diuer sa pcepta imparozū. Quis cōiter loquendo codex dicat quilibet liber i se hñs diuersos libros partiales. Fuerūt autē tps Justinia ni impatoris tres codices. s. codex Gregori anus. Hermogenian⁹. z Theodosian⁹. Er go diu⁹ Justinian⁹ volēs circa h adhibere

remediū direxit animū suū ad pstitutiones impiales. Et de istis tribz codicibz extraua gantibz fecit fieri vnū codicē. quē suo felici noīe intitulauit codicē iustinianī. vt patz in rubrica. p hēmū hui⁹ libri. Et scribit per E magnū. q est pma lra hui⁹ noīs Codex. Di uidit autē in duodecim libros ptiales. quoz rum vltimi tres lōge post pmos nouē cōpo siti sunt. Et vltimi tres raro legūtur a do ctozibus

Et vt sciat facili⁹ de quo in qlibet libro principaliter tractet Nota hos versos. Prima faciat. secūda parat. ius tertia dicit. Contrahit z quarta. nubere qnta docet. Testatur sexta. libertas septima dicit. Pignorat octaua. crimina nona luit. Confiscas decima. fundās vndena tuet. Ut decet officia pars duodena locat

In pmissis autē nouē libris codicis alle gatur suo mō sic in digesto. pmo ponēdo no mē libri codicis. deinde titulū. postea leges cū suo pncipio vlt numero. **E**xemplū acci pes sic allegas. L. de pscript. xxx. vlt. xl. an. l. i. qz. §. pe. id est. in libro codicis. sub titulo de pscriptiōibz triginta vel qdraginta annoz. in lege si qz. in pagrapho penultimo. **A**lia exēpla. L. de sacrosanc. ec. sanctim⁹. in fine. L. de trāfac. l. vt rōsum. L. de ve. iu. enu. l. i. h. si qd in tāta. zc. **Q**ue sunt omnia extēsis ru bricis declarāda. In vltimis tñ tribz libz h refert. qz in fine allegatōis vt pmissum est addit numer⁹ libri. vt allegādo. L. d. armo. rū vsu iuxta pncipē. l. j. li. x. L. d. murilegal z gigenarijs. l. zc. li. xj. L. de dignita. l. si. vt pmiss. li. xj. **S**ilr de alijs. Et ē mag⁹ necel sariū quosdā titulos pleni⁹ scribere. qz sunt in his libris tribz valde rari z inuisitati citā li. qz nō frequētant i scolis legēdo. sicut alijs libri nouē codicis. Et volūt aliq dicere qū i codice allegat nō sit necesse addere. l. dicen do sic. L. de iudi. l. pperandū. s. simplr de beat dicit. de iudi. pperandū. sine h addito. l. nisi esset lex. j. h. iij. vel penultima vel a nper nultima. **T**ūc em oporteat addi. l. j. h. vlt pe nultima zc. **S**z siue h in toto seruat sine nō est magna vis. **I**tē interdū in codice al legat autētica. q est antiq iuri supaddita z i corporata. vt. L. de epi. z cle. auten. genera liter. i. in codice sub titulo de epi z clericis. in autētica ibi in corporata. que incipit ge neraliter

Tertio pncipal' liber vocat Autenticū i

in allegat' indigesto

2

3

De diuisione librorum

numero singulari. z autētica. orū. in plura/
li. Et sunt autētica quedā exēpta q̄si sumū
la librorū supradictorū. Et diuidit iste liber i
nouē collatōes. q̄z q̄libz s̄bdiuidit i titulos
tituli autē subdiuidit nō in leges s̄z in para/
graphos. Et q̄n ex autētico allegat aliq̄s te/
tus p̄mittit p̄mo nomē libri cū p̄positōe i.
deinde ponit titulū. postea subiūgit pagra/
phus cū ip̄i inceptōe. z in fine ponit quora
collatōis. Quāuis em̄ collatio naturalit̄ p̄/
cedit pagraphū q̄ in ea p̄tinet. t̄m collatō cū
sua q̄ta p̄uenit vltimo allegari. licet etiā in
terdū omittat. Exēplū sumat sic allegandū
in autē. d̄ lenonibz. §. sanc. col. iij. i. in libro
seu volumie autēticoz. sub titulo d̄ lenoni/
bus. i. §. q̄ incipit. sancrim. sub collatōe. iij.
Aliud exēplū. in autē. de trien. z semis. §. q̄si
derem. col. iij. id ē. in autētico d̄ triēte et se/
misse. in pagrapho p̄siderem. zc. Itē in au/
tē. vt diu. inf. subscrip. ha. glo. quē. ij. col.
vij. id est. i. h̄ libro sub titulo vt diuise iussio
nes subscriptōz habeat gloriofissimi q̄storz
zc. Et nota differētiā inter autēticū z au/
tētica. Nā autēticū est liber p̄ncipal̄ vt vo/
lumē de q̄ iā mētio facta est. S̄z autētica ē
lex vna vt pagraphus incorporat̄ i libro. Co.
Et allegat h̄ mō sic etiā p̄dictū est i lib. Co.
in autē. multomaḡ. C. de sacrosan. ec. zc.
Liber feudoz q̄ alio noie d̄z collatio deci/
ma. diuidit i duos libros p̄tiales q̄z q̄libet
subdiuidit in titulos. z isti i capitula z para/
graphos. Un̄ vt exēplarit̄ dicat̄ i allegatiōe
huius libri. p̄mo ponit nomē libri postea titu/
lus. deinde caplū z pagraphus. vt sic allegā/
do i li. alias z cōmun̄ i vfi. seu. de. phi. seu.
alie. p̄fri. ca. i. §. h̄ edictali. Et h̄ breuiatū sic
intelligit̄. i. in vsibz feudoz. q̄ liber etiā colla/
tio decima d̄z. sub rubrica de. phibita fendi/
alienatōe p̄ Fridericū. in caplō p̄mo. z pa/
grapho allegato. Et ē necesse apponere p̄
Fridericū ad differētiā alteri tituli i eodez
libro. d̄ phi. seu. alic. p̄ lotariū. Pōt etiā no/
mē libri vltimo subiūgi. vt i h̄ exēplo. Qui
mo. seu. amit. c. vnico. §. rursus. i vsu. seu. i.
in rubrica. q̄bz modis feudū amittat. caplō
vnico. i pagrapho rursus. in vsibz feudoz
Et iā iterdū allegat collatōe decima sic bre/
uatiōe. col. x. qz iste liber post. ix. collatōnes
autēticoz edit̄ ē. Alia p̄nt accipi exēpla ml̄/
ta. de seu. mar. duc. z co. id est d̄ feudo mar/
chie ducal̄ z comitat̄ De inuel. in mā. fac.
id est. d̄ iustitura i manū facta. De mi. fa.

q̄ctu. ē. i. d̄ milite vasallo q̄ctumar ē. Quā/
va. in. de. domi. fi. i. qliter vasall' iurare de/
beat d̄no fidelitatē. Et ita d̄ oibz alijs exteri/
dēdo z abbreuiādo rubricas cū subiūctiōe
t̄m ca. z pagraphi in q̄ p̄tinet auctoritas vt te/
tus allegat. Tantū de libro feudoz
¶ Quart' liber p̄ncipal' d̄z Instituta vt in/
stitutiōes i plurali numero. Et diuidit in q̄t/
tuor libros p̄tiales. q̄ sunt itroductorij i ali/
os libros legales. imo deseruiūt etiā cano/
nibz inq̄ntū declarāt significatiōes termioz
in iure vsitatoz. q̄ ml̄tū vtilēs s̄nt icipiētibz
z adules lac iuris p̄cupiscētibz. p̄ institutio/
nū dogmata sua p̄maria sumere nutrita.
vt doctrina p̄ambula informari iustiniani
mereant sanctiōi securius inherere. Quae
xp̄ianissimo Iustiniano impatore regulari/
ter deriuata oim impatoz auctoritate iubet
vetat. vindicat. punit atqz permittit. Pul/
lus q̄ tā p̄sumptuosus existat. q̄ sine institu/
tionū doctris ad iurū z marie ciuiliū subli/
mitates p̄scēdere attēptz. q̄m ex alto irreme/
diabiliter corruūt q̄ volare sātagūt aq̄z pen/
nas assumāt. Fuit at̄ h̄ liber d̄ mādato Ju/
stiniani ipatoz q̄ etiā digestū p̄posuit edit̄
post digestū. z p̄ p̄mā cōpositōz codicē. aū/
t̄m secūdi codicē. quē nūc habem' cōpilatōz
p̄ magnificū magistrū Tribunianū questō/
rem sacri pallaciū sui cū Theophilo z Do/
rotheo viris illustribz. vt in p̄ncipio institu/
torū dicit̄. Et huiusmodi libri partiales sub/
diuidit̄ vlteri' in titulos. z hi in pagra/
phos nō in leges nec in capitula. z paragra/
phi interdū quādo lōgi sunt i vsiculos. In/
allegatiōibz autē huius libri talis mod' ob/
seruat. q̄ p̄mo liber nominat̄. postea rubri/
ca. deinde pagraphus cū vsiculo. Arēni/
pli grā. insti. de ius. z ius. §. i. id ē. in libro insti/
tutionū sub rubrica de iusticia z iure. i. §. p̄/
ill' rubrice. Aliud exēplū. Insti. d̄ ius. na. gē.
z ci. §. s̄z q̄ties. i. institut' d̄ iure naturali gēti/
nim z ciuili. pagrapho allegato. Itē insti. d̄
here. inst. §. hereditas. i. d̄ hereditibz institue/
dis. pagrapho q̄ incipit. hereditas. Et sic d̄
alijs exēplis accipiēdū est. Et h̄ de noibus
diuisionibz z exēplis ipoz librorū legalium p̄
nūc sufficiat. ¶ Ut t̄m plen' nofcāt hi libri
Nota q̄ digestū vet' sic incipit. Iuri operā
datur pus nosse optet vñ nomen iuris de/
scendat. Et p̄mus titul' est d̄ iusticia z iure

De alphabeto abbreviaturarū

Inforciatū vō sic incipit. Dotis causa spz vbiqz est p̄cipua. Et p̄m^o titul^o est. Solutio matrimonio quē admodum dos petat. Pz digestū nouū incipit. Hoc edicto p̄mittitur vt siue iure siue iuria fieret op^o p̄nūciationē inhiberet. Et est p̄m^o titul^o De noui op̄is nūciatōe. Coder incipit. Impator cū ctos p̄pos. Et p̄ma rubrica ē de sum. tri. et fi. ca. Premittit etiā p̄hemū. Nec q̄ necesario. Autenticū incipit. Occupat nob circa totū rei p̄curas. Et est p̄ma rubrica. Si heres soluere legatū noluerit. Decima colatio q̄ etiā liber de vsibz feudoz d̄ sic incipit. Quia de feudo tractaturi sum^o. videam^o p̄mo q̄ feudū dare p̄nt. Et p̄ma rubrica ē de his q̄ feudū dare p̄nt. z q̄liter acq̄rat z retineat. Instituta vō sic incipiūt. Impatoriā maiestate nō solū armis decoratā s̄z etiā legibz oportet esse armatā. Notandū etiā ē q̄ quidā liber volumē appellat^o est. p̄tines ī se aliq̄s p̄dictoz libroz totaliū z aliq̄s partialiū. tres vltimos libroz codicis. s. r. rj. z. rj qui raro legi p̄sueuerūt. z titulos habēt plerosqz rarissimos.

Premissis itaqz no minibz z diuisionibz libroz vtriusqz iuris cū modis allegādū in ip̄is. Nūc p̄ breuiaturis glosaz legēdis subiūgā q̄ddā alphabetū in q̄ cōmuniōres saltē abbreviature text^o z glo se iuris p̄tinebūt. q̄d sic incipit. a. vel. b. zc. Quēcūqz s̄faz alphabeti posita sola ī textibus iuris marie decre. signat nomē p̄rium viri vel mulieris. vt Arnoldus. Bernardus z sic de alijs. vt de testi. ex p̄te. A. i. Ade. Et sic de alijs.

Ab. i. abbas. s. lap^o vel de castiliano
Ac. vel accur. i. Accurs^o glosator ī legibus
Hic duos habuit filios. vn^o vocabat Frāciscus accursij valēs doctor ī legibz q̄ glosis patris sui multas fecit additōes. Ali^o noie Ceruot^o. fecit etiā additōes q̄ dicunt cernotine. modicū tñ valēs. q̄z vna ponit. C. d. eden. in. l. j. z sic fili^o p̄t ī iure p̄rem rephen. dere. vt. ff. de cōdi. ob. cau. in moribz sec^o licet possit dari tutor patri furioso
Al. i. albertus doctor legum
Ala. i. alanus
Ap. se. le. i. apostolice sedis legatus

Ap. re. i. appellatōe remota
Ap. ob. re. i. appellatōis obstaculo remoto
An. de bu. i. anthoni^o de butrio.
Ar. i. argumentū.
Archi. i. archidiaconus magister Jo. an. q̄ glosauit etiā textū z scripsit rosarium super decreto
Ad n. p. i. ad nostrā p̄sentia.
Aut. vel auten. i. autenticū liber. vel autenti ca lex incorpata
Az. i. azo q̄ fecit sumā vnā ī legibz ex q̄ sumūt examinādi p̄tinarōes rubricaz

Bern. ber. i. bernar dus glosator decretalium
Bar. brix. id est. Bartholome^o brixensis. q̄ fecit additiones glo. super decreto. quas si decretū habet sic inci. glo. eius. Quoniam nouis supuenientibz causis nouis est reme dūis succurrendū.
Bar. id est. bartholus de saxoferrato legus interpres.

Bal. i. baldus in vtroqz iure scribēs
Ban. i. bandinus doctor.
Baz. i. bazianus
Bo. me. i. bone memorie.
Bul. i. bulgarus doctor
But. i. butr^o. s. Anthoni^o de butrio

C. in textu posita
sola Celestinū signat. marie q̄n̄ aponūthec verba p̄decessor n̄. alias in glosis summis vel lectur^o. C. magnū signat codice cōiter ī ablatiuo casu Bz. c. puū. i. capitulo vlt^o cen tesima in distinctōibz
Cy. i. cynus doctor legū
Ci. i. cinis
Cle. i. clemēne vel clementinis.
Card. i. cardinalis doctor
Consti. stit. i. stitutio.
Compust. i. compustulan^o doctor
Len. ec. i. censura ecclesiastica
Lon. r. r. id est. cōsultationi tuc taliter res spondemus

D. sola uel di. i. disti ctione
De pe. i. de penitētijs.
De con. i. de cōsecratione.
Dil. fil. i. dilectus filius.
Dama. i. damasus papa.
Dy. i. dynus doctor.
Dis. ve. i. discretionī vestre.

De alphabeto abbreviaturarū

Do. de ro. i. dñi de rota

Duran. i. durandus doctor

E. sola et magna no-

men. p. r. i. e. pua eodē vel eadē maxime qñ sequit titulo. distinctōe. vel lege.

Ec. ro. i. eccia romana

Extra. i. extrauagans **Et** hic est sciēdum

qñ i. sūma d. casibz. i. sūma pifana l. alicubi

in libris iur. ponit auctoritas ex decretali-

bz. tūc allegat extra. z. sigt. extrauagantē. i.

textū. v. capitulū extra corp. decretor. posi-

tū. Decretales ei paulo añ cōpilatōz corre-

ctionē z. concordatōz ipaz erāt extrauagātes

qz vagabant extra illō volumē. **Hodie** aut

p. modernos canonistas cap. l. i. decretali-

bz. i. sexto. silr. z. in clemētinis nō s. uenerūt

allegari extra. qz talia capitula mō nō vagā

tur extra corp. iur. canonici. **Sz** legiste p.

dictor. libror. text. allegat extra. eo qz sūt et

tra corp. sui iur. s. civil. **Uez** ē qz canoniste

adhuc hodie aliqz text. etiā canonici iuris

allegat extra. videlicet hos qz sunt extraua-

gātes nō dū incorporati iuri canonico.

Fa. id est. facit

Fe. re. p. n. i. felicitis recordatōis p. decessoriz

nostri

Fra. t. i. fraternitati tue

Fi. i. finali vel fine

ff. id est. digestis

Fri. de sen. i. fridericus de senis

Fran. de sab. i. frācise. de saborellis doctor

z. cardinalis

Flozi. i. florianus doctor.

Fri. impera. i. fridericus impator.

F. t. r. i. fraternitati tue taliter rīdemus.

G. i. spe. culo Guilhelmus in spe-

B. de mō. lau. i. guilhelm. d. mōre lauduno

Guil. i. guilhelm. doctor.

Gen. i. gens helmus doctor

Gra. i. grācianus cōpilator decreti.

Go. v. l. gof. i. goffred. qz cōposuit summā in

qua recitat examinādi in iure canonico cō-

tinuatōes rubricaz z. alia plura

Gar. i. garfias doctor

Hu. i. hugo vel Huguico

vel Hugolinus

Ho. vel hos. i. hostiensis doctor

Hen. bo. i. henric. boick

Hon. i. bonori. papa

Per. i. hermānus doctor

E. sola v. l. cū titello sic. j. denotat infra. Pro

qz sciēdū qñ text. allegat qz etiā postea habet

sine i. eodē libro sine i. alio. eiusdē tñ iur. tūc

sz infra. z. scribit p. j. longuz cui supraponit

pōt titell. v. sic. j.

i. ti. pr. c. j. ij. vel. iij. i. infra titulo. p. r. i. o. c. p. zc

i. e. ti. i. infra eodē titulo

J. breuis vel longa signat vñ vel pmo.

Jo. mo. i. iohs mōachi glosator sexti i. frācia

Jo. an. i. Jofes andree etiā glosator sexti z

clemētinaz qz z. nouellas p. scripsit valētissi-

mus doctor.

Jo. imo. i. iohes imola modern. doctor su-

per decretalibus notabiliter scribēs.

Jo. vel ioh. i. iohes glosator decreti theuto-

nicus quē alij nomināt iohem antiquū

Jo. de lig. i. iohes de lignano

Jo. de fan. i. iohānes de fantulhis

Inno. vel innoc. i. Innocēcius papa

Imo. i. imola. subaudiēdo Jo.

Jac. de liz. i. Jacobz delizano

Ja. de are. i. Jacobz de arena

Ja. but. i. Jacobz butrigarij.

Ja. bal. i. Jacobz balduini

Ja. de bel. i. Jacobz de beluiso

L. sola. i. lege v. l. quinqu-

ginta in numero distinctionū

La. ab. i. lapus abbas doctor

Lamp. d. ramp. i. lampert. d. ramponibz

Lud. de ro. i. ludouic. de roma doctor

La. v. l. lau. i. laurenci. i. glosis decretaliū

Li. i. libro v. l. liber fm exigētā constructōis

M. uel mar. id est. martin. doctor

M. v. l. mā. i. mādam. signāter qñ lra. q. seq

tur. v. l. m. q. i. mandam. quaten.

Do. ca. p. i. monitōe canonica pmissa

Nic. sico. id est. nicola. sicol. do-

ctor. qz alie dī panoz-

mitan. vel panormita modernissimus.

Ho. z. ve. test. i. noui z. veteris testamēti.

Ho. i. nota. Hora. i. notatur.

Houel. i. nouella

O. uel op. i. opinio

Ob. i. obstaculo

Odo. i. odofredus doctor

Ol. vel old. i. olradus vel oldradus

Osti. vel ost. i. ostiensis. communi. tñ p. b. dicitur

De alphabeto abbreviaturarū

Pe. i. penitentia. vel petr^o. vel pe-
nultimo.

Pelt. vel penlt. i. penultimo

Paragraph^o qz in ordine alphabeti nō iue-
nitur abbreviat^o. cū nō sit vna lra sic solet
scribi. s. vt qñ capitulū v^l aliq̄ lex ē lōga tūc
ad citi^o inueniēdū textū allegatū ponit i ca-
pitulo vel lege pagraph^o vn^o v^l ples. Ho-
ta tñ q pagraphi sūt duplices. videlicet ma-
gn^o z pu^o. z pu^o dz esse niger de incausto in-
tali forma. s. vel silii. z tal^o dz legi cū sua de-
terminatōe sequēti. h aut cōter ponit i glo-
sis vel in sūmis collectis. Ali^o aut magn^o
sic format^o z dz esse de alio colore. scz ru-
beo vel blanco seu flauo. Et talis legi nō dz.
licet in legēdo dum inuenit. vel dū venit ad
eū pausari debeat. z i corrigēdo libros debz
noitari vt apponat si nō sit ibi. Nā certi text^o
z summe distincte sunt p tales. ita q allega-
tur p m^o. secūdo. Si g nō essent ibi ringerz
p mū accipi p secūdo. z secūdum p pmo. qd
errore induceret. z vn^o scz. s. pu^o signat ali-
um videlicet magnū. z sic apud lagycos
est terminus secūde intētionis

Preal. i. preallegatis

Pzin. id est. principio

Per to. id est. per totum.

Pzi. id est. primo

Pzeter. i. pzetextu. hoc est. occasione

Pau. de leaz. i. Paul^o de leazaris q scripsit
bene sup clemētinis

Pe. de bel. i. Petrus d bella partica doctor
legum vltromontan^o

Pe. de samp. i. petrus de samprana

P. vel pla. i. placētinus doctor.

Pze. di. i. pze fulgeat dignitate. vt de testi. in
c. licet. ij.

Pze. id est. pzeterea

Pa. id est. papa

Pom. i. pomponius impator

Q. i. questione quā

do ponitur in causis decreti. vel quatenus
qñ ponit in textu decretaliū. maxime p mā-
damus. vt sic man. q

Ray. id est. Raymūd^o capellan^o z pe-
nitentiari^o greg^o. ix. de q in pn. decretalium.

Re. i. remota. vt ibi ap. re. vt supra.

Rof. i. Roffredus doctor

Rog. i. roglerius legista

Re. vel z. i. respōso vel respōsio.

Re. i. require vel remissionibz.

Sali. id est. Salicet^o doctor

Sico. ab. i. sicol^o abbas

Se. ap. i. sedes aplica So. i. solutio.

Sa. ap. cō. i. sacro approbāte p cilio

Se. i. sequēti Sequen. i. sequētibz

S. v^l s. i. supra. Cū qñ aliqd allegat i ali-
quo qd pus an illū locū habitū est i alio v^l
eodē libro eiusdē tñ inris. videlicet aut ciui-
lis aut canonici allegat. s. ps. breuē. sed f.
longa sola. i. scilicet

Spe. i. speculū liber magn^o

Spec. i. speculator auctor speculi scz Bull
helmus duranti.

Sub. ap. ob. i. submoto appellatōis obsta-
culo. vt de testi. cum olim

Sa. auc. cō. i. sacra auctoritate p ciliū. vt de
iureiu. nimis

Tan. i. tancredus

T. vel ti. i. titulo. etiā. t. i. taliter

Tho. i. Thomas

Vin. id est. Vincēt^o doctor

Vincen. i. Vincēt^o etiā doctor

Ub. de bo. i. Ubertus de bobio

Ult. i. vltimo

U. sola. i. qñqz vel qnta. vt. v. q. v.

Uui. vel wil. i. wilhelm^o. qd italice scribūt
guilhelm^o. z francigene guilbermus

Bui. duran. i. guilhelmus durāti

V. i. versu vel versiculo

Ue. i. vetus. vt. ff. vetus

X. i. Decima

xx. i. vicesima

xc. i. nonagesima. qz. x. pposita. c. significati
centū subtrahit ei decē sic etiā in. xl. zc.

Zab. id est. zaborzella. videlicet dñs
Franciscus

con. i. conuectione

s. i. pagrapho. v^l pagraphis. de q sup lat^o
dictū est. Sūt z alie abbreviature d rubri-
cis tā legū qz canonū maxime decretalium
de quibz patebit infra.

Dec at d abbreviatur^o textū glosaz sūma-
rū z lecturaz vtriusqz iurū pter titulos nūc
sufficiat. q vtiqz p mīs iurū alūmis difficil^o
apparēt i pmo aggressu. z raro colligūt ita
copiose. qre sit p opusculum. icipiētibz tāto
mag^o acceptū rariuscqz reputatū. qsto mag^o
soliciti^o ē collectū

De titulis decretaliū

Via ad premissa

Qrum noticiā necessariū est habere rubricas seu titulos vtriusq; iuris abbreviatos et extēsos. p̄ponā rubricas iuris canonici p̄pter eaz paucitatē respectu rubricaz iuris civilis. quas etiā subiungam. Etiā q̄ supra p̄missi ius canonicū iuri civili ratione dignitatis et excellētie rē. Sequūtur ergo rubricę decretaliū et p̄sequēns sexti et clemētinaz. eo ordine quo ponunt in decretal. p̄mitus abbreviatē. deinde extēse. et postea vt eo facili⁹ menti teneātur metricē illi versib; colligētur. Unde nota q̄ hi sūt tituli decretaliū nō inspecto ordine alphabeti. et p̄mo p̄mi libri. secundo secundi. et sic de alijs

De sum. tri. et si. ca.

Id est. de summa trinitate et fide catholica.
Constit. i. constitutionibus
Rescrip. id est. rescriptis
Consue. i. consuetudine
Postu. p̄. i. postulatiōe prelatorum
Ele. i. electione et electi potestate.
Transla. epi. i. translatione episcoporum
In. et vsu pal. i. auctoritate et vsu pallij
Renun. i. renunciationibus
Sup. neg. pla. id est. supplenda negligentia prelatorum.
Temp. or. i. temporibus ordinum et qualitatibus ordinandorum
Scrut. in or. i. scrutinio in ordine faciēdo.
Ab. ep. q̄ re. i. ordinatis ab ep̄o q̄ resignavit vel renūciauit ep̄atui. vel ab excoicato.
Ea. et quali. i. etate et qualitate ordine preficiendorum
Sa. vnc. i. sacra vncione
Sacr. ite. vel nō. i. sacris iterandis vel nō.
Ser. nō or. i. seruis nō ordinandis et eorum manumissione
Fi. p̄. i. filijs p̄byterorum ordinandis an nō.
Rati. i. obligatis ad ratiocinia ordinandis vel nō
Corp. vici. id est. corpore viciatis pmouendis vel non
Biga. i. bigamis nō ordinandis
Cler. pe. id est. clericis peregrinis
Arch. i. officio archidiaconi
Arch. p̄. id est. officio archiep̄isbyteri
Prim. id est. officio primicerij
Sacri. id est. officio sacristę

Of. custo. id est. officio custodis
Of. vica. id est. officio vicarij
Of. dele. i. officio et potestate iudicis delegati
Of. le. i. officio legati
Of. iudi. or. i. officio iudicis ordinarij
Of. iudi. i. officio iudicis.
Ma. et obe. id est. maiortate et obediētia
Treu. et pa. id est. treuga et pace.
Pac. id est. pactis
Transac. id est. transactionibus
Postul. id est. postulando
Procu. i. procuratoribus.
Sin. id est. sindico
Dis. q̄ vi. me. i. de his q̄ vi metusue cā sūt.
In inte. re. i. in integrū restitutione.
Ali. mu. in. cau. fac. i. alienatiōe mutadi iudicij causa facta
Arbi. i. arbitris

Tituli secundi libri

Judi. i. iudicij

For. cōpe. i. foro cōpetenti
Li. ob. i. libelli oblatione.
Mut. pet. i. mutuis petitionibus
Lit. test. i. litis p̄testatione
Uti. nō p̄tes. i. vt lite nō p̄testata nō p̄cedatur ad testij receptōz l' ad diffinitiuā sententiā
In. calum. i. iuramento calumnie
Dila. id est. dilationibus
Fer. i. ferijs
Or. cog. i. ordine cognitionū.
Plus pet. i. plus petitionibus
Cau. pos. et p. i. causa possessiōis et proprietatis.
Resti. spo. i. restitutiōe spoliatorum.
Dolo. et p̄tum. i. dolo et p̄tumacia.
Eo q̄ mit. in pos. i. eo q̄ mittit in possessionē causa rei seruande
Uti. pen. i. lite pendente nihil innouet.
Seq̄. pos. seq̄stratiōe possessiōnū et fructuū
Confes. i. p̄fessis
Proba. i. p̄bationibus
Test. i. testibus et attestatiōibus
Test. co. i. testibus cogēdis vel nō
Fi. instru. i. fide instrumētorum.
Presump. i. p̄sumptionibus
Iureiur. i. iureiurādo
Excep. i. exceptionibus
Prescrip. i. p̄scriptionibus
Sen. et re. iu. i. sentētia et re iudicata
Ap. i. appellatiōibus recusatiōibus et relatiōibus
Peregr. i. peregrinātib; et
Cōfir. vti. i. p̄firmatiōe vtili vel inutili

De titulis decretaliū

Tituli tertij libri

¶ **W**et ho. cle. id est. d. vi
ta z honestate clericorum
Loba. cle. z mu. i. cohabitacione clericorū z
mulierum
Ale. cōiu. i. clericis cōiugatis
Ale. nō resi. i. clericis nō residentibz in eccle
sia vel prebenda
Preben. i. p̄bendis z dignitatibus
Ale. egro. i. clerico egrotante vel debilitato
Insti. i. institutionibus
Concel. p̄. i. cōcessione p̄bende v̄l eccleie nō
vacantis
Rese. va. i. ne sede vacante aliqd innoet
Dis que fi. a p̄. i. bis q̄ sūt a p̄lat̄ sine p̄sen
su capituli
Dis que fi. a ma. id est. bis que sūt a ma
iori p̄te capituli
Ut ec. bene. i. vt ecclesiastica beneficia sine
diminutōe cōferantur
Re. ec. nō al. i. rebz ecclesie nō alienādis
Preca. i. p̄cario vel p̄carijs
Cōmo. i. cōmodo **D**epo. i. deposito.
Emp. z ven. i. emptione z venditione.
Lo. z cōduc. i. locato z p̄ducto.
Re. permu. i. rerū p̄mutatione
Feu. id est. feudis
Pigno. i. pignozibz z alijs cautionibz
Fideius. i. fideiussozibus
Solu. id est. solutionibus
Dona. id est. donationibus
Pecu. cle. i. peculio clericorū.
Testa. i. testamētis z vltimis voluntatibus
Sue. ab intest. i. successiōibz ab intestato
Sepul. id est. sepulturis
Paroch. i. parochijs z alienis p̄ochianis
Deci. i. decimis z oblationibus.
Regula. i. regularibz z transētibz ad religi
onem
Cōuer. cōiu. i. p̄uersione p̄iugatoz.
Cōuer. infi. i. p̄uersione infidelium
Vo. i. voto z voti redemptione
Sta. mo. i. statu monachorū z canonicorū
regularium
Reli. do. i. religiof domibz vt episcopo sine
subiecte.
Capel. mo. i. capellis monachorū z aliorum
religiosorum
Iure pa. i. iure patronatus.
Censi. i. censibz exactiōibz z p̄curatoribz
Cōse. ec. i. p̄secratōe eccleie vel altaris

Cele. mis. i. celebratione missarū z sacramē
to eucharistie z diuinis officijs.
Bap. i. baptismo. z ei⁹ effectu
Pref. nō bap. i. p̄sbytero nō baptizato
Custo. eucha. i. custodia eucharistie crisma
tis z alioz sacramētoz
Reli. z ve. san. i. reliquijs z veneratōe sc̄toz.
Ob. ie. i. obseruatōe ieiunioz
Pur. post par. i. purificatōe post partū.
Ec. edi. i. eccl̄ijs edificādis vel repandis
Immu. i. immunitate. alias emunitate ec
clesiarū cimiterioz z rez ad eas prinētiū.
Re. cle. vel mo. i. ne clerici v̄l monachi secu
laribz negocijs se immiscēat

Tituli quarti libri

¶ **S**pō. et matri. id est
sponsalibus z matrimonijs
Despon. impu. i. despōsatione impuberū
Clam. despon. i. clandestina despōsatione
Spon. du. i. sponsa duoz
Cōdi. ap. id est. cōditionibz appositis in de
sponsatōe vel alijs p̄tractibz
Qui cle. vel vo. i. qui clerici vel vouētes ma
trimoniū p̄trahere possunt.
Eo qui dux. i. ma. i. eo qui duxit i matrimo
nium quā polluit p̄ adulteriū
Con. lepro. i. p̄iugio leprosoz
Coniu. ser. i. cōiugio seruoꝝ
Ra. ex li. ven. i. natis ex libero ventre
Cog. spi. i. cognatione sp̄iali
Cog. le. i. cognatione legali
Eo qui cog. p̄san. vt. sue. i. eo qui cognouit
p̄sanguineā vxoris sue.
Cōsan. z af. i. cōsanguinitate z affinitate.
Fri. z male. i. frigidis z maleficijs z ipō
tencia coeundi
Da. cō. edic. ec. cō. i. matrimonio p̄tra edē
ctum ecclesie p̄tracto
Qui fi. sine le. i. q̄ filij sine legitimi
Qui ma. ac. pos. i. q̄ matrimonium accusa
re possunt. v̄l cōtra illud testificari
Diuoz. id est. diuorzijs
Dona. in. vi. z vr. z de dote. i. de donatiōibz
inter vix z vxorē. z de dote post diuorziū
restituenda
Se. nup. i. secundis nuptijs

Tituli quinti libri

¶ **A**ccu. i. accusationi
bus inquisitionibz z denunciacionibz
Calum. i. calumniatoribus

De decretali uersificata

Simo. i. simonia. z ne aliqd p spūalibz exi-
gatur vel pmittatur

Re pla. vi. su. i. ne plati vices suas vl' eccias
annuo censu alijs cedant

De magi. i. de magistris z ne aliqd exigat p
licentia docendi

Iude. i. iudeis z saracenis z eoz seruis

De re. i. hereticis z manicheis.

Scisma. i. scismaticis

Apost. i. apostatis z reiteratibz baptisma

Dis q' si. oc. i. his q' filios occiderūt

Insan. z lang. ex. i. infantibus z languidis
expositis

Domic. i. homicidio volūtario vl' casuali

Cornea. i. corneamētis

Cle. pug. i. du. i. cleric' pugnātibz i duello.

Bali. z sagit. i. balistarū z sagittariū

Adult. i. adulterio z stupro.

Rapto. i. raptoribz incēdiariis z violatozi-
bus ecclesiaz

Fur. i. furtis

Usu. i. vsuris

Ari. fal. i. crimine falsi.

Sortil. i. sortilegijs.

Collu. dete. i. collusionē detegēda

Delic. pu. i. delictis pueroz

Cle. vena. i. clerico venatore

Cle. pcut. i. clerico pcutsoze

Male. i. maledicijs

Cle. excō. i. clerico excōicato interdico vel
deposito ministrante

Cle. nō or. i. clerico nō ordinato ministrante.

Cle. p sal. p. i. clerico p saltū p mōto

Co q' fur. or. su. i. eo q' furtiue ordies suscepit

Excess. p. i. excessibz platorū i subditos

Op. nū. i. noui opis nūciatione

Priuil. i. puilegijs z excessibz puilegiatoz

Pur. ca. i. purgatōe canonica

Pur. vul. i. purgatōe vulgari

Iniu. i. iniurijs z damno dato.

Pen. id est. penis

Pe. z re. i. penitētijs z remissionibz

Sen. ex. i. sentētia excōicatiois

Cle. sig. i. verboz significatōe

Re. iu. i. regulis iuris

Ordo resignat'. etas vngitq' sacramenti
Fili' z seru' obnoxius z viciatus.

Dinbigam' cler' pegrin' z archileuita

Archifacer. pmas sacri' custos vice fungēs

Delegās legās. iuder ex ordine dice'

Judic' officiū maior' par' pacta sequūtur.

Trāfigo postulo p'curo vel sindic' esto.

Dinc mer' integrat. alienat arbitriū dat

Judicium forusqz

libellus mutua poscens.

Lite p'testans sine q' nō suscipit testes

Juro dilatis ferijs ex ordine nosco

Npero de causa spoliatus restituēdus

Est dol' est missus lis pendēs atqz seq'ster

Cōfessusqz pbo testis testes qz cogo.

Instruo p'sumo ius iurās excipiedo.

Prescribo sentētio puoco p'gozqz firmo

Diuus honoz cler'

habitans clericusqz iunctus

Nō residens dign' eger vel debilitatus

Instruo p'cedendo ne sede vacante

Et sine cōsensu maior' ps nō minuatur

Ecclēsie res atqz p'caria cōmodo pono

Vendo loco muto feudū pignusqz cauēdo

Atqz fideiussor soluit dat peculioz

De testamētis etiā succedo sepulchris

Parochijs decimis vult reg'la religiosis.

Cōiunz p'uersus inuidus vota redemit.

In stat' mōachi dom' atqz capella locoz

Jure patronat' de censibz ara sacrata

Dissaqz baptism' q' nō est p'sbyter vsus

Eucharistia reliquie ieiunia pura

Edes imunes seculi fuge clerice merces.

Sponsus et impu

bes clamdestina sponsa duoz.

Conditio vouēs. q' polluit atqz leprosus

Seruus de natis sequit' cognatio duplex.

Post cōsanguineā cōsanguinei gelidiz

Conungū vetitū sequit' q' legitimi sunt.

Accusare queūt diuorcia dona secūda.

Accusato siue calū

nia simonialis.

Prelati rabi iudeus hereticusqz.

Scismatic' apostatic' natos pimētes

Insans exposit' homicida torneamēta

Dinc cler' pugnans post h' quoqz sagittat

adulter.

Ecclēsi' raptor' sequit' fur. hinc z vsura

Hinc premisissis ru

Hinc premisissis decretaliū abbreviat' z extē
sis vt eo meli' mētē teneāt. sequunt'

Pria sup'ma fides statuit. scribitqz senescit.

Postulat elect' trāssar' auctor' z vsus.

Inde renūcio suppleo spibz qz scrutoz

De titulis extensis

Falsari⁹ foris colludēs crimen puerorū
Clericus venator p̄cussor maledicus
Cleric⁹ deposit⁹ q̄ nō est ordo minister
Sale⁹ furtiu⁹ excessus opusq; nouellū
Lex p̄nata subit sequit̄ purgatio duplex.
Iniurie peneq; remissio post anathema
Verborū signi sequit̄ post regula iuris

Hi sunt sp̄ales p̄sus de rubricis decre-
taliū fm̄ ordinē suū. Et vt supra tactus est
vbi dicebat̄ de decretalib; .c. lxxxv. sunt ru-
brice seu tituli

Sunt aut̄ capitula ī decretalib; tria mi-
lia min⁹. xvij. Versus. Bis centū tituli. s; q̄n-
denos remouebis. Sunt decretales ter-
mille absq; nouem bis

Remissis titulis

P seu rubricis decretaliū abbreviat̄
z extēsis nō inspecto ordine alpha-
beti. s; eo ordine q̄ ponit̄ in decretalib; Et
p̄missis p̄sib; de eisde fm̄ ordinē vt eo meli⁹
mēte teneatur. Sequit̄ nūc q̄dē tituli siue
rubricę decretaliū extēsi p̄ ordinē alphabe-
ti. fm̄ ordinē librorū eos p̄inentiū ordinari
vt lector iuris si indigerit cit⁹ inueniēdo
quēlibet illoz recurrat ad eos.

Tituli libri decretalium.

Autoxitate et usu pal

l. j. t. viij.
Alienatione iudicij mutadi cā facta. l. j. t. xi.
Arbitris. l. j. t. xliij.
Appellationib; recusationib; z relatiōibus
l. ij. t. xxvij.
Accusatiōib; inquisitiōib; z denunciatiōib;
l. v. t. j.
Apostat̄ z reiteratiōib; baptismū. l. v. t. ix.
Adulteris z stupro. l. v. t. vj.
Bigamis nō ordinadis. l. j. t. xxj.
Baptismo z e⁹ effectu. l. ij. t. xliij.

Constitutionibus.

l. j. ti. ij.
Consuetudine. l. j. t. iij.
Corpe viciatis nō ordinadis. l. j. t. xx.
Clericis pegrinis z eis nō sine lris recipiē-
dis. l. j. t. xxij.
Causa possessionis. l. ij. t. xij.
Confessis. l. ij. t. xvij.
Confirmatiōe vtili. l. ij. t. iij.
Cohabitatiōe clericorū z mulierū. l. ij. t. ij.
Clericis piugatis. l. ij. t. iij.

Clericis nō residētib; in eccia vel p̄benda.
l. ij. t. iij.

Clerico egrotate vel debilitato. l. ij. t. vi.
Concessione p̄bende vel ecclesie non vacā-
tis. l. ij. t. viij.

Comodato. l. ij. t. xv.

Conuersione piugatorū. l. ij. t. xxxij.

Conuersione infidelium. l. ij. t. xxxij.

Capellis monachorū z alioz religiosorum
l. ij. t. xxxvj.

Censibus exactionib; z pcurationibus. l.
ij. ti. iij.

Consecratiōe eccie vel altaris. l. ij. t. xl.

Celebratiōe missarū z de sacramēto euchar-
stie z diuinis officiis. l. ij. t. xliij.

Custodia eucharistie z crismatis z alioz
sacramentorū. l. ij. t. xliij.

Clamdestina despōsatiōe. l. ij. t. iij.

Conditionib; appositis in despōsatiōe vel
alijs p̄tractib;. l. ij. ti. v.

Coniugio leprosorū. l. ij. t. viij.

Coniugio seruorū. l. ij. t. ix.

Cognatione spiritali. l. ij. t. xij.

Consanguinitate z affinitate. l. ij. t. xliij.

Calumniatoribus. l. v. t. ij.

Clericis pugnātib; in duello. l. v. t. xliij.

Collusione. l. v. t. xxij.

Clerico venatore. l. v. t. xxxiij.

Crimine falsi. l. v. t. xx.

Clerico p̄cussore. l. v. t. xxv.

Clerico maledico. l. v. t. xxvj.

Clerico excōicato vel deposito vt̄ interdū
cto ministrante. l. v. t. xxvij.

Clerico p̄ saltū p̄moto. l. v. t. xxx.

Dilationib; l. j. t. viij.

Dolo z p̄tūmācia. l. ij. t. xliij.

Deposito. l. ij. t. xvj.

Donationib;. l. ij. t. xxxij.

Decimis z p̄micis. l. ij. t. xxx.

Desponsatione impubez. l. ij. t. ij.

Diortijs. l. ij. t. c. xx.

Donationib; inter viz z vxorē z de dote p̄
diortium restituēda. l. ij. t. xxx.

Delicto puerorū. l. v. t. xxxij.

Electione et electi po

testate. l. j. ti. vj.

Etate z qualitate ī ordine p̄ficiendorū
l. j. t. xliij.

Ex quo mittitur in possessionē causa rēfex
uande. l. ij. t. xv.

De titulis extensis

Exceptionibus. li. ij. t. xxv.

Ecclesiastica beneficia sine diminutione prebende
tit. li. ij. t. xxij.

Emptione et venditione. li. ij. t. xvij.

Ecclesiis edificandis et reparandis. li. ij. t. xlvij.

Emunitate ecclesiarum communitatum et rebus ad eas
pertinentibus. li. ij. t. xlii.

Et qui duxit in matrimonium quam polluit per
adulterium. li. ij. t. vij.

Et qui cognouit consanguineam uxoris sue
vel uxoris. li. ij. t. xi.

Et qui filios occidit. l. v. t. x.

Et qui furtive ordines suscepit. l. v. t. xxx.

Excessibus prelatorum in subditos. l. v. t. xxxij.

Filiis presbiterorum

libro primo. ti. xvij.

Foro competenti. li. ij. t. ij.

Ferijs. li. ij. t. ix.

Fide instrumentorum. li. ij. t. xxij.

Fendis. li. ij. t. xx.

Fidei iussoribus. li. ij. t. xxij.

Frigidis et maleficiatis. li. ij. t. xv.

Furtis. l. v. t. xvij.

Falsarijs. l. v. t. xx.

His que ui metusue

causa fuerit. li. ij. t. xl.

His que fuerit a prebato sine consensu capli. li. ij. t. x.

His que fuerit a maiori prebato. li. ij. t. xx.

Hericis. l. v. t. vij.

Homicidio uoluntario uel casuali. l. v. t. xij.

In integrum resti

tutione. li. ij. t. xl.

Judicij. li. ij. t. i.

Juramento calumnie. li. ij. t. vij.

Jureiurando. li. ij. t. iij.

Institutionibus. li. ij. t. vij.

Jure patronatus. li. ij. t. xxxvij.

Judeis et saracenis et eorum seruis. l. v. t. vi.

Infantibus et languidis expositis. l. v. t. xij.

Inurijs et damno dato. l. v. t. xxxvi.

Libelli oblatione

litis prebatione. li. ij. t. xlv.

Locato et conducto. li. ij. t. xvij.

Raionate et obe

dientia. li. ij. t. xxxij.

Putus petitionibus. li. ij. t. iij.

Primo die prebationis ecclesie. li. ij. t. xvi.

Magistris et ne aliquid exigat pro licentia docere.
di. li. v. t. v.

Maledicis. li. v. t. xxxvi.

Mato ex libero uen

tre. li. ij. t. xx.

Non ordinato ministrante. l. v. t. xxxvij.

Noni operis nunciacione. l. v. t. xxxij.

Ne clericus uel monachus secularibus negocijs
se immisceat. li. ij. t. l.

Ne prelati uices suas alijs prebent sub anno
censu. l. v. t. iij.

Ne sede vacante aliquid innouetur. li. ij. t. vij.

Ordinatis ab epo

qui renunciauit episcopatui uel exercicio. l. ij. t. xij.

Obligatis ad ratiocinia ordinandis uel non.
li. ij. t. xix.

Officio archidiaconi. li. ij. t. xij.

Officio archipresbyteri. li. ij. t. xxxij.

Officio primicerij. li. ij. t. xxv.

Officio sacriste. li. ij. t. xxxvi.

Officio custodis. li. ij. t. xxxvij.

Officio vicarij. li. ij. t. xxxvij.

Officio uel prebatione iudicij delegati. li. ij. t. xxxix.

Officio legati. li. ij. t. xxx.

Officio iudicis ordinarij. li. ij. t. xxxij.

Officio iudicis. li. ij. t. xxxij.

Ordine cognitionum. li. ij. t. x.

Observantia ieiuniorum. li. ij. t. xlvj.

Postulatione

li. ij. t. v.

Pactis. li. ij. t. xxxv.

Postulando. li. ij. t. xxxvij.

Procuratoribus. li. ij. t. xxxvij.

Plus petitionibus. li. ij. t. xij.

Probationibus. li. ij. t. xix.

Presumptionibus. li. ij. t. xxxij.

Prescriptionibus. li. ij. t. xxxvi.

Peregrinantibus. li. ij. t. xix.

Prebendis et dignitatibus. li. ij. t. v.

Prebentibus. li. ij. t. xij.

Pignorijs et alijs cautionibus. li. ij. t. xxxij.

Peculio clericorum. li. ij. t. xxxv.

Parochijs et alienis prochanis. li. ij. t. xxxix.

Presbytero non baptizato. li. ij. t. xlvj.

Purificacione post partum. li. ij. t. xlvj.

Prinilegijs et excessibus prinilegiatorum.
li. v. t. xxxij.

Purgacione canonica. l. v. t. xxxij.

Purgacione uulgari. l. v. t. xxxv.

Penis. l. v. t. xxxvij.

De titulis extensis

Penitentijs z remissionibz. l. v. t. xxxviii.

Qui clerici uel uo-

uentes matrimoniu phere pnt. l. iij. t. vi

Qui filij sint legitimi. l. iij. t. xvij.

Qui matrimoniu accusare possunt vl testi-
ficari. l. iij. t. xvij.

Rescriptis. li. j. ti. iij.

Restitutione. li. j. t. ix.

Reb eccie alienadis vl no. li. iij. t. xij.

Restitutoe spoliatoz. l. ij. t. xij.

Rez pmutatione. l. ij. t. xix.

Regularibus z transeuntibz ad religionem
libro. iij. t. xxxj.

Religiosis domibz. l. iij. t. xxxvj.

Reliquijs z veneratoe scroz. l. iij. t. xlv.

Raptoribz z incendiarijs z violatoribus ec-
clesiaz. l. v. t. xvij.

Regulis iuris. l. v. t. iij.

Summa trinitate

z fide catholica. li. j. ti. j.

Suppleda negligentia platoz. l. j. t. x.

Scrutinio i ordinatoe faciēdo. l. j. t. xij.

Sacra ynctione. l. j. t. xv.

Sacramētis iteradis vel no. l. j. t. xvj.

Seruus no ordinadis. l. j. t. xvij.

Sindico. l. j. t. xxxix.

Sequestratōe possessōis z fructuū. libro
ij. ti. xvij.

Sententia z re iudicata. l. ij. t. xxvij.

Solutōibz. l. iij. t. xij.

Successionibz ab intestato. l. iij. t. xxvij.

Sepulturis. l. iij. t. xxvij.

Statu monachoz. l. iij. t. xxv.

Sponsalibz z matrimonijs. l. iij. t. j.

Sponsa duoz. l. iij. t. iij.

Secūdis nuptijs. l. iij. t. xj.

Symonia z ne aliqd exigat vel pmittatur.
li. v. t. iij.

Scismaticis z ordinatis ab eis. l. v. t. vij.

Sagittarijs z balistarjs. l. v. t. xv.

Sorilegjs. l. v. t. xij.

Sentētia excoicatis z solutōe. l. v. t. xxxix.

Translatione epi-

scopi vel electi. l. j. t. vij.

Temporibz ordinationū z qualitate ordi-
nandoz. l. j. t. vj.

Treuga z pace. l. j. t. xxxiij.

Transactionibz. l. j. t. xxxvj.

Testibz z attestacionibz. l. ij. t. xx.

Testibz cogendis. l. ij. t. xxj.

Testamētis z vltimis voluntatibz. l. iij. t. xxxvj.

Torneamētis. l. v. t. xij.

Ut ecciastica bene

ficia sine diminutōe pferant. l. iij. t. xij.

Ut lite no ptestata no pcedat ad testiu rece-
ptionē vel ad diffinitiuā sniam. l. ij. t. vj.

Ut lite pendēte nil innouet. l. ij. t. xvi.

Vita z honestate clericoz. l. iij. t. j.

Voto z voti redemptōe. l. iij. t. xxxiij.

Vsuris. l. v. t. xix.

Verboz significatiōibz. l. v. t. xl.

In sexto aut libro

sunt rubricę pauciores. videlicet circa lxx.

Et in clemētinis adhuc pauciores. videlicet
xlvij. Capitula scire cupies in his duobus

mor numerabit. Magi pfecto qd pntineant
attendendū est qd qd sint. Ut aut facilliter

scirent in versibz pmissis q rubricę decreta-
lium essent i sexto z q in clemētinis desup si

gnande essent cū rubro. vj. in sexto. z. vj. in
clemētinis. qd aliq labore fieri posset illum

ad remonēdū tituli siue rubricę libri sexti z

clementinaz cōsequent sequunt vt in cisde

posite sint libris. no inspecto ordine alpha-
beti. Et pmo tituli siue rubricę pmi libri se-
xti libri decretaliū

Tituli pmi libri sexti libri decretalium.

De summa trinitate

z fide catholica

Destitutionibus

De rescriptis.

De cōsuetudine

De postulatione prelatozum

De electione z electi potestate

De renunciatione

De suppleda negligentia platoz

De temporibz ordinū z qualitatibus ordi-
nandozum.

De filijs ps byteroz ordinadis an no.

De officio vicarij

De officio z potestate iudicis

De officio z potestate iudicis delegati

De officio legati

De officio iudicis ordinarij

De maiozitate z obedientia

De pactis

De procuratoribz

Tuli Feyn Decretalium

De titulis sexti libri

De his que vi metusue causa fiunt
De restitutione in integrum
De arbitris

Tituli secundi libri sexti decretalium.

De iudicijs

De foro cōpetenti
De litis contestatione
De iuramento calumnie
De restitutione spoliatorum.
De dolo z cōtumacia
De eo q̄ mittit̄ i possessionē cā rei seruādē.
De lite pendente nil innouet̄

De confessis
De testibus z attestacionibus

De iureiurando
De exceptionibus

De prescriptionibus

De sententiā z re iudicata

De appellatōibz recusatōibz z relatiōibz

Tituli tertij libri sexti decretalium.

De uita et honesta

clericorum.

De clericis coniugatis

De clericis nō residentibz i eccia vel p̄benda

De p̄bendis z dignitatibz

De clerico egrotante vel debilitato

De institutionibz

De concessione p̄bēde v̄l eccie nō vacantis

De se. vacante aliqd̄ innouetur.

De rebz ecclie nō alienandis

De sepulchris

De decimis p̄mitijs z oblationibz

De regularibz z trāsuentibz ad religionem.

De voto z voti redemptiōe

De statu mōachoz z canonicoz regulariū

De iure patronatus

De consecratione eccie vel altaris

De reliquijs z veneratiōe sanctorz

De immunitate ecclesie cymiterioz z rerū

ad eas p̄tinentiū

De clericis vel monachi negotijs secularibz

se immisceant

Tituli quarti libri sexti decretalium

De sponsalibus et

matrimonijs

De desponsatione impuberum

De cognatione spūali

Tituli quinti libri sexti decretalium

De accusationibus

inquisitionibz z denūciationibz

De hereticis z manicheis z eoz seruīs.

De scismaticis

De homicidio voluntario vel casuali

De excessibz p̄latorz in subditos

De puilegijs z excessibz puilegiatoz.

De iniurijs z damno dato

De penis.

De penitentijs z remissionibz.

De sententiā excomunicatiōis

De verborz significatiōe.

De regulis iuris

Positis titulis quin

q̄ libroz libri sexti put̄ sequēter ponūt̄ i libris nō inspecto alphabeti ordine. ponūt̄z ijdē tituli sine rubricē p̄fatorz libroz libri sexti fm̄ ordinē alphabeti. vt a lectoribz citus inueniri valeāt

Tituli siue rubricē libri sexti decretalium.

Arbitris. li. i. ti. xxiij.

Appellationibus recusationibus z relationibus. li. ij. ti. xv.

Accusationibus inquisitionibus z denūciationibus. li. v. ti. j.

Bigamis. li. j. ti. ij.

Constitutionibus. l. j. ti. ij.

Consuetudine. li. j. ti. iij.

Confessis. libro. ij. ti. ix.

Clericis coniugatis. l. iij. ti. ij.

Clericis nō residentibus in ecclesia v̄l p̄benda. l. iij. ti. iij.

Clerico egrotante v̄l debilitato. l. iij. ti. v.

Concessione p̄bende vel ecclesie nō vacantis. li. iij. ti. vij.

Consecratione eccie vel altaris. l. iij. ti. xij.

Cognatione spūali. l. iij. ti. iij.

Dolo z p̄tumacia. l. ij. ti. vj.

Decimis primitijs z oblationibus. libro. iij. titulo. xij.

Desponsatione impubez. l. iij. ti. ij.

Electione z electi potestate. l. j. ti. vj.

Eo qui mittitur in possessionē causa rei seruandē. li. ij. ti. vij.

Exceptionibus. li. ij. ti. xij.

Excessibus prelatorum in subditos. libro. v. titulo. v.

Filijs presbyterozum ordinandis vel non. libro. j. ti. f.

De titulis clementinarū

Foro competenti. l. ij. t. ij.
Dis que vi merusue causa fiunt. l. j. t. xx.
Pereticis z manicheis z eoz suis. li. v. t. ij.
Domicidio voluntario vel casuali. libro. v. titulo. iij.
Iudicij. li. ij. t. j.
Iuramento calumnie. li. ij. t. iij.
Iureiurando. l. ij. t. ij.
Institutionibus. l. ij. t. vj.
Iurepatronatus. l. iij. t. xvij.
Immunitate ecclesiarū cymiterioz z reruz ad eas p̄tinetium. l. iij. t. xx.
Iniurijs z damno dato. l. v. t. vij.
Iuris prestatione. l. ij. t. iij.
Majoritate z obediētia. l. j. t. xvij.
De fede vacante aliqd̄ innouet. l. iij. t. viij.
De clerici vel monachi secularibz negocijs se immisceant. l. iij. t. xj.
Officio vicarij. l. j. t. xij.
Officio z potestate iudicis. l. j. t. xiiij.
Officio z potestate iudicis delegati. libro p̄mo. t. xiiij.
Officio legati. l. j. t. xv.
Officio iudicis ordinarij. l. j. t. xvj.
Postulatione p̄latoz. l. j. t. v.
Pactis. li. j. t. xvij.
Procuratoribus. l. j. t. xix.
Prescriptionibus. li. ij. t. xiiij.
Prebendis z dignitatibus. l. iij. t. iij.
Prinilegijs z excessibus prinilegiatorum. libro. v. t. vj.
Penis. libro q̄nto. t. viij.
Penitētijs z remissionibus. l. v. t. ix.
Rescriptis. l. j. t. iij.
Renunciationibus. l. j. t. vij.
Restitutione in integrum. l. j. t. xxi.
Restitutione spoliatoz. l. ij. t. v.
Rebus ecclesie nō alienādis. l. iij. t. ix.
Rerum p̄mutatione. l. iij. t. x.
Regularibz z transeuntibz ad religionem. libro. iij. t. xiiij.
Reliquijs z veneratiōe sanctorū. l. iij. t. xix.
Regulis iuris. l. v. t. xij.
Summa trinitate z fide catholica. li. p̄mo titulo. p̄mo
Supplenda negligētia p̄latoz. l. j. t. viij
Sentētia z re iudicata. l. ij. t. xiiij.
Statu monachoz z canonicoz regulariū li. iij. t. xvi.
Sponsalibz z matrimonijs. l. iij. t. j.
Scismaticis. l. j. t. iij.
Sentētia excomunicatiōis suspēnsionis in/

terdicti z solutiōis. l. v. t. x.
Temporibz ordinū z qualitibz ordinādo rum. l. j. t. ix.
Testibz z attestacionibz. li. ij. t. x.
Testamentis z vltimis voluntatibz. libro iij. t. xi.
Ut lite pendente nil innouetur. l. ij. t. viij.
Vita z honestate clericoz. l. iij. t. j.
Voto z voti redemptiōe. li. iij. t. xv.
Verboz significacione. l. v. t. xj.

Nota in libris libz

sexti decretaliū sunt tituli siue rubricę. lxx.
In primo libro. xxxj.
In secundo. xv.
In tertio. xix.
In quarto. iij.
In quinto. xij.
Sequunt̄ tituli siue rubricę Clementinarū vt in libris eaz p̄sequēter positi sunt ordine alphabeti nō inspecto

Tituli p̄mi libri clementinarum

De summa trinitate

z fide catholica
De rescriptis
De electione z electi potestate.
De renunciationibus
De supplenda negligētia p̄latoz
De etate z qualitate i ordine p̄ficiēdoz
De officio vicarij
De officio z potestate iudicis delegati
De officij iudicis ordinarij
De p̄curatoribus
De in integrum restitutione

Tituli secundi libri clementinarum.

De iudicij

De foro competenti
De causa possessionis z proprietatis
De dolo z p̄tumacia
Ut lite pendente nil innouetur
De sequestratione possessionū z fructuum
De probationibus
De iureiurando.
De exceptionibus.
De sententia z re iudicata
De appellatiōibz recusatiōibz z relationibus

Tituli tertij libri.

De vita et honestate clericorum.

Tituli clementinarum

De titulis clementinarū

De p̄bendis z dignitatibz
De concessione p̄bende vel ecclesie nō va
cantis
De rebz ecclie nō alienandis
De rez p̄mutatione
De testamētis z vltimis volūtatibz
De sepulturis
De decimis p̄micis z oblationibz
De regularibz z trāseuntibz ad religionem.
De statū mōachoz z canonicoz regulariuz.
De religiosis domibz vt ep̄o sint subiecte.
De iure patronatus
De cētibz exactōe z p̄curatōibz
De celebratōe missaz z sacramēto eucharis
tie z diuinis officijs
De reliquijs z veneratōe sanctorz.
De immunitate ecclesiaz cymiterioz z rez
ad eas p̄tinētium.

Titulus quarti libri

Tituli quinti libri

De magistris et ne

aliquid exigat p̄ licentia docendi
De iudeis z saracenis z eoz seruīs
De homicidio voluntario vel casuali
De excessibz p̄latoz in subditos
De p̄uilegijs z excessibz p̄uilegiatoz.
De penitētijs z remissionibz
De sentētia excomunicatōis suspensionis
interdicti z solutionis.
De verboz significacione.

Positis titulis quin

q̄libzoz clementinaz put̄ sequēter ponū
tur in libris non inspecto alphabeti ordine
ponunt̄ h̄dē tituli siue rubrice p̄fatorz libro
rum clemētinaz fm̄ ordinē alphabeti. vt a
lectoribz cit̄ inueniri valeāt

Tituli siue rubrice libri clementinaz.

Appellationibz re

cusationibz z relationibz. l. ij. t. ij.
Causa possessionis z p̄prietatis. l. ij. t. iij.
Concessione p̄bende vl̄ ecclie nō vacantis
libro. iij. t. iij.
Censibz z exactionibz z procuracionibus.
libro. iij. t. xij.
Celebracione missarū z sac̄o eucharistie z
diuinis officijs. l. iij. t. xiiij.
Consanguinitate z affinitate. l. iij. t. i.
Dolo z cōtumacia. l. ij. t. iij.

Decimis primicis z oblationibus. libro. iij
titulo. viij.

Electione z electi potestate. l. j. t. iij.

Etate z qualitate in ordine p̄ficiendoruz
libro. j. ti. vj.

Exceptionibus. l. ij. t. ix.

Excessibus p̄latorum in subditos. libro
v. titulo. iij.

Foro competenti. l. ij. t. ij.

Domicidio volūtario vel casuali. l. v. t. iij.

In integrum restitutione. l. j. t. xj.

Judicis. l. ij. t. p̄mo

Iureiurando. l. ij. t. viij.

Iurepatronatus. li. iij. t. xij.

Immunitate ecclesiaz cymiterioz z reruz
ad eas p̄inentium. l. iij. t. xvj.

Iudeis z saracenis z eoz seruīs. l. v. t. ij.

Magistris z ne aliquid exigat p̄ licētia do
cendi. l. v. t. i.

Officio vicarij. l. j. t. vij.

Officio z potestate iudicis delegati. l. j. t. viij

Officio iudicis ordinarij. l. j. t. viij.

Procuratoribus. l. j. t. x.

Probationibus. l. ij. t. vij.

P̄bendis z dignitatibus. l. iij. t. ij.

P̄uilegijs z excessibus p̄uilegiatorum. li
bro. v. ti. v.

Penitētijs z remissionibus. l. v. t. vj.

Rescriptis. l. j. t. ij.

Renunciacionibus. l. j. t. ij.

Rebz ecclie nō alienandis. l. iij. t. iij.

Rerū p̄mutatione. l. iij. t. v.

Regularibus z transeuntibus ad religionem
li. iij. ti. xj.

Religiosis domibus vt ep̄iscopo sint subie
cte. libro. iij. t. xj.

Reliquijs z veneratōe sanctorz. l. iij. t. xv.

Summa trinitate z fide catholica. l. j. t. j.

Supplenda negligētia p̄latoz. l. j. t. v.

Sequestratione possessionum z fructuuz.
libro. ij. t. vj.

Sententia z re iudicata. l. ij. t. x.

Sepulturis. l. iij. t. vij.

Statu monachoz z canonicoz regulariū
libro. iij. t. x.

Sentētia excomunicatōis. suspensionis z
interdicti z solutiōis. l. v. t. vij.

Testamentis z vltimis voluntariibus. libro
iij. titulo. vj.

Vt lite pendente nil innouet. l. ij. t. v.

Vita z honestate clericoz. l. iij. t. j.

Verboz significacionibus. l. v. t. vij.

Nota in libris cle-

mētinaꝝ decretaliū sūt tituli siue rubri. clvii

In primo libro. xj.

In secundo. xj.

In tertio. xvj.

In quarto. j.

In quinto. viij.

Scire debes q̄ p̄misse sūt rubrice dūtaxat decretaliū. licet taliū plurime ponunt in legum codicibꝝ

Deo qz decreti rub-

bricas nimis esset tediosum enumerare p̄ maximā multitudinē. Ne tñ naturā eiꝝ p̄re reā vsus subiūgā totā materiā decreti significātes. In genere de quilibet distinctōe z oibus questionibꝝ cūctāꝝ causāꝝ

Collige versus qd vult distinctio quis

Ut videat q̄sq; diuinū ius hominibꝝ

Utq; sciat p̄ que consistunt iura quiritum.

Et cur dicat res ecclesiastica canon

Regum cur fuerint a p̄mo dāta iura.

Nec licet cuiq; ius naturale mouere

Hec mala peccati distinguit ludificati

Ex hac cognosces q̄ leges cōposuerūt

Re qua ius nature p̄suetudine differt

Ut naturali cedant que p̄stitoūtur

Sic legi regū lex p̄ualet ecclesiāꝝ.

Bandato iuris z legum vincit vsus

Omnia iusticie discretio p̄uide pensat.

Nō disp̄satur vbi naturale patet ius

Sic nec agas lenia q̄ q̄s vitet grauiora

Tempꝝ in hac disce quo canon ceperit esse

Respicias q̄t erāt z eos qui p̄stituerūt.

Actor sit papa. si p̄cilium celebrādum

Dicit hic q̄ bis synodꝝ celebrat in anno.

Hec monstrat qd decretalis epl̄a possit

Lato q̄s valet quo quis rōibꝝ instat.

Sūmos seu mimos recitās locat inferiorē

Ista loca distinguit z ordinat ecciāꝝ

Consecrat hec omnes maiores siue minores.

Discutit ista genꝝ patriā vitāq; sacrādi.

Hec dat cuiq; suū veniale d̄ crimie distās

Sit post baptisina p̄tentꝝ p̄iuge sola.

Hac augustinꝝ nubētis vota req̄rit

Ista sacratioꝝ p̄tractū damnat z odit

Hac locꝝ z causa tps p̄sona notant.

Contradicit hec p̄ p̄cilium manicheis.

Langit z hec q̄ p̄tineāt offerre volētes.

Instruit hec leuita minor q̄ p̄tineat se

Prudo sacer nō det ei si q̄s bigamꝝ sit

Femina pontifici p̄sona domestica nō sit

Ista docet p̄sul q̄ debet sobrius esse

Instruit hec prudēs q̄ debeat esse sacrādꝝ

Hec phibet legere gentilia metra satire

Scripturas sacras sacrādus scire iubetur

Admonet hec illū q̄ nō extrinseca nouit

Nisi sit ornatꝝ hic nō admittit ipse

Conuenit esse modū gressus s̄biq; cibis

Tunꝝ est ipi si sit cūctis bonꝝ hospes

In factis verbis hūc p̄decet esse pudicum

Gloria pōtificis est vt p̄cul ingluuies sit

Expedi vt nō sit p̄cussor q̄sq; sacerdos.

Respuit hec boiem distinctio litigiosum

Phibit i interitū cupidus s̄ fenꝝ abhorreōs.

Phibit sacrādus in hac si neophytus

Nō veniat ad cleꝝ q̄ corpus habet viciōsum

Judicat hec primo grauiter sed post mode

ratum vel miseretur

Sacrari vetat hec omēs q̄s cura stringit

Prepositꝝ p̄mo datur h̄ p̄posterus ordo

Idcirco vetat hos quia sepiꝝ hi reperiunt.

Rehicit h̄ seruos sine libertate sacrandos

Phicit abscessos z corꝝ p̄bꝝ viciatos

Condemnat in hac generatio p̄sbꝝ yteroz.

Hic baptizatꝝ phibetur si fuit eger

Hec vetat abbate mōachos volēte sacrari.

Officiū negat hec nisi sit bñ q̄sq; p̄batus

Nullꝝ erit p̄sul nisi quē sacer ordo decorat

Indigni laici iubet hec ne pontifices sint.

Ulericꝝ plebs p̄nceps h̄ eligi h̄ petit h̄ vult

Usurpās laicꝝ id vt eligat audiat istam

Sed docet hec p̄ qd tribuat p̄sulis ordo.

Quā dissensio sit a pluribꝝ edita stabūt.

Ut sacret ab oibꝝ archiep̄s hec vult.

Instituitq; iubet a p̄side p̄sbꝝ yteros hec

Uult hec sacrari si cui dubiꝝ fuit ordo.

Si vult hoc p̄sul. lectores cōdiat abbas

Ecclesia titulo ne carēs nō p̄moueat.

Respice dicta patꝝ ne p̄moueat alienū

Abnuat hec recipi cui dimissoria nō est

Tute suscepis quē sic formata tuetur

Punit maiores dū p̄mouēt inferiores

Distinguit tps hec in quo p̄moueat.

Tempa distinguit z in his ieiunia pōntē

Rectos iudicat hec modulos iterficioꝝ

Ista dat annoꝝ numex quo p̄moueat.

A quibꝝ ipa patris electio debeat esse.

Et loca pōtificis docet hec z p̄sbꝝ yteroz

Crimine q̄ careat sacrādꝝ i hac replicat

Hec dat paup̄ibꝝ lapsosq; docet repare

Ut nec p̄sensem det peccatis alienis

Solicitus sit ep̄s opp̄ressos releuare

Uersificato

Congruit vt p̄sul p̄mū ferat hospiti curam
Incautū largū vetat h̄ venantibz obstat
Hac datur imp̄sa. viduas inopesqz tueri
Respuif cler⁹ si nō pius aut cupid⁹ sit
Istic sit regula 7 q̄ bñ p̄positus sit
Et hac sacrari. p̄hibent litigiosi
Tūc an petat nisi sit satis eccieses
Nec plus corde p̄bat dño q̄ voce canēduz
Nec dat obedire maioribz inferiores.
Nō negat ista suas mādare vices p̄iarchā
S3 nō oīno vetat ista tacere minores.
Uel seculi p̄nceps nō ordinet eccie res
Urbs nō sigtos apices n̄ vult neqz mittit.
Est ius muniri pegrinū dñqz sigillis
Uniuersale nullū finit ista vocari
Ista vetat ne q̄ celebrēt nisi pallia dent
Doribz indecori nō pallio sūt decorādi
Ab sit vt vna habeat duos puincia patres
Sensum versibz his dat cause q̄stio quīs
Damnat emētes spūalia gratia xp̄i.
Ingressum vendēs vel emēs perit ecciaz.
Si p̄bendis dederis qd̄ symon haberis
Crimis ignorās fiet reus ille paterni
Ecciam reddit ista vir q̄ ordine p̄stet
Rursus p̄motos abscedit ius p̄mouēdos.
Ecclesia par plena sibi cleriqz negat.
Lausa patēs cū sit cūctis nō querit ordo
Ad ius vel synodū null⁹ trahat expoliatiū
Quim talē subeat qualē fecisse volebat
Ad testesqz duos p̄sul p̄uincif aptos
Si cadit accusans nō cogit reus vltra
Respuif iure vox dilatoria si sit.
Vir bon⁹ accusat quēuis licet inferior sit
Dandato legis datur accusatio scriptis.
Nō plene restitui debeat ius edocet omne
Vt iur iudicis quanto fuit expoliatus
Sperte tractet q̄uis inducia detur
Restat vt infamis 7 hō sine lege tacēs sit
Vox simica domestica vox n̄ obest alieno.
Ditti vel duci nō debet ad exteriores
Libere ab hac non stat similis quē sua cul
pa remordet
Iudex auditor nō fiat p̄sulis vnus
Iudicio null⁹ vnqz damnabit absens
Exigit ne q̄s in quo cadit h̄ repetat.
Torquet in actorē sibi vox abiecta reatum
Omnis anathema nec agat nec testificetur
Nite tacet quiuis minor ille si tenet etas.
Dum neqz agere nequeas 7 testificari.
Ius statuit ne sit q̄s vnqz testis 7 actor
Nunqz damnē q̄s cū nō possit adesse
Dat ius q̄ q̄s agat p̄ se ciuilia tantū

Dittū famosum neglecta p̄batio flagris.
Est accusand⁹ semel 7 bis terqz vocāduz.
Nemo p̄curet crimen ciuilia curet.
Baiula iuris iubet vt synodalia fiant
Reuera mal⁹ est mala cur⁹ que male p̄dit.
Aut caput aut lingua delatori capulet.
Omnes infames tacēt aut crimiue tenti
P̄sulis obiecta nisi p̄a ples reprobaris.
Iudiciū expetere nunqz debes alienū
Alter adesse potest si sit puincia discors.
Si cadit accusans nō cogit reus vltra
Est q̄ dum viuūt nemo sibi subitūduz
Tutus semp erit h̄ q̄ se dante recepit
Dat ius ne statuat successorē sibi p̄sul
Null⁹ amicoz mihi p̄sit vt eligar vnus.
Electus cum sim p̄statur cautio damni
Est secū standū sentētia ni vetat ip̄m
Ordinis est ne q̄s vnqz redeat sine scriptis
Si q̄s anathema statuit p̄tute carebit
Iudicis 7 alteri null⁹ est ordo petēd⁹
Turent p̄mates bene sua non aliena
Non dubites dotē cū basilica retinēdam.
Ordinet 7 seruet disp̄sat nō alienet
Nil p̄terqz duos p̄sumat sumere soldos
Iudicet vt laicus clez nō attrahat vllus.
Iudiciū seclī sequit suspētio cleri
Seu bona seu mala sit snia dico tenēdam
Dico q̄ p̄p̄iū poterit q̄s cler⁹ h̄re.
Eccie si res vēdis vel emis sibi reddas
Si dare vis 7 des dare nō potes eccie res.
Ex re cōmuni quesitis vitur eque
Et fortasse voles testari de p̄prio des
Eccie baptismali dande decime sunt
Tpa longa trahūt ius funeri 7 decimaz
Ius est ne q̄s pl⁹ repetat q̄z debeat alter.
Non nisi ciuili re frater testis habetur
Tale qd̄ exercēs nō debet cleric⁹ esse
Si tulerit pl⁹ q̄s dederit iam fenus habet.
Ex male quesitis elemosyna nō sit egenis
Si male quesita tenet digne n̄ penitet vll⁹
Iniuria nō pena dat cū pena notat
Nec retinere licet que sunt p̄missa patrono
Solū voce nequit p̄demnari mulieris
Tali die dñi placitū nō dz haberi
Atqz p̄bat in hac p̄batio dāda negāti.
Nec p̄fessio sit nec iuramēta coacta
Tollere nō poterit quē p̄fert sol⁹ honorem
In grauibz si sit deuce eijciatur
Dant in hac monachi pastores ecciaz.
Abbas ecciam p̄sul debet dare curam
Dic legitur q̄ ius 7 rem p̄scriptio tollit.
Quadragesimibz p̄scriptio religiosis

De decreto uersificato

Tales si teneat ius nō tñ ergo gubernēt
Usurpans sine iudicio rem decideret a re.
Respuit a laicis ius eccias retineri
Querit an liceat cordis dimittere votum.
Ut sua censald^o teneat que deserat eger
Omne monasterio remanebit nec redit ille
Dū redit illicite q̄ ptulit illa manebūt.
Terminat h̄ apud alumnū synodale statutū
Ut nō abbates a p̄sule p̄stituant^r
Ut p̄sul clez nō impediāt monachandū
Ipso nolēte tamē nō suscipiat alter
S̄z iaz canonicos canon. phibz mōachari
Quē p̄ offert si placet erit cū sit adultus
Uisam mox uestē si nō p̄ abdicat h̄ stet
Offert inuitū nec seruat religionem.
Et si forte placet monacho trāsire licebit.
Prima sit ex titulo sit cōmēdata secunda
Ecclesia renui vetat hac aliaq̄ cupiri.
Tertia ne liceat tractare negocia seclī
In clara ueste phibetur clericus esse
Examen p̄p̄riū fugiēs sine spe graduū sit.
Iuramēta licet boi dare qñ necesse
Si sic esse putat vt ait nō peierat ipse
Taliter exemplo qd̄ obediat iste pbatur.
Vota p̄missa mutent^r turpia si sint
Dum peierare cupis p̄iurus habebis.
Ex iusta causa multis licet arma mouere.
Fiet bellū iustū si p̄ rebz repetendis
Fas est quādoquidē socio succurrēt armis
Inferiqz docet vindictā questio quarta.
Dū sit ad hoc posit^o vt puniat ille meret.
Iura iubēt hoies puerfos ad bona cogi.
Ecclesie rebz sint heretici spoliādi
Landē de clero nulli licet arma mouere
S̄z q̄s es heretic^o tua sit snia nulla.
Interdū mali post mortē corripunt^r
Crimine p̄donū nō damnet^r dom^o ei^o
Tuta sit eccia quā lex p̄uata tuetur
Et si subsequit^r lex altera derogat illi
Dētē diuinā rimātes sortilegi sunt
Vira nō viuūt q̄ peccāt ista tenētes
Noia materiā que p̄ p̄mordia sumpsit.
In quattuor discēs si forte req̄ris
Tales ni cessent cōmunio tollit^r ipsis.
Vinctū pontificis nō solues tu morituz.
Dorte facit penas noli p̄ponere quantum
Si sit solēne dirimit cōnubia votū
Spōsa ligat spōsum. p̄p̄rie nō est tñ vroz
Solut^r disparitas cult^o p̄nubia queqz
Iungit^r hic alij si respuit illa manere.
Testatur bigamū sacer augustin^o eundem
Uiros p̄iungū p̄sone dissipat error.

Tantū p̄ditio poterit si vilior erit
Nam p̄tracta p̄us nō soluit federa sed post
Parui p̄trahere nequeūt spōsalia iure
Spūalis naturali nō societur
Vrozisqz sue cognatis nō societur
Danda^r clamdestina ne p̄nubia fiāt.
Pollutā vetat hec in mortē fraude parantē
Si dat inuita post qñ placet redit illam.
Ut nulli nubat nisi patris spōsio fiat
Ducere lex phibet i iungio meretrices
Obstat p̄iungio sacro cōplenda libido.
Dū sit liber anim^o nō spōdeat hāc p̄ ei^o.
Tangere ne liceat aliā quā stirps sibi fiat.
Reuera sine mēte caro nunqz violat^r
In simili lapsu nō hāc dimittet adulter.
Nullā dū viuūt hec h̄ p̄ iunge ducat.
Alter nō peccet q̄ damnet minus alter.
Frigidus est alij tūc nō sociabit^r vlli
Uir nō abijciat sine iudicio mulierē
Tertia si credis purgat p̄fessio crimen.
Purgat secretū cordis p̄tritio crimen.
Et p̄fecto semel dilectio nō cadit vnqz
Nemo semel si penituit bñ penitet vltra.
Ista p̄bat dimissa semel peccata teneri.
Magna cautela quibus pensare tenent.
Debeat esse gemēs z q̄lis vulnera purgā
Omnes baptismi maculas q̄ tergere possit
Dum tñ in vita post mortē ducere vitā.
Ut vir nō ozet vroz si debita querit.
Dēs vtriusqz nisi sit nō bñ p̄tinet alter.
Tuta manet viuētē viro que nescia nupti.
Uult leo si venit h̄ redit hec retinēsqz porē
Cognatā vroz nemo p̄ iunge ducat.
Omnes vroz p̄ sanguineos reprobabis.
Nūc septēnoz graduū distinguūt ordo
Utz stat^o boīs sic est generatio quarta
Trūc^o ponit^r h̄ cū ramis vt docet auctor.
In testes recipi mōstrat tibi sexta parētes
Tangit^r hic q̄ nō incestu gignit heres
Uicitur hec in quo dispēsandū licitū sit
Aut si fraus subeat cogēt illa reuerti
Susceptā sobolē vetat affini sociandam.
Tūc raptus fiet cum vi deducit illa.
Coniungēt ei purgatio crimine raptus.
Consecrat ecclesias dñi distinctio p̄ma.
Panis sacratī fert sacramēta secunda.
Tertia dat ferias nobis ieiunia subdit.
Baptismaqz docet tps distinctio quarta.
Confirmat sacrat officijs ieiunia laudat.
Pneumate donato p̄cludit sine beato

Explicit decretum uersificatum

De distinctionibus decretorum

De decretorum

distinctio est in tres partes. quarum prima vocatur distinctiones. Et hinc sunt centum et una

In primis duabus distinctionibus tractat magister Gratianus de iure. ponendo iuris divisionem sub divisiones et diuersas species deus et puenientias

In tertia quid sit canon. quod priuilegium. et quid officium legum

In quarta quare leges facte sunt et quales esse debeant. et quoniam de eis vel secundum eas sit iudicandum. ac de quadragesimali obseruatione.

In quinta de muliere enixa vel menstruosa.

In sexta de multiplici genere illusionum.

In septima de peditibus legum

In octaua quod veritati et rationi sit consuetudo postponenda

In nona quod tribunalia regum sacerdotali sunt potestate subdita et quod pontifex et reges sese indigent

In decima quod legibus impatorum sit obsequium. et quod mendacia scriptorum non sunt admissa canonibus. quod si quoniam inueniant sunt corrigenda in opusculis tractatorum

In undecima quod viuis et consuetudo legem et rationem non vincat. et que contra ob.

In xii. de consuetudine et more et que quibus modum psallendi debet tenere

In xiii. quod minus malum est eligendum.

In xiiii. quod non sunt aliquid committenda delicta a nobis ne aliquid grauiora committat et quod conscientias valeant tempore

In xv. de re generalia consilia ceperunt. et quorum parum recipiunt opuscula.

In xvi. quod synodi vel consilia roborantur auctoritate romani pontificis

In xvii. quod absque auctoritate romani pontificis synodus non debet congregari

In xviii. de pena eorum qui synodo adesse contemnant de auctoritate romane sedis

In xix. de auctoritate decretalium epistolarum et apostolicarum sanctionum

In xx. distinctione magister incipit agere de ministris ecclesie.

In xxi. de diuersis ordinibus et gradibus ministrorum.

In xxii. de dignitate romane ecclesie et quoniam in dam librorum

In xxiii. de ordine ministrorum incipiens a romano pontifice. descendendo per singulos gradus usque ad ostiarium.

In xxiiii. de examinatione ordinandorum.

In xxv. de officiis clericorum incipiens ab ostiario et ascendendo usque ad episcopale dignitatem scilicet archiepiscopum et thesaurarium circa medium illius distinctionis. Tunc autem magister Gratianus incipit declarare illas. xx. penas et partem regule

apostolice que enumerat apostolus in epistola ad Thimotheum. et postquam in eadem distinctione oportet episcopum et quolibet ad sacros ordines promouendum esse sine crimine supple notabili

In xxvi. magister determinat de illa clausula regule apostolice predicte vniuersi vtoris videlicet continentiano deinceps de continencia clericorum usque ad xxxiiii. distinctionem

In xxvii. determinat illam clausulam regule apostolice sobrius. cuius tamen parte refuat usque ad xliii. distinctionem

In xxviii. determinat illam clausulam regule apostolice sobrius. cuius tamen parte refuat usque ad xliii. distinctionem

In xxix. distinctione prudentem. et illam postquam in tribus distinctionibus immediate sequentibus

In xl. et xli. distinctione illud. ornatum doctorem

In xlii. illud. hospitalem

In xliii. pudicum et doctorem

In xliiiii. illud. non violentum. quod est per episcopum. quod dictum est super distinctione. xxv. sobrius

In xlv. illud. non percussorem

In xlvi. illud. non esse litigiosum

In xlvii. illud. non cupidum. domus sue bene prepositum

In xlviii. illud. non neophilum

In xlix. magister breuiter recapitulat precepta regule apostolice predicte.

In l. magister agit de lapsu et reparacione clericorum

In li. de curialibus ordinandis vel non

In lii. de postponacione sacrorum ordinum

In liii. de curis annexis recipiendis in clericum vel monasterium

In liiiii. de seruis et manumissis

In lv. de corpore viciat. bigamis. illiteratis publice penitentibus ordinandis vel non.

In lvi. de filiis presbyterorum et natis de fornicacione et adulterio

In lvii. de baptizatis in egritudine non ordinandis

In lviii. de monachis non ordinandis sine licentia sui abbatis

In lix. de laicis fratris non subito ordinandis

In lx. de electione personarum ecclesie et in tribus sequentibus

In lxi. et lxx. de consecracione episcopi.

In lxxi. de promotione archiepiscopi

In lxxii. de ordinacione presbyterorum

In lxxiii. de ordinacione non iteranda et de coepiscopis

De questionibus causarum

In. lxx. de non ordinatis ne in ecclesia ministrat.
In. lxx. ne aliquis ordinetur sine titulo
In. lxx. ne aliquis ordinetur a non suo episcopo
In. lxx. ne aliquis ignorans sine litteris commendatarius recipiatur
In. lxx. qualiter commendatoria vel dimissoria vel formata sit facienda
In. lxx. de clericis inuitis non ordinandis.
In. lxx. de tempore et die consecrationis episcoporum. nec non de temporibus ordinandorum aliorum clericorum
In. lxx. de ieiuniis et quatuor temporibus.
In. lxx. et lxx. de estate ordinandorum
In. lxx. repetit de ordinatio summi pontificis
In. lxx. in quibus locis sunt ordinandi episcopi vel archiepiscopi
In. lxx. et alius sequentibus repetit quedam de preceptis regule apostolice et maxime de continentia clericorum
In. xc. de licitis et honestis operibus clericorum
In. xc. de modo cantandi in ecclesia et electi potestate
In. xc. de obedientia minorum erga maiores
In. xc. de legato romani pontificis et provisionibus archidiaconorum
In. xc. de excessibus presbyterorum et episcoporum.
In. xc. et xc. de distinctis potestatibus secularibus et ecclesiasticis
In. xc. repetit de ignorantibus non ordinandis
In. xc. et alius sequentibus tractat de autoritate archiepiscoporum et primatum et visu pallii.
In ultima distinctio de de una provincia ne in duas partes dividatur sine principis autoritate

Secunda pars de creta de cause eo quod distincta sit per causas. xxxvj. In singulis autem causis apponit magister Braccianus plures questiones. in quibuslibet illarum allegans per utraque parte. tandem diffinitivam sententiam subiungens ut per huiusmodi rationes certorum iudiciorum instruat

In prima igitur capitulum dicit de symoniacis que continet in se septem questiones. In prima quaeritur utrum emerere spiritualia sit peccatum. **S**o. sic. In secunda quaeritur utrum per ingressu ecclesie vel monasterii sit pecunia exigenda vel per soluenda. **S**o. non. et huiusmodi negativa est vera. In tertia quaeritur utrum stipendia ecclesie emerere sit symonia. **S**o. sic. In quarta utrum ille sit reus criminis cuius pro illo ignorate symoniam commisit **S**o. ignorantia facti non iuris excusat eum In quinta utrum licet ea retinere que pro filio symonia

ce adquisiuit. **S**o. de rigore iuris non. sed de misericordia secus est. In sexta. utrum ordinari a symoniacis ignoratis sint abhincendi vel non. **S**o. probata iuxta ignorantiam misericorditer tolerat. In septima. utrum renuncias heresi sit recipiendus in dignitate episcopali. **S**o. de iuris rigore deponit. sed ex dispensatione sustinet.

Secunda causa et

quatuor que sequuntur agunt de ordine iudiciario In quibus sunt. viij. questiones. In prima quaeritur utrum in manifestis sit ordo iudiciarius recipiendus. **S**o. sic. nisi sit notoria. c. de manifestis. In secunda quaeritur an restituitur ab aliquo sit iudicandum. **S**o. non. an restituitur. c. nullus In tertia que pena sit ferienda que in actione defuerint. **S**o. taliter c. nullo de suo. In quarta. si accusatore deficiente reus sit cogendus ad purgationem. **S**o. non. nisi infamia publica laboret. ut huiusmodi totum. In quinta. an duorum testimonio episcopus sit condemnandus. **S**o. sic. c. per bis. In sexta. que remedio cause subveniat vel causa subleuet. **S**o. per appellacionem an sententiam vel post. c. biduum. In septima an laici ad accusacionem clericorum sint recipiendi. **S**o. de iure antiquo sic. de novo non. In octava quaeritur accusatio de fieri. **S**o. in scripto. c. in agendo si libellum

Tertia causa habet

xi. questiones. In prima quaeritur an restitutio sit facienda quebuslibet spoliatis. **S**o. sic. nisi in istis causis infamatus apostatus iuste spoliatus preclusus cum suspecto non restituitur. c. pariter. In secunda. de iudiciis que spacio sint data. an post restitutionem tamen. et an post vocacionem ad causam quebuslibet concedere sunt. **S**o. ad arbitrium iudicis. In tertia que spacio mensurum sint utriusque concedere. **S**o. ad arbitrium iudicis. In quarta utrum infames sint recipiendi ad accusationes **S**o. non. nisi per testes. In quinta. an testes de domo accusatorum sint produciendi vel inimicorum sit audienda. **S**o. inimici minime nec etiam domestici. quebus impam possunt. In sexta. an extra provinciam reus sit produciendus. **S**o. non. nisi per appellacionem. In septima. an sit audienda eius sententia que cum reo pariter facit malicia **S**o. sic. quod diu toleratur ab ecclesia. In octava. an episcopus ab eo possit iudicari. **S**o. non. nisi septem episcopis reservata sententia summo pontifici. In nona. an absens aliquis sit accusandus. **S**o. non. nisi sit absens per preiudicia. In decima. utrum deficiet vel uno casu sint admittendi ad preiudicia

De questionibus causarum

So. sic. c. placuit. In undecima. vtz accu-
satus i accusatore possit puertere accusatio-
nem. So. non. nisi in maiori crimine.

Quarta causa habz

ser qstiones. In prima qrit an i excoicatioe.
pstitur aliu accusare valeat. So. non. In
secunda. an infra decimu quartu annu possit
qs restituari. So. no. In tertia. an ab accu-
satione pbibit possit test existere. So. no.
c. spaciū. In qtra. vtz ide possit accusator z
testis existere. So. no. c. i. z. ij. In qnta. si ad
causam vocat no venerit die statuta sit ex-
comunicat. So. sic. nisi iusta causaz absen-
tie probauerit. In sexta. an calumniator in
ppria causa sit audiend. So. sic. si causa no
sit criminalis.

Quinta causa habz

ser qstiones. In pma qrit q pena sit punie-
tus q famosum libz scripsit. So. anathe-
matizad. nisi scpta pbauerit. c. qdam mali-
gni. In secunda. qrites sit qs ad cam vocad.
an q sniam excoicatiois accipiat. So. no. so-
lum sel s etia bis vl ter. In tertia. an pec-
rator causam alicui agere valeat q p se tuc
adesse no pot. So. criminalē no. nisi sit illu-
stris psona. Causam vo iniuriar qliber pt
c. epi. In qtra. an absq synodali audientia
eps sit danad. So. no. In qnta. an sit ha-
bend inimic q amicu accusatur. So. n
si bagat ex veritate. ca. illi q. In sexta. q pe-
na sit plected q no pbat qd obijcit. So. ta-
lionis. c. epiphani

Sexta causa habz

qnos questiones. In pma qrit. an crimine
irrecti vl infamia notati ad hmoi accusato-
nem sint admittedi. So. no. c. sunt plurimi
In secunda. si eps accusatioz in accusantem
ptere voluerit. vtz simplici vbo ei sit fides
adhibeda. So. no. absq certa pbatioe. In
tertia. an liceat expetere iudiciu archiepi al-
teri puintie. So. no. nisi in ca danationis
In qtra. cui iudiciu sit expectadū. cuz epi
puintie i snia discordet. So. archiepi z co-
epoz vltime puintie. c. j. z. ij. In qnta. si ac-
cusatore deficiete re sit coged ad pbatioes
So. no. sed ad purgationes si laborat infa-
mia. c. actor

Septima causa habz

duas questiones. In prima querit. vtru vi-
uete epo ali possit i eadem ecclia ordinare.
So. no. nisi trasserat vel cedat. p infirmita-
te tu vl senecrute dat ei coadiutor. ca. qvis
iste. In scda. vtz isti q deserunt ca infirmita-
tis validudine recepta possint cathedra re-
petere. So. no.

Octava causa habz

qnos qstiones. In prima qrit. an liceat epo
successore eligere. So. no. c. aplica In scda
an amicoz patrocina debeat i electoe pna
lescere. So. no. c. illd. In tertia. an sit symo-
nia p electoz ppter indenitate iuramentuz p-
stare. So. sic. si pactu sup h pcessit. ca. talia.
In qtra. an liceat clericis iudicia epi de cri-
mine recusare. So. no. an pdenatione. In
qnta. an excusat cora aplico sine ei lris de
beat reuerti. So. no.

Nonna ca habet tres

questiones. In prima querit an ordinatus
ab excoicatio sit audiend. So. no. nisi igno-
rauerit illu excoicatu esse. c. ab excoicatu In
secunda. an liceat epo vel archiepo alterius
clericos ordinare. So. no. sine lris dimisso-
rijs sui epi. In tertia. an liceat archiepos
subditos suffraganei sui danare vel absol-
uere. Solu. no. nisi negligens fuerit episco-
pus. vel ad eu appellatio deferat. vel in casu
cosimili

Decima ca habz tres

qstiones. In pma qrit. an ecclia cu oi dote
ad epm ptimeat aut ad ei ordinatioes. So.
sic. c. regeda. In scda. an liceat epis res ec-
clesie distrahere. So. no. c. pcauere. In ter-
tia qd a singul ecclijs noie cathedratici va-
leat exigere. So. duos solidos. c. ite si qs

Undecima causa

habz tres qstiones. In pma qrit. an cleric an
ciuile iudice sit trahed. So. no. In scda q
pena sit feried q clericu ad secularē iudice
traxit. So. excoicatiois. In tertia q pena di-
gn sit q excoicatioz vl sniam epi no fuau-
rit. So. tal est puinted depositioe.

Duodecima cau

sa habz qnos qstiones. In pma qrit. an liceat
clericis ppriu habere. So. no. regularib. c.
no dicat. In secunda. an liceat eis res ecclie

De questionibus causarum

dare vel distribuere. **So.** non. nisi i casibus a iure processis. **xi. q. ij. sine exceptioe.** In tertia. an clerici acquisita de rebus ecclesie possint relin- quere quibus voluerint. **So.** non. nisi ecclesie. **c. j. de testa. requisiti.** In quarta quibus possint ea relin- quere quibus suis et rebus ecclesie puenest. **So.** prim ecclesie et prim heredibus. **xi. q. iij. c. j.** In quinta an liceat clericis facere testamentum. **So.** sic. de ppijs licet. de rebus aut ecclesie non. **ij. q. v. c. fixum**

Decima causa ha-

bet duas questiones. In prima quiritur utrum decime sint dande rone territorij vel persone. **So.** rone territorij. **xi. q. j. q. i.** In secunda quiritur an ius percipiendi decimas et funerandi tollat prescriptioe temporis. **So.** sic. quod tollit ius percipiendi decimas. **xi. q. iij. si quis. et extra de prescrip. de quarta.** Sed ius funerandi non tollit prescrip. **vi. ij. q. ij. §. si queritur**

Decima quarta cau-

sa habet sex questiones. In prima quiritur an liceat clericis in iudicio sua repetere. **So.** sic. In secunda an super rebus ecclesie de eadem ecclesia testes sint recipiendi. **So.** sic. c. super prudentiam. In tertia. an propter sortem aliquid exigere sit usura. **So.** sic. c. plerique. In quarta an liceat clericis laicis usuras petere. **So.** non. **xij. q. iij. qm nulli. et c. nec h.** In quinta an ecclesie vel elemosyne sint faciende de usuris. **So.** non. **xij. q. v.** In sexta an usurarij possint agere penam non facta restitutione. **So.** sic. si non habeat unum restituat. c. si res aliena

Decima quinta cau-

sa habet octo questiones. In prima quiritur an ea que sunt ab ignorantibus sint eis imputanda. **So.** si nisi culpa sua per ignorantiam deuenit. c. si quis de clericis. In secunda. an per impensis patrocinijs liceat clerico munera exigere. **So.** non. In tertia. an per confessionem mulieris cum qua peccauit sacerdos sit deueniendum. **So.** non. c. nemini. In quarta an die dominico debeant episcopi causas audire. **So.** non. c. placita. In quinta. an negari crimine purgatio sit indicenda. **So.** sic. si laboret infamia. c. per bytes. In sexta. an in criminibus confessio sit extorquenda. **So.** sic. sed a curia libi non. In septima. an episcopus solus deponere valeat presbyterum vel diaconum. **So.** non. c. felix. In octava. si confessus vel iuratus de his que ante ordinationem commisit valeat ministrare. **Solutio.** non. c. vult

Decimasexta cau-

sa habet septem questiones. In prima. an liceat monachis plerisque officium celebrare. **So.** sic. cum permissione episcopi et licentia abbatis. **§. ecce.** In secunda. an liceat eis in capellis suis sacerdotes instituire. **So.** sic. si eas possidet cum omni iure. c. vltis. In tertia. an iura ecclesiarum per prescriptioem tollant. **So.** sic. c. j. In quarta. an ecclesia adversus ecclesias possit prescribere. **So.** sic. c. volumus. In quinta. an episcopus vel abbas iure territorio capella valeat dedicare. **So.** non. c. si quis. In sexta. si quis re ecclesie ab aliquo iniuste detenta sua auctoritate erepserit an cadat a causa. **So.** ipse quidem cadit a causa. sed ecclesia non. c. si episcopus. In septima an liceat alicuius manu laici ecclesiam recipere. **So.** non. nisi ecclesia vel monasterium habeat ius patronatus. c. si quis deinceps

Decimas septima cau-

sa habet quatuor questiones. In prima quiritur an reus sit voti cum a proposito cordis sui recedit. **So.** non. quantum ad ecclesiam nisi ore pronunciauerit. c. j. In secunda. an beneficia sint ei reddenda que eis in infirmitate renunciauit. **So.** sic. si non erat sui copos. In tertia an que ei se tradit monasterio postea ad propria redire. **Solu.** sic. infra annum. In quarta. si retroierit an sint ei sua reddenda. **Solutio.** sic. si de licentia sui prelati recessit alias non

Decima octava cau-

sa habet duas questiones. In prima queritur an abbas factus episcopus acquirat monasterio vel ecclesie. **Solu.** dum fuit abbas acquirat monasterio. sed dum factus episcopus ecclesie. c. quod sit. In secunda. an per episcopum sit abbas eligendus. **Solu.** a fratribus est eligendus. sed ab episcopo ordinandus. c. hoc tamen.

Decima nona causa

habet tres questiones. In prima queritur an episcopus debeat permittere clericos ad monasterium transire. **So.** sic. In secunda si voluerint. an liceat eis eo invito ad monasterium transire. **So.** sic. c. due sunt. In tertia an liceat canonicis regularibus transire ad monasterium monachorum. **So.** non. sine licentia sui prelati

De questionibus causarū

Vicesima causa hz

quattuor q̄stiones. In p̄ma q̄rit. an pueri traditi monasterijs cogāt ibi manere. So. nō. nisi postq̄ venerint ad annū discretōis r̄ p̄senserint. In sc̄da. si p̄ter voluntatē parētum intrauerint monasteriū. an possint per eos extrahi d̄ monasterio. So. sic. infra annum r̄ diē si sūt infra annos discretōis. c. si puella. In tertia. q̄ inuit̄ cucullā induerit. an cogat eā retinere. So. nō. nisi postq̄ cōsenserit. In q̄rta. an liceat ab vno monasterio trāsire ad aliud. So. sic. artioꝝ regule.

Vicesima prima cā

habet q̄nq̄ q̄stiones. In p̄ma q̄rit. an liceat clerico in duabz eccl̄is inscribi. So. nō. d̄ iure cōmuni. c. j. r̄. ij. In sc̄da. an liceat clerico a sua ad eccl̄iam aliā trāsire. So. nō. si ne litteris dimissōis sui ep̄scopi. c. si quis iam. In tertia. an liceat clericis suscipere p̄ curationē negociōꝝ seculariū. So. nō. nisi causa pietatis. In quarta. an liceat clericis ornari fulgidis vestibus. So. nō. In quinta. qua pena sint feriendi clerici q̄ ad seculā renegociū fugiūt. So. excoꝛcatisōis

Vicesima secunda

causa habet q̄nq̄ q̄stiones. In p̄ma querit̄ an iuramentum sit p̄stādū. So. sic. causa necessitat̄. In sc̄da. an sit piurus qui iurat falsum qd̄ p̄cāt esse v̄x. So. sic. p̄pter intētionē fallēdi. In tertia. an liceat cleric̄ ep̄o denegare certā obedientiā. So. nō. an cōdemnationē. In quarta. an iuramentū illicitum sit euandū. So. nō. c. in malis. r̄c. In q̄nta. an sit piur̄ q̄ cogit aliū peierare. So. sic. c. q̄ peierat.

Vicesima tertia cau

sa habet octo questiones. In p̄ma queritur an militare sit pctm̄. So. nō. in iusto bello. c. militare. In sc̄da. an bellū sit iustum qd̄ fit ex edicto pulsandi malas causas hoium. So. sic. c. j. In tertia. an iniuria eccl̄ie sit ar̄mis pulsanda. So. est ab his quibz licet. c. fortitudo. In quarta. an vindicta sit inferēda. So. est ab eo cuī interest. c. ea vindicta. In q̄nta. v̄x sit pctm̄ iudici vel ministro reos occidere. So. nō. si fiat causa iusticie. c. etiā sine peccato. In sexta. an mali sint cogēdi ad bonū. So. nō. c. ad fidē. In septima.

an heretici sint spoliandi suis r̄ eccl̄ie bonis. So. sic. c. iā v̄o. In octaua. an liceat cleric̄ arma mouere. So. nō. manu p̄pria. nisi i cā necessitat̄. c. quicūq̄

Vicesima quarta cā

habet tres q̄stiones. In p̄ma querit̄. an hereticus possit aliquē excoꝛicare. So. nō. ca. audiui. In sc̄da. an post mortē possit aliq̄s excoꝛnicari. So. potest p̄ heresi. c. sane. In tertia. an pro pctō d̄ni tota familia debeat excoꝛnicari. So. non. s̄ interdici potest. c. si heres.

Vicesima quinta cau

sa habet duas questiones. In p̄ma querit̄. an auctoritate p̄uilegiū q̄s tra ius cōmune valeat seruari. So. valet. s̄. vltimo. In sc̄da. an sequētia p̄uilegia derogēt p̄oribus. So. sic. si dent̄ ex tota sciētia vel certa sciētia. c. rescripta.

Vicesima sexta cau

sa habet septē q̄stiones. In p̄ma querit̄. an sint sortilegi q̄ sub ficto noīe religiōis futura p̄mittūt. Sol. sunt. In sc̄da. an sit pctm̄ esse sortilegū. So. sic. c. iors. In tertia. a q̄bus gen̄ diuinatōis sumpsit exordiu. So. a persis. In quarta. q̄t sunt genera diuinatōis. So. q̄ttuor. s̄m. numez. duo v̄o. s̄m. forma. In q̄nta. an sortilegi sunt excoꝛnicandi. So. sic. c. s̄doloꝝ. In sexta. v̄trū excoꝛnicat̄ ab ep̄o possit recōciliari a p̄sbytero. So. nō. incōsulto ep̄o nisi in causa necessitat̄. c. ab infirmis. In septima. an morientibz sit p̄ntia indicēda. So. nō. s̄ inotescēda. c. admonēat

Vicesima septima

causa hz duas q̄stiones. In p̄ma q̄rit. an p̄uigiū possit esse int̄ vouētes. So. nō. si votuz sit solēnizati. sec̄ si simplex. c. j. r̄. ij. In sc̄da. an liceat sp̄ose a sp̄oso recedere. So. non. si despōsatio sit de p̄nti. c. despōsatam

Vicesima octaua cau

sa hz tres q̄stiones. In p̄ma q̄rit. an sit p̄uigiū int̄ infideles. So. nō. c. n̄ op̄t. In sc̄da. an liceat d̄uerso ad fidē d̄ucere aliā viuente p̄ore. So. sic. si diuisus sit ab infideli. c. si infidel. In tertia. an bigam̄ sit q̄ h̄uit vnam v̄xorē an baptisima r̄ aliā post. Sol. sic. r̄ b̄

De questionibus causarum

ratione baptismi

Tricesima nona causa

sa habet duas questiones. In prima quaeritur an sit matrimonium inter seruum et ingenuam. *So. sic. nisi error impediatur. In secunda cum deprehenderit fore illa seruum. an liceat ei ab illo recedere. So. sic. c. si quis ingenuus.*

Tricesima causa habet

quatuor questiones. In prima quaeritur an sit debitor reddendus uxori quam pro filio de fonte susceperit. *So. sic. nisi ex consensu utriusque sit factus. c. dictum est. In secunda. an sponsalia contrahantur inter infantes. So. no. infra septimum annum. c. ubi non est. In tertia. an spirituales vel adoptiuum filium naturalibus potest computari. So. no. c. i. In quarta. videlicet liceat aliquem ducere comatrem uxoris suae in uxorem. So. sic. uxore mortua. si comaternitas praecessit matrimonium. c. sciscitatur. In quinta. an clandestina desponsatio manifeste iudicetur. So. non. contra ad ecclesiam.*

Tricesima prima causa

habet tres questiones. In prima quaeritur an possit duci in uxorem quae prius polluta est per adulterium. *So. potest. cum dederit ei fidei prius adulter ueritate viro nisi machinatus esset in morte eius. c. si quis uincente. In secunda. an filia sit inuita tradenda viro alicui in uxorem. So. no. c. i. §. i. In tertia. an propter prius sponsionem ipsa possit nubere alii. So. potest. si non praesenserit.*

Tricesima secunda

causa habet octo questiones. In prima quaeritur an licet meretricem ducere in uxorem. *So. sic. cum renunciat. In secunda. an ipsa sit diuina appellata quae ducitur causa continentie. So. est. In tertia. cuius arbitrium sequitur mulier an autem liberi vel patris originarii. So. autem. In quarta. an uiuente uxore liceat alicui ex ancilla filios quae rere. So. no. In quinta. si ea quae inuita opprimatur pudicitiam amittere comprobatur. So. non. §. i. In sexta. si adulter adulteram dimittere possit. So. no. In octaua. si in bono saltim casu infidelem ducere possit ea conditione ut reuertatur ad fidem. So. no. c. solum.*

Tricesima tertia causa

sa habet quatuor questiones. In prima quaeritur an propter impotentiam coeundi sit aliqua a viro sepanda. *So. sic. c. si quis. In secunda. an separata possit nubere.*

re cum quae prius fornicata est. *So. potest. praenotanda per acta. c. in adolescentia. In tertia. an sola perturbatione cordis possit deleri peccatum. So. sic. ubi facultas praesentandi non superet si confessionem non praesenserit dum poterit haberi. c. pro postera. In quarta. si tempore orationis uxori quae debeat reddere debitum. So. sic. In quinta. an vir sine consensu uxoris possit uouere continentiam vel econuerso. So. no.*

Tricesima quarta causa

habet duas questiones. In prima quaeritur an rea adulteri sit quae credens viro mortuum nupsit alteri. *So. no. In secunda. an redeunte potest cogenda sit redire ad primum et recedere a secundo. So. sic.*

Tricesima quinta causa

sa habet decem questiones. In prima quaeritur an liceat aliquam ducere ex cognatione propria. *So. no. In secunda. an liceat aliquam ducere ex sanguinitate uxoris suae. So. no. In tertia. usque ad quod gradum debet quis abstinere a sanguineis suis uxoris suae. So. usque ad septimum secundum antiquos. In quarta quaeritur quare usque ad septimum gradum computatur sanguinitas. So. ad instar sepeprietatis huius seculi. In quinta. quod gradus sanguinitatis sunt computandi. So. sic. ostendit in arbore. In sexta. quae in repugnantate firmare debeat. So. propter quod et vicini. In septima. an illi qui de incestu nati sunt filii reputentur. So. no. In octaua. si sanguinei ignoranter praesentati de ro praesentati remanere. So. no. nisi ex dispensatione romana pontificis. in quanto gradu vel super. In nona. an matrimonium separatim per falsos testes. si postea apparuerit ecclesiam fuisse deceptas sit reintegrandum. So. sic. c. quod quis. In decima. si relicta alicui uxori ad secundas nuptias transierit. an plures ex eis suscepta poterit copulari sanguineis partibus viri. So. no.*

Tricesima sexta causa

sa habet duas questiones. In prima quaeritur an is qui virginem oppressit raptum commisit. *So. sic. c. de raptoribus. In secunda. an rapta raptori nubere possit patre consensum praesentante. So. sic. c. denique.*

Tertia pars decreti

de consecratione. Et est diuisa in quatuor distinctiones. In prima agit de consecratione ecclesiae et celebratione.

De titulis legalibus

missaz. In scda de sacramēto eucharistie.
In tertia de festiuitatibz p circulū anni cele
brandis. In q̄rta de baptisimo. In q̄nta de
cōfirmatione z ieiunio. Et sic terminatur li
ber in duobz ca. de spūsancto

Incipiunt tituli le

gales fm ordinē alphabeti diuersoz volu
minū iuris civil. Un̄ aduertendū q̄ tot⁹
liber. ffoz diuidit̄ cōiter in tres libros. siue
in tria volumina. l. ff. ver⁹. Inforciati. et. ff.
nouū. Un̄ diuidēdo libz. ffoz fm materiā
de qua tractat diuidit̄ in septē ptes pncipa
les. Et sic diuidit̄ hūc libz impator in li. ij.
L. de ve. in. enu. §. z h̄ oia. Et nota q̄ i di
gesto veteri tractat̄ de iudicijs. iudiciū offi
cijs. iudicijs. gerentibz officij in iudicio. p̄
parantibz iudiciū. de decedētibz z de cōtra
ctibz. Sz in digesto inforciati tractat̄ de re
spiciētibz matrimoniū pupillos z adolecē
tes. Et de decedētiū actibz. successionibz. et
his q̄ respiciūt vltimas volūtates. In dige
sto s̄o nouo loquit̄ de obligatiōibz. interdi
ctis. actionibz. accusationibz z penis eaz. et
recidentibz iudiciū.

Incipiunt rubrice. ff. veteris A

Adoptionibz et eman

cipatis. libro p̄mo. ti. vij.
Alienatiōe iudicij causa facta. l. iij. t. vij
Arbitris. l. iij. t. vij.
Ad senatuscōsultū velleianū. l. xvj. t. p̄mo
Ad legē aquiliam. l. ix. t. ij.
Ad legem rodiam de iactu. l. xij. t. ij.
Ad exhibendū. l. x. t. q̄rto
Aleatoribz. l. x. t. v.
Ad senatuscōsultum macedonianuz. l. xij.
titulo vltimo
Accusationibz empti z vēditi. l. xix. t. p̄mo.
Actione rez amoraz. l. p̄mo. t. iij.
Agnoscedis v̄l alēdis liberis a parētibz v̄l
patronis libertis. l. p̄mo. t. iij.
Administration z p̄sensu tutoz z curato
rum. l. ij. t. vij.
Acq̄reda v̄l obmittēda hereditate. l. v. t. ij.
Ad senatuscōsultū siluianū z claudianum
libro. v. t. v.
Annuis z mēstruis legatis z fideicōmissis
li. ix. t. p̄mo
Alimētis z cibarijs legatis. l. x. t. p̄mo
Auro z argēto nudo ornāmētis vngentis
vestibz z vestimētis statuz legat. l. x. t. ij.

Adimēdis z transferendis legatis z fideicō
missis. l. x. t. iij.

Ad senatuscōsultū trebellianum assignan
dis libertis. l. xij. t. iij.

Ad senatuscōsultū terculianū z orificianū.
li. xij. t. vlt.

ff. noui A

Aqua pluuiali ar

renda. li. p̄mo. t. iij.
Adeptione libertatis. l. ij. t. vj.
Acq̄renda possessione. li. iij. t. ij.
Acq̄rendo rez domino. l. iij. t. p̄mo
Aqua quotidiana z estiuāli. l. v. t. xix.
Actionibz z obligationibz. l. vj. t. vj.
Arboribz cedendis. l. v. t. xxvj.
Acceptilationibz. l. viij. t. iij.
Arboz furtim cesaz. l. ix. t. vij.
Abigeis. l. ix. t. xij.
Accusatiōibz z inscriptōibz. l. x. t. ij.
Ad legem iuliā maiestatis. l. x. t. iij.
Ad legē iuliā de adulterio. l. x. t. v.
Ad legē iuliā de vi publica. l. x. t. vj.
Ad legē iuliā de vi puata. l. x. t. vij
Ad legē corneliā de sicarijs. l. x. t. viij.
Ad legē corneliā de parricidis. l. x. t. ix
Ad legē corneliā de falsarijs. l. x. t. x.
Ad legē iuliā repetendaz. l. x. t. xj.
Ad legē iuliā de annonā. l. x. t. xij.
Ad legē iuliā pecularis. l. x. t. xij.
Ad legē iuliā de ambitu. l. x. t. xij.
Ad legē stanā de plagiarijs. l. x. t. xv.
Ad senatuscōsultū turpilianū. l. x. t. xvj.
A quibz appellare nō licet. l. xj. t. ij.
A quo appellet q̄s. l. xj. t. iij.
Appellatiōibz z relatiōibz. l. xj. t. p̄mo
Appellatiōibz recipiēdis. l. xj. t. v.
An p̄ alium causa appellatiōis rescindi pos
sit. li. xj. t. ix.
Apud eū a quo appellat̄ aliaz causam agere
q̄s cōpellatur. l. xj. t. xij.
Ad municipales. l. xj. t. p̄mo.
Albo scribendo. l. xj. t. iij.
Administration rez ad ciuitatē ptinentium
libro. xj. t. viij.

ff. veteris B.

Bonoz possessionibz. li. xij. t. p̄mo

Inforciati B.

Bonorum possessi

one furioso infanti surdo z ceco cōpetente
libro. xij. t. iij.

De titulis legum

Bonoꝝ possessione ꝛ tabulas. l. xij. t. q̄rto
Bonoꝝ possessione ꝛm tabulas. l. xij. t. rj
Bonis libertoz. l. xij. t. sc̄do
Bonoꝝ possessione ex testamento militis.
libro. xij. t. xij.

ff. noui B

Bonis auctoritate

iudicꝝ possidēdis seu venūdandis. l. q̄rto
Bonis damnatoꝝ. l. r. t. r.
Bonis eoz q̄ añ iniam mortē sibi ꝛsciuerūt.
l. r. t. rj.

ff. veteris E

Constitutionibus

principum. l. ꝑmo. t. q̄rto
Calumniatoꝝ. l. iij. t. vlt.
Cōia ꝑdia tā rustica q̄ ꝛrbana. l. viij. t. iij.
Cōmunia diuidēda. l. r. t. iij.
Cōditōe cā data causa nō secuta. l. xij. t. vj.
Cōditōe ob turpē l' iniustā cām. l. xij. t. vj.
Cōditione indebita. l. xij. t. viij.
Cōditione sine causa. l. xij. t. vlt.
Capite minutis. l. xij. t. v.
Cōditione furtina. l. xij. t. ꝑmo
Cōditione ex lege. l. xij. t. ij.
Cōditione triticaria. l. xij. t. iij.
Cōtrabēda emptōe ꝛ venditōe ꝛ de pactis
inter emptōrē ꝛ venditōrē. l. xvij. t. ꝑmo
Comodati vel cōducti. l. xij. t. vj.
Constituta pecunia. l. xij. t. v.
Compensationibꝝ. l. xvj. t. sc̄do

Inforciati E

Concubinis

li. i. ti. vlti.
Cōfirmādo tutore vel curatore. l. ij. t. iij.
Cōtraꝛia tutele actōe. l. iij. t. iij.
Curatoꝝ furioso vl' aliꝝ extra mores dā
dis. l. iij. t. vlt.
Cōditionibꝝ institutionū. l. q̄rto. t. vj.
Cōditōibꝝ ꝛ demōstratōibꝝ. l. ij. t. ꝑmo
Cōditionibꝝ ꝛ tabulas. l. xij.
Collatione bonoz. l. xij. t. vj.
Collatione dotis. l. xij. t. vj.
Cōiūgēdis cū emācipato liberꝝ. l. xij. t. r.
Carboniano edicto. l. xij. t. r.

ff. noui E

Collusione detegen

da. l. sc̄do. t. vl.
Confessis. l. q̄rto. t. sc̄do
Lessione bonoz. l. q̄rto. t. iij.

Curatore bonis dando. l. q̄rto. t. viij.
Collegiꝝ illicitis. l. ij. t. pe.
Cloacis. li. v. t. xij.
Concussione. l. ij. t. xij.
Confracionibꝝ ꝛ expilatoꝝ. l. ij.
Crimine expilate hereditatis. l. ij. t. rj.
Crimine stellionatus. l. ij. t. r.
Custodia ꝛ exhibitōe reoz. l. r. t. iij.
Cadaueribꝝ punitoz. l. r. t. vlt.
Captiuꝝ ꝛ postliminio reuersis. l. rj. t. r.
Castrensi peculio. l. rj. t. pe.
Censibꝝ. l. xij. t. r.

ff. veteris D

De diuisione rerū

ꝛ qualitatū.
Dolo malo. l. q̄rto. t. iij.
Depositi vel contra. l. xvj. t. vl.
Distractione pignoz ꝛ ypothecaz. l. r. t. pe.
Diuorciꝝ. l. xvij. t. sc̄do
Donatiōibꝝ inter viꝛ ꝛ vxorē. l. xvij. t. ꝑmo
Inforciati D
Dote prelegata. l. ij. t. q̄rto
Dotis collatione. l. xij. t. vj.

ff. noui D

Damno infecto et

subgerendo. l. ꝑmo. t. sc̄do
Donationibꝝ. libro ꝑmo. ti. pe.
Donationibꝝ causa mortꝝ. l. ꝑmo. t. vlt.
Diuersis ꝛ ꝑꝛibꝝ ꝛ ꝑꝛscriptōibꝝ. l. vj. t. iij.
Doli mali ꝛ merꝝ exceptōe. l. vj. t. q̄rto.
Duobꝝ reis stipulandis. l. vj. t. sc̄do
Decurionibꝝ. l. xij. t. sc̄do
Decretis ab ordine faciendis. l. xij. t. ij.

ff. veteris E

De eo per quem factū

erit quo minꝝ q̄s in iudicio sistat. l. ij. t. r.
Edendo. libro sc̄do. t. xij.
Eo q̄ certo loco dari oportet. l. xij. t. q̄rto
Executoria actione. libro. xij. t. ꝑmo
Exceptione rei vendite ꝛ tradite. l. rj. t. vlt.
Edilicio edictoz ꝛ ꝛdibitoria actōe. l. rj. t. ij.
Ex quibus causis maiores. xxv. annis resti
tuuntur. libro q̄rto. t. vj.
De euic. li. rj. t. pe.

Inforciati E

Excusatoribus et tem

poribus eoz. id est tutoꝝ. l. iij. t. ꝑmo
Eo qui pro tutore vel curatore negocia ges
sit. l. iij. t. q̄nto
Ex q̄bꝝ causis i possessionē eaf. l. iij. t. q̄rto

De titulis legum

ff. noui E.

Exceptione rei iudi

cate. li. vi. t. scdo
Eo q̄ appellauerat in puincia. l. ij. t. ij.
Exceptionibus z p̄scriptionibus. l. vi. t. p̄mo
Effractoribus. l. ix. t. xvij.
Extraordinarijs criminibus. l. ix. t. ij.
Exceptioe doli mali z metus. l. vi. t. iij.
Euictionibus z dupli stipulatōe. l. xj.

ff. veteris F

Ferijs et dilationibus

z diuersis tyibz. l. ij. t. xij.
Fugitiuis seruis. l. ij. t. q̄rto
Fideicommissaria hereditatis petitōe. l. v. t. vl.
Familia herciscūda. l. x. t. scdo
Fide instrumētōz. l. xij.
Fundo dotali. l. xij. t. vl.

Inforciati F

Fundo iſtructo vel infecto legato. l. ix. t. vij
Fideiusſoribus z mādatoribus heredibus tutoribus
curatoribus. l. iij. t. vij.

ff. noui F.

Fideicommissarijs libertatibus. l. ij. t. v.
Flumibus z ne qd̄ i flumie publico. l. v. t. ij.
Fonte. l. v. t. xj
Furtis. l. ix. t. scdo.
Furti aduersus nautas caupones stabularios. l. ix. t. v.
Furtibus z balnearijs. l. ix. t. xvij.

Inforciati B

Gradibus z affinitatibus z nobilibz eoz. l. xij. t. x.
ff. noui B

Blande legenda. l. v. t. xvij.
ff. veteris D

His q̄ sui vel alieni iuris sunt. li
bro scdo. t. vi.

Inforciati D

His qui infamia notantur. l. iij. t. ij.
His q̄ eiecerūt et effuderūt. l. ix. t. iij.
Hereditibus tutoribus ve curatoribus. l. iij. t. vij
Hereditate vel actioe vendita. l. xvij. t. iij.
His qui in testamēto delētur vel inducuntur
vel inscribunt. l. q̄rto. t. q̄rto
Hereditibus instituēdis. l. q̄rto. t. v.
His q̄ pene causa relinquūt. l. ix. t. vi.
His q̄ p̄nō scriptis habentur. l. x. t. vij.
His q̄b̄ vt indignis legata auferūt. l. x. t. vl/
timo

ff. noui D

His qui in fraudē creditoris. l. iij. t. ix
ff. veteris J.

Iusticia et iure.

li. i. t. ij.

Jurisdictione oīm iudicum. l. ij. t. p̄mo
In ius vocando. l. ij. t. q̄rto
In ius vocati vt eāt. l. ij. t. vj.
In integrū restitutōe. l. q̄rto. t. q̄rto
Iudicij vbi q̄s agere debet. l. v. t. p̄mo
In officioso testamēto. l. v. t. scdo
Iudicio finiu regundoz. l. x. t. scdo
Iureiurādo siue volūtario siue necessario.
libro. xij. t. q̄rto
In litem iurando. l. xij. t. v.
Interrogatōnibus i iure faciēdis. l. xj. t. p̄mo
Institutoria actōe. l. xij. t. iij.
In rem verso. l. xv. t. iij.
In diem adiectioe. l. xvij. t. scdo
In q̄b̄ causis pignus vl' ypotheca. l. x. t. scdo
Iuris z facti ignorātia. l. xij. t. vl.
Iure dotalium. l. xij. t. iij.

Inforciati J

Impēdis circa res dotalis factis. l. j. t. ij.
In iusto rescpto z irrito testamēto. l. iij. t. xij.
Iure deliberandi. l. q̄rto. t. vltimo
Iure codicillorum. li. sexto
Iure patronatus. l. xij.

ff. noui J

Iure aureorum annulorum. l. scdo. t. x.
Interdictis. li. q̄nto. t. p̄mo
In incere actus priuato. l. v. t. xvij.
Iudicati in solutione. l. vij. t. penultimo
Incendio ruina z naufragio. li. ix. t. ix.
Iniurijs z famosis libellis. libro. ix. t. x.
Illicitis collegijs. l. ix. t. penul.
Interdictis z deportatis z relegatis. l. x. t. xij.
Iure fisci. libro. xj. t. xij.
Iure immunitatis. l. xj. t. vj.

ff. veteris L

Legibus et senatus

consulto z longa consuetudine. l. p̄mo. t. iij.
Lege rodia de iactu. libro. xij. t. secundo
Lege commissoria. l. xvij. t. iij.
Locati conducti. l. x. t. secundo

Inforciati L

Legitimis tutoribus

libro scdo. t. quarto
Liberis agnoscendis. li. p̄mo. t. quarto.
Liberis z postumis instituēdis preteritis
vel exheredandis. li. quarto. t. secundo.
Legatis z fideicommissis p̄mo. l. vj. t. p̄mo
Legatis z fideicommissis secundo. l. vij. t. p̄mo

De titulis legum

Legatus & fideicommissis tertio. l. viij. t. pmo
Liberatione legata. l. i. t. iij.
Lege falcidia. l. xi. t. scdo
Legatis prestadis circa tabulas bono possessione petita. l. xij. t. qarto
Libertis vniuersitatis. l. xij. t. iij.

ff. noni

Liberali causa

Loco publico fruendo. l. v. t. ix.
Locis & itineribus publicis. l. v. t. vij.
Libero homine exhibendo. l. v. t. xxvij.
Libertis exhibendis & deducendis. l. v. t. xxx.
Litigiosis. l. vi. t. pe.
Libellis dimissorijs. l. xj. t. sexto
Legationibus. l. xij. t. septimo

ff. veteris

Binoribus

xxv. annis. l. qarto. t. iij.
Mortuo inferendo. l. xi. t. vlt.
Mandati vel conducti. l. xvij. t. pmo

Inforciati

Militari testamento. l. v. t. pmo
Magistratibus pueniendis. l. iij. t. vij.

ff. noni

Manumissionibus. l. scdo. t. pmo
Manumissi vindicta. l. scdo. t. scdo
Manumissionibus que seruis ad vniuersitatem pntibus imponunt. l. scdo. t. tertio
Muneribus & honoribus. l. xij. t. qarto
Manumissis in testamento. l. scdo. t. qarto

ff. veteris

De quis eum qui in

ius vocabitur eximat. l. scdo. t. vij.
Negocijs gestis. l. iij. t. v.
Nante caupones stabularij vt recepta restituant. l. qarto. t. vlt.
Noralibus actionibus. l. ix. t. vlt.
Nautico fenore. l. xij. t. scdo

ff. noni

Noui opis nunciatioe. l. pmo. t. pmo
Natalibus restituendis. l. scdo. t. xi.
Ne vis fiat ei q̄ i pos. missus fuit. l. v. t. qarto.
Ne qd in loco sacro fiat. l. v. t. vi.
Ne qd in flumie ripa veer. l. v. t. xij.
Ne de sta. defun. p̄ q̄nqueniū q̄ra. l. scdo.
Nil debet inouari pedete appellatoe. l. xi.
Nundinis. l. xij.
Nouatoribus & delegatoribus. l. viij. ff. veteris

Magne iurij et om

nium magistratuum. l. pmo. t. scdo
Officio consulis. l. pmo. t. r.
Officio prefecti pretorio. l. pmo. t. xi.
Officio prefecti vrbis. l. pmo. t. xij.
Officio questoris. l. i. t. xij.
Officio pretoris. l. pmo. t. xij.
Officio prefecti vigilum. l. pmo. t. xv.
Officio precosulis & legati. l. pmo. t. xvi.
Officio prefecti augusti. l. pmo. t. xvij.
Officio presidis. l. pmo. t. xvij.
Officio procuratoris cesaris. l. pmo. t. xix.
Officio iuridici. l. pmo. t. xx.
Officio eius cui mandata e iurisdictione. l. i. t. xxi.
Operibus seruorum. l. vij. t. xxiij

Inforciati

Optione vel electione legata. l. i. t. ix.
Obsequijs a liberis & libertis parentibus & patronis prestandis. l. xij. t. vltimo
Operibus libertorum. l. xij. t. pmo

ff. noni

Operibus publicis. l. xij. t. r.
ff. veteris

Pactus

Procuratoribus & defensoribus. l. iij. t. iij.
Petitione hereditatis. l. v. t. iij.
Possessoria hereditatis actione. l. v.
Postulando. l. iij. t. pmo.
Pignoratitia actione. l. xij. t. vl.
Publicaria in rem actioe. l. vi. t. scdo
Peculio. l. xv. t. pmo
Peculio de comodo rei vedite. l. xvij. t. vi.
Prescriptis p̄bis & i factu actioibus. l. xix. t. vlt.
Pro socio. l. xvij. t. vlt.
Pignozibus & ypothecis & q̄lit ea shaf. l. xx. t. i.
Probationibus & p̄sumptionibus. l. xij. t. tertio.
Pactis dotalibus. l. xxiij. t. qarto

Inforciati

Penus legata. l. ix. t. ix.
Peculio legato. l. ix. t. octauo

ff. noni

Pro soluto

Publicanis & vectigalibus. l. pmo. t. qarto.
Pro emptione. l. iij. t. v.
Pro herede. l. tertio. t. sexto
Pro donato. libro. iij. t. vij.
Pro delicto. l. iij. t. viij.
Pro legato. libro tertio. t. i.
Pro dote. l. iij. t. penul.
Pro suo. libro tertio. t. vltimo

De titulis legum

Preario. libro. v. t. xxv.
Privilegio creditorum. l. q̄rto. t. vj.
Factis inter emptorē z venditorē. l. viij.
Pretoris stipulationib. l. viij. t. pe.
Pretoris delictis. l. ix. t. p̄mo
Publicis iudicijs. l. x. t. p̄mo
Privilegijs veteranoz. l. xj. t. vlf.
Prenaricatorib. l. ix. t. xv.
Pupillaribus actionibus. l. ix. t. vl.
Penis. li. x. t. xix.
Per quem appellavit in puincia defendi
Pollicitationibus. l. xij. t. xij.
Profenetis. l. xij. t. xij.

ff. veteris Q Quod quisqz iuris

In altez statuit ipe eodē vtaf. l. ij. t. sc̄do
Qui satisfacere cogunt. l. sc̄do. t. viij.
Qd cuiusqz vniuersitatē noie vl' causa etiaz
augetur. l. ij. t. q̄rto
Quibz ex causis maiores. xxv. ānis i integz
refi. li. q̄rto. t. vj.
Qd met' causa gestū est. l. iij. t. ij.
Qn dies vsufruct' legati cedit. l. vj. t. iij.
Quēadmodū fuitutes admittāt. l. viij. t. vl.
Quibz modis vsufructus vel vsus amittat
libro. vij. t. q̄rto
Quibz rebz ad eūdē iudicē eat. l. xj. t. sc̄do
Qd cū eo q̄ in aliena potestate est negociuz
gestū esse dicat. l. xij. t. v.
Qn d' peculio actio ē annualis. l. xv. t. sc̄do.
Qd insu. l. xv. t. vlti.
Que res pignori vel ypotheca obligari pos
sit. li. x. t. iij.
Qui potiores i pignore habeant z de his q̄
in priorz creditoz locū succedūt. l. xx. t. q̄rto
Quibz modis pign' vel ypotheca soluitur.
libro. xx. t. v.
Quibz causis pignus vel ypotheca cōtra/
bitur. l. xx. t. ij.

Inforciati Q Qui petant tutores

z curatores. z vbi petant. l. ij. t. vj.
Qn ex facto tutoz vel curatoz minores cō
ueniri z agere possint. l. ij. t. ix.
Qd falso tutore vel actore gestū esse dicet.
libro. xij. t. q̄rto
Qn dies legatoz vel fideicomissoz cedit. li
bro. xij. t. sc̄do
Quemadmodū testamēta aperiantur inspi
ciantur z describātur. l. v. t. iij.
Quibz n' ppetit bonoz possessio. l. xij. t. xij

Quis ordo in bonorum possessionibus ser
uetur. l. xij. t. xv.

ff. noui Q Qui sine

manumissione ad li
bertatē pueniunt. li
bro. ij. t. viij.
Qui z a q̄bz manumissi liberāt. l. ij. t. ix.
Quibz ad libertatē proclamare n̄ licz. l. ij. t. xij
Que in fraudē creditoz facta sūt. l. iij. t. ix.
Quorum bonorum. l. v. t. sc̄do
Quorum legatorum. l. v. t. iij.
Qd vi aut clam. li. v. t. xij.
Questionib. l. x. t. xij.
Quaz rez actio nō datur. l. vj. t. v.
Quando appellare licet. l. xj. t. q̄rto
Quis a quo appelletur. l. xj. t. iij.
Quando appellandum sit. l. xj. t. q̄rto
Que snia sine appellatōe rescidat. l. xj. t. viij
ff. veteris R

Rerū diuisione

li. j. t. viij.
Recept' q̄ arbitrium receperūt vt sniam di
cant. i. de arbitris. l. q̄rto. t. viij.
Rerum vindicatione. l. vj. t. p̄mo
Rebz creditis si certū petatur z de pditōne.
libro. xij. t. p̄mo.
Religiosis z sumptibz funez. l. xj. t. vj.
Rescindenda venditiōe. l. xviij. t. v.
Rerum pmutatione. l. xix. t. q̄rto
Ritu nuptiarum. l. xxiij. t. sc̄do.
Repudijs z dinortijs. l. xxiij. t. vlf.
Inforciati R

Rebus eorum qui

sub tutela vel cura sunt sine decreto nō alie
nandis vel supponēdis. l. iij. t. pe.
Rebus dubijs. l. x. t. v.
Regula carboniana. l. x. t. vj.
ff. noui R

Re iudicata et ef

fectu sniaz z interlocutorijs. l. iij. t. p̄mo
Ripa munienda. l. v. t. xij.
Rebz auctoritate iudic' possidēdis. l. iij. t. v
Remissionib. l. v. t. xij.
Riuis de fonte. l. v. t. xx.
Rē pupilli l' adolescēt' saluā fore. l. viij. t. vj.
Rē ratā hri z de ratihabitōe. l. viij. t. vl.
Receptoribus. l. ix. t. xvj.
Requendis z absentibz puniēdis. l. x. t. xvj.
Re militari. l. xj. t. xvj.
Regulis iuris. l. xij. t. vlf.
ff. veteris S

De titulis legum

Statu hominū

- Senatoꝝ. l. pmo. t. ix.
- Si q̄s in ius vocat̄ nō ierit. l. ij. t. v.
- Si q̄s in ius dicēti nō obrepavit. l. ij. t. iij.
- Si ex norali cā agat̄ quō caueat. l. ij. t. ix.
- Si q̄s cautionibꝫ i iudicio existēdi causa factis nō obteperaverit. l. ij. t. xj.
- Si pars hereditat̄ petat̄. l. v. t. q̄rto
- Si ager vectigalis vel emphitheoticꝫ petatur. l. vj. t. vlt.
- Si usufructus petiꝫ vel ad aliū p̄tinere noſcatur. l. vj. t. vj.
- Si seruitutibꝫ vrbanoꝝ p̄dioꝝ. l. viij. t. sc̄do
- Si seruitutibꝫ rusticoꝝ p̄edioꝝ. l. viij. t. iij.
- Si seruitus vendicetur vel ad aliū p̄tinere negetur. l. viij. t. v.
- Si quadrupes pauperiē. id est. damnū fecisse dicatur. l. ix. t. pmo
- Si seruo corrupto. l. xj. t. iij.
- Si mēfor falsum modū dicat. l. xj. t. vj.
- Si sepulcro edificando. l. xj. t. vlt.
- Si seruis exportandis. l. xvij. t. vlt.
- Si sponsalibꝫ. li. xxij. t. pmo.

Inforciati S

Solutio matrimo-

- nio quēadmodū dos petat̄. l. pmo. t. pmo
- Si v̄tris noīe i possessione missa. l. j. t. v.
- Si mulier v̄tris noīe calūnie causa ip̄ius esse dicet̄. l. pmo. t. vj.
- Si suspectꝫ tutoꝝibꝫ z curatoꝝibꝫ. l. ij. t. vlt.
- Si q̄s ab intestato vel alio modo possideat hereditatē. l. v. t. q̄rto.
- Si quis aliquid testari p̄hibuerit vel coegerit. li. v. t. vlt.
- Si seruitute legata. l. ix. t. iij.
- Si suppellectili legata. l. ix. t. vlt.
- Si certum petatur. l. xij.
- Si a parēte q̄s manumissꝫ fuerit. l. xij. t. xij
- Si qd̄ in fraudē patroni factū sit. l. xij. t. v.
- Si tabule testam̄ti nulle extrabāt. l. xij. t. vj
- Si successorio edicto. l. xij. t. ix.
- Si quis z legit. heredi. l. xij. t. pe.
- Si cui plꝫ q̄ licuit p̄ legē falcidiam legatū esse dicatur. l. xj. t. vlt.

Inforciati S

Si libertꝫ ingenuus

- esse dicatur. l. ij. t. xij.
- Si separationibus. l. q̄rto. t. vij.
- Si superficies. l. v. t. xvij

- Si iuliano interdicto. l. v. t. vl.
- Si stipulatione seruoꝝ. l. vj. t. vlt.
- Si solutionibꝫ z liberationibꝫ. l. viij. t. iij.
- Si q̄s in test. liber esse iussus. l. ix. t. q̄rto.
- Si familia furtū fecisse dicat̄. l. ix. t. vj.
- Si sepulcro violato. l. ix. t. xij.
- Si sententiam passis z restitucis. l. x. t. pe.
- Si tutor vlt̄ curator vel magistratus appellat. l. xj. t. r.
- Si appellatōe p̄dēte mors iterueniat. li. xj. t. r.
- Si tabule testamenti extrabūt. l. xij.

Inforciati T

- Si transactionibus. l. sc̄do. t. vlt.
- Si tributaria actione. l. xij. t. q̄rto.
- Si testibꝫ. l. xij. t. vlt.

Inforciati T

Tutoribus et cura

- totoꝝibꝫ datis ab his q̄ ius dādi h̄nt q̄bus et causis dari possunt. l. sc̄do. t. v.
- Si tutelis. l. ij. t. pmo
- Si tutela testamētaria. l. sc̄do. t. sc̄do
- Si testamētis q̄ testamētū facere p̄nt z quem admodū testamēta fiāt. l. iij. t. pmo
- Si testamentis militum. l. v.
- Si tritico vino z oleo. l. ix. t. vj.

Inforciati T

Tabulis exhibent

- dis. libro. v. t. v.
- Si signo iniuncto. l. ix. t. iij.
- Si turba. libro. vij.
- Si termino amoto. l. vij.

Inforciati U

Usufructu q̄s utatur

- vel fruatur. l. vj. t. pmo
- Si usufructu accrescēdo. l. vij. t. ij.
- Si usufructu eaz rez q̄ vsu p̄sumūt. l. xij. t. v.
- Si usu z habitatione. l. vij. t. vij.
- Si usufructuarꝫ quēadmodum caueat. l. vij. t. vltimo
- Si usuris z fructu z mora. l. xij. t. pmo

Inforciati U

Benere inspiciendo

- custodiendos p̄tu. l. pmo. t. v.
- Si vulgari z pupillari institutōe. l. viij. t. vj
- Si usu z usufructu z redditu z habitatione z opis p̄ legatū fideicommissum datꝫ. l. ix. t. ij.
- Si legatoꝝ z fideicommissoꝝ fruandoz cau

De titulis Codicum

Codicis B.

Bonus libertorum

z iure patronatus. li. vj. t. iij.
Bonoz possessione fm tabulas. l. vj. t. x.
Bonoz possessione ptra tabulas. l. vj. t. xj.
Bonis damnatoz seu pscriptoz. l. ix. t. xlix.
Bonis pcientiū sibi mortē. l. ix. t. l.
Bonoz possessione ptra tabulas testamēti
liberti. l. vj. t. xij.
Bonis maternis z materni generis. l. vj. t. lix.
Bonis que liberis. l. vj. t. lx.

Triū li. Codicis B

Bonis auctoritate pncipis possidēdis. li. x.
Bonis vacantibz z incorporatōe. l. x.

Triū li. Codicis C

Contractionibus

rei familiaris. l. pmo
Contractibz iudiciū vl' eoz q̄ sunt circa eos
libro. ij. t. liij.
Causis ex q̄bz infamia alicui irrogat. l. ij.
Cōmunia vtriusqz iudicij. l. iij. t. xxxvij.
Cōmuni diuidēdo. l. iij. t. xxxvij.
Cōsortibz eiusdē de liti. l. iij. t. xxxix.
Cōditiōe indebita. l. iij. t. v.
Cōditiōe ob causam datoꝝ. l. iij. t. vj.
Cōditiōe ob turpē causam. l. iij. t. vij.
Cōditiōe furtiua. l. q̄rto. t. viij.
Cōditiōe ex lege. l. q̄rto. t. ix.
Cōstituta pecunia. l. q̄rto. t. xvij.
Cōmodato. l. q̄rto. t. xvij.
Cōpensationibus. l. q̄rto. t. xxxj.
Cōtrahenda emptione. l. q̄rto. t. xxxvij.
Cōmuniū rez alienatiōe. l. q̄rto. t. liij.
Cōmercij z mercatoribz. l. q̄rto. t. lxij.
Concubinis. l. v. t. lxxvij.
Confirmando tutore. l. v. t. xxx.
Contrario iudicio tutele. l. v. t. lix.
Curatore furiosi vel pdigi. l. v. t. lxxj.
Carboniano edicto. l. vj. t. xvj.
Collationibz. l. vj. t. xix.
Codicillis. l. vj. t. xxxvj.
Cōmunia delegat̄ z fideicōmissis. l. vj. t. cliij.
Cōditiōe inserta legatis vel fideicōmissis
li. vj. t. clvj.
Cāducis tollendis. l. vj. t. l.
Cōmunia de successiōibus. l. vj. t. lvij.
Collusione detegenda. l. vij. t. xx.
Cōmunia de vsucapionibz. l. vij. t. xxxj.
Cōmuni seruo manumisso. l. vij. t. vij.
Cōmunia de manumissionibz. l. vij. t. xx.

Cōminatōes vel eplas. l. vij. t. lvij.
Confessis. l. vij. t. lx.
Contrahēda vel cōmittēda stipulatione. li
bro. vij. t. xxxvij.
Creditorē euictionē nō debere. l. vij. t. clvj.
Crimine pecular̄. l. ix. t. xxxvij.
Custodia reozum. l. ix. t. q̄rto
Crimine sacrilegij. l. ix. t. xxxix.
Crimine expilate hereditatis. l. ix. t. xxxix.
Crimine stellionat̄. l. ix. t. xxxij.
Calumniatoribz. l. ix. t. clvj.

Triū li. Codicis C

Conueniendis

Capiendis z distrabēdis pignozibz tribu
toꝝ. l. x. t. xxj.
Canone largitionaliū tituloꝝ. l. x. t. xxxij.
Cōditis in publicis horreis. l. x. t. xxxvj.
Collatione donatoꝝ vel reuelatoꝝ aut tras
latoꝝ. l. x. t. xxxvij.
Collatione eris. l. x. t. xxxix.
Classibz alias classis. l. xj. t. xij.
Curialibz vrbis rome. l. xj. t. xij.
Collegiatis. l. xj. t. xvij.
Canone frumētario vrbis rome. l. xj. t. xxxij.
Capitatōe ciuiū cēsibz eximēda. l. xj. t. clvij.
Colonis palestinis. l. xj. t. l.
Colonis tracensibz. l. xj. t. liij.
Colonis illiricianis. l. xj. t. liij.
Censibz censitoribz equatoribz z inspector
bus. l. xj. t. lvij.
Collatione fundozum patrimonialium z em
phiteoticoz. l. xj. t. liij.
Conductoribus z pcuratoribus pdioꝝum
fiscalium. li. xj. t. lxxvij.
Collatiōe fundoz fiscalium vel rei puate vel
dñice vl' ciuitatis vel tēpli. l. xj. t. lxx.
Cypressis ex luco damnēsi vl' perfcis p ege
ptum nō excidēdis. l. xj. t. lxxij.
Cōsulibz z nō spargendis ab his pecuniis
z de pfectis z magistratibus z patricijs mi
litum. l. xj. t. tertio
Consistorianis militibz. l. xj. t. c.
Comitibz z tribunis scolariū. l. xj. t. xj.
Comitibz rei militaris. l. xj. t. xij.
Comitibz z archinis sacri palacij. l. xj. t. xij.
Curiosis. l. xj. t. xxxj.
Comitibz q̄ pcuratiōem petūt. l. xj. t. cliij.
Castrensi omnium palatinoz peculio. li
bro. xij. t. xxx.
Castrensi peculio militum pfecti annona
rum. l. xij. t. xxxvj.

De titulis Codicum

Comertu. li. xij. t. lliij.
Curia publico z agarij z pangarij. l. xij. t. l.
Coartilibz pncipibz. l. xij. t. lvij.

Codicis D

Defensoribus civi

atum. li. pmo. t. lliij.
Diversis rescriptis z pragmaticis sanctio-
nibus. li. pmo. t. xxvj.
Dolo malo. l. ij. t. xxj. Dilatoibz. l. ij. t. xj
Deposito. li. qarto. t. xxxiij.
Donationibus ante nuptias z propter nu-
ptias. libro. v. t. iij.
Dotis pmissione. l. v. t. ij.
Dote cauta non numerata. l. v. t. xv.
Donationibz inter viz z vxore. l. v. t. xvj.
Duoctio facto apud que liberi morari de-
beant. li. v. t. xxv.
Dividenda tutela. l. v. t. lliij.
Dediticia libertate tollenda. l. vij. t. v.
Distractione pignorum. l. vij. t. xxvij.
Duobus reis stipulandis z duobz reis pro-
mitendis. l. vij. t. cl.
De donationibus. l. vij. t. lliij.
Donatoibz qz sb mo l' p ditione fiut. l. vij. t. lv.

Triu li. Codicis D

Delatoribus. l. x. t. ij.
Defensoribus. l. x.
Discussoribus. l. x. t. xxix.
Decretis decurionum super immunitate q
busdam cocedenda. l. x. t. clvj
Debitoribus civitatum. l. x. t. xxxij.
Diversis predijs vrbanis z rusticanis tem-
ploz z civitatu z oi redditu civili. l. x. t. lxxvj.
Dignitatibus. l. xij. ti. pmo
Domesticis z protectoribus. l. xij. t. xvij.
Decanis. l. xij. t. xxvj.
Desertoribus z occultatoribus. l. xij. t. clv.
Diversis officiis z apparitoribus iudicum
z pbatoris eorum. l. xij. t. lix.

Codicis E

Emendatione. li. j. t. iij.
Episcopis z clericis. l. pmo. t. vj.
Edendo. li. scdo. t. pmo
Epali audientia z diversis caplis. l. j. t. vij
Errore calculi. l. ij. t. v.
Errore advocatorum. l. ij. t. x.
Et qbz caus alicui ifamia irrogat. l. ij. t. xij.
Etia p procuratorē in integz restitutionē agi
posse. l. ij. t. xli.
Et quibz causis maiores. l. ij. t. lliij.

Ex delictis defunctorz in quantumz heredes
restitutionis pueniant. l. iij. t. xxvij
Exercitoria actione. l. qarto. t. xxvj.
Eunuchis. l. quarto. t. xliij.
Edilicis actionibus. l. qarto. t. lix.
Eo qui p tutore negocia gerit. l. v. t. clvj.
Excusationibz z tpiibz eoz. l. v. t. lxxij.
Excusationibz veteranozum. l. v. t. lxxvj.
Edicto successorio. l. vj. t. xv.
Edicto divi adriani tollendo. l. vj. t. xxxij.
Executione rei iudicate. l. vij. t. lliij.
Edificijs priuatis. l. vij. t. x.
Etiam ob cirographaria pecunia pignore
neri posse. l. vij. t. xxvij.
Exceptoibz siue pscriptoibz. l. vij. t. xxxvj
Evictionibus. l. vij. t. clv.
Emancipationibus liberoz. l. vij. ti. xlix.
Et hibendis vel transmittendis reis. l. ix. t. iij
Emendatione seruorum. l. ix. t. xliij.
Emendatione pinguorum. l. ix. t. xv.

Triu li. Codicis E

Exactionibus

Excusationibus munerum. l. x. t. clvj.
Excusationibus artificum. l. x. t. lxxij.
Expensis ludorum. l. x. t. xli.
Equestri dignitate. l. xij. t. xxxj.
Exactione z translatione militarium anno-
narum. l. xij. t. xxxvj.
Executoribus z exactoribus. l. xij. t. lxxij.
Erogatione militaris annone. l. xij. t. xxxvij

Codicis F

Filiofamilias

Fideiussoribus minorum. l. scdo. t. lvij.
Formulis. li. scdo
Fertis. li. iij. t. xij.
Familie herciscunde. l. iij. t. xxxvj.
Finium regundorum. l. iij. t. xxxvij.
Fide instrumentoz. l. qarto. t. xij.
Fundo dotali. l. v. t. xliij.
Fideiussoribus tutorum. l. v. t. lviij.
Fugitiuis seruis. li. sexto
Furtis z seruo corrupto. l. vj. t. pmo
Fideicommissis. l. vj. t. xliij.
Falsa causa adiecta legato vl' fideicommissi
so. li. vj. t. clliij.
Fideicommissariis libertatibus. l. vij. t. qarto
Fructibus z litiis expensis. l. vij. t. liij.
Fideiussoribus z mandatoribus. l. vij. t. xli.
Famosis libellis. l. ix. t. xxxvj.
Falsa moneta. l. ix. t. xliij.

De titulis Codicum

Triū li. Codicis F

Fide instrumentorū

z iure haste z fiscalis. l. x. t. iij.
 Fiscalibz vsuris. l. x. t. viij.
 Filius familias z quemadmodū pat p his teneatur. l. x. t. lviij.
 Frumento vrbis pstatinopolis. l. xj. t. xxxij
 Frumento alexandrino. l. xj. t. xxvij.
 Fabricensibz. l. xj. t. ix
 Fundis limitosis z terris z paludibz z pa-
 scnis. l. x. t. liij.
 Fundis patrimonialibz z saltuensibz z em-
 phiteoticis. l. xj. t. lxj.
 Fundis reipublice z saltibz diuine domus
 libro. xj. t. lxxv.
 Fugitiuis colonis patrimonialibus z em-
 phiteoticis. l. xj. t. lxxij.
 Fundis z saltibz rei dñice. l. xj. t. lxxvj.
 Filijs officialium militariū q̄ moriuntur i
 bello. l. xij. t. xlvj.

Codicis B

Generali abolitione. l. xj. t. xliij.

Trium li. Codicis B

Gladiatoribz. l. xj. t. xliij
 Brege dñico. l. xj. t. lxxiij.

Codicis D

Hereticis et maniche

is z samaritanis. l. j. t. viij.
 Dis q̄ ad ecciam p̄fugiūt. l. pmo. t. xv.
 Dis q̄ in eccia manumittūt. l. pmo. t. xvj.
 Dis q̄ ad statuā p̄fugiūt. l. j. t. xxvij.
 Dis q̄ potentioz noie titulos p̄dñs affigūt
 libro. scdo. t. xv
 Dis q̄ vi metusue causa fiūt. l. ij. t. xx.
 Dis q̄ veniā etas impetrauerūt. l. ij. t. xlv
 Hereditate vel actōe v̄dita. l. q̄rto. t. xxxix.
 Heredibz tutoz. l. v. t. lv.
 Heredibz instituēdis z que p̄sone non p̄nt
 institui. l. vj. t. xxij.
 Dis q̄ sub modo legati. l. vj. t. xlv.
 Dis quibz vt indignis hereditates auferūt
 libro. vj. t. xxxv.
 Dis q̄ pene noie in testamēto vel codicillo
 relinquunt. l. vj. t. xlv.
 Dis q̄ sub modo legati vl̄ fideicomissi re-
 linquunt. l. vj. t. xlv.
 Dis quibz ante ap̄tas tabulas hereditates
 transmittunt. l. vj. t. l.
 Dis q̄ a nō dño manumittūt. l. viij. t. x.
 Dis q̄ p̄pter metū a snia iudicis n̄ appella-

uerunt. l. viij. t. lxxvij.

Dis q̄ in p̄moz creditoz loco succedunt. li
 bro. viij. t. xix.

Dis q̄ accusare nō possunt. l. ix. t. pmo

Dis qui sibi ascribūt aliquid in testamēto.
 li. ix. t. xxij.

Dis q̄ parētes z liberos occidūt. l. ix. t. xvij.

Dis q̄ latrones vl̄ alijs criminibz reos oc-
 cultauerūt. l. ix. t. xxxix

Triū li. Codicis D

His qui ex publi

cis rōibz mutuā pecuniā acceperūt. l. x. t. vi.

Dis q̄ se defendūt. l. x. t. xij.

Honoribz l̄ muneribz nō p̄tinuādis int̄ pa-
 trē z filiū z de iteruallis. l. x. t. xxxix.

Dis qui a p̄ncipe vocationē acceperūt. li. x
 titulo. xliij.

Dis qui sponte munera publica suscipiūt
 libro. x. t. xlv.

Dis q̄ numero liberoz vl̄ paup̄tate excusa-
 tionem meruerūt. l. x. t. lij.

Dis qui nō impletis stipendijs sacramēto
 soluti sunt. l. x. t. liij.

Dis qui in exilio dati vel ordine sunt remo-
 ti. l. x. t. lvij.

Dis que ex publica collatiōe illata sunt. nō
 vsurpandis. l. x. t. lxxj.

Honoratoz vehiculis. l. xj. t. xix.

Dis q̄ ex officio q̄d amministrauerūt cōue-
 niuntur. l. xj. t. xxxvij.

Dis q̄ sacro palatio. l. xij. t. xxvij.

Codicis J

Judeis et celicolis

libro pmo. t. xij.

Juris z facti ignorātia. l. pmo. t. xj.

Iustiniano codice p̄firmādo. l. pmo. t. ij.

In integrum restitutionibus minorū. xxxv.
 annis. li. scdo

In ius vocando. l. scdo. t. scdo

In q̄bz causis restitutio i integz necessaria
 nō sit. li. scdo. t. xlv.

In integrū restitutōe postulata ne q̄d noui
 fiat. l. scdo. t. l.

Iureiurādo p̄t calūniā dādo. l. ij. t. lvij.

Inuit? nemo agere vl̄ accusare cogat. li. ij.

Iudicis. l. iij. t. pmo

Jurisdicōe oīm iudicū. l. iij. t. xij.

In quibz causis militātes. l. iij. t. xxxv.

In officioso testamēto. l. iij. t. xxvij.

De inofficiosis donationibz. l. iij. t. xxxix.

De titulis Codicum

Inofficiosi dotibus. l. iij. t. xxx.
Iure emphiteotico. l. iij. t. lxxvj.
Iure iurando. l. q̄rto
Incestis et inuilibus nuptiis. l. v. t. v.
Interdicto matrimonio inter pupillam et tu-
torem seu curatorem liberorum eorum. l. v. t. vi
Iure dotium. l. v. t. xij.
In quibus causis tutorem habenti tutor vel cu-
rator dari possit. l. v. t. xxxvij.
In lite dādo tutore vel curatore. l. v. t. xlv
In lite iurando. l. v. t. liij.
Institutionibus et substitutionibus. l. vi. t. xliij.
Iure aureorum annulorum. l. vi. t. vij.
Impubes et alius substitutionibus. l. vi. t. xxv
Iure deliberandi et de aequa et acq̄renda
hereditate. l. vi. t. xxix.
Indicta viduitate. l. vi. t. xl.
Ingenius et manumissus. l. viij. t. xliij.
In quibus causis cessat longi temporis prescriptio.
l. viij. t. xxxv.
Interdictis. l. viij. t. p̄mo
In quibus causis pignus tacite contrahitur. l. viij. t. xv
Iure dominij impetrando. l. viij. t. xliij.
Inuilibus stipulationibus. l. viij. t. xxxix.
Ingratis liberis. l. viij. t. l.
Infantibus expositis. l. viij. t. liij.
Infirmitatis penis celibatus. l. viij. t. lviij
Iure liberorum. l. viij. t. lix.
Iniuriis. l. ix. t. xxxv.

Triū li. Codicis J

Iure fisci. li. x. ti. l.

Indictionibus. l. x. t. xvij.
Imponendis lucrativis descriptionibus. li-
bro. x. t. xxxv.
Incolis et ubi quis domiciliū habere videtur. et
de his qui studiorum causa in alia ciuitate de-
sunt. l. x. t. xxxix.
Infamibus. l. x. t. lvij.
Inenarchis. l. x. t. lxxij.
Immunitate nemini p̄cedenda. l. x. t. xxv
Iure reipublice. l. xi. t. xxxix.
In quibus causis coloni censiti dominos accu-
sare p̄nt. l. xi. t. xlix.

Codicis I

Legibus et constitu-

tionibus principum et edictis. l. i. t. xvij.
Litis p̄testatione. l. iij. t. ix.
Lege aquilia. l. iij. t. xxxv.
Locato et conducto. l. iij. t. lxxv.
Legitima tutela. l. v. t. xxxij.

Libertis et eorum liberis. l. vi. t. vj.
Liberis p̄teritis vel exheredatis. l. vi. t. xxxvij
Legatis. l. vi. t. xxxvij.
Legitimis heredibus. l. vi. t. lvij.
Lege fusia tollenda. l. viij. t. iij.
Latina libertate tollenda. l. viij. t. vj.
Liberali causa. l. viij. t. xvj.
Liberis exhibendis. l. viij. t. viij.
Luitione pignoris. l. viij. t. xxxij.
Litigiosis. l. viij. t. xxxvij.
Latoribus. li. viij.

Trium li. Codicis I

Libertinis. l. x. t. lvi.
Legationibus. l. x. t. lxxij.
Lustralis auri collatione. l. xi.
Locatione prediorum ciuiliū vel fiscalium.
li. xi. t. lxxij.
Locorum et itinere custodia. l. xij. t. xliij.
Lucris aduocatorum et p̄cessionibus officiorum.
li. xij. t. lxxij.

Codicis D

Reuocatis principū

libro p̄mo. t. xvij.
Reuocata mulctarum que a iudicibus infliguntur.
libro p̄mo. t. liij.
Magistratibus municipalibus. l. i. t. lv.
Mandati. l. q̄rto. t. xxxv.
Monopolio. l. q̄rto. t. lix.
Magistratibus conueniendis. l. v. t. lvi.
Mortis causa donatione. l. viij. t. lviij.
Mulieribus que seruis p̄p̄ris se iunxerunt. li-
bro. ix. t. xi.
Malesicis et mathematicis. l. ix. t. xvij.
Muratione nois. l. ix. t. xxxv.

Triū li. Codicis D

Municipiis et originariis. l. x. t. xxxvij.
Muneribus patrimoniorum. l. x. t. xl.
Mulieribus in quibus loco munera seruorum gruen-
tia et honores agnoscunt. l. x. t. lx.
Metallariis et metallis et p̄curatoribus me-
talloy. l. xi. t. vj.
Muregulis et ginenariis. l. xi. t. vij.
Nepoli beata. l. xi. t. xxij.
Pendentibus validis. l. xi. t. xxxv.
Nanna. l. xi. t. xlv.
Nacipis et colonis patrimonialium et salta-
ensium et emphiteoticorum fundorum. l. xi. t. lix.
Nagistris scrinioy. l. xij. t. ix.
Nilitari veste. l. xij. t. xxxix.
Nensoribus. l. xij. t. xxxvij.
Neratis et epidemicis. l. xij. t. xl.

De titulis Codicum

Codicis A

De nouo codice cō

ponendo. l. j. t. j.
De sanctum baptisma iteret. l. j. t. ix.
De mini licere signū saluatoris xpi. l. j. t. xj.
De xpianū mācipiū hereticus hēat. l. j. t. xiiij.
De comitibus rei militaris tribunis lauacra
prestentur. li. pmo.
De nulli patrie sue administratio. li. pmo.
De liceat potētioribus patrociniū. l. ij. t. xiiij.
De fiscus vel respublica pcuracionē alicui
sus p̄stet cause. l. ij. t. xvij.
De negocijs gestis. l. ij. t. xix.
De q̄s in sua causa iudicet. l. iij. t. v.
De foralibus actionibus. l. iij. t. xl.
De vxor p̄ marito pueniat. l. q̄rto. t. xiiij.
De filius p̄ patre. l. q̄rto. t. xiiij.
De non numerata pecunia. li. q̄rto. t. xxx.
De seruis p̄ dño. l. q̄rto.
De nautico fenore. l. q̄rto. t. xxxiiij.
De fundinis. li. q̄rto. t. lx.
De noua vectigalia institui n̄ posse. l. iij. t. lxv.
De nuptijs. l. v. t. q̄rto.
De fideiussores vel mandatores dotiū den
tur. l. v. t. xxx.
De naturalibus et legitimis liberis. l. v. t. xxxviiij.
De p̄dote mulieri bona quondā mariti ab
dicantur. l. v. t. xxxiiij.
De tutor et curator vectigalū ducat. l. v. t. xliij.
De necessarijs et seruis heredibus instituendis
li. vi. t. xxxvj.
De de statu defunctorum post quinquenniū
queratur. l. viij. t. xxi.
De iure iuratum tollēdo. l. viij. t. xxxvj.
De rei dñice vel tēploꝝ v̄dicatio t̄pis exce
ptione submoueat. l. viij. t. xxxix.
De nouationibus et delegatōibus. l. viij. t. xliij.
De liceat in vna eadēq̄ causa tertio appella
re. l. viij. t. lxxj.
De sine iussu p̄ncipis liceat p̄fiscare. li. ix. t. iij.
De tulo. xlviij.

Trium li. Codicis A

De fisco rem quā

vendidit euincat. li. x. t. v.
De ope a collatiōibus exigant. l. x. t. xxxiiij.
De nauibus nō excusandis. l. x. t. iij.
De nauicularijs seu naualarijs. l. x. t. pmo.
De q̄d oneri publico iponat. l. x. t. q̄rto.
De naufragijs. l. x. t. v.

Nulli licere in frenis et sellis margaritas et
smaragdus aptare. l. xi. t. xj.
De nauis tiberinis. l. xi. t. xxxvj.
De q̄s liber inuitus actū reipublice agere co
gatur. l. xi. t. xxxvj.
De non licere bitatoribus metrocomode. l. xi. t. lv.
De rusticani ad vllū obsequiū. l. xi. t. liij.
De negociatores ne militet. l. xi. t. xxxiiij.

Codicis D

De officio prefecti pre

torio orientis et illirici. l. j. t. xxxix.
De officio p̄fecti vrbis. l. pmo. t. xxxj.
De officio p̄fecti p̄torio affrice. l. pmo. t. xxx.
De officio magistrorum militū. l. pmo. t. xxxij.
De officio q̄storis. l. pmo. t. xxxiiij.
De officio magistrorum officioꝝ. l. pmo. t. xxxiiij.
De officio comitis sacri patrimonij. l. j. t. xxxv.
De officio comitis et legati. l. p. t. xxxvj.
De officio comitis orientis. l. p. t. xxxvij.
De officio p̄fecti augustalis. li. p. t. xxxviij.
De officio vicarij. l. pmo. t. xxxix.
De officio p̄toris. l. pmo. t. xl.
De officio rectoris puincie. l. pmo. t. xli.
De officio p̄fecti vigilum. l. pmo. t. xliij.
De officio ciuiliū iudicum. l. pmo. t. xliij.
De officio militariū iudicū. l. pmo. t. xliij.
De officio ei q̄ gerit vice p̄sidis. l. j. t. lviij.
De officio p̄fecti annonę iudicū diuiciarum
militiarum. li. pmo.
De officio diuersoꝝ iudicū. l. pmo. t. lvi.
De officio iudicū alexandrie. l. pmo. t. lvi.
De ordine iudicioꝝ. l. iij. t. viij.
De operibus libertoz. l. vj. t. ij.
De obsequijs patrono p̄standis. l. vj. t. v.
De ordine cognitionum. l. viij. t. xix.
De operibus noui nūciatione. l. viij. t. xj.
De operibus publicis. l. viij. t. xj.

Trium li. Codicis D

De obligatione uoto

rum. l. xij. t. xlviij.
De omni agro deserto et q̄n steriles cū fertilibus
imponunt. l. xj. t. lviij.

Codicis P

De paganorum sacri

ficijs et templis. l. pmo. t. xliij.
De precibus impatori offerēdis. l. pmo. t. xxxij.
De pactis. l. ij. t. iij.
De postulando. l. ij. t. vj.
De procuratoribus. l. ij. t. xliij.

De titulis Lodicum

Pedaneis iudicibz. l. iij. t. iij.
Plus persionibus. l. iij. t. r.
Peritione hereditatis. l. iij. t. rxi.
Prohibita sequestratōe. l. iij. t. iij.
Probationibz. l. iij. t. rxi.
Pignozaticia actione. l. iij. t. rxiij.
Plus valere qd agif qd simulate picipit.
l. iij. t. rxi.

Per qd psonas nob acqrit. l. iij. t. rxiij.
Prohibita sequestratōe. l. iij.
Pro socio. l. iij. t. rxiij.
Patribz q filios distraxerūt. l. iij. t. rxiij.
Periculo z cōmodo rei veditē. l. iij. t. rxiij.
Pacti int emptorē z venditorē. l. iij. t. rxiij.
Pactis puentis tā sup dote q sup donatōe
ppter nuptias z parafernias. l. v. t. rxiij.

Periculo tutorz z curatorz. l. v. t. rxiij.
Pactis z alijs rebz minorz sine decreto nō
obligadis vel alienadis. l. v. t. rxiij.
Postumijs hereditibz instituendis. libz o. vi.
titulo. rxiij.

Prescriptōe lōgi tps. l. viij. t. rxiij.
Pro qbz causis serui accipiūt pmiā liberta
tis. l. viij. t. rxiij.
Pena iudicis q male iudicauit. l. viij. t. l.
Prinilegio fisci. l. viij. t. rxiij.
Prinilegio dotis. l. viij. t. rxiij.

Precario. l. viij. t. ix.
Publicis operibz. l. viij. t. rxiij.
Pignozibz. l. viij. t. rxiij.
Pretorio pignozē. l. viij. t. rxiij.
Partu pignozis z omni causa. l. viij. t. rxiij.
Pactis pignoz. l. viij. t. rxiij.
Patris potestate. l. viij. t. rxiij.
Postliminio redemptis z ab hostibz reuer
tis. l. viij. t. l.

Prinatis carceribz inhibēdis. l. ix. t. v.
Penis. l. ix. t. rxiij.
Trium l. Lodicis P

Penis fiscalibz cre
ditores pferri. l. x. t. viij.
Petitis bonoz sublenatis. l. x. t. rxiij.
Pretijs curialiu sine decreto nō alienadis
libz o. r. t. rxiij.
Prebendo salario. l. x. t. rxiij.
Professozibz z medicis. l. x. t. lxi.
Periculo successorz parentis. l. x. t. lxi.
Poderatoribz z auriillatoribz. l. x. t. lxi.
Potioribz ad munera noiandis. l. x. t. lxiij.
Pretijs z oibz rebz nauicularioz. l. x. t. ij.
Prinilegijs corporatorum vrbis rome. li

bro. x. t. rxiij.
Periculo nominatoz. l. x. t. rxiij.
Pascuis publicis z pnatīs. l. x. t. lx.
Pistoribz. l. x. t. xv.
Periculis eoz qui p magistratibz interuen
nerunt. l. x. t. rxiij.
Pretijs damnatis vel dñicis. l. x. t. lxiij.
Prinilegijs domus anguste vel rei priuate
li. x. t. lxiij.
Palatijs z domibz. l. x. t. lxiij.
Pretijs ptozibz sacre vrbis. l. x. t. iij.
Pretozibz z honore pfecture. l. x. t. ij.
Pretis sacri cubiculi z de omnibz cubi
cularijs z prinilegijs eoz. l. x. t. v.
Primicerio z sacerdotē z notarijs. l. x. t. viij.
Pretis libroz. l. x. t. rxiij.
Professozibz q in vrbe cōstātinopoli docen
tes ex lege meruerūt comitūā. l. x. t. xv.
Pretis sacroz scrinioz. l. x. t. rxiij.
Prinicipibz agentibz in rebz. li. x. t. rxiij.
Prinilegijs eoz qui in sacro palacio mili
tant. l. x. t. rxiij.
Prinilegijs scolarium. l. x. t. rxiij.
Palatinis. l. x. t. rxiij.
Publice leticie l' cōsulū nūciatōes. l. x. t. lxiij.
Perfectissima dignitate. l. x. t. rxiij.
Prinipilo. l. x. t. lx.

Scimus

Lodicis Q

Quando libellus

incipi dar' lit' ptestationē facit. l. i. t. rxiij.
Qui z aduersus quos restitui in integrum
nō possunt. l. ij. t. rxiij.
Qui p procuratorem
Quibz ex causis maiores in integrū restitui
untur. l. ij. t. lxiij.
Qui p sua iurisdicōe iudicē dare vel dari
possunt. l. ij. t. iij.
Qui legitimā in iudicij psonam habēt vel
non. l. ij. t. v.
Quā inter pupillos z viduas. l. iij. t. rxiij.
Quā sine iudice liceat se vdicare. l. iij. t. rxiij.
Quibz ex causis militātes. l. iij.
Quā fiscus vel pnatūs. l. iij. t. xv.
Quō cū eo q in aliena potestate est negociuz
gestum esse dicif. l. iij. t. rxiij.
Que res vendi nō possunt. l. iij. t. xl.
Que res exportari nō debēt. l. iij. t. rxiij.
Quā licet ab emptōe recedere. l. iij. t. rxiij.
Qui petāt tutores vl' curatores. l. v. t. rxiij.
Qui dare tutores vel curatores possunt vl'
nō possunt. l. v. t. rxiij.

De titulis Lodicum

Quā mulier tutele officio fūgi p̄t. l. v. t. xxxvj
Quā ex facto tutorz vel curatorz mīores age
re v̄l p̄ueniri p̄nt. l. v. t. xl.
Quā tutores l̄ curatores eē d̄sierint. l. v. t. lxj
Qui numero liberoz se excusant. l. v. t. lxxvj
Qui facere testam̄tū p̄nt v̄l nō. l. vj. t. xxx.
Qui morbo. l. v. t. lxx.
Qui tutelaz numero. l. v. t. lxx.
Quā decreto op̄ nō est. l. v. t. lxxij.
Qui admitti ad bonoz possessionē possunt
z infra qd̄ tps. l. vj. t. viij.
Quando nō petentiū ptes petentibz accre/
scant. l. vj. t. ix.
Quā dies legari l̄ fideicommissi cedat. l. vj. t. liij
Quemadmodū testam̄ta apiāt. l. vj. t. xxxij.
Qui manumittere nō possunt. l. vj. t. xj.
Qui nō p̄nt ad libertatē p̄uenire. l. vj. t. xij.
Quibz ad libertatē p̄clamare nō licet. libro
vj. t. xvij.
Quibz nō obijcīt lōgi tps̄ p̄scriptio. li. vj.
t. xxxvj.
Quadriennij p̄scriptio. l. vj. t. xl.
Quo z q̄n̄ iudex sentētiā debeat p̄ferre.
li. vj. t. xliij.
Quibz res iudicata nō nocet. l. vj. t. lvij
Quā puocare necesse nō est. l. vj. t. lxxv.
Quoz appellatōes nō recipiūt. l. vj. t. lxxvj.
Qui bonis cedere possunt. l. vj. t. lxxij.
Quoz bonoz. l. vj. t. ij.
Que res pignoz obligari p̄nt. li. vij.
Quoz legatoz. l. vij. t. ij.
Qui potiores ī pignoz habeāt. l. vij. t. xvij
Quibz causis pign̄ tacite p̄trahitur. li. vij.
titulo. xv.
Quā debitores venditiōnē pignoz impedi
re p̄nt. l. vij.
Que sit lōga p̄suetudo. l. vij. t. liij.
Quā civil̄ actio p̄iudicet crimī ali. li. ix. t. xxxij
Questionibz. li. ix. t. xli.
Qui accusare nō possūt. li. ix. t. j.

Trium li. Lodicis D

Quando et quibz

quarta ps debet ex bonis. l. x. t. xxxij.
Quemadmodū civilia munera vendicant
li. x. t. iij.
Quibz muneribz vel p̄stationibus nemi
ni liceat excusare. l. x. t. lv.
Quē etate. l. x. t. xlvij.
Qui morbo se excusant. l. x. t. l.
Quibz muneribz excusant̄ hi q̄ p̄ impletaz
militiā vel aduocationē p̄ puincias suis cō

modis vacātes cōmorant. Et de p̄uilegiis
eoz. Constitutio grēca. de p̄ductionibz veci
galium fisci. l. x. t. xlviij.
Quo quisqz ordine p̄ueniat. l. xj. t. xxxv.
Questoribz z magistris officioz. libro. xij.
titulo. vj.
Qui militare p̄nt vel nō z de seruis ad mi
litiā vel dignitatē aspiratibz z vt nemo v̄l
duplici militia vel dignitate z militia v̄t
simul. l. xij. t. xxxij.

Lodicis R

Restitucionibz mī

norum que fiunt in integrū. l. ij. t. xxxij.
Reputatiōibz q̄ fiūt in iudicio. l. ij. t. xlviij.
Restitucione militum. l. ij. t. l.
Receptis z arbitris. l. ij. t. lv.
Rei vendicatōe in integrum. l. iij. t. xxxij.
Religiosis z sumptibz funcz. l. iij. t. xliij.
Rebz creditis z iureiurādo. l. iij. t. j.
Rebz alienis nō alienādis. l. iij. t. l.
Rescindenda venditiōe. l. iij. t. xliij.
Rem alienam gerentibz. l. iij. t. liij.
Rerū p̄mutatione z p̄scriptis p̄bis actione.
libro. iij. t. lxxij.
Rei vxorie actione ex stipulatu. l. v. t. xliij.
Repudijs z diuortijs rerum amotarum. li.
v. titulo. xvij.
Repudiāda bonoz possessione. l. vj. t. xvij.
Re iudicata. l. vj. t. liij.
Res inter alios acta vel iudicata alijs non
nocet. l. vj. t. lxj.
Relationibz. l. vj. t. lxxij.
Reuocandis his que in fraudē creditorz
alienata sunt. l. vj. t. lxxvj.
Ratiocinjs opez. l. vj. t. xliij.
Reuocādis que ī fraudē. l. vj. t. liij.
Reuocādis donationibz. l. vj. t. lvj.
Raptu p̄ginum seu viduaz necnō moniali
um. l. ix. t. xliij.
Requirēdis reis. li. ix. t. xl.

Trium li. Lodicis R

Reis postulatis. l. x.

Re militari. l. xj. t. xxxv.
Rogatione militari. l. xij. t. xxxvj.

Lodicis S

Summa trinitate et

fide catholica. l. j. t. iij.
Sacrofanctis ecclesijs z rebz z p̄uilegijs
earum. l. j. t. v.

De titulis Lodicum

Senatusconsultis. l. j. t. xix.
Si extra ius vel utilitatē publicā aliqd fuerit postulātū. l. j. t. xxv.
Statuis z imaginibz. l. j. t. xxvij.
Sacrificijs paganis z tēplis. l. j.
Si tutor vl' curator interuenerit. l. ij. t. xxv.
Si in cōdi eadēqz causa in integz restitutio postulatur. l. ij. t. xxvj.
Si aduersus rem iudicatā. l. ij. t. xxvij.
Si aduersus venditionē. l. ij. t. xxvij.
Si aduersus vēditionē pignoz. l. ij. t. xxix.
Si aduersus donationē. l. ij. t. xxx.
Si aduersus libertatē. l. ij. t. xxxj.
Si aduersus transactionē. l. ij. t. xxxij.
Si aduersus solutionem a debitore vl' a se factam. l. ij. t. xxxij.
Si aduersus dotē. l. ij. t. xxxij.
Si aduersus delictū. l. ij. t. xxxv.
Si aduersus vncapionē. l. ij. t. xxxvj.
Si aduersus fiscum. l. ij. t. xxxvij.
Si aduersus creditore. l. ij. t. xxxvij.
Si vt se ab hereditate absteat. l. ij. t. xxxix.
Si obmissam hereditatē. l. ij. t. xl.
Si minor se maiorē dixerit. l. ij. t. xliij.
Si sep' restitutio i integz postulet. l. scdo. titulo. xliij.
Si maior fact' ratū habuerit. l. ij. t. xlvi.
Satisfacendo. l. ij. t. lvj.
Sporzulis z sumptibus z diuersis iudicijz faciendis. l. ij. t. ij.
Si iuramentis z aqua. l. ij. t. xxxij.
Si certum petatur. l. ij. t. ij.
Suffragio. l. iij. t. ij.
Si seru' extero emi se mādauerit. l. iij. titulo. xxxvj.
Si de questratōe pecunie phibita. l. iij.
Si ppter publicas pensiones vēditio fuerit celebrata. l. iij. t. xlvi.
Si sine censu z reliquijs fundū cōparari nō posse. l. iij. t. xlviij.
Si qs alteri vel sibi. l. iij. t. l.
Si seru' exportāndus venerit. l. iij. t. lv.
Si mancipiū ita veniret ne pstitatur. l. iij. titulo. lvj.
Si mancipiū ita fuerit alienatū vt manu/ mitra. l. iij. t. lvij.
Si sponsalibz. l. i. v. t. j.
Si rector puincie. l. v. t. ij.
Si quactiqz p dicit' potestate vel ad eū ptinētes ad suppositaz iurisdictionis sue aspirare temptauerit nuptias. l. v. t. vij.
Si nuptie ex rescripto petant. l. v. t. vij.

Secūdis nuptijs. l. v. t. ix.
Si secūdo nupserit mulier. l. v. t. x.
Solutio matrimonio quēadmodū dos petatur. l. v. t. xix.
Si pstante matrimonio dos soluta fuerit. libro. v. t. xx.
Si ex pluribz tutoribz vl' curatoribz vnus agere vel ueniri possit. l. v. t. xli.
Suscept' tutoribz vl' curatoribz. l. v. t. xliij.
Si mater indēnitatē pmiserit. l. v. t. xlvij.
Si contra matris voluntatē tutor dat' sit. libro. v. t. xlvij.
Si tutor nō gessit. l. v. t. lvj.
Si ex falsis allegatōibz se excusauerit. l. i. v. t. lxiij.
Si tutor reipublice causa abierit. l. v. t. lxxv.
Si qs ignorās rem minoris esse sine decreto cōparauerit. l. v. t. lxxij.
Si maior fact' sine decreto factā alienatōnem pfirmauerit. l. v. t. lxxv.
Seruis fugitiuis. l. vj. t. j.
Si in fraudē patroni a liberto alienatio facta sit. l. vj.
Si qs aliquē testari phibuerit vel coegerit. l. vj. t. xxxij.
Si omissa causa testamēt. l. vj. t. xxxix.
Si uis z legitimis liberis. l. vj. t. liij.
Si seruo pignori dato manumisso. l. viij. t. vij.
Si seru' reipublice manumittēdis. l. viij. t. ix.
Si Senat' p sulto claudiaō tollēdo. l. viij. t. xxx.
Si Sentētijs pfectoz ptorio. l. viij. t. xliij.
Si Sentētijs ex piculo recitādis. l. viij. t. xlv.
Si Sentētijs z iterlocutōibz iudicū. l. viij. t. xlvj.
Si snia q sine certa qntitate ferf. l. viij. t. xlvij.
Si Sentētijs q p eo q interest pferūf. l. viij. t. xlvij.
Si a nō cōpetēte iudice snia lata esse dicat. l. viij. t. xlix.
Si Sentētijs rescindi nō posse. l. viij. t. l.
Si plures vna snia p demnent. l. viij. t. lvj.
Si ex falsis instrumētis. l. viij. t. lix.
Si pendēte appellatōe mors interuenerit. libro. viij. t. lxxvj.
Si vn' ex pluribz appellauerit. l. viij. t. lxxix.
Si de momentanea possessione fuerit appellatū. l. viij. t. lxx.
Si p vim alio modo. l. viij. t. v.
Si alia res pignori obligata sit. l. viij. t. xvi.
Si antiqoz creditor pign' vēdiderit. libro. viij. t. xx.
Si cōis res pignori data sit. l. viij. t. xxxj.
Si in causa iudicati pignus captum sit. libro. viij. t. xxxij.

De titulis Codicum

Si pign^o pignori datū sit. l. viij. t. xliij.
Si ex vedito pignore agat. l. viij. t. xxx.
Si vn^o ex plurib^o heredib^o creditoz v^l de/
bitoris p^{re} suā soluerit. l. viij. t. xxxij.
Si pignoris p^uentionē numeratio p^{se}cu/
ta nō sit. l. viij. t. xxxij.
Solutionib^o z liberatōib^o. l. viij. t. xliij.
Si q^s impatori maledixerit. l. ix. t. viij.
Si q^s eā cur^o tutor fuerit stupuerit. l. ix. t. x.
Sepulcro violato. l. ix. t. xix.
Seditiosis. l. ix. t. xxx.
Snam passis z restitutis. l. ix. t. ljj.

Triū li. Codicis S

Sententijs aduersus

fiscum latis retractandis. l. x. t. x.
Sup indicto. l. x. t. xvij.
Sup exactionib^o. l. x. t. xx.
Si seruus aut libertus ad decurionatum
aspirauerit. l. x. t. xxxj.
Si curialis relicta ciuitate rus habitare
maluerit. l. x. t. xxxvj.
Si p^{ro} inimiciā creatō facta sit. l. x. t. xliij.
Sump^{tu}ū recuperatione. l. x. t. lxxij.
Susceptorib^o p^{ro}positis z arcarijs. l. x. t. lxx.
Suarijs z susceptorib^o vini z ceteris cor/
poratis. l. xj. t. xvi.
Sudijs liberalib^o vrbis rome z p^{ro}stātino
polis. l. xj. t. xvij.
Sump^{tu}ū iniuncti muner^{is} ad om^{ne}s p^{ro}inere
collegas. l. xj. t. xxxvij.
Spectaculis z seruis lenonib^o. l. xj. t. xl.
Silenciarijs z decurionib^o eoz. l. xij. t. xvi.
Stratoribus. l. xij. t. xxxiiij.
Salgamo hostibus nō p^{ro}bedo. l. xij. t. xxxix.

Codicis Z

Transaccionibus.

libro. ij. t. iij.
Temporib^o iⁿtegr^{is} restitutōis. li. ij. t. liij.
Testibus. li. iij. t. xx.
Tutelis. l. v.
Tutorib^o z curatorib^o illustriū. l. v.
Testamētaria tutela. l. v. t. xxxix.
Tutore v^l curatore q^u n^o satisfecit. l. v. t. xliij.
Testamēto militis. l. vj. t. xx.
Testamētis z queadmodū testamēta ordi/
nentur. l. vj. t. xxij.
Tpib^o z repatiōib^o appellationum. l. vij.
Testamētaria manumissione. l. vij. t. ij.
Tabulis exhibendis. l. vij. t. vij.

Trium li. Codicis A

Thesauris. li. x. t. xv.

Tabularijs scribis z olographis. l. x. t. lxxij.
Tironibus. l. xij. t. xij.
Tractatorijs z statutis. l. xij.

Codicis U

Veteri iure enucle

ando. li. i. t. xx.

Ut lite pēdente v^l p^{ro}uocatōz. l. i. t. xliij.

Ut omnes tam ciuiles q^u militares iudices
libro. jt. xlvj.

Ut que desunt aduocatis partiū inder sup
pleat. l. ij. t. xj.

Ut nemo puatus titulos. l. ij. t. xvi.

Ut nemini signū imprimere liceat sine au/
toritate iudic^{is}. l. ij. t. xvij.

Ubi z apud quos cognitio restitutōis ba/
benda est. l. ij. t. xlvij.

Ut nemo inuitus agere vel accusare cogat^{ur}

libro. iij. t. vij.

Ubi de criminib^o agi oporteat. l. iij. t. xv.

Ubi fideicommissuz peti oporteat. l. iij. t. xvij.

Ubi p^{ro}ueniat qui certo loco dare p^{ro}misit. li/
bro. iij. t. xvij.

Ubi de possessione agi oporteat. l. iij. t. xvi.

Usufructu z habitatione. l. iij. t. xxxij.

Ubi in rem actio exerceri debet. l. iij. t. xix.

Ubi de hereditate agit. l. iij. t. xx.

Ubi agi oportet de ratiocinijs tā publicis
q^u puatis. l. iij. t. xxj.

Ubi q^u de curiali vel cohortali alia vep^{ro}di/
tione p^{ro}ueniatur. l. iij. t. xxij.

Ubi status causa agi debeat. l. iij. t. xxij.

Ubi senatores vel clarissimi. l. iij. t. xxij.

Ut actiones ab herede z p^{ro} heredes icipiāt
libro. iij. t. xj.

Ubi cause fiscales

Usufructu z ministerio seruoꝝ. l. iij.

Usuris. l. iij. t. xxxij.

Uectigalib^o z cōmissis. l. q^uarto. t. lxxj.

Ubi petāt tutores l^o curatores. l. v. t. xxxij.

Ubi tutor cause p^{ro} pubertate assit. l. v. t. xliij.

Ubi pupilli educant. l. v. t. l.

Usuris pupillarib^o. l. v. t. lvij.

Unde liberi. l. vj. t. xij.

Unde legitimi z v^l cognati. l. vj. t. xliij.

Unde vir z vxoz. l. vj. t. xvij.

Uerboꝝ z rez significatio. l. vj. t. xxxvij.

Usuris z fructib^o legatoꝝ vel fideicommissi
rum. l. vj. t. xlvij.

De titulis Autentici

Ubi de possessione legatorum vel fideicommissorum seruandorum causa committatur. l. vi. t. lviij.

Usucapione per emptorem. l. viij. t. xxvij.

Usucapione per donatum. l. viij. t. xxvij.

Vindicta libertate. l. viij. t. i.

Usucapione per dote. l. viij. t. xxix.

Usucapione transformata. l. viij. t. xxxij.

Usucapione per heredem. l. viij. t. xxx.

Unde vi. l. viij. t. iij.

Ubi possidetis. l. viij. t. vi.

Ubi bonorum raptorum. li. ix. t. xxxij.

Ubi infra certum tempus criminalis questio agatur. libro. ix. t. xliij.

Trium li. Codicis U

Uenditione rerum

fiscalium. l. x. t. iij.

Uenimini liceat in emptioe specierum se excusare de munere siccome. l. x. t. xxvij.

Vacatione publici muneris. l. x. t. xliij.

Vestibus obloboris et auratis. l. x. t. viij.

Veteris nimirum potestate. l. x. t. x.

Ubi censibus per equitatoribus. l. x. t. lviij.

Ubi vendendis rebus ciuitatis. l. x. t. xxx.

Ubi venditione ferarum. l. x. t. xliij.

Ubi nemo ad suum patrocinium suscipiat vicem. libro. x. t. liij.

Ubi nullus ex vicariis aliorum vicariorum per debitis teneatur. l. x. t. liij.

Ubi dignitatum ordo seruetur. l. x. t. viij.

Veteranis. l. x. t. xlvj.

Uncipiunt rubricae Autentici

Uoministrandis officijs

in sacris appellatioibus. col. iij.

Ubi appellatioibus et infra quae tempore debeat appellari. col. iij.

Ubi apud quos oporteat causas dicere monachis. col. vj.

Ubi armis. col. vj.

Ubi administrationibus. col. viij.

Ubi appellatioibus. col. viij.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Ubi alienatione et emphiteosi locata et hypothecis et alijs diuersis tractatibus. col. ix.

Defensoribus ciu

tatum. col. ij.

Deposito. col. vij.

Duobus reis permittendis. col. vij.

Ecclesiasticarum rerum

immobiliu alienatione et solutione. col. iij.

Exhibendis et introducendis reis. col. v.

Executionibus et quodueniunt et recoueniuntur. col. vij.

Equalitate dotis et propter nuptias donationum. col. vij.

Ecclesiasticis titulis. col. ix.

Ecclesiasticis titulis. col. ix.

Ecclesiasticis titulis. col. ix.

Fideiussoribus man

datoribus et solutionibus. col. j.

Filiis ante dotalia instrumenta natis. col. iij.

His qui obligatos se habere res prohibet minorum. col. vj.

His qui ingrediuntur monasterium et substantijs eorum. col. vj.

Heredibus ab intestato ueniuntibus. col. ix.

Iniurandum quod

prestat ab his qui administratores accipiunt. col. ij.

Incestis et nepharijs nuptijs. col. iij.

Iureiuratio a mortuo prestito propter mensuram substantie sue. col. v.

Judicibus. col. vj.

Inmensis donatioibus in filios factis. col. viij.

In medio litis non fieri sacras formandas. col. viij.

Interdictis collegijs hereticorum. col. ix.

Lenonibus. col. iij.

Litigiosis et decima parte litis. col. viij.

Monachis. col. j.

Bandatis principum. col. iij.

Ubi censura ordinandorum clericorum. col. iij.

Ubi interdictis collegijs hereticorum. col. ix.

Ubi lenonibus. col. iij.

Ubi litigiosis et decima parte litis. col. viij.

Ubi monachis. col. j.

Ubi bandatis principum. col. iij.

Ubi censura ordinandorum clericorum. col. iij.

Non eligendo secum

do nubentes mulieres. col. j.

Non alienandis aut permutandis ecclesie rebus immobilibus. col. ij.

Nuptijs. col. iij.

Nullum credentem agricolae tenere illius terras et quantam debeat usuram dare. col. iij.

Neque uix quod ex dote est nec mulierem ex sponsalicia largitate luctum proprium habere. col. viij.

Nullum credentem agricolae tenere illius terras et quantam debeat usuram dare. col. iij.

Neque uix quod ex dote est nec mulierem ex sponsalicia largitate luctum proprium habere. col. viij.

Nullum credentem agricolae tenere illius terras et quantam debeat usuram dare. col. iij.

Neque uix quod ex dote est nec mulierem ex sponsalicia largitate luctum proprium habere. col. viij.

Nullum credentem agricolae tenere illius terras et quantam debeat usuram dare. col. iij.

Neque uix quod ex dote est nec mulierem ex sponsalicia largitate luctum proprium habere. col. viij.

Nullum credentem agricolae tenere illius terras et quantam debeat usuram dare. col. iij.

Neque uix quod ex dote est nec mulierem ex sponsalicia largitate luctum proprium habere. col. viij.

De titulis Autentici

Quomodo oportet

at ep̄os z reliqs clericos ad ordinationē de
duci z de exp̄sis clericoz. col. j.
Quibz modis naturales filij efficiunt legitimi. col. vj.
Questore. col. vij.
Que de dignitatibz alijs ab ep̄atu liberet filium a patria potestate. col. vij.
Quibz modis naturales efficiunt sui. col. vij.
Referendarijs palacij. col. iij.

Restitutionibz. col. iij.
Restitutione fideicommissi. col. ix.
Raptu mulierz q̄ raptoribz nupserūt. col. r.

Scenicas non solum

si fideiussores s̄ etiā si iusiurandū dederunt sine piculo recedere. col. v.

Sanctissimis z reuerēdissimis ep̄is clericis z monachis. col. v.

Triente z semisse z successiōibz filiozuz z nepotum naturalium. col. iij.

Tabellionibus. col. iij.

Testibz. col. vij.

Spe nō solute pecunie sup dote. col. vij.

Testamentis imperfectis a parentibz in filios factis. col. vij.

Ut determinat⁹ sit

numer⁹ clericoz sc̄issime maior⁹ eccie. col. j.

Ut iudices sine quoq̄ suffragio fiāt. col. ij.

Ut eccia romana centū annoz habeat prescriptionem. col. ij.

Ut null⁹ mutuas agricole teneat ei⁹ terras. col. v.

Ut ponat nomē impatoris in instris. col. v.

Ut decreto ecclesiasticaz rez cōmutatiōes si ant. col. v.

Ut nō fiāt pignoratōes p alijs psonis. col. v.

Ut ea q̄ sunt insinuata sup clericis in maiori eccia dent. col. v.

Ut clerici qm̄ recedūt alijs p eis surrogatis pbeant surrogat⁹ em olimēta. col. v.

Ut in puatis domibz sacra nō fiāt misteria. col. v.

Ut defuncti seu funera eoz nō iniurient a creditoribz. col. v.

Ut imobilia añ nuptiales donationes nec ppothe donent. col. v.

Ut facte noue pstitutiōes post insinuatōes eaz post duos mēses valeāt. col. v.

Ut null⁹ fabricet oratorij domos pter volū

tatem ep̄i. col. v.

Ut ab illustribz q̄ sup eam dignitates sunt. col. v.

Ut ordinarie pfecture vrbane. col. v.

Ut oēs obediāt iudicibz puinciaz. col. v.

Ut hi q̄ obligati h̄re se phibēt res minoruz aut erogati sunt eis ad eoz gubernationem penit⁹ nō accedāt. col. vj.

Ut nō luxuriēt ptra naturā hoies. col. vi.

Ut liberti de cetero aureo nō egeāt anulo. col. vj.

Ut clerici apud ep̄os p̄rios p̄mū pueniāt. col. vj.

Ut sine phibitōe matres debitrices z creditrices tutelā minorz gerāt. col. vij.

Ut ex actiōe instātis dot⁹ z p̄me z secūde viro ad secūda vota migrāte pponat ex p̄ma vel ex p̄zi matre filij. col. vij.

Ut nec miles nec federat⁹. col. vij.

Ut diuie iussiones subscriptionem habeāt gloriofissimi q̄storis. col. vij.

Ut cū d̄ appellatōe cognoscit fm̄ illas leges debeat iudicari q̄ tpe date sn̄ie obrinebant. col. vij.

Ut liceat matri z auie z alijs parētibz post legitimā p̄re liberis derelictā quō voluerit h̄re facultatē. col. ix.

Ut sponsalicia largitas special⁹ ptractus sit. col. ix.

Ut litigātes iurēt q̄ nō pmiserūt dare iudicibz nec dabūt. col. ix.

Ut fratz filij succedāt parit⁹ ad imitationes fratrum. col. ix.

Ut nulli iudici liceat h̄re loci seruatorē nisi in certis causis. col. ix.

Ut differētes iudices audire interpellatiū allegatōes cōpellant. col. ix.

Ut iuris nauticis. col. ix.

Incipiūt rubrice institutionum.

Adoptionib⁹

Attiliano tutore vl⁹ eo q̄ a lege attilia datur. li. j. t. xij.

Autoritate tutoz. l. j. t. xij.

Adeptōe legatoz z trāslatōe. l. ij. t. xij.

Assignatōe libertoz. l. iij. t. ix.

Acquisitiōe p arrogationē. l. iij. t. xi.

Actionibz. l. iij. t. vi.

Bonoz possessionibz. l. iij. t. r.

Capitis diminutione

libro. j. t. xvij.

De rubricis Institutionum

Curatoribus dādis et confirmādis
Codicillis. l. ij. t. xxiij.
Consensu et obligatiōe. l. iij. t. xxxij.
Donationibus l. ij. t. xvij.
Duobus reis stipulādis vel pmissiōdis. l. iij. t. xvij.
Divisione stipulationum. l. iij. t. xix.

Excusationibus tu-
torum et procuratorum. l. j. t. xxij.
Eheredatione libertorum. l. ij. t. xij.
Eo cui libertas cā bona adiūctū. l. iij. t. xij.
Emptione et venditiōe. l. iij. t. xxxij.
Exceptionibus. l. iij. t. xiiij.

Procuria et tutela. l. j.
Fideicommissariis hereditatibus. l. ij. t. xxiij.
Fideiussoribus. l. iij. t. xxi.
Gradibus cognationum. l. iij. t. vi.
His qui sui et alieni iuris sunt. l. j. t. ix.
His qui pōt dare tutores vel curatores. l. ij.
Habitacionibus et usu. l. ij. t. v.
Hereditatibus institutiōdis. l. ij. t. xiiij.
Hereditatibus et differētia. l. ij. t. xvij.
Hereditatibus qui ab intestato deferunt. l. iij. t. j.
His per quos agere possumus. l. iij. t. x.

Iusticia et iure. l. j. t. ij.
Iure naturali et civili. l. j. t. iij.
Iure personarum. l. j. t. iij.
Ingeniis. l. j. t. v.
Incorporeis rebus. l. j. t. ij.
Inofficioso testamento. l. ij. t. xvij.
Iniuriis stipulationibus. l. iij. t. xx.
Iniuriis. l. iij. t. iij.
Interdictis. l. iij. t. xvj.

Libertinis. l. j. t. vij.
Legisfisia. l. j. t. viij.
Legitima agnatorum tutela. l. j. t. xvj.
Legitima patronorum tutela. l. j. t. xvij.
Legitima parentum tutela. l. j. t. xix.
Legatis. l. ij. t. x.
Legisfalcidia. l. ij. t. xvij.
Legitima agnatorum successione. l. iij. t. ij.
Literarum obligacione. l. iij. t. xxij.
Locacione et pductione. l. iij. t. xxv.
Legis aquilia. l. iij. t. iij.

Militari testamento

libro. ij. t. xj.
Mandato. l. iij. t. xxvij.
Muptis. l. j. t. x.
Foralibus actionibus. l. iij. t. ix.
Obligacionibus que
ex contractu vel quasi contractu nascuntur. l. iij. t. xxvij.
Obligacionibus. l. iij. t. xiiij.
Obligacionibus qui ex consensu. l. iij. t. xxiij.
Obligacionibus qui ex delicto nascuntur. l. iij. t. j.
Obligacionibus qui ex maleficio nascuntur. l. iij. t. iij.
Officio iudicis. l. iij. t. xvij.

Patria potestate.
libro. j. t. ix.
Pupillari substitutiōe. l. ij. t. xvj.
Pena temere litigantium. l. iij. t. xvj.
Per quos personas nobis acquiruntur. l. iij. t. xxix.
Perpetuis et temporalibus actiōibus et qui in heredes
et ab heredibus transeunt. l. iij. t. xij.
Publicis iudiciis. l. iij. t. xvij.

Qui et ex quibus cau-
sis manumitti possit. l. j. t. vi.
Quibus modis ius pater patris soluitur. l. j. t. xij.
Qui dari pōt tutores in testamento. l. j. t. xiiij.
Quibus modis tutela finit. l. j. t. xxij.
Quibus alienare liceat. l. ij. t. viij.
Quibus est pmissum facere testamentum. l. ij. t. xij.
Quibus modis testamentum infirmatur. l. ij. t. xvij.
Quibus modis recōtrahit obligatio. l. iij. t. xv.
Quo cum eo qui in aliena parte est negotium ge-
stum esse dicitur. l. iij. t. vij.
Quibus modis tollit obligatio. l. iij. t. xxx.
Reus divisione. l. ij. t. j.
Reus corporeis et incorporeis. l. ij. t. ij.
Replicacionibus. l. iij. t. xiiij.
Satisfactio tutorum et curatorum. l. j. t. xxiij.
Suspectis tutoribus et curatoribus. l. j. t. xxv.
Servitiis. l. ij. t. iij.
Singularibus rebus per fideicommissum relictis. l. ij. t. iij.
Senatusconsulto orficiano. l. ij. t. iij.
Senatusconsulto terculiano. l. ij. t. iij.
Successione cognatorum. l. iij. t. v.
Sernili cognatione. l. iij. t. vij.
Successione libertorum. l. iij. t. viij.
Successionibus sublati qui fiebat per bonorum vediti-
onem et senatusconsulto claudiano. l. iij. t. xij.
Societate. l. iij. t. xxvj.
Stipulatiōe seruorum. l. iij. t. xvij.
Si quid a pater pauperie fecisse dicat. l. iij. t. ix.

De titulis

Satisfactionibus. l. iij. c. ff.

Antelis. l. j. c. xij.

Testamentis ordinandis. l. ij. c. ff.

Usufructu. l. ij. c. iij.

Incapiationibus. l. ij. c. vj.

Vulgari substitutione. l. ij. c. xv.

Verborum obligatione. l. iij. c. xvj.

Libonorum raptorum. l. iij. c. ij.

Incipiunt rubricæ de usu feodorum **A**

Alienatione feudi

An maritus succedat uxori in beneficio.

Apud quem vel quos controuersia feudi

An remoueri debeant testes.

An mutus vel alius imperfectus

An ille qui interficit fratrem domini sui.

Alienatione feudi paterni.

An agnatus vel filius defuncti

An apud iudicem vel dominum

Beneficio fratris et qualiter frater

Beneficio femine

Controuersia inuestiture

Contentione inter dominum et vasallum.

Contentione inter dominum et fidelem.

Inuestitura feudi

Contentione inter me et dominum.

Controuersia feudi inter pares terminanda

Constitutiones domini lotharii feodorum.

Controuersia inter dominum et vasallum et vasallum

Consuetudine recti feudi.

Clerico qui inuestituram facit

Capitulis conradi.

Controuersia inter masculum et feminam

Controuersia inter dominum et emptorem.

Capitaneis qui curam vendidit

Controuersia inter vasallum et alium de beneficio

Episcopum vel abbatem vel abbatissam

vel dominum plebis feudum dare non posse.

Ho qui sinez fecit agnato de feudo paterno

Ho qui sibi et heredibus suis masculis et fe-

minis inuestituram acceperit

His finit lex. deinde consuetudines legis incipiunt

Imperator lotharius

Inuestitura de re aliena facta

Inuestitura quam titulus cepit a sempiterno.

Inuestitura in maritum facta.

Inuestitura apud pares cinere terminanda

In quibus causis feudum amittatur.

Rege conradi

Dilite vasallo qui contumax est

Minimis valuatoribus

Dutus vel alius imperfectus feudum retineat

Natura feudi

Noua fide formata.

Natura successionis feudi

Notis feodorum.

Pace iuramento firmanda

Per quos fiat inuestitura et per quos restituatur.

Pace tenenda et eius violatoribus

Prohibita alienatione per lotharium

Prohibita feudi alienatione per fridericum.

Pugna

Qui feudum dare possunt

Qui successores feudum

Duo tpe miles inuestituram petere debeat

Quibus modis feudum amittatur

Qui successores teneatur

Quomodo feudum ad filiam pertineat.

Quibus modis feudum constitui potest.

Quid sit inuestitura

Precedere inuestituram debeat fidelitas

Qualiter vasallus iurare debeat fidelitate.

Qualiter olim feudum poterat alienari.

Quis dicatur dux marchio

Que fuit prima causa beneficii amittendi.

Qui testes sunt necessarii ad probandum no-

uam inuestituram

Quid iuris sit post alienationem feudi

Qualiter dominus de proprietate puetur.

Que sint regule.

Quot testes sunt necessarii ad probandum

magnitudinem

Successione feudi.

Si controuersia fuerit in inuestitura.

Si episcopus vel abbas vel abbatissa.

Si de inuestitura inter dominum et vasallum sit oriat

Si de feudo controuersia fuerit

Si de feudo vasallus ab alio interpellatus

fuerit et dominus eum defendere noluerit

Si negatum fuerit beneficium a vasallo.

Si vasallus feudo priuat cui debeat deferri

Si vasallus feudi conditionem negauerit

ex certa scientia

Vasallo decrepite etatis qui feudum refutauit

Vasallo qui contra constitutionem lotha-

rii feudum alienauit

Notis feodorum

Digesti veteris

Primus liber habet

titulos. xxij.

Secundus. xv.

Codicum

Tertius. vii.
Quartus. ix.
Quintus. v.
Sextus. iij.
Septimus. viij.
Octauus. vi.
Nonus. iij.
Decimus. iij.

Undecimus habet titulos nouem

Undecimus. ix.
Dodecimus. viij.
Tredecimus. iij.
Decimusquartus. iij.
Decimusquintus. iij.
Decimussextus. iij.
Decimusseptimus. iij.
Decimusoctauus. ix.
Decimusnonus. iij.
Vicesimus. ij.
Vicesimusprimus. iij.
Vicesimussecundus. vi.
Vicesimustertius. v.
Vicesimusquartus. iij.

Et sunt simul. cliij.

Inforciati

Primo liber habet

titulos septem
Secundus nouem
Tertius. x.
Quartus. viij.
Quintus septem
Sextus. j.
Septimus. j.
Octauus. j.
Nonus. x.
Decimus. x.
Undecimus. iij.
Dodecimus. iij.
Tredecimus. viij.
Decimusquartus. viij.

Et sunt simul. xcvi.

Digesti noui

Primo liber habet

titulos sex.
Secundus. xvi.
Tertius. xi.
Quartus. xi.
Quintus. xxiij.
Sextus. viij.
Septimus. iij.
Octauus. viij.

Nonus. xxx.
Decimus. xxv.
Undecimus. xij.
Duodecimus. xvij.

Et sunt simul. clxxj

Codicis

Primo liber habet

titulos. l.
Secundus. lviij.
Tertius. cliij.
Quartus. lxxvi.
Quintus. lxxiij.
Sextus. lxx.
Septimus. lxxv.
Octauus. lxx.
Nonus. l.
Decimus. lxxiij.
Undecimus. lxxviij.
Duodecimus. lxxij.

Et sunt simul. vij. c. liij.

Authentici sine nouellaz constitutionum

Prima collatio habet titulos. vij.
Secunda. xi.
Tertia septem.
Quarta. viij.
Quinta. xvij.
Sexta. xiiij.
Septima nouem
Octaua. xij.
Nona. xij.

Et sunt simul. xcviij.

Decima collatio au

thentici sine nouellarum constitutionū aut
liber seu vsus feudozum habz titulos. lxxxi.

Institutionum

Primo liber habet

titulos. xxiiij.
Secundus. xxvi.
Tertius. xxxij.
Quartus. xvij.

Et sunt simul. ccix.

Explicite libellus docēs modū studendi et
legēdi p̄nta ac abbreviata vtriusq; iuris tā
canonici q̄ civilis se continēs titulos sine
rubricas eiusdē iuris in ciuitate Argēntinē
si impressus Anno dñi. D. cccc. xc.

Origo iuris humani

Incipit processus iudiciarius etimū doctorū iuris canonici Johannis de Urbach.

In nomine domini amen Rex

pacificus cūctorū causa effectiua et final. de sum. tri. c. j. de reliq. et vene. san. gloriosus de i. p. n. li. et in. l. j. C. d.

sum. tri. hoīem ad sui similitudinē formatū. xxxij. q. v. hec imago. de pe. dis. ij. pncipium Rectū creauit. Eccl̄s. vii. c. in fi. Et dispositi sibi subditos pudicos fore pacificos et honestos. vt in phemio cōpilatōis Gregoriane ad eoz regulatiōē ius naturale pcreando. v. dis. in p̄n. Que lex natural ad regimen creati hoīs s̄m statū p̄meue dispositōnis ipsi creatoris sufficiēs existebat. Cū ipse creator op̄ nō nouerit imperfectiōis. de bep. maiores. s̄. s̄ adhuc q̄rit. qua lege oīa communia erāt. j. dis. ius naturale. viij. dis. q̄ iure. Sed qz ipsi subditi tales nō p̄manserūt s̄m dispositiōē et voluntatē creatoris. Nam multiplicato genere humano iure gentium orta sunt bella et distincta rex dominia. ff. d. iusti. et iure. l. et h̄ iure. et. j. dis. ius gentiū Et homo infinitis se immiscuit q̄stionib. Eccl̄s. vii. c. ubi s̄. Et ibi subditi cupidi erant ad aliena. et ideo lites insurrexerunt. Unde Seneca. Hoīes q̄tissime uiuerēt in terris si hec duo p̄noia nō essent vel de medio tollerent. s̄. meū et tuū. Et alibi dicit Hostri esse mus si nostra nō essent Nam cupiditas effrena ex humane p̄ditōis corruptiōe surgēs pacē odies. lites et iurgia nutries et inducēs tot noua litigia generat q̄ plura sunt negotia q̄ vocabula. ff. de p̄scrip̄. l. natura. extra de p̄sti. nā p̄cupiscentiā. xlviij. dis. bonoz et in phemio p̄dicte cōpilatōis. Et natura humana ad dissentiedū p̄na. de p̄se. dis. iij. sicut in sacramētis. de p̄ces. p̄ben. qz diuersitate. nouas deproperat edere formas. L. de vete. in. enu. l. ij. §. Sed quia diuine. Dincē q̄ forma litigadi et placitadi vsus in paradiso videt̄ exorta Nam cū Adam redargueret a dño de inobediētia. relationē hui⁹ criminis p̄uertit in iugem. imo in iugis auctorem cum dixit. Mulier quā dedisti mihi sociāz me deceptit et comedi. de pe. dis. ij. p̄ps. Itē

ex lege veteri ordo iudicioz cōprobat. Nam Moyses ait. In ore duoz vel triū. etc. Deuter. xx. et de iud. nonit. de testi. in oī. Item et in nouo testamēto. Un̄ ap̄ls. Secularia iudicia si habuerit̄ etc. l. Eo. vi. xi. q. i. §. et his. Quare s̄m hmōi statū nature corrupte nō sufficiebat lex nature. s̄ necessaria erat promulgatio legis positine. qz nisi lites p̄ iusticias rep̄merent̄ in mūdo nō esset p̄cordia. Fuit ḡ necessaria humani generis adinuētiō ad effectū. vt hmōi appetitū nociū refrenaret. et hoīes in tribz iuris p̄ceptis. videlicet honeste viuere. altez nō ledere. vnicuiqz ius suū tribuere informaret. ff. de iusti. et iure. l. iuris p̄cepta. Et in phemio supra allegato. vsic hoīm coerceret audacia. et inter ip̄obos in nocētia tuta redderet. iij. di. facte s̄m leges. et vt boni q̄ete viuāt inter malos. xxxij. q. v. Nō frustra Et ne q̄s temeritate. p̄ria sibi sumat vltionē. Ergo si hoīes in p̄meue dispositiōis statū et in nocētia p̄māssent. latio legis positine necessaria nō fuisset. Ad qd em̄ indigerem⁹ titul de libel. ob. et lit. p̄est. et si milibz si lites nō essent. Cū igit ex cupiditate et malicia hoīm lites orze sint et p̄ticiōes iudicē ad negocia p̄tractada et lites dirimendas. S̄ licet ius sup̄ h̄ emanauerit posituum. tñ cū h̄ exercitiū et scia placitadi maius sunt necessaria. xlvi. di. licet plerūqz. l. di. vt p̄stitueret. Et p̄ sciam et experientiā om̄is acquir̄ noticiā. intra illd. Usus et ars docuit qd sapit oīs hō. Et iuxta dictū ph̄ in. j. methaph. Experientiā facit arte. Nam oē artificio p̄ exercitiū recipit incrementū. In. l. legis seruus. §. ornatricibz. ff. de le. in. Et cū ipsa experientiā efficac̄ rex magistra. de elec. q̄ sit li. vi. Un̄ lex cōmēdat iuris peritos et experientia rex. vt i p̄sti. ij. §. j. Ar ex p̄ri causa et iudices dari p̄nt. L. d. iudi. certi. Nam inex p̄ris pauca cognoscit et maxie circa formas libelloz et ordinē iudiciariū. circa quē debite p̄tractandū req̄rit experientia. Un̄ dic̄ Sol. li. bro iuris ciuil̄ in p̄n. q̄ difficile est vt q̄s scibz at bñ libellos difficiles cōponere et ordines iudicij p̄tractare. etiā si als bon⁹ sit i legibz. intellige i cā criminali vt ciuili. nisi i causalariū exercitio p̄ueret. Nam vt dic̄ Buil. in spe. d. li. bel. p̄cep. in p̄n. circa libelloz cōceptionem. grande piculū iminet. Et quasi tota vis iudicioz i eis rite p̄cipiēdis p̄sistit. fac̄ d. iudi. examinata. de symo. licet bely. cū similibz.

De diffinitione et personis iudicij

Et pauci reperunt i h plene instructi. imo nullus est qd pleriqs i his vario no obducatur errore. ad hoc de immu. eccle. aduersus Bd circo dnoy meoz sup h de uict^o instantia li/ belloz z alioz actuum iudicarioz formas tradere z declarare intedo. z iudicioz debi tum ordinē z frequētati p singulos actus z pres iudiciales p media p q ad finē causaz deuenit cōperēti z regulato ordine explica/ re. qd mibi est possibile. Dz licet reuera ad bec insufficientē me cognoscā faciam tamē qd possum. rth. q. ij. faciat hō. Et sufficit q i paucis amici labori psumat. vt dic lex tutor. ff. de nego. ges. Et l. tutores. in. §. q se. in fi. ff. de admini. tuto.

Dicit quid sit iudicium cum declaratio ne z personis eius

Go antequam ue

niā ad positū p euidētia pmitto. q iudiciū est act^o legitim^o triū psona/ rum. iudicis. actoris. z rei. Ita dic Hostiensis diffinēdo in sum. de iudi. in pn. Et Jo. an. in addi. spe. ti. de actore. in pn. z doctores cō muniter. In h qd est act^o triū psonaruz includit duo. s. pcessus z psonē iudicij. Et licet sint aliq iudicia in qbz nō sunt offes p sone ille vt in iudicio inq̄sitiōis general^{is} vbi nō est psona actoris vt rei. de quo in. c. bone i. de elect. Et in iudicio inq̄sitiōis specialis que fit ex officio iudicis nemine puocate vel instigāte. de accusa. inq̄sitiōis. Ut qn epus inq̄rit ptra ps bytez fornicariū. z. c. qualiter ij. vbi deficit psona actoris. z sup crimie no torio vbi nō erigit psona accusatoris. de ac cusationis euidētia. Tamē adhuc stat va p dicta diffinitio qz in inq̄sitiōe speciali que fit ex officio iudicis fama vel infamia prece dere debet. vt in iuribz supra allegat. Et il/ la e loco actoris z ei^o tipū gerit. vt ibi not. z i nq̄sitiōe generalis ad spēales ordinatur. Et ita etiā finalit erit ibi sic in spāli repire acto rem. Sic i iudicio qd habet sup notorio cri mine pōr dici qz ibi notoriū supplet locum z vice accusatoris interpretatue. Et sic in q̄cūqz iudicio ordinario vl inq̄sitorio seu extraor/ dinario pdicte tres psonē substantifice habe bunt sicte vl vere. vl saltē representatiue. Et ita iste tres psonē sunt de esse iudicij z suba. scz iudex. actor. z re^o. Sūt tñ etiā aliē pso ne q̄ nōqz i iudicio interueniūt. z illarū aliq agūt vel defendūt sic pcurator. p̄iuncta pso/

na. defensor. executor. syndic^o. iconom^o. tu/ tor. curator. Et qdā alic. de qbz Buil. i spec. pre. j. in tertia p̄tula p totū. Sz ille psonē sunt i iudicio agēdo vl defendēdo noie alic no. videlicz noie actoris vel rei vel vtriusqz. scz aliq noie actoris aliq noie rei. z sic nō sunt necessarie. Alie nec agūt nec defendūt. sed sunt ibi vt p̄stent adminiculū ipsi^o cause vt aduocati. de postu. p totū. de iud. pastoralis vt lit. nō test. c. j. Itē testes. iij. q. iij. c. j. d. p. sig. for^o. §. in oi. Tabellio vel ipi^o loco dno viri idonei q̄ iudici acta d̄scribāt. de pba. q/ niam p̄ samā. Et nūci^o seu executor q̄ citet z referat. de of. dele. prudētia. j. Re. de appell. cū parati. Et ille psonē etiā d̄ necessitate nō hnt esse i iudicio. sz ad effectū. s. vt admini/ culū. ceu sup̄ dixi. Et de istaz psonaz offi/ cijs z eoz exercitio ac formis qbz p̄stuant z alijs circa hmōi ad practicā p̄tinentibz suo tpe patebit i pcessu. Et circa h^o mōi psonas z eoz officia versat p̄mus liber decretaliuz Et tota p̄ma ps speculi iudicial^{is} Buil. durā ti. qz p̄us psona q̄ rō d̄siderāda seu q̄renda est. ff. de iure. codicil. l. istoz qdā referūt. de despon. ipu. ad dissoluēdū. Dodo d̄ alia pte diffinitiōis qz dictū est q iudiciū e act^o zc. Sciendū q ad illi^o act^o iudiciarij debi tam explicationē z p̄fectiōes ambulat p ml tas ptes z act^o p̄ticularē. z certo ordie a iu re z causaz p̄suetudine introducto regulate pcedendo ad sniam. que finē imponit nego cio. de sequel. pos. z fruc. c. j. puenit. Et istū ordinē iudicij ac eius ptes p̄tractat liber se/ cūdus decretaliū. z Buil. i spe. in pte. ij. p to tum. Et ibi in p̄ncipio isti^o secūde p̄tis enu/ merat debito ordine ptes seu mēbra p̄cessus iudiciarij. saltē ista mēbra q̄ cōiter z vt i plu rimū p̄tingere solēt Licet em̄ aliq̄n alia oc/ currant. vt ibi dic in p̄ncipio. z aliqua etiaz enumerat decre. qm̄ extra. de pbat. nō tamē ordinē p oia obfūado. vt ibi no. Et istaz p̄tium iudicij aliq̄ sunt de suba p̄cessus vl or dinis iudiciarij. vt libelli oblatio. de q̄ in. c. p̄mo. de libel. ob. in fi. glo. z in cle. sepe. de p. sig. in glo. q̄ est sup̄ p̄bo necessario. Itē litis p̄testa. de lit. p̄test. c. vnico. vt lit. nō p̄test. q̄ p totū in rubro z nigro. Itē conclusio. de qua in alle. cle. sepe. in glo. p̄. p̄clusionione. Itē snia z qd feratur in scriptis. de sen. z re. iudic. ca. vl. li. vj. Alique vō nō sunt de substantia. vt sunt exceptiōes. replicatiōes zc. Et ordo iste iudiciari^o nō debet p̄mitti confundi vel

*Itē p̄tū d̄ p̄bo
z act^o cōter or
dine p̄ p̄bo*

*Aliqui vō nō sūt
d̄ suba p̄bo iudicij
cauz: p̄t*

Preparatoria iudicij

posteriori. al's ex omisiōe p'fusionē v'l p'po-
steratōe induceret z surgeret nullitas iudi-
cij z p'cessus. ij. q. vi. §. diffinitiva. z sequenti
de accu. q'liter. ij. z in spe. de sen. pla. §. iuxta
positiōem. Nec pōt p'permitti etiā de sen-
su priū. vt in glo. no. in. c. de causis. de offic.
dele. z est glo. ij. in cle. sepe. palle. in glo. vlti.
Et h'mōi actiū p'iculariū q'dā sunt ad iudi-
cij seu litis ordinatiōz. quedā ad litē seu cau-

se instructionē z decisionē. **U**n ciratōes sa-
tisdatiōes sunt act' iudicij ordinarij. z his si-
milis. S'z p'fessiōes attestatōes p'batōes z
ista q' factū respiciūt sunt act' cause instru-
ctōz z decisiōz. de q' p' Hostiē. z In. in. ca.
causam. extra de testi. z in cle. sepe. de p. sig. i
glo. p. defensiōes q' facit ad h'. Et hec de pri-
bus p'cessus iudicarij ordinarij i causis re-
gulariter obseruandis.

De causis in q'bus dicitur ordo iudicarij
nō necessario p' oia seruatur semp

Et sunt aliqui ca

Sus in q'bus ex p'uilégio iuris v'l hois
aut ex causaz natura ordo h'mōi per
oia necessario nō obseruaf. vel etiā nullo mo-
do dz obseruari. nec p' omnes pres iudicij in
eis ambulaf. **E**xemplū de causis p'uilégiat'z
a iure. vt est causa b'nificalis matrimonialis
vsuraz z decimaz. In quaz cognitōe z di-
positiōe iuris iudex tenet ordinē iudicarij
um obseruare. Et iō dixi necessario. qz pōt si
vult. vt in cle. dispēdiōsam. de iudi. **D**e p'ui-
legijs hois. vt q'n p'nceps causas cōmittit. z
in eis p'cedi mādāt simplr z d' plano. et sine
strepitu iudicij z figura z tūc iudex nō pōt p'
oia fuare ordinē iudicariū. qz tūc ista q' sūt
de figura z suba iudicij nō dz obseruare. vt
est libel. ob. lit. p'fest. **E**t ista sunt de strepitu
iudicij. sic exceptōes. appellatōes. replicatio-
nes. z q' tūc fori' q's in alijs amputare debz
z repellere **E**t dixi q' nō dz tūc solēnis ordo
seruari. si tūc obseruet p'ribz nō p'radicētibz
valet. vt in cle. sepe. pluries alleg. vbi tradit
forma p'cedēdi q' fm tale mādātū dz obserua-
ri. **I**te q'nqz ex natura cause nō obseruaf. **E**t
plū vt in notorijs. **N**ā ordinē iudicariū ser-
uari i eis esset ordinē p'uertere. vt in decret.
ad nostrā. ij. de iureiurā. de q' etiā in. c. v'ra.
z in. c. tua. de coha. cle. z mu. **I**te in summa-
rijs cognitōibz i q'bus etiā non seruaf. nec fit
trāsit' p' pres iudicij. s'z iudex summarie p'ba-
tiones recipit z se informat. de q' in spe. d' of.

om. iud. §. postremo **E**t iō dixi. v'l nullo mo-
do dz obseruari. **I**te in iudicio extraordina-
rio videlicz inq'itorio. qd' expedit officio iu-
dicis nō ad puocatiōz alicui' v'l instigatōz
z sic nō seruat ordo iudicarij. vt in. c. q'ntas
frequēter. vt lit. nō p'fest. in. §. sunt z aliq. cuz
remissionibz. **E**t sic fm diuersitatē causarū
diuersi insurgūt p'cessus. **D**e istis q' oibz iu-
dicij z p'cessibz. z de p'cessu executōis ad q'
tias videbim' successine.

Preparatoria iudicij

Primo ergo de iu

Pro dicio ordinario añqz ad ips' expedit
tionē accedā est aduertendū. q' sunt
quedā p'paratoria ad ipm iudicij vt p'eba-
beat quedā inuestigatio v'l p'meditatio ma-
tura p' quā mēte z corpe se p'parant iudex z
pres salte actor ad iudicij subintrandū vel
nō **E**t isto modo intelligēdo ponit Guil. in
spe. specialē rubricā de p'paratorijs iudicio-
rum. in pte sc'da. rubrica p'ma. videlicet cir-
ca p'n. **U**t agere volēs z accusare. p'mosul-
lat amicos. videat an habeat p'batōnem. et
v'z expedit sibi litē mouere. ij. q. ij. de in-
ducijs. p'uideat sibi de aduocato z testibus
cū peritiōibz p'ferat z se p'muniat. quia litē
euētus dubi' est. ff. de pecul. l. qd' debet. **E**t
exq' actor instāte aduersario cogit litē p'ferē.
Hinc est q' inducie deliberatōe sibi nō cō-
cedūt. s. actori. **D**e his z alijs articulis p'mo i-
uestigādīs no. spe. vbi p'imo alle. **I**te circa
iudicē q' in cā criminali pus debet examinare
p'sonā accusatōz. q' intētiōe moueat cur' sic
opinionis. ij. q. vii. **S**i q' sūt zc. **I**te in causa
iniuriarū iudex sp' laborez ad p'tel cōponēdū
in q' actōe potissime p'cedit cōpositiō. cc. di.
c. i. z. c. studendū. **E**t qm etiā in civilibz cau-
sis iudex tēdere dz ad cōpositōz. d' mu. pe. c.
i. **E**t maxie p'cedit cōpositiō actore vincēte.
vt i addi. spe. no. Jo. an. in ri. p' alle. **U**n vt
ibi dicit spe. **H**emini expedit vt nimis faculis
sit z p'mpr' ad litigādū p' piculus tuam
dz i euāgelio. **S**i q's voluerit tunicā tuam
tollere z tecū in iudicio tēdere zc. **D**at. v.
xiiij. q. j. z i. §. j. **E**t apl's. **S**ecularia iudicia
si habuerit' p'rm ē i vob. z vos p'ceptibiles
deo faciet'. l. Lo. vi. rj. q. j. §. ex his. **E**t mafi-
me nō expedit cleric'. qz nemo deo militanti
implicet se negotijs secularibz. ij. **P**rimo. ij.
ne cle. vel mo. c. i. multo min' religiosi. v'z.
q. j. monachi a monasterio. qz seruos d' d' no

Act' p' d' m'az q' m'ia
v'z p' d' m'az q' m'ia
f'z z o' f'z d' m'az
Alig act' p' d' m'az
caē p' d' m'az
i' d' m'az q' m'ia
f'z p' d' m'az
p' d' m'az q' m'ia

de p'pam iudicij

Requisita ad iudicium

oportet litigare. de syn. c. vnico. **I**tem expe-
dit p[ro] dubiū lit[is] euentū. vt dicit. zc. Etiam
no. de cau. pos. z p. c. pastorat. in p[ri]m. P[ro]ni/
or. q[ui]s sit ad cōponēdū q[ui] ad p[ro]tendēdū
de trāfact. c. si. cū s[er]uilib[us]. **A**lia z s[er]uilia dicunt[ur]
p[re]paratoria. **S**ūt etiā dici p[re]paratoria omnia
ita q[ui] p[re]cedūt lit[is] p[ro]test. vt dicit Buil. anglie.
Pro q[ui] facit q[ui] dicit Buil. in spe. p[re]. ij. in p[ri]m.
p[ri]m. vbi dicit q[ui] ordo iudiciari[us] p[ro]prie dicit in istis
p[ro]test. q[ui] agunt iur[is] lit[is]. p[ro]test. z s[er]uilia cū lit[is].
p[ro]test. sic exordiu. c. ex p[re]. ij. de s[er]u. sig. **L**uz añ
cā q[ui] nō dicat agere s[ed] agere velle. q[ui] ista q[ui]
p[re]cedūt nō sunt p[ro]prie de ordine s[ed] p[re]parato
ria. **A**t s[er]uilia s[er]uilia liber decre. z p[ri]ncipiū se
cundū li. vsq[ue] ad ti. de lit[is]. p[ro]testa. **A**t istud q[ui]
tractat Buil. in spe. in tota p[re]. j. videlicet cir
ca p[er]sonas iudiciū. arbitroz. assessoz. actorū
rei. z aliaz p[er]sonaz. suo v[el] alio noie agendo
vel defendēdo. aut adminiculū p[ro]stando in
iudicio interueniētū. **A**t etiā in secūda p[re]
vsq[ue] ad titulū de lit[is]. p[ro]test. **S**ūt z alia p[re]para
toria q[ui] etiā cōpetūt post lit[is]. p[ro]test. de quib[us] i
spe. de dila. §. j. p[re]paratoria. **D**e q[ui]b[us] suo lo
co videbim[us]. **I**stis p[re]missis veniēdum est
ad p[ro]positū scz ad declaratōz. p[ro]cessus z ordi
iudiciarij z ordinarij regulatim totū ipsum
p[ro]cessus diuidēdo i tres p[ar]tes. sicut etiā diui
sit Buil. in spe. p[re]. ij. in p[ri]m. **P**rima p[ar]s a p[ri]m
ma vocatiōe siue citatiōe incipit. z durat vs
q[ue] ad lit[is]. p[ro]test. exclusiue. **S**ecūda p[ar]s incipit a
lit[is]. p[ro]testa. z durat vsq[ue] ad s[er]uilia diffinitiuā
exclusiue. **T**ertia p[ar]s incipit a s[er]uilia z durat vs
q[ue] ad effectuale executionē si nō fuerit ap
pellatū. alias si est appellatū suspēdit execu
tio quousq[ue] cā appellatiōis fuerit finita. de
iureiurā. veniētes. cū p[ro]cor.

De his que expediuntur in prima iudi
cij parte.

In prima parte ex
pediunt omnia ista q[ui] occurrūt cir
ca cōpetentiā vel incōpetentiā iur
isdictionē. videlicet an iurisdic
tionē habeat i reū v[el] nō. **E**t si h[ab]et an sit recu
sabilis vel declinabil[is]. **I**tem circa p[er]sonā acto
ris. an legitimā habeat p[er]sonā ad standum i
iudicio vel nō. **D**e abilitate z idoneitate p[er]
sonae rei nō querit nec disputat. q[ui] ex quo re
us vocat ad iudiciū qualiscūq[ue] sit se defen
dere potest. **U**nde dicit. si dyabol[us] esset i iudi
cio vt reus nō esset defensio sibi denegāda.
cum sit iuris z equitatis naturalis. d[icit] excep.

cum inter. **U**nde dicit ibi **I**n. q[ui] reus nō
habet firmare vel legitimare p[er]sonā suā i iu
dicio. s[ed] h[ab]et ipse firmabit q[ui] vocat[ur] est cum ne
cessario habeat r[ati]ōne. de iudic. intellexim[us].
Et iudiciū reddit inuitū. ff. de s[er]u. obli. inter
stipulantē. z h[ab]et in reo necessario. **I**tem querit
etiā in eadē p[ar]te de p[er]sona p[ro]curatoris. an pos
sit stare in iudicio. de p[ro]ba. post cessionē. an
habeat sufficiens mandatū. de p[ro]cu. c. j. hec et
similia excipiunt. **I**tem de loco iudiciū. an sit
tut[us] z idone[us] reo. de ap. ex p[re]. j. **I**tem d[icit] forma
libelli. de iudi. examinata. **D**e his z similib[us]
visum est p[ro]prie quasi de p[ro]ambulis ad iudici
um **I**n h[ab]mōi p[ar]te p[ro]prie de cōpetentia
vel incōpetentia fori. de legitimatōe z abilita
te vel inabilitate p[er]sonaz tūc i iudicio inter
ueniētū. de idoneitate vel refutatōe loci. et
ap[er]titudine z ineptitudine libelli. sufficiētia
vel insufficiētia m[an]datoz. p[ro]curatorioz. et
h[ab]mōi. z nō tractat illa q[ui] sunt negocij p[ri]nci
palis. **U**ex regularit[er] h[ab]et dico id q[ui] fallit i cer
tis casib[us]. de q[ui]b[us] in. c. j. de lit[is]. p[ro]testa. li. vj. vt
patebit in p[ro]cessu. **I**n secūda p[ar]te tractatur
negociū p[ri]ncipale vt ibi videbim[us]. **I**n ter
tia imponit finis ipi negotio p[ro]prie s[er]uilia. ff. de
re iudi. l. j. **A**t p[ro]denatū p[ro]ducit ad effectū ex
ecutiue. de re iudi. cū aliq[ui]b[us]. de off. dele. q[ui] r[ati]o
ti. **S**z adhuc añ q[ui] inchoem[us] p[ro]cessus sci
endum. q[ui] actor d[icit] adire iudicē rei. **L**. d[icit] iur
ris. om. iu. l. iur[is] ordinē. q[ui] est regula de hoc
tradita in. c. cū sit generale. de fo. cōpe. cum
p[ro]cor. **S**z h[ab]et fallit i multis casib[us] in q[ui]b[us] re[us] for
tetur for[is] nō sui iudicis. de q[ui]b[us] in. c. vlt. de fo.
cōpe. **A**t maxie d[icit] s[er]uiliudine clerici trabū
latos ad ecclesiā iudiciū etiā in cā civili.
vt in. c. cū sit. iā alle. **E**t no. Ber. in. c. si cleri
cus. eo. ti. in vlt. glo. z Buil. in spe. de cōpe.
iudi. aditōe. §. j. in p[ri]m. **I**tem p[ro] re[us] iurisdicōz
nō sui iudicis in se progare tacite. de fo. cōpe.
dilecti. l. p[ro]trahēdo v[el] soluere p[ro]mittēdo z r[ati]o
dere i certo loco exp[re]sso. eo. ti. significasti.
Hoc v[er]o est de iudice ordinario. sec[un]d[um] in de
legato. de offi. dele. **L**ū olim magister p[er] z g
r[ati]o. q. j. **I**ndices. **A**d h[ab]mōi q[ui] cleric[us] valeat nō
sui iudicis iurisdicōz i se progare plura re
quirunt q[ui] occurrere debēt in dicto. c. signi
ficasti. z ibi no. **A**n aut[em] q[ui] semel progando
possit penitere z iudiciū iudicis progari de
clinare. est recurrendū ad. c. j. de iudi. z q[ui] ibi
p[ro]suerūt notari. **S**z q[ui] sit cōpetēs iudex
alicui[us] p[ro] istis est aduertendū put dicit Buil.
in spe. p[re]. j. ti. j.

312
m 3
iudicij
vto debz
adire iudicē
et rei et

Diuisio iudicium

Diuisio iudicium

Iudiciū alij dele-

gati. alij ordinariū. alij auditores. alij assessores. alij arbitri. alij arbitratōres. s; p̄t dici distinguēdo duo mēbra tm̄ q̄ oīs iudex aut ē delegat⁹. aut ordinari⁹ q̄dā tm̄ est mixt⁹. sic auditor palacij aplici. q̄ est nec delegat⁹ nec ordinari⁹. s; p̄tās sua hz se ad vtrūq; qz hz ordinariā in cognoscēdo z delegatā in p̄nūciādo. vt not. in cle. auditor. de rescrip. At qz Buil. i spe. ponit auditorē intelligit cui cert⁹ causē articulo exp̄diend⁹ cōmittit. si h̄ guil. intelligit de articulo h̄ntē causē cognitōz annexā. tūc tal⁹ est delegatus. si d̄ nudo articulo nō h̄ntē causē cognitōnē vt examinator testiu. tūc nō ē iudex tal⁹ auditor. s; nud⁹ mister. de q̄ in. c. sup̄ q̄stionū. de of. dele. z i cle. auditor. de rescrip. al leg. Et iō nō d̄z ponere istō mēbz. s. assessore. quē nō optet inf̄ indices enūerari. qz ppe iudex nō est. vt suo loco patebit. Filr arbit̄ z arbitrator p̄prie nō est iudex. qz puata p̄sona p̄t arbit̄ eligi. si sic ē qz p̄ actū puatoz n̄ dat iurisdictionē als eā nō h̄nt. L. de iur. oi. in. l. puatoz. de fo. cō. si diligētī z. c. significasti. zc. s; iō speculator enūerat eū inf̄ indices. qz arbitraria redacta sūt ad instar iudicioz. vt in. l. j. ff. d̄ arbi. Itē arbitriū ē volūtariū. s; iudiciū reddit̄ i iur̄tū. vt s̄ dictū ē.

Delegat⁹ ē q̄ ex alteri⁹ cōmissiōe alicuius causē recipit iudicialē cognitōz. d̄ offi. dele. sup̄ q̄stionū. Et iste si ē a p̄ncipe aliq̄n subdelegat. **U**n̄ subdelegat⁹ ē cui cā vl̄ ps causē a delegato sc̄do loco cōmittit. vt ibi. Et sic subdelegat⁹ d̄z etiā delegat⁹. **C**ōsuatores z executores etiā sūt delegati. de of. dele. c. j. z vl. li. vi.

Ordinari⁹ ē q̄ iure suo vel p̄ncipiū b̄nficio vniuersaliē iurisdictionē exercere p̄t. ff. d̄ iur. om. in. l. more maioz. i cle. z seque. **P**apa est ḡ ordinari⁹ singloz. ix. q. iij. cūcta p̄ mūdū. z. c. p̄ncipalē. Itē ep̄s in e⁹ dyoc. Et oēs tpales i cui⁹ territorio q̄s domiciū hz. i. l. h̄eres absens. ff. de in. d̄ fo. cō. c. vl. Isti sūt ordinarij z cōpetētes iudices. d̄nī tm̄ tpales n̄ fundāt itētiōes suas d̄ iure cōi d̄ oēs i territorio suo sic ep̄i i dyoce. suis. **P**ro q̄ no. in. c. sup̄ eo. d̄ p̄och. i. c. j. de reli. domi. Itē etiā inferiores p̄nt esse ordinarij. z h̄re iurisdictionē ordinariā ex p̄uilegio vl̄ p̄suetudine. d̄ of. ord. cū ab ecciaz. d̄ fo. cō. pe. cū p̄tingat. **A**rciep̄us p̄o. nō est iudex

ordinari⁹ subditoz suffraganeoz suoz. sed solū in dyocesi sua. z sup̄ ipos suffraganeos hz ordinariā iurisdictionē. vt in. c. pastozal. d̄ offi. ordi. **U**n̄ nō p̄t adiri p̄ simplicē q̄relam ab ipis subdit⁹ suffraganeoz. nisi i casibz vt ibi in. c. q̄tū. de offi. dele. Itē legat⁹ est ordinari⁹ in puincia sibi decreta. vt in. ca. j. de offi. leg. li. vi.

Qualiter actor debet se habere in aduendo iudicem

Et qualiter in ad

Sc̄do actor debeat se habere tractat Buil. i spe. d̄ cōpe. iudi. aditōe. s. vi. fo. qz si est ordinari⁹ actor p̄ se vl̄ p̄curatorē suū. ff. d̄ p̄cu. l. j. accedat ad eā hoz ap̄grua vt de offi. dele. p̄sultit. **U**t cū seder p̄ribu. nali. nō q̄n comedit vel est i diuis vel in via iij. q. iij. s. spaciū zc. Et factū suū corā cō. p̄ponat p̄ se i d̄screr⁹. Alioq̄n p̄ aliū. de iudi. pastozal. Et p̄erat aduersariū citari seu vocari ad cām. de iud. c. j. qz p̄ citationē d̄z inchoari p̄cessus. **E**st em̄ citatio fundamētū z p̄ncipiū ordis iudiciarij. de q̄ in glo. c. eccia. de p̄sti. sic litis p̄test. est fundamētū et initiū lit̄ seu iudicij. vt dictū est sup̄. **Q**uia d̄ic notabilis lex insti. de p̄t. here. s. vira zc. qz oīm actionū insti. n̄ d̄z p̄ncipiū ab ea p̄te d̄dicti p̄stituit q̄ est i ius vocādo. **S**i iudex est delegat⁹ accedat eū vbicūq; eū inueniat. qz ip̄e q̄nq; certo loco z p̄sistorio caret. **I**n loco tm̄ honesto z ap̄grua hora. d̄ of. dele. p̄sultit. **P**ro q̄ no. in. cle. q̄uis de appell. Et l̄ram cōmissiōis sibi p̄nter. z tunc icipit h̄re iurisdictionē. de appell. vt debet. **R**eq̄ras cum humilit̄ vt mādātū aplicū exeq̄ndo aduersariū citet z sine mora decretū citatiōis obri neat ad effectū iurisdictionis p̄petuāde. de of. dele. q̄tū. **A**n p̄ subdelegatiōz p̄petuet̄ iurisdictionē recurrēdū est ad notata i. c. q̄uis. de ordinario vl̄ delegato decretaz citi⁹ exeq̄d̄ aduersariū. ne p̄ ip̄m aduersariū corāz alio indice possit p̄ueniri vt no. i alle. c. vt debet. **A**d itelligētiā illi⁹ aduertēdū. qz i p̄libus ordinarijs q̄nq; est ḡdualitas. interdus ac cumulatō fori. vt no. i. c. cū ab ecciaz. d̄ of. ordi. c. cū p̄tingat. de fo. cōpe. **U**bi est pluralitas iudiciū p̄ modū accumulatiōis loc⁹ est p̄uentiōi. vt q̄p̄mo citat sit iudex zc. als sec⁹. **I**tē idem est in delegato z ordinario. vt debet. **E**t ista p̄uentio sit p̄ citationē. vt

Delegati
Ordinarij
Auditores
Assessores
Arbitri
Arbitratōres

Delegat⁹
Ordinari⁹

Delegat⁹
Subdelegat⁹
Ordinari⁹

Citatio delegati

ibi. Possit etiā fieri p̄uatio p̄ domicilij mutationē. de fo. cō. c. p̄posuisti. Itē ad effectuz lris pendentia indicēdi accedez ad pcurā dū citatōz aduersario itimari. Et q̄b̄ colligetes citationū effect⁹. Iudex ḡ ad peritio nē actor⁹ discernere h̄z p̄tē reā citandaz. Et h̄mōi citatio p̄t fieri p̄ lras iudicis vel viua voce. **U**na voce fit multipl̄. **Q**uāz p̄ ip̄m indicē q̄ ore proprio citat. **Q**uāz p̄ tabellionez. Et p̄t ip̄e tabellio de tali citatioe p̄ ip̄m factā testificare z scribere se citasse. **Q**uāz p̄ partē in vim t̄m puocatōis ad cām. de ap. cū sit. z c. bñ. **Q**uāz p̄ nūciū. d̄ off. dele. prudētia. de ap. cū parati. de q̄ in spe. de cita. §. sequit̄. et notat in. c. qm̄. de pba. Et fit etiā vt dixi p̄ lras. Et qd̄ debeat p̄tinere lre citatōis pate bit inferi⁹. Et ponit **B**uil. i spe. de cita. §. iā de citatōe. **P**ot etiā addi tertiū mēbz vt ter tius mod⁹ citadi vt dic̄ **J**o. an. in add. spe. de cita. §. seq̄t. **Q**d̄ sit etiā citato ip̄o reo vt cū p̄sona capit̄ z inuite ducit̄ ad iudicium. **D**e q̄ scriptis **J**o. an. i. c. romana. z. §. cōtra hētes. de fo. c. p̄. li. vi. **S**i ḡ iudex ē delegat⁹ q̄ est auditor. rescriptū seu lras cōmissionis recipiat reuerēt̄ z deuote. qz p̄ saluationē z b̄ndictōz inducunt̄ effect⁹. de q̄b̄ in p̄he. vi. Et q̄l̄it̄ p̄sentator i p̄sentator̄ iudex i recipi p̄do z i inspiciēdo rescriptū debeāt se h̄re. tradit **B**uil. i spe. de rescripti p̄ntatōe. §. i. i p̄n. Et quō sup̄ p̄ntatōe z receptōe rescripti d̄z fieri ad mādātū iudicis instr̄m p̄ tabellio nem ibi etiā tractat̄. z q̄ tot⁹ tenoz rescripti scribat̄ int̄ acta. Et scribat̄ notari⁹ sub hac forma.

Forma instrumēti de p̄sentatōe rescripti.

In nomie domi

Ini Amē. Anno natiuitat̄ eiusdez **M**.cccclxix. **I**nditōe tali p̄ntatōe factissimi i x̄po p̄ris z d̄ni n̄ri d̄ni pauli diuina p̄uidētia pape. ij. die. x. mēsis nouēbz̄ hora. iij. vl̄ q̄ti i opido Erforden. **D**ogun̄. dyoces. i curia habitatōis venerabilis viri d̄ni **H**unoldi decani z corā eodē d̄no decano i meiḡ notari⁹ publici z testiū infrascriptoz p̄ntia p̄sonalit̄ p̄stitit⁹ **T**al̄ cleric⁹ vel applicas cur⁹ vl̄ qz tenoz inferi⁹ describitur **Q**uia ip̄i d̄ni pape bulla plūbea i cordula canapis p̄dente. more romane curie bullas sanas itegras z illesas. ac oī p̄sus vicio z suspitōe carētes. p̄dicto d̄no decano p̄

sentauit. **E**undēqz d̄m decanū humilit̄ re q̄siuit. q̄ten⁹ in causa seu caus̄ sibi cōmissis aduersus talē z t̄les in eodē rescripto vel in eisdē lris p̄ncipalit̄ notatos p̄cedere. z eos de citare seu lras citatorias s̄ ip̄os sibi decernere z p̄cedere z iusticiā facere dignaret̄ **Q**d̄ qdē rescriptū vel q̄s q̄dez lras applicas idē d̄ns decan⁹ ad se recepit reuerēt̄ vidit z p̄legit. ac et̄ vl̄ eaz tenozē p̄ me in act. cause p̄scribi mādauit. z citatōis lras s̄ p̄fatos **A** z **A**. fieri decreuit. **T**enoz at̄ rescripti p̄dicti seu lraz cōmissionis tal̄ est. **P**aul⁹ zc. **Q**uā ergo sic tot⁹ tenoz rescripti redact⁹ ē in act. fidē facit etiā si rescriptū p̄deret̄. **D**e q̄ in. c. cū in iure. de offi. dele. z. c. cū olim. de puile. **I**n his z s̄ilibz̄ est sciēdū qz tabellio debet p̄ dicta scribere. qz officii tabellionis est oīa q̄ occurrūt i iudicio s̄m iudicis p̄ceptū sigillatim z ordinate scribere. z p̄tibz̄ exēplū tradere. z traditoz exēplar retinere. vt notat̄ p̄ **O**ff. de pba. qm̄ p̄tra. **S**i aut̄ citatio fiat p̄ nunciū scribat̄ sic notari⁹. **T**alis iudex inuirit tali nūcio suo vt talē citaret ad petitionē z instantiā tal̄ tali die zc. vt no. in. c. quoni am. de pba.

Forma citationis delegati

Decan⁹ ecclesie be

Date marie Erford. **D**ogun̄. dyoc. **I**udex cause z p̄tū infrascriptaz vel iudex ad infrascripta a se. ap. sp̄alit̄ deputat⁹ seu delegat⁹ **U**niuers⁹ z singulis abbatibz̄. p̄oribz̄. p̄positis. decanis. diuinorū rectoribz̄. clericis z notariis publicis q̄buscūqz p̄ ciuitatē z dyoc. **D**ogun̄. ac als̄ vbilibet p̄stitutis. z sp̄alit̄ tali vel tali plebano **S**alutē in d̄no z mādatis n̄ris. imo veri⁹ applicis. firmiter obedire **L**ras sanctissimi i x̄po patris z d̄ni n̄ri d̄ni **P**auli diuina p̄uidētia pape. ij. ep̄ vera bulla blūbea in cordula canapis p̄dente more romane curie bullataf sanas itegras z illesas. ac oī p̄sus vicio et suspitōe carētes. in mei notari⁹ publici z testiū infrascriptoz p̄ntia p̄ talē in eisdez lris p̄ncipalit̄ nominatū p̄ntatas. **N**os cū ea q̄ decuit reuerētia nouerit̄ recepisse **Q**uaz tenoz dinoscit̄ esse tal̄. **P**aul⁹ ep̄us zc. **P**ost quaz litteraz p̄sentationē z receptionē fuimus p̄dictū **A**. req̄siti. vt in causis nobis delegatis aduersus talē ex aduerso in eisdē lris p̄ncipalit̄ nominatū p̄cedere. citatoriasqz lras s̄ eū decernere. z iusticiā sibi mini

of Dm notarij delegati

Citatio de legati

strare dignaremur. Nos igitur decan^o iudex
p^rdict^o volentes m^adatur^o aplicu^m exeq^u vt tene
mur vobis et vest^r cuilibet in p^rtute sc^e obe
dientie et sub pena exco^municatioⁿis qua^m iⁿ vos et
vest^r quelibet p^rntis m^adatur^o p^remptorem et
neglectore^m in his scriptis. triu^m tamen die^r ca
nonica monitio^e p^rmissa vel p^ruia ferim^{us} fir
miter et districte p^ricipiendo m^adatur^o q^uatenus
v^osis p^rntib^{us} accedat^{is} q^u p^rterea fuerit accede
dum. p^rfatu^m A. publice citare curet^{is}: quem
nos p^remptorie citam^{us} p^r p^rntes vt die t^ri et
vel die. xij. a p^rsentiu^m insinuatio^e et publicatio
ne co^mputada. Quor^{um} die^r quattuor. p^r p^rmo
et quattuor. p^r secundo et reliq^uis p^r tertio. et p^rem
ptorio termino assignam^{us}. co^mpareat p^r se v^l
sufficienter p^rcuratore^m Erford. in curia ha
bitatioⁿis nostre hora tertia. cora^m nob^{is} tali
die de iusticia r^ensurus. Citates etia^m eundem
ad omⁿes act^{us} iudiciales iⁿ iure obfuari p^rue
tos. gradatim et successiue vsq^{ue} ad sententia^m
diffinitiu^m inclusiue. C^u iⁿtimatone q^u si ne
co^mparuerit siue non. nos nihilomin^{us} q^u iu
stum fuerit faciem^{us}. Die aut^{em} n^re citatioⁿis et
forma et q^u feceritis in p^rmissis nob^{is} p^r v^oras
patetes l^ras haz serie l^raz p^rinetes. aut in
strumetu^m publicu^m fideliter rescribatis Da
tum et actus Erford. in p^rdicta curia nostra
Anno dⁿi et n^ro sub sigillo. Et ista for
ma frequenter co^miter. licet sub alijs s^rbis po
nat spe. ti. de cita. s. ia de citatio^e. et s. viso d^e
citatio^e. Et ista forma sonat d^e vnico iudice
delegato. S^{ed} q^uos dant plures. s. duo vel
tres. et isti q^uos dant simpl^r. d^e off. dele. in. c.
cu^m causam. Q^uos cu^m diuers^{is} clausulis. quia
q^uos cu^m clausula q^u si noⁿ omⁿis interesse pote
ritis. duo vest^r nihilomin^{us} exequat^{ur}. de off.
dele. p^rudentia. in. p^rn. et c. cu^m sup. Q^uos cu^m
clausula q^u si ambo interesse noⁿ poterit. al^{ter}
vest^r nihilomin^{us} exequat^{ur}. Et h^{oc} q^uos sunt duo
iudices vt in dicto. c. p^rudentia. in. s. Idem q^u
Q^uos cu^m clausula. quaten^{us} vos v^l duo. aut
vn^{us} vest^r. Prima clausula ponit iⁿ rescripto
appellatioⁿis q^u p^rducit iⁿ audientia l^raz con
tradictoria^m. Q^uos p^rtes noⁿ p^rueniunt iⁿ vn^{us}
iudice. quia tunc dant tres cu^m clausula. q^u si
noⁿ omnes et. et quelibet p^riu^m eliget vn^{us}. et
cancellaria dat tertiu^m. et tunc omⁿes tres h^{ab}ent p^r
cedere. nec duo habent p^rcedere nisi tertius se
excuset. vt in dicto. c. p^rudentia. Ultima clau
sula frequenter iⁿ l^ris p^rseruatoris. q^uos dant
p^rseruatores eccl^esijs v^l vniuersitatib^{us} studi
orum. q^uos tunc ponit clausula. q^uaten^{us} vos vel

duo aut vn^{us} vest^r et. At tunc quilibet in solidu^m
p^rcedere potest a p^rncipio. Secunda forma p^r
qua^m dant duo iudices cu^m clausula. q^u si non
ambo. hodie noⁿ est iⁿ vsu. Q^uos dant plures
iudices cu^m p^rdictis clausulis. deb^{et} de h^{oc} iⁿ
clausulis fieri m^erito iⁿ citatio^e sic dicendo.
A. decan^o eccie beate Marie iudex vel co^m
seruator venerabiliu^m et circumspecto^r viro^r
dⁿo^r magistro^r docto^r et scolarium alme
vniuersitatis studij Erford. vna cu^m ceteris no
stris iⁿ hac p^rte collegi. Au^{tem} clausul^{am}. quatin^{us}
vos vel duo aut vn^{us} vest^r et. a sede aplica
delegat^o. Quaten^{us} delegat^o quo ad nomen p^r
mitti debeat et p^rponi p^rter. q^uos rep^rntat p^ronaz
dⁿi pape. de off. dele. cu^m olim. cum concor.
At q^uos sunt plures delegati tunc maior et di
gnior debet p^rponi. de quo iⁿ spe. de cita. s.
viso de citatio^e. s. p^rono. Circa q^uos notatur
vn^{us} dubiu^m facti. ponam^{us}. causa delegata su
erat olim ep^o pragesi. nu^mqd^{am} postea cu^m eccl^e
ista fuerit metropolitana. ipse fact^{us} archiep^o
p^rcedere poterat iⁿ causa p^rus cora^m eo iⁿcho
ata. Jo. an. iⁿ addi. spe. ti. de delegato. s. li
cet. s. restat. videt tenere q^u sic. si nom^e p^riu^m
esset exp^rsumi co^mmissioⁿe. Rond q^uos p^r dignitate
archiepalem noⁿ desinit esse ep^o. Un^{de} papa
vocat seip^m ep^om. facl. eos. iⁿ fi. l. d^e no. mu.
li. r. Istud dubiu^m mouere p^rpter ludentes
ad scacas. vt ibi dicit Jo. an. p^r eandem legem
iⁿ iudicatu^m q^u q^u iⁿ ludo scaco^r q^urit macrare
sociu^m cum pedona facta regina victor erit.
Pro quo Jo. an. iⁿ additioⁿe vbi supra. vbi
plures. l. et rond adducit. Dicit t^um q^uos p^r adue
audiuit p^rnu^mciare p^rtrariu^m. Co^mcordando di
stinguat. p^rmo dicit p^rcedere. q^uos p^ruenio fue
rit facta de certa pedona. secundu^m q^uos d^e cer
ta noⁿ esset p^ruentu^m. It^{em} iⁿ forma m^adatur^o quatu^m
legat^o o^mnib^{us} sup^{er} quos h^{ab}et iurisdictione^m quatu^m
ad hoc. q^uos al^{ter} sua iurisdictione noⁿ poss^{et} b^en^e et
plicari. de off. dele. c. j. et c. p^rterea. et c. sequen^{ter}.
de q^uos iⁿ spe. ti. de cita. s. viso de citatio^e. s. q^uos
si delegat^o ex^remplificat. et c. sequen^{ter}. An aut^{em} te
nor rescripti debeat tot^{us} inseri iⁿ citatio^e. legi
tur et notat iⁿ c. ij. de dila. et no. Jo. theutu
nicus iⁿ glo. ij. q. ij. si ep^ous q^uos alias noⁿ valet
citatio. de h^{oc} no. iⁿ c. venies. de accusa. sup^{er} si
nem vltra glo. S^{ed} iⁿ rescriptu^m bullatum
noⁿ tenet mittere citato. vt no. iⁿ c. ij. d^e dila.
Aliqui etia^m inserunt iⁿ citatio^e libellu^m. de q^uos iⁿ
c. ij. iam alle. de dila. It^{em} citat^{ur} ad r^endendu^m
actori de iusticia. Aliq^uos citant p^rmo ad dice
dum d^e co^mmissione^m q^uos d^e dicere v^l opponere

Reuocatio subdelegati

voluerint p̄ eā. et iste termin⁹ seruati curijs
p̄substantiali. Itē q̄ possit iudex et debeat cō
minari. p̄bat in. c. cū ex lris. de resti. i integ.
in fi. et in spe. de cita. §. viso de citatōne. ver.
Quid si iudex ita dicit. Itē q̄ in forma cita
tionis apponit q̄ executor d̄z rescribere diē
et horam. de h̄ no. in spe. de cita. §. vlt. §. Si
vō mādāt. Iudex delegat⁹ q̄nq̄ nō p̄cedit
p̄ se s̄ causam cōmissam subdelegat. Et erit
forma subdelegatiōis ista vt sequitur.

A. decan⁹ eccie beate marie Iudex cause et
p̄tū infrascriptaz a se. ap. sp̄alit⁹ delegat⁹.
honorabili viro tali cantori vel scolastico:
Salutē in dño. Lras sanctissimi in xpo pa
tris ac dñi nri dñi Pauli diuina p̄uidencia
pape secūdi. nos nouerit⁹ recepisse sub hac
forma verbor⁹. Paul⁹ eps et c. Sed q̄a nos
tā nostris q̄s eccie nostre negocijs legitime
p̄pediti cognitōi et decisioni negocij hmōi
ad p̄ns vacare et intēdere cōmode nō vale
mus. Idcirco de vestra legalitate plurimū
p̄fisi vob̄ i hac pte cōmittim⁹ vices nostras
donec eas ad nos duxerim⁹ reuocādas

Forma reuocationis iudic⁹ subdelegati

Quodum litteris

D apostolicis hmōi nob̄ p̄ntat⁹. ac
p̄ nos cū debita reuerētia vt de
cuit recept⁹ nos forma et tenore
eardē diligēter inspect⁹ attēdētes q̄ p̄ tūc
arduis et legitimis nre eccie ac alijs p̄pediti
ti negocijs eaz executōi debite put voluis
sem⁹ intēdere nō poteram⁹. Vobis dñis H
et A. supradictis et vestz cuiuslibet i hac parte
cōmissim⁹ vices nras donec eas ad nos du
cerem⁹ reuocādas put in nris lris desup cō
sectis plen⁹ et rinet. Et q̄ de executōe p̄nti
hmōi lras aplicaz p̄sonalit⁹ put tenemur i
tendere volum⁹. Idcirco p̄ h̄c et certas
alias causas aīm nostz ad h̄ mouētes hmōi
p̄ nos vobis factas cōmissiones tenore p̄
tium durim⁹ reuocādas. et p̄ntib⁹ reuocam⁹
ac om̄s et singulas causas corā vob̄ aut al
tero vestz in vi hmōi p̄ nos vob̄ facte com
missionis qlibet int̄ quoscūq̄ et sup̄ quacun
q̄ intēratas in statu q̄ corā vobis aut altero
vestz tpe notificatōis hmōi nre reuocatōis
fuerint et existāt. ad nos ex certa scia aduo
canim⁹ et aduocam⁹ p̄ p̄ntes. Que oia et sin
gula vobis oib⁹ et singulis supradictis et alijs
quoz interest aut sua interesse putāt. tenore
p̄ntiū intimam⁹. et ad vestz et cuiuslibet ve

strum noticiā et c. Et aliqui subiungūt man
datū. s. Mandātes vobis quatin⁹ in hmōi
negocio p̄cedat⁹ p̄m traditā a se. apo. vobis
formā. et al⁹s put de iure fuerit p̄cedendum
In cui⁹ rei testimoniū lras p̄ntes fecimus
nri sigilli appensioe cōmuniri. Daruz et c. Et
licet ponat⁹ in forma s̄ q̄ nos tā nris et c. Li
cet ista dicat. tū potest fieri subdelegatio p̄
sola volūtate. dato q̄ n̄ fuerit aliq̄ legitimo
impedimēto p̄pedit⁹ delegat⁹. de offi. dele.
pastoral. post p̄n. vt ibi p̄ Inno. S̄ si ma
liciose velit se exonerare. tūc subdelegatum
cōpellere neq̄t ad cām recipiēdā si de mali
cia stat. vt ibi. Et potest fieri p̄tib⁹ etiā iui.
eo. ti. sup̄ questionū. §. eū vō. Et subdelega
tus delegati habētis iurisdictionē h̄z etiam
cohercionē. alias delusoria videret sua iu
risdictio. eo. ti. ex lris. Delegat⁹ aut̄ subdele
gatū college nō tenet admittēre. de quo i. c.
coram. §. nūcius vō. e. ti. Dicif in forma cō
mittim⁹ plenariā et c. vel donec et c. In isto ē
magna diuersitas. Quia si subdelegatus ē
simplr. tūc censet delegat⁹ in totū. Si ipse
subdelegat⁹ vti cepit iurisdictionē. nō poterit
a delegato reuocari. Itē si a subdelegato fu
erit appellandū. tūc si est dat⁹ nō in toto ap
pellatur ad delegatū. datū cū cla. appe. re. n̄
ad papā. vt in. c. cū te. et c. sup̄ questionū. §.
porro. eo. ti. Et idē si solā executōne snie si
bi reseruauit. vt in. c. si subdelegat⁹. in fi. de
offi. dele. li. vi. S̄ fallit i duob⁹ casib⁹ i q̄b⁹
appellat⁹ nō ad delegatū s̄ ad papā. de q̄bus
in. c. si is cui. et c. si a subdelegato. eo. ti. li. vi.
Et q̄n est vnic⁹ delegat⁹ potest plurib⁹ sub
delegare. vt no. in. c. cū te. alle. Dicif etiā in
forma Mandam⁹ et c. quia delegat⁹ bñ p̄t cō
pellere subdelegatū ad cām suscipiēdā. nisi
p̄stet q̄ maliciose velle se exonerare. vt iam
dixi. Itē d̄z in cui⁹ testimoniū. Nā subdele
gatio p̄batur p̄ lras delegati solo sigillo suo
sigillatas

**Forma citationis ordinarij et declara
tio eiusdem.**

Officialis curie epi
scopalis Rogunt. vel al⁹s pleba
no vel rectori tal⁹ eccie. Salutē in
dño. Vobis in h̄ntē sancte obediētie firmi
ter et districte p̄cipiēdo mādām⁹. quatenus
accedatis q̄ p̄trea fuerit accedendū. talem
ad nostrā p̄ntiam citare curet⁹ quē nos ci
tam⁹ p̄mprozie p̄ p̄ntes. vt tali die com

q̄ for̄ innoq̄ d̄moy

Citatio ordinarij

pareat in iudicio legitime corā nobis q̄relis
talis finaliter r̄nsur^o. Datū r̄c. Tal forma
est breuis. qz ipsi^o iurisdicō iam ē fundata
z radicata a iure. exq̄ est iudex ordinari^o p̄pri
us z natural^{is} ipsi^o citādi. Un̄ nō oportet in
citatione exp̄mere causam ex qua competat
sibi iurisdicō. seu quare habeat iurisdicō
nem sup̄ eū. sicut facit delegat^o dūmodo re/
cipit rescriptū apostolicū r̄c. vt i forma Ir̄e
talis citatio diriḡit plebano i cui^o proclia
deget ip̄e citādi z habet domiciliū. z comit
titur sibi citatio faciēda. Posset t̄m ip̄i citan
do diriḡi z ad eū mitti si cleric^o est. S3 quia
cui^o est citationē p̄ aliū fieri q̄ de h̄ testifice
tur. qz p̄ citatū posset occultari. de q̄ in spe^o.
de cita. §. iā. de citatōe. h̄. j. Et no. de do. z cō
tuma. c. vl. Tōmittit̄ ḡ alijs vt citet. vt p̄ cō
rum relationē p̄stet de citatōe. vt ibi notat
Ir̄e in citatōis forma ponit̄ h̄bū pemp̄. Di
citur pemp̄. eo q̄ disceptatōz p̄mit. ita vult
l. iij. ff. de iudi. z p̄mit disceptationē. i. vltra
nō patit̄ aduersariū tergiversari. de q̄ p̄ Jo.
an. in addi. spe. de cita. §. viso. ¶ Aduertē
dū est q̄ in p̄ma citatōe nō est mittendū
pemp̄. vt in l. p̄sentaneū. l. quō z q̄n iudex
z in aut. q̄ semel. nisi fieret ex causa. vt i. l. cō
tumacia. ff. de re iudi. Debet ḡ citari re^o tri
bus edictis. z t̄nc tertii edictū est pemp̄. eti
am si nō exp̄mat. vt no. v. q. ij. in sum. S3 qz
ex causa potest vocari re^o vnico edicto pem
ptorio. videlicet p̄pter distantiā viāz. Vel si
res celeritatē desiderat. vt in. c. cū ex l̄ris. de
resti. in inte. Et sic venit i vsum q̄ cōiter mit
tunt iudices vnica citationē pemp̄. z valet
Nec ob hoc solū p̄t appellari. vt diē In. i. p̄
alle. c. j. de dila. Ubi dicit q̄ sola. pemp̄. as
signatio p̄ma vice facta nō est sufficiens cau
sa ad appellandū. D3 t̄m p̄tinere istō pemp̄.
cōpetētia intersticia z iternalla tēpoz. vt. r̄
iij. q. iij. de illicita. z nota. in. c. j. de dila. Et
q̄ta t̄pa z iternalla p̄tinere debeat h̄ est ar
bitriū z arbitrabile a iudice ex distātia viāz
negocij z p̄sonaz ac t̄pis q̄litate. vt in. c. cuz
ex l̄ris. de resti. in inte. no. an. c. j. de dila. sup̄
alle. De quo etiā in spe. de cita. §. nūc de tē
poz. Si t̄m fierēt tres citatōes. t̄nc si re^o i p̄
mo citatōis termino nō venit reputat̄
mar q̄ ad h̄ vt teneat̄ actori cōparenti ad ex
p̄sas. vt no. de p̄cu. q̄relā. z in spe. n. de ex
pensis. §. iuxta. h̄. s3 q̄rit. S3 pro p̄tumacia
h̄mōi nō inferunt̄ reo aliene penes tumacie
qz nō p̄stituit̄ p̄tumac̄ q̄ ad h̄ vt posset p̄tā

to excōicari vel missio s̄eū fieri. vt in. c. vl.
de do. z p̄m. nisi in p̄ma citatōe r̄nderet se n̄
ventur^o. qz t̄nc cōtumacia esset notoria. Si
ḡ in citatōe nō est h̄bū pemp̄. citat^o nō cōpa
rens excōicari nō p̄t. nec patiet̄ missionem
saltē si citat^o nō est an̄ iudiciū. Quid aut̄ de
citationibz iudicialibz q̄ occurrūt in p̄cessu
iudicij faciēdi postea patebit. S3 q̄n citatō
est vnica z pemp̄. licet tres terminos p̄tine
at. sufficit vno termino cōparere z soluz post
vltimū loc^o est pene. de hoc in spe. de cita. §.
viso. z p̄ Jo. an. in addi. spe. sic in p̄cessibus
executorijs r̄c. Ir̄e d̄r in forma vt tali die cō
pareat. si ponit̄ in citatōe cōpareas feria. vj.
vel die mercurij. intelligit̄ de p̄ma feria se
pta vel die mercurij. p. l. eū q̄. ff. de p̄. ob. no.
in. c. exposuit. de dila. Si aut̄ dies illa sit fe
riata in quā vocat^o est re^o. an artet citatum
ad cōparendū. Un̄ h̄ p̄t artingere dupl̄r.
¶ Vel qz exp̄mit in citatōe cōpareas tali die
dñico. vl̄ nō exp̄mit. s3 d̄r cōpareas decima
die. z in ista die incidit dies feriata. In. in. c.
vl̄. de ferijs post recitationē opinionū vl̄
des placere finalit̄. q̄ licet i citatōe exp̄met̄
error dicēdo cōpareas die dñico vt ex t̄nc i
causa p̄cedam^o. siue error tacite insit. v̄pu
ta d̄r in citatōe cōpareas die decimo. z illa i
diē dñicū incidat q̄ sp̄ citat^o cōparere tene
atur. Rō. qz i citatōe duo vident̄ mandata.
videlicet q̄ tali die cōpareat. z si illa die nō
d̄r vel nō p̄t. nihilomin^o videt̄ sibi mādatū
q̄ cōpareat q̄to cit^o facere p̄t. Post̄. te.
net p̄trariū. z cū eo videt̄ tenere Rich. de se
nis. Joh. caldrini videt̄ ibi dicere. q̄ si error
tacite insit t̄nc teneat̄ citatio. qz tenuit̄ a p̄
cipio. Un̄ licet t̄nc casus sup̄uenies māda
tum suspēdat. nō t̄m ex toto relaxat. z ita se
quēti die teneat̄ cōparere. Sec^o si error ex
p̄ssus. qz t̄nc negat citatōz tenere Ad h̄ eul
tandū hodie iudices sunt cauti dicēdo in ci
tatorio. decimo die cōpeas si iuridica fuerit
Alioq̄n p̄ma die iuridica seq̄ntē. Un̄ cō
suluic Jo. an. in alle. c. vl̄. de ferijs. q̄ hanc
cautelā iudices teneat̄. maxie qz posset eē q̄
apud iudice nō esset dies feriat^o. z ap̄d cita
tum esset. vt ibi p̄z p̄ textū. q̄s singuli ep̄i ser
uare d̄nt. z ita fuant curiales. z etiam q̄n q̄s
aliq̄ iudices maxie delegati An aut̄ teneat̄ ci
tatio z artet in casu p̄uerso. s. si citatio decer
nitur die feriato vt citeat^o ad diē nō feriat
tum. ibi etiā no. p̄ doc. Et finaliter tenet̄ ibi
Jo. an. in nouella. q̄ teneat̄ talis citatō. Et

Citatio ordinarij

distinguit ibi triplicem actum in citatione. Pri-
mus actus est preceptum de die citando. Secun-
dus est illius precepti executio. scilicet ipsius citatio actus
Tertius est processus ex tali citatione inchoatus
Primus actus ut dicitur non requirit causam cognitionem
nem. et ideo potest fieri die feriato. ut in l. si. l. d. d.
ferijs. Secundus actus ex eadem ratione potest fieri
die feriato. Tertius actus est qui est inchoatus
processus. iste cum habeat causam cognitionem ta-
li die non potest expediri. et remittit ad spe. ti. de
cita. §. i. §. i. Item quod citatio. Jo. cald. etiam tenet
per arrium. Et inter alias rationes mouet. quod citatio
est de processu etiam per se et principaliter. ut in decre.
qm. de pba. Pro hac facit. quod per tale actum per-
petuat iurisdictio eo quod est actus iudicialis. ut
no. de off. dele. licet. Et quod est iudicialis non
debet fieri die feriato. et est forte tertiis. et
ita seruat. Quod autem sit citatio ut decima die
compareat. an tunc dies receptiois seu infinita
tionis lras citationis computet in numero dierum
expressorum. no. Buil. in spe. de cita. §. viso. §. pe-
nult. et de dilat. §. i. §. s. pone Et tenet quod non
computetur. c. sup. eo. extra de ap. in fi. Item in
forma citationis non posuit de certa hora. scilicet co-
pareas die tali hora tali tertiaz vel vespera-
rii. et. Et quod non est prefixa certa hora debet iu-
deri expectare reum ad finem diei. scilicet usque ad illam
horam qua potest in camera. quod incurret an noctis te-
nebras expedire. de off. dele. §. s. luit. De gra-
tia potest esse expectare usque ad diem sequentem. ut ibi
Item nec de loco sit mentio. quod ordinarij certum
habet locum siue sistorium. ut sup. dixi. Secundo i-
delegato. An ipse debet certum locum assignare. d.
relerip. olim. et c. si. Dicitur in forma: compareas
legitime. An potest comparere per se vel per cura-
torem. ut postea dicam. Et delegatus regulariter
non potest que citare ut personaliter coram eo com-
pareat. Fallit in casibus de quibus in c. j. de iudi. li.
vi. Item de quimonijis talis rursus et non exprimitur
causa propter quam citatur. Sed per tale citationem
non inducitur litis preuentia. ut in cle. ij. ut lit. pen-
den. Ad hoc quod citatio faciat litem pendere ad
effectum quod nihil possit inouari. requiritur quod cita-
tio sit instrues. videlicet quod per eam stet super quod de-
beat reus pueniri. Item quod a competenti iudice sit
facta et quod puenit ad noticiam citati. ut in cle. i.
vel lit. pen. De hoc tamen in citatione sit causa exp-
meda et que fiat no. per Jo. an. in addi. spe. §. i.
sup. §. Item quod in ea nulla causa. Ibi videtur tenere
quod exprimenda sit causa per rationes plures quas ibi
adducit. sed contra non seruat. Item citatio citatur
solum ut rundeat quimonijis actoris in causis i-

quibus posset prececi lit. non est. ut sunt inquisi-
tiones. accusatores. et de quibus super feci mentio-
nem. Posset reus a principio citari ad totam cau-
sam. scilicet ad procedendum et ad prececi videndum in
tali causa ad omnes et singulos actus incuberes.
seruatis terminis debitis et pueris usque ad dif-
finitiuam sententiam inclusive cum omnibus et singulis
actibus actibus. scripturis lris et munimentis
quibus in negotio huiusmodi uti intendit. et se iuuare
cum intimatioe quod siue comparuerit ut preferat siue
non. nos nihilominus in causa predicta put iu-
stum fuerit ipsius citati contumacia seu absen-
tia non obstante procedem. et eo ulterius non nisi per
valuas ecclesie predictae citato. Et quoniam talis est cau-
sa privilegiata. ut electio. postulatio. et. et eo-
dem modo citatur. non oportet eum propterea postea
ad singulos actus de nouo citari. Alias si non
est causa privilegiata in processu. vel si est talis
citatio quod isto modo non est citatus. sed solum quimo-
nijis rursus et. tunc oportet ipsum ad singulos
actus vocari. ut videtur dicere Buil. in spe. de ci-
tatione. §. viso. Dicit tamen ibi Jo. an. in addi.
quod hoc prececi ubi iudicium non est in loco remo-
to a dyoc. citati. puta in curia. Nam tunc quod est
difficillimum citationes per singulos actus mitti
potest. prececi ad examinationem cause et diffi-
nitionem si presens non venit. Si autem presens venit vel per
curator citabit ad singulos actus. etiam si in uno
fuerit contumax. de quo plenius per Jo. an. in ad-
di. spe. de cita. §. viso. sup. §. dñs autem meus
De combinatioe quod debeat fieri dixi et remisi
super forma citationis delegati. Ad tamen combina-
tio talis facienda est de necessitate. nec habet
viam precepti. nisi alias precepti. exprimat. de quod in
spe. de cita. §. viso. §. sed querit. In fine cita-
tionis ponitur Datum et. nec subscribunt testes
et. quod sufficit litteram citationis esse sigillatam si-
gillo iudicis. siue sit an iudicialis. siue de iu-
dicialibus. ut no. in. c. qm. de pba. Citationes
tamen que emanant de curia redigunt per tabellio-
nem in publicam formam. et hoc est tunc in arduis
maxime coram delegato. Et tamen de decreto ci-
tationis et eius forma. que tamen extendi potest sicut vi-
sum fuerit expedire

De actu citationis

Hinc uideamur de
actu ipsius citationis qualiter iste se debe-
at habere cui committitur citatio facienda
per litteras vel voce uiua. quod debet accedere ipsum
citandum. et citare eum quod sibi est iniunctum si citatus
copiam suam facit. Si non potest eum habere personaliter

Actus citationis

de h pte testet et de diligētia circa h facta. Et
semp citand^o est q̄s si inuenit de eo q̄ mit. in
pos. cau. rei ser. c. vl. Si nō inuenit citef p/
curator ei⁹ si quē dimisit quē dimittere tene
tur q̄ se absentat. maxime si semel est citatus
de pecu. dilect⁹. de eo q̄ mit. i pos. c. fi. Si p/
curatorē nō dimisit faciat citatōz ad domū
z req̄rent amici. de quo in. c. cām q̄ de do. z
p̄tu. z ibi i glo. z in. c. vlt. eo. r. z in. c. vl. de eo
q̄ mit. in pos. Itē in ecclia in cui⁹ parrochia
deget z morat cū plus pueniret ad diuina
Et tradit certa forma in citatōe. videlicz in
tali vel tali loco publice. Et ista forma ē s̄
uanda in. l. diligēter. ff. mādati. in. c. cū dile/
ctus. de rescrip. vt in citatōibz que emanant
a curi. in q̄bz scribit. si ei⁹ copiā h̄re poterit.
Alioq̄n in domo habitatōis sue z in ecclia
cathedrali zc. Nō tñ debet citās intrare do
mum citādi eo inuito. qz faceret ei iniurias.
ff. de in ius vo. l. pleriqz. de quo in spe. de ci
ta. §. sequit. s̄. s̄ an reo. z in cle. causam d̄ ele
ctiōe. Et d̄z absens q̄ est extrapuiniciā. vt ibi
no. Quādiu q̄s copiā sui facit nō est citan
dus ad domū. qz ad citatōnē ad domū re/
currit quasi ad vltimū refugiu. vt no. Do/
sti. de do. z p̄tu. causam que nisi in casibus
in q̄bz etiā sufficit p̄ma vice. z q̄n h̄z locum
citatio ad domū. plene no. p̄ Inno. z alios i
c. vlt. de eo q̄ mit. in pos. imo nō sufficerz de
nunciari pcuratori si ip̄e est p̄ns. Ita tenet
Vin. in. c. vlt. de do. z p̄tu. z q̄n loc⁹ citandi
nō potest tute adiri. papa mādat citatōnez
fieri p̄ edictū. de quo de iudi. ca. j. in cle. Et
potest iste cui cōmittit citatio faciēda p̄ aliū
citare. vt tenet Bos. z Host. in. c. vlt. de eo q̄
mit. in pos. Licet ip̄e peti⁹ z abbas tenēt cō
trarium. Et d̄z fieri citatio claris s̄bis. An
aut credatur nūcio referēti se citasse tractat
Buil. in spe. de cita. §. sequit. s̄. s̄ nūqd̄ cre/
det. z sequēti. z p̄sulit ibi q̄ iuder q̄libet. ma
xime delegat⁹ p̄nte actore z tabellione inuū
gat nūcio q̄ ip̄e talē reū ex p̄te sua citet sub
tali forma. Sic q̄ tali die z loco pempt. cō
pareat in tali causa corā eo r̄nsur⁹. Et tunc
notari⁹ id p̄ceptū iudicis z mādatū nūcio
factū redigat in act. Quia dato q̄ nūcio cre
dat sup actū citatōis p̄ eū facto. nō tñ credi
tur sibi sup cōmissiōe facta sibi. vt ibi dic̄ io.
an. in addi. Nā Bos. tractādo de edicto. si q̄s
in ius vocat⁹ zc. Dicit q̄ ad h̄ q̄ loc⁹ sit huic
edicto sex esse necessaria. qz secundū ponit
q̄ de mādato iudicis facta sit citatio. Et hoc

ponit p̄pter malos nūcios q̄ sine mādato vo
cant interdū. Et p̄pter h̄ q̄ dic̄ Jo. an. in ad
di. spe. in loco. statim alle. Et reprobat q̄s i
multis foris seruat. q̄ p̄ceptū nūcio factū d̄
citādo nō scribit. S̄z q̄n scribit relatio ci
tationis d̄z sic. Retulit tal nūci⁹ se de māda
to iudicis citasse talē. zc. Cū tñ ip̄s⁹ officium
nō sit circa mādatū. s̄z circa executiōz māda
ti. Scribat ḡ notari⁹ in actis quō tal iuder
p̄stituit talē nūcium suū ad citatiōes in tali
causa faciēdas. q̄ nūcius iurauit corpaliter
tacto euāgelio sancto om̄s ambasiatas z ci
tationes i ea causa sibi p̄ iudicē impositas z
p̄ ip̄m iudicē imponēdas fideliter facere et
referre. Et ibi etiā ip̄e Jo. an. in addi. in isto
dubio. An credat nūcio etiā publicoz iura
to sup citatōibz. Vel an poti⁹ standū sit iu
ramēto prius volētis iurare se nō citatā reci
tat diuersas opiniones q̄d sentiāt circa hoc
doctores z practici. Hosti. in sum. rubi. de
p̄tuma. §. ij. s̄. q̄d si absens. tenet finalit q̄ h̄
est relinquendū arbitrio iudicis q̄ plenariū
z negociū qualitate p̄satis vel credat nūcio
vel negati se citatū iuramētū deferat ad sui
innocētiā oñdendā. Et h̄ placet Jo. an. i ad
di. vbi sup̄ p̄pter ḡue piculū q̄d imineret p̄
bo viro nō citato ex dicto vilis ribaldi. non
tñ est h̄ sic arbitrariū sic illud. de q̄ in. c. s̄u
luit. de off. dele. de q̄ nō licet q̄relari. Unde
si iuder h̄ casu male arbitraret p̄p̄ gravamē
pōt appellari. qz videm⁹ q̄nqz pessimos iu
dices sic z nuncios. Quādo citatio sit p̄ l̄ras
pbat facta citatio h̄ipo q̄ citator rem. t̄it lit
terā citatōis seu cōmissiōis sibi facte appo
nendo ibi sigillū suū. z h̄ habet gene^{al} cō
suetudo. ita no. p̄ Host. in. c. q̄m. de p̄bati.
Tñ mel⁹ est q̄ p̄ l̄ras suas rescribat diem z
formā sue citatōis facte. maxime q̄n sit cita
tio vt die. x. vel. xij. cōpareat. zc. Qualit̄ autē
debeat citari capitulū no. in. c. bone. j. de ele
ctiōe. qz ip̄m caplm capitularit̄ aggrauatū
citari d̄z si p̄t repiri. Si nō p̄t repiri quoca
ri. vel si nolūt aggruari. tūc faciat h̄o q̄d p̄t
Cū citet publice i ecclia. vt ibi d̄z in glo. q̄ i
cipit. Et sic citent etiā singuli nō itaqz singli
s̄z tanq̄ illi ex q̄bz p̄stituit caplm z q̄ vna cū
alijs faciūt caplm. al̄s citatio nō valeret. qz
causa capituli nō est cā singuloz. vt ecouer
so. xij. q. ij. q̄ manumittit. Et no. in. ca. bone
iam alle. Facta igit citatōe si sit p̄ nūciū re/
deat nūci⁹ ad iudicēz. referēdo sibi in p̄ntia
tabellionis q̄liter vbi z q̄n z ad quid reuū

Actus citationis

citant. Et ista nūcij relatio est in actis scribenda. Et pōt sic scribere tabellio. Anno domini. 2c. die tali corā tali iudice i mei nota/rij pūcia tal nūcius retulit se citasse talē inuentū z psonalitē apprehēsum vel si non fuit apprehēsus retulit se dixisse pcuratori tali l familie sue q die tali. tali hora cōpareret corā p̄dicto dño iudice ad pcedenduz z ad pcedi videndū in tali causa q̄ verit̄ int̄ ipm z talem sup tali re. vel ad iurandū vel ad iurare videndū d calūnia. vel ad videndū iurare testes. 2c. Ille p̄o cui cōmittit̄ citatio faciēda p lras solet in cedula affixa citatōne v̄l in ipa citatōis carta a tergo scribere sub hac forma // Ego H. pleban⁹ vel rector tal eccie talē fm formā p̄ntis mādati vel citatōnis citavi tali die vt tali die cōpareat corāz tali iudice in causa tali p se vel p pcuratorē. iuxta p̄ntium lraz p̄tinentiā z tenorē. vel recognosco me litteras p̄ntes tali die vel tali publicasse z intimaſse z esse fidelit̄ executū ipm citādo put recepi in mādatiſ. In cui⁹ testimoniū sigillū meū p̄ntib⁹ est appensum. **U**trū aut ordinari⁹ possit citare subditū suū extra iurisdictionē suā p nūciū v̄l p lras. l. 2. no. q sic. in. c. romana. in. §. p̄trahentes de fo. cōpe. li. vj. Quia igit citat⁹ sic p iudicē z de ip̄ mādato dz in termino corā ip̄o iudice cōparere. Et h̄ si est iudex ordinari⁹ su⁹ q̄ citat seu citare mādat vel delegat⁹. z h̄ exp̄mit in citatōe. vt supra dictū est. **U**t si etiā nō est su⁹ p̄rius iudex ordinari⁹. habet t̄n alias iurisdictionē ordinariā. z i citatōe exp̄mit talis causa. q̄ si vera esset deberet coram eo r̄ndere. s. qz dic̄ eū p̄traxisse vel deliquisse in terra q̄ est scz de iurisdictionē citantis de quo plene p doc. in. c. ij. de dila. Alias si nō cōpareret p̄tumar reputaret. **S**i p̄o citatio esset tal q̄ nō artaret ad veniendū. z p cōsequēs nō inferret p̄tumarciā. sicut est citatō temeraria q̄ citatū nō artat. vt in. c. bone. §. de elec. p̄cord. cle. pastorat. de re iudi. §. notorium q̄ppe. Et nōnulli sunt casus in q̄bus citat⁹ venire nō tenet. de q̄b⁹ in glo. notabil̄ in. c. veniēs. de accu. z ibi p Jo. an. super ea. Et solet de h̄ tradi vna general̄ regula in. c. ij. de dila. videlicz q̄ vbi cūqz in citatōe ponitur aliqd̄ iniustū vel inhonestū. v̄l tale q̄ certū est citato cōpetere exceptionem declaratoriam iudicij. **U**t si citat⁹ spoliat⁹ q̄ r̄ndeat spoliatori i causa civili. vel aliter in causa criminali. vel militi alteri⁹ negocia pcurati

ex quo tal error exp̄mit in citatōe ire non tenetur citat⁹. Et idē si alias est notorium fm aliq̄s. de q̄ dicēdū vt ibi. Aliq̄ t̄n distinguūt qz aut ip̄o iure deficit iurisdictionē citantis. vt si laicus clericū citaret. z tūc citat⁹ si istō est notoriū venire nō tenet. nec valet p̄cessus d̄ eū. aut ope exceptōis pōt citat⁹ se subtrahere z cōparere z excipe. al̄s tenebit p̄cessus d̄ eum. de q̄ p Jo. an. in addit. spe. de citat. §. j. **C**ōtumar est q̄ trinis edictis vel vno pemp̄torio citat⁹ nō venit. vel venit s̄z nō obedit. l. illicētiar⁹ recedit. extra de exceſ. pla. c. et l̄it̄. Ita diffinit̄ Buil. in spe. de p̄tu. §. j. **D**osti. i summa diffinit̄ sic Cōtumar est erga iudicem v̄l plātū cōmissa inobediētia. Et dicit̄ cōmissa qz sp̄ obediendū est. de q̄ de tē. ord. ad aures. in glo. z sup ea. Et diuersi sūt modi p̄tumarie. de q̄ in. c. ij. de do. z p̄tu. in glo. z sup ea. in. c. qm̄ frequēter. vt lit. nō p̄test. in §. j. Quia si latitat vel impedit ne citatio ad eū pueniat. vel min⁹ instructus cōparet zc. De q̄ etiā in spe. de p̄tu. §. j. **T**re p̄tumarie ē multiplex. Aliqua est p̄tumarie v̄a z vere q̄ alias dz euidēs vel notoria. vt qm̄ citatus respondet se nō ventur. nec q̄ trāspōnet pedē ij. q. vj. §. sunt etiāz quorū. Et an sufficiat h̄ dicere extra iudiciū. qz si in iudicio diceret esset indubitātū. Et alias septē dubia circa hoc pulcre tractat Jo. an. in addit. spe. d̄ cōtumarie. §. j. **S**ecūda p̄tumarie est vera p̄sumpta. vt qz apprehēsus est citat⁹ psonalit̄ sed nō venit in termino. l. ex p̄sensu. §. fi. ff. d̄ ap. **I**sta dz vera eo respectu qz apprehēsus psonalit̄. Presumpta t̄n dz. qz in nō veniendo potest forte excusari p̄pter aliqd̄ impedimentū. **T**ertia p̄tumarie est ficta. vt qz nō est apprehēsus psonalit̄. s̄z citat⁹ ad domum de quo etiā in clemētina vnica de do. z p̄tu. in glo. magna. Et valet ista scire p̄pter sequētia maxime ad istud. qz p̄tumarie obligat p̄tumar ad restitutionē expensaz L. d̄ iudi. l. sanctimus. **S**z qualitas p̄dicta videlicet si est p̄tumar euidēs siue notori⁹ aggruat̄ extali qualificatiōe in duobz. **P**rimo in exp̄p̄ntis. nō dico restituēdis. s̄z pus restituēdis anq̄s absoluet. de sen. excō. venerabilibz. §. sec. li. vj. **S**ecūdo in eo q̄ nō h̄z b̄nificiuz vel etiā redditus vel p̄ctus coram iudice. de quo p Jo. an. in addit. spe. vbi sup. **S**i actor est p̄tumar p̄nties. vt in. c. actor. de do. lo. z p̄tu. li. vj. qz soluit exp̄sas z cū hoc non admittoret ad aliā citatiōne. nisi cautionem

Sup
Contra
h̄ d̄ p̄tumar
q̄ d̄ p̄tumar
q̄ d̄ p̄tumar
q̄ d̄ p̄tumar
q̄ d̄ p̄tumar

Cōtumarie i vbi

Actus

faciat q̄ velit de cetero fidelit̄ cōparere. vt
ibi. **P**ōt tūc etiā reo instāte z docere volēte
de iure suo pcedi ad diffinitōz lit̄. nō p̄tes. d̄
quo in. c. cām q̄. de do. z p̄tu. z q̄lit̄ tūc s̄t p̄
cedendū z in q̄b̄ citatōnib̄ vocād̄ s̄t actor
p̄tumar. plene p̄ In. z alios in. c. j. vt lit̄. nō
p̄tes. **S**z si re^o est p̄tumar. penas h̄z. q̄a pōt
excōicari. **U**el si talis est causa in q̄ potest fi
eri missio. z in q̄ pcedi nō potest lit̄. nō p̄tes.
Sed si est causa in q̄ pcedi potest lit̄. nō cō
testa. ex p̄uilegio iuris vel hoīs. vt dicit sup̄
in clemen. disp̄ediosam. de iudi. z in clemē.
sepe. de f. sig. **T**ūc procedi potest in p̄ncipa
li ad receptionē testiū z ad diffinitiuā sentē
tiam in pena cōtumacie rei. **I**ta tamē q̄ re^o
citetur ad singulos actus. de quo etiā sup̄
dicit. **E**t sic cōseruatorēs dati vniuersitati/
bus studioz zc. procedere possunt in p̄ncipi
ali p̄tra p̄tumacē cum de speciali mādato
p̄ncipis pcedere debeāt summarie z de pla
no zc. **P**ossunt tñ si volunt p̄tra reum p̄tu
macem pcedere ad excōmunicationē v̄l mis
sionem sicut ali^o iudex **T**ermino igitur cita
tionis adueniēte actor cōpareat p̄ se vel per
procuratorē ei^o. si talis est causa in qua p̄sti
tū potest pcurator cū litter̄ citatoris z fa
ciat fidem iudici. de executione seu insinua
tione citationis facte reo p̄ modum quē pre
dicit. accusando cōtumaciā z absentia ipius
citati. petēdo p̄nunciari eū z reputari cōtu
macem. z p̄tra eum tanq̄ p̄tumacem pcedi
vt. **L**. de iudic. properandū. §. z si quidem.
Et notat p̄ Buil. in spe. de p̄tuma. §. sequit̄.
z de cōparitione. §. j. **E**t facit singula redi
gi z cōscribi in actis. de p̄bat. quoniā cōtra
Et iudex p̄nunciabit seu reputabit eum cō
tumacē dicendo. **T**alem p̄ nos z de mādato
nostro citatū in diē hodiernū ad instanci
am talis sup̄ re vel causa tali z sufficiēter ex
pectatū. nec p̄ se nec p̄ respōsalem compare
re curantē ad petitionē z requisitionē ipsius
actoris vel sui pcuratoris cōparētis. z eius
dem absentis p̄tumaciā accusant̄ z petentis
eundē p̄ nos p̄tumacē reputari. reputam^o
p̄out est merito p̄tumacem

Et iuxta istam formā scribet etiā tabel
lio. scz Anno dñi zc. diē tali. hora tali. coraz
tali iudice cōparuit talis actor vel talis ipsi
us pcurator. qui pcurator mādātū pcura
torium cui^o tenor inferi^o inserit p̄duxit vna
cum l̄ris citatoris z alijs litteris sigillo tali
sigillatis. vel instrumētis sup̄ executionē ci

tationis eiusdē cōfectis. quaz tenor similis
infra p̄tinetur. **E**t talis citari z nō cōparen
tis p̄tumaciā accusauit. petēs eū p̄ ipm iudi
cem p̄nunciari z reputari cōtumacem. z si
ibi decerni p̄tra est l̄ras oportunas. quē diu
tius expectatū ipse iudex cōtumacē reputa
uit. z litteras p̄tra ipm decreuit oportunas
nec est vis an sic scribat tabellio in persona
sua vel in p̄sona iudicis. **I**sto modo talem
nō comparentē diuiti^o expectatū reputam^o
p̄tumacē zc. de quo de cōuer. p̄iuga. duduz
de do. z p̄tuma. c. j. z ij. **E**t ita debz actor cō
parere in termino corā iudice z p̄tumaciā
rei accusare. **S**i ḡ etiā actor nō cōparet. tūc
fiet cōpensatio p̄tumacie actoris cū p̄tu
macie rei. vt no. de do. z p̄tu. actor. li. vi. **S**iau
tem re^o nō cōparet z etiā iudex est absens v̄l
impedit̄. ita q̄ si cōparuisset nō fuisset p̄ces
sum in causa. an reputet p̄tumar z p̄denari
debeat in expēsīs est glo. notabilis. in. c. vlt.
de do. z p̄tu. z est glo. vi. **E**t potest iudex a q̄
vult pena incipe. videlicet vel ab excōicatio
ne vel imissione. vt in. c. tue. vt lit̄. nō p̄tes. vt
ibi no. **E**t dz altera a p̄n. esse p̄ten^o q̄ magis
timef. vt. e. ti. c. qm̄. §. vlt. in fi. **N**on est v̄l
esset vt a missione inciperet. qz p̄us est recur
rendū ad res q̄ ad p̄sonas vt ibi no. **I**udex
ergo pcedendo ad missionē p̄tumacem in
actione reali. puta sup̄ equo vel fundo. **D**e
cernit actorē mittendū tūc in possessionem
rei petite causa custodie **E**t fiat missio p̄ h̄z
ba **D**ecernim^o p̄stituim^o vel mittim^o vel in
bem^o te esse possessore talis rei causa custo
die. **E**t volum^o q̄ tal^o mīster noster ponate
actualit̄ in possessionē z tale mīster dz dare
iudex vt h̄ impleat z ei referat qm̄ factum sit
Ita diē In. in. c. j. de eo q̄ mit. in pos. **E**t licz
In. ponit etiā ibi aliā missionis formā. **E**t
tñ ibi placet **D**ost. z Jo. an. in nouella. **E**t
ex tali missioe ex p̄mo decreto actor p̄ter de
fessor rei. sz cōmutabil. sic q̄ si re^o venerit co
ram iudice infra annū. z cautiones p̄ter de
stādo iuri z restituat expēsās actori. ip̄e pos
sitionē recupabit. vt i. c. qm̄ frequēt. §. i. ali
is. vt lit̄. nō p̄tes. **E**t dato q̄ actor possessionem
potentiā rei v̄l cā doli nō possit possessionem
corpaliē adipisci. adhuc iuris dispositioe itel
ligit̄ possidere ad effectū p̄scriptōis annua
lis. vt i. c. p̄tingit. d̄ do. z p̄tu. **S**i s̄o re^o n̄ ve
nerit infra annū p̄stādo cautōz. vt dictū est
restituēdo expēsās. **A**ctor etiā citra sc̄m̄ de
cretū p̄ anni discursus rei^o erit possessō. fm̄

eodem optionem. ut i alle. §. i alijs. z ibi no. de
 do. z ptu. stringit. z re n̄ audif nisi sup. pzie
 tate illi rei. Si autē e actio psonal. puta q̄a
 agit certi pditōe ex mutuo. z re est ptumax.
 miteffactori possessionē rez mobilium cōtu/
 macē si talia hz. Alioqn̄ i possessionē imobi
 lium. p mō z mēsurā debiti declarati libel
 lo actor. qd̄ etiā hz declarare iuramto. Et
 an h̄ sufficiat v̄l req̄rat pbatio p testes v̄l in
 strumēta. tractat Buil. i spe. d̄ ptu. §. seq̄t. h̄.
 Itē qd̄ d̄ de offi. iudi. §. vlt. ibi p̄ Jo. an. in
 addi. spe. sup. h̄. iij. dicēdū. z h̄. vj. q̄rendū. Et
 v̄lq̄ ad q̄ntū tps tūc audiet re sup̄ ill̄ rebz i
 q̄s missio facta ē. le. z no. v̄l lit. nō p̄test. qm̄
 §. vlt. in fi. z in glo. fi. z sup. ea. qz audif do/
 nec iterueniat scōm decretū. P̄ scōm vero
 decretū an z qm̄ audiat. refert an p̄ scōm de
 cretū sit adiudicata possessio actori. an res
 sit adiudicata insoliduz. Si est adiudicata
 possessio audif. sz actor habebit cōmodum
 possessiōis donec p̄ncipale sit finitū. Si res
 est adiudicata insolidū p̄clusa ē via reo. q̄a
 tūc nō audif. Et ista h̄nt locū i ptumace an
 lit. p̄test. Quid autē sit in ptu. post lit. p̄testa
 tracta. z qualiter p̄cedet. patebit loco suo.
 Et iste ē vn̄ mod⁹ fm̄ quē p̄cedet p̄ ptuma
 cem. nō tñ multū festinabit iudex ad facien
 dam missionē. de do. z ptu. stringit. in glo. j.
 Punif etiā ptumacia p̄ pignoz. captionem.
 extra d̄ do. z ptu. c. ij. Insti. d̄ execu. tu. §. fi.
 p̄ mulctā. z modis alijs. de q̄ in spe. d̄ ptu. §.
 vlt. h̄. sz nunq̄d facta. z h̄. itē p̄ mulctā. Et q̄
 iudex etiā ecciastic⁹ pōt iponere mulctā. ha
 beē de pe. licet no. de do. z ptu. c. j. Et d̄ mul
 cta ponit Host. spēalem rubricā in sum. de
 sen. z re iu. Et d̄ ea tractat spe. d̄ sen. pla. §. ij.
 h̄. est z q̄ra. Si autē iudex vult infligere ptu
 maci penā excōicatiois sic p̄cedat d̄ eū. qz hz
 eū monere vt adhuc obediat cōparēdū in
 fra certū terminū cōpetentē. z ptumaciā su
 am expurget. Et si iudex ē delegat⁹ pōt scri
 bere sub ista forma. **A.** decan⁹ v̄l scolasti
 cus zc. tal̄ eccie. iudex cause. z a prium infra
 scriptaz. a se. ap. spēaliter delegat⁹. Uniuersis
 z singul̄ p̄positis. decanis. custodibz. hebdo
 madarijs. plebanis z diuioz rectoribz. cu
 ratis. nō curat. clericis. z notarijs publicis.
 q̄buscūq̄ p̄ cinitatē z dyoc. talē. ac alio vbi
 libet p̄stitus q̄ p̄ntibz fuerint req̄siti Salu
 tē in d̄no. z mādatis nr̄is. imo veri⁹ ap̄licis
 firmit̄ obedire. Sup̄ autoritate ap̄lica nob̄
 in hac pte cōmissa. citauim⁹ z citari fecim⁹

talem. vt tali die sibi. p̄ termino pemptorio af
 signato cōpareret i tali loco legitime coram
 nobis q̄relis talis nr̄isurus. Sed quia idēz
 citat⁹ in termino h̄mōi sufficiēter expectatus
 cōperere p̄tēpsit. Un̄ p̄dicto A. actore v̄l ei⁹
 pcuratore corā nob̄ in termino p̄dicto cōpa
 rēti z p̄dicti citati nō cōparētis ptumaciā
 accusante petēte ip̄m p̄ nos ptumacē repu
 tari. z p̄ ptumacia h̄mōi d̄ eū p̄cedi. ip̄m re
 putauim⁹ put erat merito ptumacē. z d̄ eū
 durim⁹ put iustū fuerit p̄cedēduz. Idcirco
 vob̄ oibz z singul̄ p̄iunctim z diuisim i x̄tute
 sancte obediētē z sub pena excōmunicatiois
 quā in vos z in quēlibet vestz si mādatum
 nostz h̄mōi neglexerit̄ vel p̄tēpsit̄ adim
 plere. canonica tñ triū diez monitōe p̄mis
 sa in his scriptis ferim⁹ firmit̄ z districte p̄
 cipiēdo mādā. q̄tin⁹ accedat̄ vbi p̄pterea
 fuerit accedēdū. z memoratū A. ptumacez
 publice z diligēter moneat̄. quē nos p̄sentī
 bus pemp̄. ammonem⁹ vt añ. xij. dies p̄ti
 nuos a monitōe h̄mōi cōparādos. p̄dictaz
 suā purgādo ptumaciā. iuri pareat corā no
 bis. aut cū p̄fato A. actore amice vel in iure
 se cōponat. Alioqn̄ ip̄m p̄ ptumacia h̄mōi
 excōicam⁹ in dei noīe i his scriptis. quē sic ex
 cōmunicatū publice infra missaz solennia
 corā ppli multitudinē d̄ ambonibz denūcie
 tis diē executōis zc. vt s̄ in forma citatiois.
 In ista forma ponit̄ narratio quō reus fuit
 citat⁹ z nō cōparuit. z fuit ei⁹ ptumacia ac
 cusata. Sz ista s̄ba narratiua h̄ nō pb̄at. vt
 in cle. l̄ris. de pba. Oportet q̄ de h̄ p̄stet p̄
 registz cause seu p̄ acta p̄scripta p̄ tabellio
 nē zc. Et iō d̄iri. debēt redigi i actz z actira
 tis. Itē moneē re⁹ añ excōicatiois. qz sp̄ sniam
 excōicatiois z etiā alias snias cēsūre p̄cedē
 re d̄z monitio. al̄s ip̄a snia excōicatiois est i
 iusta ex ordine. z eā p̄ferēs habebit penas. d̄
 quibz in. c. sacro. in pn. de sen. excō. Et q̄ sic
 ferf̄ snia excōicatiois nō p̄missa monitōe. v̄l
 alias sub p̄ditione si monit⁹ putauerit sen
 tentiā iniustā vel p̄ceptū seu monitionē. de
 bet appellare infra tps monitōis v̄l añ p̄diti
 onem. ad h̄ vt appellatio suspēdat sniam ex
 cōmunicatiois. de q̄ in. c. p̄pterea. ij. de apel.
 Et d̄z monitio h̄re cōpetētia tps iterualla
 Un̄ aliq̄n ponit̄ in monitorio vt infra. xij.
 dies. qz q̄ttuoz p̄ p̄mo. q̄ttuoz p̄ secundo. z
 reliqs q̄ttuoz p̄ tertio z pemp. termino ac mo
 nitione canonica assignam⁹ zc. de q̄ i. c. p̄ti
 tutioz. d̄ sen. ex. li. vj. nisi facti necessitas alit̄

Ectus citationis

suaserit moderanda. vt qz ptes sunt ad ritas
 z ad arma parate. eo. ti. et ca. Sufficit tñ si
 ne illi clausule expñsiõe si alias sit cõpetes
 terminº si ð collegiũ vel vniuersitatẽ est p/
 cedendũ. qz vniuersitas vl collegiũ non po/
 test excõicari. vt in. c. romana. §. i. vniuersi/
 tate. de sen. ex. li. vi. tũc dz collegiũ vl vniuer/
 sitas interdicti. **¶** Tñ dz tũc i forma. in singla/
 res psonas excõicatõis. in capitulũ vel pue/
 tum suspensiõis. z i ecciam vel mõasterium
 interdicti snias ferimº zc. vel vniuersitatem
 ipam interdicimº zc. **¶** Si autẽ est eps vel su/
 perior archieps pmo dz suspõdit. ab igres/
 su eccie. nisi nimia pteruitas p̄tumarie exi/
 gat. deinde crescẽtẽ p̄tumarie interdicti. ter/
 tio excõmunicari. vt in. c. ij. de off. dele. li. vi
¶ Subiũgit in mádato ex tũc put ex nuc. ex
 nuc. put ex tũc. sz h nõ oportet. vt no. in. c. p/
 terea. c. ij. de appel. p. In. Dost. z Ab. s. p. ex
 comunicatũ. z in cle. vnica. de p̄cel. p̄ben. su
 per p̄bo ex nuc. **¶** Itẽ dz in his scriptis excõica
 mus zc. qz snia excõicatiois ferri dz i scriptis
 de sen. ex. c. ij. li. vi. §. q̄sq̄s igit. **¶** Sz q̄ dicat d
 snia in his scriptis: credit Huil. in spe. ti. de
 sen. pla. §. Ut aut. p. z nota. q̄ excõ. sen. q̄ nõ
 sit necessariũ. Cõsuluit tñ q̄ dicat deinde si
 excõicat p̄seueret in p̄tumarie iudex proce/
 dat ad aggrauationẽ sentẽtie **¶** Tñ crescente
 p̄tumarie crescere debet z pena. vt lit. nõ cõ
 testa. quoniã frequẽter. in fine. At tũc solet
 scribi sub ista forma

¶ Talis iudex delegatº vl ordinariº tali re/
 ctori. zc. **¶** Salutẽ in domino zc. Dudũ au/
 ctoritate aplica nobis i hac pte cõmissa si e
 delegatº talẽ citamº z citari fecimº in termi/
 num talẽ ad instãtia talis. **¶** At quia i termi/
 no hmõ cõparere p̄tumarie non curauit
 nos p̄ cõtumarie hmõ tulimº sniam excõ/
 municationis in eundẽ. z ipm mādauimus
 excõmunicatũ publice denũciari. **¶** Sz quia
 idẽ in hmõ sua p̄tumarie pdurãdo pdictã
 excõmunicatiois sniaz temere p̄tempfit z dã/
 nabiliter in ea p̄ordescit. Quare cũ crescen/
 te p̄tumarie merito crescere debeat z pena.
 vobis mandamº quatenº pdictum h. excõ/
 munitatũ singul dieb dñicis z festiuis ac/
 censis cãdelis z demũ extinctis in terrã pie/
 ctis. sonãtibuscq̄ cãpanis publice d̄ ambone
 corã pplõ nũcietis. z faciat q̄ tãq̄ excõicatum
 eũ ab oibz artius euitari.

¶ Ordinariũ breuius sic scribunt
¶ Talis p̄positº vl offic. tali rectori seu pleba

no Salutẽ in dño. Quia tal citatº a nobis
 in certũ terminũ ad instãtia tal nõ cõpa/
 ruit. q̄re vob mādãmº q̄tenº eũ pempt. mo/
 neatis vt adhuc infra. x. dies p̄tinuos a rece/
 ptione p̄ntiũ cõputãdos se cum pdictº h.
 amice vel i iure cõponat. Alioq̄n ipm excõ/
 municamº i dei noie i his scriptis que sic ex/
 comunicatũ publice de ambonibz nũcietis
¶ Datũ Anno dñi zc.

¶ Aggrauationẽ sic scribunt officiales
¶ Offic. vel iudex general plebano tal eccle
¶ Salutẽ in dño. Quia talis excõmunicatº a
 nobis p̄ p̄tumarie ad instãtia tal hmõ sen/
 tentiã nõ formidat. q̄re vob mādãmº q̄tenº
 ipm excõicatu singul dieb dñicis accensis
 cãdelis z pulsat q̄ cãpanis publice de ambo/
 nibz nũcietis **¶** Datũ zc. **¶** Alterº si adhuc
 curat parere iuri z petere absolutõz dirigit
 aliud mādãtũ sub ista forma vt sequit

¶ Offic. talis zc. **¶** Salutẽ in dño. Licz tale du/
 du excõmunicauimº p̄ p̄tumarie aggraua/
 tionis snia subsecuta ad instãtia tal h. sen/
 hmõ snias temere sustinet a iõ idurato. q̄re
 vob mādãmº q̄tenº eũ excõicatu z aggraua/
 tum sic p̄us publice nũcietis. inhibẽtes oibz
 z singul vestris prochiãtis ne eidẽ sic excõ/
 municato emẽdo vl vedẽdo sal. aquã ignẽ.
 cibũ vel potũ mĩstrãdo. vl alias q̄ntis gene/
 re cõmunionis phibite p̄cipet. Quis mõ ð
 facies zc. **¶** U sic. si canonicã z nostrã fugere
 voluerint vltionẽ minorz excõicatiois snia
 quã p̄ h incurrit fore ligatos publice nũci/
 etis. **¶** U sic. alioq̄n ð ipos p̄ excõicatiois sniaz

¶ Et sciẽdũ q̄ p̄cipãtes excõicato regula/
 riter icurrũt minorẽ sniaz cũ sit veniale. d̄ q̄
 in. c. cũ sacris. qd̄ me. cau. z ibi ple. p. Jo. an.
 in cõmẽto. z. c. cũ desideres. de sen. ex. p. p̄n.
¶ Sũt tñ aliq̄ p̄sone puilegiare vt p̄cipet excõ/
 icato. de q̄b in. c. q̄m̄ ml̄tos. p. q. ij. **¶** Et i/
 certis casibz etiã eis licite p̄ alias p̄sonas cõi/
 cat. de q̄b i. c. si s̄. de sen. excõ. cũ zcord. **¶** Et
 licz p̄cipãtes etiã añ inhibitoz iudicis in/
 currũt minorẽ. tñ ista inhibitiõ sit eo q̄ p̄/
 timeri solet qd̄ sp̄ealit̄ iniũgit qd̄ qd̄ gẽnera/
 liter impat. **¶** Itẽ ex h maior psurgit p̄ceptũ
 qd̄ p̄tra phibitiõẽ iudicis sit vel fac. vt no. i
 c. alle. sacris. **¶** Participãtes tñ excõicato nõ
 possunt p̄ter h excõmunicari maior excõi/
 catione. nisi p̄us nominatim z in specie no/
 minent. vt iuxta formã z dispositiõem ca/
 pituli p̄stitutiõz. d̄ sen. ex. li. vi. **¶** Et p̄cipãtes

ex **¶** Cominiano Judic
 Delegatº

ex **¶** Anonimo Judic
 ordinarº zc

Actus citationis

crimine eadē snia inuoluit. de q̄ in. c. si cōcu
bine. de sen. excō. **P**ostea si nec sic p̄t p̄tu
maria sua p̄tumacia reuocari. solet idici cel
sario a diuis q̄dū p̄ns fuerit excōmunica
tus. et etiā istā p̄cedere debet monitio. quia
oem vindictā p̄cedere d̄z monitio. xij. q. ij. i
digne. Et scribūt p̄ordinariū sub hac for
ma. **O**ffic. talis tali plebano Salutem i
dño. Quāuis tal' dudū a nob excōicationis
snia p̄tumacia ad instātia talis innodat
diuersis aggrauatōibz subsecut'. idem tñ fl
snias hmōi et penas p̄temnēs eas temere su
stinet. et i eis sordescit aīo obstinato. Un' sua
erigēte p̄tumacia ip̄m mag' aggrauare cō
pellimur. s̄ ip̄m rigid' p̄cedere nos optet
Jo vobis mādā q̄aten' p̄cōsules cōsu
les et maiores ip̄i opid' tal. v' iuratos et po
tentes tal' ville publice moneat' vt infra di
es. vij. vel. xv. p̄dictū excōicatū ab eoz p̄so
tio p̄cipatōe et cōmuniōe eijciat'. excludāt.
vel quantū in eis est ip̄m inducāt. vt ad san
cte matris ecclesie gremiū redeat. iuri peat
corā nobis. et bñficiū absolutōis curet obtri
nere. Alioqn q̄dū et q̄tēs idē excōicatus i
eccia vestra vel ei' tērmis p̄ns fuerit v' mō
ram traxerit. domiciliū vel māsiōne habue
rit. cesset' et cessare faciatis ab officio diuio
rum. quē sic suspēdim' dei noie i his scriptis
Datū tē. **A**duertendū tñ q̄ p̄ pecuniario
debito nō potest fieri interdictum generale
vt in extrauagati. p̄inde Bonifacij. vij. Et
an dicta cessatio censeat' general' vel spālis.
tractat' Jo. cald. ti. de cita. in tractatu de cē
sura ecclesiastica circa s̄. Et in p̄dicta forma
mouent' maiores loci. quia snia h' mōi per
quā inducūt cessatio etiā ip̄i puniūt. S̄z qz
p̄ncipaliter ferit snia p̄tumacē. Et ipe de
beret p̄ns moneri. vt sup' allegatū est. Un' p̄
dicta forma i formis ordinarioz frequētāt.
s̄z iste forme nō sunt ita p̄cise q̄n mutant' fm
diuersitate foroz. Cōueniūt tñ i effectu et sa
cile est stilū et p̄suetudinē cuiuslibet fori pra
ctici sed. Solēt etiā isti p̄cessus aggrauati
ohū dilatar' diuers' modis scribēdi sic.
Un' ip̄m sua p̄tumacia exposcēte ad pe
nas grauiiores nos p̄ducere oportz. vt q̄s ti
mor dei a malo nō reuocat. coerceat saltem
seueritas ecclesiastice discipline. de vi. et ho.
cle. vt clericoz. Uel sic. **C**ū nos dudū ta
lem p̄tumacia ad instātia tal' duxerimus
vinculo excōicatōis innodandū. **I**peqz cō
tempes eccie clauibz tāq̄ inobediēte fili' ad

huc in ḡue salutis aīe sue p̄iudiciū et scanda
lum fidelii p̄tinacit' in sua p̄tumacia p̄sene
ret. Jo ne de sua p̄tumacia possit gloriari et
ne facti sui p̄uersitas alijs trāseat p̄sumpto
ribz i exemplū. s̄z pot' pena ipsi' sit met' al
teri' et. Et marie q̄n ordinari' p̄cedit ad cor
rectionē excessuū solēt scribere. videlicet Id
circo ne facilitas venie alijs incētiuū tribu
at detinquēdi. i alle. c. vt clericoz. **I**tē q̄a si
ea habet q̄ male vsurpant vel perpetrantur
omittim' excessus viā alijs apim'. vt. xxxv.
q. ix. loci. Uel sic. **P**z abscondēda sūt vulne
ra q̄ fomētoz nō sentiūt disciplinam. lxxxij.
dīf. plurimos. **I**tez vt ali' ei' exēplo a s̄ilibz
arceant. d. vi. et ho. cle. clericos. **I**tē p̄ea vni
us sit met' alteri'. vt i. l. capitoliū. s̄. famosi
oz. ff. de penis. **I**tez ne facti p̄uersitas alijs
trāseat i exēplū. in. c. tāta. de excēl. p̄lat. circa
mediū. **I**tez qz vbi maior ē culpa. maior d̄z
exerceri vindicta. de here. excōicam'. s̄. cre
dētes. **I**tē qz vbi mag' excedit est seueri' iu
dicandū seu vindicādū. in. ca. tāta. sup. alle.
Pōt etiā p̄cedi p̄tumacē ad suspēsiōne ab
officio et bñficio. Et q̄lis ordo fuād' sit i in
flictiōne penaz. no. in. c. cū nō ab hoie. d. iu
di. q̄a ali' est ordo q̄n pene sunt infligēde p̄
p̄tumacia. et ali' p̄ crimie. vt no. i glo. vlt. et
sup. ea. **E**t detāto maior ē p̄tumacia d̄ q̄to
a re mīpōzi insurgit. vt no. Jo. an. xcvj. dist.
duo. in glo. s̄z male. et no. e. ti. c. cū nō ab ho
mine. **I**tē si cōparet corā iudice. nō tñ vult
rīdere nulla iusta cā eū excusante. v' illicen
tiat' recedit reputabil' p̄tumar. vt dixi sup' i
descriptōe p̄tumac'. **I**tē d̄z citat' tēpestiue
arriperet. qz si tarde arripiat ex impēdime
to sibi i via p̄tingēte nō excusabit'. Ita collē
git ab ar. in. c. cū in veteri. d. elec. Et ibi per
Jo. an. s̄. p̄nl. glo. fac. c. venerabilibz. d. sen.
excō. s̄. idē est. i glo. **E**t si citat' mittit p̄cu
ratorē. s̄z iste nō cōparet et p̄tumar efficit. p̄p̄
talē p̄tumaciā p̄curator' nō debz excōicari.
dñs. s̄z tūc q̄n dñs eū scit et nō purgat. vt i. c.
j. vt līr. nō p̄tes. **E**t vt snia excōicatōis p̄tu
macia p̄curatoris iuste ferat' dñm dat ibi
Hosti. p̄siliū. q̄ iudex anq̄ hāc sniam feret
significet dñm p̄tumaciā p̄curator'. assignā
do sibi terminū ad eū purgādū ne possit p̄
tendere ignorātia. **E**t licet nō possit dñs ex
cōicari p̄ p̄tumaciā p̄curator'. vt dictū est
potest tñ cōtra ipsum missio fieri. dānabili
etiā puni' in expēsis. vt dicūt Hosti. et In. i
alle. c. j. vt līr. nō p̄tes. **S**z dñs hz actioz d̄

Comparitio rei

pcuratore. de q̄ ibi plene r̄. **D**einde si cōtumax excōicat⁹ veniat corāz iudice ⁊ velit stare iuri ⁊ petat absolutōz. d̄z absoluti recepta cautioe q̄ iuri pareat. vt in. c. q̄ frōte. de ap. **E**t ad h̄ est ps citāda p̄ q̄ lata fuerit inia excōicatōis. dato t̄m q̄ nō vocet tenet absolutio. de q̄ ibi no. ⁊ de iudi. c. j. ⁊ in spe. de cōtumacia. §. si. §. s. pone. **D**icūt t̄m. **P**e. **A**b. et **E**gidi⁹ q̄ ps ex h̄ grauaf ⁊ poterit appellare ⁊ h̄ p̄cipue q̄n excōicat⁹ erat p̄ māifesta culpa. qz tūc debuisset p̄cedere satisfactio. et recurrat in hac materia ad glo. an penlt. i. c. ex lris. de offi. dele. ⁊ de symo. ad aures. vbi d̄z. **S**i iudex vlt ps fecit expelas p̄ illi⁹ p̄tymaciam q̄ ille an sunt soluēde q̄ absolutaf. d̄ h̄. sig. ex pte. j. vt lit. nō p̄test. qm. §. in alijs. cuz p̄cord. **S**ciendū est q̄ si excōicat⁹ starz p̄ annū p̄tinaciter in excōmunicatiōe. ex h̄ surgeret p̄tra eū suspitio q̄ male sentiret d̄ articulis fidei. **E**t ista p̄tinacia annualis plene ranti inducit suspitiōe heresis. ⁊ p̄ tali suspitiōe q̄ est pbabilis possit excōmunicari. **E**t si tūc itez in tali excōicatiōe lata p̄ suspitiōe h̄mōi pseuerauerit p̄ annū. iudicabit heretic⁹. de quo de purga. c. inter. x. q. iij. c. rursus. ⁊ c. quicūq̄. **S**i aut̄ citat⁹ p̄pter infirmitatē vel aliā iustaz causam impedit⁹ venire nō potest ad mandatū iudicis ⁊ causa est ardua in q̄ nō tenet p̄stituere pcuratorem. d̄z mittere excusatōz si impedimētū est tpale. et ipse est tal⁹ q̄ in iudicio p̄ se stare pōt de quo in. c. querelā. de p̄cu. ibi plene de h̄. **E**t si causa est modica d̄z mittere pcuratōrē. **S**i aut̄ ipse citat⁹ iuit seu misit. ⁊ detet⁹ fuit ipse vel pcurator in via seu alias impeditus si ex facto alicui⁹ h̄ p̄tingit h̄z actionē ⁊ dolo se detinentē seu impediētē si est soluēdo si nō est soluēdo restituit⁹ ex clausula generalis. ff. ex q̄. cau. ma. in inte. resti. l. sed ⁊ si. §. vl. De quo in. c. ex litteris. de resti. in integ. ⁊ in c. cum Bertold⁹. de re iudi. ⁊ p̄ Inno. d̄ cōparitionib⁹.

Qualiter re⁹ cōparēdo corā iudice p̄ quē est citatus se debeat habere

Reus ergo si cōparat⁹ ret tūc licet sup̄b⁹ humiliter. ⁊ licet melancolic⁹ hilariter debeat se iudici p̄sentare ne iudicē exasperet. ⁊ d̄z cōparere in loco ad quē citat⁹ est. vel vbi p̄ iudicēz ius reddi p̄suevit. **E**t si est iudex delegatus vel alias nō est p̄ri⁹ ordinari⁹ ipse. nō rati

in eum vel iurisdictionē suā p̄sentiat. sed p̄mittat p̄statiōe q̄ p̄ talē cōparitiōe vlt actū faciendū corā eo nō velit in ipm tanq̄ in suū iudicē cōpetentē aut in ipm iurisdictionem p̄sentire. nisi inq̄ntū tenet de iure. de quo in spe. de cōparitiōe. §. hoc quoq̄. **E**t aduertat ille q̄ p̄statiōe facit q̄ ista clausulam vel adiectionē videlicet. **N**isi inq̄ntū de iure teneor nō omittat. **U**n̄ d̄ic̄ notabile. **I**nno. in. c. cum ana. de electiōe. q̄ fatu⁹ est qui cōparēs corā iudice ordinario vel delegato ⁊ nō p̄staf q̄ nō p̄sentit in eius iurisdictionem. qz potest iudex eū ex h̄ p̄nūciare p̄tymacem. de iudi. c. j. de h̄. sig. ex pte. §. eo q̄ noluit stare iuri. ⁊ sic poterit excōmunicari. **S**ecus si addit in p̄statiōe nisi inq̄ntū d̄ iure debeo fm eū. **E**t si reus cōparer p̄ pcuratōrē petat actor q̄ doceat pcuratōrē dato pcuratōrio. qd̄ oñdere debz pcuratōrē rei nō occultare. de appel. sepe. in pn̄. **E**t si pcurator pducit mandatū petat copiam ei⁹ actor. ⁊ etiā inducias deliberādi sup̄ ea. **E**t idem si actor p̄ pcuratōrē cōperet. reus vel pcurator ei⁹ petat copiam eius ⁊ terminū ad impugnādū si videbit sibi expedire. **R**eus etiā vel pcurator ipse si iudex est delegatus petat copiam sibi fieri siue iurisdictionis. de offi. dele. cum in iure. **P**etat igitur originale rescriptum sibi exhiberi. vt ibi no. **E**t nisi datur terminū ad dicēdū ⁊ opponēdū si voluerit p̄tra rescriptū. **E**t iudex h̄z illa decernere. als esset loc⁹ appellādi. put spe. tradit d̄ h̄ formas in tractatu de li. p̄cep. in ci. de appel. §. an oia. in sexta forma. **E**t ista oia sic p̄parates vel coz pcuratōres petita ac p̄ iudicem decreta ⁊ admissa debet p̄ notariū cause in act. cōscribi. **E**t potest sic scribere tabellio. **A**nno d̄ni r̄c. die tali. hora tali. r̄c. cōparuit corā tali iudice tal⁹ cleric⁹ vlt laic⁹. vlt ipse pcurator q̄ mādatū pcuratōriū infra scripti tenoz. p̄darit. **E**t talis ad sui instanciam ⁊ diē ⁊ horā h̄mōi citati q̄rimontis ipius r̄nsur⁹ p̄tymaciā accusauit. petēs eū reputari p̄tymacē. **E**t aduerso cōparuit iudice adhuc p̄ tribunali sedēte talis p̄ncipalis vel talis eius pcurator noie pcuratōrio. et rescriptū aplicū originale sibi exhiberi ac tradit pcuratōriū p̄dicti copiam ei decerni ac tradit ⁊ cōpetentē terminū ad dicēdū ⁊ rescriptū ac mandatū h̄mōi si sibi cōperierit assignando. **C**ui iudex ipse rescriptum originale exhibuit. ipse q̄ mādati p̄dicti copia sibi fieri

Comparitio rei

decreuit. ac talē dse ad impugnādū pdicta
p termino pempt. assignauit. **Uel** in psona
iudicis pot sic formari. Anno dñi 7c. cōpa/
ruit talis corā nobis 7 petiuit 7c. cui exhibu
imus. decreuim⁹. terminū assignauim⁹. vt
in forma 7c. **In** termino g ad pmissa assigna
to. si actor pcuratorū rei. vel si re⁹ pcurato
rium actor⁹ vel rescriptū vel iurisdictiones
iudic⁹ impugnare poterit ex aliq̄ causa im/
pugnet. **Et** q̄ possunt opponi 7 rescriptū. p
curatorē vel pcuratoris mandatū. s. pcura
torum. tractat Buil. in spe. de rescripti pñ
tatione. 7 de pcuratore. 7 de cōpe. iudi. adi/
tioe. si nō cōpetat sibi exceptio. petat sibi edi
libellū. **Et** istū regularit auctor edere tenet
vt. ij. q. ij. offerat. de li. ob. c. i. **Et** dico regu
larit. qz fallit in casib⁹ q̄ ibi no. **Et** p h re⁹ nō
p sentit in iudicē. vt no. in. c. in monasteriū
de re iudi. nisi p aliquē aliū actū tal⁹ p sensu
psumat. **Uñ** vtile ē sp de h prestari vt s̄ di
ctū. **Et** erit forma pcuratorū ista si sit in p sen
tia notarij publici.

In noie dñi Amē 7c. **In** ditōe 7c. pñtifi.
7c. tal tali die. mēse tali. hora tali. loco tali.
In meig notarij publici subscripti 7 testiu
infra scriptoz pñtia psonalit⁹ pstituit. discre
tia vir A. cleric⁹ pncipal⁹ vel laic⁹ tal⁹ dyoc.
nō via iure cā 7 forma q̄b meliorib⁹ 7 effi
cacioib⁹ fieri potuit 7 debuit. fecit creauit
7 pstituit 7 solēniter ordinauit suos veros
7 legitimos 7 indubitatos pcurato
res. actores. factores. negocioz gestores et
nuncios spēales 7 generales. ita qz generali
tas specialitati nō deroget. vel ecōuerso. ta
lem 7 tales pñtes 7 on⁹ pcuratoris hmōi i se
q̄ pñtes 7 quēlibet eoz insolidū. ita qz nō sit
p dicitio melior occupātis. **Sz** qd vn⁹ eoz i
cepit alter eozū libere pseq̄ valeat mediare
parit 7 finire ad agendū 7 defendendū. pōs
set addi psequendū ptractādū in causa seu
causis q̄ vertunt 7 esse sperant. q̄ verit⁹ seu
verū 7 esse sperat in ipm pstituetes ex vna
pte. 7 talē tal⁹ dyoc. pte ex altera. omnesq̄ ali
os 7 singulos sua interesse putātes vel cre
dētes corā iudice tali ordinario l⁹ delegato. si
nec nō corā q̄buscūq̄ alijs iudicib⁹ ordi. si
ne extraordi. dele. vel subdelega. dat⁹ vl dā
dis. deputat⁹ vel deputādus. vel i cā quam
ipse pstituit mouet seu mouere intēdit. libel
lum seu libellos q̄scūq̄ summarias petiti
ones petendū dandū recipiendū. dari vel re

cipi videndū. litē seu lites 7 testandū **De** cā
luminia 7 pitate iurādus. ac cuiuscūq̄ alteri⁹
gener⁹ sacramētū licitū 7 honestū in ipi⁹ cō
stituetis aiām pstandū 7 pstarū videndum.
Et ex aduerso h fieri petendū 7 vidēdū. po
nendū. articulādū. positioib⁹ 7 articul⁹ rñdē
dum. poniqz 7 articulari. 7 7 eos excipiendū
ac suis rñderi petendū 7 obtinendū. **Testes**
lras 7 instrumēta iura 7 munimēta pducē
dum. 7 alteri⁹ pris testes iurare 7 pbatōes
videndū. 7 testes ac pbatōes ipi⁹ ex aduer
sa pte repbandū 7 ipugnādū. 7 crimia 7 de
feci⁹ opponēdū. 7 pbandū declarādū ac de
clarari vidēdū. 7 declarator⁹ ac priū aduer
sarioz seu aduerse ptis dicēdū hñficiuz ab
solutionis simpliciter vl ad cautelā ac resti. i
integ. pncipalit⁹ vel incidēter petendū 7 ob
tinendū cautōes. dandū. petendū. recipien
dū. supplicandū 7 allegādū. renūciandū. cō
cludendū 7 pcludi petēdū. 7 vidēdū iterlo
cutorias 7 diffinitiuas snias ferri petēdum
ab eis. vl eaz q̄libet ac q̄cūq̄ alio grāuami
ne illato vel cōminato sel vel pluries puo
candū 7 appellādū. appellatōes intimādum
7 psequēdū. aplos dāna interesse 7 expēsas
petendū 7 recipiendū. ac ipas expēsas de
clarandū 7 taxari petendū 7 videndū. 7 sup
ipis iurandū. de locis iudicibus 7 notarijs
7 cōdandū 7 pueniēdū. suspectos et suspe
cta recusandū. lras q̄scūq̄ tā scribendas q̄
legēdas grām seu iusticiā in se pñtes im
petrandū. 7 impetrat⁹ seu impetrādus ex ad
uerso 7 dicēdū aliū vel alios pcuratores
substituendū. 7 eūdē vel eosdē renocādum
ac hmōi pcuratoris on⁹ i se reassumēdū qm
7 quoties fuerit oportunū. **Et** generaliter
oia 7 singula alia faciēdū. gerendū. exercen
dū 7 pcurādū. q̄ merita causarū erigūt 7 le
gitimis pcuratorib⁹ a lege vl a canone sunt
pcessa. q̄ ipē cōstitues p se faceret vel facere
posset si psonalit⁹ pñs esset. **Et** si mādatū
erigāt mag⁹ spēale. **Promissiqz** ipē pstituetes
mibi notario publico solēnit stipulātū. 7 re
cipiēti vice 7 noie oim 7 singuloz qz inter
est vl interesse poterit se gratū ratū ac firmū
habituz ppetuo q̄cqd p pdictos pcurato
res vl eoz substitutos aut quēlibz ipsozum
actū dicitū gestū factū 7 pcuratū fuerit in p
missis 7 q̄libz pmissoz. ac volēdo eos ab oi
satisfactiois onerereleuare. **Promissiqz** ipē
pstituetes mibi vt supra. iudicio sisti. iudica
tum solui. cū omnib⁹ singulis suis clausul

Forma procuratorij

oportunitis sub oim bonoz suoz pntium et futuroz ipoteca vel obligatōe prestās ipos procuratores nō velle tacite reuocare. Sup quibz oibz z singulis pntiēs memorat me notariū publicū requisitū vt sibi vnum vl plura pficerē instrumēta. Acta sunt h anno Inditōe pontificat. mēse die hora z loco quibz supra. pntibz discretis viris. a. b. c.

Potest etiā mandatū procuratorijz pbari p litteras pntiētis sigillo suo sigillatas. d. pcura. ex insinuatione. de censu. sopite. ff. de pecu. l. si procuratorē. Et nō. in cle. j. de pecu. Et iste est casus specialis in quo sigillum p fari facit lidem. in alle. cle. in glo. j. Et qm in lris suis pntiētis dat procuratorē. debet iste lre dirigi iudici vel aduersario. de quo i spe cu. de pcura. §. ratiōe aut forme. §. ij. §. vt autem. §. si aut. z in alle. l. si procuratores. Et erit ista forma

Forma procuratorij quo pntiēt pcurator p lras ipi pntiētis

Honorabili viro dño officiali vel iudici tali. talis. Quidqd poterit fuitū reuerentie z honoz in causa seu causis q vertit sine verti z esse sperat inter me ex vna z talē pte ex altera i iudicio corā vobis modo z forma melioribz z efficacioribz qb possum z debeo. facio credo pntiētō z ordino meos veros z legitimos pcuratores. vt sup in alia forma. Et pntiēt etiā pcurator apud acta. Et potest pntiēt pcurator clericus vl laic. cū edictū hmōi sit pbitōriū. vt i. c. j. de pecu. §. Rñso. li. vj. Et pcurator pntiētis potest añ lre. ptes. libere reuocari. postea nō nisi in certis casibz. de quo in. c. ij. de pecu. li. vj. Et in qua etate potest pntiēt haberi in. c. qui generalit. e. t. li. vj. Itē z absens z pnsens potest pntiēt pcurator. e. t. li. vj. in. ca. licet. Et ibi in glo. ij. In forma hmōi mādati primo ponitur clausula in solidū. vnde sine tali clausula pluribz pcuratoribz pntiēt vñ sine altero nō esset admittēd. nisi in causis electionuz z in alijs spūalibz vbi pōt iudex idoneū magis eligere. vt in. c. si duo. §. sana de pecu. li. vj. Subdit clausula ista. ita q nō sit melior pntiētō zc. Quis sit isti clausule effectus habet in. c. si duo. iam alle. ibi de hoc Et vt habet in forma pntiēt ad agendū et defendendū. Un si est actor z pntiēt pcuratorē solū ad agendū z nō ad defendendū

pcurator tal defendere cogit vel satisfacere de defendēdo. vt nō. de pecu. q ad agendū li. vj. in glo. j. Et i spec. e. t. §. j. §. Itē excipit. Valet tñ si dicat ad agendū z excipiendū cū excipe sit defendere. vt nō. in. c. impator. de iura. ca. Itē si re pntiēt ad agendū tantū pntiēt esset actori ad expētas. de pcura. pntiēt. Itē dicit in forma ad dandū z recipiendū libellū lic. pntiēt. Et ista z similia que sunt de suba ordinis iudiciarij potissime exprmunt. Si tñ aliquoz talū non esset facta specificatio. p h nō viciaret. ex q dicitur mo ad agendū z defendendū. Cautū tamē est illa exprmī z ita suat. Itē dicit ad pntiēt iuramentū de calūnia. zc. Et nisi h exprmētur in mādato nō admittētur ad hmōi mādatum pntiētū. de iura. calum. c. vt. li. vj. Sunt ergo aliqui act p quoz exercitiū p procuratorē fiendo requirit speciale mādatū. qui quidē act enumerātur in. ca. q ad agendū. de pcura. li. vj. in glo. magna. Itē dicit in forma procuratorij ab interlocutoria vel sentētia diffinitiva appellandū. hoc potest. imo teneretur pcurator etiā si nō esset pntiēt. quia tenet appellare vel significare dño q appellat si velit. nō tñ tenet nec potest sequi appellationē. nisi pntiēt in mādato hoc. Itē dicit aliū vel alios pcuratores substituendū zc. hoc nō potest pcurator añ lre. potest. nisi habeat specialiter in mādato. ista potest etiā si nō cōtinetur in mādato. vt in. c. j. d. procur. li. vj. de quo ibi. Dicitur etiā in forma mādati potestas substitutiōis reuocādi. alias sine tali clausula vl reuocare te sibi tradita nō posset substitutiō reuocare vt in. c. ij. de procura. li. vj. Itē subdit clausula Et generaliter omnia zc. Et ista clausula q̄uis generalis ex verbo generalitatis hmōi nō potest illa que requirit speciale mādatum. de quo in. c. qui ad agendū. de procura. li. vj. Item subiungit. promittitq̄ ipse cōstituens ratū. zc. z hoc debet cōtinere in mandato actoris qui cōstituit pcuratorē sed clausula que sequit. s. iudicio sisti. z iudicatū solui zc. pntiēt ad reū qui habet cauere p suo pcuratore d iudicato soluēdo z iudicio sistēdo. de q̄ de pcura. mādato. Sed vtrūq̄ ponat in mādato. q̄ vtrūq̄ cōstituit ad agendū z defendendū. Et qd dicit. qd qd p ipsos pcuratores factū fuerit. Et si dicitur retur. qd qd p eos legitime factū fuerit zc. nō valerz. quia etiā qd dolose facit procurator.

Oblatio libelli

valet et nocet dño. De q̄ p̄ Jo. an. in fi. c. j. d̄
dila. in nouella. Et no. in cle. j. de cura. Et
sciendū q̄ ille q̄ sciēter et sine prestatiōe reci-
pit instrumētum. vel lras sue pcuratiōis in
quibz p̄stitues cauet p̄ ip̄o sup̄ inclusis i mā-
dato cogit p̄stituentē defendere. vt in cle. j.
de p̄cu. Et aliqñ p̄stituit quis pcurator ge-
neraliter ad omnes causas corā q̄buscunq̄
iudicibz. de p̄cu. petitiō. z. e. ti. q̄ generaliter
li. vj. Aliqñ ad certā causam z corā certo iu-
dice. Aliquando mādatur limitat ad certos
actus tñ sicut placet p̄stituenti. Itē p̄stituit
pcurator ad iudicia vt iā visum est. Etiam
qñs ad negocia z ad iudicia. qñs simplici-
ter qñs ad rem p̄p̄iā. Potest etiā pcurator
constitui simpliciter. vel sub forma quotiens
p̄stituentē abesse p̄tingat. Et si simplicit̄ est
p̄stitutus. si tñc dñs postea p̄ se in eadē cau-
sa copareat vt causam tractet: censet pcura-
torem reuocare. nisi p̄stet. de q̄ in. c. penl.
de p̄cu. li. vj. Interueniūt etiā qñs alie p̄lo-
ne in iudicio noie alieno. videlicet nomine
actoris vel rei. Et qñs sine mādato cū cauti-
one tñ de rato vt diuncta p̄sona. vel cōsors
eiusde litis. Et que censet cōiuncta p̄sona
no. d̄ rescrip. nōnulli. in fine. cū remisiōibz.
Aliquando sine cautōe. vt tutor. curator. zc.
Et qñ quis pcurat causam collegi d̄ sindi-
cus vel yconomus. vel causam vniuersitatis
d̄ actor. q̄ etiā aliqñ ab vno p̄stituit. Et qd
sit yconomus z qd defensor. orphanotrophus
castaldus. zc. ponit Buil. in spe. p̄te. j. i rubri-
ca. de his q̄ alieno nomie in iudicio interue-
nunt. z in rubrica sequenti. Et nō est vis in
noie. s. an vocet q̄s pcurator vel iudic. zc.
vt in. c. petitiō. de p̄cu. Sed bñ est vis i mo-
do p̄stituedi. qz quantū ad hoc bñ curat. de
quo p̄ Inno. in. c. impator. z in. c. cū causas
de iura. calum. Et debet pcurator eē instru-
ctus. vt dicā tpe suo zc. z qz vt dictū est si nō
impugnat p̄ reū iurisdicōe iudic. vl pcura-
torū actoris. nec aliqd opponit re. vl oppo-
nere poterit s̄ citationē vel aliā positionem
s̄ videt se destitutū exceptōibz q̄ possent op-
poni an libelli oblationē. Vt si cōperat sibi
aliq̄ exceptōes. vult tñ eas referuare. an hoc
possit vel cutū sit. dicā suo loco circa mate-
riam exceptiōnū dilatoriā. zc.

De libelli oblatione

Est autem nunc

dicere de libello que actor reo pe-

tente tenet offerre. de li. ob. c. j. imo etia si a
reo nō peteret. iudex ex officio suo faciet euz
dari. vt ibi no. Et iste est casus in q̄ suplere
potest defectū iuxta ea q̄ habent in. c. bone.
de postu. pla. Rō est ne sibi illudat. qz aliter
iudiciū nō valeret. Potest tñ iudex an dati-
onē libelli facere z iubere factū poni s̄bo p̄
actorē vel suū pcuratorē. de iudi. pastoral.
Et eo audito statim reū interrogare sup̄ eo
z si reus p̄stet. iudex p̄cipiat ei q̄ satisfaci-
at. z p̄ talē p̄fessionē nō sit lit. p̄test. ex q̄ datio
libelli nō p̄cessit. Ita dicit notabilis Bern.
in. c. dudū. ij. de elec. in glo. que incipit. Sz
pone q̄ reus. Nec em̄ fert tñc snia diffiniti-
ua. s̄ sit p̄ceptū reo vt soluat debitum infra
certū tps. Secus si libellus esset oblat. z super
illo sequeretur p̄fessio. tñc deberet ferri snia. z
ita seruari. Et istā cōsuetudinē commendat
Buil. in spe. de libel. ob. v. licet. qz p̄ eā lites
possunt minui. quod fieri debet. de do. z cō-
tuma. finem. Et offert libellus p̄pter actorē
p̄pter reū. z p̄pter iudicē. Propter actores vt
ius suū declaret. Propter reū an cedere vl
p̄tendere velit. Propter iudicē vt sciat qua-
liter formare debeat sniam. que fm petitiō-
nis formam est ferenda. de symo. licet heli.
Idē no. in alleg. c. j. de libel. ob. Et debz cō-
tinere libellus nomie actoris. rei. iudicis. z cau-
sam implicantē factū z inferentē conclusiuam
petitiōne. Unde dicit Jo. de lig. q̄ libellus
est silogismus iuristarū. Et dicit Hosti. q̄ licz
libellus multa debeat continere. sufficit tamen
de p̄suetudine approbata q̄ appareat i libel-
lo q̄s petat. a quo. z quid. z qualiter. z corā
quo. Dat versus. Quis qd corā quo. q̄ iure
petat. Et a quo recte cōpositus quisq̄ libellus
habet. Et debet libellus ista continere cla-
re. qz dz esse sine obscuritate. Unde caueat
aduocat. formādo libellū de nimia genera-
litate. Itē q̄ nō ponat ibi vel. de quo d̄ sen.
z re iudi. c. abbate sane. in. glo. lōga. Itē nō
ponat dictionē si. cū sit p̄ditionalis incerta
Itē caueat a s̄bo duplici p̄gnati z amphi-
bolicō. z ab oī dubio z obscuro Itē libellus
dz eē breuis. Est. n. libellus scriptura breuis i
tētiōz actoris. continēs s̄ aduersariū. necessario
inferēs z cludēs. vt no. l. ap̄lioz. C. d̄ ap. i
s̄. j. Caueat libelloz dictatores s̄bosis asser-
tionibz vt. sed ea sola scribere q̄ cōpensiosa
narratiōe possint causas explanare. Vñ dz
libellus diminutiue a libro. p̄t sui breuitatez
vt dic̄ Buil. in spe. de libel. p̄cept. s̄. j. in p̄n.

Oblatio libelli

Sicut codicillus a codice. Pot etiam dici libellus a libra in qua ponderatur iusticia. fm goff. Quid sit q in quibusdam causis non sit necessarius libellus. petitio tamen in actibus describitur. ut in cle. sepe. de h. sig. In quo tamen differat libellus et petitio possit dubitari. cum etiam petitio pertinere debet actoris intentionem et esse clara et certa. et talis quae concludat necessario actoris intentionem ad h. ut fm eam possit certa sententia ferri aliter non esset apta. Dicendum est quod in h. differat quod in libello componendo seruanda est forma. scilicet illa que forma respiciunt obmittunt in petitione. Tamen debet esse simplex ad modum memorialis. Et in hoc alienat actor. Ita dicit Pau. de liza. in alle. cle. sepe. Et in omni causa civili et criminali libellus est offerendus. siue causa civilis sit realis siue personalis siue mixta. Item et in officio iudicis quod loco actoris proponit. In omni igitur causa dabitur. nisi ius dicat vel disponat ipsum esse dandum. de q. in. c. j. de li. ob. Aduertendum est quod omnium actionum mundum que inter aliquos vel aliquos intertatur sunt duo membra. quod alie sunt reales. alie personales. ut in insti. de act. in. §. oim. At ut lit. non pretest. c. qm. §. in alijs. Quidam tamen his duobus membris volunt addere tertium. scilicet quod actionum alie sunt in rem. alie in personam. alie mixte. ut sunt familie hereticum. de. comuni diuidendo finium regundorum. ut in insti. de acti. §. quedam. Sed dicendum est quod sunt duo membra tamen. Et istud tertium continet sub primo. scilicet in rem. At hoc quando agit ad reales prestationes. vel sub secundo. scilicet quando agit ad personales. ut non in iuribus allestatim. In quantum igitur actiones mixte dant ad res sequuntur naturam realem. In quantum ad personales prestationes sequuntur naturam personalem. Reales actiones sunt que rem concomitantur. Tamen sciendum quod ree alie sunt corporales alie incorporeales. Res corporales sunt in triplici differentia vel specie. Quia alie sunt immobiles. ut fundus vel predium. alie mobiles ut liber. alie se mouentes que tamen nomine mobilium continentur. ut equus. Pro istis rebus corporalibus competit actio realis. scilicet rei vindicatio. ut quando ago contra eum qui non est mihi aliquo modo obligatus. neque ex contractu neque ex quasi contractu neque ex delicto neque ex quasi delicto. Sed quod possidet rem meam mobilem vel immobilem vel se mouentem. Ideo ad illam rem competit mihi actio contra eum. Pro incorporealis competit etiam actio realis. non tamen rei vindicatio. quod incorporealia non possident sed quasi possident. Tamen competit

peris professoria. de quo de iudi. examinata. d. ver. sig. abbate. Quid sit professoria et quod negatoria. no. in ca. cum ecclesia. de cau. pos. et p. Personales sunt actiones que committuntur personis obligatas. Et ita obligatio surgit et inducitur quattuor modis. Causat enim ex contractu vel quasi contractu. aut ex delicto vel quasi delicto. ut in insti. d. obli. cum rubri. sequitur. et non d. rel. dispedia. li. vi. Exemplum de obligatione que nascitur ex contractu. sicut est contractus mutui. venditionis. locationis. et in h. boz et l. f. et obligacione. De quasi contractu exemplum. ut in actio negotiorum gestorum. tutelae. et similibus. Exemplum de delicto. ut in actio furti. damni dari. raptus et iniuriarum. Exemplum de quasi delicto ut in indice male iudicate. et in p. c. i. d. c. ena. cule quod nocuit. ex istis nascitur obligatio et ex obligacione actio. Tamen contractus vel etiam quasi delictum est mater obligacionis. obligatio videlicet est mater obligacionis. et sic actio est filia obligacionis. et neptis ad contractum. Sic ergo contractus est auus. obligatio filia. actio neptis. Et obligatio est ius propter quod. et actio eius propter quod sit persecutio iuris. De quo in insti. de acti. in p. Actionum alie sunt vniuersales. Actio neralis. alie particulares seu singulares. Actio vniuersalis est quando ius deducit ad iudicium cui subiacent particularia supposita. Tamen quod tuor sunt vniuersales actiones que competunt per hereditate. quod nomine hereditatis competit vniuersum ius defuncti. ut in l. hereditas. de ff. de ver. sig. Ita dicit In. in. c. querere. de offi. ordi. Et sunt ille. petitio hereditatis. familie hereticum. Actio ex testamento competit per hereditate ex trebellianica. se. co. rescindenda. Et actio ex empto competit quando tota hereditas emit. Actio generalis est quando generaliter per pluribus suppositis agit. ut est actio tutelae. nego. gest. et similes. Actio singularis est quando aliqua re vel aliquibus rebus singularibus actio dirigunt. de quo etiam de li. ob. c. h. Et in spe. de act. et peti. §. h. Secundum naturam et qualitatem huiusmodi actionum debet formari libellus. et aliter specificatio fit in vna quam in alia. Qualis erit ergo specificatio in qualibet illarum exigat parebit in sequentibus

Forma libelli in actione reali.
Libellus in actione reali sic componitur. Coram vobis honorabili viro domino H. decano ecclesie sancte Marie Erford. Rogamus. d. p. c. f.

In quo dicit libellus
et petio.

Reale
omne
Actio
aut
est
Personalis

Incorporales
Amobilia
Aut
Incorporeales

Forma libelli

Judice cause et petiti infrascripta a se. apo. delegato. **U**el si est ordinari? **C**orā vobis honorabili viro dño epō vñ archidiacono vñ officiali pponit pcurator pcuratorio nomine viri discreti A. clerici vñ laici tal' dyo ces. querēdo in iure aduersus talē clericū vñ laicū tal' dyo c. z quēctiq; aliū p eo legitime in iudicio interuenientē. **E**t dicit q licet fundus tal' in campo tal' opidi vel ville sit cur' p fines inferi' describunt ad memoratum A. p'nuerit z p'ineat. **I**n p'dict' reus eundē fundū p tot annos detinuit z occupauit put tenet z occupat fructusq; q ex eo p'ps hmoi' puenerūt pcepit z sibi inbursauit. ac puenietes pcepit ac inbursat. **E**t talis modi fundū deo occupare. z p'dictō A. libere z vacuum dimittere z assignare z restituere cū fructib; vt p'mittit inde pceptis z tra de um in piculū aie sue. **Q**uare agit z petit pcurator p'dict' p'fato noie quaten' cognito quantū sufficit de p'missis denūciatis decernatis z declaratis supradictū fundū ad A. andictū p'nuisse ac p'tinere. p'dictū A. eum indebite z illicite occupasse ac occupare. **E**t ipm fundū eidē A. adiudicandū fore ac ad iudicatis. p'dictūq; A. vt fundū hmoi' A. liberum z vacuū dimittat restituat z assignet ac fruct' vt p'feret pceptos vel eoz valorem quē ad tot libras denarioz p singulis ānis estimat. **U**estra tñ ac alioz quozuz interest estimatiōe salua tradat seu p'soluat p'denandum z cōpellendū esse. z p'demnetis z compellatis p vestrā diffinitiuā sniam censuraz ecclesiasticā z alia remedia oportuna. **D**ec petit diuinctim z diuissim vna cū expēsis lit. ac fructib; inde pceptis z q p'cipi pnt et tpe nō vltra se astringēs. saluo nihilomin' iure addēdi mutādi minuēdi corrigēdi zc. vt est moris. **L**ōfines vero sunt tales zc.

Circa materiā h' libelli z e' formā multa subtilia z difficilia a doctorib; solent tractari. **E**t magna est questio legistaz a qbus pncipijs censet rei vendicatō. **S**z dicit cōiter q a dominio actoris z possessione rei. **E**t an dño possidēti z detinēti omni genere detentionū cōpetat rei vendicatō. **T**āgit Jo. an. in addi. spe. d. cessi. actio. s. j. **N**o. etiā p moderatōe in. c. examinata. de iudi. **I**te an rei vendicatō etiā sit formata q ex possessiōe rei re duci potest ad actū z supponat reū obligatū de quo in spe. de acti. z pet. s. ij. p. sed quam

vocas. **E**t no. plene p **L**i. de ma. **C**. d. alie/na. iudi. mu. cau. fac. l. vnica. in vna qstione **E**go dicam aliq que p declaratiōe ip' libri occurrūt. **P**rimo sciendū q in actiōe reali expmēda est res q petit in li. de libel. ob. c. ij. **E**t etiā ei' q'litās. vt cū petit terra debz expmi an sit aratoria vel vineata. **S**i petatur materia infecta. puta massa. dicat q'litatē. videlicet an sit aurz vel argentū. vel etiā expri mat pōd'. **S**i est signata expmat numeruz de q' ibi p Jo. an. z Hosti. **D**e q' etiā vide q' l' debeat fieri specificatio. in spe. de li. pcep. s. iuxta. s. **I**te nō valet in actiōe reali. Quia si fund' vel p'diū habet p'p'riū nomē expmat. z duo fundi p'rimi seu vicini. **D**z ei res desigri p' p'finia. z si necesse fuerit subijciat oculis iudicis vel aduersarij. vt ibi no. **I**te dicit in li. bro. q' licet fund' ad A. p'nuerit z p'ineat. zc. si diceret p'nuerit nō addēdo pertineat. an sufficiat no. de cau. pos. cū eccia. in glo. d. resti. spo. cū ad sedē. in glo. **I**te possit addi i libello. s. p'nuerit iure dñij vel q'si. vt in. ca. abbate sane. de re iu. li. vj. **E**t q'dā dicunt libellū alias nō esse admittēdū. cū p'bu p'tinere habeat latissimā significatōz. vt in. l. per tinere. ff. de h. sig. no. in. ca. cū eccia. de cau. sa pos. **S**z Huil. i. spe. de cau. pos. z p'rie. i. s. sequit' videre. p. alie sunt reales. admittit talem libellū. p. c. int' dilectos. de fi. instr. cuz silib;. **E**t dicit ibi Jo. an. in addi. spe. q' cōiter libellarj eū admittūt. z videt q' in libello nō expmit' causa petēdi. q' h' non optet in reali actiōe. **P**ōt tñ actor si vult cām expmere. d re iud. abbate. li. vj. **E**t an tuti' sit expmere cām an nō. no. de li. ob. ca. ij. de or. cog. ca. fi. **E**t p Jo. an. **N**ā tuti' est vno respectu expmere cām. qz si ex ista causa agens succūbit. pōt eandē rem postea petere ex alia cā. **N**ec obstat sibi exceptio rei iudicate. qz licet rōe dñij fiat p'denatio. nō tñ generaliter sumpti s; ad cām expssam licet remota quo ad donationē limitati. de cā pos. c. fi. vt dicit Jo. cald. s. z. z Pe. in. c. ij. de li. ob. **S**ec' si nul lam cām expssit. qz tūc videt omne ius suum in iudiciū deduxisse **U**n succūbēs postea nō audi'. s; alio respectu tuti' est nō exprimere certā cām. de q' in. c. abbate sane. de re iu. li. vj. ibi de h' qd iur'. **S**i cause q' erāt a pncipio deserunt p'dente lite. vñ nō erāt a pncipio. s; supuenerūt. an ex caus' hmoi' fieri debeat p'denatio vel absolutio. **E**t licet multi sunt modi acq'rendi dñij. vt insti. d. rez di.

Forma libelli

§. singulor. ff. de acq. rez. domi. p. to. **T**amē multū difficil' est ei' pbatio. vt in .l. cum res **L.** de pbat. **U**n dato q' nullā cām exprimat actor in libello i' actioe reali. adhuc tñ vt de beat obtinere oportet p stare p cōfessionē vl' pbatōnē de aliquo modo vel causa sufficiēti ad dominiū rei acq'rendū vl' trāsserendū p tanto est p'siliū legis. q' q̄dīn potest q's in causa intentare possessorū non agat de proprietate. vt in .l. is qui. ff. d' rei vendi. **E**t no. **B**erū. in .c. cū ecclesia. de cau. pos. 7. p. 1. **E**t etiā in spe. de act. 7. peti. §. sequit. in .p. si autem velis. **V**ideam' exemplū quō difficilis est pbatio dominiū. q' si ex causa emptionis quis dicat dñs alicui' rei oportet quattuor occurrere. **P**rimo q' cōtract' p'cessit **S**ecundo q' p'cium numeret vel de eo fides habeatur. seu alias satisfaciatur. **T**ertiu' q' traditio rei sequat'. **Q**uarto q' v'editor fuerit domin' **I**sta g' omnia pbari debēt qd' difficile est. de quo in spe. in loco palle. **P**otest tamē quis intētare publicianā in qua leniores p' bationes sufficiūt. q' nō est necesse probare venditorē fuisse dñm. quia publiciana competit ei qui ex causa emptionis vel cuiuslibet alterius iusti tituli rem bona fide de aliquo accepit. credens eū dñm fuisse. licet in veritate nō esset. **D**e quo in spe. de cau. pos. 7. propri. in rubrica de proprietate. §. nūc dicendum restat. 7. in .c. abbate sane. de re iud. li. vj. **I**tem dicit' i' libello q' reus detinet res 7. occupat si hoc in libello nō esset exp'ssum. an in si. lit. reus esset absoluendus **R**of. tenet q' non. 7. resp'ndit iudicē qui hoc facit 7. d'istinguit. **Q**uia aut possidet aut nō. **S**i possidet est cōdemnand'. **S**i nō. adhuc ex quo liti se obtulit cōdemnand' est ac si possideret **I**stud dicit' **R**of. ponit **J**o. an. in additōe spec. de cau. pos. in rubrica de proprietate. §. 1. **Q**uo ad cōclusionem seu ad petitionē libri vt p'mo peti' p iudicē declarari rem ad. **A.** p'tinere. **I**tem sibi adiudicari. 7. **A.** vt restituat 7. vacuū tradat seu dimittat cōdemnari **V**erbū adiudicari exponunt **J**oh. **I**mo. 7. **A**rchidya. in .c. abbate sane. de re iud. li. vj. id est. iudicare ad se spectare. **E**t dicūt q' ad iudicatio fit p'rie in actionib' que mixtā habent causas. sed res alicuius que ab aliquo alio detinetur petitur restitui. sed iure ciuili petit quis declarare rē ad se p'tinere. **C**onclusio ergo libelli omnia ista cōp'rhēdit. et ita solet fieri. **E**t ita verbū restitui non p'ri-

net solum ad possessorū sed etiā ad petitorū. vt notat' de do. 7. p'uma. c. ij. 7. in spe. de acti. 7. peti. §. sequit'. **E**t ibi p' **J**o. an. in addit'. de libel. p'cept. §. si. §. hoc aut notandus 7. in .c. inter dilectos. de fide instru. in princ'. **Q**uia aliud est restituere rem. aliud possessionem rei. **I**tē peti' res cū fructib' a tpe occupationis p'ceptis. **N**am bone fidei possessor lucrat' fruct' ante lit. p'resta. p'ceptos. **U**nde ista petitiō est intelligēda fm' distinctionē iuris cōmunis. **D**e quo in spec. d' fructib' 7. interesse. §. 1. **D**e hoc p' **J**o. an. i' addit'. de cau. pos. in rubrica de proprietate. **Q**uō autem p'cedit petitiō expensaz lit. 7. super b' fieri debeat sentētia cū sit generalis incerta et de futuro. no. de p'cura. audi. de libel. obla. c. ij. de sequel. poss. c. 1. cum si. **I**n fine libelli ponitur p'restatio. q' ad p'batōnē necessariā tantū se astringit. de iudi. exhibita. de p'bat. licet. §. idem quosq' no. in spe. de excep. §. viso. §. porro. de libel. cōcep. §. vltimo. §. **I**tem cōsueuerūt fieri. **I**tem illa clausula. salvo iure addendi. 7. de fide instru. inf' dilectos. in p'ncipio. **E**t p'ncipaliter aduocatur circa libellos cōcipiendos debet aduertere tria. **P**rimū q' pauca 7. nō sup'flua effundat si tamē ponūtur ibi aliqua superflua dūmodo libellus alias sit aptus nō viciatur. not. de iudi. examinata. **S**ecundū q' ponat necessaria 7. vtilia. que probata suā iurant' intentionē. **T**ertiu' q' ponat generalia 7. nō se artet. vt in processu plures videas 7. diuertitula plura habeat ad fulciēdam suam intentionē. **D**e qua 7. de quibusdā aliis cautelis in spe. de libel. cōcep. §. vltimo. **D**e cautelis vero circa p'rectionē 7. receptionē libelli habendis. in spe. de libel. p'cep. §. sequit'. **I**tē in li. nō exprimit' nomē actionis. videlicet vt sic dicat'. 7. ad hoc p'pono rei v'edicationē. **N**ā hoc nō est necesse maxime fm' canones. vt in .c. dilecti. de iudic. sed sufficit proponi factū. **E**t debet tamen exprimi tale quid p' quod actionis natura cognoscat'. vt ibi no. 7. in specu. de acc. 7. peti. §. primo. **I**tem nō est necesse q' pars subscriptionē cōp'rectionū li. vt p' talem subscriptionē cōstet de die dati libelli 7. **S**ed hoc fit p' tabellionē qui subscribat diem p'rectionis li. 7. dilationē datam reo. 7. ita seruatur. **D**e quo etiam in spe. de libel. cōcep. §. 1. §. necesse dicit' ratio. **I**n personali actione format' sic libellus

Libellus actōis personalis

De libello in actione personali

Gram uobis. rē. q̄
c dictus Seyus p̄fato Titio in de-
cem libris denarioꝝ talis monete
vel pagamēti. vel denarioꝝ currentium. z
cōiter datioꝝ in tali loco teneat ex cā mu-
tui vel obligat̄ existat. ¶ Vel sic. q̄ licz idēz
Seyus Titio memorato teneat i tot libris
denarioꝝ. quos idē Titio eidē Seyo mutu-
ando numeravit vel q̄s bona fide deposu-
it apud eū. Tū hmōi debitū vel dpositū hu-
iusmodi sibi reddere p̄dic̄ debit̄ suo cre-
ditori āndicto soluere d̄dic̄. Quare agit et
petit p̄curator p̄dictus quaten⁹ p̄recognito
quantū sufficit de p̄missis. p̄nūciatis. decer-
natis z declaratis supradictū Seyum Ti-
tio p̄fato in p̄p̄ressa pecuniarū summa ex
causa p̄dicta teneri. eumq̄ eidē titio i hmōi
debito z demmandū. z ad ipsi⁹ solutionē cō-
pellendū fore. ac z demnet̄ z cōpellat̄ p̄ ve-
stram sniam diffinitiuā z cēsurā ecclesiasti-
cam. Dec petit vna cū exp̄sis lit̄. Ad sup-
fluat p̄bationē se nō astringēs s̄z ad eā solū
que sue sufficiūt int̄tioni. de iure addendi.
mutādi. minuēdi. corrigēdi. z alijs vt ē mo-
ris p̄statur. ¶ In isto libello in actione p̄-
sonali exp̄mit̄ causa petēdi mutuū v̄l depo-
situm vel hmōi. z hoc est necessē. vt in. c. v̄l.
de libel. obla. Et quia ponitur in fine libel-
lorum saluo iure addendi rē. vt i forma
¶ Sciendū q̄ aliud est mutare z aliō emē-
dare li. Et cōit̄ d̄z q̄ mutare ē cū sublata ve-
teri actione p̄ponit̄ noua. quasi diceret. q̄ p̄-
prie mutare sit substātia remota in locū ei⁹
aliū subrogare. Emēdare est addere vel de-
trahere quātitati petite. vt in spec̄. de libel.
p̄cep. s. nūc ostēdam⁹. Tū ali⁹ dicūt q̄ emē-
dare est defectū in forma supplere. Quā ḡ vel
v̄sq̄ ad qd̄ tps litis possit mutari v̄l emēda-
ri libellus. potest dici q̄ si actor vult muta-
re bodie non potest. qz necessē habz p̄sistere
oblato libello. Si vult emēdare eo modo.
quia petit pl̄. modo vult petere min⁹ pōt
t̄t̄ minus. modo vult petere mai⁹. pōt v̄sq̄
ad lit̄. p̄testa. postea nō sine nouo libello De
quo tū plen⁹ no. d̄ li. ob. c. ij. Et in spe. d̄ lit̄.
p̄testa. s. nūc ostēdam⁹. Et ibi p̄ Jo. an. in ad-
dictione. Et qz libel⁹ p̄mus in actōe reali cō-
ceptus est in petitorio. Tū qz aliud est iudi-
cium possessoriū seu possess. z iudiciū p̄rie-

tatis seu petitoriū. vt de cau. pos. z p̄rie. per-
totū. Et intentat̄ qn̄qz solū possessoriū. qn̄-
qz vtrūqz simul. qn̄qz solū petitoriū. Etiam
in eodē libro z ab eadē pre. z qn̄ possibilis sit
p̄cursus petitoriū z possessoriū in eo. li. no. in
c. pastorat̄. z. c. cū dilect̄. de cau. pos. z p̄rie.
Possessoriū ē triplex seu possessoriū sūt tres
spēs. s. adipiscēde. retinēde z recupande. d̄ q̄
plene de cau. pos. pastorat̄. in glosa longa.
No. ad intelligentiam z super eo in spec̄. de
causa posse. Unde in interdico recupande
qd̄ competit spoliato p̄ spoliatozem sic for-
matur libellus

Libellus quando agitur in causa spolia-

tionis.
¶ Corā vob rē. q̄ licet tpe spoliatiōis infra
scripte z p̄ plura tpa ante memorat⁹ Titius
fuit in possessione talis dom⁹ z p̄edij in tali
loco sit. cur⁹ p̄ fines rē. Prefat⁹ tū Sey⁹ euz
de possessione hmōi anno tali. mēse tali vio-
lenter expulit z eiecit. z temere possessiones
dom⁹ vel p̄dij eiusdē spoliavit. Quā quidē
domū idem Sey⁹ ab eo spoliatiōis tpe deti-
nuit z occupauit. z detinet occupatā. ¶ Vel
sic. Licet rē. Tamē idē Seyus Titium eun-
dem possessione dom⁹ vel p̄dij hmōi p̄ talē
spoliari fecit. z euz de possessione ip̄a deici-
mandavit z expelli. ¶ Vel sic. ¶ Licet talis
Sempronius noie z p̄emplatiōe Seyi supra-
dicti p̄dictū Titium possessione ip̄i dom⁹ rē
spoliavit. Ip̄e quoqz Seyus eandē eodēz
modo z noie suo factā ratā z gratā habuit z
habet se de dom⁹ vel p̄dij supradicti posses-
sione intromittēdo. ¶ Vel sic. q̄ licz rē. Tū
cum idē Titio esset possessor dom⁹ p̄dicta
p̄ Sempronium violēter spoliatus z de ipsa
possessione eiecit. memorat⁹ Seyus domū
hmōi ab eodē deiectore recepit. sciens p̄di-
ctum Titium possessione ip̄i p̄ eundē Sem-
pronium vt p̄mittit̄ spoliatū. Quare agit z pe-
tit p̄curator p̄dictus noie quo supra q̄tinus
cognito q̄ntū sufficit de p̄missis p̄nūciatis.
decernatis z declaratis possessionē domus
p̄dicte seu p̄dij rē. mihi violēter ablatam fu-
isse z esse restituendā cū fructibz. exinde a tē-
pore spoliatiōis p̄dicte citra p̄ceptis z q̄ p̄ci-
pi potuerūt ac dānis z interesse. q̄s fructus
singulis annis ad tot maldra frumēti Er-
fordensis mēsure. Damna s̄o z interesse ad
tot libras vel marchas rē. estimat̄ spoliatus
supradict⁹. vestra iudiciali salua estimatiōe
¶ Predictūz Seyū ad p̄missa eidem Titio

Libellus spoliatiois

Ademnadū ac cōpellendū fore. ac demne-
tis: cōpellatis p̄ vestra sniam diffinitiuam
zē. vt in alijs formis. ¶ In isto libello p̄mo
narrat quō Titus spoliatus est p̄ Seyū posses-
sione dom⁹ vel p̄dij. Et ita cōpetit spoliatio
titio p̄tra Seyū spoliatorē interdictuz vñ
vi. de resti. spo. in lris. cū ad sedē. ca. grauis.
cū si. Secūdo q̄ titus spoliatus fuit de māda-
to Seyū p̄ aliū. Tertio q̄ fuit spoliatus noīe
p̄templatōe seij. z ipe seijus spoliatiōe ratā
habuit. Vñ isti om̄s tenerent̄ interdicto. vt
in. c. cū ad sedē. s̄ alle. Vel quarto q̄ Titus
fuit spoliatus p̄ Semproniu: licet nō nomīe
seij vel mādato ei⁹. tñ Sey⁹ rē hmōi a sem-
pronio deiectione sciēter recepit. Vñ tenet̄ i-
terdicto p̄ decre. vnde vi. p. c. sepe. de resti.
spo. fm̄ vnū intellectū eiusdē. c. Vel fm̄ ali-
um p̄ditōe ex eadē decre. etiā si p̄clusio li. est
cōmunis ad q̄dlibet istoz. Ad quālibet nar-
rationē hmōi apta est petitio p̄clusiua p̄di-
cta. Et in hmōi interdicto est necessariā al-
legatio z p̄batio duoz. s. possessiōis z deie-
ctionis. de offi. dele. p̄sultationibz. z h̄ qñ in-
tentat̄ interdictū p̄ ip̄um spoliatorē. Sz qñ
p̄ eū q̄ mādauit ibi cū h̄ p̄batio oportet man-
datū. Vel qñ p̄tra eū q̄ ratā habuit zē. tūc
oportet etiā p̄batio ratiōationē q̄ spoliatio
ip̄i noīe vel p̄templatōe fuit facta. qz ratū ha-
bere q̄s nō pōt qd noīe suo nō est gestū. d̄ re
in. li. vj. Vñ si p̄tra eū q̄ nō spoliavit nec mā-
dauit nec ratū habuit. s̄ sciēt̄ rē recepit zē
Ibi oportet etiā p̄batio sciam. Vñ dic̄ Do-
stien⁹ notabiliter in dicta decre. sepe q̄ q̄ sciē-
tiaz allegat eā p̄bare debet. Et cū ḡue sit istā
p̄bare p̄ tāto laudat ipe q̄ p̄ponatur p̄ditio
ex canone reintegrāda. iij. q. i. p̄ qd auxiliuz
subuenit ei q̄ possessiōe qualiter cūq̄ ami-
sit. Sunt tñ diuersi eiusdē canonis intelle-
ctus. vt ibi no. z in. c. cū ad sedē. z in. c. sepe
alle. Itē in li. peti⁹ possessiō restitui. qz meli-
us p̄nūciat iudex inter p̄dictā possessiōez
restituendā q̄ rē restituendā. De q̄ in spe. de
rest. spo. s. j. d̄. z no. p̄ Jo. an. in. c. cū ad sedē
sepe alle. Itē peti⁹ res cū fructibz perceptis
z qui p̄cipi potuerūt. no. in. c. grauis. d̄ resti.
spo. Item cū damnis z interesse. vt ibi. Et
etiā de iniurijs tenet̄. vt ibi plene no. Et de
benē hoc casu fruct⁹ a tpe deiectionis. vt ibi
no. Si aut̄ q̄s spoliatur rebz mobilibus p̄t
sic formari libellus
¶ Corā vobis zē. q̄ anno tali. mēse tali. p̄-
dic⁹ Sey⁹ Titū p̄fatū in tali loco vel iti-

nere p̄stitutū inuasit. eūqz rebz suis. s. libris.
vestimētis. pecunijs. z alijs q̄s deferēbat re-
mere dep̄dauit. res hmōi ab eo rapiendo z
sibi auferēdo violēter. quas ad tot libras de
narioz talis monete estimat. vestra iudicia
li salua taxatiōe. Quare petit z agit p̄cura-
tor p̄dic⁹. q̄ten⁹ p̄cognita zē. p̄nūciatis. de-
cernatis z declarēt̄ p̄dictū Seyū spoliato-
rem temerariū ad restitutiōez rez p̄dictarū
seu estimatiōe eaz p̄paratā teneri titio sup̄-
dicto. z ad h̄ sibi p̄demnadū z cōpellendū
fore. nec nō p̄demnetis z cōpellatis p̄ vestram
diffinitiuā zē. ¶ In tali li. z p̄simili nō op̄t
specificatiōe fieri z exp̄sionē singularium
rez. qz p̄bata violētia p̄ testes. res p̄banē p̄
iuramentū violentiā passi. De q̄ qd me. ca.
c. vlt. de or. cog. c. ij. cū si. Itē exprimit̄ loc⁹
z tps. qz tale interdictū in formā z includit
iniuriā. Vñ posset etiā spoliatus petere satis-
factiōe z emendaz p̄ iniuriā. vt supra dicit̄.
¶ Argo illoz exp̄sio in libello est faciēda licz
ciuiliter agat. de p̄cura. tue. Itē qz i libello
ponunt̄ s̄ba gerūdina. videlicz rapiēdo. au-
ferendo zē. Sciendū q̄ qdā aduocati reoz
excipiūt talē libellū nō p̄cedere. Rō fm̄ eos
qz gerūdina nihil ponit s̄ pot̄ determinat
sed hoc nō est vez. quia gerūdina etiam ali-
quid ponūt. z resoluunt̄ in s̄bū indicatiū.
vt no. ff. z. l. de eden. sup̄ rubz. Idē em̄ est
dicere. dep̄dauit rapiēdo. ac si diceret̄ dep̄-
dauit z rapuit. Itē qz in sentētis ponūt
gerūdina. vt patet de re iud. ad apostolicē. s̄
auctoritate apo. firmē inhibēdo zē. Quare
ergo nō ponent̄ in libellis cū snia debeat
esse p̄formis libello. de symo. licet hely. cur.
si. De quo p̄ Jo. an. in addi. spe. de li. p̄cep.
s̄. nunc aut̄ zē Jam aut̄ libello oblato z p̄-
recto iudici p̄ actorē vel ei⁹ p̄curatorē reus
vel ei⁹ p̄curator petat ei⁹ copiā inherēdo p̄-
testationi de nō cōsentiedo in iudicē zē. Si
talis est iudex cui⁹ iurisdicciō nō est fundā-
ta. z sibi dari seu cēdi inducias. z vocātur
hmōi inducie deliberatoriē. ¶ Et de indu-
cijs citatorijs. deliberatorijs. z p̄paratorijs
z iudicatorijs notat̄. iij. q. ij. in summa. De
istis z alijs viginti speciebz induciarū in spe.
de dila. s. j. Et inducie deliberatoriē d̄ qd
ad p̄ns. xx. sunt dies a iure taxate. iij. q. iij. of-
feratur. nō tñ sic sunt statute i tali nūcro die-
rum qñ iudex eas abbreviare possit. antē
circūstantijs negocij z distātia locoz. vñ p̄-
lōgare. no. de p̄cur. dilect⁹. de appel. cum sit

Libellus spoliatiois

Romana. vt in glo. ij. z in regula indultum de re iu. li. vj. **U**tra autem iste inducie sint s̄ substantia sic libellus. no. p. Jo. an. xvij. q. iij. vr. or. p. In. z Hosti. de libel. ob. c. j. **E**t dicunt comuniter doctores q̄ sint de suba si petatur. Quia licz iudex possit illas artare ex ca. no. tamē potest eas reo inuito penit̄ denegare. vt in. c. j. de dila. z in clemē. sepe. de ver. si gni. in glo. cum petisio. Iudex ergo h̄z decernere z dare seu fieri mādare copiā libelli reo exp̄sis actoris. de quo in spe. de li. obl. **E**t potest cedere inducias reo vt dixi. statuendo ip̄i reo terminū ad om̄s dilatorias exceptiōes p̄ponēdas. Postea nō audiat reū sup̄ dilatoria exceptiōe. nisi in tribz casibz. vt in. c. pastoralis. de excep̄. **E**t ista om̄ia sunt per tabellionē scribenda i actis sub hac forma vel consimili

Deinde Anno quo supra die tali. tali hora cōparuit in iudicio corā iudice predicto talis p̄ncipalis. vel talis ei⁹ p̄curator. z libellum ei⁹ in scriptis obrulit infra scripti tenoris. **E**t aduerso talis p̄ncipalis vel talis ei⁹ p̄curator corā p̄dicto dño iudice eo adhuc sedente. p̄ tribunali petēs p̄dicti libelli copiam decerni. z terminū cōpetentē ad delibrandū sibi postulauit p̄ ip̄m dñm iudicē assignari. cui ip̄e iudex copiā libelli fieri z dāri p̄ me notariū decreuit. z inducias petitali sibi cōcedendo. z talē diē zc. ad p̄ponendum om̄s dilatorias exceptiōes sibi forsitan cōpetēs. Alioqñ dicto libello r̄ndendo p̄ termino ipsaz p̄tū vel eaz. p̄curatorz de cōsensu p̄empt. assignauit. Acta sunt hec zc.

Corā ordinario tabellio breuiter sic sollet subscribere diē porrectionis libelli z dilationē reo datā isto modo.

Adhibito s̄ libello p̄ talē actorē vel talē ei⁹ p̄curatorē in p̄ntia talis rei vel ip̄i p̄curatoris. Anno tali. die tali r̄ndebit p̄ p̄tē ip̄ius rei. vel p̄ponētur om̄es dilatorie vl̄ declinatorie exceptiōes die vel feria tali zc. **R**e⁹ accepto libello z obtētis inducijs consulat aduocatū sup̄ eo. **E**t quō in deliberādo debeat se reus h̄re. tradit Guil. in spe. de acti. z peti. s̄. in anterioribz. **E**t si re⁹ uenit i actiōne reali. s̄ ip̄am rem petitā ab eo nō possidet nec detinet veniat in termino statuto coram iudice dicēdo se nō possidere nec detinere zc. petitā in libello. z res est expedita. q̄a tūc dimittet. ff. de rei vendi. l. in rem. d̄. appellat. ex p̄te. de quo de excep̄. c. vl̄. z de rei iudi.

abbate sane. li. vj. **S**i autē possidet. s̄z nom̄e alieno habet paratū auxiliū. in. c. qm̄ frequenter. s̄. q̄ si sup̄. vt lit. nō p̄test. qz habet facultatē nominādi dñm in iudicio z se exonerādi. vt ibi. **S**z si possidet noīe p̄prio. tūc offerendo se defensionī videat si habeat aliq̄s exceptiōes p̄tra iudicē. p̄tra actorē. vel cōtra ei⁹ p̄curatorē. vel p̄tra libellū z ei⁹ formam. istas in termino sibi assignato om̄s p̄ponat. vt no. in alle. c. pastoralis. **P**ro q̄ scienduz q̄ exceptiōnū diuerse sunt sp̄es. qz alie sunt p̄emptorie. alie dilatorie. alie anormale. alie mixte. vt no. de excep̄. exceptionū. in glo. z p̄ Hosti. in summa. eo. ti. s̄. ij. **P**len⁹ in spe. e. ti. s̄. j. ij. z. iij. z ibi in addi. tangunt etiaz alie diuisiōes. qz alie sunt p̄petue. alie tempales. alie p̄sonales. alie reales. de quo ibi. **D**e p̄emptorijs videbim⁹ suo tpe. **D**e dilatorijs ad p̄ns videndū **U**n̄ dicunt dilatorie quia causam differūt. instic. eo. ti. s̄. appellat. **E**t dilatoriaz alia est dilatoria iudicij alia solutionis. Dilatoria iudicij est multiplex. quia alia peti⁹ rōe iudicis. alia rōne actoris. alia rōe ipsi⁹ rei excipiētis. vt qz est p̄uilegiatus vel alias habet ius reuocādi domū. vt d̄ fo. cōpe. c. vl̄. **A**lia rōe p̄curatoris. alia rōne rescripti. alia rōe loci. alia rōe t̄pis. s̄. feriarnm alia rōne loci. qz extra dyoc. alia rōne cause alia rōe libelli. alia rōe fori. s̄. **D**e q̄ in spe. de excep̄. s̄. j. s̄. dilatorie s̄o. **E**t iste regulariter p̄ponēde sunt añ lit. p̄test. postea s̄o nō. nisi i certis casibz. de offi. dele. insinuante. **E**t qñ plures cōpetūt que illaz debeat p̄mponi no. in. c. alle. pastoralis. de excep̄. z. c. in monasteriū. de rei iudi. **E**t magna ē diuersitas inter doctores de exceptiōe recusatiois an illa debeat esse p̄or. **T**amē Jo. an. ibi i nouella dicit conclusiue q̄ oīs exceptio p̄ quam negatur iurisdicctio iudicis p̄cedit exceptionem recusatiois. **U**tilis tñ est p̄testatio d̄ tali exceptiōe recusatiois. s̄z nō necessaria. **A**lias tñ exceptiōes q̄ nō afficiūt iurisdictionē p̄cedat recusatio. **E**t h̄ dicit tenendū post factū añ factū p̄sulit cū **T**an. cui⁹ opinio ibi habetur in glo. quicūqz. c. inter monasteriuz **S**i ergo re⁹ habet exceptionē inducentē nullitatem iurisdictionis. puta p̄ quā reddi⁹ rescriptum nulluz. vel p̄sona iudicis inabilis. vt si dicat rescriptū impetratuz ab excōmunicato p̄pter qd̄ est nullū regularit̄. de rescript. c. ipso iure. li. vj. **U**el iudicē excōmunicatuz fuisse tpe impetrati rescripti i quem non cadit iur.

aridictio. vel si tem exceptionē istā pmo pponat. qz pus est mittēda securi ad radicem. s. ad iurisdictionē. vt. iij. q. vj. §. exceptio. si nō hz talē. hz tñ aliā ptra psonā iudicis actoris z pcuratoris. Tūc pmo pponat exceptiōem recusatiōis ptra iudicē. vt no. in. c. pastoralis z in. c. inter. s. alleg. Vel meli⁹ pponat simul disiunctim seu subalternatim. Et istā suspitiōnē pmo pponat seu psequat. vt in dicto. c. pastoral no. Quō autē recuset ordinarius z corā quo sit pbanda exceptio. le. z no. de fo. cōpe. si q̄s s̄ clericū. z. c. licet. de appel. cū speciali. Quō autē delegat⁹ recuset z corā q̄ sit pbanda recusatio. habet de off. dele. sup q̄stione. z eo. ti. si ptra vnū. li. vj. cū pcorō. Et est recusatio a iudice vel iurisdictionē declinatio p exceptionē suspitiōis pposita. Et licz ex vna sola causa iudex recuset. puta qz suspectus. iij. q. v. qz suspecti. vt lit. nō ptest. accedens. j. z. ij. de appel. cū spēali. Illi⁹ tñ suspitiōnis sunt mlte cause. z. xvij. enumerant i ca. legitima. de appel. li. vj. Et p̄t sic formari exceptio recusatiōis q̄ in scriptis est pponenda. de q̄ tñ in. c. qm̄. de pba. z ibi i glo. sup s̄bo exceptiones zc.

Forma exceptionis recusationis
Corā vobis dño iudicetali zc. pponit pcurator pcuratorio noie zc. talis z dicit s̄ psonam vestrā excipiēdo qz cū tal aduersari⁹ suus vester sit p sanguine⁹ domestic⁹ vel familiaris zc. vos ex causa hmōi sibi estis vebementer suspecti. Et qz piculosum ē corā suspecto iudice litigare. iō rō dicit vt vos z iudiciū vestrū recuset. Idcirco vos tanq̄s sibi in ste suspectū ex cā p̄dicta recusat. z causam suspitiōis hmōi sepbatuz offert coram arbitris. quos cōiter eligere vna cū aduersario est parat⁹. Et si in cōi puenire nō p̄t. talē noiat z eligit p pte sua. z h̄ q̄n iudex recusat⁹ est ordinari⁹ vel delegat⁹ vnic⁹. Si p̄o est delegat⁹ h̄ns collegā. z dati sunt cum clausula qz si ambo. tūc corā collega est pbāda exceptio recusatiōis. Vñ tūc dicat excipiens z cām suspitiōis hmōi se offert coram collega vestro legitime pbatuz. Si simplr recurrit ad arbitros. vt in. ca. si ptra vnum. de offi. dele. li. vj. Et ibi q̄n delegat⁹ vel officialis ep̄i recusat. Vel si est subdelegat⁹ tūc debet fieri pbatio corā delegato. vt in. c. super q̄stionū. de offi. dele. eū fo. z. §. si. De q̄ plene no. in. c. cū speciali. de appell. Et ordinarius recusat⁹ potest causam alteri cōmit

tere. de fo. cōpe. si q̄s ptra clericū. z. c. cū speciali. de appel. Et an hoc possit delegatus et q̄n habet in. c. iudex. de off. dele. li. vj. Et q̄s dicit in forma exceptiōis qz recusans offert pbationes cause recusatiōis. z petit electionē arbitroz. Dic̄ In. in. c. cū speciali. sup alle. qz hoc nō est necesse. sed hoc iudex habet ab eo req̄rere. de quo ibi. z hoc q̄n re⁹ recusat. Potest etiā actor reculare iudicē. nō tamen delegatū quē impetrauit ex veteri causa sed ex supuenienti. de offi. dele. insinuante. z ca. sup questionū. Ordinarius potest reculare vt in. c. alle. si quis ptra clericum. de fo. cōpe. z tunc actor debet z potest sic formare suaz recusationem

Forma recusationis ordinarij
Domine ep̄e ego vellē puenire aduersariū meū talē subditū vestrū. sed qz iste est cōsanguine⁹ vel amicus vester specialis. z vos tanq̄s nimis fauēs eidē mihi estis ex hmōi cā suspectus. Ideo supplico quaten⁹ causaz huiusmodi alteri cōmittatis. seu mihi des̄ delegatum. zc. Quō autē pcedat in articulo recusationis. i. suspitiōis. le. z no. in. c. suspitiōnis. de offi. dele. de appel. cum speciali. eodem ti. leguma. li. vj. cū remis. suis. Et d̄ ar bitris sup hoc eligēdis. q̄ arbitri iure appel letur in. c. de arbi. de off. dele. li. vj. Si vero reus nō habet exceptiōem ptra psonā iudicis. videat an sibi cōpetant alie exceptiones videlicet ptra psonā actoris. an sit minor vel excōmunicat⁹ zc. Et exceptiōes q̄ p̄t fieri s̄ actorē ponit spe. ti. de actorē. §. pmo. v̄ s̄ forum vel locū zc. vt sup̄ dixi

Exceptio ptra actorem.
Potest ergo sic excipere contra actorem. Procurator nomine pcuratorio discreti viri. Sen̄ p pte Titij in iudiciū z causam vocari. coram vobis dño ep̄o vel offi. zc. pponit z dicit excipiēdo qz p̄fatus Titius est in pupillari etate p̄stitutus. quare in iudicio eē z agere non potest. nec debet admitti. vt p se stando in iudicio psequat. Idcirco cōpetit p vos p̄nunciari. decerni. z declarari p̄dictum Titij psonā stādī in iudicio nō habere. Nec eū ad agendū esse admittendū. de bellum potest sic excipere reus

Exceptio ptra libellum
Excipiēdo pponit pcurator noie zc. ptra p̄tensum libellū sibi corā vobis honorabili dño decano iudi. vel offi. p pte tal oblatum

EXCEPTIONIS

Et dicit q̄ huiusmodi p̄tensus libellus ob
scurus est. generalis. incertus. dubius. confusus
z ineptus. z alias r̄c. z ad eum p̄ pte p̄dicti. **H**
minime r̄ndendū. r̄c. maxime ex eo quia in
eo nō exp̄m̄t̄ causa petēdi cū tamē datus sit
in actione p̄sonali. vel ex eo quia res petita
minime specificatur p̄ cōfinia vel alias. sic
q̄ reus valeat deliberare. vel q̄ manifestaz
p̄tinet p̄trarietate z ineptitudinē. **I**deo per
iudicē ex officio repellend⁹ z r̄nciend⁹ est
z limitad⁹. **Q**uare petit p̄curator p̄dicto
nomine quo supra quaten⁹ p̄nuncietis. de/
cernatis z declaratis. passerto libello tanq̄
obscuro. incerto. z inepto. p̄ parte p̄dicti. **H**
nō fuisse nec esse r̄ndendū. **I**psūq̄ libel
lum p̄tensum r̄nciendū z repellendū. ac p̄/
dicum reū a vestra instātia iudicij absolue
dum r̄nciatis z absoluatis. **I**psū actorē
sibi in exp̄nsis p̄terea factis condemnādo
saluo iure addendi r̄c. **Q**uā causa petēdi i p̄/
sonali actione est exp̄m̄da patet de libelli
obla. c. vlt. **E**t in reali est res exp̄m̄da z p̄
p̄ntia specificāda. vt de libel. ob. c. ij. vt sup̄
dictum est. **E**t sciendū q̄ cautū est sic pete
re. vnde nō debet petere reus q̄ actor decla
ret libellum obscurū. vel ineptū emēdet. q̄a
sic instrueret ip̄m actorē. sed petat vt supra.
Et tūc postea s̄m formam h̄mōi petitionē.
habet interloqui iudex. vt no. de libel. obla.
ca. vlt. z in spe. de libel. p̄cep. §. sequit̄ vide
re. **I**tem p̄cepto. z. §. ad hui⁹. p̄. caut⁹ etiā
Et qualiter vlt̄ ex q̄b⁹ causis impugnari pos
sit libell⁹. ponit **B**uil. in spe. de li. p̄cep. §. in
ca. vlt. **U**el si reus vult declinare for̄ iudicis. vt
quia est laic⁹. z est causa p̄phana z coram ec
clesiastico iudice p̄uenit. potest sic excipere. p̄/
curator noīe p̄curatorio. talis scz rei p̄ponit
z dicit excipiēdo q̄ cū causa in p̄tensio li. p̄ze
dicto reo p̄ parte actoris. **C**oram vob ho
norabili dño offi. vel iudi. r̄c. oblata p̄posita
causa sit civilis z p̄phana. ip̄sq̄ reus laicus
existat z paratus coram suo laico iudice se
culari r̄spōdere. cui⁹ forum actor̄ seq̄ debz
Ideico libello p̄dicto z supra causa hu
iusmodi p̄tensa corā vobis r̄ndere nō tenet̄
sed ad iudicem suū fori secularis. videlicet
talem. est remittēdus. **Q**uare petit per vos
p̄nunciari decerni z declarari p̄dictum reū
ad r̄ndendū li. passerto. vel alias sup̄ cau
sa p̄dicta litigandū corā vobis nō teneri. s̄
ip̄m ad p̄dictum suū iudicē cōpetentē secu
larem remittendū fore z remittat̄ p̄demnā

do sibi actorem in exp̄nsis. r̄c. **I**sta ecce
ptio p̄batur p̄ ca. nouit. de iudi. z. c. cum sit
de fo. compe. z. c. licet z. c. ex parte. eodem ti.
Si ergo in termino dato ad deliberand⁹
reus opponit exceptionē dilatoriā aliquam
de p̄missis. vel aliam. actor vel eius procura
tor petat eius copiā sibi decerni p̄ iudicem z
terminū cōpetentē ad replicandū assignari
q̄d habet facere iudex. **E**t hec scribunt p̄ ta
bellionē sub hac forma

Forma actū in actib⁹ signandorum
Termino p̄dicto adueniente videlicet ta
li die cōparuit coram p̄dicto dño iudice se
denti pro tribunali ad ius reddendum. tal
reus vel talis eius p̄curator z exceptiones i
scriptis obrulit. quaz tenor inferius cōtine
tur petens istas admitti. **T**alis vero actor
vel ip̄s⁹ procurator cōparuit ex aduerso. et
earundē exceptionū copiā sibi decerni et
dari petiuit. ac terminū competentem ad re
plicandū z dicendū ztra exceptiones huius
modi sibi cōpetierit contra eas ei assignari.
Cui iudex p̄fatus copiā petitā decreuit
z tales diē ad replicandū z dicendū contra
exceptiones huiusmodi si voluerit. p̄ termi
no peremptorio sibi assignauit

Coram ordinario scribere solet tabellio
breuiter in fine exceptōis isto mō. **E**xhibis
his exceptionib⁹ p̄ talē reū vel ei⁹ p̄curatorē
in presentia talis actoris vel sui procurato
ris. **A**nno tali. die tali respondebit vel ztra
eas replicabitur p̄ parte actoris tali die. quē
terminum de vtriusq̄ cōsensu ad hoc duxi
mus p̄figendū. **A**ctor ergo in termino sibi
ad dicendū ztra exceptōes statuto potest re
plicando exceptionē elidere. videlicet exce
ptionis replicatōe. id est resolutōne illo mō
Cōtra exceptōes p̄tensas z oppositas p̄ p̄
te talis rei r̄c.

Forma replicationis cōtra exceptōem
recusationis iudicis.

Corā vob honorabili dño iudice vos ex
tali causa vt suspectū recusando p̄ponit p̄cu
rator p̄curatorio noīe talis actoris. z dicit
replicando q̄ exceptōes h̄mōi fr̄uolez fru
stratorie nō sunt admittēde. nec ip̄e re⁹ vos
z vestrā p̄sonaz poterit taliter recusare. **C**ū
z si p̄dic⁹ actor sit p̄sanguine⁹ vester. tamen
quia etiā ip̄e re⁹ est p̄sanguine⁹ vester. idcir
co par affectionis causa suspicionem tollit.
Uel sic. **L**icet ip̄e actor vester dicat amicus
q̄ tū si aliqua inter vos z eum est amicitia

Dilatatoria solutio

Ista est leuis et modica. et talis non est propter quam merito debeat ut suspectus recusari. cum non omnis amicitia sufficiens sit causa ad iudicem recusandum. Quare predictus petit procurator quatenus passertis exceptioibus non obstantibus pronuncietis decernatis et declaratis si predicti actoris fuisse et esse respondendum et in causa huiusmodi procedendum ad ulteriores. Ipsiusque reum ad hoc cogendum fore atque cogatis. et eum predicto actori in expensis legitime condemnatis.

¶ Nec replicatio colligitur ex nota. in ca. accedens. ut lit. non pretest. et ex not. in c. postremo. de appel. in glo. p. sed versus ad quem quod dicitur de offi. delega. insinuante. glo. j.

¶ Contra exceptionem declinatoriam fori potest actor sic replicare

¶ Replicatio contra exceptiones prentas talis rei procurator procuratorio nomine talis actoris ponit et dicit. quod exceptiones huiusmodi prentes non procedunt nec sunt admittende. sed tanquam frustratorie et friuole repellende. Nam licet uentus sit laicus et causa p[ro]bana. locus tamen domicilii rei est de vestra iurisdictione temporalis. Vel sic. de consuetudine tamen longeva et prescripta legitime vobis iurisdictione competit et cognitio in hac parte. Vel sic. Ipse tamen secularis iudex rei est sepius super hoc pro parte actoris instans et humiliter requisitus. quod tamen ipsi actori iusticiam ministrare neglexit vel recusauit etc. Quare petit ut supra dixi in prima replicatioe. Ista replicatio fundatur super c. licet. de foro. compe. et c. si duobus. de appel. cum similibus. Et post istam replicationis oblationem aliqui reus petit copiam et terminum ad duplicandum. Vel si renunciet duplicationi et petit interlocutoriam. totum debet scribi pro rebellionem in actis. Et potest colligi forma scribendi ex precedentibus. Que autem sit replicatio et quomodo debeat esse talis quod afficiat tollat seu elidat vel viciet ipsam exceptionem sicut exceptio actionem vel actum viciat cui opponitur. plene non pro Jo. an. in c. a nobis. de excep. et in c. vlt. et de or. cog. Et dicitur quod replicatio est allegatio actoris pro qua resoluitur exceptio. in sti. de repli. in dn. Vel latius sumendo omittatur verbum actoris. Unde replicatio est etiam exceptio. Et dicitur quasi exceptionis exclusio. ff. e. l. penult. Et tantum de exceptionibus dilatoriis iudicij etc.

¶ Exceptio dilatatoria solutionis

¶ Dilatoriis solutionis que debent ante lit. pretest. pro

ni. et si de ea constet videlicet quod differenda est solutio. tunc impedit processum et inducie duplicabuntur. quia perit plus tempore. de pl. pretest. c. vnico. Si non constat probabitur post lit. pretesta. p. Inno. et alios in c. pastoralis. de excep. Et in spe. de excep. §. nunc videndum restat in pn. Et formam postea videbis. Est etiam exceptio anormala. ut est exceptio excommunicationis in vim dilatorie opposita. Et dicitur anormala quasi sine regula. quia non sequitur normam aliarum exceptionum. quia in qualibet parte lit. et post lit. pretesta. vel etiam ante sententiam potest opponi. ut in clem. vnica. de excep. et c. pia. eo. ti. li. vi. Si tamen reus omittat eam opponere maliciose et dolose ut actor fatigetur. talis condemnabitur actori in expensis. ut in c. exceptionem. de excep. Et potest eadem exceptio bis opponi. sed ultra duas vices non opponitur. ut in c. pia. eo. ti. li. sexto. Potest et sic opponi et formari talis exceptio

¶ Procurator talis rei ponit excipiendo et dicit quod vos dominus iudex ad instantiam talis actoris in causa quam mouet seu mouere intendit predicto reo coram vobis procedere non potest nec eum ad agendum seu causam inceptam persequenda debetis admittere seu audire. nec ipse potest in iudicio stare tanquam actor. pro eo quod pro talis iudicem ordinarium vel delegatum. vel auctoritate talis canonis est maioris excommunicationis sententia innodata. Quare petit predictus procurator per vos pronunciari. decerni et declarari predictum excommunicatum repellendum esse ab agendo quem et repellat. Et in ista exceptione excommunicationis debet exprimi nomen excommunicatoris. et species excommunicationis debet exprimi. alias non est admittenda. Et talis debet probari infra octidies a peritissimis documentis. Alioquin debet excipies condemnari in expensis. quod frequenter maliciose. psuevit opponi. ut in c. pia. de excep. li. vi. ubi de ista exceptione plene. Et quod tam ille quam alie exceptiones consuenerunt maliciose opponi ad litis protractionem.

¶ Unde iudex potest cogere excipientes ut prestet iuramentum de malicia quod eas maliciose non opponat. de quo in spe. de excep. §. ij. Potest etiam iudex. Nam hoc iuramentum de malicia potest in quacumque parte litis exigere iudex quando sibi videbit expedire. ut dominus iudex quando sibi videbit expedire. ut dominus iudex ad uocatos maliciose exceptiones tales pro reo committentes. vide in spe. de excep. §. vi. p. etc.

Exceptio peremptoria

nota fm **Uber.** circa finem. **Cōtra** p̄dictas vero exceptionē excōmunicatōnis potest replicare actor isto modo

Qualiter actor replicare debet cōtra exceptionem anormalam

Coram vobis honorabili dño iudice talis procurator talis actoris cōtra exceptiōez p̄ parte talis rei sibi oppositā replicādo p̄ponit. **z dicit** q̄ p̄dicta exceptio in facto nō est vera nec admittenda. q̄ licet p̄dictus actor alias p̄ talē iudicē fuerat excōmunicat⁹. ipse tamē ab eadē sentētia est p̄ ipm iudicem absolutus. **Ad** q̄d p̄bandū litteras absolutio nis pducit. **z petit** p̄ vos p̄nunciari p̄dicta exceptione nō obstante esse in causa pcedendum **z pcedi** videndū ad vltiora. **Vel** potest sic replicare

Coram vobis zc. vsqz ibi. **Et dicit** q̄ p̄ asserta exceptio nō procedit. sed frivola est **z frustratoria.** nec eius p̄textu debet actor ab agendo excludi cū ipa excōmunicatōis sententia p̄fesa quā allegat nulla sit **z irrita** ipō iure p̄ eo q̄ intolerabilē cōtinet errorem. vel pro eo quia ante sniam eandē assertam ipse actor ab ea **z p̄dicto** iudice eam pferente ex causa legitima appellavit. vel quia ipsa sententia est p̄ nō suuz iudicē lata. **Iste** exceptiōes probant de arbitris. c. innoyit. d. sen. excō. p̄ tuas. de p̄sue. ad nostram. cū si. d. iud. di. at si clerici. cum si. te cōcord.

Forma duplican. actoris

Reus aut potest sic duplicare. dicēdo cōtra replicationē **Pro** pte talis actoris cōtra exceptionē talis rei oblatā zc. proponit pcurator ipsi⁹ rei duplicando. **Et dicit** q̄ ipa replicatio p̄fesa est inutilis **z inualida.** nec exceptionē ipsi⁹ rei verā **z legitimā** inficere potuit **z viciare.** cum ille a quo actor se absolutum assertit absolutiōis tpe minime habuit absoluēdi potestates. **Quare** petit pcurator ipsi⁹ rei p̄dictis suis exceptiōibz inherēdo p̄ vos p̄nunciari **z fieri** put in ipis exceptiōibz ē petitū. **z actorē** sibi in expēsis p̄dēnari. p̄positis sic exceptionibz. replicatiōibz. duplicatiōibz. **z aliqñ** triplicatiōibz. quadruplicatiōibz. tandē ptes vltioribz sup b̄ altricatiōibus renūciatis. petāt interloqui sup exceptione vel replicatione sua. **index** p̄ suā interlocutoriā. p̄nunciabit sup exceptiōe an obstat vel nō. vel si sup ea inducte sint p̄batōes. an sit p̄bata vel nō. **Quia** tales exceptiōes dicunt emergētes. **z sup** illis est p̄nuncianduz.

licet sup incidenti nō sit necesse pronūciare. **De** quo plene de ord. cog. c. i. **Et** an sit p̄nūciandū sup exceptiōe rei vel replicatiōe actoris. no. plene in. c. a nobis. de except. p̄ doct. **Quia** si exceptio est emergēs tūc q̄ntūcūqz sequat replicatio. duplicatio. triplicatiō zc. satis erit sup exceptiōe p̄nūciari. vt ibi nota. **Est** etiā vt dicit exceptio mixta. vt si re⁹ dicat se debitū petitū p̄misse sub cōditiōe. s. si **Tit⁹** ascēderit capitoliū. **Ista** vocat mixta ideo quia dubiū est an sit dilatoria an p̄emptoria. **Nā** si extabit p̄ditio erit dilatoria si nūqz extabit p̄ditio p̄emptoria. qñ ergo sit opponenda ante litis contestata. vel post. tangit **Guil.** in spe. de except. §. i. in fine.

De exceptionibus peremptorijs

Exceptiōes aut p̄emptorie an lit. p̄test. regulariter locū nō habēt s̄ post. **Excipiūtur** tres casus. videlicet qñ excipit de re iu. trāfacta. vel finita. **Iste** tres p̄empt. sunt p̄uilegiate q̄ an lit. p̄testa. opponi p̄nt. **z ipam** lit. p̄testa. impediūt. vt in. c. j. de lit. p̄testa. li. vj. sic habēt naturā p̄iudicialiū q̄ p̄cessui p̄iudicant. **Et** quōd āttuor modis d̄r positio vlt exceptio p̄iudicialis. no. de or. cog. c. tuā. ibi de h̄ p̄ **Den.** insti. de acti. **Et** in spe. de acti. **z petit.** §. p̄iudiciales. **z in. c.** exceptiōis. de lit. p̄test. li. vj. **Aduertendū** q̄ sunt exceptiōes p̄emptorie que p̄poni p̄nt **z p̄bati** an lit. p̄testa. **z post** vsqz ad p̄clusionē cause. vt sunt p̄dicte tres p̄uilegiate. **Alique** tamē sūt que nō possunt an lit. p̄test. opponi. sic vt lit. p̄testationē impediāt. sed solū post lit. p̄test. vsqz ad sniam seu cōclusionē cause. **z istud** est regulare. **Item** sunt aliqñ que etiā post sententiā possunt opponi **z p̄bati** etiā si a sententiā nō fuerit appellatū. sicut est exceptio compensatiōis. de quo de or. cog. ca. vlti. d̄ fide instru. cum **Jo.** **Et** in spe. de appella. §. penul. §. sed nūquid in causa. **Un** exceptiōnum p̄empt. aliqñ sunt que nō stant p̄ se. s̄ stant inquantū cōcernunt p̄ncipales actiones. vt exceptio pacti de non agendo. **z con**similes que nō opponūtur p̄ sententiā. nisi in causa appellationis. quia vis seu effectus illarum tollitur p̄ sententiā. **Alie** sunt que stant p̄ se sic q̄ de sui natura nō cernūt p̄ncipales actiones. **z sic** vis istaz nō tollitur p̄ sententiā. sic exceptio compensatiōis. **Et** ideo opponūt etiā post sniam. de quo tamen dicendū vt no. de or. cog. c. vl. **Et** cas⁹ in quibz opponit exceptio p̄emptoria post

Exceptio preiudicialis

sententiā ponit Guil. in spe. de except. §. di/cto. §. Post sententiā aut. et sequenti. Et Disti. in sum. e. ti. §. et qu. §. in casibus nō. de sen. et re iudi. sub rubri. de re iudicata. §. quarta. §. nec exceptio pemptoria. **U**t quō alia pemptoria/ rum dicuntur p̄rie exceptioes. alia defensionioes. Exceptioes vocantur q̄ ip̄o iure tollūt obligatiōē naturālē. civilē nō. s̄z istā ope exceptio nis elidūt. **U**n̄ meli⁹ exceptioes elisorie q̄ pempt. vocantur. qz nō perimūt actionē. s̄z elidūt. vt exceptio pacti de nō petendo in ppetuū et iusiurandū. et similes defensionioes que ip̄o iure tollūt et perimūt omnē actioē. vt solutio. acceptilatio. de quo in spe. de except. in pn̄. iste licet defendat reū. nō tamen excludūt vel elidūt actioē cū nulla sit actio quia sublata. **A**liq̄ t̄m vt Francis. p̄cel. volunt dicere qd̄ differētia p̄boz h̄mōi respiciat solū vsū et modū duplicē alloquendi q̄ rei vtunt. dicēdo. excipiendo. pono. vel adiuris mei defensionē pono. **U**el vt dicit ipse defensio potest dici q̄ reum p̄sonalit̄ defendat. exceptio q̄ realiter elidit. de q̄ p̄ Jo. an. in dicto. c. exceptiois. de lit. p̄test. li. vi. in nouella. **S**i ergo reo deficiūt dilatorie si habz aliquam de pempto. p̄uilegiatis lit. p̄test. impediētibz. potest se ad illam p̄uertere et opponere eam aū lit. p̄testa. **E**t erit tunc forma exceptiois ista

Forma exceptionis preiudicialis.

Coram vobis honorabili viro dño officiali vel iudice etc. procurator noie procuratoris talis rei p̄ponit et dicit excipiendo qd̄ illa vice inter predictū reum et actorē prefatum coram tali iudice ip̄i⁹ rei cōpetenti. de et sup̄ pretensio debito p̄ ipsum actorē ab eodē reo etiā ex eadē causa. etiā petita vel de et sup̄ re i pretensio ip̄i⁹ actoris libello petita quā actor ad se generaliter vel ex causa tali tūc etiam afferuit p̄tinere extitit litigatum. et ip̄e actor ab eodē iudice p̄traria sententiā diffinitiuam reportauit p̄ quā re⁹ ip̄e ab e⁹ impetitiōe fuit absolutus. que sententiā appellatiōe nō suspēsa in rem transiuit iudicatam. **U**el sic

Coram vobis etc. vsqz ibi. extitit litigatū. **E**t tandē pres ip̄e spōte et libere sup̄ h̄mōi questione et lite transierūt. sic qd̄ ip̄a causa p̄ transactioē sopita est et extincta. **U**n̄ ip̄e actor nunc sopitā eo modo questione resuscitare et refricare p̄sumens sup̄ hoc obstāte sibi re iudicata vel transactioē p̄dicta audiend⁹ nō existit. **Q**uare p̄dictus p̄curator

rei petit p̄ vos p̄nunciari decerni et declarari p̄ prefatū actorem sup̄ petitione sua et causa h̄mōi nō esse vltius audiendum. nec ad agendū fore admittendū p̄dicto reo in exp̄sis legitimis cōdemnetis. **I**ta debet petere quādo iste exceptiones opponunt aū lit. con testa. **E**t tūc etiam fm̄ istā petitiōis formaz h̄z iudicis p̄nunciatio fieri. vt no. in. c. j. d̄ lit. p̄test. li. vi. **P**rop̄ qd̄ esset tūc exceptioes tales differri post lit. p̄test. qz tūc absolueret re⁹ sup̄ p̄ncipali. vt ibi no. de q̄ in spe. de except. §. dicto i vl. carta. **A**d h̄ aut vt obstat exceptio rei indicate plura h̄nt p̄currere. videlicet qd̄ idē sit cor⁹ seu q̄ntitas. idē mod⁹ petendi. eadē p̄ditio p̄sonaz. **E**t qd̄ re⁹ possit vit tpe sn̄ie rem petita ab eo. vt no. in. c. p̄nt. de except. et in alle. c. j. de lit. p̄test. **I**tē ad validitatem et efficaciam exceptiois transactiois requiritur qd̄ transactio tenuerit. **U**nde potest actor p̄tra p̄dictas exceptioes replicare. sic dicendo. **P**rocurator talis actoris replicat do p̄tra p̄tensas exceptioes tal̄ rei p̄ponit et dicit. qd̄ licet alias int̄ p̄tes sup̄ eadē re vel eodē debito fuerit corā tali litigatus. et sententiā diffinitiuam nec p̄ appellatiōē suspēsa. **Q**uia t̄m ille corā q̄ p̄tes litigabat nullā habuit iurisdictionē. q̄ sententiā diffinitiuam q̄ p̄tensio lata fuit est nulla. **E**t tali causa actor tūc vel rem vel debitū petebat. ex alia cā vel agendi mod⁹ et variat⁹. qz tūc ad h̄ agebat. nūc agit ad illud etc. **U**t transactio p̄serta dolose est inita et nulla ex tali cā etc. **D**e q̄bz replicatiōibus no. in alle. c. j. de except. li. vi. et in spe. de except. §. dicto. §. h̄ quoqz notandū. **A**n iste exceptioes p̄uilegiatē opponi possint p̄ter minū dilatoriā. late tractat Jo. an. i addi. spe. de dila. §. j. **E**t sibi placet qd̄ sic p̄tatiōes quas ibi ad h̄ adducit. **S**i fo nec p̄dicte exceptioes pempt. reo cōpetūt. s̄z h̄z aliquas actioē p̄tra actorē pōt eum corā eodē iudice reconuenire. siue iudex sit ordinari⁹. siue delegat⁹. de mut. pet. c. j. d̄ rescrip. dispensia li. vi. **O**fferat ḡ re⁹ tūc actori libellū reconuentionale aū lit. p̄test. qz reconuētiō h̄z fieri ante lit. p̄test. postea nō h̄z locū reconuētiōis d̄ lit. p̄test. nisi p̄missa aū lit. p̄test. p̄testatiōe d̄ reconuētiōe faciēda q̄ fiat p̄ lit. p̄test. in cōtinenti fm̄ cōem opinionē doctorū. licz Ber. et In. videant dicere eā fieri posse etiā post lit. p̄test. et ante cōclusionem cause. que opinio cōmuniter reprobat. vt notatur in alle. ga. c. j. de mut. peti. **Q**uia reconuētiō vt dicit

Inchoatio iudicij

Jo. de lig. est sbū respectuū p̄cernēs p̄uē/
nōnē. z respectiua sunt simul tpe Etā pbat
b̄ ordo rubricaz. zc. Et tunc oblato libello
recōventionali hmōi cause sic iure p̄uētōis
z recōuentōis illa a te vicissim. s. mutuis vi
cibz tractāde sunt z simul vna snia terminā
de. de or. cog. c. ij. s. nos aut. z in. c. j. iā alle.
ita q̄ lit. p̄test. sup libello actorz p̄ reū Actor
etiā statim p̄testabit litē sup libello rei. Et p̄
mo iurabit sup p̄uētōe. sc̄do iurabit sup re
cōuentōe. z sic de alijs termis z actibz i cau
sis hmōi obfūadis z fiendis. vt ibi no. Si
iudex alit̄ q̄s p̄ recōuentōnē essz iudex cir
ca obseruatiōnē tal̄ vicissitudinis sibi laxior
est habena. de q̄ p̄ Jo. an. in addi. spe. d̄ recō
uentōe. s. videndū. Si aut̄ re^o neglexerit ac
torē recōuenire aū lit. p̄testa. v̄l̄ in p̄tineti p̄
lit. p̄test. p̄testatione p̄us facta. vt dictuz est
tūc si causa pendet corā delegato z re^o vult
actori mouere actionē. qz h̄ nō pōt via recō
uentōis. oportet eū rescriptū ad eundez iu
dicē impetrare. vt in dicto. c. dispēdia. s. re^o
qz. Si causa est corā ordinario. tūc re^o p̄t
actorē corā eo recōuenire q̄ncūqz ē ordina
rius pris vtriusqz s̄z tūc cessabit vicissitudo
p̄cessus. qz q̄libz lis tūc currit i arte sua. In
certis tamē casibz non admittit̄ recōuentio.
vt si actor cōuenit reū possessorie. s. interdi
cto vñ vi. nō poterit actor p̄ reū recōueniri.
nisi de alia spoliatiōe. vt in. ca. v̄l̄. de or. cog.
Et ibi etiā de spoliatiōe in modū exceptiōis
opposita. z in. c. ij. de or. cog. z in. c. frequens.
de resti. spo. li. vi. Hoc vez actore inuito. s̄z
eo p̄sentitēte p̄cedit recōuentio. vt de restitu.
spo. c. j. Et casus in q̄bz locū nō habet recō
uentio. nō. de arbi. cū dilectz. z in glo. sup ea
An aut̄ actor debeat habere inducias deli
beratorias sup libello rei cōventionali. nō
tas de mur. p̄f. ca. j. Et d̄z qz sic si voluerit.
Unde maliciosi aduocati reoz adueniente
termino quo debēt respōdere libello actorz
si deficiūt eis exceptiōes ad p̄telandū z dif
ferendū lit. p̄test. porrigunt libellū recōuen
tionalem. vt sic nō respōdeat libello actoris
donec actor eoz libello se paratū offerat re
spondere. et sic si actor velit statim respōde
re renunciando deliberatoz q̄s p̄dicta mali
cia nō iuuabit

De quibz secūda p̄ p̄cessus iudiciarij.
Repedito isto mo
do p̄ma p̄te p̄ncipali p̄cessus seu

ordinis iudiciarij. veniam^o nūc ad secūda^z
p̄te videlicet ad inchoatiōnē iudicij seu lit̄.
que habet fieri p̄ lit. p̄testa. cū ip̄a sit iudicij
seu lit̄is fundamentū. de lit. p̄testa. c. vnico.
Si ergo reo deficiūt exceptiōes dilatorie v̄l̄
peremptorie p̄uilegiare. nec potest nec vult
actorē recōuenire. debet in termino statuto
libello respōdere. z ad hoc vt lit. p̄test. debi
te fiat. actor vel ei^o p̄curator habet p̄ponere
p̄tenta in libello suo. Et iudex eis p̄positis
vel etiā ip̄e actor d̄z interrogare reū. vtrum
p̄posita in libello credat esse vera z petita fie
ri debere. z sic reo respōdente fit lit. p̄testat.
Et hoc est qd̄ tex. in. c. vnico. de lit. p̄test. d̄i
cit qz p̄ petitionē in iure p̄positā z r̄nsionem
secutā fit lit. p̄test. Unde nō sufficit libellū
esse oblatū z r̄nsionem p̄ reū factam ad hoc
vt inducta sit lit. p̄test. qz libellus nō loquit̄
p̄ l. vnica. c. de lit. p̄testa. Requirit̄ ergo
qz actor cōtenta in libello suo p̄ponat. si tamē
inuenitur in actis oblatu libell^o. z scriptur
ra sufficiens z respōsis p̄sumit̄ positionem
z interrogatiōnē interuenisse. vt nō. in alle.
c. vnico. de lit. p̄testa. Et qz interueniat pro
positio z interrogatio raro seruat̄ i practica
de quo etiā in spe. de lit. p̄test. s. j. s. sic igitur
in lit. p̄test. p̄cedatur. Et est lit̄is cōtestatio
fundamentū iudicij p̄ petitionē in iure p̄po
sitam z cōgruam responsiōnē secutā animo
lit. p̄testa. factā. Quo omisso si in figura iu
dicij procedat. vexant̄ inanibz laboribus et
sumptibz litigantes. Et istam diffinitionē
que est Ostien. ip̄se p̄ singula membra decla
rat. Et ponit post eum Johan. an. in. c. vni
co. de lit. cōtesta. Et fit cōmuniter per reuz
sub ista forma

Talis p̄curator A. rei r̄ndendo p̄tensio
libello actoris narrata put narrantē negat
esse vera. z dicit petita in ip̄o fieri nō debe
re a iō lit. cōtestandi. Et tūc scribet tabellio
lit. p̄testa. esse factā hoc modo. Anno t̄li. die
tali zc. Coraz d̄no decano iudice p̄dicto eo
sedente p̄ tribunali cōparuit talis actor v̄l̄
talis eius p̄curator. z causam ac petitionē
suā in ip̄i^o libello cōtenta verbo proposuit.
p̄dictusqz d̄ns iudex vel actor seu ip̄i^o p̄cu
rator talē reum vel talē eius procuratorem
super sic p̄positis ac petitis an ea credet̄
fore vera. z petita fieri debere interrogauit.
Qui ad interrogatiōnē hmōi respondens
narrata z p̄posita eo modo negauit eē ve
ra. z dixit petita fieri nō debere a iō lit. p̄test.

¶ Juramentū calumnie

Vel sic rñsionem suā fecit z i scriptis obtu-
lit in hec vba ¶ Talis pcurator zc. Litis
pstatōe sic facta. iudex ipis p̄tibz v̄l p̄cura-
toribz p̄tū ad p̄standū z p̄stari videndū hu-
iusmodi calūnie iuramētū die talēp termino
assignauit ¶ Tabellio ordinarij sic solz scri-
bere. Talis re^o vel ei^o pcurator respōdēdo
libello actorz negauit narrata i ip̄o put nar-
rant esse vera. Et dixit animo lit. p̄test. peti-
ta fieri nō debere. Et iurabit de calūnia ta-
li die zc. ¶ Per istā rei rñsionem respondet
ad narrata z ad petita in libello. z exprimat
anim^o. s. q̄ aīo lit. p̄test. zc. vt patet in forma.
Si tñ sit rñsio ad solā narrationē vel etiaz
ad solā causaz ex qua petis. dicūt Pe. z Alb.
z Osti. z Jo. an. q̄ facta est lit. p̄test. qz p̄ ne-
gationē cause sequit negatio effect^o. z nega-
tis narratis negat p̄clusio que sequit ex nar-
ratis. Quā aut nō sit necessāria declaratio v̄l
exp̄ressio animi. videlicet q̄ dicat re^o animo
lit. p̄test. est decisum in rota. vt patet in con-
clusionē. rviij. q̄ incipit. Itē si ps rea. Et de
terminat Buil. in spe. de lit. p̄test. s. nūc di-
camus. s. qd̄ ḡ si p̄ponit. qz p̄sumit anim^o ex
quo vba sunt apta. Quā si re^o diceret aliq̄ v-
ba apta ad lit. p̄test. nō tamē vellet p̄ ea lites
p̄testari. s. diceret ea ad iudicē intencionē: de-
beret de h̄ p̄testari. de quo de fo. cō. si cleric^o
Et in alle. c. vnico. de lit. p̄test. Et p̄ p̄dictā
rñsionem formaliter z cōmuniter fit lit. p̄-
sta. An autē p̄ rñsionē iuris si dicat re^o. nō-
lo vel volo litigare. vel p̄tendendū putov̄l
nō credo me debere. s. si debeo parat^o sum
soluere. vel dicit ad actorē tu mentiris p̄ gu-
lam. vel respondet de crudelitate. zc. an lis
sit p̄ p̄testa. no. in. c. vnico. de lit. p̄test. et in
spe. e. ti. s. j. Et si re^o p̄stet si libell^o p̄cessit p̄
talem cōfessionē est facta lit. p̄test. de quo d̄
elec. dudū. ij. Et dixi alias circa materiā li-
belloz. qd̄ tamē quidā legiste impugnāt. d̄
quo plene p̄ Jo. an. in addi. spe. de lit. p̄test.
s. j. sup̄ p̄. qd̄ si reus dicat. Et qz vt dictū est
supra facta lit. p̄test. iudex assignet terminū
p̄tibus ad iurandū de calumnia. qz id ex ordi-
ne statim succedit. cū in ip̄o litis exordio sit
p̄standū. de calumnie iuramēto. c. j. Ar ex-
ponit ibi post p̄mum litis exordiū. s. imme-
diate post lit. p̄testa. vt eo. ti. cū causam. Si
tamē nō fuerit iurātū in exordio poterit po-
stea in quacūqz p̄telit p̄stari. vt eo. ti. ca. j.
li. vj. Et si in tota causa omīssum fuerit ta-
cite. p̄ hoc p̄cessus nō viciatur. vt ibi i sc̄do

respōso. Et quādo d̄ p̄stari iuramentū de
calumnia. debet intelligi scz vitanda. sic di-
citur. habeat vnusq̄sqz vxorē suā p̄p̄iam p̄
fornicationē. s. vitandā nō cōmittendā. rxi.
dis. vey. Et est calumnia qñ q̄s sciētē iuste
agit vel resistit. vt in. l. j. ff. ad turpillia. s. ca-
lumnia. ij. q. ij. s. notandū. Et habet h̄ iur-
ramētū qñqz ca. que ponit Bern. de iura-
mē. calum. c. j. z in. iij. glo. Et de h̄ ponit etī
am ibi s̄lus. Iudex ḡ faciat iurare actorē. p̄-
mo vel ei^o pcuratorē habentē tñ ad h̄ mādā-
tum speciale sub hac forma

¶ Forma iuramēti de calumnia
Tu iurabis vel iuras q̄ calumniose non
petis. s. qz credis z estimas te iuste petere.
¶ Vel s̄m alios dic. Tu iurabis te licē istā
animo calumniādī nō mouisse nec mouere
nec motuz. Item q̄ veritatē sup̄ his de q̄b̄
interrogaberis respōdebis. z eā nō negabis
Itē q̄ nō vteris sciētē falsa p̄batiōe. Item
q̄ nō corrupisti nec corrupes iudicē vel ta-
bellionē. nec dedisti nec dabis. nec promisi-
sti nec p̄mittes aliquid p̄ te vel interpositaz
p̄sonā p̄ hac causa vt sn̄ia p̄ te ferat. nisi illis
p̄sonis q̄b̄ iura dare p̄mittūt. Item q̄ dila-
tionem nō petes gratia litis differende. Et
p̄cludēdo dicat iudex. Et ita iuras q̄ sicut
ego dixi vey esse. z ita seruabis sic te d̄ ad-
tñ Buil. in spe. eo. ti. s. nūc dicam^o. in p̄n. q̄
vltimū puta de dilacionē ad cuitationē per
iurij multoz euitē z omittat Deinde iudex
p̄uertendo se ad reū vel eius pcuratorē di-
cat sibi. Et tu iurabis q̄ putas te petitioni
actorz iuste p̄tradidere. z ita vey esse. z te ob-
seruaturz in defendēdo sicut iste iurauit in
agendo. sic te d̄ adiuret zc. In cōmunibz
aut iudicijz vbi vterqz gerit p̄sonā vtriusqz
scz actoris z rei. vt de p̄ba. ex l̄ris. vterqz p̄-
stet iuramentū actoris z rei. p̄es tamen vel
pcuratores eoz se breuiter expediendo di-
cant z quilibet eoz. Ego iuro iuramētū de
calumnia cū omnibz ca. z clausulis suis. sic
me deus adiuret. zc. omīssa exp̄essione ca-
pituloz. z iurāt pcuratores in aīas dñoz
suoz z nō p̄p̄ias. S. qz pcurator etiā in ani-
ari potest sicut dñs. vñ pcurator etiā in ani-
mam p̄p̄iā iurare tenet. de iura. calum. c. ij.
p̄mo rñso. li. vj. Quā dñs nō incurrit p̄p̄iā
ex facto pcuratoris. nisi ip̄e dñs sit in culpa
de quo. in. c. vlt. de iureiura. li. vj. z in clei.
de p̄cu. in vlt. glo. Et iuramentum istud de

Positiões et articuli

calumnia est inuentū vt veritas eliciat. **I**te vt timore iuramēti litigantiū temeritas cōpelcat. **I**te vt iuramēti timore iurās immemor sue salutis quo ad alia ca. nō efficiat. **E**t ita nō de iura. calum. c. ceter. in glo. ij. z super ea. **E**t aduertendū q̄ habem⁹ quattuor genera iuramētoꝝ que p̄stant a p̄tib⁹ in iudicio. **I**uramentū de malicia. qd̄ potest de ferre iudex p̄ti quādocūq̄ sibi videbit expe dire. vt etiā factū est supra circa exceptiões. **I**te iuramentū de calūnia. z istud p̄stari debet statim post lit. p̄test. vt dictū est supra. et p̄stari hodie tam in sp̄ialib⁹ q̄ in ciuilib⁹. vt de iuramēto calum. c. j. **R**ñso. ij. li. vj. **A**c etiam in criminalib⁹. de quo tñ sunt opiniões vt nō. eo. ti. c. j. in glo. antepenul. **I**tem iuramentū de veritate dicēda qd̄ in sp̄ialib⁹ p̄statur. **I**te iuramentū decisorii. qd̄ defert iudex actori in supplementū p̄bationum. vlt̄ reo ad suā innocentia ostendendā. vel etiaz pars parti. iuxta formā. c. vlt̄. de iureiuran. **F**ormam aut̄ iuramēti qd̄ iuramentū p̄statur a iudeo. ponit **H**uil. in spec. c. ti. §. restat p̄. sed pone iudeo. **E**t si aliqua p̄tiū recusar̄ p̄stare hoc iuramentū habebit penā. de q̄ in ca. vlt̄. de iura. calum. §. penā. **E**t tabellio p̄ dicta scribat in actis in hac forma.

Die tali. anno quo supra cōparuerūt in iudicio corā dño iudice supradicto. ip̄o i loco suo p̄sueto p̄ tribunali sedēte talis actor vel talis ip̄s⁹ p̄curator ex vna pte. z tal̄ reus vel e⁹ p̄curator pte ex altera. **E**t ibidē ptes hmoi vel eaz p̄curatores. p̄mo actor vel suus p̄curator. deinde re⁹ vel p̄curator ei⁹ calumnie iuramentū cū capitulis z clausulis suis p̄stiterūt. **Q**uo p̄stato p̄dict⁹ dñs iudex scz actori p̄fato vel suo p̄curatori diē talem ad ponendū z articulanduz. ac parti ree ad hoc fieri videndū in causa hmoi. p̄ termino assignauit. **N**otarij ordinarioꝝ breuē sic scribunt. **D**ie tali. Anno tali. iurato p̄ partes vel eaz p̄curatores de calumnia articulabitur tali die.

De positionibus z articulis

Termino ḡ p̄dicto adueniēte actor habebit offerre positiões z articulos z istos vsus longeuus in causis admisit. in cle. sepe. d. §. sig. **S**unt ergo ab vsu inducte positiones. z postea p̄ ius canonicū approbate. s. a tempore **B**reg. ii. **Q**uia añ eū de positionib⁹ non habuim⁹ exp̄ssum ius. s. p̄ ip̄m. vt in. c. dudum de elec. z in. c. vnico de lit. p̄test. **E**t quō vo

cabuntur aliqui articuli. aliqui positiões. alii quando ca. nō. de cau. pos. z p̄ri. cū ec. de testi. p̄sentium. li. vj. z in cle. sepe. de §. sign. **E**t sunt positiões ad faciliōre litū expediriōez p̄pter partiū p̄fessiones. z articuli ad clariorē p̄batiōem. vt dicit text. in cle. sepe. de §. sig. **E**t positiōis plures dant̄ diffinitiones. quaz aliquas ponit **H**uil. in spe. de positiōnib⁹. §. j. z alie nō. de p̄fess. c. j. li. vj. in glo. j. et sup̄ ea. **E**t quō dicat̄ positiō. eo qz positiōib⁹ lis ponit̄ velut sup̄ fundamēto. quia eis cōfessatis vlt̄ negat̄ lis p̄cedit vlt̄er⁹ vlt̄ non p̄cedit. **I**te etiā nō. p̄ **J**o. an. in nouella.

Articul⁹ autē d̄ vt quia artat. id est. arte cōponit̄ z artat ad r̄ndendū. nō. in. c. p̄ntiuz p̄us alle. z sup̄ glo. articulis. **E**t est nomen diminutiū designās aliq̄d p̄ticulare a genere suo p̄ debitas circūstantias decisiū. ad hoc de offi. dele. c. sup̄ questionū. de articulo. **J**o. an. in addi. spe. de positionib⁹. §. j.

Et dicit̄ ibi **J**oh. and. in addi. spe. de testi. §. nunc videndū. in p̄n. qz ars articulandi i ter causidicos summū tenet gradū in curia romana. z maxime in beneficalib⁹ deuolutis. **U**nde cōsulit̄ qz curiā intrātes caueant quantūcūq̄ sint magni iuriste ne suo capite hanc artē in p̄n. sumant. s. antiquis aduocatis assistant. vel secū habeāt. p̄curatores expertos. **E**t ibi **J**o. an. circa eundē. §. instat. z pulcrā materiā tractat̄ ibi. **E**t licet positiões z articuli iusto lit̄ seu iudicij ordine seu loco fiant. scz post lit̄. p̄test. z iuramen. calumnie. sup̄ p̄ncipali tñ quādocūq̄ faciēde sunt p̄bationes fieri p̄nt. de quo in spe. de positiōnibus. §. iij. in p̄n. **Q**uia si reus habet p̄bare exceptionē vel actor replicatiōnē suam rediget exceptiões vel replicatiōes i positiões z articulos. **A**d formandas igit̄ positiões hac via puenit̄. **N**am formās eas habeat libelluz p̄ oculis. z ex eius tenore sumat z formet positiões z diligēter p̄sideret qd̄ habeat necesse p̄bare z sup̄ omnib⁹ q̄ debet p̄bare positiões faciat. nec valet positiō nec etiā cōfessio. nisi fiat sup̄ re de qua agitur. de quo in spe. de positiō. §. v. §. regulariter autem de quo etiā de cōfess. c. j. z. ij. li. vj. **I**n actiōe ḡ reali sicut visum est supra in p̄ma forma libelli. sic ordinet positiões suas actor. **P**ositiões z articulos infra scriptos ac p̄tentaz descripta i eis oia z singla dat̄ fac̄ z exhibet.

Cors vobis honorabili dño **H.** iudice. z c. p̄curator nomie p̄curatorio talis actorz

Positiões et articuli

medio suo iuramento in tali causa. Quibus omnibus petit sigillatim per tale reum responderi per iuramentum suum sufficienter. et clare per se habere creditum vel non credit offerens se ad probandum negata. ad superflua tamen probatione se non astringens. In primis ponit et probare intendit quod anno tali tempore extraxit de quo infra talis Sempronius in capitulo talis loci talis fundum cuius fines infra specificantur habuit ad eum pertinentem. Item quod idem Sempronius anno predicto die et mense tali fundum huiusmodi titio actori predicto ementi vendidit pro precio tot librarum denariorum. Item quod ipse titius predictum per expressatum predicto suo venditori numeravit realiter et persolvit. Vel ponat si non est facta solutio quod venditor de precio fidei habuit et ut in forma libelli. Item quod Sempronius venditor memoratus fundum predictum et eius possessionem realiter tradidit titio emptori auctoritate. Item quod Seyus reus predictus eundem fundum a tali tempore detinuit et occupavit detinet et occupat. fructusque ex eo percipientes percipit et percipit. et eius titio actori restituere libere et vacuam dimittere seu assignare cum fructibus percipere refragatur in periculum anime sue. Item quod de premissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama. Dat etiam libellum pro parte sua oblatum pro positionibus et articulis. ac perducta ac perducenda in huiusmodi causa in quantum faciunt pro parte sua et non ultra. nec non de notoribus signis et sigillis saluo iure addendum. minuendi. supplendi. declarandi. ut moris est. Et positiones sic sunt formate. quod fundum intentionem ponentis considerata natura propositae actionis. Si ergo actor agit de dominio rei petite. habet considerare que necessaria sunt in probatione dominii. Et que sunt ista tactum est supra circa primum libellum. et non. Si in spe. de locato. §. nunc aliqua. §. lvi. Si igitur agit publiciana consideret que sunt necessaria in ea. et sic de alijs. de quo in spe. de positi. §. v. ad si. Et debent fieri positiones de preteritis in libello vel ad ea pertinentibus. Et iudex debet examinare eas an faciunt ad causam vel non. et postea patebit. ut non. in c. j. de prescrip. li. vi. Et debent dari positiones per iuramentum. et que dat extraneas incurrit periculum. de quo de iure iur. c. vi. li. vi.

Tabellio sic scribit.

Anno tali. die tali. talis actor vel eius procurator comparuit coram iudice predicto. ac positiones et articulos obtulit infrascriptos. quibus pro parte adversam responderi et eadem habere compelli et cogi postulavit. Ex adverso predicto domino iudice adhuc sedente pro tribunali talis reus vel

talis eius procurator coram eo comparuit. ac positionum et articulorum predictorum copiam sibi decerni. ac terminum ad dicendum protra eas vel respondendum eiusdem competentem petijt assignari. Predictus ergo dominus iudex copiam huiusmodi reo vel eius procuratori fieri decrevit et die tale ad dicendum positiones et articulos huiusmodi vel eius respondendum pro termino assignavit.

Vel coram ordinario scribit tabellio.

Exhibitis his positionibus et articulis protralem actoris vel eius procuratoris in presentia talis rei vel procuratoris sui. Anno tali. die tali. eis respondebit. vel ipsi impugnabunt pro ipso reo vel eius procuratore die tali. Et in huiusmodi assignatione terminorum aliqui non exprimitur protra protra quia isti termini protra intelliguntur licet non exprimentur. ut non. in c. pastoralis. d. excep. Nisi fieret citatio vel assignatio ad sententiam audiendam. ut suo loco patebit.

Forma positionum et articulorum in actione personali

Positiones et articulos etc. ut supra in forma predicta. In primis igitur ponit et probare intendit quod Titius actor predictus prefato Seyo reo mutuavit vel mutui causa numeravit decem libras denariorum talis monete. Item quod idem Seyus debitor huiusmodi mutuata sibi pecunia predicto titio creditori suo solvere promissit tali termino et loco bona fide. Item quod huiusmodi debitor ipse Seyus debitor auctoritate suo creditori Titio in per expressato termino dudum elapso solvere neglexit. et hodie ministrare et de eo satisfacere indebite contradicit. Item quod de premissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama. Insuper dat libellum ut in predicta forma.

In actione depositi sic accipiantur etc. Positiones etc. In primis ponit et probare intendit quod Titius actor prefatus penes Seyum reum predictum deposuit decretales. Item quod huiusmodi depositus liber decretalium scripserit in cartis hedinis seu in pergamento. Item quod glo. habuit ordinariam seu apparatus Berni. propositi papiris. Item quod habuit desuper coram rubentibus vel nigris. Item quod secundus sexternus sic incipiebatur. Item quod primi quaterni principium fuit tale. Item quod memoratus Seyus predictum librum decretalium ex causa depositi ad se recepit. Item quod ipsum librum predictum depositori idem depositari reddere et restituere contradicit. Item quod de premissis omnibus et singulis etc. Etiam in super dat libellum in prima forma.

Positiones et articuli

In possessorio recuperade seu interdicto unde vi fiant sic positiones et articuli
Positiones et. vt p̄sus. In p̄mis ponit et pbare intēdit q̄ anno tali. die tali titi⁹ actor p̄dictus talē fundū vel domū cui⁹ p̄fines i fra describunt possedit. Itē q̄ Seyus p̄dictus p̄dicto anno et die eundē Titū sic in possessione reali et corpali existentē d̄ domo seu fundo hmōi Scij et possessione violēter expulit et eiecit. Itē q̄ domū seu fundū huiusmodi seu ei⁹ possessionē a tpe deiectionis et spoliatiōnis p̄dicte detinuit et occupauit. detinetq; et occupat. et possessionē eadē cū fructibus inde p̄ceptis et q̄ p̄cipi potuerūt p̄dicto Titio spoliato restituere d̄dicit. Itē q̄ p̄dama p̄pter h̄ p̄dict⁹ sustinuit spoliat⁹ extra li causa et. et ip̄i⁹ interest spoliatiōis hmōi et deiectionē factā nō fuisse. Itē q̄ fruct⁹ p̄ceptos et q̄ p̄cipi potuerūt a p̄dicto tpe verisimiliter p̄cipi annuatim p̄sueuerūt. vi. delictet tot maldra frumēti talē mēsure. Dāna p̄o et interesse ad tot libras denarioz ip̄e spoliat⁹ estimat. vestra tū iudiciali salua ratione. Itē de p̄missis oib; et singul; fuit et est publica vox et fama. dat nihilomin⁹ libellum et. Sic fiūt positōes et articuli mēbra et distincte. q̄ articulus est p̄s intētionis. vt no. de testi. p̄ntiū. in glo. p̄ articulis. li. vi. Vel si agit p̄tra eū q̄ nō spoliāuit. s; spoliari mādanit. vel spoliatiōnē ratā habuit vel rē spoliatā recepit sciēter a deiectore. sic p̄cipiantur positiones vt p̄sus
Forma p̄tra detentorē mandatorē vel detrahentem
In p̄mis ponit et pbare intēdit p̄curator p̄dicte q̄ tali tpe Tit⁹ rē talē possedit. Itē q̄ talis semp̄oni⁹ eodē tpe. videlicet tali die venies eundē titiū possessore de possessione eiusdē rei expulit violēt et eiecit. Itē q̄ scij⁹ spoliatiōnē et deiectionē eandē p̄ eundē semp̄oniū fieri fecit et mādanit. Vel si nō mādanit. s; ratū habuit ponat sic. Itē q̄ spoliatiōnē et deiectionē hmōi idē semp̄oni⁹ fecit et p̄emplatōe scij⁹ rei supradicti. Itē q̄ ip̄e seyus eandē spoliatiōnē sic suo nomine et ei⁹ p̄emplatōe factā gratā et ratam habuit Itē q̄ rem hmōi ip̄e sey⁹ ad se recepit. et eaz a tpe deiectionis et spoliatiōis p̄dicte hucusq; detinuit et occupauit. detinetq; hodie occupatā. Vel sic q̄n uenit rē q̄ sciēter recepit a deiectore p̄missio. p̄missis duob; p̄mis articulis. puta de possessione titij et spo-

liatione semp̄oniū: de cetero ponat sic. Itē q̄ p̄dictus seyus p̄fatam rē spoliatā a p̄dicto semp̄onio deiectore et spoliatore recepit. Itē q̄ ip̄e seyus sciuit titiū p̄dictum rē hmōi a semp̄onio fuisse et esse spoliatū

Pro formis positionū in diuersis materijs habeat recursus ad spe. ti. s. testi. s. nūc videndū. Et in tractatu libellozū. ibi quasi p̄ singulos titulos i materijs forman⁹ positiones sup libellū. Et etiā aliq̄ positōes forman⁹ de p̄fess. c. j. li. vi. in glo. magna. ibi de materia positionū. et c. sequenti

De modo r̄ndendi ad articulos

Factis autē et oblati positōib; rē si sunt p̄tinētes clare et certe debet ad eas r̄ndere. s. testi. p̄sentū. li. vi. imo si interrogat⁹ sup positionib; et iussus r̄ndere hoc facere recusat habent positōes p̄ p̄fessatis. nisi rationabilis causa recusantē excuset. vt in. c. ij. de confess. lib. vi. Et que sit causa rationabilis ibi no. in glo. puta si positio est supflua que nō facit ad causam. vel obscura incerta captiosa de facto alieno imp̄tinēs. vt̄ indiffinita iuris. vt̄ ibi. Ponēs em̄ debet ponere certum et sic r̄ndens certū potest dare r̄nsūm. vt no. in iurib; alle. Et ista singula declarant. c. ij. de p̄fess. li. vi. in p̄dicta glo. Et q̄d d̄r ponit et pbare intēdit hoc hodie est i vsu. als positiones dabant sic dicēdo. p̄mo ponit talē et Et si negabant iste positōes postea dabant articuli sic dicēdo. Talē intēdit pbare et. Hodie ergo simul fiūt ita q̄ positōes negate succedūt in locū articuloz et intentionūz p̄bādi. de quo etiā in spe. de testi. s. nūc videndū. in p̄n. cū remiss.

Exceptiones p̄tra articulos et positōes

In termino igit p̄dicto puta ad dicendū p̄tra positiones et articulos vt̄ eis r̄ndendū statuto solēt q̄n q; dari exceptōes p̄ positōes et articulos sub hac forma

Forma exceptionū p̄tra positiones.

Contra positōes et articulos p̄tensos oblatos p̄ talē actorē vel talē ip̄si⁹ p̄curatorē in causa tali et p̄curator nomine p̄curatorio talis rei. ponit et dicit excipiēdo. q̄ hmōi p̄tense positōes et articuli sunt generales nimis obscuri incerti informes indeterminati dubij multiplices indiffinitū iure captiosi de facto alieno et imp̄tinētes ac tales q̄ minime releuarēt actorē probati vel p̄fessati. et eis inquantū p̄ positōib; dantur nō est propter rei r̄ndendū. Inquantū vero offerūtur

Forma exceptionum

vt articuli nullatenus sunt admittendi. vt ex eorum patet inspecte euidenter. et latius si fuerit opus deducet. Quare predictus procurator rei petit per vos pronunciari decerni et declarari positiones et articulos passertos non esse admittendos. sed eos reijciendos et repellendos fore. ac reijci et repelli parte ream ab instantia iudicij vestri inde absolui. et actori sibi in expensis legitimis condennare saluo iure addendi diminuendi etc. Non tamen positiones et articuli sunt obscuri impertinentes vel inadmissibiles. sic quod probati non releuaret ponentem. dicitur Jo. an. in ca. dudum. h. de elec. quod incaute facti aduocatus peris alteri si petit declarari articulum. Vt a principio dicit eum non esse admittendum. vel etiam si format interrogatoria talia que per testes hoc habeant declarare. Iudex tamen potest examinare positiones et articulos et impertinentes repellere. quoniam de impertinentia constat. In dubio potest habere admittere. vt no. de testi. per mas et de ptes. c. h. li. vi. de appel. cum special. s. porro. s. excessu quibus. Vnde conueniunt fieri rationes ad positiones et articulos saluo iure impertinentium et non admittendorum. de quo etiam in spe. de positionibus. s. vii. s. si vero certum est etc. Possunt ergo fieri responsiones ad positiones formatas super libello in actione reali sub hac forma

Responsiones ad positiones in actione reali.

Procurator nomine procuratorio seipsum rei saluo iure impertinentium et non admittendorum positionum et articuloz pretensoz titij actoris sic quod responsiones quas forsitan ad impertinentes et inadmissibiles positiones huiusmodi fieri pringit per non facti habeant. dat facit et exhibet medio iuramento rationes infrascriptas etc. Ad primam positionem prentam que sic incipit. In primis etc. procurator seipsum predicti respondendo ad eam non credit. Ad secundam etc. non credit. Tertia dependet a secunda negata. similiter et quarta. Ad quantum credit se fundum possidere. et eius restitutionem seipsum et assignationem iuste contra dicere. Et finale credit de confessatis. et negat de negatis. Et licet predictae positiones sint pro maiori parte de facto alieno. tamen quia faciunt ad causam. ideo est ad eas respondendum quia siue sint de facto proprio siue de facto aduersarij. siue etiam de facto tertij. debet eis responderi. Ita dicitur Jo. an. in addi. spe. de possi. s. vii. Item supra dicitur in rationibus ad tertiam et quartam positiones. quod dependeant a secunda negata non oportet alie

ad eam rationem fieri. Vnde ex quo negatur contra actus emptiois seu reditiois. negantur alia inclusa vel necessario concurrerit ad tale contractum. vt per numeratio rei traditio ex tali causa facta etc. Positio tamen dependet a negata que non dependeret aliquando a confessata. vt no. de ptes. c. h. li. vi. sup. glo. s. rationabili. Et quod sit responsio per verbum credit vel non credit. hoc procedit ex vi iuramenti calunie talis. Sed iuramentum de veritate artat per obumscio vel nescio. Tamen iurans de veritate est interrogandus et etiam responderi tenet de credulitate. vt no. per Ostien. in. c. lras. de iur. calum. Et confessio de credulitate etiam iudicat sicut confessio de veritate. vt no. de iure iur. c. lras. in glo. si. et de iura. calum. cum causam. De tali lo tamen curie iurat quod dicere veritatem quam scit credit. Si responderi per verbum dubito an sufficit at no. in alle. c. cum causam. in glo. j. et super ea. Quid etiam iuris sit cum actor petit centum responderi se sub conditione promississe. an videatur per responderi se sub conditione promississe. an videatur per responderi se sub conditione promississe. et in pre. per eo sed in quantum dicit quod sub conditione promississe. et in pre. per eo sed in quantum dicit quod sub conditione promississe. et in pre. per eo. Et videatur fundata intentio actoris per tale confessionem. nisi reus probet conditionem. Sed in contrarium facit quia ista ratio est vnica et vnum constructum ergo actor aut tota approbet. aut tota refuset vel recuset. Et quod si vult approbare pro se debet etiam contra se approbare. Finaliter credit Jo. an. quod reus iuste petere declarari per actionem an ponat ipsum promississe pure vel sub conditione. et sic cessaret illa perplexitas. Archidia. tamen dicit quod per posset negare se pure promississe. Istum autem actum rationum factarum scribat tabelio hoc modo

Forma actuum in actis dietali. Anno quo supra. talis reus vel talis eius procurator coram prefato domino A. iudice in solito suo loco ad reddendum iura per tribu nalis edere comparere responsiones ad positiones et articulos talis actoris sibi ibidem comparentis infrascripti tenore obtulit. et rationibus huiusmodi facit medio iura. quibus rationibus sic factis et receptis actor predictus vel procurator eius sibi dilationem competentem ad produendum testes per sua intentione fundada assignari potestulauit. Cui ipse dominus iudex predictus tale dies vel unum mensem per termino et dilatione ad testes producendos assignauit. Vel sic scribitur.

Forma interrogatoriorum

notarij ordinarij. **F**actis vel exhibitis rursi
onibus predictis per tale reum vel tale ipsum procuratorem. anno tali. die tali. in presentia actoris vel sui procuratoris probabit. vel producent testes per actorem per prima dilatoe die tali etc. **D**e istis autem dilatoibus producedis an dent tres dilatoes vel una tantum. vel ita spaciose quod infra illam possunt fieri tres producciones. no. de dilatoe. c. ij. in glo. ij. et super ea. ut postea videbimus. **P**ars prima qua fit productio testium dat interrogatoria. et dant super articulis volentis producere testes. et formantur secundum circumstantias cause et personarum testium. de proba. licet. §. post hoc. de testificandi causam. et c. per tuas. ubi hoc. et de testibus presentium. li. vi. **E**t ibi ponitur forma eorum **D**atis ergo articulis per alteram partem. per contra quam dantur petit terminum ad dandum iterrogatoria. et iste terminus datur ut probant iura alle. et etiam ut generalis habet consuetudo dandus est. **F**uit ergo isto modo super articulis in reali actione etc.

Forma interrogatoriorum

Interrogatoria infra scripta datur. facit et exhibet procurator procuratorio nomine talis secundum quod omnia et singula petit singulos testes partem adversa interrogari. et interrogatoes huiusmodi cum rationibus testium ad eas in actis redigi et describi. **A**lioquin de inualitudine depositio num. et quod sibi non preiudicet ac alijs protestatur put est moris. **D**iligenter ergo et non profunctorie testes ibi examinentur. et ab eis prudenter super quolibet articulo queratur de singulis circumstantijs. **Q**ueratur etiam a quolibet teste de ipsius etate. fide. fama. statu et conditione. an sit nobilis vel plebeius. **I**tem quantum habeat in bono re vel favore testificet. **I**tem an ei datum sit aliquid vel pmissum. vel aliquam habeat spem quod sibi detur ut sic testificetur. **I**tem an sit excommunicatus maiori excommunicatione. **I**tem an sit amicus socius vel familiaris. consanguineus. affinis. vel subditus. vel de iurisdictione producentis. vel eius contra quem producit inimicus. **I**tem an sit instructus contra quem et quid deponere debeat. **I**tem an super hoc concordaverit cum testibus suis. **I**tem utrum sit subordinatus. **I**tem quam partem mallet in huiusmodi causa obtinere. et cui parti faueat etc. **E**t specialiter si dixerit testis esse. verum quod in primo articulo contradicentur interroget de causa scientie. videlicet unde sciat testis fundum ad sempromium pertinuisse. et quod hoc. vel quod sempromius domi-

nium adquisivit. **I**tem de personis eiusdem fundi **I**tem circa secundum articulum queratur. si testis dixerit eum verum esse de causa scientie. ante testis fuerit presentis in tractu. et quod cum eo fuerint presentes. quot numerorum ad quid ibi fuerint **I**tem de loco tractus in qua domo an domus sit terra lignea vel lapidea. in qua parte domus **I**tem de tempore. scilicet de anno mense die hora. **I**tem de forma ipsius tractus. an fuit purus vel conditionalis vel modalis. et per que verba celebratus. **E**t si conditionalis vel modalis. queratur an conditio postea extiterit et fuerit purificata vel modus servatus. **I**tem an testis noverit personam tractantis. **I**tem an precium interuenierit et an precium solutum fuerit. in qua moneta. per quem cui quod loco tempore die hora. quibus presentibus et semper de causa scientie. de auditu fama certitudine et credulitate et singulis circumstantijs alijs que ad veritatem faciunt eliciendas et detegendam falsitatem. de testi. cum causam. **P**lenissime de testi. §. iam de interrogatorijs. in spe. **E**t cautum est quod huiusmodi interrogatoes distincte formentur ponendo an quolibet. **I**tem vel simile ut tradit doctrina Bull. in spe. de testibus. §. nunc de interrogatorijs. **E**t sunt interrogatoria circa personas testium et circa dicta. **S**ed dicit Bull. in spe. de testi. §. iam de interrogatorijs. §. in summa quod sunt duo genera questionum seu interrogatoriarum. **U**num genus sit ad destruendum dicta testium. **A**liud ad fundandum exceptiones. id est intentione eius contra quam testes producantur. quia testis deponere debet per utramque partem. **D**icit tamen Jo. an. ibi in addi. quod interrogatorium non debet continere novum capitulum per adversario. **E**xemplum Titius producit testes contra Seyum ad probandum mutuum. **S**eyus dat interrogatorium petendo interrogari testes super solutione mutui. scilicet an soluerit hoc faciendum non est. quia Seyus de hoc habet facere capitulum et Titius interrogatoria. **P**rimum genus interrogatoriarum fit dupliciter. videlicet vel ratione persone testis. ut quia est excommunicatus. instructus. subordinatus. indensus. suspectus. vel alias minus idoneus ad testificandum. vel ratione dicti. ut quod deponit contraria. vel vacillat. vel non reddit aptam dicti sui causam. **D**e diversis autem interrogatorijs et formis interrogatoriarum per Bull. in spe. de testi. §. iam de interrogatis. **D**e hoc etiam in c. pre sentinm. de testi. li. vi. **E**t ibi textus loquitur de interrogatorijs. et in glo. ponitur forma. et an te non habuimus textum de eis. **D**e materia etiam

De testibus recipiendis

ista no. in. c. p. tuas. 7 in. c. cū cām. de testibz.
Et ibi no. q. si aliq̄ necessaria interrogatio fu-
erit omīssa post publicatōz attestatiōnū. pe-
nitur a iudice vt itez̄ interroget. vt qd̄ omī-
sum est recuperet. **Ide** Buil. in spe. §. nūc vi-
dendū. in si. Et ista interrogatoria vel copia
de ip̄is nō debēt dari p̄ti aduerse pducenti
testes p̄pter subordinatōis timorē. qz eis ha-
bitis posset instruere testes vt p̄corditer ad
interrogata r̄nderent ne posset falsitas de-
prehendi. 7 sic p̄ hoc tolleret efficacia interro-
gatorioz q̄ ad h̄ sunt inuēta vt falsitas faci-
cilis deprehendat. s̄z dant iudici q̄ debet il-
las moderare. superflua 7 inutilia rescare.
Si aut̄ nō facit. nec ps dat interrogatoria
tūc iudex faciet ista q̄ habent in. c. cū cām.
de testi. **Et** p̄sulit **Disti.** q. pot̄ fiāt sup̄flua
q̄ aliq̄d necessariū omittat ex duabz̄ causis
Prima qz si factū est interrogatoriū 7 omit-
tatur negligēter necessariū seu dolose supple-
bitur seu repetit nō obstāte publicatōne. vt
supra dictū est. **Secunda** causa qz forte iu-
dex ex officio plura rescabit vel rescarz q̄
expediret. Ita no. in. c. p̄sentium. de testi. li.
vi. sup̄ glo. interrogatoria

De testibus recipiendis 7 examinādis

Factis r̄nsionibz̄ ad positōes si p̄ eas re-
us cōfiteat positōes. releuat p̄ tale p̄fessionē
actora p̄batiōe. 7 tūc nō restat aliud nisi cō-
fessum p̄denare. qz nō sunt p̄tes iudicis ad
p̄sentē nisi vt p̄nūciet. d̄ trāfac. p̄terea. Ad-
uertat t̄n diligēter actor an om̄s suas posi-
tiones sit re p̄fessus. **Si** q̄ aliqs̄ positōes
est p̄fessus videat an p̄fessatas ei p̄ intentio
fundata sit vel probata. 7 tūc sniam postu-
lat ip̄e actor. **Et** promptiores sunt negatio-
nes in iudicijs p̄ quas oportet ponentē on-
pbandi subire. **Un̄** si reus om̄es vel aliqs̄
positōes negauerit. tunc habet actor suam
intentionē p̄bare. ff. de p̄ba. l. ei qui. vi. q. vl.
accusator. **Actor** q̄ tūc petat sibi terminum
dari ad p̄bandū. 7 iudex statuet sibi termi-
num cōpetentē p̄ p̄ma dilatiōe. qz dare iubz̄
tres dilatiōes. de testi. vltra terciā. no. de di-
lat. c. j. **Uel** fm̄ alios statuat terminū vnuz̄
p̄ omnibz̄ dilatiōibz̄. videlicet p̄ p̄ma secūda
7 terciā dilatiōe. p̄mū t̄n seruat. **De** q̄ in spe.
de p̄ba. in p̄n. **Et** no. in alle. c. j. de dila. ple-
nius in. ca. in causis. de testi. in glo. **Finis**
t̄n p̄ma dilatiōe iudex nō dabit scd̄az nisi ex
iusta causa. **Un̄** vt ibi dicit **Inno.** secūda 7
tertia dilatio dabit q̄n p̄es illā ostēdit se i-

peditū in p̄ma. **Quantū** aut̄ ad temp̄is spa-
cium cōtinere debeāt iste dilatiōes habetur
in. §. spaciū. iij. q. iij. no. plene p̄ **Jo. an.** in. c.
vltra terciā. de testi. in cōmento. **Actor** q̄
vult pducere testes. faciat eos p̄ iudicē vo-
cari. qz testis sine vocatiōe se ingerens ex h̄
q̄dammodo se suspectū reddit. vt. **L. d.** de test.
autē. rogati. 7 faciat citari aduersariū vt vi-
deat eos inuare. alias receptio testiu3 cōtra
absentē nō vocatū facta nō valet. vt in. c. ij.
de testi. **Judices** aut̄ raro p̄ se recipiūt te-
stes. vel eos examināt s̄z alijs committunt.
De hoc cōquerit **Disti.** vt scribit **Jo. an.** i. c.
p̄sentium. de testi. li. vi. sup̄ glo. interrogatoria
De quo etiā in spe. de testi. §. nūc tractādū.
s̄. licet aut̄ dixerim. **Nā** in probationibz̄ pe-
det totū ius cause. **Un̄** deberēt iudices po-
tius cōmittere alia q̄ testiu3 examinatiōes
facit. r̄lij. dis. quiescamus. **Sz** qz ex quo est
onerosum eis. ideo de facili p̄ eos cōmittere
qd̄ t̄n fieri nō deberet. **Si** t̄n vtiq̄ cōmittere
re vellēt. deberēt nō notarijs vel alijs sim-
plicibz̄. s̄z idoneis discretis 7 honestis delega-
re. de testi. si q̄ testiu3. de testi. cogen. c. j. de cō-
sang. 7 affi. c. j. **Quia** t̄n q̄n testes sūt q̄ nō
possunt vel nō tenent ad inuicē venire p̄ te-
stimonio ferēdo. s̄z iudex ad eos ire vel mit-
tere debet p̄pter p̄uilegiū vel impotentiā ipo-
rum testiu3. videlicet si testes sunt egregie p̄-
sone vel mulieres. aut senes seu remon **Uel**
q̄ pducit est paup̄ r̄c. de quo in. c. si q̄ testiu3
de testi. 7 ibi de hoc dant versus. **Un̄** tunc
est iusta causa cōmittendi alijs receptiōes
testiu3 7 examinatiōes. vt ibi no. de testi. cūz
causam. **Prus** t̄n q̄ scribat iudex seu com-
mittat examinatiōem testiu3. recipit cautōes
ab eo p̄tra quē pducunt testes. vel commit-
tat vt vadat infra terminū cōpetentē ad vi-
dendū inuare testes. vt dicit **Buil.** in spe. de
testi. §. qualif. s̄. sunt autē testes. **De** h̄ tamē
est dicendū vt no. in. c. p̄stituit. de fideiuss. in
glo. antepenul. 7 sup̄ ea. 7 in. c. statutu. de
rescript. in glo. penult. li. vi. **Et** fit cōmissio
sub hac forma

Forma cōmissionis recipiēdi testes.
A. decan⁹ r̄c. **Judex** cause 7 p̄mū infra
scriptaz̄ a sede apostolica delegat⁹ vel arch-
idiaconus vel officialis r̄c. tali notario pu-
blico vel alteri cui cōmittit **Salute** i dño.
Quia talis actor in causa quā tali reo mo-
uet in iudicio corā nobis ad inentiones ei⁹
fundandā nō nullos intendit pducere testes

Juramentum testium

quoz receptioni z examinatioi psonaliter i-
teresse nō valem? **I**dcirco de vestra legali-
tate z discretōe plurimū cōfisi vobis cōmit-
timus z mādamus q̄ten? testes quos idem
actor vel ei? pcurator vobis duxerit nomi-
nandos ad vestrā p̄nciam p̄uocetis. recepto
q̄s fm formā iuris z iudicij morē ab eis p̄-
mitus iuramēto sup intēctione z articulis p̄-
sentibz inclusis. vel vobis p parte actorz ex-
hibendis. z fm interrogatoria partis alteri-
us si vobis dabunt cogatis eisdem verita-
ti testimoniū p̄hibere attestatōes in publi-
cam formā redactas sigillo vestro clausas.
fideliter z secrete inclusas p nunciū fidelez
z idoneū nobis i talē diē remittat. **U**el sic.
Talis iudex zc. **S**alutē in dño. **N**ouerit
is q̄ in causa q̄ inter talē ex vna. z tales pte
et altera vertit in iudicio corā nobis partes
hincinde nōn illos volētes pducere testes
p fundāda sua intēctione. quos corā nobis
difficile foret pducere z partibz onerosum.
Idcirco discretioni vestre cōmittimus. ac
firmiter ac discrete p̄cipiendo mandamus
quaten? testes quos ps vtraq; pducere cu-
rauerit corā vobis infra spaciū vni? mēsis.
vel talem diē legaliter recipere. ac eos sup ar-
ticulis a p̄tibz hincinde i causa huiusmodi
datis. z fm interrogatoria partiu que vob
vna cū p̄tibz trāsmittim? fm datam a deo
vobis prudentiā diligēter examinare cure-
tis seruata forma debita z cōsuetā.
Depositōes ipoz testiu cū articulis z iter-
rogatorijs p̄dicis ac toto p̄cessu quez sup h
corā vobis h̄re p̄tingit sub sigillo vestro si-
delitē inclus. nob q̄stor? poteritis remittere
studeat. **A**liq̄n cōponit etiā forma com-
missionis decipiēdis testibz reprobatōis
clausa sub ista forma. **N**ō si forte altera p̄-
tium testes alteri? reprobare voluerit. testes
sup reprobatōne h̄mōi pducēdos infra. xv.
dies post dictū mēsem imēdiate sequentes
fideliter admittere z examinare solcite stu-
deat. **A**liq̄n etiā addit clausula. **T**estes ho
si se ḡra odio vel amore p̄cio vel timore sub-
traxerint p cēsura ecclesiā ad p̄hibēdum
testimoniū veritatē auctoritate n̄ra. imo ve-
rius ap̄lica cōpellat. **A**liq̄n etiā additur
clausula videlicet significātes nob q̄nta si-
des possit ipis testibz adhiberi. **I**sta clausu-
la habet de fideiuss. p̄stitue? in fi. ibi de h. d.
quo etiā no. in. c. qm̄ p̄tra. de p̄ba. de ista cō-
missione seu remissioe z ei? forma vide i. c.

p̄sentiu. de testi. li. vi. vbi papa fac remissioz
ad ptes. p testibz. pducēdis z d̄ receptoribz
testiu. an possit vltari? cōmittere habet d̄ re
iudi. cū bertold? z in cle. iudices. de offi. de
le. **P**ōt etiā iudex h̄ officiu cōmittere tabelli-
oni seu notario cause. z sic exercebit vtrūq;
officiū. s. receptorz testiu. z scriptoz. z ita te-
net **I**nno. in. c. qm̄ p̄tra. de p̄ba. **E**t h̄ etiā
habet general? p̄suetudo. **A**t dic̄ ibi **O**stien-
sis. q̄ sanū est p̄siliū q̄ de cōmissione iudicij
tabellioni facta fides fiat nō p ipm̄ tabelli-
onem cui facta est cōmissio. qz ei in h̄ nō cre-
ditur. s. p instr̄m alteri? tabellionis v̄ l̄ras
autētico sigillo sigillatas. **Q**u3 q̄ ps pducit
testes suos corā iudice vel eo cui h̄ est com-
missum. debēt testes iurare dicere veritates
quia sine iuramēto dictis eoz nō creditur
quantūcūq; sint religiosi. nisi iuramentuz
eis a partibus remittatur. vt in. c. nuper. et
in. c. de testibz. de quo etiā in spec. de testi. §.
sequitur.

Forma iuramenti testium

Forma autē iuramēti testiu habetur d̄ te-
stibus. fraternitatē. in vlt. glo. qz iurabūt q̄
dicant totā veritatē iudici vel cui cōmiserit
quā nouerint de ista causa seu re super qua
iurant. **I**tē q̄ nullam interserāt falsitatem.
Item q̄ pro vtraq; parte dicāt iudici veri-
tatem quā sciūt. **I**tem q̄ dicāt omnē verita-
tem siue sint interrogati siue nō. **I**tē q̄ nec
p̄cio nec amore vel odio. seu p aliquo com-
modo testimoniuz dicāt. **E**t de facto addit
ferrū. s. q̄ secretū teneāt dictū suum vsq; ad
publicationē. de quo etiā in spe. de teste. §.
sequit. **E**t debēt iurare tactis euāgelij. vt i
ij. q. ix. hortamur. **A**n vero si nō apparet te-
stem terigisse illud euāgelijū p̄sumat tra-
ctat **I**o. an. in addi. spe. in. §. primo alle. sup
p. z no. **Q**uando autē debz p̄bari p̄sangui-
nitas ad dirimendū matrimoniū est specia-
lis forma iuradi vel iuramēti testiu. de quo
in. c. licet ex quadā. de testi. **P**ars autē cōtra
quā testes pducunt sit p̄ns in p̄ductōe testi-
um. z videat personas testiu quales sint. an
sint tales q̄ nō possunt testificari z faciat p̄-
testationem q̄ dicere velit in p̄sonas testiu.
alias post publicationē ac testationem non
potest nisi in duobus casibz. scz nisi iuret q̄
hoc ex malicia nō procedat. vel nō ostendat
se post publicationē ea didicisse que obijcit
in personas. vt in. c. p̄ncipium. de testibus. **E**t
debet fieri ista prestatio tempe p̄ductionis

Forma actuum in actibus signatorum

testium. ut in ti. et pre. eo. ti. Tamen ista pro
testatione facta si testes aliquid dixerint p
prestante. eis de facili non crederet. ut in alleg.
ca. pntium. in fi. Qualiter tamen hoc intelli
gatur ibi no. Et ista omnia puta testium rece
ptione eorum iuramenta et partium prestationes ta
bellio scribat in actis. de pbati. qm ptra. Et
erit ista forma

Forma actuum in actibus signatorum.

Anno tali. die tali. talis actor vel talis ipius
pcurator coram tali iudice vel tali commissario
comparuit. et A. B. C. testes ibidem compareres
pduxit. petens eos per predictum dominum iudicem seu
commissarium recipi et admitti. Et aduerso ta
lis reus vel talis ipius pcurator ibidem compa
rens prestat expresse quod in personis testium hmoi
dicere vellet et obijcere seu post depositionis
aperturam reprobare. Predictus ergo dominus iu
dex vel commissarius testes pnomatos rece
pit. quod omnes et singuli factis euangelis solum
pstituerunt iuramentum etc. Tandem iudex vel co
missarius pcedendo ad examinationem testium:
vocabit ad testes et singulos secrete et sigil
latim examinabit. exemplo Daniel quod falsos
sacerdotes contra Susannam inductos se
crete examinavit. ut habet Dani. xiiij. Et no.
de testi. ca. ij. in glo. non est ita. ibi de hoc. Et
dicet ei. amice falsidicus testis tribus personis est
obnoxius. s. deo. cuius pntia cum sit vbiq; ptenit
Item iudici quem meriendo fallit. Item parti
innocenti quam falso testimonio ledit. et crimi
ne falsi. c. j. Et quoniam testis qui veritatem oc
cultat et qui mendacium dicit est reus. quod primus
pdesse non vult. secundus nocere desiderat. xj.
q. iij. quisq; unde cum iuraueris dicere ve
ritatem. per id iuramentum obsecro te ut animam
tuam salues. et quod scis de tali negotio plene di
cas. Deinde pponas sibi qualiter inter tales
et tale causa vertit super tali re vel debito etc.
Deinde legat et exponat sibi primum articulum
et super illo teste interroget an sciat eum esse verum
Et si testis dicit eum esse verum querat ab eo
de causa scientie. ex qua causa sciat eum esse ve
rum. et secundum alia interrogatoria que data sunt
circa istum articulum eum diligenter interroget et
sigillatim. Deinde facta interrogatione de
his que in primo articulo continentur. et de inter
rogatoriis circa eum datis. et factis depositio
nibus et responsionibus per testem ad ea tunc descen
dat examinatus ad secundum articulum. tandem
ad tertium. et sic de alijs. Adhibeat tamen caute
lam si visum fuerit expedire quod primo querat a

teste in genere quod sciat de tali causa que pnt
inter tales etc. antequam aliquem articulum sibi ple
gat. Vel quicquid primo interroget de ultimo vel
de medijs articulis. Ista pposteratione ser
uando ut per hoc facilius apprehendere vale
at an testis sit subordinatus seu instructus vel
non nec suadeat ei neque ipsum inducat ut aliud
certum dicat. sed querat in genere. nec etiam in
ducat eum ad dicendum se scire quod credit. vel
ecconverso. de quo in spe. de teste. §. nunc tractan
dum. Nam tamen cautela et sequentia notarum
scribat isto modo.

Forma depositionum in actibus signatorum

Anno. mese. die. talibus talis testis iuratus
super primo articulo qui sic incipit. Item ponit etc.
sibi lecto diligenter et exposito examinatus di
xit se articulum ignorare. vel dixit vera esse que
in ipso continentur. Interrogatus de causa scien
tie seu quod sciret. respondit quod interfuit. et ita fieri
vidit et audivit. Interrogatus de tempore. etc. secundum
interrogatoria data fuerunt. respondit quod anno
tali. die tali etc. Item super secundo articulo qui sic
incipit. Item etc. sibi lecto et clare exposito di
xit. et sic de alijs articulis. Et querat de cau
sis et circumstantijs circa formam interrogato
riarum circa quemlibet articulum datorum et re
sponsiones ipsius testis qualescumque fuerint re
digantur in scriptis. ut in forma supra sicur a
teste pferunt. nihil mutado vel detrahedo.
et diligenter vulgare interpretet in latinum. nec
scribat testes dixisse credo vbi dixit scio. vel
eccontra. Nam taliter posset dictum testis redi
gere in scriptis quod auferret ius habenti. et sic
se sibi ad restitutionem seu satisfactionem obli
gabit. Caveat etiam ne scribat talis testis dixit
per omnia sicut talis primus vel secundus. sed
cuiuslibet testis dictum per se in scriptis in in
tegrum redigat. ut no. de p. sig. nihil obstat. de
quo ibi plene. Et advertendum quod vbi super ar
ticulo principali testis deposuit. examinatus
seu tabellio non debet vti his verbis. videlicet
cet talis testis requisitus vel interrogatus super
articulo tali respondit etc. Sed dicat seu scribat
Talis iuratus quod super articulo tali sic dixit.
Sed vbi de causa scientie vel de circumstan
tijs extra articulum principales queritur. tunc
his verbis tabellio vti scribendo. Talis
interrogatus vel requisitus quomodo scia
ret vel de tempore seu loco. etc. respondit etc.
De quo in spe. de testi. §. nunc tractandum.
§. et adverte diligenter. Quomodo etiam in

Forma cōmissionis

testiū examinatioe quedā cōsiderāda sunt cir
ca examinatorez testiū . videlicet q̄ sit pru
dens. erptus. diligēs. z attent⁹. fidel⁹ et cau
tus. prudēter z discrete attēdendo verba q̄li
tatem z vultū ipsi⁹ testiū. Quedā circa ipos
testes. videlicet an sint inimici vel infames.
Et quedā circa dicta testiū videlicet an de
positionis causam reddāt rē. Ponit Buil. i
spe. in ti. de testi. §. nūc tractandū. in §. vt at
hoc pleni⁹. Debet ḡ examinatorez iudex vl̄ cō
missarius attēdere an testis vacillat vl̄ titu
bar. seu cū trepidatioe vel icōstātia loquat̄.
Et si vacillat debz ḡ scribi in actibz p tabel
lionem. Sz an tabellio debeat hoc scribe
read pceptū iudicis examinātis. etiā si tabel
lio nihil de titubatioe vel vacillatioe perpē
dat. no. de pba. qm̄ ptra. z in spe. de testi. §.
nunc tractandū. §. cōsiderare dz. z sequenti.
Et d̄ ibi q̄ sic triplici rōe. Prima q̄a iudex
habet autoritatē in recipiēdo z examinādo
testes. sed tabellio solū in scribēdo. Secun
da quia iudex superior est vñ sibi magis est
credendū. Tercia q̄a tabellio intētus circa
scripturā nō potest ita attēdere circa varia
tionem testiū. z titubationē pallozē vel mu
tationē faciei ipsi⁹ testis sicut iudex. q̄ sp̄ pōt
oculos ad testē habere. iō sibi magis est cre
dendū. Potest tamē tabellio saluādo psciē
tiam sic scribere hoc casu. Et iudex mibi ta
bellio sic dixit vt scriberē q̄ testis vacilla
bat. sed scriptura esset efficacior si adderz ta
bellio. z sic mibi videbat q̄ vacillaret dum
modo rei veritas sic se habebat. Debēt etiā
quorum possunt cū veritate expm̄ere. scz va
cillationis modū. s. talis testis vacillādo si
ue tremēdo vel trepidādo vel sudādo p̄ ni
mio timore loquebatur. vel pallid⁹ efficie
batur. vel hmoi. Et debet ḡ scribere teste re
cedere vel ignorāte in p̄tinēti. Tñ exq̄ testis
audiuit. nisi iudex vellet testē ex ḡ pu
nire. de q̄ no. in alle. c. qm̄ ptra. de pba. per
Bino. z Dsti. z in spe. §. primo alle. supra

Postq̄ autē testes recepti sunt z examinati. si
hoc factū est p aliū ex cōmissione iudicis. ipe
redactis attestacionibz in scriptis ipsas atte
staciones cū articulis z interrogatorijs ac
tatis coram eo super hoc actis iudici remit
tat sic scribendo

Forma commissionis examinationis te
stium.

Honorabili viro dño A. iudici vel offi
ciali rē. Salutē in dño. z mādatū vestrum

iniunctū. pno suscipiēdo z exequēdo affectu
testes quos talis in causa tali corā me pdu
cere voluit. vel testes mibi p talē nominatos
citavi. z ab eis p talē actorē vel ei⁹ pcurato
rem in p̄ntia tal̄ rei vel tal̄ ipsi⁹ pcuratoris.
vel in penā p̄tumacie rei p me ad hoc citati
z nō cōparētis pductis. iuramentum iuxta
morē qd̄ ipsi om̄s z singuli tactis sc̄tis euan
gelij⁹ p̄stiterūt recepi. Ipsosq̄ sup̄ articu
l̄ actoris z fm̄ interrogatoria ipsi⁹ rei michi
transmissa cū diligētia qua potui examina
re curavi. Quoz depositioes p talem nota
rium publicū in scriptis redactis sub sigilli
mei impressione inclusas. vna cum articu
l̄ interrogatorijs. citationibz. p̄testationibus
testiū iuramentis. z alijs corā me i negocio
huiusmodi actis. factis. et productis. per la
tozem p̄sentū quez ad hoc de vtriusq̄ p̄tis
p̄sensu tanq̄ idoneū z fidelē duxi a ssumen
dum vobis remitto. Aliquādo additur ista
clausula. Et partibz talē terminū in quo se
coram vobis rēpresentare p se vel pcuratorē
teneatur assignavi. Et in forma dicit̄ de te
stium iuramentis. ideo posui. qz iuramenta
huiusmodi sunt in acti. scribenda. vt tactuz
est supra. Unde nō sufficeret poni in attesta
tionibz sic. talis testis iuratus dixit rē. qz as
sertio ista seu narratio est de p̄terito. nec p
eam apparet de p̄sentia iudicis vel part̄. Sz
quam nec dies p̄stiri iuramēti. de quibz om
nibus cōstare debet. de testi. c. ij. de probati.
qm̄ cōtra. Ita dicit Jo. an. in addi. spe. d̄ te
sti. §. sequitur. Si tñ scriptū inuenit̄ i actis
testium corā iudice iurasse p̄tibz p̄sentibz.
bene p̄sumit̄ iurasse vt debuit. scz cum ta
ctura euangelioz. vt etiā dixi supra. Et ple
ne p Jo. an. in loco alle. Et debet testis reci
pi z venire expensis pducētis. vt in. c. statu
rum. §. penul. de rescrip. li. vj. Nec pars alia
pro eo q̄ dat interrogatoria tenet aliqd̄ ad
expensas testiū ministrare anteq̄z iter arripi
at p eundo rē. Et quō nō habet rō illarum
expensarū quas testis domi facturū erat.
z quomodo soluet etiā expensas p vectura
equoz si conditio persone testis hoc requi
rat. etiam si testis propriū equū duceret. tra
ctat Jo. an. in addi. spe. de teste. in. §. qualit̄
Utrū autē valeat depositio testis facta post
terminū datum ad producendū z ad recipi
endum testes seu probandū no. in spe. §. pri
mo. alle. §. Is quoq̄z cui. Et ibi late p Jo.
an. in addi. cui finalit̄ placz distinctō Buil.

De publicatione attestacionum

ibi posita in primo et secundo membro. salvo eo quod non in specie de dilacione. §. i. §. illud quod in fine.

De publicatione attestacionum post dilaciones habitas.

Postquam hic producti et examinati sunt testes si hoc factum est in prima dilacione. et sufficiens est facta productio. procedat ad publicationem attestacionum. Si non est sufficiens et producat perat secundam vel tertiam dilacionem. Si iusta causa subest. dabitur cum causa cognoscitioe secundam vel tertiam. ut supra dictum est. Et non de dilacione. c. ij. de testi. in causis. cum similibus. Quarta dilatio non dabitur nisi cum quadam solennitate legali. De qua et qualis sit illa solennitas habetur in c. ultra tertiam. de testi. et ibi plene Testibus sic productis et examinatis partes renunciant testimonio productioni et postulant attestaciones publicari. vel saltem pars producat id petit. Iudex ergo volens attestaciones publicare vocabit partes. quia eis absentibus et non vocatis non debet aperire. de re iudic. cum ita et maxime vocare habet illum contra quem sunt producti ut si velit possit aliquid in apertione prestari partibus sic vocatis et presentibus. Vel altera per contumaciam absente procedit iudex ad publicationem isto modo. quia precepius notario quod legat coram se et partibus publice in iudicio dicta testimonium vel ipse met legat. et si sunt multe vel prolixae. sufficit legere unam per omnibus. Quo facto iudex dicit. Iste sunt attestaciones in tali causa habeatis eas per publicationem. vel ea per publicato. de quo in specie de teste. §. satis utiliter. in principio. Dicit autem ibi Jo. an. in addit. de facto servari quod legitur aliquid de una attestacione in principio. et de una ingressu et de una in fine. Satis tamen est iudicem per nunciare istas per publicatis haberi. et ita communiter in istis partibus servatur. Et omnia ista per tabellionem redigantur in actibus modo.

Forma actuum in actibus signandorum.

Anno. die. mese. etc. Talis actor vel talis ipse procurator et una. et talis reus vel talis ipse procurator parte altera ad publicandum et publicari videndum et ad audiendum dicta testimonium per parte dicti actoris productoris citati comparuerunt coram predicto domino iudice sedente per tribunali et testibus productis renunciantur. ac dicta testimonium predictorum publicari consenserunt et expresse postularunt ac ipsam copiam sibi fieri et decerni attestaciones huiusmodi

petierunt. Predictus autem reus terminum ad dicendum contra personas et dicta testimonium competere sibi petiit assignari. Prefatus ergo dominus iudex attestaciones huiusmodi per partem talem ipsarum attestacionum publice coram se legere fecit. Quo facto ipsas attestaciones voluit et fecit pronuntiari. et per apertis et publicatis haberi. et copiam de ipsis partibus vel eorum procuratoribus hoc petentibus fieri et dari decrevit. Et tali reo vel eius procuratori talem diem ad dicendum et obijciendum in personas vel ad dicta testimonium per terminum assignavit. Vel sic breviter

Consimilis forma
Lecte et publicate sunt he attestaciones in presentia partium vel eorum procuratorum. presentium et publicationem fieri petentium. vel in presentia talis actoris seu sui procuratoris publicationem fieri postulatis in penas contumacie talis rei ad hoc citati et minime coparentis. Anno tali. die tali etc. Excipietur contra dicta et personas testimonium etc. In renunciacione etiam habeatur cautela. scilicet quod fiat renunciatio solum productioni testimonium non publicationi in genere. quia tunc non possent produci instrumenta que alias produci possunt usque ad conclusionem cause. de fide instrum. cum dilectus filius. Item quod una partium non renunciet. nisi et alia renunciat. de quo in specie de teste. §. vlt. §. Tres notandum. et §. si. per abbatem. de testi. in c. de testibus. quia alias per que non renunciasset possent producere testes ante publicationem. Et talis renunciatio adimit facultatem producendi testes alteri parti super eodem articulo. de quo plene in c. cum venisset. de testi.

Quid agendum sit per reprobacione testimonium per publicationem attestacionum.

Attestacionibus publicatis solet super eis disputari. ut dicitur in c. in causis. de testibus. Testes etiam quandoque consueverunt reprobari et an hoc liceat vel an post publicationem habeatur in c. presentium. de testi. li. vi. Impugnantes autem ut etiam alias dixi probationes facte per testes ratione personarum. et etiam ratione dictorum ipsorum testimonium. Videamus de prima. ratione personarum repelluntur testes seu reprobat aliquando propter crimen. aliquando propter suspicionem. quibus propter defectum. Propter crimen. ut quod est latro. fur. raptor. piurus. infamis. vel alias criminosisus. de testi. testimonium. et c. sicut nobis. cum similibus. Et si propter suspicionem. ut quod est pater. sanguineus vel socius. vel familiaris. affinis. contumax.

Forma exceptionis

vasall^o. liberr^o. veditoz. fideiussor ei⁹ q^o en^o p
ducit. De q^o. iij. q. iij. §. Itē testiu. de testib^o. i
sup. z. c. cū nūci⁹. z. c. in lris. Et plene i spe. d
teste. §. i. Propter defectū potest poni exem
plū de ipubere. de q^o in spe. d teste. §. i. §. Itē
excipit. q^o est impubes v^l furiosus v^l iudeus
de testi. iudei. z. c. licet. Et generalit^r requirūt
in testib^o septē. q^o bis s^o s^o p^o tinent. Cōditio.
secus. etas. discretio. fama. Et fortuna. si/
des. in testib^o ista requirēs. Illos s^o s^o po/
nit glo. in ca. ij. d testi. in glo. ij. z. ibi sup glo.
Ad singula ista dan^t p^o cordatīe. Iudex g^o fa
cta publicatōe assignabit terminū infra quē
recipiāt copiā attestatiōnū. q^o copiā facere
tenet iudex. de pba. q^o m^o p^o tra. Et originalia
debet iudex vel tabellio apud se retinere. vt
ibi no. Deinde habita copia attestatiōnum
p^o partes iudex dabit aliū terminū reo infra
quē z testes si potest repellat. Et post istum
terminū nō audiet. de pba. licet. de q^o etiā in
spe. de test. §. pe. Quis tū aū publicatiōz at
testatiōnū testes reprobat^r z repellūt. de q^o vi
delicet an exceptio p^o tra testes p^o poni debeat
z p^o pari ante publicatiōne attestatiōnū. vel
an post fieri possit magna est diuersitas int^r
doctores. z diuersē sunt opiniones. Tenet
tamē cōmuniter q^o exceptio legitima q^o oppo
nitur p^o tra testes semp a p^oncipio sit recipiē/
da siue faciēda. Et iudex nō recipiēdo gra/
uaret partē. z sic locus esset appellatiōi. S^o
recipe statim p^o batōes sup tali exceptiōe. v^l
hoc differre post publicatiōne est i arbitrio
iudicis. Ab isto excipiunt tres casus. d q^o b^o
in. c. ex pte ade. de testi. in glo. h^o m^o. z sup ea
Et iudex in talib^o arbitrariis d^oz aduertere
ad plura. videlicet an illud de quo excipit
habeat eandē equitatē cū p^o dictis casibus
exceptis. vt sic ex eadē equitate p^o batōes p^o
recipiāt. Itē an sit publicū q^o excipitur
Itē an habeat p^o batōes. Itē an sit p^o sum
p^orio p^o tra excipientē q^o faciat h^o causa differē
di z s^o m^o huiusmodi alias diuersas circum
stantias facti videbit iudex an expediat p^o s
recipe testes reprobatōrios vel nō. In du/
bio tamē differat reprobatō. de quo plene
in ca. ex parte. supra alleg. z ibi p^o Joh. and.
sup p^o dicta glosa Et ita est in arbitrio rei op
ponere exceptiōne p^o tra testes a p^oncipio. v^l
illam differre in temp^o disputatiōnū dum/
modo de hoc ante presterur iuxta dispositō
nem. c. p^o sentiu. de testi. Sed in arbitrio in
diciō regulariter est p^o batōes sup huius

modi exceptiones statim recipe. z ipsas dis/
cuti aut in temp^o predictū differre dūmo/
do attētis facti circumstātijs bene arbitrat^r
vt dictū est. Et d^o regulariter. quia in trib^o
casib^o p^o batōes statim admittunt^r. vt supra
patet. Et si ad p^o batōne testiu p^o batōri/
orum inducunt testes reprobatōrii. z isti te/
stes p^o batōrii possunt p^o alios testes repro/
bari. sed v^lterius non admittat^r reprobatō
vt est casus in ca. licet. iij. de testi. De h^o dan
tur versus. In testem testis z in hūc sed nō
datur v^ltro. Et i exceptione cōtra testes q^o
reprobant^r p^o tectu criminis. debz fieri spe/
cificatio criminis cōtra p^o sonaz cuiuslibz te/
stis. vt in. ca. p^o sentiu. de testi. li. vj. Exceptio
tamen bene recipit sine tali specificatione. z
tunc debet fieri specificatio aū testiu recep/
tiōnem. vt ibi no. sup glo. notabili. De qua
aū specificatio intelligat^r. no. ibidē i glo.
nō esse. z supra.

Forma vero exceptionis p^o tra testes z p/
lonas testiu erit ista. excipiēdo cōtra testes
p^o talem p^o ductos

Corā vobis honorabili d^ono iudice zc.
In causa que inter eundē actores ex vna z
talē reū parte ex altera sup tali re v^l debito
vertitur. p^o curator p^o curatorio nomie predi
cti A. rei p^o nit. z dicit q^o testes h^o m^o ad te/
stimoniū p^o tra ipm reū nō sunt admittendi.
sed a testificadi officio seu actu excludendi
z repellēdi. vel dicit q^o testes tales A. B. C.
intra ordinē vel numerū testiu admittendi
nō sunt vel cōputandi nec eis nec eozuz di/
ctis dari debet fides v^l adhiberi. nec dicta
eozū in aliquo sunt sequēda. sed tanq^o mor/
bosa z infecta reprobatā z relinquēda. ex
eo z p^o eo q^o talis testis fuerit tpe depositōis
p^o iurus. Nam alias in causa tali coram tali
iudice induct⁹ in testē peierauit vel de per/
iurio est cōiunctus. Itē q^o talis testis erat tē/
pore depositionis adulter. z de hoc p^o fellus
vel p^o demnat⁹ vel adhuc potest p^o pari. vt de
testi. sup eo. j. Itē talis testis p^o cio corrup⁹
falsum testimoniū dixit in huiusmodi cau/
sa. Nam cū deposuerit me tali die p^o traxisse
Erforz. ego fui eodē die Boguū. Itē ta/
lis z talis sunt leuis opinionis z suspecte vi/
te. z tales q^o eoz dictis dari vel fides adhi/
beri in iudicio vel extra nō consuevit. Qua
re petit huiusmodi exceptiones admitti. et
p^o batōes super eis recipi. ac ipsis p^o batis
legitime p^o pte sua sniam absolutōriā ferri.

Forma exceptionis

¶ Utrum aut sufficiat obijcere et pbare qd testes corrupti fuerint. vel an cu hoc exigat pbatio falsitatis dicti ipsi testis. no. in. ca. li. cet. de pba. §. post hoc. et in. c. sicut nobis. de testi. Nam si excipit an sniam. sufficit pbare corruptionem cu p hoc pbibent criminosi. Et ide post sniam in causa appellatonis. vel alias in causa vbi snia no habet effectum rei iudicate. vt no. i dicto. c. sicut nobis. §. si po. Sz vbi snia trahit i rez iudicata tuc oportet addi de falsitate. et etia pbari. imo tuc etiam addi dz q iudex i sententiando fuit dicta testiu corruptoz secut p iura q alle. i dicto ca. licz dilect. de testi. in. ij. glo. Et ibi ex tex. Ab. collegit sex exceptiones ptra testes. Prima de tradicione. Secunda de singularitate. Tertia de mala fama. Quarta de leni opinione. Quinta de falsitate. Sexta de corruptione. Iste exceptiones no omnes directe sunt psonas testiu. sz aliqui respiciunt dicta testiu. Utr aut testis puniat ppter crimen sic in modum exceptionis vt a testimonio repellatur pbati ptra eu. le. et no. de or. cog. ca. ij. Et ita habem quod pbatoes p testes repbatur rone psonaz

¶ Qualiter dicta testiu impugnentur. Videam ergo nuc quod dicta testiu reprobanz et impugnant. qz nisi excipiant attestaciones q etia alias no valerent. possent p consensum ptiu etia tacitu ratificari. d q no. de testi. cu causam. sup glo. ij. ¶ Un aduertendum q habita copia attestacionu aduocati p tium i aliquibz locoz prius faciunt membra vt ipi vel iudex meli et facili ad indagine veritatis pnt puenire. De istis rubricis qualiter sunt faciende tractat Guil. in spe. de testi. i. §. publicat. i pn. Videbit em causidic vtriusq ppris depositions testiu et aduertit an articuli sint plene pbati vel no. Un aduocatus ist q pduxit testes signet articulu p cruces lram vel aliud signu. Et vbi p dicta testiu alicui pbatur ide articulu. ibi ponat ide signum vel lram eandem in margine circa eadem dicta. Et vbi alij testes cu eo p cordat. faciat ide. ita videlicet q fm pluralitatem et diuersitate articuloz diuersificet etia lras l signa. vt p signoz vel lraz diuersitate appareat q articuli p q dicta sunt pbati. et vbi ac i quibz testes p cordat. Posset em poni circa pmi articulu. A. circa secundu. B. circa tertium. C. et sic de alijs. Et vbi p dicta alicuius testis pbatus est pmi articulu. ibi etia

in margine ponat A. vbi vero pbatus e secundus ponat B. vbi tertius C. et sic de alijs. Eccontra aduocat rei ptra que testes pducti sunt studere habet designare p bmoi vel co similia signa discordantias et ptrariedades dictoz testiu q habeat eas in parato. Et vbi facillius et clari possit eas ac ipa dicta impugnare. de q plene in spe. de testi. i dicto. §. publicatis. Iste m rubrice seu talia signa rubro raro sunt hic in partibz.

¶ Forma exceptionu ptra dicta testium Possunt m sic formari exceptiones ptra dicta testiu. Procurator pcuratorio nomine rei exceptiones ptra dicta testiu ptenforum p ductoz p parte talis actoris in causa quas mouet tali reo p dicto scz Seyo vltimo re coram vobis honorabili viro dno iudice re. ponit et dicit q ipa testiu dicta seu testimonia ptenfa sunt singularia. obscura. dubia. incerta. et testes ipi varij sunt. et in dictis suis vacillat et negatiua astruere et pbare intendunt. nec causas dictoz suoz seu iustitie sue reddunt reqsiti. vel reddunt malas in sufficietes et ineptas vel alias non pbant ad qd pbandu sunt inducti. sibiqz in dictis suis euidentissime tradicunt. Ite dicta ipsoz nulla sunt et inualida. ex eo q minime iurauerunt vel deposuerunt no iurati. vel pte no ptesente nec citati iurarunt. vel deposuerunt sup no iuratis. vel quia deposuerunt de sciencia ipe quo nondum citat erat testis. Quare reiectis et minime attetis testiu bmoi dictis nullis et inualidis. petit pcurator p dictus in ca concludi. et se ab actoris imperitioue absolui. ac ipm actorem in litis expensis p demnari sibi. Istaz exceptionu alique puta tres habent in. c. cu eccia sutrina. de cau. pos. aliquid. ex. c. licet de pba. Ite ex. c. ij. et c. tuis. et c. nup. de testi. Ite alique istaz no indiget probatione. sed veritas vel falsitas eaz patet ex dictis. Sufficit ergo in bis sola allegatio et ostensio dictoz vt veniat pbatio facti. vt in exceptione ne de singularitate. variatoue. no redditione cause. ptrariedade. et bmoi. In quibz aut debeant p cordare no. de testi. ca. ij. Et dantur de hoc ssum p Inno. Res. psona. grad. lo. cus. hec sunt psona tps. In bis variatouem pbatiouem puta cu opponit de nullitate. et aliquid incumbit pbatio pducti testes ex causis an dicitur vt q iurati deposuerunt. vel q ps fuit citatus Aliqñ po parti opponeti seu excipiet i cano

Forma exceptionis

probatio. vt si dicat testis corruptus vlt falsu
dixisse. de quo etiā p Jo. an. in addi. spec. de
testi. in. §. sepe. Aduertendū q aliqui opponi
tur de falsitate cū corruptōne. aliqui de sola
corruptōe. Item de falsitate aliqui directe.
aliquādo indirecte. Falsitas directa rarop
cedit post publicationē. nisi ex culpa iudicis
nō facientis fieri debitā specificationē. de q
p Jo. an. in addi. spe. in loco pri. alle. Falsi
tas indirecta potest post aperturā per testes
pbari. vt in. c. ex tenore. de testi. vbi de hoc.
Sicut aut falsitas directa admittitur post
aperturā p̄ omissionē debitē specificationis
articulor. vt supra dictuz est. 7 sic indirecta
pbatio falsitatis excludit post publicationē
p̄ter specificationē factā. vt ibi post Inno.
scripsit Jo. an. Nā si in articulis nō decla
ratur loc⁹ 7 tps. sed testes hoc bene expresse
runt. admittit post publicationē pbatio fal
sitas dictor testiu indirecta. secus si i arti
culis tps 7 locus fuissent declarata. q̄a tūc
post aperturā volēs etiā indirecte pbare cō
trarium nō audiet. p cle. ij. de testi. Super
ista q̄ pbatio indirecta falsitatis dictor testi
um possit sic formari exceptio.

Forma exceptiois indirecte falsitatis p bationis

Excipiēdo pponit 7 dicit pcurator talis
rei p̄tra dicta testiu talis actoris q̄ testes hu
iusmodi falsum tulerūt testimoniū. vñd ad
bñōi eor dictū falsum ipse re⁹ nō est p̄dem
nādus. Dixerūt em̄ ipm reū tali die i opido
Erfozd. cū actore talē p̄tractū celebrasse. 7
ipere eadē die fuit in ciuitate Baguntin.
Cū ipm tūc Erfozd. p̄sonaliter vt testes ex
pmunt p̄traxisse nō est possibile q̄ per testes
idoneos est pbare parat⁹. Quare petit rē.
Qd aut supra d̄r excipiēdo de p̄trarietate te
stium obstat qm̄ dicta testiu que vident con
traria nō possunt reduci ad cōcordiam. als
si fieri potest semp dicta testiu sunt p̄cordā/
da p̄pter odiū p̄iurij. Et p̄ quē modū hoc si
eri possit vlt̄ debeat. hēt 7 no. in. c. cū tu. 7. c.
in nostra. de testi. 7 ibi in glo. Et qd̄ excipit
q̄ nō reddant aprā causaz sciētie. Sciendū
q̄ si testis interrogat⁹ est de sciētie causa 7 eā
nō reddit. nō valet dictū ei⁹. Et idē si reddit
malā 7 ineptā. de testi. cū causam. Si nō est
testis interrogat⁹ de causa. tūc si data sūt p̄
p̄tem alia interrogatoria. idē q̄ supra. vt ibi
no. 7 in. c. p̄sentū. de testi. lib. vj. Si nō sunt
data interrogatoria. tūc dicūt aliq̄ q̄ bñ va

let dictū testis. de quo in dicto. c. cū causaz.
de testi. Dicūt tamē qdam q̄ iudex nō q̄rēs
de causa sciētie tenet parti ad interesse. p. l. si
qm̄. L. de testi. in fi. qd̄ restringūt alij vbi est
notabilis negligētia. Qd̄ putat Jo. an. ve
rum in foro penitēciali. si causa exp̄ssa parti
nō nocuisset Sed in iudiciali petitio nō ha
bet effectū. nisi ipse re⁹ p̄fireret. de quo p̄ euz
in addi. spe. de teste. §. j. Et intelligit de cau
sa sciētie. s. quō sciat illud qd̄ dicit. nō d̄ cau
sa act⁹ isti⁹ de quo deponit. qz de illa non te
netur dicere. Quis de ea posset interrogari.
de renū. c. sup. h. Et istas exceptōnes p̄ p̄so
nas 7 dicta testiu

Tabellio scribat in actis hoc modo.

Anno tali. die tali. cōparentib⁹ corā tali
iudice. tali actore. vel tali eius pcuratore ex
vna. 7 tali reo vel ei⁹ pcuratore parte ex alte
ra. p̄dictus re⁹ vel pcurator ei⁹ 7 exceptioes
p̄tra p̄sonas 7 dicta testiu actoris exhibuit
infrascriptas. Ex aduerso ipse actor vlt̄ eius
pcurator copiā ipsaz p̄ iudices sibi decerni
ac fieri. 7 terminū cōpetentē ad r̄ndendum
seu publicandū p̄tra eas si sibi cōpetierit ei
assignari postulauit. Prefatus igit iudex co
piam peritā actori dandā decreuit. et diem
talē ad dicendū p̄tra exceptioes p̄dictas sibi
p̄ termino p̄fixit rē. Istis exceptionib⁹ p̄ ta
lem exhibitis anno tali. die tali. in p̄ntia tal
rei vel sui pcuratoris dicit̄ seu replicabitur
p̄tra eas tali die rē. Quō aut actor p̄tra istas
exceptiones rei factas p̄tra p̄sonas vlt̄ dicta
testiu possit replicare. videlicet dicere testes
criminosum fuisse de crimine emendatum.
ergo in ciuili admittendū. de testi. testimo
nium. infamē restitutū fame. de re iudi. cuz
E. 7 B. Vel dico absentē citatū ad vidēdū
iurare 7 p̄tumacē rē. Et replicationuz for
ma patet ex superiorib⁹. Et plures sunt mo
di. pbandi seu species pbationū. de q̄b no. i
ca. cū ad sedem. de restit. spo. in glo. 7 no. q̄r
tuor. 7 sup. ea. in spe. de p̄ba. §. videndū aut
scz p̄ testes. p̄ instrumēta. p̄ euidētiā facti
p̄ p̄sumptionē. p̄ famā. p̄ delationē iuramē
ti. Si ergo actoris intētio nō est pbata p̄ te
stes. potest r̄currere ad instrumēta si habz 7
ista p̄ducere añ p̄clusionē cause etiam post
publicationē. de fide instru. cū dilectus. ni
si dat⁹ esset termin⁹ 7 lapsus a iudice ad in
strumēta. sicut fit dando terminū ad p̄ducē
dum oia post quē sup. p̄ductōe nō audiret̄ i
ista instātia. de quo ibi no. in. spe. de dilat. §.

Forma exceptionis

videndū. s. quid si datus. pleni⁹ in cle. sepe. de s. sig. s. eo salvo. in glo. vbi g. Quid autē sit instrumentū z quot sint species instrumētoꝝ. z in q̄b⁹ instrumētis adhibeatur fides. z qualiter z que scripture p̄ducte in iudicio impugnent. z de alijs circa hoc plene i spe. de instru. cdi. p̄ totū. Et videat ps̄ 5̄ quaz p̄ ducitur instrumentū q̄ copīā ei⁹ petat. z terminū ad impugnandū illud. z in termino si potuerit id impugnet. qz alias eo ipso q̄ pro publico instrumēto fuerit p̄ductū. z aduersarius q̄ nil opponēs tacuit. Uidef illud ap̄ probasse de offi. dele. gratū. Ho. Ostien. i. c. qm̄ cōtra falsam. dep̄ba. Et ibi etiam plene no. quō instrumentum debeat redigi i actis scz p̄ncipiū z finis. Ponēdo tñ cautionē de tenore q̄ cesset equiuocatio zc. vt ibi plene. Si ergo actor p̄bavit intentionē suam p̄ testes vel instrumēta. reus si hz p̄empt. exceptionē opponat eā. videat tñ vt eam probet quia si fundata actoris intētionē reus opponit p̄emptoriū. z si in ei⁹ deficit p̄batiōe cōdemnabit actori i expensis quas fec̄ postq̄ reus accepit inducias. Et si soluēdo nō est ad arbitriū iudicis p̄nietur. Ista est p̄missio decre. finem. de do. z p̄tu. Si tñ vult eaz in incōtinenti p̄bare licet deficiat sibi p̄batio. nō est locus pene. vt ibi no. Debēt ergo duo p̄currere ad hoc q̄ excipiēs patiet̄ hanc penam. scz q̄ fundata sit actoris intētio. z q̄ n̄ in cōtinenti reus assumat on⁹ p̄bandi. vt ibi no. Potest ḡ re⁹ opponere exceptionē rei iudicate vel trāfactōis. z formas istaz habuimus supra. Vel pōt excipere de pacto de non petendo. vl̄ de p̄scrip. vl̄ solutiōe debiti sc̄tā zc. sub hac forma

¶ Forma exceptionis ad puniēdam seu elidēdam intētionem actoris

¶ Corā vobis honorabili dño iudice zc. p̄ponit p̄curator p̄curatorio noīe talis rei. excipiēdo ad intētionē talis actoris perimēdā seu elidēdam. z dicit q̄ ipse reus domū talem quā actor ab eo vēdicat possedit pacifice. annis. xxx. z vltra cōtinue eā p̄scripsit bona fide. Quare petit ipm̄ reū ab actoris impetitiōe absolui p̄ vestrā sniam diffinitiuaz z eundē actorē sibi in expensis lit. p̄denari

¶ Vel sic. In exceptione solutionis ad elidēdam z efficaciter perimēdam talis actoris intētionē p̄curator talis rei p̄ponit z dicit excipiēdo q̄ etiā si debitū p̄tesum per ipsum actorē a p̄dicto reo petitū essz legitime z suf

ficiēter p̄batur. Ip̄e tamē reus de eodē debito p̄teso illud sibi numerādo realiter z i parata pecunia p̄soluēdo satisfecit. Eū autē solutioni eius qd̄ debet oīs obligatō sit sublata. Idcirco p̄dicit⁹ p̄curator nomīe quo s̄ petit zc. vt in p̄cedenti forma. z sic de alijs exceptionib⁹. Et reus exceptionē p̄empt. per eū oppositā p̄bare debet. qz in excipiēdo reus sit actor. z ita in eū transferē onus p̄batiōis ff. de excep. l. j. z in. l. exceptio. saltē regularit̄ quia in casib⁹ nō p̄babit excipiēs. sed actor vt in exceptionē nō numerate pecunie vl̄ dotis. de quo etiā in spec. de excep. s. viso. Si tamē eam nō p̄bat reus ex eo solo nō obtinebit actor nisi p̄bet intētionem snā. de excep. cum venerabilis. de quo etiā in spe. de excep. pri. s. viso. s. illz quoq̄. Et diligētē aduertat aduocat⁹ rei quib⁹ verbis vtaf̄ in excipiēda exceptionē. de quo etiā in spe. in. s. p̄xi. a. l. leg. Et tabellio huiusmodi actū exceptionis p̄empto. opposite scribit hoc modo.

¶ Comparuit in iudicio coram tali iudice anno tali. die tali. talis reus vel talis suus p̄curator. z infrascriptā obtulit p̄empt. exceptionem. Ex aduerso iudice adhuc p̄tribunali sedēte talis actor vel talis eius p̄curator comparēs. eiusdē exceptionis copīaz sibi p̄ ipsum dñm iudicē decerni z fieri petiit. ac cōpetentē terminū ad dicendū p̄tra eisdem seu replicandū assignari. Cui p̄dicit⁹ dominus iudex copīā exceptionis huiusmodi decernit. z talē diē ei statuit ad dicendū s̄ eam seu replicandū si voluerit. Acta. zc. Vel sic Exhibitis his exceptionibus per talē reū vel talē eius p̄curatorē in p̄ntia talis actoris vt sui p̄curatoris. anno tali. die tali replicabitur die tali. zc. Si autē in termino sic dato actori ad replicandū. actor nullā p̄ponit replicatiōem. quia forte nō habet tūc admittitur exceptio rei ad probādum. z dabit reus z illas p̄babit si poterit per testes vel instrumēta. zc.

¶ De renūciatione z cōclusionē Postq̄ vt p̄missum est p̄cessum est in causa. vt quia lis est cōtestata. iuratus est de calumnia. date sūt positiōes z articuli. z ad positiōes z respōsiones facte sunt p̄batiōes testium vel instrumētoꝝ. inducere exceptiones opposite replicatiōes. forte z duplicatiōes subsecute. cū partes nō habēt qd̄ vltērius i causa p̄ponāt vltēriorib⁹ p̄ponēdis renūciat

Interlocutoria sententia

z postulant in causa pcludi. Et ista omnia sunt redigenda in scriptis z in actis. de pba. qm̄. Et si vna partiu renūciat seu renūciare velit. z alia dicit q̄ adhuc habeat aliqua pponere. q̄re dicit q̄ nō vult renūciare. Tūc iudex assignabit ei terminū cōpetentē infra quē pponat q̄cqd velit. de quo in sp̄c. de renunc. in pn̄. Et videt̄ aliquibz q̄ idem sit renūciare z pcludere. z hoc tenet Hoff. vt no. de cau. pos. pastoralis. cū textu ibi. Et in. ca. qm̄. p̄tra. de pba. ponit ista vt diuersa. z q̄ eo rum quodlibet sit actus p̄ se. Et tenet B. i. spe. cu. de renunci. z cōclusionē. in p̄. z nota. Et sic potest dici q̄ p renūciationē renūciat p̄ bationibz z allegationibz facti. Per p̄clusionem inducit renūciatio allegationibz iuris. Dicit tñ Jo. an. in addi. spe. in loco supra allegato. q̄ in renūciationibz h̄mōi sunt pōde randa verba z status cause z p̄suetudo fori quia si sit renūciatio allegationibz omnibz p̄bationibz. certū est q̄ ista renūciatio est cōclusio. vt no. in. c. cū dilectus. de fi. instrumē. in glo. ij. Et idem putat ip̄e si sit renūciatio allegationū iuris z facti. z hoc qm̄ stat. cause patitur pcludi. Itē si habet p̄suetudo fori s̄bum allegatois cōprehēdere ius et factum. Et p̄ illud solū pcludi. vt tūc renūciatis allegationibz p̄ h̄ etiā intelligat̄ cōclusum. de q̄ etiā p̄ modernos in cle. sepe. d̄. sig. Potest ergo sic registrarī i actis renūciatio z p̄clusio p̄ rebellionem. Anno tali. die tali. Lō titus corā tali iudice partibz p̄dictis. puta tali actore z tali reo vel eoz. pcuratoribz. ip̄e partes in causa h̄mōi allegationibz vltioribz mutuo renūciarūt. petētes pcludi causa in eadē. In qua etiā quātuz in eis erat cōcluserūt. Tñ iudex p̄dictus h̄mōi renūciationem admittēdo in ip̄a causa cū eisdē p̄tibz seu eoz. pcuratoribz vt p̄ferit̄ cōcludētibz et pcludi volētibz z petētibus p̄clusit. z habere voluit p̄cluso. Acta zc. Facta p̄clusioe in causa ampli. p̄bationi nō est loc. etiā p̄ instrumēta. vt in dicto. c. cū dilectus. d̄ fide instru. Iudex tñ ex officio interrogare p̄ p̄ p̄clusionē de facto si aliqd̄ dubitationis occurrat. vt in. c. cū Jo. eo. ti. Sed hoc iudex nō faciat ad petitionē partis. vt ibi no. z i. c. i. p̄cia. de pba. in fi. glo. iij. z in. c. p̄ tuas. d̄ re fribz. Quō aut̄ fiat allegationes iuris tractat Guil. in spe. de disp. z alle. p̄ totū. Et sic sumus expediri de secūda pte p̄ncipali ordis iudiciarij

Interlocutorie sententię.

Eo antequā ueni
amus ad tertiā p̄tē. s. de sn̄ia z illis que eā sequunt̄. quia aliqñ aliqua emergūt in lite seu causa sup quibz iudex h̄z interloqui. Nā licet sup incidētī nō sit necesse p̄nūciare. tamē sup emergētī est p̄nūciandum. vt no. de or. cog. c. j. Et qd̄ sit incidens vel emergēs ibi no. z ideo de interlocutorijs videam. Et que sit sn̄ia interlocutoria nō. i. clemē. vnica. de sequest. poss. in glo. x. diffinitiuā. z vide no. in. c. j. de ap. li. vj. Super ceptōe ḡ dilatoria videlicet an libellus sit offendus vel nō. vel an sit ei r̄ndendus. vel an causa sit corā ip̄o iudice tractāda vel nō. vel vtrū excōmunicationis exceptio p̄tra actorem opposita sit p̄bata vel nō. vel vtrū dilatio petita sit p̄cedēda vel nō. z de similibz exceptionibz iudex p̄nūciat interloquēdo s̄ hac forma

Forma sententię interlocutorie sup exceptione dilatoria

A. decan. zc. Cū in causa tali que int̄ tālem actore ex vna. z talē reū parte ex altera. de z sup re vel debito tali in iudicio corā nō bis vertitur. p̄ parte dicti rei oblata fuit exceptio talis vel talis dilatio petita. v̄l fuit p̄positum excipiēdo libello sibi p̄ actore oblato nō esse respondēdum vel actore ab agendo repellendū. p̄ eo q̄ maioris esset vinclo excōmunicationis innodat. vel nobis i hac causa iurisdictionē nō cōpetere. p̄ eo q̄ tempore impetratois rescripti ip̄e actor ipetrās fuerit maioris excōmunicationis sn̄ia ligatus zc. Nos visis z diligētē cōsideratis super hoc p̄ testes hincinde corā nobis productis. p̄positis z allegatis. Habito etiā cōsilio cū peritis. p̄nūciamus. decernimus. z declaramus p̄dictā exceptionē admittēdā nō esse seu ea nō obstāte in causa h̄mōi ad vltiora p̄cedēdum fore. z p̄ nos ac corā nobis p̄cedi debere. Vel sic si est legitima exceptio decernim. z p̄nūciam. ip̄am exceptionem esse admittēdā. z admittim. actore p̄pter excōmunicationis vinculū ab agēdo repellēdum excludendū fore. z excludim. seu repellimus seu nobis obstāte exceptione p̄dicta iurisdictionē z cognitionē in negotio h̄mōi nō competisse. neq̄ cōpetere seu libello p̄dicto p̄ ip̄m reū r̄ndendū nō esse. sed eūdem reū ab instātia iudicij fore absolundū z ab

De sententia diffinitiva

solumus. Et ipm actorē sibi in expēsis legi-
timis condemnā. eaz taxationē nobis in
postez reservātes Et tunc in fine interlocu-
torie tabellio subscribet isto modo

Lecta et lata est hec interlocutoria āno ta-
li die tali. in pñcia ipaz ptiū vel pcuratori-
bus pñcibz talibz. zc. Et de istis et de alijs i-
terlocutoriaz formis no. in spe. de excep. §.
viso. Et est interlocutoria q̄ fert inter pñci-
pium cause et finē nō sup pñcipali. s; sup in-
cidētibz questionibz vel emergētibz. d̄ ap.
significātibz. de testi. significauerūt. Et tran-
sit interlocutoria in rē iudicatā quo ad ptes
si ab ea infra decē dies nō fuerit appellatus
vt in. c. cū q; dilecta. in fi. de elect. s; nō q̄ ad
iudicē qn̄ possit eā reuocare etiā post decēz
dies. de q̄ tñ dicendū est. vt ple. no. in. c. cum
cessante. de ap. in glo. j. Ubi distinguūt tres
spēs interlocutoriaz. Quia qdā interlocu-
torie pparāt seu ordināt litē. Quedā emer-
gentia seu incidētia in lite decidūt. Quedā
aliqd̄ restitui vel dari vel nō dari. fieri v̄l n̄
fieri. v̄l aliqd̄ eq̄pollens iubēt. pcludēdo tñ
ibi tenēt doc. q̄ oīs interlocutoria mutari et
reuocari p̄t ex causa. sine causa nō. maxime
post. r. dies sine volūtate pris. p qua est lata
Uñ si iudex sine causa iusta interlocutoriaz
reuocet poterit appellari

Formas autē diuersas reuocationis in-
terlocutorie ponit Buil. in specu. de excep.
§. viso. Quia potest sic dicere iudex.

Hos talis iudex zc. qz in tali causa zc. pri-
dem sup tali exceptōe p talē reū opposita. p
nūciamus interloquēdo eandē exceptōem
nō esse admittēdā. vel qz ptra talē sic pcessi-
mus zc. Habito postmodū p̄silio peritorū
inuenim⁹ ipm grauasse. vel indebite p̄eum
pcessisse. Idcirco vsi p̄silio saniori interlo-
cutoria ipam vel pcessum hmōi expresse re-
uocamus. Quidā tñ iudices erubescētes
factū suū reuocare sic dicūt. **H**os tal̄ iu-
dex zc. Si te talē in aliquo grauauimus. il-
lud reuocam⁹ zc. S; tal̄ reuocatio dubia ē
p̄ditionalis et incerta. et ideo nō admittēda.
Uñ appellās nō obstāte tali reuocatiōe ni-
bilomin⁹ insistere potest p̄secutori sue appel-
lationis. si pure nō fiat reuocatio. Quidāz
etiā iudices sic dicūt. **F**rater site grauau-
imus i aliquo parati sum⁹ illud reuocare
de p̄silio sapientū. Et p̄figim⁹ tibi talem ter-
minū ad cōparendū. infra quē volum⁹ ple-
nius deliberare. Et dicit Buil. vbi supra q̄

hec forma habet in. c. aplice. de iudi. li. vi. §.
eratq; parat⁹. Blo. in. c. cū cessante. d̄ appel-
lat. dat aliā reuocatiōē hmōi interlocuto-
rie vel grauamini formā. videlicet vt sic di-
cat iudex. Non credo te grauasse. s; si gūa/
ui te in aliquo illud reuoco. S; ista forma
que duo mēbra p̄tinet. quo ad vtrūq; nō est
sana. qz in p̄mo docet mētiri. Nā potest esse
q̄ iudex p̄trariū credit. Et ptra tales caute-
las vel doctrinas videndū est qd̄ no. Buil.
in spe. de excep. §. penul. et in vlt. colū. Quo
ad secundū membrū est p̄ditionalis incerta
vt dixi supra. Uñ Ostiē. dat talē formam
videlicet vt si dicat iudex ad eū ptra quē est
lata interlocutoria. **I**n iudicis te grauati
p talē interlocutoria qd̄ nō p̄sitor. Ego tñ
reuoco tue satisfaciēs volūtati. ne de me sal-
tem de facto p̄queri posses. Et simil̄ forma
traditur in. c. nisi specialis. de vsu pallij Et
q̄ dicit iudex in reuocatiōe q̄ nō p̄sitor cau-
te dicit. qz p hoc nō sequit q̄ neget se gūasse.
Et aliq̄ iudices p̄suerūt statuere terminū
appellati ad docendū de grauamie. s; ad p̄
ipe appellās nō tenet. de quo in. c. si a iudi-
ce. de ap. li. vi.

Sequitur tertia pars ordinis iudiciarij

Nunc ergo uideat⁹
n̄ mus de tertia pte ordinis iudicia-
rii. s. de snia et que illā sequūtur. Et
Buil. in spe. de sen. pla. in pñ. diffiniēdo sic
dicit. Sentētia est iudicialis diffinitio con-
trouersie finē imponēs. p̄demnationē v̄l ab-
solutionē p̄tinēs. Dicit̄ em̄ snia iudicial̄ dif-
finitio p̄trouersie finē imponēs. vt in. l. i. ff.
de re iudi. Et debet p̄tinere absolutionē v̄l
p̄demnationē. de accu. illa p̄positoꝝ. Et ibi
de hoc in vlt. glo. Vel aliquid qd̄ tantū va-
leat. de p̄. sig. in bis. Utrū autē snia diffinitiu-
ua sit de actis cause ita vt p̄tineat int̄ acta.
tractat Jo. an. in addi. spe. de sen. pla. in pñ.
Et ibi post ar. p et ptra videtur tenere q̄ sic.
maxime p. c. cū eterni. d̄ re iudi. li. vi. vbi sen-
tentie ferēde et p̄cipiēde ponūt in actis cause
Et debet ferri snia diffinitiuua p̄tribz pñci-
bus. vel altera absente p̄ p̄tumaciā. ita vt ci-
tetur ad sniam audiendā. de testi. cū olim. i
sine. al̄s si ferat ptra absentiē. nō citari nō re-
net. vt no. de sen. et re iudi. tenor. in glo. pñl.
et sup ea. Et necesse est hoc casu q̄ exprimat̄
pemp̄. vbi vnica sit citatio. de hoc. xxiij. q.
iij. de illicita. in fi. magne glo. Et in spec. de

De sententia diffinitiva

elationibus. §. viso de tempore. Et p. Jo. an. in. c. cū Bertoldus. de re iudi. in §. remisit/ sent. Et de accu. ad petitiōem. nisi i. causis i quibus sine strepitu et figura iudicij. pcedetur vt i. clemē. sepe. de §. sig. circa fi. ibi etiā de h in glo. ar. iij. Si autē in snia cōtinetur cum ptra quē lata est fuisse citatū an stetur snie. ita q. nō sit necessaria alia pbatio citatiōis. tractat Huil. in spe. de sen. pla. §. vt autē. §. et nora. Sed plen^o p. Jo. an. ibi in addi. q. de iuris subtilitate necesse est pbare pempt. Et si q. s. vellet tenere q. victor h nō habeat pbare. vici^o tamē potest pbare se citatū non fuisse. pducēdo acta. Et si inter ista nō apparet hōi citatio habebit p. nō citato. nisi p. betur cōtrariū. Utrū autē psumat p. demna tum fuisse pntem in snia si aliud nō dicatur vel exprimat in ea. no. Huil. in spe. in loco p. pimo alle. Et snia diffinitiva debet generali ter ser. p. tinere. Primū nomē iudicis et eius qualitatē. puta an sit delegat^o vel ordinari^o. Secundum nomē litigatorū. Tertium teno rem petitiōis i iudicio porrecte. Quartum sniam p. cessus cause. puta lit. p. test. iuramē ti p. stationē. et silia. Quintū q. fiet mentio in snia pres fuisse pntes v. ad p. tumaciā absen tes. de quo supra dixi. Sexto q. p. tineat cō demnationē v. absolutiōem vel aliqd equi ualens. de q. etiā tactū est supra. et ista etiam enumerat Huil. in spe. de sen. pla. §. qualiter aut. iuxta finē zc.

In actione ergo reali potest sic dictari et formari sententia.

In nomine dñi Amen. Official^{is} v. iudex talis. orta inter A. actore ex vna. et B. reū de et sup tali fundo area vel domo pte ex altera materia questionis. Idē A. libellū dedit v. obtulit in hac forma. et ponat totus tenor li belli in snia. Lite igit coraz nobis legitime p. testa. et p. stito a p. tribus vel eaz. pcuratoribus hinc inde calūnie iuramēto. factisq. et obla tis p. sitionibus et articulis. ad ipas p. sitiones respōsionibus subsecutis testibus et instrumētis p. ductis et attestatiōibus publicatis. opposi tisq. cōtra dicta testiū nonnullis exceptiōibus et replicationibus factis. eadē renūciat^{is} p. pcuratores partiū hinc inde p. sitionibus cum ipis pcuratoribus partiū p. cludētibus et p. clu di p. cētibus i ipsa causa p. clusimus et habu imus p. cluso. Nos igit visis et auditis di ligēter iuribus rationibus p. bationibus et allega tionibus partiū. cognitiōibus et inuestigatiōibus

plenum ipsi^o cause meritis deliberatiōe p. re habita. diligēti et cōmunicato p. silio iurispe ritoz xpi noie innocēto. p. tribus p. ter hoc i no stra p. ncia p. stitūtis et sniam ferri postulanti bus. vel tali actore vel reo p. nte et sniam fer ri petēte. Et tali reo vel actore ad h. pempt. citato cōtumaciōe se absentate. cui^o absen tia dei p. sentia repleat p. tribunali sedentes. et habētes p. oculis deuz solū sentētiādo In his scriptis p. nūciamus. decernim^o. et decla ramus fundū p. dictū ad p. refatū A. actorem p. tinuisse d. iure et p. tinere. p. refatūq. A. reuz fundū h. mōi occupasse et detinuisse. ac occu pare et illicite detinere. et ipm fundū memo rato actori adiudicandū. ac A. reū a. n. dictū ad restituēdum et libere dimittēdū fundum eundē eidē actori p. demnādū et repellēdū so re. adiudicamusq. et p. demnam^o ipm reū su p. radicto actori in fructibus a tpe mote litis. v. a tempe occupatiōis et detētionis valet i tot modis seu maldris frumēti zc. rōe fructuū p. ceptoz ex fundo h. mōi p. eū perceptis. Et in expēsis litis nihilomin^o p. demnātes. qua rum expēsas taxationē nobis in posterū re seruamus. ¶ Vel si debeat fieri snia pro reo absolutoria. forte quia actor nō p. bauit. vel reus probauit de iure suo. tūc ita formetur. ¶ In noie dñi Amen. zc. vsq. ibi. p. nūcia/ mus. decernim^o et declaram^o p. dictum A reū a. p. fari A. actoris impetitiōe absoluēdū. ac eidē actori sup petitiōe sua et fundo p. di cto silentiū p. petuū imponēdum fore. ac ab soluim^o et imponim^o ac nostra snia diffinitī ua mediāte p. demnātes eundē actore eidē reo in expēsis litis. quaz taxationē zc. In cui^o rei testimoniū zc. ista snia incipit. In nomi ne dñi. zc. vt. xxiij. dis. In noie. de testi. In noie. Veli^o ad p. positū in. c. veritatis. d. do. et p. tu. Et nō scribit seu dirigit alicui. videli cet partiibus vel alijs vel vniuersis Quia si iudex sic scriberet. vniuersis zc. noueritis q. i causa tali. p. nūciamus zc. tales lre seu scptu re nō facerēt fide. qz essent poti^o testimonia les seu recitatorie p. teritoz qz assertorie p. sentium. vt no. Huil. in spe. de sen. pla. §. iux ta. §. et no. q. qdam iudices. Ho. etiā in. ca. apostolice. de re iudi. li. vj. Item in sentētia fit narratio p. cessus ad quē affectum h. fiat. no. in spe. de sen. pla. §. restat. §. in summa. Ho. et. In. et. Osti. in. c. cū in iure. de off. dele gati. vbi etiā no. qd fieri debeat si p. aliū ta bellione scribat sentētia. et acta p. aliū fuerit

De sententia diffinitiva

scripta. Item in sententia dicitur. nos visis et auditis diligenter iuribus probationibus. et allegationibus partium etc. Quia iudex secundum allegata et probata coram eo debet iudicare: non secundum conscientiam quam habet ut priuatus. sed secundum conscientiam ex actis probationibus allegationibus informata. ut. ij. q. vij. Judicetis. de quo de offi. dele. pastoralis. in glo. ar. contra et de offi. ordi. c. j. in glo. canonum. et in spec. de dispu. et alle. §. vlt. §. licet autem. Et ibi dicitur hoc per Joh. an. in addi. ubi ponit rationes quod rursus theologorum qui tenent contrarium. et illas soluit Et quale remedium tunc habeat iudex. si nota quia deponet si potest conscientiam. si non potest deleget causam alicui. vel ad superiorum remittat etc. ut plenius notatur ubi supra. Item sequitur in sententia cognitis et inuestigatis ad plenum cause meritis etc. Nam ferri non debet sententia nisi liqueat de meritis cause. de quo in. c. prout. de dolo et pte. cum si. Sententia enim non est precipitanda ut in. l. ij. de sen. ex. peri. reci. hac lege. et in clem. pastoralis. de re iudi. imo cum peritis super ea ferenda consilium habere debet. de dolo et cotu. cum olim. de consue. ad nostram. De quo et qualiter iudex deliberare debeat et consilium iurisperitorum requirere. et diligenter cum peritis super negocio conferre. inspiciendo petitionem iuxta quam sententia est formanda. de accu. q. liter. ij. de symo. licet hely. Positiones et articulos probationes et alia acta cause. etc. ut tradit Huil. in spe. de requisitione consilij Et ideo dicitur in sententia. deliberatione prehabita et habito consilio cum peritis. Item subditur in sententia partibus propter hoc in nostra presentia constitutis et sententiam ferri postulantes. etc. De isto ponit Huil. in spe. rubricam specialem. scilicet de petitione sententie et eius cautela. ibi dicitur hoc. Item quando altera partium est absens per contumaciam solet dici in sententia. Cuius absentia dei presentia repleatur. de quo in ca. de manifesta. ij. q. i. in. c. veritatis. de dolo et cotuma. Item in forma sententie ponitur per tribunali sedentem. et habentes per oculos solum deum. de hoc in. c. cum eterni. de re iudi. li. vi. Unde sedendo debet iudex sententiam proferre non stando. alias non valeret. ut in. c. vlt. de re iudi. li. bro. vj. Et questio ibi non. nec debet per gratiam vel sortem iudicare contra iustitiam et contra conscientiam. alias sustinebit penas. de quibus in. c. cum eterni. all. Item illis quibus videtur iudex in sententia vel partibus presentiam us

decernimus. non tamen refert an sic dicat iudex. an dicat precipio vel statuo vel ordino ut in. c. in his. de ver. sig. Nam quis lex dicitur non valere sententiam que condemnationem vel absolutionem non continet. ut in. l. ptes. de sen. et interlo. om. iudi. et tactum est etiam supra. Sufficit tamen si contineat condemnationem seu absolutionem vel equipollens de quo etiam in spe. de sen. pla. §. ut autem. §. et nota. Et non est vis nec refert etiam an sententia feratur sub verbis prime vel tertie persone. de quo etiam in spec. eo. ti. §. iuxta. §. non valet. de quo etiam dicendum est ut ibi. Item dicitur in sententia sententiam in his scriptis etc. hoc ideo. quia sententia diffinitiva debet ferri in scriptis. Debet etiam in scriptis recitari et perferri. et per ipsum iudicem non per alium legatum. aliter est nulla. de quo in. c. vlti. de re iudi. li. vi. Non tamen est necessarium exprimi in sententia in his scriptis dummodo aliter in scriptis feratur. licet sit cautum. de quo in spe. §. iuxta. in §. non valet etiam super alleg. et in dicto. ca. vlt. de re iudi. li. vj. Et quod sequitur in sententia scilicet fundum predictum ad presentatum. H. acroze primus esse etc. hoc patet declaratum circa petitionem in libello presentam secundum quam ut dictum est sententia ferri debet. Item condemnet iudex victum in expensis ipsi victori quod fieri debet. ut in. l. eum que temere. ff. de iudi. et in. c. calumnia de pen. nisi ipse victus habuisset probabile causam litigandi. que eum excusaret. ut in. l. cto. c. calumnia. et in dicto. c. finem. de dolo et cotu. in glo. magna. et super ea. Et tunc quando omittit iudex condemnationem expensarum. debet causam exprimere in sententia propter quam victum in expensis victori non presentat. ut ibi non. et pba. in aut. de iudi. §. oportet. coll. vj. Et iste est unus casus qui in sententia debet exprimi scilicet causa illa. vij. alij casus non. in. c. sic nobis de sen. et re iudi. alias regulariter in sententia non debet exprimi causa. ut ibi. Imo fatuum esset exprimere. quod facillime posset mala causa exprimi et bona subtrahere. et ita non valeret sententia. De qua causa. ex pte. de pces. pben. de resti. in interloca. lris. §. nos igitur. et etiam obtinet in interloca. torijs. Si tamen iudex exprimit aliquas causas tunc post specialia submittat clausulam generalem. videlicet ex his et alijs nos mouentibus etc. Et sic sub tali generalitate comprehendit sententiam seu decisionem cause iustificatam. ut non. de re iudi. abbate. li. vj.

Sententia in actione personali potest sic

Forma appellationum

formari

In nomine dñi Amen. rē. vt in pcedenti forma vsqz ibi cōtinuando. pñciamus. de/ cernim⁹ ⁊ declaram⁹ p̄dictū A. reū memo/ rato A. actori teneri ⁊ obligatū fore in decē libris rē. Et ipm eidē actori in debito hui⁹ modi esse cōdemnandū. ⁊ ad ei⁹ solutiōz cō/ pellendū. ac i eisdē. r. libris. necnon in lit. ex pensis legitimis eundē reū p̄fator actori cō/ demnam⁹ taxationē expēsaz nob in postez referuātes. An autē snia sit cōcipiēda i psonā pcurator⁹ vel dñi. no. de elec. querelā. i glo. p. yconomī. ⁊ sup ea. Sz licet in h multum inter doctores ⁊ maxime legiste. tamē Jo. an. ibi nō placet legalis subtilitas in h casu. qz si pcurator fuit in causa noie dñi sui qle peccatū est si dñs cōdemnat. Un graue esset dicere sniam ppter hoc in pcura. ferendā. qd tamē videt velle. l. j. C. de sen. ⁊ interlo. om niū iudi. Ostiē. tamē in dicto. c. querelam morus ista subtilitate legalī. ponit formam sentētie in causa matrimoniali. p̄sulendo qz iudex pñciat isto modo Pronūciamus de cernim⁹ ⁊ declaram⁹ citiū fore maritū seve. ⁊ pcuratorē ipsi⁹ noie ad matrimoniū. de quo actū est cōdemnam⁹. p̄cipiētes vt dictus titius deinceps seve adhereat vt vxori. ⁊ tā i lecto qz extra lectū eā maritali affectū ptra ciet. Pro qua forma allegat. c. exparte. et. c. veniens. de sponsa. Alie sentētiarum forme de facili possunt haberi. quia libell⁹ bñ for/ matus in quacūqz actione dat formā sentē/ tie cōcipiēde. que ex forma petitionis libelli pcedere debet. vt allegatū est supra. Et vt s̄ patet in sentētia absolutoria. reus absoluit ab impetitione actoris. ⁊ actori silentiū im ponitur. Qd verū qz illoz ponēdum sit sen/ tentia ⁊ quare habetur in. c. cū ecclesia sutri na. de cau. pos. ⁊ pprie. in fi. in. c. dudum in fi. de cōuer. c. iug. cum similibz. ⁊ no. in specu. de sen. pla. s. vt autē. s. q. autem virūqz.

Et lecta sentētia notari⁹ subscribet sentē tie annum ⁊ diē ac testes rē. h modo

Lecta ⁊ lata est hec sentētia diffinitiva vt supra tali die in subscriptione interlocuto rielata est hec sentētia interlocutoria. Vt si redigitur sentētia in formā publici instrum ti. scribitur in hac forma. In quoz omniuz ⁊ singuloz testimoniū p̄ntes lras seu p̄sens publicū instrumētū p talē notariū publicū in causa hmoi coraz nobis scribā fieri ⁊ pu blicari mādamus. nostriqz fecim⁹ sigilli ap

pensione muniti. Datū ⁊ actū in loco tali q nos p̄sueuim⁹ sedere ad reddendū iura pro tribunali. Anno tali. inditiōe tali. pōnificat⁹ sanctissimi in xpo p̄fis ⁊ dñi nostri dñi pau li diuina puidētia pape secūdi. ano sexto. die iouis. ij. mēsis decēbris. hora tertiāz. vel qz si presentibz discretis viris A. steinhorn. et stephano religiosis. ⁊ pluribus alijs fidedi gnis testibz ad p̄missa specialiter vocatis et rogatis rē.

De appellationibus

Lata sentētia diffinitiva. si ab ea non ap pellat pars cōtra quā est lata infra decē di/ es. trāsit in rē iudicatā. vt in. c. qz ad p̄sultati onem. de re iudi. Et idē de interlocutorijs quo ad p̄rē. vt in. c. cū dilect⁹. in fi. de elec. et etiā tactū est supra. Un aduertendū qz ali ter appellat ab interlocutoria. ⁊ alia diffini tiua. Qñ appellatio interponit ab interlocu toria vel alio granamine. oportet qz i scripis fier. ⁊ cū expressione cause iniuste seu iniqta tis interlocutorie vel granaminis Ista duo substantifice requirūtur etiā si causa sit noto ria. De quo p Jo. an. in. c. cordi. de appel. li. vj. in nouella. nisi quādo in matoribz ⁊ in re seruatis interponit appellatio. de quo in. ca. vt debitus. in fi. eo. ti. Et. xij. que requiruntur seu debēt recurrere i appellādo ante sniam ad ipsam appellatiōem validādā colligū/ tur ⁊ enumerātur in. c. dilecto. de appell. ibi p Ostiē. super verbo firmato. Et p̄mū est qz causa in appellatione expressa sit vā. Se cūdum qz exceptio opponatur. Tertii qz cor am iudice pponatur. nisi excuset iusta cau sa. Quartū qz appelletur. Quintuz qz coram iudice. nisi ex causa. Sextū qz exceptio non admittatur. s. qz expectet repulsa exceptione Septimū qz propter iniustā repulsiōne ap pelletur. Octauū qz exceptio opposita sit le gitima. Nonū qz granamē illatū sit vt com minatū. Decimū qz in scriptis fiat appellatō vt supra. Undecimū qz petatur apostoli in fra. xxx. dies. Duodecimū qz si petierit appel latus veniat appellās instructus iuxta casū. ca. cordi. de appel. li. vj. Tredecimū qz appel latio interponatur infra decē dies. de h eti/ am in. c. cordi. de appel. li. vj. ⁊ i spe. pte. ij. eo. ti. s. qualic. s. in sum. no. ⁊ hoc i appellatiōe iudiciali. s. in extraiudiciali ista oīa nō reqz runt. quia ibi nō exigitur veritas cause. sed sufficit ipsi⁹ veri similitudp. Item nō requi ritur ibi granaminis illatio seu cōminatio.

Forma appellationum

sed sufficit q̄ timeatur inferri in futurū. De istis z alijs differētijs scz i q̄bus differūt appellatio iudicialis z extraiudicialis. v̄l etiā in quibz pueniūt. solet notari in. c. bone. de appel. vbi notatur duodecim differētie z tres pueniētie. Quando autē appellat a diffinitua tūc lata sentētia iste cōtra quē fertur si vult potest appellare verbo apud acta dummodo hoc faciat in p̄tinēti iudice adhuc p̄ tribunali sedēte. anq̄ se diuertat ad alios act̄ vt in. l. litigatoribz. Leo. tit. Canonisata. ij. q. vi. c. si. p̄ litigatoribz. no. de appel. c. j. li. vi. in fi. Sed si ex interno. videlicet dum iudex diuertat se. scz post latā sniam ad prandium vel alios extraneos act̄ velit appellare. tūc necesse est etiā appellare in scriptis. sic ab interlocutoria. vt in. l. ij. ff. eo. ti. z. Leo. ti. l. eos. §. sin autē. Et ista est vera opinio seu exceptio. licet q̄dam exponūt ilico. qd̄ ponitur in. l. p̄dicta. l. eadez die. vt no. in dicto. c. cordi. Itē a diffinitua appellat sine exp̄ssione cause. vt ibi. z in iuribz. pri. alle. Un̄ sufficit appellari dicere. appello a tali snia diffinitua tanq̄ iniqua z iniusta. de quo etiā in spec. de appel. §. qualiter. in p̄n. Et tamē diffiniēdo appellationē dicit q̄ appellatio ē sentētie vel grauaminis relaxatio p̄ p̄clamatōnem a minori ad maiore iudicē facta p̄textu iniqui iudicis grauaminis vel iniuste sentētie. Joh. teu. ponit vnā diffiniētiōem. ij. q. vii. in sū. O sti. p̄les ponit i sum. e. ti. §. j.

Potest ergo sic formari appellatio a gūamine vel interlocutoria snia iudicis

Corā vobis dño iudice tali puta ordinario vel delegato. z tenotario publico ac testibz hic p̄ntibz. Ego talis p̄ncipalis vel talis eius pcurator nomine pcuratorio talis actoris vel rei ppono animo appellandi. Et dico q̄ licet in causa que inter talē actorē ex vna. z p̄dictū A. reū de z sup re v̄ debito tali parte ex altera vertit in iudicio corā dño iudice p̄dicto exceptiōem talē opposueri Et ponat tenor vel saltē mens z effect̄ ipsi exceptiōis in appellatōe exprimat. Et tūc subiungat si velit eam p̄ vos admitti vel fm̄ cōtenta z petita i ipsa pronūciari postulaueri. Vos tamē domie iudex hmoi exceptiōe legitima sp̄reta z neglecta ipsaz saltē tacite repellendo in ip̄a causa ad talē exceptiōem v̄l ad aliū actū exceptioni mee cōtrariū p̄cessistis. vel eadē exceptiōem per vestrā quam tulistis interlocutoriā pnūciando sic vel sic

minus iuste repulistis. vel alias in causa huiusmodi p̄ talē vestrā cōminatiōem siue actū seu p̄ceptū tale me indebite grauastis Un̄ ad interlocutoria hmoi iniqua z iniusta seu ex p̄dicta exceptiōe nō admittit. vel saltem tacita repulsione. vel a tali vestra cōminatiōe seu p̄cepto tali tanq̄ iniquo grauamine in his scriptis ad reuerēdum in xpo patrem et dñm episcopū talē. vel ad sanctā sedem apostolicā z sanctissimū in xpo patrē z dñm nostrum dñm Paulū diuina prouidētia papaz secundū puoco z appello. z apostolos p̄mo secūdo. tertio. z cū debita instātia mihi dāri peto. sub iurisdictione dñi episcopi vel domini pape z sedis apostolice speciali. Et protestor q̄ appellatiōem hmoi possim corrigere. emēdare. z innouare. ac eā itimare verbo z p̄sequi. put mihi videbit expedire

Dicit p̄mo in forma. Corā vobis zc. q̄ coram iudice z ei p̄ntia est appellandum. vt ij. q. vi. bidnū. §. dies autē. de appel. suggestū. si eius p̄ntia potest haberi. vel nisi iustus metus excuset. tūc debet protestari in p̄ntia bono viro z v̄lēs appellare iuxta formā. ca. vlt. eo. ti. Et si sunt plures iudices quoz p̄sentia simul haberi nō potest. tūc fiat fm̄ p̄sentia ipsius vel corā maiori pte eoz appellari. z apostoli possunt peti sepatim. vt ibi. Aliq̄ in appellationibz solēt premittere cū appellatōis remedium ad releuamē oppressoz a iure sit inuentū. de appel. c. cū speciali. §. porro. z in. l. p̄fecti p̄torio. ff. de mino. cum similibus.

Sed de hoc nō est curādum. quia ista sūt verba iuris quoz nō est necessaria p̄positio. sed verba facti sunt pponenda. de quo in. c. si quis iusto. d. elec. li. vi. Item d̄ ordinario vel delegato. quia debet exprimi iudicis q̄litas. que cōsiderāda est. maxime q̄n super appellatōem. man. aper. impetrat. de excep. dilecte. §. appel. ex insinuatōe. Postea fit mētiō i appellatiōe de p̄cessu cause z de grauamine seu interlocutoria. z causa iniqtatis z grauaminis seu interlocutorie exprimat. q̄ hoc ē necesse q̄n an̄ sniam appellat. vt dicit̄ est supra

Nā nō sufficit dicere appello a tali interlocutoria tanq̄ iniqua z iniusta. q̄ tū sufficeret a diffinitua. de q̄ no. in. c. p̄nt. de no. ope. nūcia. Itē d̄ in forma appellatōis q̄ iudex nō admittit exceptiōem. sz ea sp̄reta p̄cessit. v̄l q̄ ip̄am interlocutoriā repulerit. Nā duobus

Forma appellationum

modis inder repellit exceptioem. videlicet ta-
cite & exp̄sse. Tacite qñ exceptioe neglecta in-
der pcedit ad ea que se nō compatiūtur cū
exceptioe. p̄posita. de appel. ex pte. z no. eo. ti.
dilecto. Et i specu. de except. §. ij. v. z no. fm
ybertū. R. no. etiā p Jo. mo. in. c. j. de appel.
li. vj. Et tūc poterit appellari h̄ exp̄sso in ap-
pellatione q̄ pcessit inder exceptioe non ad-
missa Exp̄sso repellit. puta qñ p interlocu-
toria p̄nūciat h̄ exceptioem. Quid aut facie
dum sit qñ inder nō repellit exp̄sso nec eti-
am tacite. puta pcedēdo vt dictū est. nec eti-
am admittit sed sp̄ est in deliberādo forte vt
exp̄sso fatigat⁹ z veratus laborib⁹ z expen-
sis ex diuersis terminis quos inder ad audi-
endam deliberatioem assignat cedere liti. l̄
ab exceptioe recedere cogat. no. in dicto. c. di-
lecti. de appella. quia vt recitat ibi Ostien. si
inder tertio req̄situs humiliter expectato re-
sponso tpe cōgruo nō respōderit. Exp̄sso
tali grauamine poterit appellari. de quo ple-
nius ibi. Itē d̄r in forma appellationis q̄ a ta-
li interlocutoria v̄ tali grauamine zc. appel-
lo. Possunt etiā plura grauamia exp̄mi i ap-
pellatioe. s̄z caueat appellās q̄ sint legitima
z vera. Nā cancellaria vnū soluz respicit ḡ-
uamen. vel vnā appellationis causam. d̄ quo
in. c. cū causam. de appel. sup alle. glo. Unde
posset cancellari⁹ eligere causam forte falsā
sup quolibet tñ grauamine dat vnū singu-
lare vel speciale rescriptū ad eosdē iudices
vt ibi no. Et ex sola causa in appellatione exp̄s-
sar nō ex alia pcedēti vel supueniēti appella-
tio iustificari poterit vel impugnari. vt i cle.
appellati. eodē ti. Itē d̄r in appellatione ad ta-
lem ep̄m superiorē vel ad papā appello zc.
Et si simplr dicerz appello. nō exp̄sso an ad
ep̄m vel ad archiep̄m seu ad papā ad quem
videatur appellasse. Ut si dicat appello ad
maiorē. no. in ca. vt debet⁹. de appel. Et dici-
tur ibi q̄ intelligit ad primū appellasse. De
quo etiā in spe. eo. ti. §. nūc tractemus. v̄. sed
quid si q̄s. z sequē. Utz aut valeat appella-
tio alternatiua videlicet sub hac forma. ¶
Appello ad archiep̄m vel papā qñ ab ep̄o
appellat. vel appello ad ep̄m vel archiep̄m
cū appellat ab inferiori iudice. no. de off. de-
le. si is cui. li. vj. in glo. p̄nt. z sup ea. Et meli-
us in questione posita sup regula in alterna-
tiua. de regu. iu. li. vj. Et dicit ibi pcluden-
do q̄ in p̄mo casu. s̄z quādo appellatur ab
ep̄o ad archiep̄m vel ad papā tenet appella-

tio. dū modo appellans eligat infra tempus
quo debuit appellare. videlicet infra decem
diūm. In secūdo casu etiā appellatio valet.
s̄z quādo appellatur ad episcopū vel archi-
episcopū. quia tūc inquātum exprimit d̄ ar-
chiep̄scopo est inutilis. qz eo casu nō potest
ad archiep̄scopū appellare ep̄scopo medio
omisso. de appel. dilec. vlt. In quātum aut
interponit ad episcopū est vtilis. sed vtile p
inutile nō viciatur. vt in regula. vtilis. de re-
gu. iu. li. vj. igitur zc. Et quomodo gradatū
siue seriatim est appellandū. si tñ omittit me-
dius z nō opponit exceptio an teneat appel-
latio. vel an in hoc valet consuetudo zc. etiam
no. in dicto. c. dilecti. Et si vnus litigantium
appellat ad archiep̄m. alius ad papā. quid
iuris sit habetur in. c. si duob⁹. de appell. zc.
Item subiungit in appellatione z apostolos
p̄mo secūdo z tertio. z cū debita instātia pe-
to zc. De hoc. ij. q. vj. post appellationem. §.
vlt. ad finem. z in. l. iudicib⁹. l. eo. ti. Suffi-
cit tamē q̄ ista petitio fiat vnico p̄textu. vt i
clemen. q̄uis rigor. de ap. Et de istis aplis
infra patebit. z nō est de substātia appella-
tionis q̄ in ip̄a appellatione petant dūmodo
petatur postea infra. xxx. dies. vt in. le. j. ff. de
appel. in glo. De quo in spe. iij. pte. ti. de ap-
§. sequit. in fi. z no. in alle. cle. q̄uis. eo. ti. in
glo. lex. Dicit postea in forma. sequit adhe-
rentib⁹. quō appellās se adheretesq̄ suos s̄b
mittit p̄tentiōi ei⁹ ad quē appellat. De ist⁹ ad-
herentib⁹ tangit in. c. vt circa. de elec. lib. vj.
Diuersas appellationū formas iudicialiuz
ante sniam a grauamine vel interlocutoria
ponit Buil. in spe. iij. pte. §. j. vt supra tactū
est. Causa debet exp̄mi in appellatione an sen-
tentiā interpositā. z illa debet esse rationalis
z vera. Tñ appellās quilibet habet pbare
duo. s̄. causam appellationis esse legitimā.
sed ad hoc pbandū nō requirunt testes v̄ i-
strumēta. sed est in arbitrio boni viri s̄z iu-
dicis. videlicet an causa sit talis que pbata
debeat legitima reputari. vt in. c. vt debitus
de ap. Itē pbare d̄z appellās causam appel-
lationis esse verā. z ad hoc requirit pbatio
vt no. in. c. cū speciali. eo. ti. nisi appellās ob-
tulisset se pbaturz veritatē cause corā iudice
a quo nō fuisset admissus. acp̄ tātō appellat
set. de quo dicendū est vt in. c. interposita. e.
ti. in p̄n. Debet ergo causa appellationis esse
vera. als appellatio est frustratoria. vt i. c. vt
debet⁹. sup alle.

Forma appellationum

Appellatio a diffinitiva poterit sic forma
ri qñ in scriptis ex interuallo appellat

Coram vobis tali iudice zc. Ego tal' pu
cipalis vel talis pcurator. vt supra in prece
denti forma Dico z ppond' animo appelladi
q' decem dieb' nōdum elapsis in causa tali
que inter me ex vna. z talē B. aduersarium
meū pte ex altera. de z sup re vel debito tali
asserto vertebat in iudicio. Corā vobis sen
tētiā cōtra me z p aduersario meo tulistis
diffinitiuā. Si nomen sentētie mereret ha
bere me p eandē sniam ptesam vestrā eidez
meo aduersario in petitis p eū minus iuste
z dēnādo. vel eundē aduersariū meū a mea
impetitiōe absoluēdo z mihi super petitis p
petuū silentiū perperā imponēdo. Idcirco
ab eadem snia ptesa tanqz iniqua z iniusta
ipsi nullitate sp salua in his scriptis ad talē
appello zc. vt supra in alia forma zc. Vt bre
uiter possit sic dictari ista appellatio

A tali snia ptesa diffinitiva p vos dñm
iudicē in causa tali cōtra me z p aduersario
meo tali lata tanqz iniqz z iniusta i his scri
ptis appello ad sedē talē zc. An autē dies late
snie sit inserēda in appellatiōe. vl' persona ad
uersarij in ea expmenda. z qd si plures habe
at quis aduersarios. z vñū expmit z aliū sub
ticet. z de quibusdā alijs tractat Huil. i spe.
iij. pte. de appel. §. j. si vero appellat. Nec d
istis est curandū multū. quia notari' qui d
appellatiōe pfacit instrumētū talia dz decla
rare. Et de die sentētie late ptabit p instru
mentū sentētie de die interposite appellatiō
nis p instrumētum appellatiōis ptabit. Dñ
vero appellat ilico a snia vna voce apd actā
nō est necesse dari formā. qz p sniam q' imē
diate lata est z a qua in pntēti appellat. satis
p stare potest qz cōtra quē. a qua snia. et a q'
iudice vel ad quē iudicē appellat. licet ista in
appellatiōe nō expmāf. Dicat g' ille ptra quē
est lata snia. Ego tal' a tali snia tāqz iniq' z i
iusta ad talē superiōrē appello. Et aliquādo
sentētia cōtinet plura capitula. z in vno fer
tur pro vna parte. z in alio pro alia parte. et
sic vtraqz pars appellat ab eadem. de quo in
ca. Raynūcius. z in. c. Raynald'. de testa.

Notari' autē appellatiōis sic cōficiet in
strumētum sup appellatiōe.

In noie dñi Amen. Anno a natiuitate
eiusdē domini. D. cccc. lxx. inditione. viij.
pontificatus sanctissimi i xpo patris ac do
mini. domini nostri Innocēti' diuina prou

dentia pape secūdi. anno pmo die secunda
mensis decembris. hora tertiaz. vel quasi i
opido Erford. Wagnū. dyoces. in domo
vel loco tali coram tali iudice. in meiqz no
tarij publici subscripti z testium infra scrip
torum p'sentia psonaliter cōstitutus. discre
tus vir talis p'ncipalis vel tales ipsius p
curator nomie pcuratorio habēs in mani
bus suis quādam papiri cedulā. infra scri
ptam appellatiōe in septimētem. quam ap
pellatiōe ibidē interposuit z legit alta vel
ligibili z sonora voce. put in ipa cedula cō
tinebatur. seu fm eiusdē cedule appellatiōis
formā z tenorē appellauit. apostolos petiuit
protestabatur. z alia fecit sic exprimitur i ea
dem. Cuius appellatiōis tenor de p'bo ad
p'bum fuit z est talis

Coram. zc. Qua appellatiōe sic interpo
sita. ac apostolis petitis a iudice in p'dicto
idem iudex appellatiōem eādē plectā z in
terpositā habuit copiā eiusdē appellatiōis ab
appellāte petijt. z eam sibi p eūdem appellan
tem vel e' procuratorē traditā recepit. ac tra
lem diē vel terminū iuris ad dādū sibi apo
stolos. z p inde ad recipiendū eisdē ei. p ter
mino assignauit. z infra terminū iuris p ter
minos datuz eidē promisit. Super qz om
nibz z singulis idē appellans vel ipsius pcur
ator me notariū publicū vt sibi vñū vl' pla
p'ficem instrumenta requisit. Acta sunt
hec anno. inditione. mense. die. hora. z loco
quibus supra presentibz zc. Et appellatiō sp
potest interponi siue dies feriata sit siue nō.
Et peti possunt apostoli etiā extra locuz iu
dicij. In loco tamē cōgruo et honesto. z ho
ra cōgrua. nō quādo iudex est in balneo vel
in mensa zc. vt nō. in clemē. qzuis rigor. de
appella. Et sufficit appellatiōe coram iudi
ce interponi z iudici scriptam offerri. licet
ipsius appellatiōis tenor nō legatur. vt in
ca. appellatio. eo. ti. li. vj. Et q' dicit in instru
mento q' iudex assignat certū diē ad dādūz
z recipiendū apostolos appellati. vl' dicit se
datuz infra terminū iuris vel in termino iu
ris qui est infra. xxx. dies. qui currūt a tem
pore interposite appellatiōis. nō a die senten
tie vel graua minis. vt tenet ibi Benz. z cū
eo tenet Rota. propter morua z ratōes qz
inducit. licet Jobā. an. in dicta cle. qzuis re
near q' a die late sentētie z nisi appellans pe
tat apostolos infra. xxx. dies. vel in termino
sibi p iudicēz ad hoc assignato appellatiōi

Forma appellationum

rennetat. vt in alle. cle. q̄uis. Et iudex te-
net illos dare appellatiz peteti. als. ipi p̄ces-
sus nō valebit. vt. in. c. 1. z in. c. ab eo. §. illud
eo. ti. li. vi. si nō dedit eos exp̄sse vl tacite. Et
appellās nihilomin⁹ potest p̄sequi appellati-
onem suā. vt in cle. q̄uis. eo. ti. in fi. z ibi eti-
am no. in glo. sepi⁹ alle. An grat⁹ dari debe-
ant apli vel exp̄sis ipsi⁹ appellatis. Et sunt
apli quedā l̄raz breuis forma. vel verborū
quia scriptura nō est de substācia. iudicē ad
quē appellat̄ instruēs. motiū iudicis a q̄ z
tori⁹ appellationis circūstantias breuit̄ com-
prehēdens. vt pbat. ij. q. vi. post appellatōz
z. c. forma. Et dicunt apostoli ab epi. q̄ est
supra. z stolon missio. quasi l̄ra missa ad su-
periorē. Et debet cōtinere q̄s appellauit. a q̄
pra quē. sup quo. z ex qua causa. Et an ille
a quo appellat̄ deferat appellationi vel nō
z quare hoc faciat vel nō. vt in lege vnica. ff
de libel. dimisso. z in. c. cordi. de appel. li. vi
Et notat̄ in clemē. q̄uis. de appel. eo. ti. z in
spe. eo. ti. parte quarta. §. penul. Et sunt plu-
res spēs apostolorū. Hā quidā sunt p̄uentio-
nales. vt quādo ps admittit appellationem
sentētie in iudicio iudice eam refutāte vl ta-
cente. vt de appel. sepe. z. c. oblate. siue extra
iudiciū. vt ibi. Alij sunt testimoniales quia
testificatur de appellatiōe facta corā iudice
vel alijs honestis p̄sonis. Alij sunt dimisso-
rii. p quos apparet q̄ iudex appellationi de-
tulit. z q̄ appellatē a sua iurisdictione exe-
mit. z causam ei ad quē appellatū est remit-
tit. Alij sunt reuerētiales. vt quādo propter
superioris reuerentiā appellationi deferat.
vt in. l. eos. §. super his. C. de appella. Alij
sunt refutatoriij per quos apparet q̄ iudex
nō defert appellationi. scz cum appellatio ē
frivola z frustratoria. Talibz em̄ appellan-
tibus nō est deferendū a iudice. nec ius de-
fert. vt in. c. cū appellationibz. de appel. li. vi
Unde vt sciatur cui appellationi deferendū
sit an nō Est aduertendū q̄ quadruplex est
appellatio. Qz est appellatio manifeste fru-
stratoria. vt quādo appellatur in crimie no-
torio. Est z latēs frustratoria. vt cum in ap-
pellatione exprimit̄ rationabilis causa. sed
ista est falsa. Est etiā latēs pbabilis. vt qñ ex-
primitur in ea causa iusta. sed a iure non ex-
pressa. Itē est aliqua manifeste probabilis.
vt cū appellatur ex causa iniusta in iure ex-
pressa manifeste notoria. vt l̄r. nō testis. ca.
ij. sic attendit qualitas appellationū. Attē

ditur etiā qualitas iudicis. videlicet an sit de
legatus cū clausula ap. re. vel sine tali clau-
sula. seu ordinarius. Prima appellatio re-
pellitur a iure z a iudice quocūqz. Secun-
da repellit̄ a iure sed admittit̄ a iudice qñsqz
constet de falsitate cause Tertia admittitur
a iure z iudice. nisi dato cuz clausula ap. re.
Iste nō tenetur tali appellationi deferre.
Quarta admittitur a iure z iudice. ita post
Pe. z Ab. no. Jo. an. in. c. pastoralis. de ap.
Et quādoqz iudex assignat appellatū termi-
num in datione apostolorū ad appellatiōis
sue prosecutionē. vt in. c. cū sit romana. d ap-
pel. cum cōcord. ¶ Utrū isti⁹ termini assi-
gnatio habeat vim delationis. solet notari i
ca. oblate. de appel. plen⁹ in. c. cū appellatō
nibus. eo. ti. li. vi. Et dicit̄ ibi q̄ nō. quia ista
ponunt̄ ibi vt diuersa. Si vero dicat nota-
rius q̄ iudex benigne recepit appellationem
an intelligat̄ delatū no. in spe. ap. §. nunc di-
camus. in fi. Et dicit̄ Buil. ibi. q̄ nō videt̄ iu-
dex detulisse. dicit̄ tñ q̄ clemētī placebat cō-
trariū. Si iudex simpliciter dat apostolos n̄
exprimēdo an deferat vel nō. dicit̄ Ab. q̄ de-
ferre videtur. ita no. ipe in. c. dilec. de appel.
Itē dicit̄ q̄ si dat acta p aplis. qz tūc detulisse
intelligit̄. ita est decisum i rota. An autez
postqz iudex detulit appellationi possit de-
lationē ipam reuocare. no. de ap. institut. ij.
de accu. meminim⁹. de ap. cū appellatiōibz.
li. vi. Et tenet̄ doc. q̄ nō possit etiā re itēgra-
licet Jo. an. tenuerit contrariū p duas rōnes.
Prima qz interlocutoriā pōt iudex reuoca-
re. qz z delationē zē. Itē qz appellans potest
renocare appellatōz. pari rōe iudex delatio-
nē. sz iste rōes nō vrgēt. vt ibi no. Et qñ in-
dex detulit appellatōi an post delationē pos-
sit statuerē terminū appellatū. etiā no. i. c. cū
appellatibz. Et p Bern. in. c. ij. d. matrimo-
nio. cōtra. cō. interdic. eccle. in. iij. glo. z te-
net q̄ sic. Et pbat Jo. an. in. c. cū appellatō-
nibz. i nouella. p plures rōes. vt ibi patet.
¶ Et ē aduertendū q̄ aliquñ iudex defert ap-
pellatōi. aliquñ ps appellata. Sz ob iudicia-
lem reuerentiā iudex d3 appellatiōez recipe.
Pars s̄o d3 illā approbare appellatiōnē. vt
no. de ap. iterposita. In potestate q̄ est alte-
rius. s. iudicis z appellatis approbare apel-
lationē. Un appellat⁹ etiā iudice inuito pōt
eam approbare z ecōtra. Iudex p̄t eā admittē
tēre q̄uis displiceat appellatū. Et sic in hoc
equiparant̄ iudex z appellat⁹. Sz iudex et

Forma apostolorum

appellator etiā eq̄parant in vno. videlicet in termino assignādo. vt in. c. p̄sonas. 7 i. c. oblate. de appel. S3 in potestate solū appellatoris est an appellet vel nō. 7 sub q̄ forma. Ea ueat tñ ne erret. vt in. c. cordi. eo. ti. li. vi. In potestate autē 7 arbitrio solū appellātis est an velit p̄ncipale negociū tractari vel nō. vt in ca. cordi. iam alle. Et effect⁹ delatiōis est q̄ p̄ eā abdicat iurisdicctio a iudice a quo 7 i superiorē ad quē transfundit. vt in. c. cū appellationib⁹. sepi⁹ alle. Effect⁹ p̄o assignationis termini est q̄ si i termino appellās nō p̄sequitur suā appellatōnē. inducit renūciatio 7 desertio appellatōis. 7 actus a q̄ emissa ē appellatio manet rat⁹. vt in. c. cū sit. 7 in. c. rep̄bensibilis. 7 in. c. sepe. de ap. 7 termin⁹ h̄mōi statuitur vel ad iter arripieñdū. vel ad p̄ntādū se superiori ad quē appellatū est. de quo in. ca. p̄sonas. in glo. ij. 7 sup̄ ea. Ips⁹ tamē termini diuersi surgunt 7 causant effect⁹. Fm q̄ in ips⁹ assignatōe aliqua p̄currūt vel nō. Nam aliquā appellatio soluz recipit a iudice ita q̄ cum assignatōe termini p̄currit delatio iudicis. Aliquādo solū approbat a pte. Aliquā p̄currit vtrūq̄. qz recipit a iudice. 7 a pte approbatur. Aliquā neutz sit. qz nec recipitur nec approbat. Si ergo appellatio recipitur a iudice. vel etiā si approbat a parte. tūc termin⁹ h̄mōi habet vim pempt. ita q̄ non venientē p̄stituit p̄tumacē. sic q̄ in articulo appellationis 3 eū vt p̄tumacē potest procedi Et teneat mittere p̄curatorē sufficientē saltē ad articulū appellatōis expediendū. vt in. c. sepe. 7. c. Nicolao. de appel. Idē 7 forū vbi vtrūq̄ p̄currit. s. receptio iudicis. 7 approbatio partis. Sed vbi neutz interuenit. quia nec recipit a iudice appellatio. nec approbat a parte. tūc sufficit mittere p̄curatorē ad impediendū 7 p̄tradicendū tm. nec p̄cedere in articulo appellatōis p̄tra absentē. vt no. i dicit. c. Nicolao. licet glosator ibi videat tenere p̄trariū. Si autē recipit 7 approbat appellatio. 7 cū hoc petit appellat⁹ q̄ veniat appellans instruct⁹. tūc debet mittere p̄curatores instructū sufficientem. ne dū ad articulum appellatōis s3 etiā ad causam p̄ncipalē. vt in ca. cordi. de appel. li. vi.

Forma apostolorum q̄ dimissorij dicuntur est.

Sanctissimo in xpo patri ac dño domino Paulo diuina p̄uidētia sacrosancte romanē ac vniuersalē ecclē summo pontifici.

Episcopus talis rē. vel tal' official' ei⁹ deuotus fidelis ac obediēs deuota pedū oscula beatorū. Hauerit sanctitas vestra q̄ cum in causa que inter A. ex vna. 7 B. ex altera pte de 7 sup̄ domo vel fundo tali seu debito talicorā me in iudicio vertebat. sniam p̄dicto A. 7 p̄tra Bernardū p̄fatu tūli diffinitiuam. vel interlocutoriā sic vel sic p̄nūciando sup̄ exceptōe tali. Et quia ab h̄mōi sententia diffinitiuam vel interlocutoriā idem Bad. e. v. s. ad sanctā sedē apostolicam appellauit. Idcirco ip̄um B. appellante a meo iudicio dimitto ad. v. s. examē. ex his lris meis dirigo sibi lras huiusmodi sigillo meo sigillatas p̄cedens. In testimoniū p̄missorij. Datum rē. Et hoc cū appellatū est ad papam. Si vero ad inferiorē puta ad episcopus vel archiep̄m scribatur sub eadē forma. verbis cōpetenter mutatis. scribēdo. Reuerēdo vel reuerēdissimo rē Aliqui nō dirigūt superiori sed scribūt vniuersis. Alij breuiter sic p̄cludendo dicūt ad appellante verbo. vel i cedu la nuda scribūt in hec verba vel similia. De tu a me appellasti a tali snia mea diffinitiuam interlocutoriā. Ideo ab obseruatōe mei iudicij his apostolis te dimitto 7 ad ei⁹ ad quē appellasti examē dirigo. Et si volūt ibi statuere terminū. iungit triū vel quatuor mensum spaciū. Vel diē talē statuo p̄ termino ad iter accipiendū pro appellationis tue p̄secutione faciēda. vel ad p̄sentandū te cōspectui sedis aplice vel alteri⁹ superiorū ad quē appellasti rē.

Forma apostolorum reuerentialium potest esse talis.

Sanctissimo vel reuerēdo rē. vt supra. Talis actor vel talis re⁹ in causa tali que inter ip̄m vel talē ex vna et talē parte ex altera de 7 sup̄ tali re 7 eius occasione i iudicio coram me vertebat. a snia diffinitiuam vel interlocutoriā rē. ad sanctitatem vestram vel reuerentiam appellauit. Et quibus appellatio sua mihi frivola videat. tñ ob reuerentiā sibi ter eidē sue defero appellatio. statuēdo sibi terminū rē. vbi supra.

Apostoli refutatorij possunt dari sub hac forma

Sanctissimo vel reuerēdissimo rē. vt sup̄. Hauerit sanctitas vestra q̄ talis a me 7 interlocutoriā sententia in tali causa que corā me inter ip̄m 7 talē super re tali vertebat. ad e. s. v. seu ad vos appellauit. Et

Forma apostolorum

quia hmoi appellatio friuola est z frustrato-
ria ex tali causa. ideoqz cu hmoi appellatio-
bus friuolis nec ius deferat nec sit ei p iudi-
cem deferendū. eidē appellatōi nō duri dese-
rendū neqz defero. z hos apostolos refuta-
tos sibi tradidi atqz trado. In quozū te-
stimoniū zc. vt supra. Et ponit ista forma d
interlocutoris qz quādo a diffinitua appel-
latur tūc necesse est deferri. qz ius defert. d
iureiurā. venietes. de apel. nō solū. libro. vi
nisi in casibz ibi no. in glo. vt quia. Iudices
modernis tēpibz raro dirigūt tales lras ad
superiorē. sz facile se de istis apostolis expe-
dientes dicūt verbo ad appellatē vel ei? p
curatorem sub hac forma

Appellationi tue ob reuerentiā sedis apo-
stolice vltalis superioris ad quē est appellatū
deferim? seu defero. z talē tibi terminū pfi-
go ad appellationē tuā psequendā. Uel qā
appellatio tua videt nobis friuola. ideo ei nō
deferimus. hāc responsionē tibi p apostolis
refutatoris pcederet. Et hoc faciūt iudices
p notariū scribi loco apostolorū. Et scribit
notarius si vult appellationē z apostolorū
dationē in eadē carta seu in vno instrumen-
to ponēdo in fine instrumētī appellatōis for-
mam. de qua supra. Tre anno inditōe pon-
tificatus qbus supra. die tali. mēse tali. Lo-
raz iudice p̄dicto ac i mei notarij publici ac
testiū infrascriptoz p̄ntia psonalit? p̄stitue-
p̄dictus A. appellās vel talis ipsi? pcurator
apostolos p̄dictū dñm iudicē sup appella-
tione sua p̄dicta sibi dari cū instantia hūili-
ter postulauit. Qui iudex ip̄e dando aposto-
los in hec p̄ba r̄ndit vel scriptā cedulā tra-
didit. z in ea p̄tēta p apostolis sibi dedit. cu-
ius tenor talis est zc. Et scribit tenorem seu
formā apostolorū. z subiūgit postea. Super
qz zc. vt supra in instrumēto appellationis
Si aut iudex terminū datū vel danduz ad
recipiendū apostolos progat in alium diez
an tūc iterato appellās teneat cōparere seu
apostolos petere. vel si r̄ndet iudex aposto-
los se datuz nullo certo termino p̄firo. qd
iuris sit legit? z no. in cle. q̄uis rigor. sup sepi-
us alle. Et ita sunt ista expedita q sequūtur
sniam quādo ab ea appellat. quia tunc sentē-
tia nō debet exeq. cū p appellationē sit suspē-
sa. vt in dicto. c. venietes. de iureiurā. Imo
quidqd post sniam etiā añ appellationē p iu-
dicem vel aduersariū sit. totū reuocabit per
modū attēptati. De quo plene in. c. nō soluz

supra alle. z sic trāsit nō in rem iudicatā Si
p̄o a sentētia nō fuerit appella tū. z sic transi-
uit in rem iudicatā tūc ipa snia debet exequi
als paz. pdesset snias dari si executōi nō de-
mandarent. vt de re iudi. cum aliquibus

Aduertendū tū q sunt quedā snie q nun-
qz transeūt in rem iudicatā. vt sunt snia q̄rū
obseruātia induceret periculū aie. de re iu-
di. tenor. z. c. sanguinei. de fri. z male. frat-
nitatis. cū similibz. Quedā sunt que statim
transeūt. vt est snia excōicationis. de appell.
pastoralis. de sen. excō. p tuas. que tū prope
nō est snia. Et h̄ vez q nō stati trāsit in re iu-
dicatā quo ad puatā vtilitatē. Sz q ad pu-
blicam vtilitatē tangentē piculū aiaz nūqz
transit. ar. de excep. pia. li. vi. Nam semp au-
ditur cōquerēs de iniusta excōmunicatiōe.
de offi. dele. cū p̄tingat. Sunt etiā quidam
casus in quibz diffinitua snia statim transit
in rem iudicatā. que no. de re iudi. sup Ru-
brica. Quedā snie tenēt mediū. qz transeunt
in rem iudicatā. sz nō tū statim. sz post decez
dies. Et istud regulariter obtinet i sentētijs
p̄dicta extrema sunt casualia. notat de re iu-
di. sup Rubrica. z in. c. sanguinei. Et h̄ qū
sentētia tenet licet sit iniusta. Secus si esset
nulla. qā tūc nō transit. de sen. z re iudi. ca. j.
Et modos nullitatis ponit Guil. in spec. de
sen. pla. s. iuxta p̄positiōis. Et d̄r snia nulla.
quia lata est p̄tra ius p̄stitutiōis expresse In-
iusta d̄r que est lata p̄tra ius litigatoris. Nul-
la tamē nō transit. iniusta sic vt dictum est.
Distinguit tamē. qz qūqz snia est nulla. nec
seruatur. vt si cōtra ius p̄stitutiōis est lata ex-
presse. Quādoqz est nulla. sed seruat donec
de nullitate p̄ter. vt si est lata p̄ fallos testes
seu falsa instrumēta. quia ista est nulla in ve-
ritate. sed est aliqua in opinione. de quo de
except. cū venerabilis. Quāqz nulla est z trā-
sit in rem iudicatā post. xxx. dies. vt ibi. no. d̄
quo p̄ Osti. in. c. cū Bertoldus. de re iudic.
Sentētia q̄ trāsiuit in re iudicatā i acti-
one psonali demādabit executōi post temp̄
qua drimestre. qz istud tps p̄demnat in pso-
nali actiōe p̄cedit a iure. vt in. c. querenti. d̄
offi. dele. Potest tamē hmoi temp̄ artari vlt
plongari p iudicē ex causa. sine causa h̄ non
potest. Alias si artauerit sine causa supplebi-
tur a lege. vt ibi notat. z in spe. de sen. excō. s
videndū. in p̄ncipio. Et fiet executio in hu-
iusmodi actione psonali isto modo seu ordi-
ne. Quia precipiet reo q pecuniam in qua

Forma apostolorum

cōdemnat⁹ est actori sibi soluat. Et an ipse cōdemnatus ad ipsi⁹ pecunie solutionē precise cogi debeat victore instāte et petente. recitat Jo. an. ibi in addi. spe. q. Buil. in ista q. stione tenuit cōdemnatū. si habet i pecunia ad illud teneri. Si vero nō habet victus in pecunia vñ satisfaciet executio fiet in rebus eius. Et pmo mobilib. videlicet vt capiantur mobilia si possidet. Si mobilia non habet. recurrat ad immobilia. Si nec immobilia possidet puenit ad nomina siue iura. scz ad ipsi⁹ cōdemnati debitorē. sic tamē q. nomina debitorū debitū pfitentiū et nō negantium pignora capiant. de quo in spe. de sen. exec. §. sequit⁹ videre. In actione reali statim fit executio postq. snia trāsuiit in re iudicatā. scz si regulariter post decem dies.

Un si actū est ad fundū vel domū zc. mittēdus est actor in possessionē eiusdē rei. s. fundi vel domus. de re iudi. cū Bertoldus. i. fi. Nec sufficit dare pignora. sed requirit⁹ corporal⁹ possessionis traditio. vt in. c. cū aliquibus. de re iudi. Et quomodo iudex mandat executori suo q. eandē rem actori adiudicatam seu eius rei verā et corporalē possessionē det ipsi actori. Buil. ponit formā in de sen. execu. in dicto. §. sequitur Quia preceptum hmoi scribi debet in actib. p. notarium.

Talis iudex talis curie exequēdo sentētiā diffinitiuā in causa tali p. eū latā vel p. tales inferiorē iudicē vel ipsius delegatū latā manu talis notarij scriptā vel subscriptā. ac ipsius iudicis sigillo vel p. dicti notarij signo signatā et sigillatā. Et pcepit et iniūxit tali executori seu cursori siue nūcio q. rem talē tali actori p. sniam predictā adiudicatā. ac eius nudā et possessionē corporalē det et assignet eidē victori predictū. A. reū amouendo ab eodem. Acta sunt hec zc.

Uel fit pceptū iudicis p. lras dirigēdas executori. Et possunt tūc scribi sub hac forma

Iudex tali actori zc. Salutē in domio. Prīde orta inter talē actorē et vna parte. et reum de et sup. tali fundo vel domo ex eius occasione pte et altera. materia questionis et causa hmoi intērata et introducta in iudicio corā vobis. Nos in causa eodē iure et iudicario ordine obseruatis pcedētes. Sentētiā tulimus diffinitiuā p. dicto actori domū petitam p. eundē adiudicādo. ac p. fatū reum ad traditionē seu restitutiōem dom⁹ huiusmodi. et in expēsis litis cōdemnād⁹ prout in

ipsa sentētia nostra plen⁹ cōtinetur. Verū quia paz prodest sentētiā ferre nisi executiōni demandet. Idcirco p. parte. memorari actoris humiliter requisit⁹ ad p. dicte sentētiē executionē durim⁹ pcedendū. Vobis ergo in p. tute sancte obediētiē firmit⁹ et districte p. cipēdo man. quate. p. fatū. A. actorē in cor. poralem et realē p. dicte dom⁹ sibi vt p. fertur adiudicate possessionē inducat. ac ipsam domū ac eius possessionē tradetis et assignetis eius detentorē ab inde remouēdo. Ad optorie monem⁹. vt in fra sex diez spacium a notificatiōe p. sententiē sibi facta cōputandū quoz duo p. pmo zc. ab eiusdē dom⁹ detentione et occupatiōe desistēs. eam p. fato actori vacuā et liberā tradat. et ad ipsi⁹ corporalē et pacificā possessionē illū admittat. sicq. sūmam talē florenoz seu libraz denarioz tali um p. expēsis p. eū in lite p. dicta corā nob. factis restituat ac p. soluat. et alias p. dicte snie nostre pareat humiliter et intēdat. Alioquin p. tra ipsum p. censurā ecclesiasticā et alia iuris auxilia. put. de iure poterim⁹ pcedem⁹ Diem ho zc. vt supra in formis alioz p. datoz. Et si executio illi⁹ p. tecti iudicis cursorē seu nunciū habebit referri iudicē diem et formā executionis. Et quidquid factum est p. eū et huiusmodi relatio scribat⁹ in actis. videlicet.

A talis curie cursor seu executor siue nūcius retulit se de mādato talis iudicis i vint executionis sentētiē talis. in tali causa lata de tali re dedisse et assignasse tali victori nudam et corporalē possessionē talis fundi et dom⁹ actori p. eandē sniam adiudicati quas talis victus detinuit et occupauit

Utrū autē delegat⁹ ordinari⁹ possit exequi sniam suā no. in. c. si quis p. tra. de foro cōpetēti. U⁹ an hoc possint minores iudices. notat in. c. cū ecciaz. de offi. ordi. cū remiss. Et sunt opinionēs. potest dici q. delegati ordinarij etiā alij minores iudices hoc possunt p. cēsuram ecclesiasticā que est simplicis iuris dictionis. sed nō p. traditionē possessionis q. est mixti imperij. Iudices tñ indifferentem et p. equunt snias suas p. excōmunicatiōem et p. missionē. Et delegat⁹ pncipis exequit⁹ sentētiā suā infra annū. post annū expirat tota liter ipsi⁹ potestas. Ita etiā q. excōmunicatū per eū infra annum anno elapso nō absoluit. vt legit⁹ et notat⁹ de offi. dele. querenti. Iudices

Forma absolutionis

tamē exequuntur iudicialiter sententias suas et per
excommunicationē et pmissionē. Ex quo causā
vel p quas exceptōes impediri possit execu-
tio sententię. plene nō. in. c. doctor. de re iudi.
Et in spe. de sen. excō. §. vlt. Sed quo iure
petat executio nō. in spe. eo. ti. §. breuiter Et
dicit ibi Huil. q. victor ibi habet duo auxi-
lia p que exequit sententias. scilicet officium iudicis et acti-
onem iudicari. nō autē p actionem in factū Et
in hoc dicit errare multos aduocatos. et p-
ceditur summarie sine datōe libelli et lit. con-
testa. de quo dicendū est vt ibi. Licet autē
sententia trāsmit in rez indicatā. et sic faciēda sit
ipsa executio. vt dicitur est. Uictus tñ quōq;
releuatur remedio supplicatōis. vt in. c. ex lit-
teris. de resti. in inte. De quo in spe. de sup-
plicatōib. p totū Vel bñficio restitutōis in
integritū. vt eo. ti. p totū. Et tñ ex quo sic im-
petratur pncipaliter pcedetur in causa re-
stitutionis in integro ordine iuris obseruato
vt de offi. iudi. c. ij. Et ista causa tunc finiri
debet et expediri infra quadrienniū. vt i cle-
men. vnica. de resti. in inte. Et libellos i ma-
teria restitutionis ponit Huil. in spec. pre. iij.
de resti. in inte. Raro hic in ptrib. practicas.
igitur omitto. Et quia vt dictū est aliqui re-
nō parens sententię excommunicatur. et aliqui
p contumacia. quia citatus nō cōparet. vt vi-
sum est supra in pncipio pcessus. Et qā vo-
lens parere et absolutōem petēs debz absol-
ui. vt in. c. cū cōtingat. de offi. dele. Ideo vt
habeant forme absolutionū sciendū. q. si qd
est excommunicat⁹ p contumacia. si vult cauere
de parendo iuri est absoluendus sub forma iu-
ris. Si offert cautionem de parendo iuri et
soluēdo expēlas rōe sue contumacie p aduer-
sariū factas. de appel. qua fronte. v. sane. d. in
di. c. i. Et hoc si sententiā est iusta. quia si est i-
usta debet absolui sine difficultate. de snia
excō. cū medicinalis. li. vj. §. si quis. cum cō-
municat⁹ est p contumacia vel offensa dubia.
Nam si quis est excommunicat⁹ p contumacia
vel offensa notoria nō absoluitur. nisi satisf-
factione pmissa. vt in. ca. ex pre. de ver. sig. q.
ad offensam manifestā. De manifesta cōtu-
macia pbat. vt i. c. venerabilib. in. §. sec. de
sen. excō. li. vj.

Sequitur forma absolutionis sub forma
iuris
¶ A. talis iudex etc. Rectori tali seu plebano
Salutē in dño. Quia talis excommunicatus

à nobis p contumacia ad instāciam talis pa-
ratum se offert stare iuri corā nobis. Unde
ipm ab hmoi excommunicatōis snia absolu-
mus in dei noīe in his scriptis. Et idē tales
in quo pdictō actori satisfaciāt et iuri pareat
corā nobis sibi p termino pemp. assignam⁹
Quare vobis mādāmus quatenus eūdem
A. sic absolutū publice nūciētis. Volētēs
autē pdictū terminū actori memoratō tem-
pestiue intimare vel nunciare. Datum etc.
Vel breuius sic.

¶ Officialis vel iudex talis tali plebano sa-
lutem in dño. Quia talis excommunicatus a
nobis p contumacia ad instāciam talis para-
tus est die seu feria tali stare iuri corā nobis
vnde ipm sub forma iuris absoluim⁹. Mā-
damus vobis. quaten⁹ eundē A. sic absolu-
tum publice nūciētis et pdictū terminū vo-
lumus actori mature nūciari. Datū. etc. Et
ista forma corā ordinario sic frequentatur.
In aliquib. locs absolut⁹ excommunicat⁹ per
iudicē a vinculo excommunicatōis et remitti-
tur ad sacerdotē ad recōciliandū p peccato
inobediētie p quo fuit excommunicat⁹. Et
hmoi recōciliatōis formā ponit Huil. i spe.
de sen. pla. in p. debet autē fieri absolutio cuz
psalmo penitēciali. Possit etiā forma abso-
lutōis extēdi et dilatari narrādo pcessū ha-
bitū et contumacie q̄litate et alia. sic faciūt qdā
delegati sub hac vel p̄simili forma

¶ A. ppositus vel decan⁹ ecclesie talis iudex
delegat⁹ etc. Uniuersis et singulis ppositis.
decanis. scolasticis. cantōrib. thesaurarijs
hebdomadarijs. plebanis. vicarijs. altaristis
ceterisq; diuinoz rectorib. et vices eoz tenē-
tibus seu gerentib. clericis et notarijs publi-
cis quibuscūq; p rālē ciuitatē vlt. dyocesi
Bagnū. ac als vbi libet constitutis q̄ p̄sib. tibus
fuerint requisiti Salutē in dño. et mādāt⁹ nō
stris imo verius apostolicis firmiter obedi-
re. Cū in causa que inter talē actorē et vna
pre. et talem reū parte et alterā de et sup tali
re vel debito vertit coram nobis. et pdictus
actor p̄fato reo libellū in scriptis obtulisset.
Nos eidē reo diē talē ad rñdendū eidē libel-
lo. vlt. exceptōes dilatorias sibi forsitā cōpe-
tentes pponendū p termino pemporio du-
rimus assignandū Sz qz in termino hmoi
idem re⁹ minime cōparuit p se vel rñsalem et
exceptiones aliquas pponere aut pdictō
libello rñdere contumaciter non curauit. Id
circo idē A. reus p contumacia huiusmodi

Libellus beneficialis

monitione pmissa p nos fuit z est, excōmuni-
cationis vinculo innodat. Nūc autē ipse
se representans corā nobis petijt humiliter z
deuote ab hmōi excōmunicatōis snia se ab-
solui offerēs se iudicio sisti seu de parendo
iuris cautioni, etiā pstant z dicēs se paratū
parti aduerse satisfacere z grue de expensis
Un citato adhuc ipso aduersario, z pūte vl'
psumaciter absentate, ac recepto ab ipso ex-
cōmunicato p̄us iuramēto fm formā iuris
de parēdo mādati eccie, z zgrua faciēda
satisfactiōe expēsaz eū ab hmōi excōmunicatōis
vinculo absolui. zc. vt supra. Et cautelā
de custodiēda z reseruanda absolutōne dat
glosa in. c. p̄posuit. de cle. excō. ministran. Et
Huil. in spe. de sen. pla. §. nūc autē. §. absolu-
tionem aut. Dū hō excōmunicat p̄ debito
vel pro re iudicata vel p̄ crimine vl' offensa
manifesta satisfecit, tūc simpliciter absoluerit
sub hac forma.

¶ Forma absolutionis super debito vel re
iudicata

¶ Officialis zc. Quia talis excōmunicat p̄
pre iudicata vel p̄ tali manifesta offensa ad
instantiā talis de hmōi iudicato vel offensa
satisfecit. Idcirco eū absolutiōem petētem
absolui. in dei noie i his scriptis. Dādā
tes zc. vt sup̄. De absolutōe ad cautelā quō
z qualiter fiat. no. in. c. aplice. de excep. z in. c.
soler. de sen. excō. li. vi.

¶ De p̄cessu q̄ fit simpliciter z de plano

Num est supra de
p̄cessu ordinario q̄ in causis regula-
riter obseruat. Sed est q̄dā special'
p̄cessus q̄ obseruat q̄n iudex simpliciter z d'
plano sine strepitu z figura iudicij p̄cedit.
Et quis ordo tūc seruāndus sit tradit in cle.
sepe. de h. sig. qz libell' necessario non offert
Est tū dāda petitio summaria i scriptis. vl'
faciēda verbo z in actis redigēda. Itē p̄ce-
detur sine litis p̄test. ac sine clusione. q̄ tria
in p̄cessu ordinario sunt de substātia. vt ibi
dictū est. Potest etiā ferre sniam diffinitiuā
stando qd in alijs nō posset. vt etiā ibi nota.
Et valz citatio ad sniam audiendā. etiā nō
p̄empt. q̄ alias sufficiens nō esset. Itē in isto
p̄cessu fortius q̄ in alio dz iudex amputare
materiā dilationū. refrenare iurgia partiū.
z testiu multitudinē. Et p̄cedere potest tem-
pore feriaz. z in fauore hoim introductorū
Et ita sunt plura in h p̄cessu specialia. l. xi.

vel. xi. vt no. in illa cle. sepe. de h. sig. in glo.
Et p̄cessum hmōi aliq̄n iudex tenet obseruare.
re. aliq̄n potest si vult. qz si p̄nceps mandat
sic p̄cedi vt faciat in p̄seruatorijs studioz
tūc ita iudex tenet p̄cedere. Valet tū p̄cessus
si ordo iudicari p̄tibz oino nō tradicētibz
fuerit obseruat. vt sepe. alle. Sz p̄t iudex
sic p̄cedere si vult. scz in causis p̄uilegiat a
iure super tali p̄cessu. Et iste sunt quattuor
species cause. beneficiales. matrimoniales.
decimaz z vsuraz. In istis relinquit p̄tē
stati iudicis si vult p̄cedere simplr z de pla-
no. vel ordinē iudicariū obseruare. vt i cle-
men. dispēdiosam. de iudi. §. de h in glo. nō
licet. Et qz p̄t iudex vt dictū est i istis cau-
sis obsuare ordinē z sic libellū exigere. Qua-
liter ḡ in causa bñficiali formā dū sit libel-
lus videam. Et p̄t sic p̄cipi

¶ Forma libelli in causa beneficiali
Corā vobis honorabili viro dño audi-
toze vel iudice. pponit pcurator pcuratoris
noie discreti viri B. canonici eccie bñe Ma-
rie virginis Erford. Daguū. dyoc. cōque-
rendo i iure aduersus B. clericū se afferēte
dyoc. eiusdē z quēlibet aliū p̄ eodē i iudicio
legitime internementē. Et dic q̄ licet p̄faro
B. vigore grē aplice eidē de canonicatū s̄
expectatōe p̄bende i eccia sancte marie p̄bē-
cte in speciali facte canonicat' z p̄bēda per
mortē quondā C. eiusdē eccie dū vixit ca-
nonici p̄bēdatū tūc vacātis p̄ certū executor
rem ad h a sede aplice sp̄aliter deputatum
fuerint z sint collati. z sibi de eisdē sit p̄missus
Ac ipse B. ad canonicatū ac p̄bēda hmōi p̄
eundē executorē inuestit' existat. sic q̄ idem
canonicat' z p̄bēda cū iuribz z p̄uincis
suis vniuersis p̄tineat z p̄tinere debeant ad
eundē. Tamē p̄faro B. ad eodē canonicatū
tū z p̄bēda se intrusit de facto z intrudi se
cit z pcurauit. ac intrusionē de se factā ratā
habēdo p̄dictos canonicatū z p̄bēdam de-
tinuit z occupauit. detinet z occupat fructū
reddit' z p̄uētus. iura z obnecōn. p̄ueniē.
ex eisdē p̄ceptis z inbursauit. p̄cipit z inbur-
sat. Sed p̄faro B. opposuit z opponit. ac eū
impedit z impediuit. fecitqz z facit p̄ intrusi-
onem. occupatiōem z alia supradicta q̄mi-
nus ipse B. canonicat' z p̄bēda hmōi ac iuri-
um ac p̄tinetiaz earundē possessionē seu q̄n
asseq̄ possit. z habere aie sue piculū. z p̄dicti
B. p̄iudiciū z detrimētū. Quare agit et pe-
tit pcurator q̄ supra noie pcuratoris q̄ tenet

libellus
de p̄cessu ordinario
de p̄cessu specialia

Libellus beneficialis

Vos dñe auditor seu iudex reuerēde p̄cogni-
to q̄ntum sufficit de p̄missis p̄nūciatis. de-
cernatis et declaratis canonicatū et p̄bendā
p̄dictos ad memoratū A. p̄tinuisse d̄ iure p̄-
tinere. et eos eidē A. adiudicādū fore. ac ad
iudicari debere et adiudicēs. Intrusionēq̄
detentionē occupatiōem et alia p̄missa teme-
raria illicita et iniusta fuisse et esse. Et p̄redi-
ctum B. occupatōre ab occupatiōe impedi-
mentis et alijs p̄dictis cōpescendū et compe-
scatis sibi de p̄fatis silentiū imponendū et im-
ponatis sup̄ eis dē et canonicatū et p̄bendā. et
eorū detētiōne eū remouendū et remoueatīs
P̄dictūq̄ A. in possessionē seu q̄si eorū
dem canonicatū et p̄bendē. iurūq̄ et p̄tinen-
tiāz ip̄az inducendū et inductū defendendū
atq̄ inducatīs et defendatīs. seu induci et de-
fendi p̄cipiatīs. ip̄m B. p̄dicto A. i fructibz
p̄ceptis et expēsis litīs legitimis nihilomin⁹
p̄demnādo p̄ vestrā diffinitiuā sniam et eius
executiōem. Nec petit diunctim et diuisim
ad necessariā p̄batiōem solū se astringēs. of-
ficiū vestrū i p̄missis oibz et singulis quantū
opus fuerit humilit̄ implozādo. saluo iure
corrigēdi. addēdi. minuēdi et c. vt est moꝝ
Ite libell⁹ p̄cedit q̄n agētī b̄nificiū iā ē col-
latū. ita q̄ est suū et habet ius in re. Si vero
nondū esset sibi collatū vel de eo vel de ea
p̄sum. s; p̄ferendū ita q̄ nō esset suū s; sibi
debitū esset ius ad rem. de quo d̄ rescrip. au-
ditor. in cle. in glo. si p̄nūciaret. Tunc fm̄ h̄
deberet mutari libell⁹. s. narrādo quō b̄nifi-
cium tale de tali cā sibi esset debitū. Et petē-
do id sibi debitū et p̄ferendū p̄nūciari. et tūc
auditor q̄ p̄nūciat illud ei debitū potest sibi
sine nouo mādato de illo p̄uidere vt circui-
tus euitet. vt in cle. alle. c. auditor. d̄ rescrip.
Vel etiā debet fieri mutatio libelli fm̄ q̄nti-
tate facti. Et plures libelloꝝ formas ponit
Buil. in spe. de p̄ben.

Si b̄nificiū est de iure patronat⁹ tūc b̄nifi-
ciatus sic formet libellū suū
Corā vobis et c. Et dic̄ q̄ licet A. p̄dictus
ad ecciam vel vicariā talē p̄ morte quondā
L. vlt. rectoris eiusdē vacātis p̄ D. clericum
vel laicū ip̄i eccie vel vicarie eiusdē i
et in iure patronat⁹ eccie vel vicarie eiusdē i
possessione vel q̄si existētē. ac p̄ tali habi-
tum cōmuni iure et deputatū vob dño p̄po-
sito vel archidiacon. vel offic. infra tps debitū
q̄drimestre p̄ntat⁹ existat. Ad inuestiendū tū
p̄dic̄ B. p̄ntationi h̄mōi facte. et inuestiture

faciēde se opposuit et opponit temere. impedi-
uit et impedit frivole. ac fecit et facit min⁹ iu-
ste. Quo min⁹ p̄sentatio p̄dicta per vos ad-
missa fuerit suū debitū sortita atq̄ sortiatuz
effectū. Agit igit et petit p̄curator p̄dic̄ no-
mine q̄ supra. q̄ p̄cognito q̄stū sufficit de p̄-
missis p̄nūciari decerni et declarari p̄ntatio-
nem de p̄fatis A. vt p̄fert fuisse factā esse ad-
mittēdat et admitti. ip̄m q̄ A. ad ecciam vel vi-
cariā p̄dictā instituendū et inuestiendū fore
institutū et inuestiri. Ac in corpale ac reale ip̄i
us eccie seu vicarie. iurūq̄ et p̄tinetiāz eius
dem possessionis vel q̄si inducēdū et inductū
p̄dictoq̄ B. aduersario sup̄ oppositiōe et ipedi-
mētis ad ecciam seu vicariā talē p̄petuū si-
lentiū imponendū et iponi. Et ab ip̄is ipedi-
mētis ab oppositiōe esse cōpescendū ac cōpe-
sci vestra snia diffinitiuā et cēsura ecciastica
mediāte. Nec petit diunctim et diuisim vna
cū expēsis litīs et c. Ista petitio colligit ex
no. p̄ In. in. c. cū Bertold⁹. de re iudi. Et q̄
dam addūt i libello. Pero p̄ntationē meam
admitti. et p̄ntatiōz aduersarij p̄ nō patronū
et eū q̄ nullū ius p̄ntandi h; factā cassari et c.
De quo in alle. c. cū bertold⁹. S; nō est cu-
randū Et si aduersari⁹ p̄ntat⁹ a nō patrono
iam esset institut⁹ fm̄ h̄ aliter formaret peti-
tio isto mō. Peto talē a nō patrono nec iure
patronat⁹ possessore p̄ntatū et male institu-
tum ab illo b̄nificio amoueri et meā p̄ntatiōz
a nō patrono factā admitti ip̄m b̄nificiū mi-
hi adiudicari et me ad illud institui et inuesti-
ri et c. vt in. c. cū bertold⁹. sup̄ alle. Et si forte
p̄ntator i veritate nō est patron⁹ s; solū pos-
sider iure patronat⁹ cū bona fide. tūc p̄ntatus
nō dicat i libello ip̄m esse patronū. s; ipsuz
fuisse tpe p̄ntatiōis et esse i possessione vel q̄si
iure patronat⁹. et sufficit. vt in. c. p̄sultatōibz
de iure patronat⁹ et c. de q̄ etiā no. in. c. ij. d̄ re-
sti. in. inte. cū similibz. Cū aut de iure patro-
nat⁹ agit inter patronos. q̄liter tūc cōcipiat
libell⁹ ponit Buil. in spe. de iure patronat⁹.
Et potest sic formari

Libell⁹ q̄n agit de iure patronat⁹ int̄ pa-
tronos.

Corā vobis et c. p̄ponit p̄querēdo in iure
p̄curator noie p̄curatorio discreti viri. A.
laici aduersum B. laicū. Et dicit q̄ licet ius
patronat⁹ talē eccie vel vicarie ad p̄dictū A.
p̄tineat et p̄tinere debeat de iure. Ip̄s q̄ A.
fuerit tpe spoliatiōis infra scripte i possessione
vel q̄si iure patronat⁹ eccie vel vicarie eius

Libellus beneficalis

dem. Tñ pdict⁹ B. die anno z mēse tali qñ dā D. ad ecciam seu vicariā pdictā tunc certo mō vacante vob pñtauit. ipm a possessione vel quasi iurispatronat⁹ pdicti spoliado. Quare agit z petit pcurator pdict⁹ qtenus vos dñe iudex pcognitis qñtū sufficit de pmissis pnūcietis. decernat⁹. z declaret⁹. iurispatronat⁹ eccie vel vicarie pdicte ad p̄fatū A. p̄tinuisse z p̄tinere. p̄ntationēq; z spoliationē pdictas z temerarias z illicitas iniustas esse z fuisse. ac eundē A. in p̄stinū statuz possessionē seu qñs eiusdē iuris reponēdū restitūendū z reducendū fore. restitui. reponi. z reduci debere. Restituat⁹ q; reponat⁹ z reducat⁹ p̄ vestra diffinitiuā sniam Et p̄ istū libellū intērat possessorū z petitorū. Posset etiā alterz tm̄ intērari. vt dictū est i alio p̄cessu circa formas libelloz. Et ista cā sup̄ iure patronat⁹ nō est bñficialis. cū d̄ titulo bñficiali nō agat. Vñ in ea p̄cedēdū est ordine iudiciario obfuoato. Et sup̄ p̄mo libello p̄nt sic formari positōes z articuli. vt in p̄oribz formis // In p̄mis ponit z p̄bare intēdit q̄ in dyoc. Waguū. i terra thuringiorū fuit añ. r. xx. xxx. vel. xl. annos citra vel ultra z a tpe de quo vel de cui⁹ initio siue contrario memoria hoim nō existit. fuit z est q̄ddā opidū vocatū cōiter opidū Erford. habēs diuersas eccias collegiatas z prochiales. ac als palā z notorie. Itē q̄ in eodē opido Erford. inter alias eccias ibidē fuit a predicto tpe z p̄ idē tps. z est etiā collegiata eccia beate marie p̄ginis ab Erford. cōiter appellata. hñs p̄positū. decanū. z capitulū. certas ac distinctas p̄bendas ac iura alia eccie collegiate publice ac manifeste. Itē q̄ de p̄missis z signāter oibz fuit z est publica vox z fama. Itē ponit z p̄bare intēdit q̄ sanctissim⁹ in xpo p̄f z dñs noster Inno. diuina p̄uidētia papa modern⁹ pdicto A. grām faciendo sp̄calem die tali. mēse tali. canonicatū in ecclesia pdicta pdicto A. p̄tulit. z ipm p̄ decanū z capitulū recipi mādauit i canonicuz z frēm. stallūq; in choro z locū in capitulo cū iuris canonici plenitudine eidem assignari Itē q̄ p̄bēda si q̄ tūc vacar⁹ v̄l quā i postez vacare p̄tingeret eccia i eadē. eā pdictus A. infra mēsis spaciū vni⁹ acceptaret. pdictus dñs n̄f papa eidē A. cū oibz iuribz z p̄tinentijs suis vniuer⁹ p̄ferre z d̄ ea sibi p̄ouideri ac ipm ad eandē i ipsiusq; ac iurijū p̄tinentiarumq; possessionē eiusdē v̄l q̄si iuestrū z in-

duci. i ductū q̄z tueri z defendi voluit z mādauit. Itē q̄ idē dñs n̄f papa ad collatiōes p̄uisionē z inuestiturā. z als pdicte grē debetam z effectualē executōz faciendū certū vel certos executores deputauit. Itē q̄ memorat⁹ A. grāz pdictā sibi vt p̄mittit factam ratam hñs z gratā sup̄ eū l̄ras i forma p̄suetā extrahi. z p̄cessus p̄ executorē fieri p̄curauit Itē q̄ de p̄missis oibz z singulis fuit z ē publica vox z fama. Itē ponit z p̄bare intēdit q̄ die anno dñi. M. cccc. lxxvij. die tali. mēse tali. z añ. M. fuit canonic⁹ z pdicte ecclesie beate marie certos p̄bēdat⁹ et certos canonicatū z p̄bēdā i eadē eccia habuit et possedit. Itē q̄ idē A. canonic⁹ anno z mēse pdictis. die tali diē suū extra romanā curiā clausit extremū. Qd̄q; p̄ ipsi⁹ obitū canonicatus z p̄bēda pdicti q̄s inl̄ p̄fata eccia obtinebat vacare inceperūt z vacauerūt. z vacare cōiter reputabant palā z manifeste. Itē q̄ predict⁹ A. vel talis ei⁹ pcurator pdictos canonicatū z p̄bēdā sic vacātes tanq; grē predictē vigore sibi z nulli alteri de iure debitos. die tali. mēse tali. pdictis cū p̄stare p̄suetā acceptauit Itē q̄ p̄ talē pdicte grē executorē A. pdict⁹ canonicatū z p̄bēdā sibi p̄ferri de eis dē p̄uideri. ac se i ipoz iurium z p̄tinentiaz in earundē possessionē vel quasi inuestiri obtinuit tali die. Itē q̄ de p̄missis oibz z singulis fuit z est publica vox z fama Itē ponit q̄ A. pdictus tpe grē sibi facte ac collatiōe p̄uisionis z inuestiture pdictarūz fuit z est cleric⁹ vel sacerdos zc. i cōmunione fidelijū de legitimo matrimonio p̄creat⁹. Et als abilis z idone⁹ ad ecciasticū bñficiū. marie canonicatū z p̄bēdā sup̄ pdictos obtinēdū. Itē q̄ B. aduersari⁹ añdict⁹ ad pdictos canonicatū z p̄bēdā post pdicti qñdam A. mortē se intrusit seu intrudi fecit z pcurauit. ipsosq; canonicatū z p̄bēdā detinuit z occupauit. detinet z occupat fructus reddi⁹ z p̄uētus ex eis dē p̄ueniētes p̄cipit z p̄cepit. inbursauit z inbursat. ac p̄fatū impedit z ipediuit. fecitq; z facit p̄ intrusions. occupatōz. z alia pdicta q̄ min⁹ grā collatio p̄uisio z inuestitura. z alia p̄missa suū debita sortiri poterint z sortiant effectū. Et pdict⁹ A. possessionē seu quasi possessionē canonicat⁹ z p̄bēde predictoz asseq; possit libere z h̄re. Dat insup libellū p̄ pte sua oblatū. ac p̄ducta z p̄ducēda in hac causa in q̄ntuz faciunt. p̄ pte sua p̄positiōibz z articulis zc. Ac

Libellus matrimonialis

etiam denotatū signis z sigillis saluo iure
addendi. corrigēdi. supplendi. declarandi zc
vt moris est et stili

¶ Quā bñficiū est de iure patronatū tūc ex li
bello seu petitiōe formant positōes z articu
li i hūc modū. Positiōes z articulos vt sup
in alijs. In p̄mis ponit z pbare intēdit q̄ in
opido Erford. Daguū. dyoc. a. r. r. r. r. v̄l
xl. annis citra vel vltra. z a tpe z p tps de cu
ius p̄rario seu initio nō est memoria hoīm
fuit z est certa eccia parrochial appellata cō
munie sancti Pauli Erford. Nōq̄ in eadez
eccia fuerūt z sunt certe vicarie ppetue a se
cularibz clericis solite gubernari. Itē q̄ int
alias vicarias ppetuas i eadē eccia existēt
fuit a tpe et p tps. de quo supra. z ē certa vi
caria ad altare sancti talis palam z notorie.
Itē q̄ vicaria h̄mōi ppetua p talē laicuz in
staurata est z fundata ac de bonis suis dora
ta. z p loci dyocesani p̄firmata. Itē q̄ ius
patronatū vicarie eiusdē eidē instauratori z
suis heredibz fuatū existit ac p̄tinuit et p̄ti
net ad eosdē. Itē q̄ de p̄missis oibz z singul
fuit et ē publica vox et fama. Itē ponit q̄ su
pradictū A. fuit p̄fati q̄ndā instauratoris si
lius legitimus z natural. Eidēq̄ patri suo in
bonis p eū relictis z maxime i iure patronatū
predicte vicarie insolidū heres successit. ac
hereditas paterna cū iure p̄dicto fuit z ead
eū tanq̄ v̄z herede z primū deuoluta Itē
q̄ idē A. fili z heres q̄ndā D. p̄dicte vicarie
vicariū ad eandē vicariā tūc certo mō vacā
tem vob dño officiali p̄ntauit. qd̄q̄ eadē p̄n
tatio p vos admissa fuit. et idē quondā p̄sen
tatus ad p̄ntationē eandē ad predictā vica
riam instituit eaz tenuit et pacifice possedit
Item q̄ predictū A. fuit z est i iure patrona
tus memorate vicarie possessiōe vel q̄si. Itē
de p̄missis omnibz et singulis. Item q̄ de
anno dñi tali die. tali mēse. tali bone memo
rie D. predictus vicariū vt p̄mittit vicarie
predicte nouissim⁹ fuit viā vniuerse carnis
ingressus. Itē q̄ p eiusdē quondā D. nouis
sime p̄dicte vicarie rectoris mortē ipsa va
care cepit vicaria. vacauitq̄ et vacare repu
tata fuit palā et notorie. Itē q̄ A. predictus
ipsi⁹ vicarie patron⁹ et iuris patronatū eiusdē
possessor p̄fati A. ad eandē vicariā sic vacā
tem die tali. mēse tali. anno sup̄dicto vobis
dño officiali p certas l̄ras suas ipsi⁹ sigillo
figillatas p̄ntauit Itē q̄ tpe p̄ntatiōis h̄mōi
idem A. p̄ntat⁹ fuit p̄t est in etate legitima

et in mioribz ordinibz in cōmunionē fidelī
um aliasq̄ abilis z idone⁹ ad bñficiū h̄mōi
obtinendū. Itē q̄ B. aduersari⁹ memorat⁹
p̄tectu eiusdē p̄ntationis p nō patronum.
nec iuris patronatū possessore de ipso p̄dicto
A. z p̄ntatiōe de eo vt p̄fert p v̄z patronuz
facte opposuit de facto z opponit. impedit et
impediuit. ac fecit z facit. Quo min⁹ eadē p̄n
tatio p vos admissa fuit z est p institutiōem
z iuestiturā. ac als suū obitū sortita atq̄ soz
tiat effectū. Itē q̄ de p̄missis zc. dat etiā li
bellū seu petitiōem saluo iure corrigendi zc.
Et si p̄ntat⁹ est a patrono s̄z nō est i possessi
one p̄ntādi. v̄l si forte ē possessor iuris patro
natus bona fide. licet i p̄tate nō sit patron⁹
fm h̄ forment articuli vt dictum est circa li
bellum in hac materia

¶ In causa matrimoniali sic potest conci
pi libellus.

¶ Corā vob honorabili viro dño p̄posito
vel officiali. p̄ponit pcurator noie pcura
torio A. aduersus B. puellā z quēcūq̄ aliū
p ipsa B. legitime i iudicio interueniētē Et
dicit in iure p̄querēdo q̄ licet inter A. z B
predictos matrimoniū legitime sit p̄tractū
p mutū z simultaneū v̄triusq̄ p̄sensum p̄
bis de p̄nti ad h̄ aptis vltro citroq̄ intermi
natū v̄troq̄ dicēte. Ego recipio te i meam z
ego te i meū. nec te dimittā p meliori v̄l de
teriori: subarratiōe etiā mutua subsecuta.
v̄l arris dat. bininde z recept. Tñ B. p̄di
cta matrimoniū h̄mōi p corpalē copulā p̄sū
mare predicto A. tāq̄ marito suo adherere
et eū v̄rozali affectōe p̄tractare recusat i pe
riculū aīe sue. Quare agit et petit pcurator
predicte q̄ supra noie p vos p̄ntiari. decer
ni. et declarari sentēntialit̄ z diffinitiuē mat̄i
monii int̄ A. z B. sup̄dictos fuisse z esse cō
tractū. dictāq̄ B. eidē A. i v̄rozē adiudican
dam. z ad m̄rimoniū de q̄ agit. et ipsi⁹ p̄sum
mationē faciēdū ac vt sibi tāq̄ marito adhe
reat. Et eū tā in lecto q̄ extra p̄ingali affecti
one p̄tractet p̄denandū et cōpellēdum fore
adiudicareq̄ p̄denari cōpelli iusticia medi
ante. Hec petit vna cū expēsis litis

¶ Itē pōt etiā matrimoniū p̄trahi p alia v̄
ba. de q̄ in. c. ex l̄ris. et in. c. si int̄. despon. Et
sic formet libell⁹ fm q̄ se habebit factū. Si
h̄o matrimoniū iā nō est corpalē copulā p̄sū
matū. z aliq̄diu ipsi p̄iuges cohabitauerūt
sed tandē alter eoz ab alio se diuertit. et euz
dimittit. tūc dimissus pōt agere petitorio et

Libellus matrimonialis

possessorio. s; cautius est agere possessorio
oportet tñ restitutionem petentē pbare iu-
gium z copulā. q; ista possessio nō habet si-
ne iure. vt in. c. et trāsmitta. de resti. spol. Et
tūc formel sic libellus

Lorā vobis honorabili viro archidia. c.
vel offic. rē. pponit pcurator noie pcurato-
rio A. viri pquerēdo i iure aduersus B. mu-
liere. Et dic q licet dudū B. mulier supra-
dicta cū pfato A. ptraerit mrimoniū. z tra-
ductioe ac carnali copula subsecuta sibi i lo-
co tali p plures ānos v; mēses cohabitauit
tanq; vxor eū in oib; affectioe vxorali pra-
ctando. Tñ de anno tali die tali mense tali.
ipā B. nescit quo spū deducta a pdicto A.
se diuertit sine iudicio eccie. z eundē dimit-
tit ppta temeritate eū possessioe vel qsi ipi
z iuris pugal in ea destituēdo temere z spo-
liando in aie sue detrimētū. Agit igit z petit
pdicte pcurator noie pcuratorio q supra. q;
tenus pcognito qstū sufficit de pmissis pro-
nūciatis. decernat. z declaret. diuisionem
dimissionē. z spoliatioz pdictas fuisse z esse
temerarias illicitas z iustas. temere illicite
z iniuste de facto psumptas. Ipms A. ad
possessionē seu qsi pdicte pugal sue z iuris
pugal in ea restituēdū z reducendum fore
ac reducatur z restituatur. ac ipā B. vt ad eun-
dē A. que incōsulte dimisit. redeat z puga-
lia obseqa sibi pstat sic puz pdemnādā z co-
gendā esse. pdēnetis z cogatur p vestrā diffini-
tiuā sniam z cēsura ecciasticā z alia remedia
oportuna. Nec petit rē. **S**i aut vxor op-
poneret marito restitutōz petēti. exceptionē
psanguinitatis in gdu phibito. an faciēda sit
restitutio no. z habet in. c. lras. de resti. spo.
de ma. etiā libell. in. c. qstione. e. ti. vbi d h

Aliqñ aut agit inter puges ad diuortiu.
z B dupliciter. Quia qñq; p sepationē qstuz
ad vinculū. qñq; qstū ad thoz tñ z mutuā
seruitutē In pmo cū agit ad sepationē vin-
culi. saltē d facto ptracti. tūc pcipitur sic li-
bellus

Lorā vob rē. pponit pcurator noie pcurato-
rio A. viri aduersus B. muliere. Et dic
q licet A et B. pdicti sibi inuicē attineāt. et
sint in tertio vel qrtio gradu psanguinitatis
pūcti. Et licz pdicti A et B. affines existāt
in pmo affinitatis genere. z in pmo vel scdo
vel tertio gradu. ipi tñ de facto matrimoni-
um sil ptraerūt. illud etiā carnalit psuman-
do. Quare agit et petit pdicte pcurator no-

mine pcuratorio q supra p vos pcognito qñ
tum sufficit de pmissis pnunciari decerni z
declarari inē A. z B. pdictos psanguinita-
tis et affinitatis impedimēto pdicto mrimo-
niū nō esse nec subsistere posse. Ipsosq; sic d
facto ptraerūt. de facto diuortiadōs et se-
parādos fore. et cohabitatioe ac mutua ful-
tute ac vinculo facti absoluēdos diuortia-
ri. separari. z absolui. Dariq; pdicto A. liceti-
am ad vota alia puolādi sentētiatē diffinitū
ue. Nec petit vestr ad h officiu hūilit iplo-
rando. Et idē de alijs impedimētis q hnt de
iure dirūpere mrimoniū. mutat; mutadis

In scdo vo casu cū agit ad sepationē thoz
que fit ppter adulteriū sic pcipit libell. rē.

Lorā vobis rē. pponit pcurator noie pcurato-
rio A. mariti pquerēdo i iure s B. mu-
liere eiusdē A. vxore. et eā accusando seu de-
nūciando. dic q pdicta B. vxor post psum-
mā inē ipam et pdictū A. matrimoniū d anno
tali. die tali. mense tali. cū L. viro i tali loco
et in camera tali i legē pugal cōmittendo. et
thoz violādo adulteriū ppetrauit. seu eides
L. adhesit publice et adheret cū eadē adul-
terando. Quare petit pcurator pdicte q sup-
noie. qten? pcognito qstū sufficit de pmissis
pnūciatis. decernat. z declaret pdictos A. z
B. puges ad instatiā z petitiōz ipi A. mari-
ti p pdictū adulteriū vxorz sepandos z di-
uortiadōs fore q ad thoz z mutuā fuitutē.
atq; sepepis p vestrā diffinitiuā sniam

Aliqñ addit. atq; dorē eidē A. adiudicā/
dū z adiudicet. vt in. c. plerūq; de dona. in
ter vi. z vt. Isto mō agit d crimine adulteriū
civilis. Et oz in libello expmi tps z loc. s; i
scriptō nō est necessaria. De q; z de materia
hmōi libelli i. c. tue. de pecu. vide. z in. ca. j. vt
lic. nō ptesta. cū remis. Et quādo sic agit de
adulterio ad sepationē thori nō est cā matri-
monial. q; nō agit de federe matrimonij. s;
de crimine adulteriū. z iō in pcessu tal cause
debet ordo iudiciari? obseruari. Ita habe-
tur in. c. j. vt lic. nō ptesta. sicut in simili dicit
de causa beneficiatē et causa super iurepa-
tronatus.

Super libello i causa matrimoniali qñ
agitur de coniugio positiones et articuli sic
formatur

Positiones z articulos vt in precedētibus
formis articuloz In pmissis ponit z pbare i
tēdit q d anno dñi. B. cccc. lxx. i mēse septē-
bri. A. et B. pdicti i domo vel in loco v; lxx

Libellus matrimonialis

domo tali puenerūt ad inuicē ad matrimo-
nium strahendū. z ibidē de strahēdo p eol
matrimonio simul stract^o habuerūt. Item
q tandē p tractat^o hmoi ad p cordiā venien-
tes matrimoniu p sensum mutuū z simul-
tanē ibidē ad inuicē straxerūt. Itē q p cō-
sensum tali modo matrimoniale idē A z B
p bis de p nti aptis vltro citroqz intimauerūt
expresse vtroqz dicēte. Ego te recipio i meā
z ego te recipio i meū. vel p meliori vl peio-
ri te dimittere nō intēdo. Itē q in signū ma-
rimonij inf eosdē A. z B. vt pferē cōtracti
ipē A. eidē B. spōse sue anulū vnū aureum
tradidit. z ipā B. eidē a spōso suo circulum
vnū argenteū tradidit. q hincinde sic data
arre noie receperūt. Itē q tpe stract^o par-
ticulari A. z B. p dicit puberes z als apti et
idonei fuerūt ad matrimoniu strahēdū pa-
lam z notorie. Itē q de pmissis oibz et sin-
gulis fuit z ē publica vox z fama. Possent
positiōes z articuli p aliū modū sic formari
In p mis ponit z pbare intēdit q A. et B.
p dicit die tali currētis anni vna cū certis p-
sonis alijs fuerūt in tali loco pgregati. Itē
q p dicit A. p fite puelle vl mulieri B. sup-
plicauit vt cū eo mrimoniū strahere seu ip-
sum ad maritū recipe vel ducere dignaret.
p mittēs eaz hē in vxore. z nunqz dimittere
p meliori seu deteriori. Itē q p dicit B. i ip-
sum A. p senties statim dixit q cū eo libenter
vellet strahere z eū ducere vl recipe seu ha-
bere in maritū. Itē q idē A. z B. ibidem ad
inuicē matrimoniu straxerūt. vn^o alterum
mutuo p sensu p bis p suētis expssis recipien-
do dicente A. se ipam B. recipe z de cetero
habere velle in vxore z eam nunqz p melio-
ri vel peiori dimittere. Ac similiter B. dicē-
te q ipm A. in suū recipet z habere eū vellet
in maritum

¶ Cū agit ad distūgendū ppter impedimen-
tū positōes z articuli sup libello sic formēt^{ur}
¶ Positiōes z articulos zc. Et ponemus q
vocat^{ur} Seyus z titia de quoz matrimoio
agit. In p mis ponit z pbare intēdit q i tali
loco opido vel villa erat olim z morabatur
quondā Martin^o. z quondā Berta mulier
palā z notorie. Itē q idē A. z B. fuerunt
soror z frater. z se tales nominauerūt. gesse-
runt. habuerūt. ac tenuerūt. ac ab alijs com-
muniter tēti z noiati habiti z reputati fuerūt
Itē q ex p dicit quondā B. descendit Lo-
thari^o. z fuit fil^{ius} naturalis eiusdē qd ē palā

z notoriū. Itē q idē Lothari^o p dicitū seyus
genuit. ipseqz lothari^o pater fuit eiusdēz seij
naturalis. Itē q ex alio latere de p dicitā ber-
sa mulier reberga descendit ips^o berte carna-
lis filia. Itē q eadē reberga titiā predictaz
filiā suā pcreauit. Itē q de pmissis oibus z
singulis fuit z est publica vox z fama. Item
q seyus z tytia p noiati sic existētes p sangui-
nei. z i p sanguinitat^{is} gradu titio p iuncti tali
tpe inuicē de facto z q tū in eis fuit mrimo-
nium straxerūt. z carnali copula subsecuta
sibi tanqz p iuges mutuo adheserūt. z adhe-
rent de facto.

¶ In actione iniuriarū qn agit ciuilit^{er} ad
interesse cōcipit sic libell^{us}

¶ Corā vobis pponit pcurator pcuratorio
noie discreti viri titij cōquerēdo in iure ad
uersus sempromiū seu quēcūqz aliū pro ipso
in iudicio legitime interuenientē. Et dic^{it} q
licet Titij p fatus fuerit ab annis discretio-
nis sue. z sit homo pacific^{us} z bone fame. sta-
tus integri. laudabilis vite. z p uersationis
honeste. de legitimo genit^o matrimonio. Et
vt talis ac p tali cōmuniter habit^{us}. ten^{et}. no-
minatus. z reputat^{us}. Tū de anno corrente
videlicet. B. cccc. lxx. die tali. mēse tali. i ta-
li domo vl vico p dicitus Sempromi^o nesci-
tur quo spū duct^{us} memoratū Titij animo
sibi iniuriā di verbis affecit iniuriosus dicen-
do expresse z nominādo ipm Titij filiū me-
retriciis vel hereticū seu nequā pessimū. vel
de eo malū cantauit canticū seu carmen fa-
mosum. seu libellū famosum de ipso scripsit
videlicet in tali forma zc. Quā iniuriā eidē
titio p eundē sempromiū illatā. idē titius re-
uocauit z reuocat ad animuz. ac eā pro sua
estimauit ac sua estimat interesse ad tot mar-
cas florenoz seu libraz denarioz malēs de
suo tantū pdere si haberet cōmode qz tali fa-
uore iniuriā sibi irrogatā tolerare. vestra ta-
mē iudiciali raxatiōe sp salua. Agit igit z pe-
tit pcurator p dicit^{us} quo supra. q ten^{et} postqz
p stiterit de pmissis p nūciētis z declaret^{ur} p
dicta verba p Sempromiū p dicitū d p dicitō
titio seu ptra eū vt p fertur dicta z plata seu
alio modo psumpta fuisse z esse temeraria.
illicita z iniuriosa. temere illicitez iniuriose
psumpta. Et i p dicitū titij iniuriā attēptata.
ipsumqz sempromiū p pteea eidē titio ad in-
teresse teneri. ac eū sibi i p dicitā marcaz seu
florenoz seu libraz sūma noie iteresse. vīa vt
p mittit raxatiōe salua iudiciali p dēnandū. z

Defensiones beneficiales

ad satisfactionem compellendū fore. et ac cōdemnetis et cōpellatis per vestrā diffinitivā sententiā

Positiones et articuli in actione huiusmodi pōt sic formari

Positiones et articulos ut in forma supra In primis ponit et probare intendit quod Titius predictus ab annis discretiois sue fuit et est hodie homo pacificus bone fame. opiniois illese. vite cōmendabilis. et cōversatiois honeste. Et ut talis ac per tali tēus communie nominat⁹ et reputat⁹ palam est et notorium. Item quod de anno recurrēte die tali mēsis se prembriis Sempronius predictus malo ut creditur spiritu duct⁹. verbis turpibus et iniuriosis Titium predictū affectū. sibiq; cōniciū publice dicens eū meretricis filiū vel hereticū seu nequā pessimū nominādo expresse et appellando turpissimū temere animo sibi iuriandi. vel tale de eo cantavit canticum vel carmen tale famosum. vel talē cōscripsit librum famosum. Itē quod Titius predictus iniuriam passus. eandē iniuriā statim postq; eā sibi irrogatā intellexit. reuocavit. put reuocavit ad animū. et ipsam estimavit et estimat per suo interesse ad tot marcas vel florenos vel libras denariozū talis monete. pro quibus nollit iniuriā tali modo sustinere. vestra salua iudiciali taxatione. Item quod predict⁹ sempronius tempore illate iniurie supradicte fuit doli capax. sane mentis. et alias talis quod potest iniuriā irrogare Item quod de pmissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama. Et ita habemus libellos et articulos in causis beneficialibus matrimonialibus et iniuriarum etc.

De defensionibus in istis causis beneficialibus matrimonialibus et iniuriarum

Hunc de defensionibus reorum in huiusmodi causis videam⁹. Et primo in causa beneficiali pōt recōcipere in vim pempt. defensionē illo modo ut p̄tensa beneficiali causa que inter A. et vna pte. et B. ex altera pte vertit corā vobis dño iudice. procurator nomine procuratoris B. p̄ dicti ponit et dicit excipiēdo quod beneficiū de quo est questio inter ptes p̄dicto A. minime debet. nec ius aliqd̄ habet in eo vel ad illud maxime ex eo quod grā p̄tensa per eū impetrata fuit et est surrepticia per veri taciturnitatē. vel falsi expressionē obtēta Tacuit em̄ eā impetrando se beneficiū in tali ecclesia obtinere. de quo nullā in huiusmodi grā impetrat⁹ fecit mē-

tionem. vel exp̄ssit fruct⁹ talis beneficii decem marcarum valorē annuū nō excedere. cū tamē valeat quādecim marcas annuatim. Vel falsē expressit se clericū cū nondū habuerit primā tonsurā. Vel beneficiū est post impetratōnem grāe affectus. quod cū beneficio de quo est cōtrouersia de iure tenere nō potest. per quod gratie huiusmodi p̄tēse renunciauit iuris dispositione. Vel similes potest opponere exceptiones

Quādo beneficiū est de iure patronat⁹ et agitur inter p̄sentatos potest sic excipi

Procurator nomine procuratorio B. p̄sentati proponit in vim pempt. Et dicit excipiēdo quod p̄sentatio p̄dicti B. per vos dñm iudicē admittēda est de iure. Et idem B. p̄sentatus ad beneficiū de quo agitur institutus. quia et si nō cōstat eum esse patronū et ipsius beneficii ius patronat⁹ habere a quo talis B. est p̄sentatus. Fuit tamē p̄sentationis tempore. et sic est idem p̄sentator in possessione seu quasi ipsi⁹ ius patronatus bona fide. Unde dato etiā quod ex aduerso esset probatū p̄sentatorē alterius partis dicti beneficii fore patronum. Quia tamē ius patronatus nō ipse sed p̄sentator p̄dicti B. possidet et possidet. Unde ipsius possessoris p̄sentatio est preferēda de iure et admittēda. Vel dicit excipiēdo quod cū ipse B. per patronos numero plures p̄sentat⁹ existat. et plures patronoz voces habeat preferēdus est tanq; in iure potior et inuestiendus. cum ipse a tribus et alter a duobus tantum sit p̄sentatus

In causa matrimoniali quando agitur de cōiungēdo potest reus dicere excipiēdo ad libellum

Ad elidēdum intentionē actoris talis in causa quā supra p̄tensio matrimonio prosequitur aduersus talē ream in iudicio coram vobis procurator nomine procuratoris eiusdē ree proponit excipiēdo. et dicit quod ipsius actoris intentio quo ad vinculum matrimoniale nō est legitime probata seu in aliquid fundata. Et dato quod de cōtractu p̄tensio sufficiēter ostaret. Quia tamē ipse actor et rea si bi attrinent et sunt consanguinei in tertio vel quarto gradu. vel sunt affines in primo genere affinitatis in tertio vel quarto gradu. vel in eis cognatio spūalis. cū pater ipsi⁹ ree leuauit actorē de sacro baptisate. Unde huiusmodi affinitatis vel consanguinitatis vel spiritualis

Libellus appellatorius

cognationis impedimēto obstāte inter eos matrimoniu esse nō potest. Quare petit pcurator p̄dictus quo supra nomie p vos p nūciari matrimoniu inter ipas ptes legitime p̄trahi. vel cōtractū subsistere non posse dictāq; reā ab actorz impetitiōe absoluēduz fore. Et eidē actori silentiū est imponēdum. ac absoluatis z imponatis diffinitive

¶ Quando agit ad matrimoniu. dirimēduz p̄pter aliquod legitimū impedimētū potest reus sic excipere

¶ Procurator noie pcuratorio talis ree pponit i modū exceptiōis ad perimēdū intentionē talis mulieris seu vxoris matrimoniu min⁹ iuste accusans. Et dicit dato qd san/guinitatis v̄l affinitatis v̄l sp̄ialis cognationis impedimētū p pte ipsi⁹ actorz allegaturz sufficiēter z legitimesit pbatū. Matrimoniu tñ inter eos p̄tractū h̄mōi assignati v̄l p̄ assignati impedimēti occasione nō est dirimēdū. cū sup tali ipedimēto p̄tensio p sedē apostolica dudū sit disp̄satu. z ipm impedimētū sublatū vt videt. Et iō eo nequaquā obstāte int̄ eos matrimoniu legitime potest p̄trahi. seu ipe actor z re⁹ in matrimonio cōtracto licite remanere. Quare petit pcurator p̄dictus p̄fate noie quaten⁹ p̄nūciat⁹ de cernatis z declarat⁹ p̄fate mulieri sup accusatiōe siue denunciatiōe matrimonij occasiōe passerit vel p̄assignati impedimēti silentium imponēdū fore. z imponetis diffinitive.

¶ Quando aut agit ad sepationē thori. p̄pter adulteriū excipi pōt illo modo

¶ Excipiēdo p vim pempt. pponit pcurator noie pcuratorio tal mulieris p talē maritū suū de p̄tensio adulterio accusato ad sepationē thori. Et dicit qd z si adulteriū p̄tensum ipsi⁹ mulieris esset sufficiēter pbatū. diuortium tñ p pte mariti desideratū z petitū nō est int̄ ipos iuges celebrandū ex eo qd ipse maritus eandē vxorē suā tradidit adulterādam. v̄l ipsa mulier fuit violētē oppressa. v̄l ipe marit⁹ post adulteriū ab ea cōmissuz eā sibi recōciliauit. vel ipam de tali modo adulteriū cōmissi mime accusare iurauit. Quare petit zc.

¶ In actione iniuriarū potest reus sic se defendere excipiēdo

¶ Pro pte viri discreti B. rei pponit ipsi⁹ pcurator pcuratorio noie corā vobis domino iudice. Et dicit excipiēdo qd p̄fata iniuria quā A. actor p B. p̄dictū sibi asserit irroga-

tam pbata nō est legitime. nec ipsi⁹ actoris intētio fundata est p testes vel instrumenta aut quis alio mō vel genere pbatōis sed dato. mime tñ p̄cesso qd de iniuria h̄mōi p̄fata p̄staret. ipsa tñ asserita iniuria dissimulatōe l̄ lapsu anni dudū est sublata z tacite vel exp̄se remissa. Nā eo die qd iniuria ipsa illata p̄fata dicitur. z postq; B. ipsi A. iniuria vel quicunq; dicit idē A. z B. simul comederunt. Quare p̄dict⁹ pcurator noie quo supra petit B. reū p̄fatu a memorati A. impetitiōe absolu. z eidē A. sup iniuria p̄tensa z eius p̄secutione p̄petuū silentiū imponi. ac euz p̄dicto B. in expensis litis p̄demnari

In causis appellationū libelli formant̄ fm formas ipsaz appellationū. Tñ quedaz est appellatio iudicialis. z est etiā extraiudicialis Item iudicialis aliquādo imponit añ sententiā. aliquādo ab ipsa sententiā diffinitiuā Si ergo appellatur in iudicio ante sententiā diffinitiuā. potest appellator⁹ libell⁹ sic formari.

¶ Libellus qñ appellat a grauamine

Corā vobis honorabili viro dño iudice offic. in causa appellationū z p̄tū infrascriptaz. a sede aplica delegat⁹. V̄ corā vobis dño offic. curie ep̄alis tal zc. v̄l archiep̄alis pcurator noie pcuratorio discreti viri Titij appellatis aduersus semp̄roniū appellatum z quēcūq; aliū p eo in iudicio legitime interuenientē. pponit z dicit. qd licet in questione seu causa que vertitur inter Titij z Semp̄roniū p̄dictos de z sup re tali vel debito tali corā tali iudice ordinario vel delegato in iudicio vertebat p parte p̄dicti Titij propositū fuerit. excipiēdo qd libello p̄tensio p̄dictum semp̄roniū sibi oblato nō erat r̄ndendum sibi ex tali causa rei. vel qd positōni tali q̄ imp̄tines erat nō esset r̄ndendū. vel licet p̄ pte ipsi⁹ titij Semp̄roniū p̄dictū tñc actorē fuerit opposita exceptio excōicatōis z pbata qua obstāte idē actor v̄lteri⁹ sup p̄secutione cause p̄tense nō erat audiēdus. sz ab agendo fuit repellēdus. Idē tamē iudex exceptiōem h̄mōi admittere denegauit. vel eā nō esse ad mittendā interloquēdo pronūciauit p̄perā z iniuste. vel eam tacite repellendo in causa eadē ad talem vel talē actū eidem exceptiōi sue contrariū processit. Unde p̄dict⁹ Titij se per hoc grauātū sentiens. a denegatione admissiōe huiusmodi vel a repulsiōe z nō admissiōe p̄dictae exceptiōis sue

Libellus appellatorius

vel a p̄dicta snia interlocutoria iudicis tanq̄s iniqua z iniusta. ad sedē apostolicā v̄l ad dominiū ep̄m vel archiep̄m p̄dictū z ei⁹ curiaz in scriptis appellauit infra .x. dies. ac sup̄ appellatiōe hmōi apostolos tpe congruo petiuit z recepit hmōi appellatiōis causam p̄ sanctissimū in xp̄o patrē ac dñm nostrz dñm Paulum papā modernū vobis obtinuit delegare. z h̄ qñ est delegat⁹. Quare pcurator p̄dictus quo supra noīe petiit p̄ vos p̄nunciari decerni z declarari p̄dictū iudicē male p̄peram z iniuste p̄cessisse. vel p̄ eū male z iniuste interlocutū seu p̄nunciatū fuisse. Dictuz q̄z titiū bñ atq̄ legitime ab eo appellasse. seu p̄ dictū titiū ab eadē interlocutoria p̄tensa bñ z legitime appellatū fore. Ipsumq̄ p̄cessum seu interlocutoriā p̄asserā iudicis p̄oz cassandam z reuocandā esse z reuocari z cassari. Sentētiaq̄z excōmunicatiōis post appellatiōem p̄dictā p̄ eundē in dictū Titium de facto lat. Et quidq̄d post appellatiōem eadē p̄ eundē iudicē vel p̄tem aduersarij i hmōi negotio i aliā p̄te vel ipsi⁹ appellatis p̄iudicium fuerit acceptatū p̄ modū innotati seu acceptati. reuocari ac cassari irritū. z nullū p̄nunciari. Et p̄dictū semp̄roniū eidem titio in expensis lit̄ legitimis p̄dēnari. Decretū p̄iudicium et diuissim saluo iure corrigēdi vt est moris

¶ Libellus i causa appellatiōis interposite a diffinitina sic formatur

¶ Corā vobis. zc. vt supra. p̄ponit pcurator nomie pcuratorio titij appellatis aduersus semp̄roniū appellatū. z aliū quēcūq̄z p̄ eo in iudicio legitime interueniētes. Et dic̄ q̄ nuper in causa q̄ inter titiū z seyum p̄dictos d̄ z sup̄ re tali vel debito tali vel eius occasione vertebat in iudicio corā tali iudice. p̄posito. archidiacono v̄l officiali. Idē iudex p̄dicto Titio nō vocato de meritis cause sufficienter nō cognito iure z iudiciario ordie p̄termisso z exobrupto. z p̄cipitater sniam si snie nomē habere meret. p̄ semp̄ronio predicto z p̄tra eundē titiū tulit diffinitinā. Ipsumq̄z titiū eidē semp̄ronio ad petita z nihilomin⁹ in lit̄. expēsis p̄demnādo. vel eūdem semp̄roniū ab ipsi⁹ ipetitōe absoluendo. Et eidē titio sup̄ petiit p̄ eū imponēdo silētiū p̄peram z iniuste. Et q̄z p̄ p̄te eiusdē titij a sentētia p̄tensa hmōi tāq̄z iniqua z iniusta fuit i scriptis appellatū infra decē dies. vel in p̄tineti postq̄z ip̄a snia nuncupata lata fuerat.

Prinsq̄z q̄z iudex ip̄e p̄ferēs ad alia se dūter teret. viua voce apud acta ad sedē apostolicam vel ad p̄dictū dñm ep̄m seu archiep̄m z eius curiā appellatū. ac apostoli congruo modo petiti z recepti. Et hmōi cause cognitio z decisiō p̄ sedē p̄dictā vobis demādata si est delegat⁹. Idcirco pcurator p̄dict⁹ noīe quo supra petiit. quaten⁹ p̄nunciatis. decernatis. z declaratis sniam p̄dictā fuisse z esse iniquā z iniustā perperā inique z iniuste latam. Ipsamq̄z cassandā infirmandā irritandā z retractandā z reuocandā fore cassari. infirmari tractari z reuocari debere. atq̄z cassatis. infirmatis. retractatis. reuocatis z irritatis zc. p̄dictūq̄z semp̄roniū titio sup̄dicto ad petita p̄demnādū. z ad traditiōem restitutionē siue spoliatiōis siue solutiōem ad cōdemnādū z cōpellēdum. ac cōpellatis z cōdemnatis p̄ vestrā diffinitinā sniam. Et hoc si appellas fuit actor. Si fuisset reus dicat. Ip̄m titiū a p̄dicti semp̄ronij imperonio silētiū p̄petuū imponēdū z iponatis p̄ vestrā diffinitinā sniam. Aliq̄ petēdo sic p̄cludunt Peto p̄nunciari decerni z declarari sniaz p̄dictam cū oibz inde z ob eā secus nullam fore cassam z irritā ip̄o iure. Vel si p̄pter defectū p̄bationū vel als appellauit ip̄am tāq̄z iniustam cassandā annullandā irritandā z infirmandā fore. Et tūc etiā in narratiōe libelli ponit quō snia est lata z nulla ex tali causa sic q̄ ab ea necesse appellare nō fuisset. tamē ad cautelā tātum. z ne ip̄e contra quem lata fuit eam ratificare intēderet. s̄z vt sibi p̄uideat saluo nullitatis bñficio. ip̄e ab ea appellauit. de quo in. c. dilecto. de appella. Et ibi d̄cti. tradit formā.

¶ Sup̄ p̄mo libello appellatorio positōes z articuli possunt sic formari

¶ Positiōes z articulos infra scriptos z cōtenta ac descripta i eis. oia z singula narratiue z dispositiue dat facit z exhibet pcurator noīe pcuratorio titij appellatis in causa appellatiōis que int̄ eūdem titiū ex vna. z semp̄roniū appellatū p̄te ex altera vertit coram vobis dñe iudice Quibz oibz z singulis p̄ semp̄roniū p̄dictū petiit r̄nderi sigillatim sufficienter z clare p̄ iuramētum offerēs se negatione necessaria p̄batuz necessaria dūtaxat p̄batione **¶** In p̄mis ponit z p̄bare intendit q̄ nup̄ inter titiū z semp̄roniū p̄dictos de z sup̄ fundo agro seu domo tali v̄l tali debito

Libellus appellatorii

tot libras denariorum talis monete. coram tali iudice suborta et suscitata fuit materia questionis. **¶** Vel sic. In primis ponit et probare intendit quod Sempronius predictus prefatus Titium de et super tali re vel debito tali et eius occasione coram tali iudice in iudicio tractavit. Et in causam petendo in libello pretensio que obtulit. eundem Titium sibi condemnari et compelli ad restitutionem rei predictae vel debiti solutionem supradicti. Itaque in causa huiusmodi coram predicto domino iudice fuit per parte Titii antedicti positum excipiendo quod libello preasserto ex causa tali per parte ipsius Titii non erat respondendum ac petiti hoc per predictum iudicem pronuciari. et ipsum Titium a sui instantia iudicii absolui. Vel quod positioni tali ipsi per eo quia impertines erat. non fuit respondendum etc. ut in libello. Item quod iudex predictus huiusmodi exceptionem admittere denegavit vel eam non esse admittendam per suam interlocutoriam prefatam quam tulit in scriptis pronunciavit vel eandem exceptionem tacite repellendo in causa predicta ad ulteriora ad actum talem vel tale prefate exceptioni contrarium processit perperam et inique. Item quod ipse Titius per hoc se granatum sentiens ab huiusmodi admissione negatione seu repulsionem. et non admissionem dicte exceptionis sue vel a predicta pretense interlocutionis iudicis predicti sentiam tanquam iniuriam et iniusta ad sanctam sedem apostolicam et sanctissimum in christo patrem ac dominum nostrum dominum Paulum papam modernum. vel dominum episcopum vel archiepiscopum et eius curiam in scriptis infra octidies appellavit. Item quod in appellacione huiusmodi idem Titius appellans apostolos a iudice predicto instaret et congruo tempore petiit et recepit. Item quod super appellacione huiusmodi idem Titius appellans memorat predictae appellacionis supersecutori insistens huiusmodi appellacionis causam infra tempus debitum per dictum dominum nostrum papam obtinuit vobis delegari. **¶** Vel sic si e ordinari. dicat infra tempus debitum coram vobis introductum. et alio circa prescriptionem huiusmodi instaret per instat coram vobis. Item quod de premissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama. Et licet sic possent formari libelli et articuli in causis appellacionum ante diffinitivam. nisi aliquid iudices et presertim in curia romana non faciunt dare libellus et articulos in huiusmodi causis. De quo an debeant dari an non. de testa. Raynal. in glo. et ita et super ea. cum remis. Sed in eis procedunt isto modo. quod primo per absens citat ad precedendum et procedi videndum in causa huiusmodi per de iure debeat procedi. Et si pres in huiusmodi termino compareat producit appellacionem suam appellacionem et alia iura et munimenta fundamenta iurisdictionem iudicis appellacionem. videlicet faciendam ad devolutionem cause. Quibus productis citet pars. vel si est pres dat sibi terminum ad dicendum et excipiendum contra appellacionem et alia producta. Deinde assignatur terminus ipsis partibus. videlicet appellati ad iustificandum appellacionem et impugnandum processum iudicis prioris. Et contra ipsi appellato ad iustificandum processum et appellacionem impugnandum. In causa autem appellacionis a diffinitiva sententia servat ordo iuris sic in principali. quod ibi articulus appellacionis non est separatus a negotio principali. Et tunc sic formantur positiones et articuli. Positiones et articulos etc. In primis ponit et probare intendit quod predictus de anno tali coram tali iudice positus vel decano vel officio. inter titium actorem ex una et sempronium supradictos de et super domo vel fundo. vel super tali debito et occasione parte ex altera questione fuit et causa in iudicio vertebatur. Item quod predictus iudex in causa huiusmodi taliter qualiter ex obrupto et iure et iudicario ordine premissis procedens causa ad plenum non examinata. nec ipso tempore vocato sententiam diffinitivam. si ita nec pari meret. tulit per predicto Sempronio et Titium antedictum. per quam eundem Titium eidem sempronio ad perita condemnavit. vel per quam absoluit eundem sempronium ab imperio Titii supradicti. Eidem etiam Titio silentium imponendo perpetuum super petitis per eum imponendo perperam et inique. Item quod ab eadem sententia tanquam iniuriam et iniusta perperam. et inique lata fuit per parte ipsius titii in scriptis infra decem dies vel in continenti persequens iudex ad actum alios se diuerneret et eo adhuc sedente pro tribunali viva voce apud acta ad sedem apostolicam. vel ad dominum episcopum vel archiepiscopum etc. et ipsius curiam appellatum apostolicis petiti tempore congruo et recepti. Item quod predictus Titius appellans etc. ut in forma precedentem in alia positione. Item quod de premissis etc. Et si post sententiam vel appellacionem interpositam per iudicem vel adversarium in negotio aliquid est attemptatum in preiudicium appellantis etc. De his etiam in articulis. Et potest sic formari articulus. **¶** Positiones et articuli quoniam aliquid acceptat in preiudicium appellantis. Item ponit quod post sententiam latam vel appellacionem interpositam iudex memorat in negotio huiusmodi in ipsis

libris denariis talis monete. coram tali iudice suborta et suscitata fuit materia questionis. **¶** Vel sic. In primis ponit et probare intendit quod Sempronius predictus prefatus Titium de et super tali re vel debito tali et eius occasione coram tali iudice in iudicio tractavit. Et in causam petendo in libello pretensio que obtulit. eundem Titium sibi condemnari et compelli ad restitutionem rei predictae vel debiti solutionem supradicti. Itaque in causa huiusmodi coram predicto domino iudice fuit per parte Titii antedicti positum excipiendo quod libello preasserto ex causa tali per parte ipsius Titii non erat respondendum ac petiti hoc per predictum iudicem pronuciari. et ipsum Titium a sui instantia iudicii absolui. Vel quod positioni tali ipsi per eo quia impertines erat. non fuit respondendum etc. ut in libello. Item quod iudex predictus huiusmodi exceptionem admittere denegavit vel eam non esse admittendam per suam interlocutoriam prefatam quam tulit in scriptis pronunciavit vel eandem exceptionem tacite repellendo in causa predicta ad ulteriora ad actum talem vel tale prefate exceptioni contrarium processit perperam et inique. Item quod ipse Titius per hoc se granatum sentiens ab huiusmodi admissione negatione seu repulsionem. et non admissionem dicte exceptionis sue vel a predicta pretense interlocutionis iudicis predicti sentiam tanquam iniuriam et iniusta ad sanctam sedem apostolicam et sanctissimum in christo patrem ac dominum nostrum dominum Paulum papam modernum. vel dominum episcopum vel archiepiscopum et eius curiam in scriptis infra octidies appellavit. Item quod in appellacione huiusmodi idem Titius appellans apostolos a iudice predicto instaret et congruo tempore petiit et recepit. Item quod super appellacione huiusmodi idem Titius appellans memorat predictae appellacionis supersecutori insistens huiusmodi appellacionis causam infra tempus debitum per dictum dominum nostrum papam obtinuit vobis delegari. **¶** Vel sic si e ordinari. dicat infra tempus debitum coram vobis introductum. et alio circa prescriptionem huiusmodi instaret per instat coram vobis. Item quod de premissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama. Et licet sic possent formari libelli et articuli in causis appellacionum ante diffinitivam. nisi aliquid iudices et presertim in curia romana non faciunt dare libellus et articulos in huiusmodi causis. De quo an debeant dari an non. de testa. Raynal. in glo. et ita et super ea. cum remis. Sed in eis procedunt isto modo. quod primo per absens citat ad precedendum et procedi videndum in causa huiusmodi per de iure debeat procedi. Et si pres in huiusmodi termino compareat producit appellacionem suam appellacionem et alia iura et munimenta fundamenta iurisdictionem iudicis appellacionem. videlicet faciendam ad devolutionem cause. Quibus productis citet pars. vel si est pres dat sibi terminum ad dicendum et excipiendum contra appellacionem et alia producta. Deinde assignatur terminus ipsis partibus. videlicet appellati ad iustificandum appellacionem et impugnandum processum iudicis prioris. Et contra ipsi appellato ad iustificandum processum et appellacionem impugnandum. In causa autem appellacionis a diffinitiva sententia servat ordo iuris sic in principali. quod ibi articulus appellacionis non est separatus a negotio principali. Et tunc sic formantur positiones et articuli. Positiones et articulos etc. In primis ponit et probare intendit quod predictus de anno tali coram tali iudice positus vel decano vel officio. inter titium actorem ex una et sempronium supradictos de et super domo vel fundo. vel super tali debito et occasione parte ex altera questione fuit et causa in iudicio vertebatur. Item quod predictus iudex in causa huiusmodi taliter qualiter ex obrupto et iure et iudicario ordine premissis procedens causa ad plenum non examinata. nec ipso tempore vocato sententiam diffinitivam. si ita nec pari meret. tulit per predicto Sempronio et Titium antedictum. per quam eundem Titium eidem sempronio ad perita condemnavit. vel per quam absoluit eundem sempronium ab imperio Titii supradicti. Eidem etiam Titio silentium imponendo perpetuum super petitis per eum imponendo perperam et inique. Item quod ab eadem sententia tanquam iniuriam et iniusta perperam. et inique lata fuit per parte ipsius titii in scriptis infra decem dies vel in continenti persequens iudex ad actum alios se diuerneret et eo adhuc sedente pro tribunali viva voce apud acta ad sedem apostolicam. vel ad dominum episcopum vel archiepiscopum etc. et ipsius curiam appellatum apostolicis petiti tempore congruo et recepti. Item quod predictus Titius appellans etc. ut in forma precedentem in alia positione. Item quod de premissis etc. Et si post sententiam vel appellacionem interpositam per iudicem vel adversarium in negotio aliquid est attemptatum in preiudicium appellantis etc. De his etiam in articulis. Et potest sic formari articulus. **¶** Positiones et articuli quoniam aliquid acceptat in preiudicium appellantis. Item ponit quod post sententiam latam vel appellacionem interpositam iudex memorat in negotio huiusmodi in ipsis

De presumptionibus

appellatis iudiciū pcessit ad talē vel talem
accū vel i ipm appellante tulit sniam excom
municatois de facto. vel pdict^o aduersari^o
appellat^o ipm appellante domo vel fundo p
dicto. et ipsi^o possessioe spoliavit. vt supra in
alijs formis

Exceptioes appellati contra appellansem
Appellat^o aut pot se sic defendere excipiēdo
p appellacionē. et ipam ipugnādo h modo

Procurator pcuratorio noie Sempzo
nij appellati excipiēdo ptra appellacionē pte
sam Titij appellatis. Et eandem appellatio
nem impugnādo pponit. et dicit q ipsa ptesa
ipsius titij appellatio nulla est et cassa pro eo
non est interposita infra decem dies. vel in
terposita est p eum qui mandatū nō habuit
appellandi. vel licet ab interlocutorio vel g
uamine vl etiā a diffinitiuā ex interuallo sit
appellatū. nō tamē in scriptis sed verbo tātū
Uel quia licet fuerit interposita appellatio.
apostoli tamē infra tps cōgruū petiti nō fu
erunt nec recepti vel ipsa appellatio iusto ces
sante impedimento infra terminū talē a iu
dice statutū vel infra annū nō est p appellā
tem psecuta. Unde iurisdictione et disposi
tione deferta est appellatio derelicta et dimis
sa. et causa ipsa corā priore iudice tractanda
et finienda. vel snia diffinitiuā executioni de
bite demādanda. Uel licet sit appellatū. ipsa
tamē appellatio ex falsa et frustratoria causa
est omissa. et male ac iniuste interposita. Et
p priore iudicē bñ et iuste pcessum ex tali vl
tali causa. Quare petit pcurator predictus
noie quo supra. quaten^o pnunciatis. decer
natis et declaratis pdictam appellatōem pten
sam ex causis pmissis fuisse et esse irritā. nul
lam. et inanē. vel desertā derelictā et dimissā
vel p dictū Titij male et frivole appellatū.
Et per iudicē a quo bene et legitime pcessū
vel iuste pnunciatū et interlocutū. Ipsaqz
asserta appellacione nō obstāte pdictum iu
dicē priore sua posse et debere iurisdictione
vti et pcedere in pncipali. vel sniam pdictaz
fuisse et esse executioni demādandā. et ipm
appellante eidē appellato i expensis legitimis
p demmandū. atqz pdēnetis iusticia exigēte.
saluo iure corrigēdi. addēdi. mutādi. dimi
nuendi. vt est moris Et tantū de appella
tionibus et pluribz alijs dicta sufficiāt

Incipit tractatus psumptionum.

Resumitur cō

Ptractus simular^o sine aliq p
batione his casibz. Primus
inter patrem et filium. ff. de
pba. l. qui testamētū. Secū
dus inter maritū et vxorem
ff. de dona. inter vi. et vxorem
l. qntus mucius. et l. si spōsus. §. certa. et l. iij
§. j. l. de ptabē. emp. et vendit. Tertius est
de auctoritate pstanda. l. vlt. §. sine domino
Alij recolligunt in. l. p diuersas. l. māda.
et l. ab Anastasio. que loquunt^o de cessione
fraudulosa. Et qd dictū est in vxore pot^o eti
am dici de yconomō. et h ex lra quā habem^o
l. de epi. et cle. aut. legitimā. Ibi dicitur in glo.
et in tex. q ea que pstant epm acquisisse vlt
episcopatus. et que in iure successione vlt
ad quartū gradū habuit q de illis dispone
re pot. de alijs acqstis ipsi^o episcopat^o non
sed remanēt ecclie. Et dicit glo. ad quartū
gradū. qz vltra psumit q affectōe ecclie et nō
affectōe cognatōis vel agnitōis acqstus
set. hoc idē est in alijs clericis. Idē est in ad
ministratore qd in yconomō eadē rōe. qz qū
bet pcurator tutor aut ali^o negociator seu
negociū gerēs alteri^o. si acquirat psumit de
bonis que in manibz habuit acqstus. nisi
pstrariū doceat. vide etiā in. c. inquirendus
de pecu. cle. in tex. et glo. q etiā res empas p
platū poterit vdicare sibi licet sue sunt. si p
latus emit etiā eas etiā noie ecclie. quia d bo
nis et pcuratōis ecclie psumunt^o emp. vide
etiā glo. indefensiois facultas. l. d iure fisci
li. x. q delegat^o etiā nō visis allegatōibz dele
gati ad aliquā puincia regēdā deputati pnt
tollere ea que delegat^o sup lucram est vltra
debitū. vt ibidem
Presumit ignorātia nisi pbetur sciētia. ff. d
pba. l. ver^o. l. de epis audiēdis. l. si legibus
l. qui milita. non possunt. l. super his. et ad
terculia. l. ac si.
Presumit aliquē hēre bonā famā. l. q mili
ta. nō possunt. l. sup seruū. l. d pscip. lō. cē.
et vel. xxx. annoz. l. sup lōgi
Presumit aliqz viuere nisi pbe^o mortuus.
l. de dona. int vi. et vt. l. si vn^o. et aut. bodie
l. de cap. et postliminiū reuer^o. l. nec nos
pstrariū. l. de codicil. l. nec codicillos
Presumit et omi tpe bon^o q semel fuit bon^o.

De presumptionibus

ff. de rem. l. non ois. §. a barbaris. z sic ex
vita pcedente psumit p pñte siue in bonum
siue in malum
Presumit omni tpe mal^o q̄ semel mal^o. ff. de
accusa. l. si cui. §. eiusdem
Presumit spōranea volūtas nisi p̄bet coa/
cta. L. q̄ mer^o cau. l. ii.
Presumit indign^o officio ordinat^o iuitus.
L. de epi. z cleri. l. si quēq̄
Presumit falsari^o si suspecta scriptura vraf
in iudicio vt fidē apponat. L. d. p̄ba. l. iūbē.
Presumit q̄ miles pecuniā nō recipiet mu/
tuo. L. de epi. z cle. l. si quēq̄. nisi i castresis
negocijs. L. ad mate. l. si. Et est presumptio
iuris z de iure. quāq̄ nō admittit p̄batio in
p̄trarium.
Presumit patrē z matrē voluisse reserua/
se eis vel alteri. p̄ eis acq̄sita nisi specialit̄ in
aliū trāspōnat. L. de secūdis nuptijs. autē/
ti. nunc.
Presumit z frēm bona castrētia voluisse p̄ti
nere fratri relinquēdo sibi bona paganica.
L. de testa. mili. l. i.
Presumit mulierē stipulatā fuisse dotē sibi
retinere cū extraneus dederit p̄ ea nisi extra
neus dotē sibi reddi spēaliter fuerit stipula
tus. L. de rei vxo. ac. l. i.
Presumit aliquē possidere q̄ sub imagine al/
terius p̄sone possidet quē supposuerat. L. d.
distrac. pig. l. z q̄ sub
Presumit q̄ aliq̄s sit idone^o. nisi p̄bet p̄tra
rium. de seru. in oz. faci. c. i.
Presumit p̄pter naturalē affectū q̄ fili^o vo/
luerit i p̄tinenti patrē liberare quē voluerit
esse liberatuz ab actu tute. ff. de liber. legi. l.
aurelius. §. Tit^o. testamē.
Presumit rōe proximitatis. L. de donati. l.
censualis
Presumit aliquē ex posteriori actu. ff. ad
l. iulīa de adul. l. si q̄s. z ibi ē p̄sumptio violē
ta. sic est p̄tra p̄fessum z uictum
Presumit aliquē habuisse aīm occidēdi. p̄/
cutiēdo aliquē. nisi p̄bet p̄trariū. L. ad. l. coz
nelīa de sicca. l. i. z. ff. eo. ti. l. i. §. diu^o. Et p̄sū
ptio d̄z esse de p̄nti ad p̄teritum.
Presumit aīo iniuriādi aliquē dixisse s̄ba
que vident̄ inuidiosa nisi p̄bet p̄trariuz. L.
de iniu. l. si nō uictū
Presumit aliquē fuisse filiū mariti natū ex
vxoze viri z ea p̄ntē existēte z ecōuerso
Presumit p̄tra filiū si p̄r fuit absens p̄ decē
annos. ff. q̄ sui vel alieni iuris. l. filium

Presumit suspect^o q̄ opas gerit inuito. §. i.
ff. de pecu. l. que oia.
Presumit q̄ potēti non sit facta iniuria. nisi
aperte p̄bet impotētia. ff. q̄ mer^o cau. l. non
est verisimile
Presumit aliquē acq̄uuisse snie q̄ in multis
casibz fecit q̄ p̄tinet in snia. ff. fami. herci. l.
quedam.
Presumit acq̄uuisse snie q̄ dilatiōez petit ad
soluendū. L. de re iudi. l. ad solutiōem
Presumit agere z petere iudiciuz p̄ris q̄ ab
hereditibz aliquē emit vel p̄daxit z filia fecit.
ff. de inoffi. testa. in. l. si.
Presumit aliquā esse vxozē nisi p̄bet p̄trari
um. ff. de ritu nupt. l. in libere. z in. c. illud. d.
p̄sumpt.
Presumit aliq̄s bon^o si nat^o est d̄ p̄genie bo
na z ecōtra. ff. de redibitio. l. si seru^o. §. q̄ mā
cipia vendunt
Presumit vxozē h̄re acq̄sita de bonis mari/
ti. nisi p̄bet q̄ aliū de habuit. ff. de dona. iter
vi. z vxo. l. q̄ntus mucius.
Presumit q̄ sibi p̄uidere. als p̄spicere velit
q̄ ea p̄ditōe dotē dedit vt sibi redderet. etiaz
in illū casum q̄ fuit exp̄sū. nisi p̄trariū pro
betur p̄ mulierem. ff. de p̄di. causa. data. l. si
extraneus
Presumit inuit^o nisi p̄bet volens se fecisse q̄
omnia bona sua alienauit. ff. de seruitu. pre
dio. v̄ba. l. inuitū
Presumit q̄ vsure sunt p̄missē que lōgo tpe
sunt solute. ff. de vsu. l. cū de in rem
Presumit debitor liberat^o q̄ h̄z instrumētū
debiti cancellatū vel incisum. ff. de solut. l. si
cyrographum
Presumit mulierē ex alio p̄cepisse que post
mortē viri vltra. xi. mēses pepit. i aut. de re/
stitu. z ea q̄ parit. xi. mense post viri mortē. §.
mulier. Dec tñ p̄sumptio sit de p̄nti ad p̄te/
ritum. z parit^o d̄z viri defuncti q̄ post mortē
ipsius nascit̄ Auicenna fen. xxi. diē. in septi
mo parit z viuit. in. xii. morit. in. ix. viuit. i. x.
morit. Ergo mulier parit̄ viuū in. viij. vel
post. xi. mēsem a tpe mei cōcubit^o nō est me^o
z vide glo. in dicta autent. in. §. mulier. vbi
nota. p̄fecto q̄ nō solū nō est meus q̄ post. xi
mēsem nascit̄. sed etiā q̄ post. x. mēses q̄ra v̄l
q̄nta die. xi. mēsis nascit̄. Nā mulier p̄ decez
menses z duos dies potest filiū in v̄tre por
tare z n̄ pl^o Et no. etiā q̄ pl^o q̄ sex mēses por
tet. z oportunū ē nature q̄ tanto tpe portet.
vide p̄isto. l. septimo mēse. ff. de sta. bo.

Prologus

Presumit de p̄terito p̄tra p̄ns. vt colligitur ff. quibz modis pig. vel ypo. sol. l. sic. §. super vacuū. Nam sic est p̄tra aliquē i suo b̄nficio p̄seruādo. ff. de inoffi. testa. l. papinianus. §. meminisse

Presumit q̄ res filij sunt patris. L. de p̄ba. l. siue possidetis

Presumit oia solēnit̄ acta in instrumēto p̄missa. insti. de inuti. stipu. §. si scriptū

Presumit q̄ aliq̄s sit p̄petuo furiosus q̄ i fuore est. L. de usufruc. l. ambiguitatē

Presumit donatiōem factā añ matrimoniū fuisse factam tpe matrimoniij. ff. de iure dori. l. si res

Presumit aliquē pactū fecisse de pignore n̄ petendo si de pecunia pact⁹ est. ff. q̄bz modis pig. vel ypo. sol. l. soluit

Presumitur infantē p̄mo mortuū quando ipse z mater in naufragio port⁹ sunt mortui ff. de pac. dota.

Incipit summa magistri Dominici d̄ ciuitate Uisentina. qualiter notarij archiepiscopoz z episcopoz debeant notariē officium exercere.

Bene datū op

Omnium z omne donū p̄fectus defursus est p̄cedēs a patre luminū. Cū reuera ois sapiētia honor facultas vir⁹ z potestas memoria z intellectus z cetera bona que p̄ humanū gen⁹ regunt ab illo p̄cedunt patre q̄ creauit ex nihilo vniuersa. Ea p̄pter siquidē vt p̄terita z p̄sentia reducant ad capacitātē memoriā i futura. Cū inter cetera bona z virtutes xpi i sacris scripturis memoria q̄ plurimū commendat. cū dicat Seneca. Inter b̄uane nature cōmoda nil dign⁹ memoria reperitur in xpi noīe z in eiusdē grā q̄ plures doctores p̄eriti a iuriscanonicis z ciuilibz existēt clipeo p̄muniri. z n̄ ignorēt prudētē ac discretē tanq̄ causas defensores aduocatōis officium exercere. z tanq̄ magistri doctores iudices z iuriscōsulci causas cum maturitate debita terminare. nō tamē quendā certū s̄boz modū rōe cursus z fm dictaminū materiam tāq̄ practicā p̄pter s̄boz dissuetudinem sciūt aliquaten⁹ ordinare. Cū nōnulli in stilo dictaminis quadā verborū p̄lixitate subam siue naturā rei sue minime p̄tinge

tem. alij vero improp̄e. alij autē imp̄fecte. ā arengas volūt p̄dere. alij etiā inducunt q̄ plurimas nouitates. Idcirco ego Dñicus dñici oriūndus de ciuitate Uisentina in arte dictatoria discipul⁹ discreti viri dñi Johis seuerini boñ. me. quondā archidiaconi calagoritan⁹. z thesaurarij visentini q̄ p̄ spacium t̄pis z p̄tinue circa officij notariē cū diligentia maxima fui sollicit⁹ z attent⁹. Nō si militudinarie. nō methaphorice. nō p̄ allegoriam. nec diffuse s̄z plane z p̄prie. Licet in scientia memoria z intellectu insufficientē existam. nō tñ sapientū z peritorū eruditionem qz videt quedā impossibilitas nature. vt dicit canon. Sup̄uacuis laborat impendēs q̄ solē facibz nitit̄ adiuuare. Sed ad instructionē quorundā nouicioz in arte dictatoria discere volentū z p̄desse quandā breuē summā fm quā notarij archiepiscopoz et episcopoz debēt notariē officij exercere. et alias etiā lras incipiedo p̄ ordinē in hoc breuissimo volumine cōpilabo

Explicit prohemium

Incipiūt capitula archiep̄oz z ep̄oz. Primo sequitur forma litteraz in causa pecuniaria

Sequitur z alia quando rector spoliat clericum suo prestimonio

Alia citatio s̄ procbianos denegātes solue re decimas oblatōes z alia sua iura recrozi.

Alia citatio p̄tra rectorē recipientē ad diuina parrochianos alterius ecclie

Alia citatio p̄tra subditos p̄auitatem v̄rariam exercentes

Litatio i causa matrimoniali qñ vir diuertit ab vxore sua z p̄traxit de facto cū secūda.

Litatio in causa matrimoniali quando vir non vult cohabitare vxori

Litatio in causa matrimoniali quādo emānat ad instātiām vxoris pro eo q̄ est affinitas inter ipsum z virum

Litatio in causa matrimoniali eo q̄ vir p̄pter impotētiām p̄petuam nō cognouit vxorem cū p̄ triennij p̄tinue cohabitauit eidē

Alia citatoria sup̄ adulterio cōmissio

Sentētia lata p̄ matrimonio sepando qñ tuz ad cohabitātōz thori occasiōe adulterij

Sentētia diffinitina p̄ matrimonio lata quādo secundū matrimoniū de facto cōtractum decernit esse nullū

Sentētia p̄ matrimonio lata

Tabula

Sententia diuortij lata inter virum et uxorem propter viri impotentiam coeundi

Sententia diuortij lata inter virum et uxorem propter affinitatem.

Qualiter apostoli conceduntur quando in causa matrimoniali vel alias a sententia finali vel interlocutoria appellatur

Forma excommunicationis qualiter procedat contra contumaces nolentes coram iudice comparere cum sibi constet de contumacia

Alia forma excommunicationis cum non constat de contumacia

Qualiter excommunicatur propter contumaciam prestans cautionem de parendo iuri refusus ex pensis debet absolui et denunciari absolutus

Qualiter sententia lata pro matrimonio sit executioni mandanda

Qualiter episcopus scribere debeat vniuersis prelati et vicariis eorum

Quid vir diuertit ab uxore et est vagabundus

Sententia lata super causa pecuniaria super condemnatione rei de qua agitur et sibi in ea de causa cum re absoluit ab impetitione actoris.

Forma scilicet quod episcopus vicinus de se de sententiam sui coepi dimissoria siue commendatoria.

Littera dimissoria seu commendatoria pro clericis se ad alias partes transferentibus

Sequitur alia forma litterarum dimissoriarum que breuior est

Quod clerici extranei non recipiantur in episcopatu sine litteris commendatoriis

Littera pro quam conceditur presbytero alium de venienti quod celebret in episcopatu

Littera episcopi directa ad vicinum quod promoueat ad ordines clericos sue diocesis

Forme litterarum de ordinatio ab episcopo extraneo.

Forma litterarum pro redemptione captiuorum

Forma litterarum pro recolligendis elemosynis ad opus hospitalium et piorum locorum

Forma litterarum pro quam episcopus commendat nuncios pro recolligendis elemosynis a rectoribus ecclesiarum sue diocesis

Forma litterarum pro fabricatione pontium

Forma litterarum pro fabricis ecclesie.

Forma litterarum de sarracenicis perfidia vel in iudaismo sumpsit originem et ad fidem catholicam est conuersa.

Forma litterarum quoniam auctoritate domini pape dispensatur cum scolare super defectu natalium

Qualiter episcopus auctoritate penitentiarii domini pape dispensat cum clerico super irregularitate contracta super concubina

Qualiter episcopus excuset aliquem ab ordinibus suscipiendis

Qualiter episcopus vocat ad synodum clericos sue diocesis

Qualiter episcopus procedit contra aliquos non venientes ad synodum.

Qualiter vocat clericos sue diocesis ad ordines suscipiendos

Littera ordinationis ab episcopo suo

De vicario faciendo in ecclesia vacante

Qualiter episcopus mittere debeat patronis quod si presentet ad ecclesiam vacantem

Qualiter episcopus instituit rectorem in ecclesia ad presentationem patronorum

Qualiter ecclesia commendat ad tempus.

Confirmatio portiois cum prestimonio in ecclesia vacante

Confirmatio prestimonij tantum

Confirmatio generalium causarum

Commissio specialis

Alia commissio in causa matrimonij

Alia commissio in causa matrimonij et diuersis articulis.

Reuocatio commissionis

Forma littere de confirmatione portiois tanto tempore vacantis quod collatio ipsius est ad episcopum deuoluta.

Forma litterarum quando possessio ecclesie datur alicui in emphiteotico contractu

Forma confirmationis super diuisione inter rectorem et clericos.

Qualiter episcopus procedit contra illos qui veniunt contra diuisionem

Qualiter episcopus compellat rectorem et clericos quod mittent socio in scolis portiois sue fructus

Qualiter episcopus procedit in hoc facto contra proterum et anazilles non permitentes ad ordinem maiorem pro motu strabente gaudere privilegio clericali

Littera quitationis illorum qui bona episcopi recipiunt et expendunt.

Alia littera quitationis quando aliquid remanet ad soluendum

Quando episcopus vadit ad visitandum diocem.

Littera compulsiua quod rector faciat in ecclesia residentiam personalem

Quando episcopus dispensat cum aliquo quod possit duo beneficia licite retinere.

Qualiter episcopus excusat aliquem rectorem ad tempus a residentia in dicta ecclesia facienda

Qualiter episcopus publicare debeat consecrationem ecclesie.

Forma

Qualiter episcopus dicit consecrandā ec-
clesiam

De viduis pupillis et orphanis defendēdis

De epō scribente ad ep̄m conuicinū q̄ i sua
dyocesi suppleat vices suas

Quō archiep̄s scribit ep̄is suffraganeis su-
is q̄ p̄secrent. A. electū in episcopū

Qualiter iude⁹ cōpellat p̄ cen. ec. indirecte.

De epō ad legatū p̄ clerico p̄cubinario

Qualiter episcopus remuneret laicos sibi
seruientes.

Qualiter episcopus absens facit aliquē ca-
nonicum recipi in eccia cathedrali

Qualiter contra clericum incorrigibilē p̄-
cedatur

Qualiter constitutiones synodales executi-
oni demādentur.

De p̄stitutionibz synodalibz registrādis

De eo qui intestatus decessit

Uisitatio p̄tra clericos p̄ archidiaconū.

Ad fratres p̄dicatores deportātes alienuz
parrochianum ad sepul.

Compositio inter ep̄m et capitulum

Compositio confirmet p̄ apostolicū.

Compromissum in arbitros.

Contractus mutui

Refutatio pecunie mutuate

Contra pretozē et officiales ciuitatis qui te-
nent aliquē obsessum in eccia.

Refutatio beneficij auctoritate apostolica

Lū metropolitanus vocat ad synodum su-
os suffraganeos

De annuuario dato eccie ab epō viuēte.

De testamento condito.

Qualiter episcopus p̄stituit procuratorem
ad mutuū p̄trahendū

Confirmatio beneficij ad instantiam vica-
rij sui

In eundem modū vel quasi

Confirmatio beneficij auctoritate ap̄lica

Qualiter episcopus cōmittit vices archidia-
cono vt absoluat clericū fm litteras peni-
tentiarij dñi pape

Forma citatoria auctoritate apostolica.

Qualiter p̄cedatur cōtra cōtumaces com-
parere nolētes fm auctoritatē apostolicam

Qualiter episcopus committit vices suas
archidiacono in quadā causa fm auctori-
tatem apostolicam

Qualiter ep̄s scribit dñō pape cū appellatū
est in causa sibi cōmissa

Expliciūt capitula archiep̄oz et ep̄oz.

Incipiūt epistole et probemia super gra-
tius faciendis.

Primo sequit forma specialis litterarū
citatoriarum in causa pecuniaria

Scolaus miser
ratione diuina vniuersalis
bonoū. episcopo dilecto suo
A. de B. Salutē et bñdi-
ctionem. Querelam accepti-
mus ad instantiā B. merca-

toris cōtinentem q̄ A. de B. causa mutui
seu depositi vel alicui⁹ p̄tractus. xx. lib. de-
narioz:um monetē sibi soluere teneat. et idē
dictas libras soluere recuset. licet terminus
in quo ipsas libras soluere debuit sit elapsus
Quocirca p̄sentiu⁹ tenore mādamus. qua-
tenus dicto A. ex parte nostra dicatis. q̄ si
ita est cum p̄fato mercatore amicabiliter se
componat. vel a receptione p̄sentium vsq̄
ad. vj. dies. quē sibi p̄emptoriū terminum
assignamus. corā nobis compareat sup̄ his
facturus et recepturus quod ordo dictauerit
rationis. Alioquin in dicta causa prout iu-
ris fuerit procedem⁹ q̄ si dies comparitiōis
vel litigij in diem ceciderit feriatam: cōpa-
reat in sequenti nō feriatam. De citatione ve-
ro et diei assignatione et d̄ his que circa hoc
geritis nos certos per vestras lras faciantis
Datum. rē.

Sequit forma q̄ rector spoliat clericus
suo prestimonio.

Scola⁹ miser. rē. dilecto suo rē. Ace-
dens ad p̄sentia nostram A. lator p̄-
sentiu⁹ nobis exposuit cōquerendo.
q̄ vos quodā suo p̄stimonio quod se in di-
cta ecclesia canonicē asserit obtinere aucto-
ritate propria spoliastis. Quocirca manda-
mus quaten⁹ si est ita dictū prestimoniu⁹ cū
fructibz inde p̄ceptis restituatis. vel a rece-
ptiōe p̄sentiu⁹ vsq̄ ad octauū diē quē vobis
p̄empt. terminū assignam⁹ cōpareat. factu-
ri et recepturi coram nobis vt supra in pro-
ximo. q̄ si dies comparitiōis vel litigij rē.
Datū rē.

Alia citatio in parte generalis et in parte
specialis

Rectori ecclesie rē. Veniens ad nos
L. rector de p. et nobis grauiter est
p̄questus q̄ vos sup̄ quadā pecunie
quātitate iniuriāmini eidē pro vestro libis.

voluntatis. Idcirco vobis. **D.** q. si est ita super pmissis cū eodē amicablem cōponatis. vel a receptione presentium rē. vt supra Datum rē.

Alia citatio contra parrochianos denegantes soluere iura. decimas. oblationes. z alimēta suo rectori

Nicolaus mis. rē. dilectis filiis suis parroch. rē. **D.** ecclesie. **Johānes** rector eiusdē ecclesie nobis grauitē cōquerendo mōstrauit q̄ vos contra deū z iusticiam. decimā. oblationes. mortuaria. z q̄dam alia iura sibi soluere denegatis pro vestro libito voluntatis. **Unde. D.** vobis. q̄ tenus si est ita eidem de omnibz pmissis plenarie respōdeatis. **Alioquin** vos **D.** prout nostris litteris in mādatis tradidimus: canonica monitiōe premissa ad soluenduz de pmissis per censurā ecclesiasticā compellet **Si** vero creditis aliquā iustam causāz habere p quā sibi p̄dicta iura nō debeat. **D.** q̄ten? a receptiōe p̄ntiū rē. vt supra

Alia citatio contra rectorem recipientes ad diuina parrochianos alterius eccle

Nicolaus mis. rē. dilecto filio suo **F**rectori **J. ec. de S.** rē. **Johānes** rector **D.** ecclesie nobis grauitē cōquerendo monstrauit q̄ vos auctoritate p̄pria contra deū z iusticiā z in p̄iudiciū suū nō modicū tanq̄ raptor mittens falcem in messem alienā parrochianos suos recipitis ad diuina. eisdem etiā ministrando ecclesiastica sacramēta. Quocirca mandamus vobis quaten? si ita est eidē de tāta iniuria plenarie satisfaciatis. **Alioqn** a receptiōe p̄sentium rē. vt supra.

Alia citatio contra subditos prauitates vsurariam exercentes.

Nicolaus mis. rē. mercatori de **P.** rē. **Querelam** latozis presentium recepimus cōtinentē q̄ cū ipse vobis quandā possessionē pro certa quantitate pecunie pignori obligasset. vos non vultis eidem p̄dictā possessionē restituere cum de sorte p̄dicta per fructus redditus z possessionem ipsius sitis vt asserit iam contenti. **Unde** vobis cōsulimus z mandamus quatenus facta computatiōe de his que ex fructibus z redditibz dicte possessionis hactenus recepistis dicto **F.** p̄fata possessionez et quidquid vltra sorte recepistis restituatis. cum nō deceat seruos christi tanq̄ here

ricos vel iudeos alimenta sua acquirere p vsurariam prauitatem. **Alioquin** rē. vt supra.

Citatio in causa matrimoniali quando vir diuertit ab vxore z contraxit s̄ facto cū secunda.

Nicolaus mis. rē. dilecto suo **T. rectori** rē. **Veniens** ad nos **S.** latrice presentium nobis exposuit cōquerendo q̄ cum **S. de H.** quem suū maritū asserit. z ipsa in facie ecclesie per verba de p̄sentī ad inuicem matrimonium p̄traxissent **Idē** **Joh.** tanq̄ sue salutis immemor diuertit ab eadem z cōtraxit matrimonium cum secūda muliere de facto. cū de iure nō possit. **Quare** petit a nobis **S.** p̄dicta super premissis fieri iusticie complementū. **Unde** mandamus vobis quaten? p̄dictū **S.** et aliā cuz qua postmodū vt asseritur de facto contraxit: auctoritate nostra ceteris vt die tali quē eis pemptoriū terminū assignauimus nostro cōspectui se p̄sentent. vt inter ipsos qd iustū fuerit decernatur. **Alioquin** rē. **Mā**damus vobis nihilomin? auctoritate p̄dicta q̄ testes quos vtraq̄ pars producere voluerit ad suam intentionē probandaz ad veniendum z perhibendū coram nobis veritati testimonium p̄ censurā ecclesiasticā cōpellatis. **Datū** rē.

Citatio in causa matrimoniali quando vir nō vult cohabitare vxori

Nicolaus mis. rē. rectori rē. **Veniens** ad nos **D.** mulier latrice presentium nobis exposuit conquerēdo rē. vt in primo vsq̄ ad cōtraxit. **Un.** **D.** vobis q̄ten? p̄fato **D.** dicat? si ē ita dicte **D.** tanq̄ vxori legitime cohabitet. z eā maritali affectione p̄tractet. **Alioqn** ipm auctoritate nostra ceteris vt die rē. vt supra.

Citatio viri in causa matrimoniali quādo emanat ad instantiā vxoris p̄ eo q̄ est afinitas inter ipm z vxorem

Nicolaus mis. rē. rectori rē. **Accedēs** ad p̄ntiam nostraz **P.** mulier latrice presentium nobis insinuauit dicens. q̄ cum ipa **P.** z marit? su? **B.** p̄ verba de p̄nti z in facie ecclesie matrimonialiter cōtraxissent. z postmodū matrimonio cōsummato inter ipos p̄ carnalē copulā multoz relatiōe intellexit q̄ dicit? marit? su? p̄ sanguineā suā carnaliter cognouerit anteq̄ ipsam **P.** duceret i vxorem. **Quare** dicte mulier petit a

Forma epistolarum

nobis sup b salubrit puideri. Un. D. vob
quaten^o p^o factu B. maritu suu ex pte nra cite
tis. vt die tali que sibi zc. Madantes vobis
notario q auct. nra testes qs dicta mlter zc
Alioqn zc.

Citatio in causa matrimoniali eo q vir p
pter impotetiaz ppetua no cognouit vxore
z sibi p trienniu continue cohabitauit

Nicolaus mis. zc. dilec. zc. Veniens
ad nos R. mulier latrix pntiu nobis
coqueredo monstrauit q cu tu z ipsa
in viz z vxore publice in ospectu eccie p ver
ba de pnti vos ad inuice receperitis z iaz p
trienniu insimul cohabitaretis. tu ppter tua
impotetiam perpetua sibi no reddidisti de
bitum coniugale. licet ipsa quantu in ea fue
rit ad matrimoniu cosummandu daret ope
z operam iuxta posse. Veru cu eade mulier
publice asserat coram nobis q vult esse ma
ter z filios procreare. B. q. tibi die tali que
tibi pemp. terminu assignam^o coram nobis
compareas vt inter te z ipsam quod iure su
erit decernatur. Alioquin zc. q si dies zc.
Datu zc.

Alia citatio sup adulterio commisso.

Nicolaus mis. zc. mulieri zc. Veni
ens ad nos R. marit^o tu^o latoz pnti
um nobis exposuit coquerendo vi
ua voce q tu dyabolo instigate tue salutis
tanq nephadissima femina immemor adul
teriu comittedo. maritali tho^o no ezubuisi
irreuerete ac turpiter maculare. v^opute cum
z te in tho^o pprio sola cu solo inuenerit ad i
uicem comiscetes. Quare nobis humiliter
supplicauit vt ppter tantu z tam graue oppro
briu z enorme delictu te iuxta sanctioes ca
nonicas punirem^o. petete a nobis cu insta
tia vt dignaremur te a sui tho^o consortio se
parare. Dz ho nec ipi nec alicui possumus
nec debem^o iusticiaz denegare. B. tibi. q. a
receptoe pntiu die zc. que tibi pemp. termi
nu assignam^o zc. iusticia factura z receptu
ra zc. Alioqn zc. Datum zc.

Sentetia lata pro matrimonio sepando
quantu ad cohabitatione tho^o occasione
adulteri

In nomine dñi Amen. Cum L. de
tali loco latoz pntium coram nobis
J. mis. zc. vxore sua de adulterio ci
tasset. lite cora nobis inter ipos legitime co
testata receptis testib^o z eoz dictis in pntia
pnti publicatis attestatioib^o z auditis. hinc

in depositis habito p^o filio peritoz. Quia di
ctus L. legitime pbaui qd se i dicta causa
obtulit pbatuz. nos in scriptis hmoi inter
pfatos L. viz. z B. vxore quantu ad coha
bitatione diffinitiu sniam diuortij durim^o
proferenda Lata z lecta fuit hec sentetia in
scriptis in tali loco z tali die. Si ho no pba
tur in scriptis pnunciamus dicta mulierez
adulterium minime pmississe. z ipsam ex cri
mine quod ei falso modo impingit volum^o
esse saluam

Sentetia diffinitiu lata p matrimonio
quando secundu matrimoniu de facto con
tractum decernitur esse nullum

In nomine dñi Amen. Cum B. z
P. mulieres cora nobis A. miserati
one diuia zc. B. sibi in viz peterent
adiudicari p eo q vtraq dicebat se cu code
p verba de presenti matrimoniu cotraisse.
lite coram nobis super hoc legitime cote
stata. prestito de veritate dicenda ab vtraq
parte iuramento receptis testib^o z hincinde
eoz attestatioib^o in presentia partiu publi
catis. auditis etiā que partes pponere volu
erunt comunicato cosilio peritoz p^o factuz
B. in scriptis adiudicam^o in viz p^o facte B.
mulieri. madantes dicto viro vt eide mulie
ri legitime cohabitete z ea maritali affectioe
ptractet. decernetes vt inter p^o factu B. z P.
muliere no matrimoniu qd fuit postmodu
de facto ptractu sed port^o p^o cubinatu exstit
se. dantes eide mulieri si sibi placuerit licen
tiam cu aliquo cotrahendi dño concedete.
Lata in scriptis fuit hec snia z lecta publice
die tali z tali loco zc.

Sentetia diuortij inter viz z vxorem p
pter impotetiam coeundi

In nomine dñi Amen. Cu E. muli
er latrix pntiu coram nob mis. zc.
peteret separi a viro suo cui p trien
nium continue cohabitauit. p eo q ipsa dice
bat eundē viz suu impotentē ad reddendu
ei debitū coniugale cum desideret esse mat^o et
filios procreare. lite cora nobis legitime co
testa. p^ostita ab vtraq pte de veritate dicenda
iuramento receptis testib^o. et eoz attestatioi
bus diligēter examinatis z publicatis. audi
tis i allegado hincinde ppositis habito cosi
lio peritoz i scriptis tulim^o sniam diuortij i
ter eos. Dates vtriq si eis placuerit cu aliq
licentia p^otrahedi. Lata z lecta fuit hec snia
in scriptis zc.

Forma epistolarum

Sententia diuortij inter virum et uxorem pro
affinitatem

In nomine domini Amen. Cum R. mulier co-
ram nobis J. mis. etc. peteret se separari
a viro suo. pro eo quod ut ipsa dicebat di-
ctus vir cognouerat carnaliter sanguineas
sua dicte mulieris antequam cum dicta muliere ma-
trimonium contraxisset. lite coram nobis etc. Habito
consilio peritorum diffinitive pronunciamus in scriptis
nullum matrimonium inter ipsos fuisse de iure con-
tractum. Lata et lecta etc.

Qualiter apostoli procedunt in causa ma-
trimoniali vel a sententia alia interlocutoria.

Sacrosanctissimo in christo patri et domino. domino
B. sacrosanctae romanae ecclesiae sum-
mo pontifici J. licet indignus B. epi-
scopus cum summa reuerentia pedum oscula beatorum
in causa matrimoniali quam inter D. virum et
vnam partem et E. mulierem ex altera. coram nobis ex-
tante ventilata pro muliere sententiam tulimus quam iu-
ste credimus esse latam. a qua sententia ex parte viri prodi-
cti ad se. ap. extitit appellatum in hunc modum.
In nomine domini amen etc. ponendo totam appellatio-
nis formam deferentes eidem has litteras litteras pa-
teres nostro sigillo sigillatas pro apostolis sibi duci-
mus decedendas. Data etc.

Forma excoicationis qualiter procedat con-
tra contumaces nolentes coram iudice comparere
cum constat de contumacia

In nomine domini amen. rectori etc. Veniens
ad nos L. lator presentium nobis exposu-
it querendo quod cum B. de L. pro litteras
litteras citaret ut compareret coram nobis sibi et su-
is periculis rursus. pro eo quod ut dicebat super qua-
dam re iniuriabatur eidem. et cuius dies. c. pro termi-
no tempore fuerat assignatus. quod coram nobis com-
parere deberet. Et cum dicit lator ipsa die com-
paruit coram nobis et etiam sequenti petens a nobis ut
protra ipsum aduersarium tanquam contra contumacem pro-
cedere deberemus. Sed quia nobis non constat verum ad
ipsum citationem nostram peruenit. B. vobis. quod super his
inquiratis diligenter veritate. et si inueneritis ip-
sum citationem fuisse ut asserit denunciatus eundem
publice excoicatum. quia nos ipsum propter suam con-
tumaciam excoicationis duram vinculo in-
nodandum

Qualiter excoicatus propter contumaciam
prestans cautionem de pariendo iuri refusus sibi
expensis debeat absolui et denunciari abso-
lutus etc.

Ohannes mis. etc. dilecto suo vicario
etc. Cum occasione etc. questionis quam co-

ram nobis inter P. et J. ex parte vna. et R. de
R. ex altera vertit predictus P. pro nos excoicatus
propter suam contumaciam extitisset. Quia homo nunc
veniens praestitit cautionem de pariendo iuri et re-
fusus expensis. aduersario dicto. id ipsum a sententia
excoicationis duram absoluendum. Unum mandamus
vobis. quod dicit P. in locis in quibus aucto-
ritate nostra denunciastis excoicatum de-
nunciatis eadem auctoritate publice abso-
lutum. Datum etc.

Qualiter sententia pro matrimonio lata sit
executioni mandanda

Ohannes mis. etc. S. archiepiscopo. etc. Z.
de B. que coram nobis querendo mon-
strauit. quod cum in causa matrimoniali
que coram nobis inter ipsas ex vna parte. et J. viz
suum ex altera extitit ventilata. et pro ipsa muliere
sententiam diffinitivam tulissemus. ipse sibi cohabi-
tare et eam maritali affectione tractare recuset.
Quocirca vobis in parte obedientie precipiendo
B. quod ipsum J. monitione premissa ad cohabitandum
dicte mulieri tanquam uxori legitime et eam
maritali affectione tractandum auctoritate nos-
tra pro censuram ecclesiae compellat. Et nihilominus
B. vobis. quod si sententias nostras noluerit ob-
seruare. eadem auctoritate excoicetis eundem. et
et omnes eidem communicantes auxilium et consilium im-
pendentes. Datum etc.

Qualiter episcopus debeat scribere pla-
tis et vicariis quoniam vir diuertit ab uxore et est
vagabundus etc.

Diversis sancte matris ecclesiae platis et
vicariis ad quos presens littera peruenit
Johannes mis. etc. Salute et sinceram in
domino charitatem. Quia L. lator presentium intuitu
dyaboli ac eiusdem presumptuosa temeritate et
presumptione temeraria ductus. ab uxore diuer-
tens eidem cohabitare recusat. et alius est vaga-
bundus pro loca discurrens varia et diuersa. Idcirco
rogamus vniuersitatem vestram quantum cum dictus
E. inuentus fuerit in partibus vestris ipsum ad co-
habitandum dicte mulieri tanquam uxori legitime.
et eam maritali affectione tractandum pro censuram ecclesiae
compellatis. Datum etc.

Sententia lata pro causa pecuniaria super or-
dinatione rei de qua agitur et similis cum in eadem causa
reus absoluitur ab impetitione actoris

Ohannes mis. etc. Cum B. de B. pe-
teret centum libras thuronum. ex causa mu-
tui vel depositi vel ex causa alicuius
obligationis vel alio tractu iusto modo. Tan-
dem coram nobis lite legitime contestata etc.

Forma epistolarum

receptis testibus etc. Et quod inuenimus quod A. legitime probauit quod se obtulit probatur dictum L. ab imperitioe dicti A. duximus absoluedum Datum etc.

Forma qualiter episcopus puicinus de beate sequi iniam sui coepiscopi dimissoria siue commendat.

Reuerendo in xpo patri et amico charissimo Z. epo venefrano. J. eadem mis. ratis boni. eps. Salutem et sinceram in dno charitatem. Cum sit iustus et rationabilis et etiam in sacris canonibus dicat quod malefactorum non debeant de sua malicia commodum reportare. Idcirco grauiter condolentes significamus L. laici in nostra dyocesi rapinam et quod plures excessus publicos et notorios contra deum et iustitiam et libertatem ecclesiasticam commisisse. quem nos canonica monitione premissa excommunicauimus propter peccatos excessus et crimina ab eodem commissa. Uerum cum ipse sententias nostras vilipendens non curat nobis et ecclesie nostre satisfacere de ratis iniuriis et excessibus iam commissis Rogamus vos quatenus dictas sententias nostras publice et faciatis subditis vestris in ecclesiis vestre dyocesis publice nunciare diebus dominicis et festiuis ut nos proinde vobis ad similia si commiserit teneamur

Littera dimissoria siue commendatoria pro clericis se ad partes alias transferentibus

Universis sancte matris ecclesie placitis et eorum vicariis. Johannes mis. etc. salutem et sinceram in domino charitatem. Noueritis A. sacerdotem nostre dyocesis. per nos vel per tale episcopum de licentia nostra ad sacerdotalem ordinem fuisse promotum. Verum cum idem sacerdos ad partes alias ut asserit propter necessitatem affectauerit se transferre nobis humiliter supplicauit. ut ad hoc litteras dimissorias et licentiam sibi concedere dignaremur. Nos vero ipsius precibus inclinati eidem non excommunicato. non suspeso. nec alicui irregularitatis quam nos sciamus nota vel nota resperso. predictas litteras et licentiam duximus concedendas. quem vniuersitati vestre perpetuis commendantes Rogamus quatenus cum ipsum ad partes vestras venire contigerit permittatis in susceptis ordinibus in ecclesiis vestris liberaliter ministrare ac diuina officia celebrare. nos autem quantum humana fragilitas nosse sinit vobis de ipso laudabile testimonium perhibemus

Qualiter clerici extranei non recipiant in episcopatu sine litteris commendatorum

Johannes mis. etc. dilectis suis Z. rectoribus. vicariis. archiepiscopis byteris. procuratoribus et ceteris clericis ecclesiarum argenti. ciuium. et dyocesis. Salutem et bene. Quia non nunquam quod plures sacerdotes et excommunicati alii irregularitate. alii infamia notati. alii interditi et suspensi ad partes alias se transferunt absque licentia dyocelani. quod cedit ad multarum animarum periculum. Idcirco vobis in virtute obedientie et sub pena excommunicationis precipiendo. quod nullos clericos extraneos aliiunde venientes in ecclesiis vestris ministrare vel diuina celebrare absque nostra speciali licentia permittatis. Alioquin tanquam inobedientes filios vos sicut puniemus Datum etc.

Littera per quam procedit presbytero aliiunde venienti quod celebret in episcopatu

Johannes mis. etc. Universis rectoribus. commendatoribus. vicariis. archiepiscopis byteris et ceteris clericis per Argenti. ciuitatis. et dyocesis. constitutis. ad quos presbiteri littera peruenit Salutem etc. Vidimus et diligenter inspectimus litteram reuerendi patris domini P. dei gratia Basiliensis. episcopi. sub hac forma etc. Nos pro presbitero presbytero licentiam damus et concedimus quod in dyocesi. vel ciuitate usque ad biennium tamen diuina officia celebrare. ita tamen quod penitus et alia ecclesiastica sacramenta non possit ferre. nisi si sibi iniunctum fuerit ab illis qui curam animarum a nobis vel a nostris predecessoribus receperunt In cuius rei Datum etc.

Littera episcopi directa ad episcopum quod promoueat ad ordines clericos sue dyocesis

Reuerendo in xpo patri etc. Episcopus etc. pro Johanne subdiacono nostre dyocesis. litterarum. et ad L. ecclesie nostre dyocesis. peritatum paternitatem vestram duximus et affectu roganda. quatenus cum vos contigerit ordines celebrare. Ut sic. quod si vos contigerit in istis quatuor temporibus priorum veteris ordines celebrare. ipsum ad ordinem dyaconatus dignemini promouere etc.

Littera ordinationis ab episcopo extraneo

Universis patres litteras etc. Salutem. Noueritis nos talem clericum litterarum presentium de licentia et per litteras reuerendi patris talis episcopi sue dyocesis ad titulum L. ec. talis dyocesis. ad dyaconatus ordinem promouisse. In cuius rei Datum etc.

Forma epistolarum

Forma litterarum pro redemptione captiuorum

Iohannes mis. rē. Uniuersis xpifidelibus p agani. ciuitate r dyoc. cōstitutis. ad quos pntes lfe puenierint. Salutē r bñs. Qm̄ vt ait apls Omnes stabinus añ tribuual xp̄i recepturi. put vnusquisq̄ gesserit in corpe siue bonū fuerit siue malum. oportet nos diē missionis extreme misericordie opibz puenire. ac ea seminare i terris que reddēte dño cū multiplicato fructu recolligere possum⁹ in celis. firmā spem fiduciaq̄ tenētes. Qm̄ qui parce semiat. p̄cemeret. r q̄ seminat in bñdictionibz. de bñdictionibz metet vitā eternam. Vel aliud facias p̄hemū. Eterni patris fili⁹ dñs noster Ihs xps cui ip̄e pater oīm vnoꝝ r moꝝ ruz iudiciū tradit cū sederit in solio maiestatis fm̄ opa sua cuilibet redditur⁹ opibz misericordie. sicut ip̄e testat̄ p̄cipue discipulabit. r que admodū p opibz pietatis bonis glorie regnū p̄fert. Ita p illoꝝ defectu malos ad tartarea regna detruet. vbi ē ignis inextinguibilis diabolis cū eis angelis p̄paratus. Cū igit̄ Maria latrix p̄sentū habebat quendā viz scz suū Petrū noīe apud S. locū in terra sarracenoꝝ captiuitate detentū. r ip̄e captiuus p̄ redemptionē sua cētuz libras. L. dño suo soluere teneat. r nō habeat vñ dictā pecuniā soluere possit. nisi auxilio r elemosynis xp̄ifidelū adiuuetur. Uniuersitatē vestra rogātes monem⁹ r i dño exhortamur. Quaten⁹ de bonis a deo vob̄ collatis eidem mulieri ad redimendū de captiuitate dictū viz suū pias elemosynas r ḡta charitatis subsidia erogetis. vt p̄ h̄ r alia bona que dño inspirāte feceritis. ad eterne felicitatis possitis gaudia puenire. Nos em̄ de omnipotentis dei misericordia r beatorū apostoloꝝ petrū pauli auctoritate. r ea quā nobis dñs indulgit potestate p̄fisi oibz vere penitentibz r̄fessis qui eidē mulieri ad extrahendū viz suū de captiuitate p̄dicta manus porreperint adiutrices. xl. dies de iniuncta sibi penitētia legitime misericorditer relaxamus p̄ntibz post bienniū minime valituris

Forma litterarum pro recolligendis elemosynis ad opus hospitalium r piorum locorum

Iohannes mis. rē. Uniuersis xp̄ifidelibus rē. Qm̄ vt ait apls. Dñs stabi.

rē. vel eterni p̄ris rē. Cū igit̄ tale hospitale die noctuq̄ recipiat infirmos debiles pauperes r egenos. a q̄buscūq̄ xp̄ianoꝝ p̄tribus venientes. r eis put ip̄i⁹ hospital facultates suppetūt necessaria admittret. vniuersitatez vestra rē. vt sup̄. pr. rē.

Forma litterarum p̄ quā ep̄s cōmendat nūcios. p̄ recolligēdis elemosynis a rectoribz sue dyocesis

Iohannes mis. rē. dilectis suis rē. A rectoribz. cōmendatoꝝ. vicarijs. archiep̄s byter⁹ r ceteris clericis ecciaz aganen. ciuitat⁹ r dyoc. Salutē r bñ. Luzatores p̄ntium ad petēdū colligendū r recipiendū elemosynas a xp̄ifidelibus ad op⁹ tal hospitalis sint sp̄ales nūcij deputati. vniuersitatē vestra rogam⁹ r in h̄rute obedientie p̄cipiēdo. B. q. cū dictos nūcios ad ecclesias vestras venire p̄tigerit ip̄os p honore r reuerētia sancte romane eccie. Cui⁹ p̄uilegijs r indulgētijs ad petendū r recolligendū elemosynas tal hospital siue eius nūcij vberime fulciti sūt r dotati. benigne ac caritative recipiat. inducētes prochanos vestros p̄ijs exhortatiōibz vt eis porrigāt subsidū charitat⁹. r ip̄is nūcij indulgētijs et p̄uilegia papalia exponere pmittatis. Sciētes q̄ vos p̄pter obedientiā laudabimus. r p̄pter inobedientiā grauiter puniemus. Datum rē.

Forma l̄raz p̄ fabricatione pontium

Iohannes mis. rē. Qm̄ vt ait aposto⁹ lus. Ut eterni p̄ris rē. Cū igit̄ tali loco sup̄ fluuiū qd̄ taliter nuncupat̄ vbi i hiemali tpe p̄pter inundatōes aquarū q̄ plures fuerūt mortui xp̄iani. alij v̄o fluctibus expositi sarcinulas r alias res suas irrecuperabiliter amiserūt. q̄daz pons sit valde necessari⁹ q̄ trāseūtibz hincinde rē. Uniuersis rē. vt supra.

Littere p̄ fabricis ecclesiarum

Iohannes mis. rē. Uniuersis xp̄ifidelibus rē. Splēdor paterne gl̄ie q̄ sua mundū illuminat ineffabili claritate. pia vota fidelū de clemētia maiestatis ip̄i⁹ spectatiū tūc p̄cipue benigno fauore p̄seq̄ cū deuota ip̄oꝝ hūilitas sanctoꝝ p̄cibz meritis adiungat. Cū igit̄ tal eccia n̄re dyoc. in honore dei r eius genitricis r sancti A. d̄ no uo incipiat fabricari. r nō possit absq̄ fidelū auxilio r cōsilio p̄sumari. vniuersitate vestra rē. vt s̄. In siue p̄sueuit aliqui p̄nti

Forma episcolarum

huiusmodi clausula. Preterea ratas et gratas habebimus indulgentias quas ceteri archiepiscopi et episcopi nostris subditis dicto operi beneficientibus duxerunt actum et cedere. Datum etc.

Forma littere primo. eius que de sarracenicis perfidia vel iudaica sumpsit originem et ad fidem catholicam est uersus

Iohannes mis. etc. vniuersis christifide libi per anagen. ciuitatem et dyocesis. etc. Eterni patris filii etc. ut supra. Luz Jo. et R. vroz sua latores pntiu diuino illuminati spiritu que fugat tenebrarum errores. iudaice cecitatis perfidia derelicta ad christum deum verum lumem penitentium sint uersi et sacri fontis liquore diuina gratia insigniti. nihil secum propter nuda corpora deportantes. et quasi modo geniti infantes lac cupiscetes dulcedinis. Sic cum et ipsi instructioe fidei emolumento christique fidelium indigeant auxilio et fauore. Vniuersitate vestram rogamus. ut supra. quatenus de bonis a deo etc. ne propter defectum necessariorum in opprobrium christiane religionis quod absit ad persistere cecitatis errorem redire tanquam canis ad vomitum compellantur. Hos de omnipotentis dei misericordia etc. Datum etc.

Forma littere quando auctoritate domini pape dispensat cum scolari super defectu natalium tracto. etc.

Vniuersis pntes litteras. etc. Noueritis nos summi pontificis in hunc modum litteras recepisse. etc. Nos hoc consideratis vniuersis circumstantiis diligenter in dicto rescripto applico pretis ipsam scolarem de idoneitate persone. litteratura. uersitate et vita ipsius examinandum duximus. put nobis in dicto rescripto applico est iniunctum. Et quod eundem competentis litterature idoneum et alio competentis et vite conspiciunt inuenimus. cum eodem auctoritate domini pape que fungimur in hac parte quod ad omnes ordines. promoueri et ecclesiasticum beneficium. Etiam si curam animarum habeat obtinere valeat dispensamus. ita quod si oportet et cura beneficium requisierint se faciat statutis temporibus ad ordines promoueri et residentiam faciat in eadem personalem. In cuius rei etc.

Qualiter episcopus auctoritate domini pape penitentiarii dispensat cum clerico super irregularitate tracta per cubinatum.

Vniuersis etc. Noueritis nos religiosos viros domini pape penitentiarios recepisse litteras in hac forma. Venerabilis penitentiarii etc. Ulex quod recepta suffici-

enti cautione a dicto presbytero qui in domo propria nec aliena cubina de cetero non retinebit. eo quod ab officio suspensus ad ipsos put videmus expedire eundem presbyterum a sententia excommunicationis que erat astricta tenebat pro cubinam auctoritate predictarum litterarum absoluit. etc. eundem super irregularitate tracta duximus dispensandum. In cuius rei etc.

Quoniam episcopus vocat ad synodum clericos sue dyocesis

Iohannes mis. etc. Vniuersis litteris archiepiscopis byteris procuratoribus et capellanis ecclesiarum patanien. ciuitatis. et dyoc. Salute et benedictione. Cum nos accedemus die. primo vetero synodum disponere de ministerio apostolice celebrare. Vobis in virtute obedientie et sub pena suspensionis officiorum et beneficiorum. quatenus ad eandem synodum die super assignata sine mora et dispendio accedat. ita quod nullum aliquam causam excusationis prestat. etiam et mandatum quatenus in quolibet ecclesia remaneat vniuersus presbyter cum qui interit celebrat. ita uina cum vno seruiere et populo amministret ecclesiastica sacramenta. Alioquin noueritis quod vos non venietes officijs et beneficijs dummodo impediti aliqua probabili causa et rationabili non existant. Datum etc.

Quoniam episcopus procedit contra clericos non venietes ad synodum

Iohannes mis. etc. vicario vel archiepiscopis byterolo loci. Salute et benedictione. Quia. T. rector. F. ecclesie non venit ad synodum quam nup in A. duximus celebrandum. nec alias per litteras vel per nuntium se legitime excusauit ipsum ab officio et beneficio duximus suspendendum. Mandantes vobis. quatenus inhibeat sub pena excommunicationis prophanis dicte ecclesie quod eides nihil psoluat de iuribus dicte ecclesie. sed vobis de omnibus respondeat et interdeat que recipient. Etiam ad vos mandatum nostrum ecclesie ipsarum tota iura ecclesiastica ipsius et ornamenta fideliter custodiat etc. Datum etc.

Qualiter episcopus excuset aliquem de synodo.

Iohannes mis. etc. dilecto suo. Rectori ecclesie. U. Salute et benedictione. Recepiimus vestras litteras continentes quod cum vos quadam instanti et urgenti necessitate impediti ad synodum nostrum non possitis absque graui damno et scandalo interesse vos habeamus a dicta synodo excusatum. Nos hoc vestris iustis precibus

Forma episcolarum

paterna sollicitudine inclinati vos habebimus hac p vice a pfata synodo excusati dū modo aliquē pcuratorē pstituaris q vice et noie vestro recipiet z acceptet ea que in dicta synodo p nos extiterint ordinata.

Qualiter ep̄s vocat clericos sue dyocesis ad ordines suscipiendū

Iohannes mis̄. zc. dilecto suo archiep̄s bytero R. Salutē. zc. Flouritis q nos auxiliāte dño i istis quattuor ep̄ibz primo vcturis intēdim⁹ apud B. ordines celebrare. Un̄ B. vobis. q. puocatis corā vobis rectoribz cōmēdatoribz ceteris ecclesiaz clericis bñficiatis z illis q ad ordines sunt pmouēdi ex pte nra sub pena officioz z bñficioz iniūgatis eisde vt pdicta die apud talē locū absqz more dispēdio accedāt a nobis ordines q̄s on⁹ bñficioz eorundem requirit suscepturi. alioqn nō veniētes ab officijs z bñficijs durim⁹ suspēdendos

Littera ordinatōis ab ep̄o suo

Iohannes mis̄. zc. Uniuersis zc. Salutem. zc. Flouritis nos L. clericū B. eccie talis loci nre dyocesis latozē pntiū ad dyaconat⁹ ordinē statuto tpe. pmouisse. In cui⁹ rei zc.

Quādo ep̄s excusat aliquē ab ordinibus suscipiēdis

Iohannes mis̄. zc. dilecto suo R. rectori. Qz nob significastis q vrgente quadā inuitabili necessitate ad p̄sens nō poteratis ad nos tali die accedere a nob ordines suscipiendos. nos rogādo q vos ad p̄ns haberem⁹ a susceptōe pdictoz ordinum excusatos. nos hō vestris p̄cibz inclinati a susceptōe pdictoz ordinū excusam⁹. has vob lras nro sigillo munitas i testimoniu zcedētes. Datum zc.

De inventario faciendo in eccia vacāte

Iohannes mis̄. zc. dilecto suo B. archiep̄s bytero talis loci zc. Relatione plurimoz intellexim⁹ q E bone memorie talis rector tal eccie est viam vniuerse carnis ingressus. Quocirca. B. vob. q. visis lris absqz mora ac dispēdio ad dictam ecciam vos psonalit accedētes faciatis fieri inventariū de omnibz rebz ip̄i eccie tam mobilibz q̄s immobilibz a minimo vsqz ad maximā. z ipam ecciam tā in sp̄alibz q̄s i sp̄ualibus alicui sacerdoti fideli z idoneo cōmēdicis qui ipam ecciam custodiat. z oēs res eius bene z fideliter quousqz dicte eccie sit

puisum. Datū zc.

Qualiter ep̄us patronis scribere debeat q p̄sentent se ad ecciam vacante

Iohannes mis̄. zc. Uniuersis patronis heredibz parrochianis. ac illis q ius hnt p̄ntandi ad ecciam Salutem z bñd. Cū eccia talis vacet ad p̄ns p mortem B. bone memorie quondā rector⁹ eccie memorate. B. vob. q. die tali vos nro conspectui p̄ntetis. vt eadē die nobis aliquā litteratam psonā z idoneā in rectorem ad dictā ecciam sil⁹ z p̄cordit p̄ntet⁹. Alioqn nos dicte eccie de rectore put de iure fuerit curabimus puidere. Datū zc.

Qualiter ep̄s p̄stituat rectorē ad p̄ntationem patronoz

Iohannes mis̄. zc. Uniuersis parrochianis vel dilectis suis cleric⁹ portionarijs talis eccie. Salutē z bñd.

Flouritis q nos ad p̄ntationē S. regl patroni vel ad p̄ntationē patronoz eiusdē ecclesie clericū latozē p̄ntiū (quē de litteratura z idoneitate p̄sone ac vita z p̄uersatiōe ip̄i multipliciter cōmēdamus) instituimus rectorē in eccia memorata. Ita tū q p istaz p̄ntationē patronis alijs si q̄ sunt nullum in postez p̄iudiciū generet. Et si requireret on⁹ bñficiū sic se faciat statuto tpe ad om̄s ordines pmoueri. Alioqn h̄mōi grā q̄ bñficiū ip̄m habet nulli⁹ penit⁹ sit momētū Idē hō nobis ad sancta dei euāgelia corpalit p̄stitit iuramētū q nobis z successoribz nostris canonice intrantibz obedientiā z reuerētiā exhibebit. z q nobis z ip̄i eccie vlibon. p̄soluet integre iura nostra z q snias nras z vicarioz nostroz. z statuta synodalia obfuebit. Et q in dicta eccia residentiā faciat p̄sonalē. nisi de licētia nostra z successorū nostroz fuerit aliquē excusat⁹. z q oia iura ip̄i eccie p viribz iā deposcet. Un̄ B. vobis. q. eidē rectori vestro obediētiā z reuerētiā exhibētes. sibi de iuribz dicte eccie plenarie spōdeatis. Et q ip̄e vos p iuribz dicte eccie cōpellere possit. sibi p p̄ntem plenariā cōcedimus potestātē. z snias quas ip̄i p iuribz dicte ecclesie rite tulerit. in rebelles nos ratas habebimus atqz firmas. z eas faciemus auctorante domino vsqz ad condignam satisfactionem inuiolabiliter obseruari. Datum zc.

Qualiter ep̄s cōmēdat ecciam cū cōmēdatos facit fructus

Forma epistolarum

Consimilis littera fiat de comendanda ecclesia cum comendatos facit fructus suos. excepto quod non dicatur institutus. sed comendatus. Et ubi dicitur obedientis tanquam rectori etc. scribatur tanquam commendatori.

Concessio commendatori per episcopum et suum vicarium facta.

Iohannes mis. etc. Universis parochianis etc. Flouerit nos a nostro vicario recepisse litteras sub hac forma. Petrus de B. etc. nos predicat episcopus commendato factum per subscriptum vicarium approbates eundem institutum in eadem ecclesia curam et administrationem eiusdem ecclesie sibi in spiritualibus et temporalibus cedentes. ita tamen quod ex huiusmodi concessione patronis alius si quod sunt nullum in posterum iudicium generet eisdem. Insuper rectori precipiendo mandantes. quatenus infra tempus per constitutiones et canones diffinitum faciat ad omnes ordines promoueri. et in ipsa faciat residentiam personalem. Datum etc.

Qualiter ecclesia commendatur ad tempus

Iohannes mis. etc. Cum dicta ecclesia vacet ad presens et expediat quod interim omnia bona et ornamenta ipsius non pereant. sed potius conseruentur. Nos enim ecclesie predicte et bonis ipsius compatentes ipsam ecclesiam et bona tam spiritualia quam mundana tali presbitero latoi presentium quousque eisdem ecclesie de rectore provideat presentibus commendamus. Unde mandamus quatenus eisdem presbitero de omnibus iuribus dicte ecclesie respondere curetis. et quod ipse per iuribus dicte ecclesie vos compescere possit sibi per presentes plenariam procedimus potestate.

Confirmatio portionarii in ecclesia vacante.

Iohannes mis. etc. dilecto suo clerico ecclesie nostre dyoc. Salute et benedictione. Collationem portionis cum prestimonium super decimis talium parochianorum ecclesie talis que vacauerat per mortem A. quendam portionarium dicte ecclesie tibi factam in dicta ecclesia per discretum videlicet B. rectorem gratam et ratam habentes ipsam auctoritate nostra salua pontificali tertia confirmamus. In cuius rei etc.

Confirmatio prestimonium tantum.

Iohannes mis. etc. ut supra prima collatione prestimonium. scilicet decimas talium parochianorum talis ecclesie tibi factam in dicta ecclesia per discretum videlicet etc. ut in primo. Si vero

datur prestimonium de mensa rectoris in certa pecunie quantitate. non scribat salua tertia pontificali etc.

Confirmatio generalium causarum
Iohannes mis. etc. dilecto suo B. rectori F. ecclesie. Salute et benedictione. Universitatem causarum quas in ciuitate L. vel in tali castro occurrere committimus audiendam. et eam sine canonico terminandam faciendum quod decreueritis auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati preterquam de crimine si se gratia odio vel timore subtraxerint. censura ecclesiastica simili auctoritate nostra cogatis veritati testimonium prohibere.

Commissio specialis

Iohannes mis. etc. Causam que vertitur inter D. mercatorem ex vna parte. et A. de L. ex altera super quadam pecunie quantitate vobis committimus audiendam. et eam sine canonico terminandam faciendum quod decreueritis.

Commissio in causa matrimonii tantum.

Iohannes mis. etc. Causam matrimonialem que vertitur inter B. videlicet ex vna parte. et A. mulierem ex altera. vobis committimus audiendam quousque ad nos eam duxerimus reuocanda. vel aliter nihilominus diffinitiuam sententiam nobis reseruantes. faciendum etc.

Alia commissio in causa matrimonii

Iohannes mis. etc. In causa matrimoniali que coram nobis inter P. ex vna parte. et B. ex altera ventilatur. vobis receptioem testium tantum duximus committendam. Mandantes vobis. quod receptis testibus nobis attestationem per publicam manum scriptas et vestro sigillo interclusas per certum nuncium transmittatis. assignando preibus etc.

Reuocatio commissiois.

Iohannes mis. etc. A. dilecto B. etc. Causa que inter L. ex vna parte. et R. de B. ex altera coram nobis ex delegatioe nostra super tali re vertitur ad nos totaliter reuocamus. Mandantes vobis quatenus ordinacionem processus et que coram vobis confecta fuerunt nobis per partes sine more dispensio et occasione aliqua destinetis. Datum etc.

Forma littere de confirmacione portionis tanto tempore vacatis. quod collatio ipsius est ad

Forma epistolarum

episcopii deuoluta

Querint vniuersi pntes lras inspe/cturi. q. cū nos mis. rē. ad talē eccle/siam nostre dyocesis causa visitatio nis z correctiois psonaliter accederem. cō/perim? q. quedā portio in ipsa ecclesia tāto tempe vacauerit. q. collatio ipsi? portiois de iurestitutionū summi pōtificis ad nos erat totaliter deuoluta. nos vero deum ha/bentes pre oculis ipsam portionem tali cle/rico de R. latozi pntium duxim? pferendam In cui? rei rē.

Quando possessio datur alicui in emphiteotico tractu

Scola? mis. rē. dilectis suis B. z S. clericis tal' eccie. de tali loco nostre dyoc. Quia nobis significasti q. qn dam hereditate cōmunē ad collationē pdi/ctam spectantem que est i tali loco insimul habit. cōsideratōe q. se vobis sit inutil. cui mercatori i emphiteotico tractu dare de creuistis p certa annua pensione pdicte ec/clesie pfoluēda. pprietate nihilomin? pdicte ecclesie reseruata z vos nobis sub debito iu ramēto retulistis q. hmoi? tractus cedebat in vtilitatē ecclesie memorate. z q. eadem ec/clesia. ppter hoc nullaz incurrebat lesionem. Nos autē di cū cōtractū gratū z ratū habē tes ad h. vobis pstabim? nostz assensum pa riter z assensum. In cui? rei. rē.

Forma pfirmationis inter rectorē z cle ricos facta

Querint vniuersi pntes lras inspe/cturi q. A. mis. rē. vidim? diligēter insperim? quandā lram diuisionis inter A. rectorē ecclesie talis de tali loco ex vna pte z clericos portionarios eiusdem ec/clesie ex altera parte. cui? tenor talis est. rē. Nos vero quia dictā diuisionē licite et sine alicui? prauitatis excessu ad vtilitatē eccle/ie z rectoris ac clericoz pdictoz inuenim? esse factam auctoritate nra duxim? pfirmādam In cui? rei rē.

Qualiter pcedit ptra clericos q. veniunt ptra diuisionem

Scola? mis. rē. dilecto suo L. archi/presbytero rē. Graue querelā cleri/coz porcionarioz tal' ecclesie acce/pimus continentē q. rector ipsi? eccie ppria auctoritate ordinatiōem diuisionis infrin/gere nitit. que inter eos auctoritate nra exi/tic cōfirmata. Quocirca. V. vobis. q. pfa/

tos clericos sup ordinatōe hmoi? nō pmittā tis inquietari a rectore pdicto. vel aliq. alio molestari. cōtradictores z rebelles eadē au ctoritate p censurā ecclesiasticā cōpellendo. Uex si inter pfatos rectores z clericos aliq. occasio alicui? ordinatōis de nouo emerse rit ipsam audiētes z eā fine canonico termi/netis. N. si forte dictā causam nō poteritis concordia vel iudicio terminare. dictā cau sam instructā ad examen nostri iudicij trans mittatis

Qualiter eps compellat rectorē et cleri/ cos vt administrēt scolari fructus sue por/ tionis.

Scola? mis. rē. dilectis suis recto ri z clericis tal' eccie. Veniēs ad nos U. scolaris soci? vester nobis humi liter supplicauit q. vos auctoritate nostra p vestris excessibz denunciarem? excōmunica/ tos publice faciēdo nūciari in eccl'is dicti castri corā fideli p'plo diebz dñicis z festiuis eo q. eidē fruct? portiois sue dedignamini in studio ministrare. Uñ in p'tute obedientie z sub pena excōmunicatiōis vobis p'cipiēdo. V. quaten? eidē de sue portiois fructibz solcite ministrētis q. studēs seruēt? ad scie metā p/ ueniat vt poprat

Qualiter eps defendit ab exactionibz et seruit. scolare p'mot. ad ordines maiores

Dhānes mis. rē. Vniuersis archi/presbyteris. rectoribz. cōmendatori/ bus z ceteris clericis F. ciuitatis et dyoc. Salutē. rē. Cū nos monitiōe pmissa p'tore z anazilles talis ecclesie excōmunica uerim? z excōmunicatos publice facerem? nūciari. ppter suos excessus notorios et ma/nifestos p eo q. a nobis moniti nō pmiserūt p'motū ad maiores ordines q. cū h'gine ma trimonialiter p'taxit gaudere p'ilegio cle ricali. imo ipm ad p'tribuendū cū laicis i an garia z exactionibz secularibz cōpulerūt z sen tētiās nostras vilipēdentes nō curauerunt aliquaten? obseruare in p'iudiciū z p'tepniz nō modicū ecclesiastice libertatis Dignum est siquidē q. aliq. ex sua malicia cōmoduz nō reportet. Et cū dicat nil eni hūilitas vi/ derēt p'desse humilibz si p'tempt? p'tumacibz nō obesset. Nolētes itaq. q. tanta iniquitas transeat impunita. nec tāta detur actio i cē/ soribz malignādi. V. vobis. q. dictos p'to/ rem z anazilles z alios auctoritate nostra pulsatis campanis z accessis cadel' publice

Forma epistolarum

In ecclesijs vestris denunciatis excommunicatos dieb' dñicis z festiuis quousq; de rãtis iniurijs factis ecclesie satisfaciãt cõpetenter z ipsos faciãtis penitus excommunicatos ab omnib' arti' euitari. eadẽ auctoritate omis sibi cõmunicãtes vel parãtes p'siliũ auxiliũ vel fauorem

Larta quitationis illoz q' bona ep'i recipiunt z expendũt

Omnibus pñtes litteras inspecturis A. mis. zc. Haueris q' die tali i loco tali recepim' cõputatiõem a seruiẽte nostro de omnib' que de nobis z mandato nostro vsq; ad p'sentes diẽ recepit. tenuit soluit z expedit. q' de omnib' receptis expensis z solutis nobis bonã z iustã reddidit rationem. propter qd' ipsum ad reddendã nobis z successorib' nostris rõem dam' p' libero z quieto

Alia lra quitatiõis quãdo aliqd' remanet ad soluendum

Muerint vniuersi pñtem paginã inspecturi q' nos S. mis. zc. die tali z loco recepim' cõputatiõem a Z. seruiẽte nostro latoze pñtium de oib' que de nobis z mãdato nostro vsq; ad pñtem diẽm recepit. tenuit. soluit. z expedit. q' de oib' cõputat' remãserũt ad soluendũ nob. xx. lib. th. z. x. modia frumẽti. De alijs s'o exceptis solutis expensis nob reddidit bonã z iustam rationem. zc. vt supra

Quando episcopus vadit ad visitãdum dyoce.

Cicola' mis. zc. dilecto suo T. rectori vel cõmendatori seu pcuratori talis eccie Salutẽ. Haueritis q' nos dante dño die tali erim' in vestra ecclesia: z eã intẽdim' visitare. Uñ. B. vob. q. pparetis ad recipiendũ nos hilariter z benigne z ad ministrandũ nobis ibidẽ procurationez nostram. Significantes parrochianis vestris q' nos vbi erimus illa die. z q' illi si necesse fuerit a nobis ecclesiastica recipiãt sacramẽta. Datum zc.

Littera cõpulsiva q' rector faciat i ecclesia residentia psonalẽ zc.

Iobannes mis. zc. dilect. A. suo B. rectori eccie. Salutẽ zc. Quia dignũ z iustũ q' eccia a iusto sui plati seruitio nõ fraudet. qz ab eadẽ suscipit alimenta. Siquidẽ p certo cõperim' q' vos ptra deũ z canonicas sanctiões dictã ecclesia a lögis

temporib' tanq; spõsam repudiãtã p' derelicta habẽtes cũ p obsequentiã vestrã in spũ alibus z temp'alib' fere penit' est elapsa. nõ curat' put de iure tenemini accedere ad eãdem. z sibi cũ officijs vel alijs deseruire. Verum cũ tantã vestrã desidia z negligentiaz pspicere oculis cõniuentib' nõ possum' nec debeam' sub dissimulatõẽ de cetero sustinere monẽtes. B. vobis in stute obediẽtie. q' tenus ab hinc ad dies octo ad p'satã ecciam accedẽtes. facturi quod ordo exigit in eadẽ residentia psonalẽ. ita q' p'sentia vestra ipaz faciat p'solatã. Alioqñ patronis z heredit' p'sate eccie nostris dabim' lris in mãdat' q' nobis p'sentẽt psonã idoneã ad ecclesiam memoratã

Qualiter ep's dispesat cũ aliquo q' possit duo beneficia retinere

Iobannes mis. zc. portionario. zc. Cõsideratis tue p'sone meritis ac industria. Quapropter tuis meritis exigentib' paterna sollicitudine te in nris amplectamur viscerib' charitat' quã etiã benigno fauore psequi affectam'. Uolum' q' ve cum portioẽ quã in dicta eccia obtines portioẽ quẽ tibi in tali eccia de tali loco canonicè est collata. insimul possis habere ac licite retinere tecũ auctoritate ordinaria dispensamus cõstitutione seu cõsuetudine nõ obstante

Qualiter ep's excusat aliquẽ ad temp' a residentia in eccia faciẽda.

Iobannes mis. zc. dilecto suo. F. rectori. Quia nobis vestris lris significastis q' q's plurimuz expediebat ex causa inenitabili z necessario sup q'busdam reb' vestris pcurãdis ad breue tps ad p'sentias alias vos trãsserre. z q' interim excusẽt' a residentia in dicta eccia faciẽda vsq; ad biennũ excusẽt' Ita q' p absentia vestrã b'mõi penã canonicã nõ incurrat' dũmodo aliq' quẽ fidelẽ pcuratorẽ in dicta causa p'stituat' q' in eadẽ eccia spũalia z t'palia administret. In cui' rei zc.

Qualiter episcopus publicare z significare debeat con. ec.

Omnibus p'sentes litterã inspecturis Johannes mis. Haueritis q' disponente domino talẽ ecclesia de tali loco ad honorẽ dei z gloriose virginis marie marie z sancti A. intendim' p'secrare. nos d' omnipotẽtis dei misericordia z b'ioz aploz

Forma epistolarum

Petri et pauli auctoritate. et ea quam dominus indulget potestate confessis omnibus et vere penitentibus concessi qui ad dedicationem dicte ecclesie causa deuotionis et orationis peruenirent unum annum et quadraginta dies de iniuncta sibi penitentia legitime misericorditer relaxamus

De anniuersario dedicationis ecclesie eiusdem.

Quiuersis christifidelibus ad quos presentes littere puenierint. Johannes mis. splendor paterne glorie etc. ut supra. Quod vere legitur in sacris scripturis quod non locum hominum. sed homo locum sanctificare bonis operibus consuevit propter hoc pijs et religiosis. non propter loca sed propter diuini cultus seruicium et reuerentiam saluatoris nostri et omnium nos debemus esse fauorabiles et benigni. Cum autem ad honorem et reuerentiam saluatoris nostri et genitricis ipsius talis ecclesia de tali loco duximus consecrandam. et cultus diuini non debeat minui sed augeri. nos de omnipotentis dei misericordia et beatorum etc. ut supra. omnibus vere penitentibus et confessis qui ad dictam ecclesiam quolibet anno in die ipsius anniuersarii causa deuotionis et orationis uenerint quadraginta dies de iniuncta sibi penitentia legitime misericorditer relaxamus.

De uiduis et pupillis et orphanis defendendis

Excellentissimo domino. domino S. dei gratia illustri regi cecilie etc. S. mis. etc. Salutem corporis et anime cum omni reuerentia et honore. Accedens ad presentiam nostram B. uidua latrice presentium non sine afflictione cordis nobis grauiter est conuicta. asserens quod cum ipsa sit uidua ac miserabilis persona. et officialis vestri castri ad instantiam mercatoris qui est diues et potens. qui super quibusdam bonis suis aggrauet et molestat eam. Et licet ipsa de sua facultate modica velit satisfacere alicui aduocato qui suam causam foueat et defendat. Nullum tamen est qui patrocinari uelit ne predicti mercatoris incurrat inimicitiam vel offensam. Uex cum pia mater humilis ecclesia intuitu pietatis teneat miserabiles personas pupillos et orphanos defendere. et in sua iusticia seruare. excellentiam uestram rogandam duximus ex affectu. quod placeat dominationi uestre dictis. P. rectoribus et officialibus scribere quod in hac causa se non intromittat aliud diffinire. sed quod nobis dictam causam remittat

Et si aliquis de ea conuictus fuerit coram nobis sua iusticia persequetur. Et nos tam de ipsa uidua quam de ipsis pupillis et orphanis et miserabilibus personis faciemus fieri iusticie complementum

De episcopo ad episcopum vicinum qui in sua dyocesi suppleat vices suas

Enerabili in christo patri et amico suo charissimo domino J. dei gratia episcopo adnati. H. mis. etc. Cum inuicabili et necessaria causa in remotis partibus motum trahere intendamus super nostris et ecclesie nostre arduis negocijs tractandis. paternitate uestram rogandam duximus ex affectu. quod in ciuitate et dyocesi nostra que ordinis pontificalis spectat ad officium cum a vicarijs nostris vel eorum altero fueritis requisiti. dignemini exercere. ad hoc autem exercendi uobis plenam concedimus potestatem. Insuper et gratas habere nos indulgentias quas subditis in episcopatu nostro preterito consecrationum ecclesiarum et aliorum piorum locorum et religiosarum personarum et captiuorum duxeritis relaxandum. Datum etc.

Qualiter archiepiscopus scribit suis suffraganeis de consecratione electi in episcopum

Johannes dei gratia archiepiscopus capuanus venerabilibus fratribus et amicis in christo charissimis eiusdem gratia tali episcopo Salutem et sinceram in domino charitatem. glorificetur nomen altissimi dispensans omnia suauiter. cuius incomprehensibilia sunt iudicia et inuestigabiles uie eius. quod in capitulo talis ecclesie de pastore prouidere dignatus est persona utriusque eminentis scientie preedita honesta pacifica et benigna. de qua nouimus prouisum esse ecclesie. Verum cum ad examinationem persone procederem. litteratura scientia et uersatone ipsius inuenimus ipsum non tamen ad hoc sed ad maiora dignum esse fraternitatem uestram rogandam duximus ex affectu. quod tali die ad locum tale personaliter accedentes. eidem munus uestre sanctionis canonice impedatis. Datum etc.

Qualiter iudeus compellatur per censuram ecclesiasticam

Johannes mis. etc. tali archiepiscopo tali ecclesie Cum dominus papa ex solita benignitatis sue largitate omnibus uexillum sancte crucis deferentibus ad uisitandum terram sanctam hierosolimitanam concesserit quod ad solutorum usurarum minime teneatur

Forma epistolarum

Constituitis igitur coram nobis christiano et tali iudeo talis loci qui christiano prefato pretextu usurarium summam pecunie soluere tenebatur. Quia vero nobis per confessionem dicti iudei et per testes vel per publica instrumenta constitit prefatum iudeum sorte sua debita de iure contentum. eidem mandauimus quod nihil a prefato christiano ratione usurarium aliquatenus presumeret extorquere. Alioquin si secus attemperaret ipsum iudeum ad desistendum ab huiusmodi peruitate auctoritate nostra per censuram ecclesiam/asticam compellatis. scilicet excommunicando omnes dicto iudeo communicantes et eidem prestantes consilium auxilium et fauorem. et cum eodem mercimonia pertrahentes. et eidem aliquid ratione huiusmodi debiti persoluentes.

De episcopo ad legatum pro clerico concubinario

Rueredo in christo patri et domino U episcopo apostolice sedis legato. A. mis. etc. Cum ad ecclesiam de tali loco nostre dyocesis. causa uisitationis et correptionis nos pertingeret accessisse. inuenimus ibidem presbyterum portionarium eiusdem latores penitentium super concubinato excommunicacionis sententiam incurrisse. que et excommunicacionem indicat. qua tenebatur asserere duximus absoluendum. Sed quia cum eodem de irregularitate tracta nequiuimus dispensare. ipsum ad paternitatem uestram duximus remittendum. vos affectuose rogantes. quod super irregularitate sic tracta dignemini dispensare misericorditer. Datum etc.

Qualiter episcopus remuneret laicos sibi seruientes

Quia mercenarius dignus est mercede sua. Et cum tam de rigore iuris quam de equitate rationis expediat quod bene et fideliter seruientes ad dignam remunerationem recipiant. ne subtractio sanguinis quod absit de illorum manibus preceat quibus seruitium est impensum et subtractor a domino in die nouissimo reprobatus. Idcirco nos mis. etc. Considerato fuitio nobis et ecclesie nostre continue a legis retroactis temporibus impeso quod talis fecit laicus seruies clientibus noster latores penitentium eidem B. possessionem in tali loco existentem ad mensam nostre pontificie. spectantem in preestimonium referendum duximus. ita quod inde fructus possessionis ipsius habeat in uita sua possideat. salua substantia rerum. Sed post mortem ipsius prefata possessio cum meliorationibus in eandem facta ad mensam post-

tific. sine aliqua controuersia reuertatur In cuius rei etc.

Qualiter episcopus absens faciat aliquem canonum recipi in ecclesia cathedrali

Nicolaus mis. etc. dilectis suis. Eiusdem vobis. ecclesia quedam ad presens vacet prebenda per mortem A. bone memorie quondam canonici talis ecclesie et ad ipsam consecrandam ad ecclesiam nostram. propter quedam immunitatem negocia accedere non possumus. Vobis. quod ad collationem ipsius prebende nostre. et simul cum capitulo. put vobis et ipsi capitulo dominus miserauerit. preceat. et permittimus nos ratum habitum et firmum quicquid de collatione predicta cum capitulo duxerit ordinandum. Datum. etc.

Qualiter excommunicat in genere qui furta commisit

Iohannes mis. etc. tali rectori ecclesie. T. Accedes ad nostram penitentiam mercator latores penitentium nobis lacrimabiliter est conuictus. quod cum ipse die tali apud domum suam in lectulo concubisset. circa medietate noctis hora diei in medio silentii esset aliquid maligno ducti spiritus dei pre oculis non habentes. clamet latenter in domum ipsius irruendo quandam summam pecunie et res alias exportarunt. Quocirca. Vobis. quod in ecclesia uestra et in locis circumiacentibus auctoritate uestra moueatis in genere omnes illos qui furta commiserunt predicta quod a receptione penitentium usque ad dies octo secreto restituant res prefatas. Alioquin tam ipsos malefactores quam sententias in dictis ecclesiis excommunicatos denunciatis et faciatis publice nunciari quousque eidem de prefatis rebus sibi furtive subtractis plenarie satisfaciatur.

De limitatione ecclesiarum

Quonia labilis est memoria hominis cum a vili et corruptibili materia sit formata. et cum nil certi morte. nil incertius hora mortis. ideo inuentus fuit sacre scripture remedium ut ea que in penitentium dispositione extiterint ordinata possint in posterum ad perpetuam rei memoriam liquido comprobari. Uel cum in ecclesiis nostre dyocesis. uisitationis et correptionis officium exercemus. inuenimus iter eadem ecclesiarum rectores super decimis ad prophanorum scandalum controuersiam multipliciter ac nouiter suborta. cum uterque eorum ad inuicem et ad prophanos alterum manum auidas extenderant. Nos pro terminando litis discordiam iam

Forma epistolarum

auctoritate ordinariaque vtriusque partis beneplacita per viam pacis et concordie ferenda benigno favore dirigere cupientes prefatis ecclesijs limitamur parrochianos per certas terminorum distancias in hunc modum videlicet assignamus tali ecclesie parroch. et terminos perpetuo limitatos. In cuius rei. etc. **Fecimus** inde fieri duas cartas nostro sigillo munitas. quarum una habet talis rector. alia vero talis rector.

Qualiter contra clericum incorrigibilem procedatur

Iohannes mis. etc. archid. Sic matutinus lucifer alia sidera in splendoribus scellit. et quasi sol refulgens in planetarum medio preminenti choruscatoe clarus elucescit sic clericali ordo ad decorum domini dei iter alios eminentius resplendere. Clericus enim a clericis quod est fors. quasi in sorte domini electus interpres. quasi signum ad sagittam positum. Unum debet omnino de re alijs qualiter oportet alios in domo domini persuasari ut malum euitet. bonum discat. Quod enim sit a prelatiis facile datur subditis in exemplum. Veritas autem peccatis exigentibus porcionarium talis ecclesie fama publica deferente inuenimus quibus pluribus delictis enormibus furto homicidio et excessibus publicis et manifestis. ac alijs criminibus multipliciter irretitum. Et licet per nos ut se corrigeret et de tantis excessibus satisfaceret caritativa monitio precessisset. Idem per. tamquam salutis in memoriam satisfacere recusauit. imo de terriora porcio commissis accumulatis saltem non formidauit nos scadalo multiplici perturbare. vel offensam et multa enormia delicta in primum et ignominiam creatoris committere non expauit. propter quod ipsum excommunicamus et deinde ipsum recusantem de tantis excessibus satisfacere. nec ad viam correctionis peruenire anathematizamus iusticia mediate. Deinde eundem in sua solita pertinacia perdurantem ab officio et beneficio duximus suspendendum. que sic nec ad reconciliationem et emendationem redire volentem a clericali consortio duximus segregandum. Unde cum non debeat de sua malicia comodum reportare. et dignum sit ut quos timor dei a malo non reuocat. saltem eos coerceat seueritas temporalis. **V.** vobis. quatenus eundem multum sagaciter capi faciat absque corporis lesione. et in carcerali custodia retineri vinculis ferreis perpetuo religatum. ita quod homo pena cedat alijs in exemplum.

De constitutionibus synodalibus regi-

strandis

Iohannes mis. etc. dilectis suis archiepiscopis prioribus. commendatoribus. archiepiscopis byteris. procuratoribus. rectoribus capitulis et ceteris clericis ecclesiarum ciuitatis. et dyoce. Si rationes rectorum et personarum statuta et ordinationes iuris peritorum. et mandata principum minime seruentur. non tantum verba prudentium. sed quasi essent verba puerilia deputarentur. Sane cum apud talem locum nuper in nostra ecclesia cathedrali una cum capitulo nostro synodum duxerim celebrandum de consilio et approbatione dicti capituli et nostri quasdam in ipsa synodo constitutiones ediderim synodales. **V.** vobis in stricte obedientie. quatenus ipsas in ecclesijs et parrochijs vestris inuolabiliter obseruantes. et in libris ecclesiarum vestrarum prefatas constitutiones prescribantur quas vobis sub nostro duximus sigillo interclusas per B. latores prentium destinandas. Alioquin contemptores huiusmodi mandati vestri propter inobedientiam grauiter puniemus.

Qualiter constitutiones synodales executioni dentur

Iohannes mis. etc. archi. etc. Relatiue veridica intelleximus plurimorum. quod quidam rectores archidiaconatus vestri in parrochijs hinc inde indifferenter manum ad inuicem extenderunt quidam contra deum et libertatem sancte matris ecclesie. ac contra constitutiones nostras synodales in synodo nostra nup editas. et per capitulum nostrum et ecclesiarum rectorum nostre dyoce. vniuersos legitime approbatas. Quocirca. **V.** vobis in stricte obedientie. quatenus dictas constitutiones nras inuolabiliter in archidiaconatu vestro faciatis ab omnibus rectoribus quibus commedata est aiarum cura et ceteris clericis inuolabiliter obseruari. Contrarium facientes etiam rebelles auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam firmiter compellendo.

De illo qui intestatus decessit

Iohannes mis. etc. Archiepiscopus byter exhereditata nobis talis rectoris ecclesie peritino. continebat quod cum Alaicus parrochianus suus subita mortis suffocatione decesserit intestatus. heredes et successores dicti intestati sibi tertiam partem de tertia omnium bonorum suorum prout seruetur de iure et consuetudine nostri episcopatus soluere contradicunt. Quocirca. **V.** vobis. quatenus inquisita

Forma epistolarum

sup hoc diligēt^r veritate si inueneritis par
rochianū eundē decessisse vt asserit̄ testa
tum heredes z successores ipi⁹ ad soluēduz
dicto rectori tertiā partē de tertia bonoz
dicti intestati auctoritate nostra p censuras
ecclesiasticā compellatis. inuocato ad hoc
consilio si necesse fuerit et auxilio brachij se
cularis.

Visitatio contra clericum per archidya
conum.

Iohannes mis. zc. dilecto suo A. ar
chidyacono. Relatiōe plurimoz ad
nos noueritis puenisse q aliq̄ cleri
ci in nostro archidyaconatu p̄stituti de icō
tinentia z alijs excessibz. z alias puerse z ini
que puerfantes vt z de vite infamia publi
ca notent̄ sanctā religionē clericoz abomi
nabiliter defedantes exorbitēt. Quocirca i
virtute obediētie z sub testatione diuini iu
diciū districte p̄cipiendo. **V**. q. omni mora
postposita ad eccliam nostri archidyacona
tus psonaliter accedatis. de vita z puerfati
one prioroz z clericoz diligēt^r inq̄ratis. cor
rigēdo q̄ videritis corrigēda. nihilominus
p̄m sanctiōes canonicas excessus delinquē
tium puniēdo

Ad fratres p̄dicatores de alieno parro
chiano ad sepulturā recepto

Icola⁹ mis. zc. religiosus vir z ami
cis in xpo charissimis p̄ori z p̄uētū
fratz p̄dicatoz de tali loco Salutē
zc. Ex pte talis rectoris z clericoz ecclie tal
nobis p̄querēdo extitit intimatū q̄ A. par
rochian⁹ ecclie p̄dicte agēs vt fidelis chri
sticola. in articulo mortis ipi ecclie tāq̄ par
rochian⁹ eiusdē quedā de bonis suis lega
uerit. z ibidē in vltima volūtate se p̄cepit se
peliri. vos tanq̄ alieni iuris raptos falces
in alienā messem mittētes corpus parrochi
ani p̄dicti cū quibusdā legatis ecclie p̄fa
te ad sepeliendū in vestz monasteriū depor
tastis. Uex cum nō debeam⁹ alicui iustici
am denegare. **V**. vobis. q. si est ita corpus
defuncti ad p̄fatā eccliam cui⁹ prochianus
extitit deportates dicitis rectori z clericis le
gata plenarie p̄soluatis. Alioq̄n t̄li die quē
vobis terminū assignam⁹ coram nobis per
sufficiētē procuratorē compareatis. dicitis
rectori z clericis de p̄missis facturū iusti
cie complementū. Alioq̄n nos in dicta cau
sa put de iure fuerit p̄cedemus. **Q** si dies
feriata. zc.

Compositio inter ep̄m z capitulum.

In nomine dñi Amē. Fouerint vni
uersi p̄ntes l̄ras inspecturi q̄ int̄ nos
B. mis. diuina ep̄m aquinatē ex
vna pte. z capitulū eiusdē ecclie ex altera. su
per diuisiōe bonoz nostroz. s. sup decimis.
mortuarijs z alijs iuribz eccliaz n̄re dyocē
a lōge retro actz t̄pibz estz quedā litis mare
ria suscitata. Tandē altissim⁹ Jhs xps vni
genit⁹ gloriosus q̄ est testator pacis z ve sa
lutis formator. omne remouēs scādaliū odi
um vel offensam inter nos amicablem cō
positionē duxim⁹ ordinādā in hūc modum.
videlicet q̄ ep̄s q̄ nūc est z omēs ei⁹ successo
res q̄ p̄dicte ecclie p̄fuerint libere z sine qua
libet p̄radictōe dicta mortuaria z alia iura
talis ecclie. s. A. p̄petuo possideat ordinatus
Etia extitit inter nos q̄ capitulū p̄dictum.
decimas. mortuaria. z alia iura cōmunia ra
lis ecclie. s. B. p̄ter p̄curatiōem q̄ dat̄ rōe
visitatiōis libere habeat z possideat cunctis
tempibz seculoz. In cui⁹ rei testimoniu fe
cimus inde fieri tres cartas p̄ alphabetum
diuisas nostro sigillo sigillatas. quarū vna
remanet penes nos dicitur ep̄iscopum. alia
penes dictum capitulū. z tertia remanet pe
nes thesaurarios dicte ecclie perpetuo obf̄
nandas

Quā compositio cōfirmet per papam.

Ancissimo in xpo patri z dño. dño
B. diuina puidencia sacrosancte
romane ecclie summo p̄firi. cū sum
ma reuerētia pedū oscula beatoz. Cū nos
ad inuicē sup decimis mortuarijs z rebz ali
is sine sup diuisione oim bonoz eccliarū
nostre dyocē. questio varia z diuersa agitata
diut⁹ extitisset. Tandē redēptoris altissimi
grā q̄ pacis est z p̄cordie reformator. p̄ ami
cabile cōpositiōem p̄cordati quā put̄ interz
sine p̄auitate facta est. vestris dignem̄ l̄ris
p̄firmare. ac stabilitate perpetua solidare.
Datum zc.

Compositio in arbitros

In nomine dñi Amen. Fouerint vni
uersi p̄ntes l̄ras inspecturi. q̄ cū int̄
nos. **B**. mis. zc. ex pte vna. z tale capitulū
ex altera sup iure patronat⁹ tal⁹ ecclie nostre
dyocē. scz possessionibz. decimis. z alijs rebz
auctoritate apostolica questio esset diutius
agitata. nos volentes parcere laboribus et
expensis. p̄fatā questionē iudicio vel cō
cordia terminādā p̄ bono pacis z concor

Forma epistolarum

die sup questione pfata cōpromisum in A. z B. viros puidos z discretos sub fid hinc z inde corpalis z pstiti iuramēti z sub pena centū marcaz argenti soluendaz ex pte cōtradiciente. parti obtempere volēti arbitrio seu iudicio talium arbitratoruz z sub pena eadē pmittimus z obligamus nos sub ypotheca bonozum nostrorū tempoalium z spiritaliū arbitrio z mandato peritorū seu iudicio predictorū in arbitros acceptorū obseruare quiddqd ipsi vel duo iporū in hac qstione pntenta arbitrando. componēdo. z etiam sentētiando duxerint faciendū. In cuius rei testimoniū has nostras patētes lras nostras sigillis sigillatas eisdē duxim⁹ pcedendas. Datū zc.

Cōtractus mutui

In noie dñi Amen. Hauerint vniuersi q die tali āno tali loco nos misse. zc. Cognoscim⁹ z pfitemur a mercatore tal loci. c. marcas z. z legalium mutuo accepisse. z ipas nobis fuisse solutas in pecunia numerata. quas qdem marcas in vtilitatib⁹ z negocijs talis eccie duxim⁹ cōcedēdas. Nos vero dictas marcas vl' valorem eaz dicto mercatori vsqz ad talē diem in ciuitate vlixon. in pacē z sine ptradictioe reddituri. In cui⁹ rei potiore securitatē litteram nostri sigilli munimine roboratā dicto mercatori vsqz ad talē diem duxim⁹ cōcedendam

Quitatio pecunie renumerate.

Duerint vniuersi zc. q ego B. mercator vlixon. cōfiteor z recognosco me habuisse z in numerata pecunia recepisse a venerabili patre dño venefrano epō. c. marc. bonoz z. z legalium quas eidez epō mutuaui Et ideo ipm z successores suos q venefranā ecciam pfuerūt ad hmōi debiti do z pcedo p liberis z qeris. ita q si de cetero de z sup debito dicto carta vel scriptura siue instrumēta aliqua apparuerint sint irrita z nullā habeāt roboris firmitatē In cuius rei testimoniū hanc patētem lram p manus z. tabellionis factā dicto epō pcessi et mei sigilli munimine signatā. Et ego tabellio his oib⁹ interfui zc.

Cōtra officiales ciuitatis q tenēt aliquē oblessum in eccia

Regori⁹ mis. zc. dilecto suo tali archidiacono z archiep̄ bytero zc. tal

castri Salutē. Dolentes non immerito q plurimū z turbamur. qz intellexim⁹ q qdaz laici quib⁹ falso modo z iūque mortis impingebatur periculū timētes ptozē z officiales dicti castri p metu. mortis pfugiētes ad ecclesiam talē. vt in eadē securi⁹ possent a mortis periculo defensari. Qui ptozē z officiales ptemnētes immunitatē ipsius eccie tanqz speluncā latronū violando dictis cōfugiētibus in cōtempitū dei z sancte matris ecclesie panē z aquam z cetera vicualia tanqz pueriores fidei subtraxerunt. Quocirca mandamus quaten⁹ ipos ptozē z officiales auctoritate nostra moneat⁹. vt dictos cōfugiētes in prefata eccia oblesos teneāt. nec eis subtrahāt aliqua alimēta. Quod si pmissis monitionib⁹ vestris id facere recusant. ipos auctoritate nostra excomunicetis. excomunicatos publice nunciētis. z faciatis ab oibus tanqz excommunicatos artius euitari. Insuper omēs dicti castri ecclesias supponatis ecclesiastico interdico. quousqz dicti pfugiētes libez z secuz habeāt exitū z recessum. z eidē eccie cui⁹ immunitatē ptempserunt violādo z detāta deo z nobis illata iniuria satisfaciāt ppetenter

Reservatio beneficij auctoritate apostolica

Icola⁹ mis. zc. dilectis suis portionarijs talis eccie. Salutez zc. Harum litterarū qua fungimur in hac parte dictū clericū in scientia morib⁹ vita z cōuersatione examinauim⁹. prout in dicto rescripto plen⁹ cōtinetur. Et quia ipsam inuenim⁹ dignū ad hmōi bñficiū obtinēdum reseruauim⁹ eidē in dicta eccia portioz quā pmo vacare ptingerit. quā z ad collationē ipsius iam dicti clerici iuxta mandatū summi pontificis reseruare volum⁹. Quocirca vobis eadem auctoritate pcepimus et mandamus. quaten⁹ qscito in eadē eccia portioz vacare ptingeret ad collationē ipsius nulla tenus pcedatis. quoniā de ipa portioe dicto clerico intēdim⁹ puidere. decernētes irritū z inane quiddqd de collatōe pdicta ptra mā datum dñi pape presumpserit⁹ attemptare. Datū zc.

Cōfirmatio bñficij auctoritate aplica

Iohannes mis. zc. dilect⁹ suis rectorib⁹ z cleric⁹ portionarijs tal' eccie. Haueritis nos olim summi pontificis recepisse lras sub hac forma D. zc. Et

Forma epistolarum

cū dictū clericū tūc tps in scia. moribz z vi-
ta z puerlatōe examinauim⁹. z inuenerimus
dignū ad hmōi bñficiū obtinendū. Nos si-
bi reseruauim⁹ portioem q̄scito ibidē si va-
caret p̄ferendā iuxta mādātū dñi pape. put
in lra nostre refuatōis pleni⁹ p̄tinet. Nunc
autē cū in dicta eccia quedā portio vacet ad
p̄ns p̄pter mortē talis portionarij ipsi⁹ eccie
volētes vt dignum est mandatis dñi pape
obedire. quā auctoritate qua fungimur du-
ximus p̄fato clericō p̄ferendā. z ipm d̄ dicta
portione p̄ nostz pilleū inuestiuim⁹. Cōtra
dictores z rebelles excoīcatōis vinculo ino-
dantes. In cui⁹ rei rē.

Cū metropolitan⁹ vocat ad synodum su-
os suffraganeos

Quatin⁹ dei gratia archiepiscopus ca-
puan⁹ venerabilibz fratribz z amī-
cis in christo charissimis dei gratia
episcopis suffraganeis capuan. eccie. Sa-
lutē z fraternā in dño charitatē. Cū de gre-
ge nobis cōmissō in extremo die iudicij nos
opozet reddere rationē. expedit vt p̄ eccle-
sia dei taliter vigilemus. vt cōmissum nobis
gregē ab illi⁹ lupi moribz q̄ circuit querēs
quē deuoret defendam⁹. nō faciētes tanq̄m
mercenari⁹ cui⁹ p̄prie nō sunt oues. q̄ vi-
dens lupū veniētem dimittit oues et fugit.
sed tanq̄s boni z experti pastores gregis. qui
oues sibi cōmissas defendentes a lupoz la-
cerantibus moribz vigilant vt cōseruent
Hinc est q̄ vos rogamus attēte z monem⁹
quatenus in tali ciuitate omni mora post-
posita nobiscū personaliter intersitis. vt ibi
dem nobiscū sup̄ utilitatibz ec. nostraz z to-
tius dyocesis. pcurandū habeam⁹ colloqui-
um z ptractum

De annuuario dato eccie ab episcopo
viuente

In nomine dñi. Cum ex debito natu-
re filius ad reuerentiā teneat z obe-
dientiā matris sue que suis māmili-
lis ipsū lactauit z vberibus z q̄ plurimis
sumptibz z sudoribz enutriuit. Siquidem
nos miseratiōe diuina venefran⁹ episcopus
recolētes plurima bona que a matre nostra
ecclesia a teneris annis recepim⁹. q̄ nos eti-
am in sue pietatis gremio collocādo de ho-
nore ad honore p̄uerit. z de bono in melius
expectauit vt diuini cultus seruitiū in dicta
ecclesia nō diminuat. sed augeamur poti⁹ ad
honore gloriose p̄ginis Marie. z bñ mar-

tyris cui⁹ corp⁹ sanctissimū in dicta eccia
requiescit. damus z cōcedim⁹ dicte eccie
possessionē nostrā cū omnibz pertinētis su-
is quam habemus in tali loco que nobis ex
successione nostri patrimonij remansit per-
petuo possidēda. ita videlicet q̄ p̄pter reddi-
tus dicte possessionis vna missa ad honore
sancti spiritus in quolibet die iouis. alia ve-
ro missa in quolibet die sabbati ad honorez
genitricis virginis gloriose. alia in quolibz
die talis martyris ad honore eiusdē marty-
ris beati. Ceteris vero diebus z singul⁹ vna
missa de requie pro animabus patris z ma-
tris nostri. et pro anima nostra decantetur.
Datū rē.

De p̄dendo testamento

In nomine sancte z indiuidue trini-
tatis z humanitatis patris et filij et
spiritus sancti Amen. Nos A. mise-
ratione diuina. U. epus memores cōditōis
humane quā semp comitatur innata fragi-
litas. cui ab ipso vite p̄ncipio mortis imperi-
um dominat. dū vite nobis instaret termi-
nus. loquele tamē z memorie in nobis inte-
gritate vigēte egri corpe sani mēte sic saluti
nostre anime p̄uidim⁹ p̄sulendū. vt rebz hu-
manis exempti videamur de veri et eterni
dei misericordia p̄sidentes. q̄ cor p̄ritus et
humiliatū nō despicit. qui vt suū redimeret
populū gustare voluit calicē passiois. Hoc
presens testamentū quod nuncupatiū dī-
citur. id est. sine scripturaruz solennitate in
hunc modū duxim⁹ statuendū. videlicet pro
anima mea rē.

Quādo ep̄s p̄stituit pcuratorē in roma-
na curia

In nomine dñi Amē. Nouerint vni-
uersi q̄ nos U. ep̄s noie talē eccie
nostre p̄stitui⁹. fecim⁹. seu ordina-
uimus A. z B. latores p̄sentuz procurato-
res nostros quemlibet eozū insolidū. ita q̄
non sit melior cōditio occupantis. s̄z q̄ vn⁹
inceperit alter valeat cōsummare in roma-
na curia in omnibz causis appellationum. z
in principalibz contra nos moris z mouen-
dis a quibuscūqz z cōtra quoscūqz i iudicio
z extra vbiqz nos inuenerit citatos ab ho-
mine vela viro coram quocūqz iudice seu
auditorē delegato sedis apostolice. ad agen-
dum. defendendū. excipiendū. replicandū
ad petendū absolutōis beneficiū ad caute-
lam. z cōponēdum z ad cōpromittendū i

Forma epistolarum

arbitros seu amiables cōpositores seu arbitratōres. et ad iudices eligendū et recusandū. et ad impetrandū et tradicendū lras legēdas simplices. iusticiā siue grām p̄tinentes et ad appellandū et appellatiōem p̄sequendā et apostolos petendū et recipiendū. ad p̄stantiam nostrā de calumnia seu de veritate dicēda. vel cuiuslibet alterius generis iuramentū dātes eisdē. ut vterq; ipsorū habeat potestātē substituēdi aliū seu alios procuratores loco suo. et ipsos reuocādi quantum vocatq; et quoniescūq; eis vel alicui eorum videbit̄ expedire. et in se p̄curatiōis officium resumendū. Et p̄mittim⁹ nos sub hypotheca bonorū p̄dicte eccie ratū habituros. et firmū q̄d q̄d p̄ p̄dictos p̄curatores seu alterū cōstitutum seu substitutū ab eis vel altero eorū factū fuerit in p̄missis et singulis p̄missorū In cui⁹ rei. rē.

Qualiter ep̄s p̄stituit p̄curatorē ad mutuum p̄rabendū

Aliuersis p̄sentes litteras inspecturis. S. mis. rē. Nouerit vniuersitas vestra q̄ nos dilecto magistro nostro B. canonico ecclesie in confluentia. quē ad sedē apostolicā nostrū procuratores et nunciū destinam⁹ p̄ nostris nostrisq; ecclesie negocijs ibidē p̄curādis speciale mādata tum dam⁹ et liberā cōcedimus potestātē nostrē et ecclesie nostre nomie mutū p̄rabendi et quocūq; siue q̄buscūq; creditorib; vsq; ad summā. c. lib. 2. et obligādi nos et successores nostros ac ecclesiā et omnia bona nostra p̄sentia et futura ecclesiastica et mūdāna illi siue quib; idē noster p̄curator vsq; ad dictam summā duxerit mutuare p̄rabendū et iurandū in aīam nostrā pro illa pecunia siue parte ipsi⁹ quaz ip̄e nostro et ecclesie nre nomie duxerit mutuo p̄rabendā. etiā si nō sit in nostrā sed in nostre eccie vtilitatē conuersa. Et ad renunciandū p̄uilegio seu bñficio restitutiōis in integrū et exceptiōi. etiaz q̄ p̄dicta pecunia nō sit conuersa in nostram et ecclesie nostre vtilitatē p̄textu alicui⁹ p̄stitutionis canonice v̄l ciuilib; et p̄stitutionis d̄ duabus diebus edite in concilio generali. cūctisq; p̄stitutionib; p̄batiōib; et exceptiōib; q̄b; p̄trahentes ip̄os nos tueri possem⁹. et p̄ quas poss; eis sup eodē mutuo p̄iudiciū aliquod generari. Dātes eidē p̄curatori spēale mandatū substituēdi nos iurisdictionib; cuiuscūq; iudicis capitulif dñi pape si voluerit. i que

tanq; in iudicē nostrū cōsentimus spēte. scietes nostrū iudicē nō esse q̄ ip̄e possit et debeat de p̄dicta summa pecunie sine eius parte nos cōdemnare. ac in nos excōmunicatiōis sentētiā ferre quoniescūq; voluerit si pecuniam de qua fuerim⁹ cōdemnati non soluerem⁹ in termino ab ip̄o auditore nostro statuto. promittētes nos ratū gratum et firmū habiturū. et cōtra de iure vel facto aliq̄tenus nō venire quidquid de supradictis et aliorū aliquo seu aliquib; idem noster p̄curator faciendū duxerit aut etiā p̄curandū. et velit in cōtractu seu litteris eiusdem nostri procuratoris hincinde faciendis plene contigerit cōtinere. etiā si cōtigerit sup omnib; p̄missis et singulis litteras apostolicas impetrari cōuentioni iudiciū per nos vel procuratores nostros in romana curia cōmōrantes renūciamus expresse. In cui⁹ reite testimonii et euidentiā pleniorē p̄ntes litteras nostri sigilli munimine duxim⁹ roborādas. Datum rē.

Confirmatio beneficii ad instantiam sui vicarij

Aliuersis p̄ntes litteras inspecturis. J. mis. rē. Significamus sanctitati vestre q̄ p̄sbyter nostre dyocesis. quāsdā lras aptas munitas sigillo talis nostri vicarij nobis exhibuit et oñdit. quaz tenor est tal'. Nouerit rē. Et nos dicit̄ ep̄s q̄d factū est in p̄missis p̄ dictū nostrū vicariū approbātes de p̄benda tal' eccie auctoritate dñi pape nobis in hac pte cōmissa dictū p̄sbyter p̄ nostrū pilleū inuestiui⁹. et eundē inuestiui⁹ in eadē. Et om̄s et singulos q̄ ei supra impedim̄tū quocūq; mō p̄siterint publice vel occulte. excōmunicatiōis snia innodamus: parrochianis eiusdē eccie et alijs v̄ndecūq; et cuiuscūq; p̄ditōis extiterint q̄ teneant in aliquo eidē eccie. B. in v̄tute obedientie vt salubria ei⁹ mādata obseruēt. et d iurib; eccie p̄dicte debitis eidē debeāt tanq; habentes sentētiā quas idem p̄expressus aut alius iuste et rite tulerit in rebelles. In cui⁹ rei rē.

Confirmatio bñficii auctoritate aplica

Regorius mis. rē. discreto viro. rē. Lras sanctissimi p̄ris dñi. rē. pape nō viciatas. nō cancellatas. nō corruptas. nec in aliqua parte sui lesas recepimus in hac forma. rē. Volentes itaq; vt

Forma epistolarum

tenemur mādatis apostolicis in omnibus obedire cū aliquid canonicū nō obsistat qd pūisionē tibi faciendā p p̄stimonijs supra dictis impediatur auctoritate dñi pape q̄ fungimur in hac pte p̄stimonija q̄ sunt tal' eccie vacātia p mortē B. canonici tibi p̄ferimus. teq; p nostz pilleū inuestim⁹ p̄ntialiter d̄ eis dem reservata nihilomin⁹ potestate. puiden di pingui⁹ de p̄stimonijs si fm tenorē predictarum litterarū de his que tibi cōtulimus nō fuerit plene pūisum. Contradictores vero z rebelles si qui fuerint excomunicatiōis sniam incurrisse. pmulgādo decernim⁹. In cui⁹ rei zc.

In eundē modum vel quasi.

Nicola⁹ mis. zc. discretis zc. Literas dñi pape recepim⁹ in hūc modū zc. Volētes itaq; vt tenemur mādatis apostolicis obedire fm tenorē pdictarū lras rum eidē clerico p̄stimonija tal' eccie. tal' dyoces. vacātia p mortē talis canonici cōtulimus. ipmqs p biretū nostz p̄ntialiter inuestim⁹. de eisdē nobis nihilomin⁹ zc. substituētes in ei⁹ rei executionē. H. cui q̄stum in h nō tñ in totū cōmittim⁹ vices n̄as qua fungimur vob auctoritate zc. B. q. eundē vel pcuratorē suū ei⁹ noie in corpale possessiōz pdictorū p̄stimoniorū iuxta mādati apostolici tenorē inducatis z defendatis inductum ita tñ qd ad exequēda pdicta oēs vos ast vestrū aliez nō expectat cōtradictores. zc. In cui⁹ rei zc.

Qualiter ep̄s cōmittat vices suas canonico vt absoluat clericū fm lras penitētiarū dñi pape

Regori⁹ mis. zc. Haueritis nos religiosi viri dñi pape penitētiarū recepisse lras in hac forma. Unde zc. Quocirca auctoritate pdictarū vobis p̄cipimus z mādāim⁹ q̄ten⁹ p̄sideratis diligenter circūstantijs vniuers⁹ in dictis lris p̄cedendis dictū. A. a p̄fatis excomunicatiōis sentētijs absoluat. z cū eodē sup irregularitate p̄tracta dispēsctis. put in p̄fatis lris dñi pape plen⁹ p̄tinet.

Littere citatorie auctoritate dñi pape

Et⁹ mis. zc. Haueritis nos a sanctissimo patre summo p̄ti. recepisse lras in hac forma. B. zc. ponendo totū tenorē lraz. q̄ posito ita dices. Volentes mādātū apostolicū exēcuerēt. q̄ fungimur vobis auctoritate. B. q. p te vt

pidoneū rūsalem. viij. die post receptiones p̄sentū quē terminū a nobis editū. p̄termino pempr. assignam⁹ apud talē locū n̄ro te cōspectui rep̄ntes dicto. B. i iudicio rūsarus. Alioqn p̄cedemus in causa put exigerit ordo iur. q̄ si p̄dicat termin⁹ in die cade ret feriatā. sequentē diē nō feriatā tibi pemptorū assignam⁹.

Qualiter p̄cedat p̄tra p̄tumaces fm auctoritate apostolicā

Iohannes mis. zc. Cum auct. nobis a dño papa zc. S. tali die corā nob litteris nostris citari fecerim⁹. Idē mandato nostro deducto penit⁹ in contentum certo sibi pemptorio termino assignato venire neglexerit. p̄pter qd ipm p̄tumacē eius erigēte malicia p̄ p̄ntes decernim⁹ eum excomunicatiōis sentētie subiaccere. Quocirca ne idem cōmodū de sua p̄tumacia repetet. quia nihil humilitas p̄desse videretur si cōtemp̄t cōtumacib; nō obesser. Discretio n̄i tue qua fungimur auctoritate sub excomunicatiōis pena p̄cipiēdo mandam⁹ qua tenus singulis dieb; dñicis z festinis pullatis campanis z cādelis accēsis denunciatis corā p̄lo excomunicatiōis vinculo innodatus donec sue culpe inobediētiā recognoscat z de predicta p̄tumacia satisfecerit vt tenet. Si autē mandatū nostz neglexerit qd n̄ credim⁹ adimplere. te i script. excomunicatiōis vinculo innodam⁹. Datū zc.

Quando ep̄scopus cōmittit vices suas archidiacono fm auctoritate applicam

Iohannes mis. zc. Haueritis nos a dño papa recepisse lras sub hac forma. B. Cū igit varijs z diuersis negotijs impediti cognitioni z decisioni ipsarū cause interesse nō possum⁹ de vestra p̄udentia z solitudine plurimū p̄sidentes sup ipsarū cause cognitione z decisione tenore p̄ntiaz vobis integre diffinitiuā sentētia reservata cōmittim⁹ vices nostras. In cui⁹ rei zc.

Nota qd aliqui cōmittit sola cause cognitio vsq; ad diffinitiuā. z tūc dices. p̄ntiū vobis auct. cōmittim⁹ vices nostras in eadem nobis diffinitiuā snia reservata. Idē nota qd h̄mōi cōmissio vt subdelegatō aliqui sic p̄ publicū instrumentū

Qualiter ep̄s scribit dño pape cū appellatum est in causa sibi cōmissa

Sacrosancte romane eccie summo

¶ Ars notarie

Pontificali. licet indignus episcopus seipsum ad pedum oscula beatorum a sanctitate vestra recepi litteras in hac forma. **D.** zc. Cum ad executionem mandati vestri humiliter deo te procedens partes easdem coram me fecerim legitime euocari. Idem **B.** in cause processu sub hac forma vestra audientia appellauit coram vobis domino zc. ponendo appellationem secundum formam si expedit communicato consilio sapientum ipsi appellationi non duxi aliquatenus deferendum. nec ipsum tamen ab examinatione vestri iudicii renouaui. precepti tamen eidem quod usque ad triginta dies his litteris vestro se conspectui representaret. In cuius rei Datum zc.

¶ Prohemium super gratiis faciendis.

¶ Voices personarum

Irum attendimus merita cuius aliquis gratiam exigit. Nec satis sit gratia dux indignus intendit. nec per his respondetur si eis pro meritis gratia denegatur. Illis siquidem qui merentur est dextera porrigenda digna retributione meritorum. ut sic merita bonitatis probitatisque extollatur per congrue retributionis premium. ut per pluralitas magnifice tur merito. Unde ascribi cupientibus militie clericali libenter facimus de bonis ecclesiasticis prouideri. ut ex hoc diuinum officium arrius amplectentes. que dei sunt audivius exequantur. Hinc est zc.

His qui dant sancta opera ut clericali ordine domino famulentur. debent merito de bonis ecclesiasticis prouideri. ut ab eo stipendia vite suscipiant. cuius obsequijs mancipantur. Hinc est zc.

Cupientibus disciplinis scolasticis in formari libenter gratiam impartimur. ut per eam studio audivius insistentes consequantur facilius quod intendunt. Cum igitur dilectus noster talis cupiat sicut asserit disciplinis scolasticis informari. nos desiderium eius sanore beniuolo persequeres. **Adamus.** q. zc.

¶ Incipit tractatus notariatus

¶ Tractatus de

arte notarie siue notariatus. Primo videndum est quid sit ars notarie. Secundo quid sit notarius. z quot modis nuncupetur. z qualis esse debeat

Tertio quod sint principales partes artis huius notarie. Ad primum respondet quod ars notarie siue notariatus est aliquis scribendi z dictandi peritus. per quem fragilitas humane negotia roborantur z perenni memorie commendantur. seu hominum negotia publice z autentice notantur. Et quia non omnis scriptura notarii autentica est. sed duratur illa que in publica z autentica redigitur forma. Et dicitur notarius a noto as. are. quod in notas acta debent redigi. Unde in aliquibus locis rogationes appellantur note. que sunt note instrumentorum. que etiam ideo vocantur rogationes. eo quod illas rogatus tabellio scribere. et ex illis rogatus facere instrumentum. Dicunt autem. per hoc colla a phos quod est primum z collatio. i. prima collatio. Conferunt enim primum partes quod facere velint z ex illa collatione fit per hoc collum siue rogatio. Pro secundo sciendum quod notarius est persona publica officium tabellio natus gerens auctoritate principis vel apostolici. aut alterius ad id potestate dandi habentis. Ad cuius fidem recurrit publice. ut ea scribat. z ad perenni memoriam redigat. per quod debite fuerit requisitus z rogatus. Dicitur etiam tabellio a tabula. quod olim veteres solebant notare in tabulis. ideo tabelliones appellabantur. quod nomen habet adhuc in iure civili. **L.** de tabulis z scribis. li. x. Dicitur etiam seruus publicus non quod sit seruus. sed quod eius officium ad publicam utilitatem est adinventum. Dicitur etiam librarius. quod sic libra omnia equaliter z iuste ponderat. z debet ostendere mensuram regulatam et consuetam. ita notarius singula sibi commissa iuste librare z fideliter sine fraude describere z in publicam formam redigere debet z tenet. Dicitur quoad quod scribarius. quod scripturas suas debet in scripturis suis caute seruare z custodire. ut in glo. c. ad audientiam. de prescrip. Dicitur etiam scriba a scribendo. Notarius insuper debet esse homo liber non colonarie conditionis alterius necessitati nisi astrictus masculus sane mentis videns z audies. integre fame. habens plenam noticiam artis notarie. Notandum tertio quod officium notariatus principalissime consistit circa tria. Primo circa tractatus. Secundo circa ultimas voluntates z testamenta. Tertio circa instrumentorum constitutionem. Ut ergo distinctius infra dicenda memorie poterint commendari cuilibet parti principali sua annectentur capitula. Prima igitur pars notariatus que consistit circa tractatus habet octo capitula. In primo dicitur quod sit tractatus. In secundo de diuisione contractuum.

Contractus

In tertio q̄t z que in p̄tractibz exigant. In q̄rto occasione quaz p̄sonaz p̄tract^o viciet̄ In q̄nto occasione quaz rez p̄tract^o infirment. In sexto q̄liter p̄tract^o orit̄ ex obligationis diuisionibz. In septimo de p̄bentiu pactis z ipoz p̄tractoz diuisionibz. z q̄n pena posita pactis exigi poterit z q̄n nō. In octauo de q̄busdā renūciatiōibz b̄nficioz seu de fensionibz i p̄tractibz appositis seu apponēdis

¶ Secūda ps notariat^o officij q̄ p̄sistit circa testamēta z vltimas volūtaates nouez hz capitula. In p̄mo dicit̄ q̄d sic testamētū et de ei^o diuisiōe. z que modū seruare debeat faciēdo testamētū in scriptis. vel nūcupatū testamētū. In secūdo de his q̄ testari non p̄nt. In tertio q̄ req̄rant ad testamētum. z q̄t testes sint necessarij. z q̄t req̄rant testes i codicillis. In q̄rto differētia int̄ testamētū z codicillū. z in q̄bz casibz posteri^o testamētū nō tollet p̄mū. In q̄nto de institutiōibz z q̄bus p̄bis fieri solet z q̄ p̄sone institui p̄nt et que nō. z qualit̄ fiat institutio. z in q̄t partes hereditas diuidat̄. In sexto de substitutiōibus z eaz diuisionibz. In septimo d̄ legatis in testamēto In octauo de successiōibz ab intestato cū declaratiōe arborz p̄sanguinitatis z affinitat̄ p̄missis. In nono in q̄bz casibus parētes p̄nt filios exheredare. z ecōtra in q̄bz casibz pueri possint exheredare p̄tes

¶ Tertia ps p̄ncipal̄ officij notariat^o q̄ p̄sistit circa instrumētoz p̄fectiōz q̄ttuoz habz capitula. In p̄mo oñdes diffinitio instrumētū cū ipi^o diuisiōe. In secūdo q̄d p̄tinere debeat instrumētū. In tertio q̄t sint publicatiōes req̄site ad instrū. In q̄rto de q̄busdā instrumētoz formis cū eorundē declaratiōnibz. Et ita p̄ns tractat^o oibz p̄missis expediētis sub trina mēbroz distinctiōe in noīe sancte trinitat̄ suū habebit finē

Capitulū primum

Mota s̄m Balou
in. l. labeo. §. p̄tractū. ff. de s̄. sign.
Contract^o p̄rie dicit̄ est q̄n vltro citrog. i. hincinde ex vtraq̄ pte orit̄ obligatō vt i p̄tractu emptiōis. locatiōis. veditiōis. cōductiōis. z sic de alijs. Improp̄e aut̄ p̄tractus est q̄n vna p̄tiū dūtarat obligat̄ vt i cōtractu donat̄. vbi solū donas obligatur ad traditiōnē rei donate. p. l. si noīs. l. de donat̄. Imo absenti fit donatio. p. l. nec ambigi. l. eo. xi. S̄l̄r est in mutuo vbi recipiēs

solū obligat̄ ad tantūdem restituendū. vt. l. h. ff. si certū pet. Improp̄iissime aut̄ d̄r cōtractus q̄n ex nulla pte orit̄ obligatio. sed liberatio. vt fit in transactione ex nudo pacto facta. S̄l̄r fit liberatio p̄ acceptilatiōem. p̄ hoc in. l. siue apud acta. l. de trāfac. Valet ergo ista distinctio vt cū loquit̄ statutuz de p̄tractu. intelligendū est de p̄tractu p̄rie dicto. Nā p̄ba statutoz p̄rie sunt intelligēda. vt. ff. de le. iij. l. nō aliter. Est igit̄ p̄tractus p̄rie duoz vel pluriū in idē p̄sensu. De h̄ p̄ archidyaē. in glo. c. romana. de fo. cōpe. lib. vj. Nā in ex p̄tractu nascit̄ obligatio t̄c nō est nomē iuris. s̄z est nomē facti q̄n non orit̄ obligatio. vt in dicta. l. labeo. Capit̄ etiā q̄n q̄ p̄ oi pacto seu quacūq̄ p̄uentiōe seu q̄i cōtractu in istis. Et sic i suo generali noīe cōtractus plac̄ p̄tinet tā innomiatos q̄ noīatos p̄tract^o. vt in glo. sup verbo suo nomē. in. l. iurisgentiū. ff. de pac. Et qualit̄ p̄tract^o oriat̄ ex obligatiōibz z obligatiōes ex p̄tractu infra patebit

Capitulum ij.

Contractuum alij

Contractuum alij nominati. alij innomiati. alij magis nominati. Nominati sunt p̄tractus emptiōis. venditiōis. locatiōis. p̄ductionis cōmodati. depositi. mādati. zc. Qui s̄o noīa ti dicunt̄. eo q̄ nunq̄ aliq̄d dictoz vocabuloz alteri suā significatiōz tribuit. Et q̄a nō men ita stricte attributū est illi q̄ alteri contractui accōmodari nō p̄t. vt emptio z venditiō nō p̄nt dici accōmodatū nec econtra. Innomiati p̄tract^o dicunt̄ do vt des. facio vt facias. do vt facias. facio vt des. Ex p̄li p̄mi vt fit in p̄mutatiōe. do tibi domū meā vt des mihi piscinā tuā. Ex p̄li secūdi. p̄mitto tibi facere instrumētū vt scribere decretales. vt tu p̄mittas mihi edificare piscinam. Ex p̄li tertij. do tibi tunicā. vt tu p̄mittas mihi scribere p̄monē. Ex p̄li q̄rti p̄mitto te informatuz artēz vasandi vt des mihi duos florenos renēses. Et iō dicunt̄ i nominati. qz eoz nomia sunt ita vaga q̄ alijs noīatis p̄tractibz p̄nt accōmodari. Cū do vt des. p̄t accōmodari emptiōi z veditiōi Venditor em̄ dat rem z emptor dat p̄cium Itē do vt facias. p̄t accōmodari locatiōi z p̄ductiōi. qz cōductor dat mercedē seu pensiōnē. eo q̄ locator sibi p̄stet licentiā vtendi. Magis innomiati p̄tract^o dicunt̄ pacta. q̄

Exigentia contractuum

ideo magis dicuntur innominati. eo quod eorum nomina accommodari possunt contractibus nominatis et innominatis. quia pactum est a deo nomine generaliter ut omnibus contractibus possit accommodari. quia omnia complectitur que fiunt causa obligationis contrahende vel tollende

Capitulum. iij.

De diffinitione

in his et divisionibus contractuum. restat nunc videre quod et quod exigantur in scriptis et ex quibus consistant. Sed quoniam contractus consistant ex tribus. scilicet personis. rebus. et eorum divisionibus. Et quedam persone se in contractu obligare possunt quedam autem contractum reddunt inutile. Erunt ergo sex divisiones personarum. Prima homines aut masculi sunt. aut femine. aut hermofrodite masculi sunt qui regunt et gignunt. Femine que patiuntur recipiunt et pariunt. Hermofrodite sunt qui habent utrumque sexum. Sed quicumque sexus in eis magis prevaleat et prevaleat denominati one ipsius tribuit. **Alia** divisio personarum alie sunt nate. alie nasciture. Nate sunt que ab utero matris separate sunt et redierunt in luce. Nasciture que concepte adhuc sunt in utero matris. **Tertia** divisio. omnis homo aut liber est. aut servus. Servus est qui nascitur ex ancillis nostris. vel qui capitur a hostium potestate. qui alio modo mancipia dicuntur. quasi manu capta. sed si capiat in guerra duarum civitatum. quia talis per hoc non efficitur servus. si aliam tempore captivitatis fuit liber. **Casus in. l. cum cognatum.** **L. de ingenuis et manumissis.** **Item** servus est qui maior viginti annis ad precium percipiendum vel alio iusto titulo alienatus alicuiusmodi lucri vel conditionis causa non ignarus sue conditionis se vendidit. vel ut precium perciperet. Sunt enim alie multe divisiones suorum. de quibus nihil ad presens. Liberi autem dicuntur nati de liberis parentibus. vel saltem de libera matre. quia liberi sequuntur conditionem matris et non patris. **L. de rei venditione. l. partem.** **Quarta** divisio liberorum. Alii sunt ingenui. alii libertini. Ingenui sunt qui cum nati statim sunt liberi siue nascantur ex duobus ingenuis siue ex duobus libertinis. siue ex uno ingenuo et uno libertino. Unde si quis nascatur ex matre libera et patre servo ingenuus et liber est. Libertini sunt qui ex magna servitute iusta de causa manumissi sunt. ut in scriptis. de liberti. per totum. Et quod modis fiat eorum manumissio. et quod duplex sit statum eorum. habet in scriptis. de liberti. §. ult. **Quinta** divisio per-

sonarum. alie sunt sui iuris. alie alieni iuris. Sui iuris sunt libere persone. patres. matres et famuli seu filii qui facti sunt sui iuris per mortem parentum vel per emancipationem. vel alio legitimo modo. Alieni iuris sunt sui. Item filii familias qui ex iustis nuptiis procreati sunt siue obtineant primum locum filiorum. scilicet quia sunt nati ex viris nostris siue ulteriores. ut nepotes pronepotes. sic ceteri ex masculino sexu descendentes. Item cum omnes homines sint vel fuerint filii. Sic de illis alia divisio. videlicet filiorum alii naturales et legitimi. alii legitimi tantum. alii nec legitimi nec naturales. Legitimi et naturales sunt qui percipiuntur ex legitimo matrimonio. Legitimi tantum sunt adoptivi. Naturales tantum sunt qui nati sunt ex concubina unico et indubitato affectu coeducta. Nec legitimi nec naturales sunt spurii et incestuoso coeuctu nati. **Alia** divisio septima. Omnes persone aut sunt legitime etatis. aut non. Legitima etas est a viginti quatuor annis supra. Et huiusmodi etatis homines dicuntur maiores. Non legitima etas est a viginti quatuor annis infra. Et huiusmodi etatis homines dicuntur minores. Et horum minorum alii dicuntur puberes. alii impuberes. Puberes sunt a viginti quatuor annis supra masculi. femine ab annis. xij. supra. Et hi etiam dicuntur adulti et adolecentes. Impuberes sunt masculi minores. xij. annis. et femine minores. xij. annis. Et vocantur pueri et puellae. Et si patres non habent vocantur pupilli et pupille. **Horum** impuberum alie sunt infantes. et hi sunt a die natiuitatis. masculi et femine usque ad septimum annum. Alie sunt prime infantie. et hi sunt a septimo anno supra. femine ad novem annos et dimidium. masculi usque ad undecimum annum et medium. Abinde vero supra dicuntur masculi usque ad decimum quartum annum. femine usque ad duodecimum annum proxime pubertati. Et hec de personarum divisionibus sufficiant

Capitulum. iij.

Actum est in capi

culo precedenti de personis et eorum divisionibus. restat nunc videre que persone contrahendo se possunt obligare et que non. ut inferius apparebit. Sunt autem quedam ex illis que contractum viciant ratione etatis. ut infans et maior infans. et proxime pubertati. Et puberes quidem ratione aditus. ut filii familias. Et servus quidem ratione morbi. ut mutus. furiosus. et surdus.

Personae obligantium

Quidam ratione delicti. vt pdig^o. hereticus. apostata. z cōmittēs crimē lese maiestatis. & quibz omnibz aliqd p ordinē dicit. Infans em̄ minor septē annis nec ciuilit̄ nec naturaliter obligat̄. nec al̄s sibi obligare pōt. s; maior infante tenet tantū de spōsalicis cōtractibz z non de alio. Proximus pubertati aut̄ habet tuzorē vel nō. Si habet tuzorem z cōtrahit sine ip̄o tuzore. nec ciuilit̄ nec naturaliter obligat̄. Si aut̄ cū ip̄o obligatur licet si decept^o fuerit possit restitui. vt infra patebit de beneficio minorz. Sed si careat tuzore obligatur naturaliter tantū z nō ciuilit̄. Et sola naturalis obligatio de iure ciuili inefficax est ad agendū recte sic ex nudo pacto nō dat actio de iure ciuili. ff. de pac. i. iur. i. gen. §. sed cū nulla. z. l. de pac. l. legē De casibz tamē vbi ex nudo pacto dat actio vide glo. in sti. de act. §. sed in personā. Est z alius casus in. le. ex cōuentione. l. de pact. De iure aut̄ canonico peccāt mortaliter recedentes a pactis alias licitis. extra d̄ pact. ca. i. z. xxij. q. j. predicādum. Sunt tamē duo casus in quibz p̄trahēs nō habens tuzorem ciuilit̄ z naturaliter obligat̄. Primo ex cōtractu quo factus est locupletior. Secūdo si cōtrahēdo dolū cōmisit. quia tūc tenet in solidū. Puber z mascul^o maior. xij. z femina. xij. sed vterq; minor. xvj. annis. siue paterfamilias siue filiusfamilias sit tenetur de omni cōtractu inito cū p̄decessore suo. et ex cōtractu facto cū tuzoris decreto nisi in duobus casibz. Primo cū graue damnū pass^o sit. i. māius dimidio iusti p̄c̄ij. v̄ fraudis cōsiliū intercessit. id est. dolose sit decept^o a tuzore. In illis duobz casibz nō tenet de cōtractu inito cū tuzore De his que gesta sūt cū ip̄o pubere siue adulto distinguit̄ aut̄ quia habuit curatorē vel nō. Si habet nō obligatur sine curatoris auctoritate. S; si non habet obligat̄ ip̄e adult^o ciuilit̄ z naturalit̄. p. l. si curatorē. l. de in integ. resti. minoruz xvj. annis. Verū tamē si decept^o est etiā pro modico d̄ano. i. min^o dimidio iusti p̄c̄ij. dū modo nō sit ita minimū q̄ p̄iudicet maiori rei. vel summe restitutōis in integz b̄nificiū petere potest. vt infra dicit̄ de b̄nificio minorum. S; tū ad h̄ vt minor restituat̄ debz se pbare minorē z deceptū. qz nō eo ip̄so q̄ deceptus est minor itelligit̄. Fallit tū in q̄nq; casibz de quibz minor de inito contractu ab eo nō restituit̄. etiā si pbauerat se deceptum

Prim^o casus est q̄n mutat statū. i. vendēdo se ad p̄ciū vel ad lucrū participandū. Secundus casus si maiori rei vel summe p̄iudicium generet. i. si petit se restitui in minima parte in qua dicit̄ se deceptū. z meli^o est q̄ recipiat damnū in illa minima pte q̄ tot^o contract^o infringeret. Tertio casus si minor cōiure vsus sit. Verbi gr̄a. vt qz adiuir hereditatem locupletē. vel emit seruū necessariū. z postea nocte reperiūt. vel seru^o mortu^o est. Nam nō euētus dampni. s; incōsulta facultas p̄bet restitutōem. vt. l. nō videt̄. l. de in inte. resti. minoruz. xvj. annis. Itē quarto si dolū cōmisit. vt. l. si his. l. si minor maiorē se dixerat. qz deceptis z nō decipientibz iura subueniūt. Quinto si corpuliter iurauit se nō p̄tra ventuz occasione minoris etatis z spōte p̄stitit. vt in auten. sacra. puberuz. l. si aduersus v̄ditionē Itē si iurauit p̄ de um viuū verboten^o nō restituit̄ nisi p̄bet p̄ ar. scrip. inserta. id est. p̄ instrumēta publica facta de die natiuitatis sue. S; si veller p̄bare p̄ testes nō audiret̄. Cōsimilit̄ ingenuum fore. qz sufficēter nō p̄bat p̄ testes. s; p̄ testes z instrumēta. vt dicit̄. l. j. l. de resti. Itē filius subiect^o potestati patris aut̄ auis aut̄ si cū eo vel eis cōtrahit ciuilit̄ nō obligatur. quia iuris interpretatione eadē est p̄sona patris z filij. vt. l. si. l. de impu. z alijs in b̄stitutionibz. nisi de castrens. qz in talitanq; paterfamilias habet. Si tū cū alio quocūq; p̄traxerit naturaliter z ciuilit̄ obligatur. beneficio tamē restitutōis sibi saluo. Hō tamē p̄mittit̄ rez patris obligare sine ip̄o p̄sensu. nec etiā paciscendo patris p̄ditionē potest recipere vel actionē patri cōpetentē tollere sine ip̄o mādato. vt. l. de pac. l. filius. Cōsimilis casus in. l. nō solū. ff. sola. mari. z. l. cū maritū. l. de solu. z libera. Itē aliof casus speciales vbi exigit̄ spēale mandatuz. enumerat glo. in. c. qui ad agendū. de p̄cur. li. vj. Nota seru^o cū d̄no ciuilit̄ nō obligat̄ sed cū extraneo pacisci potest d̄no acq̄redo. quia ex p̄sona d̄ni habet ius stipulandi. alij vero efficaciter non obligat̄ cū pro mortuo reputat̄. sed ei^o ex p̄tractu d̄ns cōuenit̄ de peculio serui. vel de eo quod in rem d̄ni p̄sum est. vel qd̄ in iussu ipsius factū est. Fallit tamē in tribz casibz in quibz d̄ns de peculio serui nō tenetur. Prim^o cū seru^o nō donat̄. Item cū vouet. Itē cū fideiubet extra causam pecuniariā. Itē furiosus vel mēte caprus itē

Contractus inutiles.

furore contrahere non potest. quia contractus non possunt fieri sine consensu. modo ipse expressisse vel tacite consentire non potest. Verūta men si contrahit mente recepta vel habuerit dilucida interualla contractus cum eo inire valet. Mutus surdus et qui huiusmodi morbis naturaliter laborat contrahere non possunt. quia stipulatio habet fieri per interrogationem et responsionem. et his qui stipulant verba interrogantis et e contra audire debent. Prodigus cui bona sunt interdicta non obligatur. Similiter hereticus apostata et committens crimine lese maiestatis non possunt contrahere. quia his personis interdicta est a lege facultas contrahendi. de quibus latius infra de testamentis dicitur. Et licet mulier non sit de predictis octo personis que se obligare non possunt. et licet regulariter se suo nomine obligare possit in fideiussione. tamen per alios non obligatur. sed iuuat beneficio senatusconsultus velleiani. de quo beneficio infra specialiter patebit.

Capitulum v.

De personis

que reddunt contractum inutilem. videndum est de rebus quaz occasione contractus reddunt inutiles. Rerum quedam sunt iure prohibite alienari. quedam vero natura. Iure prohibita est alienatio predij minoris. id est. impuberis et omnium rerum ipsius minoris qui seruando seruari possunt. ut aurum argenti gemmarum et omnium aliarum rerum temporis prolixitate de facili non periturarum nisi ea interueniant que de iuris solennitate in alienatione rei minoris debent interuenire. scilicet ut fiat talis alienatio ob es alienum ut soluat debitum creditori ipsum minorem argentum. vel si usurarum nomine grauaretur. secundo ut fiat auctoritate tutoris. tertio ut interueniat iudicis decretum. quod decretum cum magna et matura deliberatione iudicis debet interponi. Nota tamen quod aliquando predij minoris etiam sine decreto iudicis potest alienari. videlicet quando defunctus ex cuius bonis illud predij puenit ad minorem hoc in vltima voluntate iussit. vel si minor illud a principe impetrauit. Alie vero res que seruando seruari non possunt. ut sunt vestes. carnes. frumentum. vinum. oleum. farina et similia. et animalia supvacua vendi possunt a tutoribus sine iudicis decreto. et hic appellatione predij intelliguntur tam predia urbana quam rustica. Item

prohibita est alienatio filiofamilias rerum que obueniunt filio ex aduenticio peculio. Et dicitur aduenticium peculium quod venit filiofamilias ex successione matris vel alteri sibi coniuncti per lineam maternam vel eius prospera fortuna et non ex substantia patris vel eius contemplatione. quod etiam a filio non potest alienari nisi patre consentiente cum ipsius peculij aduenticij proprietatis sit filij et usufructus patris. Peculium profecticiū dicitur quod obuenit filio ex substantia patris. De castrensi autem peculio potest filiofamilias tam cum patre quam cum quocumque alio contrahere et pacisci. quia filius illius peculij plenus est dominus. et dicitur castrense peculium quod filius acquirit in castro per militiam suam. quasi autem castrense dicitur quasi militare quod acquirit filiofamilias. ut aduocatus. magister. vel medicus. aut ex quacumque sua arte vel officio suo de hoc plene instituitur. per quas personas nobis obligatio acquiritur. Item prohibita est alienatio fundi dotalis inestimati dati in dote. per l. mariti. l. d. fundo dota. quia si existimatur est non dicitur dotalis sed empiricus. Et hic fundus dotalis neque ab uxore neque a viro etiam consentiente vel iurante uxore alienari debet. quia lex prohibet. permittit tamen ipsi alienatio ex necessitate contingente. ut quando mulier dedit et dote portionem fundi qui indiuisus est et iestimatus. et maritus prouocat ad diuisionem a socio fundi. tunc enim et ex necessitate videtur alienare cum prouocatus fuerit. secus cum ipse prouocaret. et ita intelligitur dicta lex mariti. Item alienatio est necessaria quando maritus noluit cauere vicino suo de damno infecto cui dotalis predij minabatur ruinas. et ob hoc vicinus est missus in possessionem. ex. j. z. ij. de cre. Item alienatio fit si mulieri expediat quod fundus conuertatur in pecuniam. ut quia vxor illum vendit pro redimendo viro. filia pro alendo patre. et soror pro alendo fratre laborantibus inopia. Item fit alienatio fundi dotalis quando loco ipsius alium fundum maritus accipit in dote. Item prohibita est alienatio illius rei quam testator in vltima sua voluntate prohibuit alienari et causam expressit. quare noluit alienari. vel si persona apparet occasione cuius prohibita est alienatio. Item prohibita est alienatio rei litigiose. Res de cuius petitione litigium mouet vel questio seu causa inter petitionem et possessorem. Fit autem litigiosa res in continenti oblato libello. et huiusmodi litigiosere per

Contractus inutiles

hibita est alienatio adeo q̄ magne sunt dāti
z recipienti rem litigiosam imposita pene.
Etiā ille qui accepit eam emptiois vl' dona
tionis seu quocūq; alio titulo sine cōtractu.
si quidē sciebat rem litigiosam cogit rē red
dere z nihilomin' priuat' p̄cio. ille vero qui
alienauit p̄ciuz. qd̄ recepit cogit p̄stare fisco
z tantuz de suo. Si autē q̄ accepit ignorauit
rem litigiosam cogit reddere rē restituto si
bi p̄cio a venditore. q̄ vēditor tantundē da
bit emptori de suo z fisco. Emptori tertiam
partē. quia eū decepit. duas em̄ partes da
bit fisco. Et hec pena locū habet etiā in do
natōne rei litigiose. vt facta s̄a estimatōe rei
punit' vterq;. vt dicitur est supra in p̄cio. In
ceteris tamē casibus p̄mittit lex rem litigio
sam alienari. vt causa dotis vel donationis
p̄pter nuptias transactōis vel diuisionis he
reditatis. vt habet in. l. censemus. l. de liti
giosis. Item p̄tor p̄mittit alienationē illius
rei p̄ impensis in funere defuncti p̄ solutiōe
debiti z pro cibarijs familie. vt. ff. de petiti.
here. l. diuus pius rescripsit. in. §. cā auten.
ver. nam funeris gratia. **I**tem nota inutilis
est cōtract' si q̄s suam rem pure stipulet vel
emat. Secus vero si sub cōditione emat. q̄a
in euentu cōditionis valebit emptio. vtpu
ta si emat z res defineret esse sua. qz tunc ad
ueniēte cōditione tenetur rē emere z ei dare
Alio q̄n estimationē rei dare debet. Valet
tamē emptio rei proprie ratione possessiōis
quā emptor nō habet. vel ratione alteri' iu
ris sibi emptori deficientis in sua re. Aliene
tamē rei venditio p̄missa est in p̄iudicium
vendētis nō autē emētis. Sed tantū distin
guo hic de emptione. aut em̄ emptor sciens
alienam rem emit. aut ignorans. si sciens
rem alienā emit itez distinguat. quia aut si
bi fuit cautū de euictiōe aut nō. si nō fuit cau
tum nō potest agere cōtra venditorē. imo p̄
cium datū perdit p̄ legē. si fundū. l. d̄ euic.
Si autē sibi fuit cautū p̄ promissionem. sti
pulatione vallata. tūc tenet venditor empto
ri ad p̄ciū restitutiōem z ad omne id quod p̄
missum erat p̄ stipulationē sine sit duplum
siue triplū. z etiā ad interesse. Si autē igno
rans emit rem alienā z fuit sibi cautū tutus
est. si nō fuit sibi cautū agit contra vendito
rem ad p̄ciū z ad interesse ad duplum siue
triplū aut simplū. p̄t natura cōtract' exigit
p̄. l. nō dubitatur. l. de euict. Casus tamē
est singularis. in. l. vl. §. emptor. l. commu

nia de legatis. vbi quis emit rem alienā eti
am scienter que mandata fuit restitui per fi
deicommissum re tali euicta nihilominus re
cuperabit p̄cium. **I**tem nota rei aliene. phi
bita est obligatio vel impignozatio sine con
sensu illi' cuius est. Et creditor q̄ alienā rez
in pignus accepit nō habet in ea ius pigno
ris vel ypotece. quia debitor in illo pignore
vel alia re aliena debitū p̄stituere nō potest
eo q̄ nemo plus iuris in aliū trāsserre potest
q̄ ip̄e habeat. in regula nemo pl' iuris. d̄ re
gul' iu. li. vj. Dicit autē pignus. p̄rie res mo
bilis que pignore datur creditori z datur eo
possessio illius rei. vbi autē nō trāssit posses
sio in creditorē dicit' ypotecha. **I**tem inutilis
est stipulatio sup rebus que in rerū natura
nō sunt nec fuerūt. vt si quis stipuletur bir
cocerū vel chimerā. Item si quis stipulet
res impossibiles sibi dare. vt lunam. solem.
vel aureos mōtes. **I**tem si quis stipuletur rē
que licet fuerit. tamē modo nō est. vt si quis
stipuletur stichū mortuū nō valet stipula
tio. sed si ipsa p̄cessit mortē. vt quia quis
promisit dare stichū die statuto. sed fuit in
mora postea mortu' est stichius tenetur ad
estimationē stichij eo q̄ fuit in mora. vt si
quis stipuletur rē que nō est sed futura spe
ratur ratione rei valet stipulatio. vt si q̄s sti
puletur futurū partū ancille. vl' futuros fru
ctus. vel si quis emerit iactū rethbis vbi iest
conditio. vt si quid capiatur illud debeat
Item. phibita est alienatio mancipij christi
ani in iudeū. quia non licet iudeū possidere
mancipiū xpiani. **I**tem phibet alienatio rerū
que a cōmercio hominū sunt empte vt sunt
res sacre religiose z sancte. z que deo sūt de
dicatē. vt ec. z liber homo. Sūt nāq; res sa
cre que publice z nō p̄uate p̄ pontifices do
sunt dedicate vt ec. Religiose vero sūt sepul
cra seu loca in q̄ hoīes mortui inferūt. Sa
cte sunt res. vt muri z porte ciuitatis muni
cipioz z castroz adeo q̄ pena capitis impo
nitur violatorib; eaz. vt si aliq̄s aliter igre
diatur ciuitatē vel municipiū q̄ p̄ portas.
Publice res sunt flumina portus maris z eti
am que dedicate sunt p̄plo. vt stagnū stadiū
z se. Est ergo inutilis cōtractus super reb;
p̄dictis. imo emptor qui scit res tales esse z
emit. perdit p̄ciū z rem. Sed ignorans a
venditore sciēte sibi cōparuit tenetur vendi
tor in id qd̄ sua interest se deceptuz nō fuisse

De obligationibus

verū tamen fallit in supfluis vasis ec. que si debitum vrgens imminet vēdi possūt alijs venerabilibus locis vel cōtracta priuatis. Fallit em̄ in libero homine qui vēdi z alie/ nari potest si interueniūt ea que habentur i le. ij. l. de patribz que si. distra. nec est cōtra le. qui filijs. l. que res pig. da. pos. vel non. Letere aut̄ res ec. phibite sunt alienari nisi vrgeat tale debitū qđ ex mobilibz solui non possit. tūc em̄ detur p̄mo in pignore credito ri vt ipe creditor tamdiu teneat eā qđ de fru ctibus z de sorte sibi fuerit satisfactū. vel si n̄ inuenitur qđ rez pignori velit recipe. tunc re ctor domus corā episcopo debet iurare pre sente maiore pte ibidē seruientū vt debituz sit vrgens. z qđ de mobilibz solui nō potest. z hoc facto debet res subhastari z stare vena lis. xx. diebz z p̄ offerenti detur. deinde res debet vendi cuz cōsensu maioris partis ibi seruientū facta mētionē de predictis omni bus solēnitatibus. z hoc fm̄ leges. Scđm iura canonica vero venditio rei immobilis ec. etiā si solū interueniāt iste solēnitates qđ i emphiteoticis z cessionibz hoc modo ē. vt si res valet. x. addatur vndecima pars z inter ueniat episcopi auctoritas z capituli cōsen sus vtili causa assignata si nō inuenit apti/ or modus debet dari emptori vel insolūtū creditori adiecta vndecima pte in p̄cio vni uerse estimatōis rei. no. in. l. sanxim. i. autē. p̄terea. l. de sa. san. ec. Capitulum. vi.

Um usum sit de duobz ex quibz cōtractus cōstat. scz personis z rebus. Restat nunc vi/ dere de obligationibz. Est aut̄ obligatio iu ris vinculū quo necessitate astringimur ali cuius soluende rei vel aliquid dandū vel fa ciendū fm̄ nostre ciuitatis iura. vt instit. de obli. in p̄ncipio. Obligationū alia natural' tantū. alia civilis tantū. alia naturalis et ci uilis simul. Naturalis est que naturalē eq/ tatem cōtinet hac naturali solū obligatiōe se obligat pupillus. primus pubertati sine tutoris auctoritate nō facit locupletior nec dolū committēs. Itē seruus dño z cui libet alteri persone. Item fili' patri in eius pote/ state existēs. z ecōtra. sed talis naturalis ob/ ligatio inefficax est ad agendum. Civil' ob/ ligatio est cum quis solēnitati iuris astri/ ctus est. z talis obligatio ex sola dispositio/ ne legis procedit. vt cum quis cōfessus est

mutuo recepisse decem spe future numera tionis. de quo mutuo scriptura ē facta post biennium tenetur ciuilit̄. licet pecunia nō sit numerata. sed naturalis equitas eum te/ nere nō suadet. vnde licet fm̄ ius ciuile tali/ ter cōfessus sit obligatus. naturalis tñ equi tas non vult vt soluat id quod non recepit. sed quia potest infra bienniū excipere de non numerata pecunia. quaz si non opposuerit tunc vult naturalis equitas qđ sibi impute/ tur z tenetur naturaliter z ciuilit̄. Patet ergo qđ naturalis obligatio per se seu ciuilib' obligatio per se ad agendū est efficax z ieni tabilis. Naturalis z ciuilib' obligatio ē vbi ambo cōcurrunt. scilicet persona que de iu re contrahere potest z dispositio legis. z hec efficax est ad agendum. Obligationū natu/ ralium z ciuiliū simul. alia est ex contractu. alia ex quasi cōtractu. alia ex maleficio. alia ex quasi maleficio. Obligatio ex contractu est que precio contrahitur z que ex ipso pre cio z contractu descendit. vt emptio. venditio. locatio. conductio. donatio. z huiusmo di. Et quasi ex contractu obligatō est. vt cū quis gerit alterius negociū sine ipsi' man/ dato. vt sunt tutor. curator. siue negociorū gestor. z similes persone. Isti em̄ nō cōtra/ xerūt cū illis quorū negocia gesserūt vñ nō tenent̄ ex contractu sed quasi ex contractu. Ex maleficio vt qñ aliquis furtū. rapinā v' iniuriā alicui fecit tenetur ex maleficio. Ex quasi aut̄ maleficio est qñ aliquis directe n̄ deliquit sed quasi. vt qñ ex domo sua quam inhabitat aliquid effusum est vel eiectū. qđ alteri nocuit. vt instit. de oblig. que ex quasi maleficio nascūtur. in p̄ncipio. Cōtrahun/ tur aut̄ obligationes aliquādo re. aliquan/ do verbis. aliqñ litteris. aliqñ cōsensu. Ex re cōtrahit̄ obligatio vt in mutuo cōmodato deposito. similiter z in pignore zc. Ex re igitur mutuata tenet̄ qđ ad similit̄ rē reddēdas. Ex re vero cōmodata deposita vel pignora ta tenetur qđ ad eandē rem restituendam.

Pro euidentiori intellectu obligationū est notandū. qđ rez quedā nullū hñt vsum p̄rie loquēdo sicut pecunie qđ solū sunt mediū re rum qđ vsum hñt vñ pecunie. p̄ hmoi generis p̄cordia inuēte sunt ad supplementū eaz re/ rum qđ p̄ vsum hoīum sunt necessarie. vt vult Aristo. i. poli. z iō pecunia p̄rie nō p̄t vēdi emi v' locari nec p̄duci. p̄t tñ mutuari. spon ni z p̄mutari. Quedā sunt res quarū v' est

De obligationibus

ipsoꝝ cōsumptio. sicut vinū. ceruisia. panis caro. ⁊ sic de alijs. ⁊ tales nō habent locari neq; cōduci. possunt tamē emi. vendi. depōni. pmutari ⁊ mutari. Quedā vero sunt qꝫ vsus potest separari a p̄prietate eaz ip̄is manētib; in esse. vt dom⁹ et alie possessiones. s. equus. vestis ⁊c. ⁊ tales emi possunt vēdi et etiā locari. alia autē supradicta nō p̄nt locari quia ex tali locatione nulla posset p̄cipi vtilitas. In his autē vltimis cū dominium stet penes locantē. vsus autē penes cōductorem licite potest de talib; accipi pensio p̄ locantem. vsus autē penes p̄ductore p̄pter p̄sionē residēbit. Nā in reb; que vsu cōsumunt. si q̄s vellet seorsum cōputare vsum a re. violētaret naturā rei vt si q̄s seorsum vellet vēdere vinuz. ⁊ seorsum vsum vini. vel venderet id qd̄ nō est. vel eandē rem bis venderet qd̄ in reb; quaz vsus a p̄prietate pōt separari non cādit vnde in talib; pōt vtrūq; seorsum p̄cedi vtpota si esset q̄ alteri traderet dominium siue p̄prietatē dom⁹ reseruato sibi vsu ad aliquod tps. vel ecōtra cū quis cōcedit alicui vsum dom⁹ reseruato sibi dominio et p̄prietate dom⁹ licite potest accipere p̄ciū pro vsu domus. vt. ff. ⁊. l. locati. p̄ totū. Verbis cōtrahitur obligatio p̄ interrogationē p̄cedentem ⁊ responsionē immediate sequentē Vñ nisi interrogatio p̄cedat responsionē nō valet obligatio. vtpota si Iohānes ita stipulet a Petropmittente mihi dare centū. vel face re hoc. ⁊ Petrus respōdeat in cōtinenti valet obligatio. Est autē stipulatio firma p̄borum cōceptio qua quis aliquid se facturuz daturū ve promittit alteri. super quo interrogatio dirigitur. ⁊ dicit a stipulon grece. i. firmū latine. vel dicit a stipula. id est. stipite descendēs. Et socius pro socio potest stipulari. filius p̄ patre. seruus p̄ dñō. similiter frater pro fratre. procurator p̄ parte. curator p̄ adulto Litteris cōtrahitur obligatio quādo aliquis misit litteras ex causa mutui recipiendo. x. vel. xx. qui nō recepit s; fec̄ spem future numerationis vnde vigorē illaz litteraz si infra biennium nō exceperit. de nō numerata pecunia lapsō biennio tenet civiliter ⁊ naturaliter. vt supra dictū est. Cōsensu solo cōtrahitur obligatio. vt in societate mandato emp. ⁊ ven. illa em̄ cōsensu solo cōtrahitur. Itē cōtrahitur aliquādo obligatio pure. aliquādo in diē. aliquādo sub cōditione. Pure cōtrahitur obligatio quādo p̄mit

titur aliqd̄ dari nō apposito certo die vt cōditione. vt dicēdo. p̄mitto tibi dare decē ex causa mutui. Unde hec pure debētur. id est in cōtinenti. sed nō ita in cōtinenti q̄ pus nō debeat expectari q̄s diu numerent vel tādiu vt cōmode solui possunt. In diē cōtrahit obligatio. vtpote p̄mitto tibi dare decem hinc ad pasca. vnde facta p̄missione i cōtinenti debitor fact⁹ sum. nō tam potest a me petere nisi adueniente die Sub cōditione sit obligatio. vtpote p̄mitto tibi dare decem si nauis venerit ex alia. vnde licet pendere cōditione nō oriatur obligatio vel actio. ea tamen secuta cōditio est actio. Letex stipulationes inutiles reddunt multis de causis. Aliquā rōe interualli interpositi nisi modicū sit interuallū. vnde certū est q̄ in stipulatione necessaria est interrogatio ⁊ responsio. ita neq; mutus neq; surd⁹ neq; infans stipulationē p̄trahere p̄nt. nec etiā absens qm̄ ambo audire debēt. Itē inutilis est stipulatio rōe dissensus. vt si stipulor vnū ⁊ tu promittis aliud. Itē reddiū inutilis ratiōe p̄ditōis impossibilis. vt si celum digito tenigeris ⁊c. Itē si ex causa turpi descendit vt stipulor sibi sacrilegiū adulteriū vel homicidiū. Itē inutilis est si fiat p̄ metū vel dolū. Itē inutilis est rōe detractōis vel abiectōis. vt si stipulor pure ⁊ tu rñdes sub p̄ditōe. Itē inutilis est rōe apposite p̄sone. vt si stipulor noie illius cui⁹ mandatū nō habeo nisi sit tal' cui subiectus sum. vtpote fili⁹ p̄ri. seru⁹ dñō. ⁊c. Valet em̄ tūc talis stipulatio. ⁊ ex tali acq̄rit p̄tri actio s̄tr ⁊ dñō s; alteri q̄s dicit p̄sone nō pōt q̄s stipulari nisi sua iter sit. vñ si stipulor alteri dare cui dare mea iter sit tenet stipulatio. vt si stipulor dare creditori meo vel p̄curatori vt curatori aut tutori vel similib; p̄sonis. licet ex tali stipulatōe sol⁹ ego agere possim ⁊ nō iste cui stipulat⁹ sum dare. In casu tñ ex mea stipulatōe agit iste cui dare pact⁹ sum. vt si tutor paciscat dare pupillo vel curator furioso vt actor vniuersitati. Itē si p̄curator absens stipulat⁹ est dare dñō tenet. vey licet alteri stipulari vt pacisci nemo possit vt dictū est. si tñ adijc̄ stipulationi pena stipulatio pene valet. vt si q̄s ita stipuletur p̄mittis mihi q̄ dabis B. c. ⁊ si nō dederis ei dabis mihi decē noie pene. Ultima stipulatio pene tenet. licet p̄ncipalis non teneat. Et qñ pena adiecta pactis exigi possit et qñ nō. habet in. c. p̄ri.

De pactis contrahentiū

Capitulum. viij.

De contracti

Contractus dicitur p[ro]hibere et ear[um] diu[er]sio[n]ib[us] restat n[un]c videre d[e] pactis p[ro]hibentib[us] et ip[s]o[rum] diu[er]sio[n]ib[us]. C[on]tractu[m] e[st] p[ro]sentis duoz[um] vel pluriu[m] in idē alteri ab altero pacifcētūz dandū v[el] faciēdū. Antēde g[er] singula p[ro]ba dif[er]entiōis. pact[us] e[st] solo p[ro]sentu p[ro]ficiē i[m]p[er]f. z v[er]e. z h[ab] ad d[omi]nam stipulatōis in q[ua] nō solū p[ro]sent sus s[ed] etiā p[ro]ba necessaria s[un]t. q[ui]z h[ab] fieri p[ro] in terrogatōz z r[ati]ōnē. v[er]e d[omi]nū est. Itē necessariū est vt i[m] pacto sint duo vel p[ro]les q[ui] cōsentiat in idē dandū vel faciēdū. Et sic dif[er]entia a pollicitatōe. q[ui]z pollicitatio sol[us] offerētis e[st] p[ro]missio. vt. l. pactū. ff. de polli. Et i[dem] nō in codē z b[er]n. q[ui]z si ego z tu p[ro]sentiam[us] q[ui]z semp[er]zoni[us] sic lapis nō est pactū. q[ui]z tal[is] p[ro]sent sus nō obligat vnū alteri. nec e[st] de dādo v[el] faciēdo. D[omi]n[us] etiā alteri ab altero. q[ui]z si p[ro]sentia[us] q[ui]z vn[us] nostr[us] det aliqd[am] ritio v[el] q[ui]z titi[us] det vni ex nob[is] nō est pactū. vt. ff. de p[ro]hib. l. stipulatio ista. i. p[ro]n. C[on]tractu[m] stipulari alteri v[el] pacifci q[ui] nō possit nisi eidē obligetur. nō aut obligat regularit[er] aliqd[am] negociū alterius p[ro]mittēdo. D[omi]n[us] aut pactū a pactōe. i. a pace z actu. Nā si pacifcim[us] ex diuers[is] z p[ro]tra[hi]t[is] r[ati]ōz moribus p[ro] multa varia q[ui]z dictamia i[dem] p[ro]sonatē deducimur sniam. vt in. l. j. §. j. ff. e. ti. vel d[omi]n[us] pactū a palmar[um] p[ro]cussio[n]e vt sepe fieri solet. Pactoz[um] multe sunt p[ro]ditōes. de deseruētibus ad p[ro]positū dūtarat dicet. Pactoz[um] q[ui]daz sunt inuicilia. quedā p[ro] vitilia. Vitilia pacta sunt q[ui]z rōe vestiūt. z eoz[um] q[ui]dā rōe p[ro]sonarū. q[ui]dam rōne rez. z q[ui]dā p[ro] iuris ordinē s[un]t. **E**st aut sciendū q[ui]z p[ro]sone q[ui] pactū faciunt oportet q[ui]z tales sint q[ui] se obligare p[ro]nt et res etiā sint tales sup[er] q[ui]bz pactū fieri debet. que a iure nō sint p[ro]hibite z q[ui]z seruet[ur] ordo iuris vt in p[ro]cedēti. c. supra visum e[st] de p[ro]sonis reb[us] z obli. Inuicilia p[ro] sunt pacta que fiūt p[ro]tra leges p[ro]stitutiōes z edita p[ro]toz[um] z in fraudem cōtra leges d[omi]n[us] fieri pactū q[ui] alienat p[ro]diu[er]s minoz[um] sine decreto. vt. l. cū emancipat[us]. z. l. nō solū. z. l. nō est. z. l. z si bis. L. de p[ro]dijs v[el] alijs reb[us] minoz[um] sine decreto alienādis vel nō. Vel q[ui] alienat fund[us] dotalis. vt in. le. j. L. de fundo do. p[ro]tra p[ro]stitutiōz aut fit q[ui] ad uocat[ur] pacifcēt[us] cū cliētulo de quota p[ro]te lit[er] habēda p[ro] suo solario. p. l. si q[ui]s aduocatoz[um] L. de postu. Cōtra edictū p[ro]toz[um] fit vt si sci[at] pactū q[ui] alicui si liceat facere furtū v[el] ho

micidiū sine pena. imo sciēt[er] ei[us] crimen occultans soci[us] efficit criminis z pena p[ro]ncipali puniet. vt. l. j. L. d[omi]n[us] q[ui] latrones l[icet] alioz[um] criminū reos occultat. In fraudē antez fit pactū varijs modis. q[ui]z aut fit fraus de p[ro]sona ad p[ro]sonā. aut de re ad re. aut de cōtractu ad p[ro]tractū aliez. aut de p[ro]tractu ad p[ro]tractū eundē. aut de noie ad nomē. aut de facto ad factū. De p[ro]sona ad p[ro]sonaz fit fraus. v[er]ipote ego tutor vel curator. q[ui]z p[ro]hibeo[rum] aliqd[am] emere de bonis pupilli vel adulti mei durāte tutela vel cura. p. l. iij. ff. re pupilli saluaz fore mō ego nō emo p[ro] me s[ed] p[ro] interpositā p[ro]sonā vt p[ro] vxorē v[el] filiū meū v[el] etiā extraneū noie tū meo. Publice t[ame]n palā z bona fide p[ro]t res pupilli emere. vt. l. cū ip[s]e. L. de p[ro]hē. emp. et v[er]e. z. l. si i[m] emptio[n]e. §. tutor. in glo. ff. e. ti. De re ad re fit fraus. q[ui]z etiā p[ro]hibitiū est mutnare pecuniā filiofamilias. ego pecuniā non mutuo s[ed] aliā re sibi do vt ip[s]a v[er]edita v[er]at pecunia. De p[ro]tractu ad p[ro]ctū aliez fit fraus. v[er]ipote vir z vxor[is] p[ro]stāte i[m]rimonio p[ro]hibentur sibi donare. v[er]i non donāt s[ed] donatōis cā vendūt sibi iuicē. De p[ro]tractu ad p[ro]ctū eundē fit fraus. v[er]ipote cū vt mutnare ticio pecuniā mulier ei[us] vellet fideiubere p[ro] eo. ego p[ro] ecōtra. ne mulier defraudet mutnauit pecuniā mulieri z ticio fideiussorē recepi De nomine ad nomē fit fraus. vt si p[ro]hibet aliqd[am] ne fiat i[m] p[ro]tate alicui[us] terre z ip[s]e fac se eligi nō in p[ro]tate s[ed] in defensorē. cū t[ame]n idē sit solo nomie mutato. De facto ad factū fit fraus. vt v[er]edi di tibi ancillā eo pacto ne p[ro]stiteres eā i[m] lupanari ad faciendū q[ui]stū sui corp[or]is. tu p[ro] in lupanari nō posuisti eā. s[ed] i[m] couponā vel tabernā q[ui] ibi m[is]traret. q[ui]d t[ame]n idē est q[ui]stuz ad effectū Itē nota q[ui]z nō solū p[ro]dict[is] rōib[us] s[ed] etiā alijs q[ui]busdā occult[is] pacta reddūt i[n]iuria Est ei pactū sc[ilicet] i[n]t[er] debitorē z creditorē ne liceat creditori pign[us] distrabere. q[ui]d nō valet. q[ui]z als debitor icitare[us] ad d[omi]n[us] q[ui]ndū. i. ad solutōz[um] denegādā. Sec[un]do si pacifcēt[us] d[omi]n[us] nō re petēdo depositū l[icet] de nō agēdo depositi actiōne. Sill[icet] si q[ui]s pact[us] sit vt ex cā depositi oē piculū p[ro]stet. Nā talia pacta valēt. vt. l. iuris gen. §. si q[ui]s pacifcēt[us]. ff. d[omi]n[us] pac. De pign[us] oblig. notandū q[ui]z si i[n]t[er] creditorē z debitorē iterueniat pactū vt si debitor nō fuerit sol[us]. termino statuto liceat creditori pign[us] distrabere valet. z si q[ui]d vltra illō q[ui]d sibi debet ex pignore accipit t[ame]n id creditori restituere. si p[ro] minus debitor creditori tenet ad supplementū

De pactis

p.l. hypote. cis. **L. de distra. pig.** Si autem tale pactum non interuenit tunc elapso die solutionis dicitur creditor denunciare debitori ut luat pignus. ut no. ex. l. creditor. Et habet in .l. si i hoc. **L. de distra. pigno.** quod si non fecerit tunc elapsis duobus annis iuxta patrie consuetudinem poterit creditor illud distrahere. Item si fiat pactum inter eos. ut si precium termino statuto debitor non soluat pignus sit creditor. non valet. p. c. significare. de pigno. quod si bonos mores. et prohibitu a lege. p. l. j. et vl. **L. de pac. pigno.** et l. commissoria. scilicet si fiat pactum si infra certum tempus precium sit solutum quod tunc iure emptoris creditor possideat rem pignoratam iusto pretio extimanda valet. Nam talis dicitur venditio conditionalis. ff. eod. l. iuris. §. vl. Admittitur tamen tale pactum in contractu venditoris si res vendita emptor termino statuto non soluat res redeat ad venditorem. p. l. q. ea. **L. de pac. inter emp. et ve.** et l. j. eo. t. facit lex si sup. **L. de tras. fac.** Item pactum in quo quis generaliter in se suscipit casus fortuitos non valet et est ratio. ne quis generali vi et bonorum suscipere quod specialiter non esset suscepturus Item pactum de dote utiliori die reddenda non valet. Ratio. quod danosis data est dos et publice utilitati. Item pactum factum ut maritus daret uxori utiliter. id est quod commode facere possit non valet quod si bonos mores. Item pactum factum inter militem et eiusdem aduersarium quod miles possit esse procurator. non valet. quod contrarium publice utilitati. eo quod milites scire debent arma et non iura Item pactum quod quis expresse remittit iuramentum calumnie. non valet. quod publice rei interest ut lites sine omni suspitione procedant. Item pactum factum de precario non reuocando non valet. ¶ Pactorum quoddam sunt vestita quodam nuda Pacta nuda sunt que non continent causam. Inutilis est enim alicuius rei traditio sine causa. Et etiam dicuntur nuda illa que non vestiuntur aliquo infra scriptorum seruitutem. Et sunt nuda pacta non sunt efficacia ad obligandum vel ad agendum licet presint ad defendendum. quod nudum pactum regulariter non parit actionem sed exceptionem. Pacta autem utilia dicuntur vestita sex modis. scilicet re. personis. sensu. coherentia contractu. et interuentu rei De primis quatuor modis dictum est super in. c. vi. ubi dicebatur quod modis contraheret obligatio. De quinto modo hoc est de coherentia contractu est exemplum. vendidisti tibi domum tali pacto ut ego debeam morari in ista domo usque ad annum. Istud ultimum pactum non valeret de se factum quod nudum est sed coherentia illi pacti vestiti. scilicet venditionis in quo positum est

valet et etiam ex eo datur actio. De sexto scilicet re interuentu est exemplum. promisi tibi aliquid dare vel facere. ut tu mihi aliquid dares vel faceres cum ego dederim quod promisi statim vestitum est pactum ex parte mea. et ideo interuenit illi quod dedi es mihi obligatus ad dandum id quod promisi. ¶ Tertia diuisio pactorum. quedam constant in dando. quedam in faciundo. Exemplum primi quod paciscitur dare equum vel aliam rem. Exemplum secundi ut facere domum vel estuarium. Quarta diuisio pactorum. quedam expressa. alia tacita. Expressum est. ut si ueni tibi aliquid dare vel facere. Sed tacitum. ut si aduri domum tuam. et in eadem res meas induci tacite videtur pepigisse tecum cum illata sint obligati tibi pro pensione domus. Item tacitum pactum est. ut si habeas tres debitores qui mihi tenent in. xv. et erat unusquisque in solidum obligatus. vnde si ab uno eorum recepi. v. videtur renunciaisse iuri in solidum et pactum fecisse tacitum non petere ab uno quocumque illorum nisi alia quantitas. l. si creditor. et eo. ti. ¶ Quinta diuisio pactorum. alia gratuita alia non gratuita. Gratuitum ubi nullo dato vel promisso gratis debitum remittitur. Non gratuitum est ubi transactio aliquo dato retento vel quasi promisso. Porrigant autem pacta similitudine transactiones ad illas tamen personas inter quas facta sunt et alijs personis regulariter non presunt. p. l. j. **L. de tras. fac.** Fallit tamen in aduersum infrascriptis casibus. Unum pactum de non petendo factum reo principali prodest fideiussori. nisi in paciscendo pactum sit ne prodest fideiussori. vel nisi fideiussisset animo donandi vel rem suam. In his tribus casibus pactum factum reo non prodest fideiussori. sed contra pactum fideiussori factum de non petendo non prodest reo. p. l. Item in duobus rebus. ff. de pact. quia licet rei intersit a fideiussore non peti. quia fideiussor habiturus erat regressum contra reum. non tamen fideiussoris interest a reo non petenti cum reus contra fideiussorem non habeat regressum nisi fideiussor in rem suam fideiussisset. quia tunc fideiussor pro accipendus est. et tali casu pactum factum reo prodest fideiussori. et pactum fideiussoris in rem suam prodest reo. pactum vero fideiussoris non prodest fideiussori nisi expresse agatur quod presit reo et si de iussori et tunc singulis prodest. Sic pactum unius rei debet prodest alteri. Item pactum factum cum venditore vel donatore prodest emptori. ut si venditor vendidit domum quam ipse non dum solvebat vel soluere propter inducias sibi

De pactis

datas emens eisdē gaudebit inducijs. Itē pactū factū cū filio vel suo pdest patri z do mino. Pactū autē pcuratoris pdest dño et n̄ nocet nisi in tribz casibz. s. si ad h̄ spēale man datū vel si i rem suā pstituitur sit vel generalē dñi bonoz habeat admīstrationē. Dñi autē factū pcuratoris noceat z p̄iudicēz dño habe tur in. l. si pcurator. *L. de pcur. z. c. j. vt lit. nō p̄esta. in glo. sup. h̄bo. p̄pter. in. c. cū olim. de causa possessionis z p̄prietatis. Itē pactum tutoris z curatoris pdest pupillo vel adulto z nō nocet si bona fide fiat z nō aio calūniā di vel defraudādā.*

Capitulum. viij.

Hinc uidentū est

de penis pacto appositis. Sciendū pena pacto apposita aliqñ cōmittit aliqñ nō. Si em̄ p̄uentio incipit a p̄ditōe. vt p̄tē si stichii nō dederō decē dabo noie pene. hic pena cōmittit cū certū est p̄uentuz dari nō posse. Si vero incipit a p̄cedētī p̄ctōe. vt p̄tē p̄mittō stichii dare. alioquin pene noie decē dabo. Et si tūc p̄cedēs p̄ctio fecerit obligationē. vt si sit pactū vesti tū cōmittit pena. et q̄ stichii dare potuit z n̄ fecit. aut p̄cedens p̄ctio nō est obligatio nō cōmittit pena. nisi demū lite p̄testata sup eo qd̄ in pacto deductū est. Et diligētē aduer tendū q̄ in p̄tractu stricti iuris pactū coherens informat z vestit. p. l. lecta. ff. si certum petat. Et sic ratioe informatōis agit ex sti pulatu ad id sup quo nō fuit interposita sti pulatio. Et agit tū ad p̄tēta in stipulatio ne q̄ etiā deducta i pactū. z sic est casus spe cialis in quo stipulatio excedit p̄rios termi nos siue suā p̄prietatē naturā p. l. petēs. ex sti pulatione. *L. de pac. licet alias regulare sit q̄ quodcūq̄ in stipulatioe obmissum sit pro omisso habeat. scz q̄ nō agat ad id qd̄ dedu ctum est in nudū pactū. vt. l. ita stipulat. ff. de ver. obli. Similit̄ coherēs p̄tractui bo ne fidei. p. l. in bone fidei. *L. de pac. Simi liter coherētia stipulatiois vestit p̄ actū. eo. ti. l. si pactū. Similiter traditōe. eo. ti. in. l. legem. Et nō refert an pactū p̄cedat vel seq̄ tur dñi modo in cōtinenti apponat. facit lex iurisgen. §. q̄nimo. ff. eo. ti. Notandū con sequēter q̄ pacta quedā fiūt fm̄ leges. q̄daz fiūt p̄ter leges. z aliqua p̄tra leges. Scdm̄ leges fit puta qñ p̄mittit aliqd̄ dari vl̄ fieri fm̄ q̄ lex p̄mittit. modo si est pena p̄missa p̄**

peti aut res vel pena. id est. alterū eoz solū nisi sit dictū q̄ pena soluta vel nō ratuz ma neat pactū. quia tūc vtrūq̄ potest peti. *L. a sus in. l. cū proponas. *L. de transac. Itē pa ctum sit p̄ter leges. scz quādo pacto aliqd̄ p̄ mittit qd̄ directe a lege expresse nō phibetur vtputa p̄mittō factū alienū z si nō fiat id p̄ mitto penā vel pacifcor̄ alterz alteri dari z si nō decur stipulor̄ penam. tūc licet nō valeat factū p̄ncipale. quia factū alienū p̄mittere nō possum. nec etiā alteri pacifci. valet tam̄ pene p̄missio. Item pactū sit cōtra leges cum p̄mittit aliqd̄ qd̄ lege expresse prohibet scz res sacra vel religiosa. z tūc neutrum va let neq̄ p̄ncipale neq̄ pene p̄missio. Item aut pena adijcitur quātitati aut speciei aut facto. si adijcitur quātitati. vt p̄mittō dare decem sub pena dupli. tūc ipsa pena quan tacūq̄ z qualitercūq̄ sit reducitur ad legitī mū modū vsuraz sortis. p̄missio. Et h̄ iō. q̄a ex quantitate pecunie solet fenus cōmitti. d̄ hoc p̄ Inno. in. c. suam. de penis. si h̄o adij citur speciei. vt p̄mittō dare equū. vel aliam rem. stichii vel ticiū sub pena decē librarū. illa pena erigit. z itez pena tota erigitur. de hoc p̄ Bar. in. l. lucius. ff. de actio. emptio. z ven. Cōsequenter notādum q̄ recte sicut in iuramētis ita z in pactionibz intelligunt̄ cōditioes generales. s. si deus voluerit. si res in eodē statu p̄manserit. si mihi seruabit si des zc. de quibz p̄ditionibz per docto. z glo. in. c. quēadmodū. de iureiuran. Itē si quis iurauit se solutuz spe future numerationis intelligitur cōditio si pecunia fuerit nume rata. Casus in. l. indubitati. *L. de nō nume rata pecunia. Itē dabo centū si p̄traxer̄ me cum matrimoniu. Intelligit̄ conditio secu tis nuptijs. ff. de iure do. l. promittēdo. Et generaliter in omnibz iuramētis p̄missorū generales p̄ditiones intelligunt̄. In asser torijs vero iuramētis nulla subintelligitur. Speciales autē p̄ditiones nunq̄ subintelli gunt̄. sed oportet q̄ expresse ponant̄. vt dic̄ Bern. in. c. tua nos. de iureiurando. Notandū q̄ multa possum facere spōte ad que nō possum me pacto astringere. Nam spon te possum mihi aliq̄ heredē instituere. nō tamen ad hoc pacto me astringere. Casus i l. pactum q̄ dotali. *L. de pac. s̄lt̄ in. l. stipu latio hoc mō p̄cepta. ff. de ver. obli. Itēz ea q̄ ob reuerentiā alicui p̄mittit̄ nō obligat̄ p̄mittētē. Casus in. l. j. §. onerāde. ff. quarū****

De beneficijs

rez actio nō datur. z ibi p Bar. Sic etiā tē
poralis p̄statio nō vestit p̄ventionē nudam.
p. l. si certis annis. L. de pactis Et nō refert
an talis p̄statio fuerit facta sciēter vel igno-
ranter q̄ ad necessitatē in postez solvendi. se-
cus q̄ ad effectū repetitōis. i. si sciēter solui t̄
debitū repetere nō possum. p. l. j. ff. de cōdit.
indebi. Distinguentū tū est in h̄ casu qñ q̄s
agit p̄ illo qd̄ sibi cōsuevit solui aliqt̄ annis
aut actor q̄ agit p̄tra illū q̄ cessat solvere pre-
stationē innitit̄ soli t̄pi. aut alteri cause si so-
li t̄pi succumbit. i. pdit causam. qz t̄ps nō est
modus obligatōis tollēde v̄l inducēde. p. l.
obligationū fere. §. placet. ff. de actio. z obli-
ga. Aut nō solū allegat t̄ps sed aliā causam
aut tal̄ cā est sufficiens ad agendū v̄l nō. si se-
cundū allegat nudū pactum vel p̄missionē
z itez succūbit p̄ dictā legem Si certis an-
nis. aut actor p̄tendit causam sufficientē. vt
stipulatōis z venditōis emptionis aut alte-
rius tituli. z actor obtinebit si pbauerit solu-
tionē sibi factā ad plures annos licet nō p̄-
bauerit causam efficacē. quia p̄sumit q̄ reul
nō soluerit sine causa legitima. qz nemo p̄su-
mitur rē suam iactare. p. l. cū de indebito. ff.
de pbat. Item pbat p̄ glo. c. si. xvij. q. ij. vbi
d̄z q̄ allegata p̄suetudine alicui⁹ aliqd̄ sol-
uendi cū causa z p̄statione illi⁹ solutiōis in-
ducit obligatō. ad idē facit. c. puenit. de cen.
vbi d̄z in fine. oportet q̄ppe vt oīs cēsus ad
qd̄ z qñ p̄solui debeat p̄sciat. Cōclusiue te-
nent doctores q̄ p̄missa vera sunt. de capi-
tulo puenit. qñ p̄ tantū t̄ps solutū sit quod
sufficit ad p̄scriptionē. z nō fuit in possessio-
ne recipiēdi h̄mōi solutiōem vi precarie aut
clam **I**tem nemo alienū factū p̄mittēs ob-
ligat. vñ q̄ p̄mittit p̄ aliquo nō tenet ad aliō
nisi q̄ det operā quā potest q̄ ille faciat qd̄ p̄-
mittit. p. l. stipulatio ista. ff. de s̄. obli. nisi q̄s
p̄mittat se effectuz curatur ve vt p̄missum
fiat insti. de inuti. stipu. §. si q̄s aliū daturū.
Item si q̄s p̄misit insulā facere ad certū tē-
pus sub certa pena z tantū t̄ps iā trāsinit q̄
modo infra t̄ps statutū fieri nō poterit. licz
totū t̄ps nō trāsierit. possum tū agere cōtra
tales p̄inde ac si totū t̄ps trāsierit p. l. h̄ iure
ff. de ver. obli. Itē si aliquis p̄mittit genera-
liter hoc modo. quodcūqz postulaueris da-
bo. in tali excipiunt oīa illicita z p̄iudicialia
z etiā ea que in generali p̄tractu nō veniunt
scz q̄ q̄s sp̄cialiter noiata nō dedisset. Casus
in. l. j. L. q̄ res pigno. obli. poss. vel nō.

Defensionū seu be-
neficiōz quedā in fauorē. quedā in
odiu introducte sunt. vñ p̄tigit q̄
p̄sonē quibz innēte sunt p̄ eas iuuant ne te-
neant de obligatōibz quas fecerūt. Et licet
vez sit regularit̄ licitū esse his p̄ se introdu-
ctis renūciari. l. si q̄s in scribēdo. L. d̄ pac.
sunt ex eis tū quedā b̄nficia quibz renūcia-
re non possum⁹. z renūciatōne facta nō im-
pedit quo min⁹ h̄mōi b̄nficia z defensionē
opponi p̄nt. Aliquetū sunt q̄bz q̄s renūcia-
re potest z renūciatōne facta tenet. z illa p̄so-
na que aū renūciationē p̄ ip̄a b̄nficia iuuat
batur renūciatione facta ampli⁹ nō iuuat.
Alique sunt defensionē q̄bz q̄ ad qd̄ q̄s renū-
ciare potest z q̄ ad qd̄ nō. Itē de singul̄ est
videndū. z primo de illis quibz renūciare nō
potest

Beneficiū macedo-
nianū senatuscōsulū cōpetit filio
familias q̄ pecuniā accepit mutuo
sine volūtate tacita vel expressa patris. Et
nota licet appellatōe pecunie largo mō sum-
pte cōtineat qd̄ qd̄ numero pōdere vel mēsu-
ra cōtineat. capit tū hic stricte solū p̄ pecunia
filiofamilias mutuata. vt dictū est. z sic in-
uatur. si tū fili⁹ recepit qd̄ cōsistit in pōdere
vel mēsurā tenebit nisi fraus adhibita sit a
creditorē. vt qz dedit filiofamilias frumen-
tum vel oleū vt bis distractis vtret p̄ pecu-
nia. vt supra dictū est in. c. p̄ri. vbi dicebat. i.
fraudē aut sit pactū varijs modis z nō solū
cōpetit ei interim dū est in potestate patris
vez etiā postq̄ fact⁹ est sui iuris z etiā cōpe-
tit heredi filijfamilias z ei⁹ fideiussori. p. l. s̄
z si p̄. §. nō solū. ff. ad macedo. Et introdu-
ctū est in odiū generatorū. z huic b̄nficio re-
nūciare nō potest. vñ post sn̄iam datur ecce-
ptio ex eo. ff. ad macedo. l. j. z dicta. l. si pater. §.
nō solū. naturalis tū obligatio manet. vt in
. l. si inlian⁹. §. quāqz. e. ti. Nota tū q̄ in ca-
sibz sequētibz exceptō b̄nficij macedonij nō
habet effectū. Primo si filiusfamilias p̄ mē-
daciū dixit se patrēfamilias. vt in. l. zeno-
dorus. in glo. z in. l. j. L. ad senatuscō. mace-
do. Secdo si credebatur fili⁹ fore paterfamili-
as. qz fungebat publicis muneribz. vt dicta
. l. senodari⁹ Tertio si filiusfamilias a pupil-
lo recepit mutuū nō interueniēte ip̄i⁹ tutoris
curatoris auctoritate. Quarto si mutuan-

De beneficijs

pecuniā in utilitatē patris fuerit. vñ cū illa pecunia fecit qđ pater esset factur⁹. vt dotā do filiā vel sorore. p. l. filiūsa. ff. e. ti. Quāto si recepit pecuniā causa legatōnis vñ studij vt in. l. macedoniani. L. e. ti. Sexto si pater ratū habet vñ p̄sentit postea qñ in utuū accēpit fili⁹ vel p̄ns fuit z nō dicit. vt. l. si filius fa. eo. ti. Itē si filiūfamilias fact⁹ paterfamilias soluit p̄te debiti cessat bñficiū macedonianū. p. l. s. iulian⁹. §. si. ff. e. ti. Itē cessat illud bñficiū si fili⁹ habet peculū vñ ad qñtitatē peculij. i. pecunie mutuo recepte. glo. in. l. dicta. Zenodor⁹ ponit plures casus de eodē. Itē qđ dictū est de filiofamilias: dicē dum est de nepotib⁹. p. l. filiū habeo. ff. eo. ti. Et idē tenet Salicet⁹ in. l. si fili⁹. e. ti. illud tñ vñ est de nepotib⁹ qñ agit d̄ fauore ip̄oz vel patrū suoz casus in. l. liberor⁹. §. s. z pa pinian⁹. ff. de ver. sig. Sec⁹ cū agit de odio ip̄oz. vt in causis penar⁹ vel dēnationū nam tali casu appellatiōe filioz nō intelligūtur nepotes

Beneficiū restituti

bonis cōpetit minorib⁹ toto tpe minoris erat⁹ etiā eo finito infra quadriennij p̄tinuū. s. si i minori etate decepti fuerint eoz facilitate z aduersarij calliditate. Notandū minorēnis multis modis pōt intelligi. Primo qđ minor est. xiiij. annis. vt i ca. in p̄ntia. de p̄ba. §. p̄terea. Secūdo a discretione vsqz ad septēniū. L. de iure delib. le. si. si infanti. Tertio qđ ad matrimonij cōtrahendū vsqz ad. xiiij. annū mascul⁹. et ad. xij. annū femina. Quarto qđ ad testamēti factiōne vsqz ad. xiiij. annū. xvj. q. j. admonere z. c. se. Quinto quo ad restitutiōem vsqz ad. xxv. annū. ff. e. ti. p. totū. Hodo ad p̄posituz minorib⁹ etate damnis subuenire nō i rebo p̄peris seu p̄pere gestis nocere p̄suevit. L. de p̄cu. l. nō eo min⁹. Errātib⁹ em̄ z nō fallētib⁹ publica iura subueniūt. vñ si minor qđ nūc se maiorē asseuerat fallaciter maior⁹ etatis mēdacio aliquē decepit in integrū restitui nō debet. L. si minor maiorē se dixerit. l. si is qđ. Itē si minor. xxv. annis renūciat bñficio ecclesiastico nō restituet si illud bñficiū est alteri collatū. qz qđ bñficiū est legitime ad epruz nō potest illo sine culpa p̄uari. Sed si minor obmisit aliquā p̄batiōem necessariam vñ alias cap⁹ est in iudicio potest petere in integrū restitutiōem. vt in. c. ex pte. d̄ resti.

spoli. p. Bern. Itē si minor facit qđ diligētissimus fecisset nō restituet. vt si de cōsensu suoz amicoz adiuit hereditatē quam putabat fore multū pingue licz nō inueniat opulētā. qz tali casu vñ iure cōmuni. casus in le. nō videt. L. de in inte. restit. minor. xxv. annis. Itē minor in iudicio legitimā p̄sonā stādī nō habet. L. qđ legiti. p̄so. p. totū. Ideo si agit z snia p̄tra eū lata est habebit bñficiū restitutiōis. p. eo aut lata tenet. in dicta. l. nō eo min⁹. Itē minor. xxv. annis agere potest sine tutore z curatore. vt in illis casibus i qđ bus minor censet maior. vt si iudex p̄ fraudem tutoris absoluit reū a iudicio pōt p̄uenire tutore. ita qđ necesse est ip̄m p̄mo p̄ueniri. z h̄ casu restituit minor etiā si p̄tumax fuerit. vt. ff. de minorib⁹. xxv. annis. l. in indoz. **Hec** Johannes. lxxxvij. vis. irreligiosam. Itē minor potest causam matrimoniale p̄ se agere vel p̄ pcuratorē. p. c. ex pte. de restit. spoli. Itē censet maior in voto. xx. q. ij. ca. j. vbi d̄z qđ firma erit p̄fessio p̄ginitatis ex quo adultā esse cepit z que solet apra nuptijs deputari. Itē qñ minor mortē patris exequit. xv. q. ij. de crimine. Itē qñ agit ex testamēto p̄ris Itē qñ agit de recupanda possessione. L. qđ legi. p̄so. l. vlti. Itē qñ de thoro violato agitur. ff. de adul. si marit⁹. z. le. iure mariti. L. eo. ti. Itē qñ agit de libero hoīe exhibendo. imo tali casu pupill⁹ admittit. ff. de libe. ho. exhibi. l. ij. Itē qñ impetrat veniā etatis. et qđ liter impetret z corā quo z qua etate. habet L. de his qđ veni. eta. impe. l. ij. Itē qñ agit negociā alteri. licet em̄ agere p̄ se non possz pōt tñ p̄ alijs agere si saltē hz mādātū. ff. d̄ p̄cu. l. filiūsa. Ad iudicia aut pcurator nō p̄ esse nisi. xxv. annoz. p. c. qđ generalit. de p̄cura. li. vi.

Beneficiuz ne quis

damnet nisi inquātū facere pōt et nō vltra. i. habita rōe ne egeat com petit marito z ei⁹ heredib⁹ z filijs omnibus vtriusqz sex⁹ z ei⁹ patri qñ puenit ab vxore. z cōpetit patri vxoris qñ vxor puenitur a viro hinc inde p̄dote z donatōe. Itē patrono qñ puenit a liberto. Itē cōpetit socio qñ cōuenitur a socio. Itē puenit patri qñ puenit a filio vel filia. z huic bñficio renūciari non potest. Sciendū qđ plerūqz p̄tingit que cedere bonis. z ille tūc qđ sic cessit bonis solū modo damnatur in quantum facere potest.

De beneficijs

Item postea ueniri potest si tantum adquisierit quo propter possit moueri. s. tñ fraudandus non est alimentis quotidianis. nec etiam debet detru- di in carcerem. ff. de cel. bo. li. iij. l. q. bonis. z. l. si debitor. Et talis cessio bonorum obligati- onem debiti non tollit s. inefficax est talis ob- ligatio propter debitoris inopiam. sed prodest ut non detruat in carcerem cedens. ut in dicta. l. q. bonis. Et q. bonis cedit ante agnoscat de- bitum vel antequam condemnatur vel in iure sitit ad- debitum audiri non debet. ff. de cess. bo. l. pñt. Et habet in glo. ibidem. sup. p. bo. non debet. Quod cedens bonis debet bona indicare. allegat p. argu- mento. l. si. l. de iure delib. Item habet in glo- sa ibi. q. oib. bonis cedere debet ut etiam unum de- narium non retineat. licet in post questis bonis secus fit. ut in dicta. l. q. bonis. Si tñ talis su- stinuisse pena corporalis p. debito tunc non tene- tur de post questis soluere. ut. xij. q. vi. si res Item bona cedentis debet uideri non occupari p. pria autoritate creditum s. bñ iudicis. ut. ff. e. ti. l. legis iulie De cessione tali habet p. cano- nistas in. c. hedard. de solut.

Beneficiuz ne liber

homo ob es alienum obliget huic benefi- cio non poterit renunciari. q. h. renun- ciatio est danosa z. contraria libertati. Qui enim liber homo cogit fuisse p. debito pena est ut p. dat debitum. Secundo tantum dabit pa- rētib. illi. bonis que in fuitute reduxit. Ter- tio puniet pena corporali. ut dicit Salicet. cir- ca legē. ob es alienum. l. d. obli. z. act. fac. lex q. filios. l. q. res pig. obli. pos. v. l. non. Item Jo. an. dicit. q. libri alicui studētis ad p. tinnu- um usum ipsius defuētis non obliget ob es alienum. Item nec salaria aduocatorum vel mili- tum a publico ipsis debita. ut no. Salicet. in le. ne quis de corpore. l. de aduo. diuer. iudi.

Beneficiū fori quod cō- petit forē si cuius dicit q. ipse sub suo iudi- ce debebat ueniri. q. actor debet sequi fori dei. de fo. cope. si clericus. z. c. cū sit generale. l. de iuris dic. om. in. l. ij. ff. d. alie. iudi. mu. cau. fac. l. j. in pñ. non autē ecōtra nisi in quibusdā casibus ut statim infra dicitur Et huic beneficio seu privilegio pacto non renunciatur s. ad h. q. reus alibi possit q. i foro suo ueni- ri p. mittat solutōez facere vbicūq. fuerit pe- tita ab eo. q. tunc ibi tenet solutiōem facere ubi uenit. Rō. q. privilegio fori a pñcipe v.

lege indulto z. oī iure introducto in eis fauo- rem in ptractibus potest renunciari. ut. l. si quis in cō- scribēdo. l. de pactis. In his casibus sequentibus actor non sequitur fori rei. Et ponit. v. q. iij. p. Jo. glo. decre. pñs. l. tractat. crimēq. reus religioq. Vir rō similis v. puocat atq. re- sat. Excellit in suū v. si pñsentit vterq. Regle- ctor iudex feodari atq. scholaris. Notandum cū clericus habet cām aduersus alium clericum ueniat ipm corā epō p. prio. s. ipsi rei vel de- pñsilio ipsi epī alium iudicēz vtraq. ps eligat ecclesiasticū tñ. e. ti. c. j. ar. p. c. cū R. d. off. dele. Ubi dicit q. actor debet eligere non vtraq. pñ So. illa decretal. intelligit fm Bern. q. n. al- tera ps est absens. v. cū non vult p. cordare re- us. z. ita obseruat in curia

Beneficiū seu priuilegiū

legiū fori quod cōpetit clericis. d. q. licet clericus de iure cōi subiectus sit iudici seculari. p. privilegium tñ potest declinare z. dice- re q. velit solu corā suo epō rñdere: aut alio cōpetenti z. huic bñificio de iure canonico z. etiam civili non renūciat. q. introductū est i fa- uore totius cleri z. non alicui singulari clericis. Nā privilegio fori a pñcipe vel le. indulto p. in ptractibus renunciari. ut dictū ē. imo iudex admittēs exceptiōem fori non admittendā fa- cilitate suā. ut patet i alle. l. si quis i pñscribēdo. Et sicut iudex male iudicās facit licet suā. sic etiam arbit. z. arbitrator. s. non tenet d. estimati- one litis nisi d. dolo z. lata culpa. dūm sal- tem fuerint electi de pñsilio pñsensu. fac. l. j. d. f. ff. si mēfor saluum moduz dixerit. Idē videt de pñsultore. ut. l. j. de discusso. l. li. r. nā cui libet i sua arte expto credendū est. ff. d. vetre inspiciēdo. l. j. z. c. cā matrimonij. d. p. bar. in glo. Notandum ad h. q. clericus possit progare iurisdictionem n. sui iudicis fm panormita. in. c. significasti. de fo. cō. Primo requirit eius pñsensu. q. inuit iudicari non potest. Secundo si pñsentiat ex certa scia non perroze. ut i glo. l. di- cti. c. fac. lex si. l. d. p. di. inde. Tertio q. non fi- at progatio mer. cā. ut. l. ij. in pñ. ff. de iudic. Quarto q. iudex i quē pñsentiat sit ecclesiasticus de hoc in. c. si diligenti. de fo. cope. Quinto ut talis alias pñsit iurisdictioni. q. fundamentuz progatiōis est iurisdictioni. Igitur in iudicē non habentē iurisdictionē non potest fieri progatio. q. non entis non sunt q. litates. ut. l. e. q. in puin- cia. ff. si cer. peta. Sexto q. tal sit iudex ordi- nari. q. nemo potest progare iurisdictionem non

De beneficijs

sui iudicis delegati etiā cū consensu epi. qz iu-
der delegat^r vigore rescripti hz iurisdictionis
limitatā z restrictā. Septimo qz fiat cū con-
sensu sui epi. Octavo qz progās n̄ peiteat re-
integra. qz cū res ē integra p̄nē ē loc^r als n̄
vt in. c. j. de iudi. Nono qz sit tal^r cā q̄ recipi-
at progationē illi^r iudicis. qz laic^r qualēcū-
qz iurisdictionē habeat nō progat in spūali-
bus causis. de h̄ p̄ Jo. an. in cle. dudū. de se-
pul. in glo. sup̄ vbo spēali. Itēz laic^r trahēs
clericū iurisdictionē ad iudicē secularē pdere debet
cām z iudex secularis p̄nat iurisdictionē p̄ au-
ten. statum^r. L. de epi. z cle. Itē qd si cleri-
cus trahit clericū ad secularē. Rñdet. debet
excōicari nō bñficiat^r. bñficiat^r p̄o bñficio
z offi. suis puari. r. q. j. inolita

Exceptio nō nume-
rate pecunie date vl tradite rei ali-
qñ cōpetit infra duos ānos. aliqñ
infra. xxx. dies. aliqñ infra annū. aliqñ infra
tres mēses. Ecce enī debitor q̄ p̄fitef se mu-
tuo pecuniā recepisse quā i vitate n̄ recepit
pōt opponere exceptionē nō numerate pecu-
nie infra duos annos a die p̄fessionis facte
Creditor p̄o q̄ p̄fessus ē sub spe future nūe-
ratiōis creditū suū recepisse a d̄bitore hz ex-
ceptionē nō solute pecunie infra. xxx. dies. p̄
legē in p̄tractibz. §. illo. L. d̄ nō nume. pecu.
Itē marit^r q̄ p̄fessus est sub spe future nūe-
ratiōis se dotē recepisse. hz exceptiōz nō nu-
merate dotis q̄ opponēda est infra annuz p̄
solutū matrimoniū. z h̄ si matrimoniu^r du-
rat min^r duobz ānis. z ē opponēda infra tres
mēses si matrimoniu^r durauerit p̄ duobz
annis s; min^r decimo. Predicti exceptiōibz
nō pōt renunciari. z renunciatio si facta est nō
impedit q̄ min^r infra dicta tpa opponi possit
verūtānē in h̄ pdest renunciatio. qz si nō esset
facta renunciatio deberet p̄bari aduersarius
defendēti pecuniā ipam soluisse. z ita pdest
renunciatio tal^r. qz uertit on^r p̄badi in renū-
ciantē. vt no. in rubri. ne fideiussorē vl mā-
datores doriū denf. L. cū suis legibz q̄ phi-
bem fideiussorē dari p̄ dote restituēda i enē-
tum restituēde dor^r Cū licz qdā sciāt z faci-
ant h̄mōi fideiussionē renūciātes p̄dicto ru-
bro cū suis legibz. ipa tñ renūciatio de iure
nō valet. qz talē fideiussorē dari p̄ dote resti-
tuēda p̄hibet a lege. mō id qd sit i legē etiaz
si iurātū sit p̄ nō facto habet. p. l. nō dubiuz
L. de legibz. Rō aut leg^r secūde p̄dicti rubri

elicif ex ei^r p̄bis cū dic. si em̄ credēda eē mi-
lier sese suāz dotē parti mariti existimauit.
quare fideiussor vl ali^r intercessor erigitur
Nota tñ fauorē magnū fore mulier^r p̄ dote
recupānda. vt in. c. ex l̄ris. d̄ pigno. vñ muli-
eres p̄ oibz creditoribz p̄ recupānda dote p̄-
uilegia s̄ p̄sonales actōes sūte p̄ re alia h̄nt.
vt. L. q̄ potiores i pignore habeant. l. assidu-
is. Talē etiā fauorē mulier etiā in suis here-
des trāsmittit. S; tñ p̄uilegiū h̄mōi muli-
er nō habz in donatōe. p̄ nuptias si pacta ē
de lucrāda donatōe. qz tali casu nō p̄fertur
alijs creditoribz. qz in dāno vitādo eis suc-
currit. nō aut in lucro captādo recte sicut i
lucris ignorātia iuris mulieri nō pdest. vt i
le. iuris ignorātia. L. q̄ admitt. ad bo. poss.
pos. z infra qd tps. Itē p̄pter maleficiū viri
vroz nō p̄dit dotē excepto crimine lese maie-
statis. vt dic̄ autētica. Bona dānatoz. L. d̄
bo. p̄scrip. z dāna. nec etiā p̄pter crimē heres-
nisi tpe p̄tract^r m̄rimoniū vroz sciuerit virū
hereticū. casus in. c. decreuit. de here. lib. vj.
Itē nec p̄pter maleficiū patris. L. sol. m̄ri. l.
ij. Nā vult ius fisci teneri ad dotē vt ibidēz
in glo. z. ff. sol. matri. l. si marito. in p̄n. z. L.
de bo. p̄scrip. l. si vt p̄ponis. Itē in. l. sac. L. i
quibz causis pign^r tacite p̄trahit habet cas^r
singularis qz etiā patrimoniū vrozis tacite
obligatū est p̄ debito mariti i cā p̄mipularij
licet alias regulare sit bona vroz^r p̄ debito
mariti obligari n̄ debere. vt. L. ne vt. p̄ ma.
p̄ totū. Itē p̄uilegiū dot^r est qz oīa bona ma-
riti sunt tacite obligata p̄ dote vroz^r. vñd si
aliqz possidet hereditatē mariti tenet rñde-
re mulieri p̄ dote. vt in. c. ex l̄ris. de pig. Eti-
am extēdit h̄ ad parafernalia. qz sicut bona
mariti obligata sunt vroz^r p̄ dote. ita z p̄ pa-
rafernalia. Nota si mulier aliq̄ ex instā cau-
sa sepata fuerit a viro tota dos d; sibi reddi
habita rōe ne egeat. vt si aliq̄ impedimētū
fuerit inter eos. vtp̄ta affinitatis vel p̄san-
guinitatis aut aliq̄ tale qd ignorarunt Et
tūc oīa empta vel cōparata de bonis viri et
mulieris debēt diuidi inter eos si hoc p̄stat
alias p̄sumēt de bonis viri empta. ff. d̄ do-
na. inter virz z vroz. l. q̄ntus. muci^r. z. c. j. ij.
z. iij. in tertū ad glo. extra eo. ti. Si aut con-
trahētes sciētes impedimentū contraxerint
solutū matrimonio vterqz p̄dit qd alteri de-
dit z fisco applicat nisi errore vel etate excu-
sent. L. de incest. nup. l. q̄ tra hoc fac. ca. ij.
q̄ filij sinele. imo de iure canonico scienter

De beneficijs

contrahentes prohibiti in gradu sunt excomunicati ipso iure. vt in cle. vnica. de p'san. 7. 7. affini. Considerandum tñ si mulier ita reuocauerit dotem. nō tamen potest eam alienare cōstante matrimonio. sed necesse habet eā seruare ad vsum mariti 7. filioꝝ. facit. l. vbi. l. de iure dot.

Inc de beneficijs

Nis videam⁹ quibus q̄s renunciare pōt. 7. quoz renunciatio impedit ne ampl⁹ opponi possint. Est em̄ quoddā bñficiū qd̄ vocat noua p̄stitutio de pluribus reis debēdi. a res rei 7. nō a reatu. que cōstitutio dicit q̄ si plures sint rei debēdi. hoc est plures debitores idonei 7. soluēdo hoc diuisionis bñficiū habēt q̄ potest dicere vnusq̄s q̄ p̄ sua tantū parte teneat insolidū p̄pter istud bñficiū duo sunt necessaria. scz q̄ p̄mittat 7. obliget se insolidū. 7. renunciēt diuisione noue p̄stitutioni de pluribus reis debēdi 7. sic vbi creditor habet plures reos debēdi insolidū. habet electionē alterz de cōreis cōueniendi insolidū. secus si essent plures rei debēdi p̄ parte. p. l. j. l. de duob⁹ reis stipu. 7. p̄mit. Notandū vnus debitorz soluēs totum p̄ suis cōdebitorib⁹ habet actionem negocioz gestoz cōtra cōdebitores. vel mādati cōtra cōreos actione sibi concessa p̄ creditorem. p. l. si. fideiussor. l. de fideiussor. 7. māda. Sciendū q̄ plures rei debēdi possūt simul cōueniri in eodē libello dū tamē actor p̄testet in dicto libello se velle esse contentum tota solutōe vni⁹. ff. eo. ti. l. ij. 7. iij. Itē interruptio facta ab vno creditore cōtra plures reos debēdi. 7. cōtra interruptio facta per vnū de pluribus reis debēdi cōtra plures creditores vel vnū nocet 7. p̄dest alijs. p. l. cum q̄dam. l. de duob⁹ reis. ff. eo. ti. l. in duobus. Nota diligēter q̄ virilis receptio diuisionē tot⁹ obligatōis inducit. vt bis q̄ soluit nō possit vlteri⁹ p̄ueniri. p. l. si creditores. l. de pacē. vnde q̄ nō soluerūt possunt p̄ueniri vltra virilem portioem residui. cōpetit tamē eis exceptio diuisionis. quia illa diuisio est contra naturā integrali obligatōis. ideo inducitur pactū de nō petēdo. arg. dicta. l. si creditores. l. de pacē. Nota tñ fin Baldus. in dicta. l. si creditores. triplicē esse diuisionē. Quedam fit ap̄ncipio. vt qñ plures se obligant p̄p̄is noib⁹ exp̄ssis. tūc tenentur quilibz p̄ virili. in. l. reos. §. cū tabulis ff. de duobus

reus stipu. Alio modo fit diuisio ex epistola diui adriani. vt. ff. de fideiussor. l. inter eos. Exemplū. duo fideiussores p̄miserūt soluere centū 7. quilibet eoz. 7. tūc p̄uenire possūt vnū ex his p̄ illis centū quē voluerit. Si tamen hoc pacto petā a quolibz centū. possūt ipi petere a iudice vt ipis impartiat bñficiū epistole diui adriani seu bñficiū noue cōstitutionis. §. fideiussor. 7. māda. Tertia diuisio est que venit ex supueniēte pacto tacito vel expresso. Et fit duob⁹ modis. Vno modo p̄ receptionē virilis portiois. de illa casus in dicta. l. si creditores. Alio modo p̄ petitiōis receptiōis virilis portiois. vt in. l. liberum. l. de fideiussor. vbi dicit q̄ actio p̄ licz p̄testatiōē diuisa ampl⁹ reintegrari nō potest. Nota epla diui adriani. p̄ fideiussoribus fallit in qñqz casib⁹. Primo in fideiussore tuoz q̄ nō implozat h̄mōi bñficiū. licz tutorez sint soluēdo. ff. rem pupilli saluā fore. l. si. Itē fallit i fideiussore fideiussor. vt. ff. eo. l. si plures. §. si. Itē fallit qñ ceteri fideiussores soluēdo nō sunt tpe litis p̄testatiōis. Itē fallit qñ eiusdē sume sunt fideiussores s; nō p̄ eodē. ff. e. ti. si dubitet. §. si plures. in glo. supra per p̄bo p̄te petere

Beneficiū quod cō

Beneficiū quod cōpetit fideiussoribus dicit q̄ si p̄ncipalis 7. fideiussor ambo sūt idonei i soluēdo. debet p̄us p̄ncipalis p̄ueniri q̄s fideiussor sed ad h̄ vt fideiussorē qñcūqz creditor possit p̄uenire renunciare dicit fideiussor noue cōstitutioni de fideiussoribus. Et nota qñcūqz duo. tres. quattuor. vel plures p̄ncipalis et insolidū se obligat locū habet renunciatio p̄dicta que debz poni h̄ modo. Renunciatio cōmuniter 7. diuisim nouis p̄stitutionibus 7. epla diui adriani bñficiū 7c. Vnusq̄s em̄ p̄ altero intēdit soluere cū vltra p̄te sibi contingētē se videt obligare. Dubitat an laicus fideiussor clerici existēs possit cōueniri corā iudice seculari. 7. videt q̄ nō. eo q̄ p̄ncipalis nō pōt cōueniri corā eo. cū renunciare nō poterit p̄uilegio suo. vt supra dictum est de beneficio clericoz. Spe. in ti. de cōpetē. indi. adi. in ver. sed pone q̄ clericus. tenet q̄ sic. qz p̄sonales exceptiōes p̄stitutione non transferunt. reales s; sic. ff. de except. l. ecce p̄tiones facit. l. si cū pcuratore. ff. de re iudi. Notandū. vt. q. j. c. te q̄dem. dicit q̄ clericus si de iudicere nō debet p̄ laico. si tamē fideiussor sit

De beneficijs

tenet. vt in. ca. sequenti. Clerici tñ possunt fi
deuere inter se qñ ueniunt. L. de epis et
cle. l. om̄s. §. in hac aut vrbe inclita. Itē qñ
necessitas instat tñc ex pietate tenent subue
nire aliq. vt. lxxvij. di. nō satis. Itē p ecclesijs
suis. vt in auten. de san. epi. §. aliū aut. col. ix.
hec Iohes. ix. q. i. te qdem. Null⁹ religiosus
absq̄ plati sui licētia. z maioris ptis capitu
li consensu debet fideiubere. p aliquo. nec pro
aliquo mutuā pecuniā recipiat vltra sūmā
cōmuni puidētia pstitutā uent⁹ seu capli.
als cōuer⁹ z capitulū nō tenet rñdere p his
nisi manifeste pstitit i vtilitatē ei⁹ redun
dasse. vt in. c. q̄ quibusdā. de fideiussozibz.
Ulteri⁹ sciendū q̄ i his casibz pōt fideiuf
sor agere ptra pncipalē debitore vt eū libe
ret a fideiussione. Primo si diu stetit in obli
gatione. Secūdo si debitor incipit vergere
ad inopiā. Tertio si fideiussoz p̄demnat⁹ sit
bi casus ponunt in. c. vlt. de fideiuss. Quar
to si ab initio uenit. ff. e. ti. l. fideiussoz. eo. z
in. l. si p ea. L. mād. vbi elicif tanq̄ p regula
q̄ fideiussoz vt mādatori⁹ aūq̄ soluat p reo
pncipali nō eget mādati ptra eū nisi sit p̄de
natus vel re⁹ bona dilapidet vel uentū sit
q̄ possit qñcūq̄. Fideiussoz tñ iniuste p̄de
natus appellatōe nō vsus ptra reū regressū
nō habet qd̄ est noratu dignū. Fallit hec re
gula in fideiussoze iudicij. qz statim post sti
pulationē cōmissam agere pōt. vt in. l. si mā
dato. j. Rñso. ff. e. ti. Rō est. qz illa fideiussio
paratā fecit habet executiōem. Fallit i fidei
ussore p̄tract⁹ q̄ fideiussit a iō nouādi. vt in
dicta. l. si mādato. ij. rñso. Rō. qz reū libera
uit. z sic solueti est similis. nā in tali nouatio
ne obligatio pma debitoris transfunditur i
fideiussozē. Itē fallit si fideiussoz nō animo
nouādi sed interpellat⁹ in iudicio quantita
tem summe debitoris deposuit in iudicio z
eam cōsignauit. z talis etiā similis est soluē
ti. Item q̄ fideiussit p aliquo vel etiā simpli
citer pmisit soluere. p alio. Nō solū ip̄e s̄z eti
am heredes ei⁹ ueniri possunt. insti. de si
deiusso. §. fideiussoz nō tantū. z. l. j. L. de cō
sti. pecu. z. l. potest. §. fideiussoz. ff. de fideiuf
so. Item si debitor pmisit fideiussozi se eum
liberaturū infra terminū. qd̄ si non fecerit z
fideiussoz p eo soluerit habeat p̄dia empta
q̄ creditor erāt obligata p ea pecunia quā
soluit. Promissio seu pactū tenet. qz apparz
venditio cōditionalis. ff. de cōtrahē. empti.
le. vltima. Item fideiussoz habet exceptio

nem si mādauit creditori q̄ aliter nō crede
ret nisi reciperet pigno. ff. de fideiussoribz. l.
si in puerpere.

Sciensio seu excep

Sciensio seu excep
tio p̄ additionem indebiti alicui cō
petēs est vt si aliq̄s indebite soluit.
vt qz illud nō tenebat soluere potest illō re
petere. z huic beneficio renūciat. Sciendū
si aliq̄s bis creditori pecuniā soluisse obli
tus se p̄mo soluisse. reducēs vero ad memo
riam postea repetit indebitū. ip̄e tñ repetēs
debet pbare. vt pecuniā indebita sit solutā.
nisi creditor negaret solutionem sibi factā
tunc si probabit solutio oportet creditorem
probare q̄ pecunia illa sibi debita fuerit. d̄
hoc casus in. c. bis q̄ de solutiōibz. Et hoc i
telligit de psonis nō puilegiatis. secus de p
sonis puilegiatis. vt est pupillus. mulier. mi
les. rustic⁹. z alie simplicitate gaudētes. hec
em̄ p̄sone nō tenent pbare pecuniā indebi
tam. s̄z ille q̄ recepit debet pbare eā sibi debi
tam. ff. de pba. l. cū de indebito. §. si autem.

Nota aliquid d̄ indebitū iure civili tñ.
aut iure naturali tantū. aut iure civili et na
turali simul. Indebitū iure civili tantū aut
soluit p ignorantiā facti. aut soluit p ignorā
tiam iuris. Per ignorantiā facti repetere p̄t
illud sicut est illud quod q̄s potest retinere
p. l. falci. vt qz qd̄ credebat se plus habere in
hereditate q̄ haberet. Per ignorantiā iuris
nō repetit. L. ad. l. falci. nisi a p̄sone puilegi
ata soluat. vt a milite. rustico. minore. vel
muliere zc. vt. ff. de pba. cū indebito. Inde
bitum iure naturali tantū est illud ad quod
p cyrographū obligamur spe future remu
nerationis. Indebitum civile z naturale si
mul. in his duobz casibus quacūq̄ ignorā
tia soluat repetit. sed si sciens soluit nō repe
tit. quia sic donasse videtur. ff. de condit. in
debi. l. j. Exceptio quā quid dicit indebitū
iure naturali vel civili vel vtroq̄ simul. aut
est temporalis. aut p̄petua generalis. Tempo
ralis si soluat indebitū cessat repetitio. vt
si promisi aliquid dare cuz moriar. si aū do
repetere nō possū. ff. de p̄di. indebi. l. si n̄ cū
moriar. Perpetua generalis. aut fauorabil
est aut odiosa. Fauorabilis sic p errore so
lutum indebitū repeti potest. vt accidit in
uelleian⁹. quia ppter fauorem mulierū sta
tutum est ne fideiubeat. Odiosa. vt si filius
familias contra macedonianū mutuū acce

De beneficijs

pit. vt paterfa. solueret nō repetit. macedoni
anum em̄ in odiū creditoris datur. z ideo si
solutū est indebitum siue per ignorantia iu
ris siue facti nō repetitur. Si incertū est an
sic perpetua vlt̄ temporalis sic procedetur ac si
esset perpetua. hec tria membra habētur. ff.
de cōdit. indebi. qui exceptionē. In illis ca
sibus indebitū solutū nō repetitur. Primo
quādo aliquid solutū est ex causa iudicati.
vt. l. i. l. eo. ti. Secundo si aliquid solutū
est ex causa transactionis. vt. l. ij. l. de cōdi.
indebi. z. l. cū te proponas. z. l. nec intentio.
l. de transac. Tertio si iurauerit creditor
debitore deferente. licet etiā male iurauerit
Quarto si ex causa pietatis aliquid fuerit so
lutum. vt puta alimentoz z consimilium
Quinto si aliquis sciēs soluit indebitū. Se
xto si soluit ex causa p̄ inficiationē crescentē
vt. l. ea que. l. de odi. inde. Un̄ p̄sus. Si
ius dicitur si causa negādi duplex. Si p̄ de
bētes si res pietate mouet. Et si iuret vlt̄ sol
uens certū habet. Si transiget indebitū nō
repetetur

Beneficiū conditio

Beneficiū conditio nis sine causa competit quando ali
quid primo ex iusta causa z ab initio
obligatū est. z sine causa postea apud alterū
retinetur. aut p̄ aliquē effectum ampli⁹ ap̄
eum esse nō debet. Item si penes te habes rē
meam quā non habes ex p̄tractu vel quasi.
ex maleficio vel quasi. aut alias quouis mo
do es mihi obligat⁹. z sic sine causa res mea
est apud te. cōpetit mihi repetitio rei ex hac
conditioe sine causa. Et huic beneficio q̄s
potest renunciare. naz certū est q̄ soluto de
bito repeti potest beneficio per cōditionem
sine causa. vt in. l. dissoluto. l. de cōditione
ex lege z sine causa. possum ego renunciare
huic repetitioni. Sciendū q̄ propter in
opiam alicui⁹ quis potest repetere debitū
a suo debitore ante terminū solutionis sta
tutum ad soluendū fisco tributū. quod alis
nō liceret. p. l. i. l. de condi. ex. l. modo huic
bñficio q̄s poterit renunciare sic q̄ p̄pter quā
cūq̄ inopia nō velit exigere debitū aū tem
pus a suo debitore.

Exceptio doli mali

Est quādo aliquis dicit se dolo z cal
liditate alicui⁹ inductū fore. z huic
exceptioni ob dolum preteritū poterit quis re

nunciare. **N**otandū dolum nunq̄ patro
cinatur doloso. nec prestat ei causam rescin
dendi cōtractū per eū inītū. per. l. cū profite
aris. l. de reuocan. donat. Ideo semp om
nis cōtractus valet quo ad iudiciū dolosi
nec transactio rescindit ad instantiā propri
um doli allegātis. Casus in. l. transactione
finitur. l. de transac. Dolus mal⁹ cōsistit i
calliditate fallacia z machinatione. vt. ff. eo
dē ti. l. i. vñ calliditas cōmittit in tacēdo vel
dissimulando. vt si quis venditorū sciebat
rei vendite deberi seruitutē aut ipsam alie
nam vel alteri obligatā fore. Fallacia autē
est in mentiēdo z falsum asserendo cōtral
scientiā. Machinatio fit autē ex parte p̄boz
Nam dicit beatus Augustin⁹. vtiq̄ verba in
stituta sunt nō vt p̄ ea homines se inuicē fal
lant. sed eis quisq̄ in alterius noticiā cogita
tiones suas p̄ferat. Verbis igit vti ad falla
ciam pctm̄ est. xxij. q. ij. Is aut.

Beneficiū fori cō
petit scholaribz. scholaribz qui bononie
moratur subiect⁹ est de iure cōmu
ni iudici bononi. eo q̄ bononie habitat. sed p̄
priuilegiū potest declinare z dicere q̄ velit
coram suo doctore cōueniri. z huic benefi
cio potest renunciari. Nota illud beneficiū
nō solū datū est scholaribz. sed etiā legum p̄
fessoribz magistris z doctoribz. vt dicit auten
tica habita. l. ne filius p̄ patre. Et illud p̄
uilegiū dat eis facultatē secure ad eundem lo
ca studioz z transeūdi z cōuersandi in illis
cum illoz nuncijs z rebz. debēt etiā tueri ab
iniurijs z damnis Et licet illud idem dicar
ius cōmune. vt. l. cōgruit. ff. de offi. p̄sidis.
tamē scolares maxime secure debēt ire z ha
bitare. Et ideo generaliter nō erat dimitren
dum tanq̄ speciali nō digni. Et si illud p̄
legium vltra ius cōmune operatur. arguit
si quādo. ff. de lega. i. Nam nō teneret ad pe
dagia nec ad gabellas p̄ libris suis quos se
cum studiū causa ferunt. aut vestimētis alijs
q̄ rebz ip̄is pro victu necessarijs. Querit
qui dicant scolares z qui gaudeant priuile
gio dicte autentice. Respōdetur q̄ intrātes
scolas z studentes nō ficti aut vagabundi.
ar. l. qui sub pretextu. l. de sacro. san. ec. z. l.
i. l. de thuronibz. lib. xij. Et ibi glo. dicit q̄
vagus scholaris non debet fieri magister.
Item gaudēt doctores licentias nō intrant
legibus z in artibus. licet scolas nō intrant

De beneficijs

dum tamē intrare nō prohibeātur. et sic ex natura rei mutatus est actus. nō autem habitus. ideo nō habet obesse sic nec honoz autus cōditiōe nō mutata. vt. l. penult. ff. de senato. Queritur an hec autentica corrigat legem cū clericis. *L. de epis. et cle. vbi dicit.* quando reus habet plures iudices electio est actoris. cui tamē contrariū habet in autentica predicta in fine. Nam reus potest eligere sibi iudicē quē voluerit. Respondetur q̄ ista lex nō corrigitur. quia hoc speciale est i scolariibus. illud vero regulare. vt dicit glo. sa dicte autentice. Queritur an scolaris possit variare. Dicendū s̄m glo. autentice vsq̄ ad litis cōtestationē nō postea. argumēto legis si cum dotē. §. eo autē tempe. ff. solu. ma. tri. l. si cōuenerit. ff. de iurisdic. om. iudiciū. Linus tamen et communiter alij doctores allegantes. l. non vtiq̄. ff. de eo qd̄ certo loco. tenet cōtrariū. vnde dicit Linus. ex quo semel elegit amplius variare non potest. facta ad hoc lex statu liberoz. in. §. stichium. ff. de lega. ij. Secundo queritur. scolaris exiens in studio cōuentus corāz episcopo eligat doctorem suū laicū. quia de clerico non est dubiū quin potest. ideo de laico querit. an istum possit eligere. et videtur q̄ non. per ca. si diligenti. de foro competēti. alij dicūt q̄ potest. quia auctoritate legis illud facit. Linus tenet primū dicens q̄ illud priuilegium fuit eis cōcessum anteq̄ clerici essent exempti a iurisdictione principis et facti de iurisdictione ecclesie. per authenticā. statutus. *L. de episcopis et clericis.* Ideo hodie non posset. quia priuilegiū principis nō potest eum eximere a iurisdictione episcopi. Queritur. scolaris cōuentus corāz doctore vel potestate elegit episcopum. et sub isto vult recōuenire laicū actorem an possit et videtur q̄ sic. per authenticā. et cōsequenter *L. de senten. et interlocu. om. iudi.* Contrarium dicūt Jacobus de harena et Linus. quia agens nō agit ibi sponte. et sic nō eligit sibi iudiciū episcopi. vnde merito nō debet ibi reconueniri. facit lex. ij. §. sed si agunt. ff. de iudic. et quia trahitur et nō trahit. igit̄ rē. argu. l. finali. ff. quod quisq̄ iura. nisi cōuentio fiat ex eodem negotio. quia tūc non reconuenio sed natura cause et eius connectitas opatur ne ad diuersum iudicium eatur vt. l. i. ff. de quibz rebz ad eundē eatur. Queritur. qd̄ si scolaris habet duos doctores et

corā vno cōuentus eligit aliū an possit. Baldus dicit. q̄ si is sub quo est cōuentus ē principalis eius doctor. tunc ille est cōpetens. et ideo aliū velut incōpetentē non pōt eligere. sed vel potestate vel ep̄m. secus si ambo essent principales. tūc potest gratis facere et eligere quē velit. vt. l. si q̄ seruū. §. si in duos ff. de lega. Querit secūdo an scolaris suspensus ab introitu scole et alijs ecclesiasticis actibus gaudet beneficio huius autentice. Et dicendū q̄ non. p. c. ex litteris de cōstitutio. nibus. p̄sertim inchoandis. secus vero i iaz inchoatis. ar. l. cum quedā puella. ff. de iurisdic. om. iud. An studens in ciuitate interdicta habeat priuilegiū huius autentice. Dicendū est q̄ nō. si ex interdicto studij generale sit vel intelligatur interdictus. facit qd̄ notatur in. c. priuilegiū. de regul. iur. lib. vi. et ibi per glo. et qd̄ no. insti. de capit. dimi. §. vltimo

Beneficium quod

ad dōis incerti. qd̄ hz locū q̄n aliq̄s instituit heres rogat̄ est hereditate vel certā p̄te alteri restituere. vt si aliq̄s instituit est heres si decesserit sine liberis substituit̄ est ei aliq̄. et sic substituit̄ hz ius i hereditate. eo q̄ adueniēte dōitōe d̄z i eū venire hereditas. et tale fideicommissum d̄z incerti cōditio. qz incertū est an instituit̄ decessat sine liberis vt nō. Et huic bñficio substituit̄ potest renūciare. De insti. infra. cū d̄ testamētis agatur et tractabit̄

Beneficium iuris

hypothecaz competit vxori i bonis viri. quia omnia bona mariti tacite sunt obligata vxori. p̄ dote. et huic bñficio potest vxor renūciare. si tñ certificet q̄ illud bñficiū ei cōpetit. debet em̄ vltra semp̄ certificari d̄ iure suo. qz licitū est mulieribz ignorare iura. Item p̄dictū bñficiū cōpetit etiam creditori si bona debitoris sint ei tacite vt expresse obligata. et huic bñficio potest renūciari. Bñficiū senatuscōsulci velleiani cōpetit mulieribz intercedētibz seu se obligatibz p̄ alio. et dicit illud bñficiū q̄ si mulier si deubeat seu p̄ alio se obligat realit̄ nō teneatur. cū d̄ iure mulier fideiubere nō possit. et oīno vno substitit̄ sue volūtas nō existat. vt habet. r. ij. q. v. mulierē. et huic bñficio potest renūciare. debet tamē de eo certificari

De beneficijs

Notandū quādo mulier recipit tutelam filij. vel a via tutelam nepotis. debet renūciare secūdis nuptijs z velleiano z omni alio auxilio. glo. l. j. ff. ad velle. ponit aliq̄s casus in quibz mulier tenetur. Primo si fideiubet pro pecunia danda pro libertate. vt. L. eo. dem. ti. l. penul. Item p̄ dote. p. l. si dotare. z. l. vltima. L. eo. ti. Item si renūciat beneficio velleiano. vt. l. si. §. penul. ff. eo. ti. Itē si accipiat p̄cium p̄ intercessione. vt. l. antique L. eo. ti. Itē si decipiat. vt. l. si decipienti. ff. eo. ti. Itē si caueat. z hoc si post biennū a p̄ma intercessione. quia intercessio secūda p̄ lapsum biennij facta aufert mulieri beneficium velleiani. vt. l. si mulier. L. eodē ti. Et ponit glosa bec metra. Casibus i senis mulier spondēdo tenetur. Pro libertate p̄ dote renūciansq̄ Recipiat precij decipiat cauensq̄ secundo. Itē septimo si in rem suaz fideiussit. vt. ff. eo. l. aliquādo. z. l. de die. §. q̄ mulierem. ff. qui satisfac. cog. Item octauo si successit illi pro quo intercessit. vt. l. nō putant. §. plane. ff. eodē. Cōsimilis glosa habetur in. l. si. L. eo. ti. Et eo. vlti. l. colligit casus singularis vbi exnuda pollicitatiōe de iure ciuili cōpetit ratio fauore dōtis. Nam dicit lex generaliter sanxim⁹. vt si q̄s maior xrv. siue mascul⁹ siue femina dōtē pollicitus sit. vel sponderit p̄ qualibet muliere cum qua matrimoniū licitū est omni modo compellatur suā cōfessionē adimplere. Et subiūgit. cuz em̄ scimus fauore dōtū z antiquos iuris cōditores seueritatē legis sepius molire merito z nos venim⁹ ad huiusmodi infancionē. facit ad hoc. l. j. §. j. ff. de pollici.

¶ Notandū q̄ illud priuilegiū dōtis mai⁹ est priuilegio velleiano sed minus puilegio etati cōcesso. Nam si minor etate promitteret dōtē nisi postmodū ratificaret petere p̄ restitutionē quā mulier nō potest. vt dictuz est.

¶ Sequit̄ correlative q̄ aliud est pro alio p̄mittere seu fideiubere. z aliud sine obligatione p̄ alio soluere. Nam p̄mo casu iuuat mulier beneficio vellei. Secūdo vero casu nō cōpetit ei repetitio p̄tra debitorē tanq̄ debitum soluisse. Casus in. l. mulieribz. L. qd velle. qz dicit glo. ibi. mulier solūēs pro alio videtur donare. igit̄ ei nō cōpetit bñficiū velle. pōt tñ nihilomin⁹ mulier repetere ab illo p̄ quo debitū soluit. Notandū Ja. d. rafen. dicit. q̄ eadē fragilitate qua mulier itercedat ex eadē etiāz renūciat. igit̄ tenet q̄ mu-

lier beneficia velle. nō potest renūciare. allegat. l. doli. §. diuersum. ff. de noua. s. glo. pe. L. de velle. l. j. tenet p̄trariū mota. p. l. c. si. §. penul. ff. eo. Plures tñ doctores tenēt opiniōes Ja. qz p̄sumit ius qñ mulier fraudulenter z ex fragilitate inducat ad renūciādum bñficio suo z illud sit spēale licet als sit regulare q̄ q̄s poterit renūciare puilegio suo in sui fauore introducto. vt. l. si q̄s in p̄scribe. L. de pact. Itē qdā dicūt q̄ valet renūciatio tal' iudicialit̄ facta muliere certificata de puilegio suo allegātes. l. si mulier. ff. ad vellei. Lin⁹ in. l. generalit̄. L. eo. tit. distinguit. aut mulier obligat se p̄ marito. vt in autē. si qua mulier. e. ti. z nō valet renūciatio. etiā si fiat in iudicio. Aut intercedit p̄ alio nō suo marito. z tūc aut sine scriptis z subscriptione triū testiū itēz renūciato velleiano. z tūc feruat in. l. antiq̄. §. si. e. ti. Aut intercedat inter scriptis cū solēnitate hui⁹ legis antiq̄. z tūc aut renūciat velleiano in cā in q̄ ipa mulier necessario obligat z valz. vt in autē. mari. L. qñ mulier tutele officio fungi pōt. aut als renūciat in cā nō puilegiata i iudicio tenet z extra nisi ratificet post biennium nō tenet Jo. an. in nouella dic̄ ad euitandū abignitates legistaz cautū sit q̄ i renūciādo bñficiū mulieris iterueniat inramētū et rata manebit renūciatio Sēt̄ idē in. l. sciēdū. ff. de h. sig. Notandū instrūm in q̄ mulier p̄fessa est se recepisse pecuniā p̄ sua itercessiōe facie cessare velleianū. z plenā fidē facit z patam bz executionē. vt no. in dicta. l. antiq̄. Sed dices an mulier debeat audiri volēs pbare q̄ eo tpe q̄ debuit pecuniā recepisse nō fuerit i loco instr̄o scripto Et videt̄ q̄ sic. p. l. cū p̄cibz. L. de pba. z. c. tertio loco de pbatōnibz. z. c. cū Jo. de si. instrū. Rūdet̄ q̄ nō admittit̄ in p̄trariū pbatō. qz illud instrūm bz p̄scriptōz iuris z de iure. vt. l. si. L. arbitriū tutele. Si hō esset tale instrūm qd nō induceret p̄sumptiōz iur̄ z de iure. tūc admittet̄ pbatō i p̄trariū. vt dicūt iura i p̄trariū deducta Quid si mulier dicat se modicum recepisse z p̄ maḡ sumā fideiussisse an p̄ res duo iuuat velleiano. Opiniones plures fuerunt. s. senat⁹ in. l. antiq̄ p̄cludit q̄ q̄ntum cūqz mulier modicū recepit fideiubēdo nō iuuat. qz in tali casu nō videt̄ curare de bñficio. imo renūciare pot̄ i delusione sui bñficiū. Sciendū q̄ ex. §. si min⁹. dicte. l. antiq̄ colligit nou⁹ casus in q̄ mulier nō iuuatur

De beneficijs

velleiano. videlicet qñ alteri obligatiōz no
uauit. z ob eā cām pecuniā recepit l' pigno/
ra. vñ etiā pñs excuti dñz. z inquantū non est
soluēdo restituit actio in veterē debitozem.
z i tali nouatiōe nō pñsiderat an nouās sit sol
uendo vñ nō. vt. l. q̄ satisfidare. §. plane. ff. dñ fi/
de iusto. z insti. q̄b mo. obliga. tollit. §. pñte
rea nouatiōe. **Modo** hic est singulare q̄ in
ista nouatiōe facta p mulierē cōsideratur an
mulier sit soluēdo vel nō. **Nā** si est soluendo
excuit. sin aut dat actio ptra veterē. rō speci
alitatiz. qz olim p senatuscōsultū velleianū
mulier subducebat. z actio dabatur in anti
quū debitozē idistincte. nūc aut̄ introductū
est p illā legē q̄ mulier si est soluēdo pñs ex/
cuti debet. **Itē** bñficiū velleianū cōpetit eti
am heredibz. similif̄ fideiussozibz mulierum
p. l. heredes. z p. l. mulieris. **L. eo. ti.** Scien
dum pietas psonē nō excludit velleianū: li/
cet pietas causa sit. **Nā** mulier iuuat etiāz si
intercedat p filio. vt. l. fi. **L. e. ti.** **Itē** in. l. cuz
ad eas. **L. eodē.** habet casus q̄ mulier iuua
tur si creditoz eligat poti⁹ cū ea p̄trahere q̄
cū masculo suo. z hoc ppter calliditatem cre
ditoz q̄ pñsiderat si p̄traheret cum viro z
mulier fideiuberet ipa iuuaret velleiano. q̄
re eligit cōtrahere cum vxore ita vt vir fide
iuberet. nihilomin⁹ tñ creditoz cōpetit be
neficiū institutorum cōtra maritum qui
pene cōtraxit. licet multum fictē dicatur cō
traxisse **Finis huius**

Equitur de bene

ficijs quibz quo ad quid renūciari
potest z quo ad quid nō. Est q̄ddā
beneficiū qd̄ dñz redibitoziuz. z cōpetit illi q̄
ignorās emit rem morbosam vel viciosam.
Et hoc em̄ beneficio potest emptoz agere
venditozē vt reddat sibi pñciū z accipiat rem
Et hec redibitoria cōpetit infra sex menses.
Est etiam aliud beneficiū qd̄ appellat̄ quāti
minoris z dicit q̄ si aliquis emit animal vel
aliam rem viciosam ignorās potest agere p
venditozē petendo sibi illam partē pñciū red/
di quā nō dedisset si sciisset illud aīal adeo
viciosum. z hoc beneficiū cōpetit infra an
num **Et** huic beneficio predictaz actionuz
potest actor renūciare. z renūciatio prodest
venditozē si venditoz viciū vel morbū igno
rabat. **Si** aut̄ rei viciū vel morbus sciuit et
subtrahit. nec emptozē certificauit rōe doli i
venditione cōmissi. renūciatio p̄dictaz acti

onum facta nō valet. **Sciendū** tñ qui sci
enter emit rē morbosam vel viciosam n̄ ager
redibitoria actione vel quāti minoris. vt. l.
j. §. si intelligat. ff. dñ edil. edic. **Itē** glo. dicte
legi. p̄me dic q̄ actio redibitoria vñl cōpetit
p̄rie. p fundo pducente herbas pestiferas l'
etiam libris incorrectis multū. **Directa** ho
p animalibz morbosis. **Dñs Albert⁹** dic. si
scolaris emeret libzū incorrectū agere pos
set redibitoria. **Secus** in doctore. nā ille ex
pertus est q̄ potuit bene puidere. ita tamen
q̄ defect⁹ sit manifest⁹ z luat q̄re nō p̄spexit.
Idē dicit q̄ p̄senete non agunt redibitoria.
qz p̄sumunt multū expti. qz sepe p̄trahunt z
vendūt. **Nota** fm̄ glo. l. j. ff. de edil. edict. re
dibitio fit multis modis. **Primo** ppter mor
bum corpis q̄ vsum rei impedit siue sit ppe
tuns siue tpalis. vt in. l. pōponi. eo. ti. **Se
cundo** ppter viciū animi. qd̄ qñq̄ adest. qñ
q̄s etiā abest. **Tertio** qñ aliqd̄ abest qd̄ dictū
est adesse. **Quarto** p vicio animi quod est i
iumentis. vt in. l. bouē. eo. ti. **Quinto** qñ ven
ditoz nō cauet. i. nō certiorauit emptozē de
vicio rei. vt in. l. si quid veditoz. e. ti. **Sexto**
q̄ debet veditoz emptozē significare seruuz
fore fugitiuū vel furē aut in arena pugnas
se ipsum eximere rebus humanis. **Nota** so
lum pñciū rei empte i iudicio redibitorio de
ducit. nō aut̄ dāna cū ab ipsis liberet vedit
toz emptozē p dānis rē venditā dimittendo
p. l. q̄ si nolit. ff. eo. ti. **Itē** fiscus nō patit re/
dibitionē. s̄z ciuitates z ppli. sic casus in. l. j.
§. illud sciendū. ff. eo. ti. **Sciendū** p regu
la q̄ p vicio animi nō dat actio redibitoria
vt in. l. ob q̄ vicia. in. §. animi aut̄ viciū. ff.
eo. ti. **Fallit** hec regula. **Primo** si veditoz se
obligauit cauere d̄ vicio aī. vt seruū nō esse
erroneū furē vel fugitiuū vñl p̄silem. **Secūdo**
si dictū est viciū abesse z adest. vt in. §. in sū
ma. e. l. **Tertio** si fu⁹ est errone⁹. **Quarto** si
iumentū est pavidū vmbrososum vñl calcitra
sum. vt in. l. bouē. e. ti. **Itē** qñ viciū aī causa
tur a vicio corpis vt ex infirmitate z febriz
Alteri⁹ sciendū q̄ vinū ad mēsurā vedit
ti piculū ptingēs an mēsuratiōem nō moro
sam ad venditozē spectat. **Vediti** aut̄ vt cor
pus vel vt spēs periculū est emptozis quod
etiā obtinet in frumēto oleoz similibz. **L. in**
l. cū p̄nerit. **L. de piculo** z cōmodo rei vē
dit. **Uñ** clarius appareat cui⁹ sit periculū
in cōtractione vendite seruāda est bec tēz

De beneficijs

aurea regula. Cū venditio sit pure sine scriptis certe speciei et rei que degustatōez nō exigit. periculū oē spectat ad emptorē excepto casu publicatōis. Et nisi pactū mora culpa l' calliditas venditoris seu tradētis interuenerit dicitur pure. q̄a si sub dicitōe et añ dicitōis euentum res pereat perit venditori. licet secus sit si res facta sit deterior. Rō. qz oīno nulla fuit obligatio ex q̄ dicitō nō exarbat. Dicitur sine scriptis ideo. qz ppter nō existētis dicitōis emptio nō est cōpleta. s. si emptio celebratur in scriptis piculū añ scripturā factū p̄inet ad venditorē. vt in. l. tract. l. de fi. instru. Similis casus habet insti. eo. ti. §. cum autē Dicitur certe speciei. qz si venditio in genere sit facta vt dicēdo. vōdo tibi hoīem. h̄ casu nō spectat piculū ad emptorē. nā totū gen⁹ non potest perire. Sec⁹ si spēs est certificata. vt vendo tibi stichū vel pamphilū. ex q̄ non est certa species spectabit piculū ad venditorē si alter eoz pereat. secus si ambo sil' pereant Casus in. l. si in emptōe. ff. de p̄rahē. empt. Dicitur que degustationē nō exigit. qz debet attēdi an degustatōe vendat vt spēs. vel an ad mensurā si est vōdita ad mēsurā. Hoc casu exigunt duo vt piculū sit emptoris. Pri mo degustatio. Secūdo mēsuratio. vt in. l. ij. l. eo. ti. z. l. si viā. ff. e. ti. Dicitur excepto casu publicatōis. nā tale est venditoris. Casus in. l. si fundū. ff. locati. Dicitur nisi pactū. quia pacta frangūt dispositionē legi. Pactū etiā in casu fortuito derogat. vt. l. si in venditōe ff. eo. ti. z. l. j. l. cōmodati. Dicitur culpa. quia si culpa p̄cedit casum piculū est venditoris. argu. l. mortis casus. l. de picul. z. cōmo. rei vend. Dicitur mora. qz mora opat q̄ piculum manet apud ipm venditorē eo q̄ redit nō tradidit. vt. l. cū inter. l. eo. ti. Si autē ambo sint morosi dicitur attēdi q̄ sit posterior mora nā illa p̄ponderat ita q̄ periculū spectat ad eū q̄ postea fuit in mora Sicut dicitur de calliditate facit optime lex. illud sciendū. ff. e. ti. Querit an venditor excuset si exp̄sse dixerit emptori de nullo vicio teneri. Dñs Paul⁹ de castro ponit pulcrā distinctionē. qz cuz venditor excepit aut excipit generaliter vel specialiter. Si p̄mo hoc p̄tingit tripliciter. Uno mō qz dicit se nil velle p̄stare loco vicij. z tūc dicit q̄ nō excusat nisi de illis q̄ ignorauit. verū quo ad interesse. s. tenet reddere p̄ciū. Sz p̄ scitis tenet casus. vt in. l. quero ff. de act. empt. z glo. bona. in. l. si. l. de edi.

edic. Aut venditor excipit generalit' vicia istis verbis. vōdo tibi illā rem z nulla actiōe vōlo tibi teneri. hoc casu nō tenet ad p̄cium vt dicit Lin⁹ in. l. nō dubitat. l. de euict. l. cōtrariū tñ veri⁹ est q̄ teneat ad restitutionē p̄ciū. p. l. si p̄ emptorē. ff. de act. empt. Et illaz viā etiā tenet dñs Paul⁹ de castro. Tertio p̄tingit q̄ venditor excipit generalit' vicia istis p̄bis. nolo tibi teneri de aliq̄ vicio. nec vōlo tibi teneri ad p̄cium vel ad interesse. z sic de nullo tenet. z valet pactū. vt dicit Lin⁹ in. l. circa locutōes. l. locati. z ē bona glo. in. l. si. l. fami. herē. Ex illa distinctōe elicit tres conclusiones. Quaz p̄ma est venditor pacifcēs nulla actiōe teneri. nihilomin⁹ tenet ad p̄ciū restitutionē re euicta. Scda pacifcēs generaliter q̄ nō teneat de morbis rei vendite. tenet nihilomin⁹ de ignoratis ad p̄cium z ad interesse. Imo in dubio p̄sumit q̄s scire viciū suaz rez. facit. l. quisq̄s. l. de rescin. vendi. Tertio potest venditor pacifci q̄ re euicta vt re debita nec ad p̄ciū nec ad interesse sit obligat⁹. ¶ Secūdo p̄tingit q̄ venditor specialit' excipit aliq̄d viciū. vt qz dicit nolle teneri d vicio qd̄ noīat emptori. Et h̄ dupliciter. Aut venditor loquitur obscure fallēdo emptorem qz dicit. ille equ⁹ nō ascendit arbores i silua. z valet tñ. i. nō vadit p̄ pontes. z tenetur p̄ glo. vt si in. l. ea que cōmendādi. ff. de p̄rahē. empt. Secūdo emptor informat se verbis multis causa celandi defect⁹ vt vicia. vt dicēdo. vendo tibi equū añ z retro. claudicantē cecū z vmbrosū calcitrosū et scabiosū. nominādo multos defect⁹ z vicia. z tñ i veritate tpe tract⁹ equ⁹ nō claudicat nec cec⁹ est. s. tñ aliqua vicia noīnata insunt equo. z dicit nolo tibi teneri d aliq̄ vicio tali. si postea venerit viciū qd̄ nō nominauit sciuit tale viciū. nihilomin⁹ tenet emptori rōe doli ¶ Tertio venditor nō loquitur obscure sed dicit. nolo tibi teneri si claudicat equ⁹ ante vel retro. Aut venditor dicit dolorem nō inesse. vel dissimulabat qz fecit equū cale fieri q̄ nō doluit. aut crura ei⁹ vino vt vngēto aliquo fecit liniri q̄ nō doluit currēdo. tenet p̄tē doli vel dissimulationē. Aut venditor nō dissimulauit p̄bo vel facto z vicium certū excepit. illo casu nō tenebit emptori s. standū est p̄uentōi. illo casu loquitur. l. querit §. si venditor. ff. de edil. edic. vbi dicit. si venditor dicit in venditione se nolle teneri d ali quo certo vicio. nō tenet nisi fuerit sciens z

De testamentis

disimulauit. Dñs Alphoricus hmoi dat di
stinctione de tps cursu. cū q̄s agere intēdit
redibitoria vel q̄nti minoris. aut agit q̄s. pp̄
viciū rei vēdite. tūc temp̄ est sex mensū vel
anni. z illa tpa currēta tempe venditionis
z sciētie subsecute. Aut agit p̄pter aliquod di
ctum vel p̄missum q̄d p̄cessit tractū. z ince
pit tps currere a tpe vēditōis z nō dicti v̄l p̄
missi. aut si illud dictuz vel p̄missum sequit̄
tractū. z tūc incepit currere a die dicti vel
p̄missi. vt in. l. sciēdū. in. §. tps aut redibitio
nis. in. §. sed tps. ff. de edil. edic.

Est q̄ddā bñficiū ne q̄s vocef ius diebus
feriat. mō q̄busdā pōt renūciari. q̄busdam
pō nō. Nā si feriat sint rōe messū v̄l vinde
miar. d̄ volūtate litigantiū p̄t eis renūciari.
Si aut̄ sūt feriat dies i honorē dei vt dies
pascal. natal. circūcisionis. z dies dñici z ce
teri. nō p̄t eis renūciari. qz ex pacto puatoz
boim reuerētia dñi remitti nō pōt

Capitulum p̄mū secūde partis

Quantū ad secundā p̄tē huius tractat̄
li. de arte officij notariatus q̄ p̄sistit
circa testamēta z vltimas volūtates
p̄m ordine p̄missum examināda veniūt eius
capitula. Capitalū p̄mū de rescrip. test. Te
stamētū est iusta snia alicui⁹ d̄ his q̄ p̄ mor
tē suā fieri vult cū institutōe heredis. vt col
ligit̄ ex. l. i. ff. de testa. Ū sic. Testamētū ē q̄
dā solēnis snie volūtate cū institutōe hered.
qz sine institutōe heredū nō valz testamētū.
In q̄ testamēto nemo p̄t sibi legē iponere a
q̄ recedere nō licet. cū mutabil̄ sit voluntas
v̄l ad exitū vite. Testamētū aut̄ nisi testa
toze mortuo vires nō hz. Et d̄r testamētū q̄i
mētis testatio v̄l vires recipiēs p̄ testatoris
monumētū. Testamētoz aliud i scriptis. ali
ud sine scriptis. z tale d̄r testamētū nūcupati
uum. sic sunt testamēta q̄ sūt circa tabellioz
z testibz. z instituit̄ heres z alia iterueniūt si
ne sc̄ptura. S; nihilomin⁹ septez testes ne
cessarij sūt. s̄t̄r heredis noiatio. vt insti. e. ti.
§. si. Testamētū aut̄ q̄d sit i scriptis d̄r fieri cū
solēnitatibz a iure p̄suet̄. vt sunt iste solēni
tates. q̄ testator testamētū p̄pria māu scribat
si est l̄rat⁹. s; si l̄ratus nō est z scribere nescit.
ali⁹ de mādato ei⁹ scribat z offerat z ostēdat
illud testator corā septē testibz l̄ratis. dicēs
istd̄ suū testamētū esse q̄d sic offert. nō tñ re
fert an illi testes sciāt qd seu q̄ p̄rineāt i testa
mēto v̄l nō. Et sint i eo scripta noiā heredū
Et p̄dicet̄ testator v̄l ille q̄ l̄ras ei⁹ scribit in

p̄ntia septē testū in hmoi testamēto etlā q̄s
de testibz se subscribat z vno z eodē die sigil
lū apponat. S; si testes l̄rati fuerint tūc vn⁹
q̄s ipoz p̄pria manu se vno eodemqz die z
ipē subscribat. als sine ill solēnitatibz d̄ iure
ciuili testamētū nō valz. Fit etiā testamētū
aliqñ sine scriptis. videlicet qñ nō p̄t h̄ri tabel
lio. tūc testator aduocet. vii. testes i cinitate
z. v. in villa. z si i villa p̄les inuenire nō pōt et
exponat corā eis volūtate siue dispositiōez
suā z heredū noiatiōē z rogat illos esse te
stes. Porro at̄ testatore tūc aliq̄s h̄ns ius
in testamēto accedat ad iudicē loci noiando
sibi h̄. tūc iudex vocat̄ heredibz legatarijs si
ue fideicommissarijs z siue veniat siue nō cō
mittat alicui tabellioi testes ipos ad notici
am testamētū ad p̄petuā rei memoriā recipere
z ipi testes iurati deponāt vn⁹ q̄s sigillatiz
z iterroget̄ q̄s eoz d̄ noiēt etate testatoz z
de p̄bis ei⁹ q̄b v̄sus fuerat i suo testamēto. z
spēalit̄ ad heredū institutōz d̄ anno die loco
z testibz. His examinatis legat̄ dicta testium
corā iudice p̄ntibz alijs testibz. z tabellio de
mādato iudicis publicet̄ dicta testū z tādez
se subscribat. Volēs ḡ ordinatōz suā facere
secretā si l̄rat⁹ est p̄ se scribat testamētū. Sin
aut̄ p̄ aliū scribat v̄l scribi faciat i mēbrana
bona z solida. i cui⁹ p̄te superiori relinq̄t spa
ciū triū v̄l q̄tuor digitoz. i dextro p̄o latere
z sinistro tātundē. i spacio p̄o inferiori sup
sit spaciū vacuū q̄stū palma digiti extēsis. z
in medio illoz spacioz scribat̄ tenoz z series
testamēti. Quo facto plicabitur carta ita qz
spaciū supi⁹ p̄iungat̄ cū inferiori. z signēt̄ ibi
tres cordule Implicate p̄o d̄tri spaciū due
z sinistri due sic qz quis cedula duo habeat
foramīa iteriore l̄raz siue sc̄pturā ledētia. q̄
bus cordul̄ singula spacia singul̄ p̄iuncta li
gent̄. ita qz iterior l̄ra videri v̄l legi nō possit
Porro d̄ illo magno spacio inferiori vacuo
tñ relinq̄t qz ibi possint patēt̄ z apte testū z
testatoris subscriptiōes scribi. q̄b vel eodez
die v̄l pluribz diebz añ. Sic scriptis v̄l factis
z ordinatis postea qñ placet testatori voca
bit. vii. testes viros v̄tqz z l̄ratosz scribere
sciētes z nullū iur̄ impedimētū h̄ntes. z co
ram eis testator ipaz scripturā clausaz z iuo
luta dicit̄ cordul̄ ligatā vt dictū est i manibz
tenēs offerre d̄bebit. dicēs illd̄ esse suū testa
mētū suū v̄l alteri⁹ manu sc̄ptū. z eos roga
re i testes. z rogādo mādare vt ipz testamētū
subscribāt z signēt̄. Ipē p̄o testator etiam se

De testamentis

debebit sua manu subscribere. Ergo ibidem in pñti vno p̄textu añq̄ ip̄e testator v̄l aliq̄s ex testibz inde discedat debebit vnusq̄sq̄ eorum testiū annulū vel sigillū characteratum ad vnā ex cordulis apponere. siue suū siue alterius testis si p̄p̄riū nō habet. z post hoc p̄tinuo in spacio inferiori discrete fiāt subscriptiones. p̄mū testator si p̄p̄ria manu scripsit testamentū. se h̄ modo subscribat. Ego Jo. paginā p̄ntem clausam z ligatā i manibz meis tenēs infrascriptis testibz omnibz siml̄ p̄sentibz p̄ me ad h̄ adhibitis z rogatis obtuli ab eis fm̄ iuris ordinē signandā z subscribendā. asserēs q̄ in ea scriptū est meūz fore testamentū z illud totū z heredū institutōz ac oīa z singula que in ea p̄tinent a me scripta esse. necnō corā eis p̄ntem subscriptionēz p̄p̄ria manu subijciēs. Si p̄o de mādato testatoris q̄s illud testamentū scripsit. ille talit̄ se subscribat. Ego A. mādato talis litteraz ignari vel scribere p̄pter corpale egritudine nō valētis h̄ ei⁹ testamentū tā hered. institutōnem q̄s cetera in eo p̄tēta suo mādato manu mea p̄p̄ria scripsi. Et postea p̄ntem paginaz z l̄ram inscriptis testibz p̄ eū vocatis z rogatis omnibz siml̄ p̄sentibz offerēte eo z asserēte id qd̄ in eo p̄tinet suū esse testamentū. z a me scriptū p̄ntem subscriptionē meā vice z nomine suo z ei⁹ mādato apposui z i testimoniū me subscripsi. Ceterz ibidē z in p̄nti quibet ex testibz talit̄ se subscribat. Ego A. rogatus z p̄ns vna cū oibz infrascriptis et sup̄ascriptis testibz ad oīa z singula in h̄ p̄ntibus pagine sup̄iori sp̄acto facta p̄tēta z scripta simul p̄ntibz z rogatis in ip̄a pagine ei⁹ A. testamēto zc. suo mādato manu mea i testimoniū me subscripsi. z eam sigillo p̄prio si habet. vel sigillo illi⁹ h̄ntē in circulo formā leonis vel lilij zc. qd̄ ad vnā ex cordulis sup̄dictis cere imp̄ssi. Sic igit̄ septē sigillis appensis z factis octo subscriptionibz antedictis z ceteris rite pactis testator testamentū secrete studeat custodire. Cōsequēter aut̄ cui⁹ interest postulat illud apiri z publicari. vt de publicatione testamētoz z ipsoz formis latissimē habetur in spe. in ti. de instru. edic. §. oñso. p̄. z quoniā. z infra patebit d̄ testamētoz formis

Capitulum. iij.

Sciendū in generali de hi⁹ q̄ testari nō p̄nt. z q̄ p̄hibēt a lege facere testamentū. Et sunt impuberes. s. masculus

minor. xiiij. femina minor. xij. q̄ non h̄nt animi iudiciū. vt. l. qua erate. ff. de test. Itē filius familias nō p̄t testari etiā si p̄senti⁹ at. nisi de peculio castreſi. vt. q̄si. vt. l. vlt. d̄ i. offi. testa. Itē furiosus seu mēte cap⁹ q̄s d̄ in talis est. vt. l. furiosum. C. q̄ testa. fa. possūt. Itē mut⁹ z surd⁹ naturalit̄. i. a natiuitate. vt. le. discretis. C. eo. ti. S̄z si accidēt aliter est mut⁹ z surd⁹ z facit l̄ras. potest suū scribere testamentū z codicillos. s̄z si t̄m surd⁹ b̄n p̄t facere testamentū. Itē seru⁹ vel damnatus ad mortē. s. q̄ p̄demnat⁹ efficitur seru⁹ pene. Itē q̄ dubitat de statu suo vtz sic liber vt p̄uus vel filius familias. Itē q̄ damnat⁹ est p̄ crimine famoso. sicut est crimē p̄tra naturā seditiōis in p̄lo depopulatōis vel cōsimile. Itē monach⁹ vel canonic⁹ regulari. vt. xij. q. vlt. p̄ totū. de quibz aliqd̄ infra d̄icet. Itē qui cōmisit crimē lese maiestatis. Itē hereticus s̄l̄r bistrones cū infames sint. iij. q. j. c. j. Itē cecus testari nō potest nisi sp̄ali q̄dam solēnitare adhibita. vt in. l. hac p̄sultisima. C. q̄ testa. fa. pos. Debēt em̄ sic vocari septē testes z tabellari⁹. z ceo⁹ corā eis exp̄rimere noīa indicia z dignitates heredū. q̄s instituit ne sola noīm cōmemoratio q̄cōs ambiguitatis pariat. z debet legata designare. z hec oīa scribēda sunt a tabellione z corāz testibz recitari. z ceo⁹ debet p̄fiteri id esse suū testamentū z illud dispositū esse ex sui aīnīa. z in fine d̄z vnusq̄sq̄ testiū z etiā tabellari⁹ se subscribere. z testiū z tabellari⁹ signacula debēt apponi. Si aut̄ nō potest haberi tabellari⁹ octau⁹ testis d̄z adhiberi. z illd̄ testamentū d̄z nuncupatiū z magnā similitudinē habet cū testamēto in scriptis facto Itē credētes receptores z fautores hereticorum si post excoīcationē nō satisfecerint infra annū. nō p̄nt facere testamentum nec ali⁹ quod ex testamēto recipere. d̄ here. excoīcam⁹ §. credētes. z. c. vergētis. z. C. e. ti. manicheos. Itē damnat⁹ ad mortē siue sit d̄anar⁹ vt moriat̄. siue vt fiat seru⁹ pene. siue deportatus in insulā. vt. l. eius q̄. §. si cni. z ibi bonaglo. ff. de testa. S̄z cū damnat⁹ capitali crimine appellauerit z testamentū fecerit appellatione pendēte z ita decesserit. valebit. vt. l. l. q̄a latronibz. §. si q̄s. ff. e. ti. Et p̄cedētes modifere om̄s habent̄ insti. de his quibz nō est p̄mis. face. testa. Itē vsurari⁹ manifest⁹ nisi p̄us de vsuris satisfecerit vel cautionē idoneam p̄stiterit. vt in. c. quēq̄. de vsu. li. vi.

De testamentis

Itē in quibus casibus ecclesiastica persona dō bonis ab ecclesia possessis possit testari habet notabilis glo. in c. pñti. sup. sbo. refnari. d. of. ordi. li. vi. Itē an clerici pñt p̄dere testamentū. habet. rj. q. iij. c. j. et de testa. c. qz. nos. r. c. relati. ij. Et licet clerici dō bonis eccie testari nō pñt. tñ q̄dū viuūt et sui p̄potes existūt pñt dare aliqd moderate de ip̄is bonis: nō rōe testamēti s; elemosyne. Posset autē dare paup̄ib; et religiosis locis. etiā illis q̄ sibi fuerūt. siue s; sanguinei sint siue cognati vel agnati. siue extranei iuxta fuitū meritū. vt i. d. c. c. relati. r. c. ad h. Itē si clerici hñt bñficiā in diuersis eccl̄is. tñc debēt diuidi bōa eccie s; m̄ p̄gruā estimationē inter ip̄as ecclesias. vt ibidē. Itē spado q̄ habet vnū testiculum et generare pōt. vt. l. si. seruum. ff. de iudic. potest herede instituire

Capitulum. iij.

Ad testamētū in scriptis factū regulariē requirunt quattuor. Primo q̄ septem testes intersint. Secūdo q̄ se subscribāt. Tercio q̄ sigillēt. Quarto q̄ nomē heredis scribat. p̄pria manu testatoris vel vni⁹ testis. et testes dñt esse pñtes et debēt rogari. et ille q̄ scribit testamētū i numero septē testium cōputat. Etiā pñt cōputari i eodē numero legatarij si pñtes sint. Et h̄ vez est nisi q̄stio inter heredes et legatarios oriē. tñc legatarij nō pñt esse testes. igit̄ tunc est q̄ alij testes adhibeant si hñt pñt. In testamēto autē non in scriptis factō qd̄ alio noīe nūcupatiū vel codicill⁹ appellat. vbi testator exp̄sse h̄ dicit: sufficiūt quōq; testes. p. l. si q̄s agere. l. de codicil. vbi glo. s. q̄nq; dicit q̄ femina admittit vt testis i codicillis. nō autē in testamētis. vt l. j. l. de test. Notat etiā ex eadē lege casus i quo testamētū solēne in q̄ fuit extrane⁹ institut⁹ r̄p̄t p̄ codicillū in q̄ fuit heres institutus. Itē in testamēto p̄dito i villa silr̄ quōq; testes sufficiūt Itē in testamēto militē q̄ pro salute romani imperij iurauit se nō euaturū mortē aliqñ sufficiūt duo testes. aliqñ vnus silr̄ milites i expeditiōe degētes pñt face re testamētū qualic̄ voluerint nulla iuris solēnitate s; uata. p. l. milites. l. d. test. mili. Itē in testamēto p̄dito i pñtia impatoris adhibitiō duoz testium sufficit. p. l. oim. l. d. testa. et que admodū testa. ordi. Ul̄ s; m̄ aliq̄s etiā null⁹ testis requirit d̄ necessitate. Expeditiō sime tñ aduertēdū q̄ s; m̄ ius canonicū duo testes cū p̄bytero sufficiūt i testamētis et in

alijs causis q̄stū ad pias causas. vt extra de testi. cū esses. et duo tñ sine p̄bytero i relictis ad pias causas. r. c. relati. Et intelligo i p̄cedēti casu necessariā pñtia sacerdotis. q̄ nō detrahif solēnitate legali nisi q̄stū inuenitur exp̄ssum. vt in c. ad audientia. d. deci. d. elec. eccia n̄ra. ij. in fi. r. l. sanctim⁹. l. de testa. l. e. cū oia. l. de inoffi. dori. Si igit̄ ip̄e sol⁹ interesset cū alio nō sufficeret. sic etiā si essent tres sine ip̄o nō valeret. multū em̄ p̄ ip̄o p̄sumit ius q̄ fraudes excludat. r. ij. q. j. deniq; de symo. nemo. de postulā. c. si. Et magis ei⁹ dicto credit q̄ alteri. l. r. vij. di. monachus. p̄e fi. Jōq; stat vt duo cum eo sufficiāt. Si ip̄o essent quattuor sine eo due sibi p̄ferrent q̄n tūcūq; p̄sumat p̄ eo. ar. c. cū a nob. r. c. licet ex quadā. de testi. Ita speculator istas decretales intelligit

Capitulum. iij.

Motandū q̄ differūt codicill⁹ et testamētū. qz i testamēto fit aliqñ indirecta institutio. i codicillis autē nisi p̄ si deicommissū In testamēto vt illi q̄ sint heredes ab intestato hereditatē alteri restituant certo tpe vel p̄ditōe put testator ordinauerit In codicillis ip̄o non pōt fieri substitutio a testatore. nec aliq̄ p̄ditio apponi q̄ nocet instituto heredi. Itē in testamēto regularitē vt dictū est requirunt septē testes rogati. s; in codicillis sufficiūt quōq; etiā nō rogati. Itē poster⁹ testamētū tollit p̄mū ip̄o iure. et nō pōt q̄s docere d̄ duob; testamētis relictis q̄ vtrūq; valeat. Fallit h̄ in testamēto inter liberos p̄dito q̄ p̄ secundā dispositōez nō tollit. nisi testator viso p̄mo testamēto declarz nolle illud valere. l. de testa. i aut. h̄ inter liberos. Itē fallit cū q̄s in p̄mo testamēto introduce rit sibi licētia itez testadi. tñc em̄ p̄mū testamētū nō tollit p̄ secundū. nisi fiat mētio de p̄mo. ff. de leg. iij. l. si q̄s. in pñ. Semp̄ em̄ testator mutare p̄t suā volūtatē. etiā si pactus interuenerit ne possit mutare. p. l. pactū qd̄ dotali. l. d. pac. et etiā si fuerit p̄ncipē s; fir matū. l. e. ti. qz nemo sibi iudicē eligere p̄t. vt a p̄ori testamēto sibi recedere nō liceat. ff. de le. iij. si q̄s. in pñ. fac. c. cū marthe. de cele. mis. Posterior tñ codicill⁹ nō rumpit p̄mū. nisi expresse p̄radicat ei. p. l. cum p̄ponatis l. e. ti. Itē differūt codicilli a testamēto. qz in codicillis hereditas neq; dari neq; adimi directe pōt. neq; fundent ius testamētorū et ius codicilloz. nec i eis pōt exheredatio scri

De substitutione

bi. nec p dicitio heredi instituto p̄t adijci. nec substitui aliq̄s. s̄z p fideicommissum i eis recte relinquet̄. vt in sti. d̄ codicill. s̄. codicill. et. s̄ directo z. l. si idē. l. e. Et ē h̄ forma codicilli

In noīe dñi amē. Ego Jo. tal̄ dyoc. p̄nti die p̄p̄ria z spontanea mea voluntate licet egrotas corpe. san⁹ tñ mēte. Codicillum facio. in q̄ testam̄tū meū p̄ncipale p man⁹ tal̄ notarij publici p̄firmo. volo atq̄ p̄cipio. q̄ vxor mea A. habeat de bonis meis vineam sitā in tali cāpo sitā tot agrozum. Et A. filio meo libzros tales q̄s ego reliq̄ bononie. zc. Quē qdē codicillū p̄petuū z firmū h̄re volo. s̄ quē si q̄s filioz meoz venire p̄sūpserit aliq̄ obfūati. p̄petue singul̄ annis eo viuēte tantū v̄l tantū noīne pene p̄soluat. Et nulli p̄nt̄ facere codicillos nisi q̄b̄ facere p̄missū est testam̄tū. De forma aut̄ testam̄toz ifra parebit. Illō tñ aduertendū est si codicillus sit aut̄ testam̄tū. z tūc i testam̄to faciēda est mētio p̄cedētis codicilli si sit p̄ testam̄tū z p̄ alios seu aliū codicillos. q̄z plures codicilli p̄nt̄ fieri ab vna p̄sona. z tūc mētio ē faciēda nō solū d̄ testam̄to s̄ etiā de pl̄ibus codicillis p̄cedētibz. Aliq̄n tñ sit codicill⁹ n̄ tñ p̄cedēte vel seq̄nte testam̄to. z ille fuari debz. Cōficiū tñ exp̄sse codicilli facto testam̄to nō iure p̄ fideicommissum. vt ecce testator corā septe testibz instituit heredes. reliq̄t legata z ita subiecit. si n̄ valet testam̄tū iure testam̄ti valet tñ iure codicilloz. Et p̄bāt hec. ff. e. l. p̄ficiū. **N**otandū. hec clausula. si nō valet testam̄tū iure testam̄ti. valet tñ iure codicilloz v̄l cuiuslibz alteri⁹ v̄ltie voluntatis. fm̄ Ja. bertrādi. opaf̄ tñ vt cū testam̄tū deficit. p̄ defectū solēnitat̄. puta cū deficit numer⁹ testū v̄l alia solēnitat̄ q̄ tūc valet iure codicilli nō aut̄ opaf̄ si alio deficit. puta si rūpaf̄ p̄ querelā v̄l postumi agnationē v̄l capis diminutiōz. Et sic cū d̄z ibi valet loquū de p̄nti defectu q̄ est. vt q̄z ibi n̄ est plen⁹ numer⁹ testū. v̄l q̄z non rogat zc. z tūc nō cōprehēdit futuros defect⁹. vt q̄ cau tius fiat vt om̄s cōphēdat defect⁹ dicat sic **S**i nō valet v̄l nō valebit iure testam̄ti zc **E**t est ar. in. l. si stipular⁹ fuerim. ff. de p̄. obli ga. z. l. p̄bū oportebit. ff. de p̄. sig. **U**t fm̄ odo fredū dicat. aut statim cū sit testam̄tū deficit p̄pter solēnitat̄ defectū. z tūc p̄ba illa si n̄ valet referunt̄ ad illū casum z nō ad alios p̄ dictos. aut nō deficit statim. s̄z postea ex aduētū. puta capis diminutiōe v̄l alio modo.

z tūc etiā ad casum illū p̄tinet̄ p̄ba hec. q̄z i dubijs interpretandū est maḡ vt res valeat. q̄z pereat. ff. de p̄. obli. q̄tiēs. z. c. inē. de fide i stru. z. c. cū inter dilectos. d̄ dona. **I**llud tñ notandū vt dic̄ Azo. in sūma de codicillis. **S**i q̄ p̄mo hereditatē directo ex quadā voluntate vltima quā dicebā testam̄tum esse. z postea ex fideicommissio eandē hereditatē p̄to mihi restitui. p̄t idē testam̄tū reducendo illud ad codicillos. v̄l illud reputādo p̄ codicillis. q̄z forte illud exp̄ssit testator nō possum effectualit̄. in p̄ncipio em̄ lic̄ habeo necesse eligere an agā iure directo ex testam̄to. an agā iure fideicommissi. z vno electo repellor ab altero. sūz em̄ p̄trari⁹ mibz p̄t si ex eadē scriptura p̄trari⁹ modis peto. **S**i tam̄ sum de parētibz defuncti ex linea patna vsq̄ ad quartū gradū. v̄l de materna vsq̄ ad tertū gradū nō repellor iure electōis vtens ex eo testam̄to q̄ testator vicē codicilloz voluit obtinere. in p̄ncipio tñ litis tūc ē q̄d libet de parētibz id qd̄ necesse ē eligat. **I**n col lateralibz aut̄ defuncti nō repetit̄ tale p̄stitū bñficiū. vt. l. eo. l. vl. **E**t illō correlariū tenēt doctores. licz placēt⁹ sc̄pserit p̄trariū

Capitulum. v.

Notandū licet pl̄es sint grad⁹ substitutionū. imo infiniti cū sp̄ de vno in aliū p̄cedāt. tñ p̄m⁹ grad⁹ succedēt ex testam̄to d̄z institutio. z secūd⁹ grad⁹ substitutio. recte sicut secūde nuptie dicunt̄ omnes q̄ sequunt̄ p̄mas. ita z institutiōes q̄ fiūt post p̄mas dicunt̄ substitutiōes. **V**idēdū est igit̄ qd̄ sit herede instituerē z vñ dicat̄ q̄bus p̄bis fiat z in q̄ voluntate. z qualit̄ z i q̄t p̄res diuidat̄ hereditas. z qualit̄ distribuāt̄ inter heredes. z q̄s possit institui heres. **H**eredes instituerē nil aliud ē q̄z sibi herede aliquem statuere. i. facere. z est idē dictū q̄ si inē. i. i lo co suo quē statuere. **N**oc em̄ agū q̄ instituit vt instituit̄ suo loco post mortē suaz sic dñs bonoz. z ne dñi ille q̄ scribit̄. s̄z etiā ille q̄ nū cupaf̄ d̄z instituit̄. ff. e. l. j. s̄. institutiū. **I**nstitutio sit q̄nq̄ p̄bis. vt ecce luci⁹ titi⁹ mibi heres esto. **I**tē tribz p̄bis. vt si dicas. luci⁹ heres esto. **I**tē duobz p̄bis sit. vt si dicas. luci⁹ heres. nec adiecerit esto. i. si dicat luci⁹ heres. **I**nstitutio sit p̄bis directis. vt esto mibi heres. **R**eflexis. vt illū herede facio. instituo. z volo. mado v̄l cupio. z sic de alijs. vt. l. qm̄. **L**. de testa. **E**t quēadmodū testam̄ta ordi nent̄ reflexa. **U**n q̄z reflexa vel inflexa dicūt̄

De institutione

noia in oibz casibz suis pterqz in noiatinis. Satis et si liquet voluntatis intentione qli bet loquedi genere formari posse. nec nocet seruasse mometa pboz. qz forte semiuoces titubas vel balbuties lingua pfudit. Ideo si dicat habeas bona mea. vl tibi relinq bo na mea no variat. qz institutio qbuscuqz & bis fieri potest. nec hodie curat pboz solenitas. vt in dicta. l. qm. s. allegata. Itē insti tutio fit in testamēto tm. vel añ legata vl p legata. vel añ exheredationē vel post. Sed olim fiebat añ legata tm. qz institutio caput est z fundamētū totū testamenti. vt. ff. eo. l. j. Rñ. p. In codicillis autē hereditas p fideico missum iure relinquit. lex em̄ in defectū cō ditionis posite in codicillis intelligit testa torē de adimenda hereditate cogitasse. ff. de cōdi. insti. l. qdē. §. vl. s. forte iuanū cogita uit. vt ibi dicit illa porzo hereditas no videtur dari in codicillis. ceterz idem est si ita dicat. Titū instituo si eū in codicillis instituerō. Est em̄ cōditional institutio z valet quouis herede instituto pter filiū. Itē z illa valet si ita dicat. illū instituo cui nomē in codicill declarauerō. vt. ff. de ordi. institutionū. l. in institutio tal. Itē in institutio certū heredem demonstrari oportet. qtiēs em̄ no apparet qd sit institut⁹ heres no valz. vt ecce testator cū plures amicos eiusdē nois habeat ad desi gnationem vni⁹ singulari noie vti. nec valet institutio nisi ex alijs aptissimis pbatōibus fuerit releuata p q psona testator senserit. vt ff. e. l. qtiēs. §. heres. Et fact⁹ est heredē de monstrari nedū noie. pprio s; etiā signo inducibili qd pene a noie nihil distat. no tm cū eo qd pumelicā ca solet addi. nā legata tur pia q denominandi mag⁹ legatarij grā scri bunt. odio scribēt. p no script⁹ habēt. Se c⁹ si qd nomē. z. ff. de le. j. l. turpia. Item de claratio vel demonstratio heredis a testatore institutio. z dicit illa institutio alio noie opta tio vel postea p ditionis euentū. vt. ff. e. l. qti ens. §. si qd ita. Itē demonstratio ad oculum facta p noie. pprio accipit. vt si dicat. h mihi beres esto cū sit corā eo q oñdit. vt. ff. e. tit. l. nemo dubitat. Si autē est erratū in corpore nulla est institutio. vt si volēs aliquē scribere aliū scripsit velut frater me⁹ p patronus me⁹. Nā neqz scrip⁹ erit beres qm voluntas

deficit. p. l. si pater. L. de here. instit. neqz is quē voluit. qm scriptus vel nūcupat⁹ no est si tamē testator sciat illū no esse fratrem suum quē nominauit frēm recte cū nomie fratris instituit eū heredē. vt. ff. e. t. l. quotiēs. j. Rñ. z. l. nec apud. L. eo. ti. Itē pprijs nois errōz n̄ viciat institutionē. Itē si plures instituant in rebz certis. licet viriliter sint heredes. tm̄ res in quibz instituti sunt dnt vnicuiqz assi gnari i iudicio familie heriscūde z d̄ eis p̄ detrabi falcidia sic de quolibet legato. z lo cum hz cū vn⁹ vel plēs instituant in certz re bus z alijs simplr vel qtis portōibz. Nā tūc institui in re certa habent loco legatariorū vt. L. eo. ti. l. quotiens. Itē institutio potest fieri pure z etiam sub cōditione. Et tantū de institutionibus

In institutio faciēda expmi pnt qntita tes portionū hereditariaz. put testator pla cuerit. nā tot vncie assem faciunt qd testator voluerit. S; nisi als appareat testatorz vo lūtas. fit solenis distributio hereditat⁹ i. xij. vncias. duodecim aut vncie assem appellatō ne p̄tinet. Dnt autē he ptes. ppria noia ab vni tate sup⁹ vsqz ad assem z vsqz sit exclusiuus nā quelibet haz portionū maior est vncia. z quelibet eaz minor asse. qz nulla eaz p̄tinet duodecim vncias Sūt autē h noia p̄tū. vñ cia. sescuns. sextās. quadrās. triēs. quincuns. semis. sepcuns. Bes. dodrās. dextrās. den⁹ as. vt insti. e. ti. §. hereditas. ff. e. ti. l. seruū. §. vl. Sescuns p̄tinet vnciā z dimidiā. Dicit tur em̄ sescuns qsi semi z vnciā. z ē tertia lra e⁹ l. z nō r. Sextās qsi sextā p̄tē significat. i. duas vncias. Quadrās quartā p̄tē signifi cat. i. tres vncias. Triēs. i. tertiā p̄tē. z sic q̄ tuoz vncias significat. Et ista q̄tuoz nomi na sumūt it̄p̄tationē ex eo q q̄tā portionis hereditat⁹ significat. sequētia hō noia habēt etimologā qd pz ex eo q certū nūez vnciaz significat. Dicit ei quicūis nō qz qntā ptem hereditat⁹ significat. s; qz qnqz denotat vñ cias. semis p̄tinet dimidiā hereditatis. i. sex vncias. sepcuns septē vncias. bes octo. do drans nouē. dextrās decē. den⁹ vndecim. as duodecim. Attēde q no om̄s vncie q signi fican̄ p ista noia p̄tinet in asse. qz sic as cōti neret. lxxj. vncias z dimidiā. Itē autē eis po nunt ptes. qz qlibet eaz p̄tē i asse teneri. hac rōe hō risibilis actōe leg⁹ acq̄lie z penal d̄z. Nec p̄t̄m̄t̄dū est q as qnqz ponit p nū mo. Cū d̄z. nōne duo passerēs asse veniunt

De substitutione

sz pōd' dz large oē qd i statera positū pēdet
sz h' stricte accipit p pōdere. xij. vnciarū. In
etiā dz dipōdiū p pōdere. xxiij. vnciarū. In
tripōdiū p pōdere. xxxvj. vnciaz. si i tot vñ/
cias testator suā hereditatē distribui velle.
Nā etiā i pauciores p't eā velle distribui. vt
si duos ex asse instituit heredes. Tertiu autē i
stituit ex dimidiā z sexta pte assis i. xx. vnci/
as as diuidere z octo vncias ferret ille qui
script' est i dimidiā z sexta. scripti autē ex asse
ferret. xij. vncias. vt. ff. e. ti. l. iterdū. §. sz si du
os. hodie tñ h'mōi subtilitat' diuisio n' mltū
vilitata ē. sz fuata diuisiōe assis i. xij. nibilo/
min' si op' fuerit q'libz p'tiū hereditat' vltē/
rius diuidi poterit. z ill' cōiter fuat. d. hac
tñ diuisiōe lat' Azo. determinat i sum. l. eo.
ti. Quelibz at p'sona p't heres institui z h'z fa
ctionē testam'ti i passiva significatiōe q' non
vetat a iure cape. poterit igit' institui liber
bō z seru' si sit fu' et' q' p't institui. Itē p'fa
milias fil' familias. mul'. surd'. furiosus. p
dig' miles. honorat' laic'. cleric'. mōachuf
ciuitas. ipator. impatrix. filic'. eccia. loc' q'li/
bet venerabil'. vt in sti. de hered. q'li. z differ.
§. testam'ti aut factiōez. z. l. cū heredes. l. q'
test. fa. pos. Etiā incerte p'sone instituit di/
uini iur' iur' iur' vt. l. d. epi. z cle. l. id qd. z. l.
nulli. z. l. si q's ad declinādā. als em cert' he
res dz demonstrari. Itē fuū p'p'riuz nedū. sed
alienū etiā illū q' null' est instituire possum
insti. e. ti. §. seru' alien'. ff. e. l. seru' heredita/
rius. Itē si seruū p'p'riū institui herede sp' vi/
dero eū instituisse cū libertate. vt in sti. eo. i
pn. Sciendū tñ q' q'q' etiā cū libertate
nō p't institui heres fu' a dñā sua. sz cū ipe
de adulterio accusat' cōmissio cū dñā sua q'
rea fuit eiusdē criminis postulata. vt. ff. e. l. h'it
p'bis. §. interdū. z in sti. e. §. est aut'. Item nō
p't institui deportati. Itē dānati i metallū
Itē z banniti q' impune p't puniri q' eq'pa/
rāt deportat'. Silt' hostes iperij z romane
eccie. Itē heretici infideles apostate collegia
illicita nō habētia spēale puilegiū Itē incer
te p'sone qū nō p'tēdit fauor pietat'. Itē non
p't institui nati ex dānato coitu. de q'bz per
doctores. in. l. q' legū. z. l. si q'ris. l. d. icest.
z inuti. nup. Silt' p' auten. licet. l. d. natu/
ralibz libers z matribz eoz In q' dz q' nati ex
dānato coitu omī bñficio exclu' silt'. i. nulla
via nec institutōis nec substitutiōis succedūt
Diceret qd si au' v' p' donat nepoti spu
rio ex legitimo filio nato v' ecōtra. v' si do

nat nepoti legitimo ex filio spurio in vtrosq'
casum dic' Roffred' donationē nō valere ni
si p'bet talē nepotē aliq' seruitia fecisse auop
pter q' p'sumi possz donatiōz fuisse factā. vt
dicit in qdā q'stione q' incipit neraci'. Jaco
bus d' beluiso idē tenet i q'stione quā dispu/
tanit. eo. ti. l. j. Idē tenet spe. e. ti. de successi.
ab itestato. §. i. §. qd §. §. qd de legitimatis.
Spe. tñ in ti. de instru. edit. §. cōpēdiōsa. §.
qd si p' naturalis. zc. allegat p'les leges q' tñ
nō faciūt directe p' illo p' q' adducit videlicz
q' valeat institutio. Cū p' hñs filiū bastar
dū instituat i vna vncia. z naturalē z legit'i/
mū in oibz alijs bonis. Sz bñ faē tectus p'
eo i aut. de testam'to ipsecto. col. viij. pmuz
dictū cōmuni' ē apō doctores d' rigore iur'
vltimū aut dictū speculator' p'tinerē q'tatē.

Capitulum. vi.

Questiō visum ē de p'mo g'du succedē/
di. videlicz institutiōe. q'gue vidēdū
est de secūdo gradu successiōis. que
substitutio appellat'. Est ei substitutio scda i
stitutio. ois sz institutio q' fit post p'mā. z in
locū p'me deficiētis. plene igit' vidēdū est q'
sit eaz diuisio. scdo q's faciat eas. tertio quis
admittat in eis z qñ expirēt Substitutōis
alia directā. alia obliq' Dicit em directā qñ
ab vna p'sona ad aliā sine aliqua alia media
hereditas deuoluit. Et alio mō dz substitutiōe
p'ueniēs p'bis z p'sonis. Et i tali substitutiōe
nō h'z locū q'rtaz deductio. vt i. c. j. d. test. li.
vj. Obliqua p'o substitutiōe siue fideicōmissa
ria est qñ q's p' mediā p'sonā accipit heredi/
tatē defuncti. vt cū dixero. instituo Titium
herede oim bonoz meoz. z volo q' p' decēz
annos illā hereditatē restituat semp'onio. h'
em semp'oni' illā hereditatē h're nō pōt nisi
p' mediā p'sonā. l. Titium. z i tali locū h'z q'rtā
rū deductio. z de h'mōi substitutiōe z q'rtā
deductiōe loquūt capitula Rainald' z Ray
nūci'. de testa. z dictū. c. j. si p'. Et sunt tres
spēs illaz q'rtaz. Nā alia ē diffinita iure na
ture. z dz bonoz subsidiuz. z debet filijs tm
q' sine cā exheredari nō p't. l. si totas. l. de
dona. z. l. parētibz. l. d. inof. tes. Et huic q'
te nullū grauamē p't iponi. l. eo. ti. l. oī mō
z duabz seq'ntibz. z hodie aucta ē ad trientē
v' semissem fm nūez filiozū. z si sint q'rtuoz
filij z infra debet h're tertiā p'te. si at sūt plu
res debet h're medietatē hereditat' defuncti
intestati. vt. l. e. ti. aut. nouissima. Alia q'
ta dz trebellianica. vt cū institutus heres i

De substitutione

moriat sine ple rogat est restituere hereditate alteri. Ille sic instituit retinet quarta parte de tota hereditate per trebellianum. et computat in ea legata et donaciones. ut ff. ad. l. falci. i. q. r. tam. Tertia quarta est que debet iure institutionis. ut cum alius est instituit heres. et illa hereditas est exhausta per legata vel fideicommissa. tunc instituitur per detrabere de singulis legatis vel fideicommissis quarta parte. et hanc notat falcidia. L. ad. l. falci. p. to. Et legitime partes heredu[m] his personis continent. Quattuor aut infra dat natis iura triente. Semissem natus dat illis quoniam vel ultra. Arbitrium sequitur suba cetera patris. Quarta tibi capies si sis extraneus heres Tunc trebellianis cum reddere cuncta rogatur. Et defalcariis du[m] per legata gravatur. Directa substitutione alia vulgaris. alia pupillaris. alia exemplaris. alia breuiloqua. alia copediosa Vulgaris est duplex. scilicet expressa et tacita. Expressa est que fit personis negatis. ut si ille michi heres non erit alius sit heres. insti. de vul. substi. i. p. n. Tacita vero fit personis affirmatiuis. ut sic. vos iuice substitutione. vel ita. quisquis michi heres erit sit heres filio. vel ita. Titus esto heres plotij cum instituissem plotium. L. de here. insti. l. vl. z. ff. e. ti. l. cu[m] in testamento. §. hec verba. modo sic tacita substitutione pupillaris. inesse videtur substitutione expressa. ut ff. de here. insti. l. Titus. z. l. se. Et e contra sub expressa pupillari continentur tacita vulgaris. ut ff. e. ti. l. na[m] h iure. Expirat autem hec substitutione vulgaris ab hereditate adita. ut l. post adita. L. de impuberis et alijs substi. Et addit lex nisi facta fuit filiis impuberibus Effectus eius est quod si heres noluerit vel non potuerit ex quocumque causa. et vnde cum veniat in illa portio locum est substitutioni. Pupillaris substitutione alia expressa. alia tacita. Expressa est. ut si filius meus michi heres erit. et si in pupillari etate decesserit ille sit ei heres. ut insti. de pupil. substi. §. substituit. vel cum per filio impuberi quendam substituit in vulgari casu. intelligitur etiam substituisse in pupillari. Casus i. l. quisquis L. de impu. et alijs substi. Et quoniam tamen ratione iniquitatis facit ut sub vulgari non contineatur tacita pupillaris. Ponam exemplum. Quidam in testamento uxorem instituit in dimidia parte et filium suum impuberem in alia dimidia. et ultimo quendam substituit impubes decessit in pupillari etate substitutione. Et dicitur quod non admittit ratione iniquitatis sed magis eius admittit et intelligit tamen testatorem voluisse institutionem habere locum in persona sue

matris si pupillus non adiret que vulgaris est. Et est diligentissime considerandum quoniam substitutio vulgaris est facta duobus copulatiue. ut in predicto exemplo. tunc substitutio non habet locum in persona vni nisi etiam in persona alteri. nam magis hic impedit illam substitutionem. Sed si magis ante filius fuisset mortuus. et postea filius infra annos pubertatis decessisset locum habuisset substitutio et dicitur hanc substitutione pupillaris. quia a solo pupillo et impubere fit. et non distinguit an sit in potestate patris. vel an post posthumum nascatur. vel utrum sit filius vel nepos ex filio. Pupillum inposito accipere masculinum minorem. xiiii. semella minorem. xii. annis. ut ff. e. ti. l. ii. in p. n. si tamen per impuberem voluerit quocumque substituere pupillari tamen in toto tempore pupillaris etatis sed in minore. puta si filius moriatur infra decimum annum vel octauum aut septimum etc. valebit substitutio. ut ff. e. l. si ita quis substituerit. si autem voluerit substituere in locum pupillaris etatis finiet pupillaris substitutione adueniente paupertate. ff. eo. l. i. pupillari. Effectus pupillaris substitutionis est ut quis directus sit heres impuberi tanquam si ipse pupillus si bene heredes fecisset substitutionem vni et duo testamenta videntur. vnum patris alterum filij. Et pertinet ad substitutos pupillaris bona que pupillis etiam postea obuenerint. neque enim suis bonis tantum testator substituit sed etiam impuberis. Item per adoptiuum filio arrogato impuberi nisi ad quartam solam. et ad ea que intuitu arrogatoris ab amico arrogat persequitur est substitui. per. ut ff. e. l. si plures. §. i. arrogato. Item expirat pupillaris substitutione marita. media vel etiam minima capitis diminutione pupilli. ut puta si e arrogat. ff. de adop. l. nec ei. §. eorum duntaxat. substituto tamen succurrit per utile actiones. Item expirat si non est adita hereditas patris. Item si ommissa causa pncipalis testamenti ab intestato possideat hereditas et tunc substituto sic et legataris in quibus fraudem instituit non ex testamento sed intestato hereditate possidet. Et illud quod dictum est quod expirat substitutione pupillaris etiam aditio hereditatis paterne. verum tamen est si is qui repudiat minor erat et in integrum restituitur et ut liceat sibi adire per ficit pupillari substitutionem ut teneat. ut ff. e. l. ii. §. adeo autem. Item expirat pupillaris substitutione expugnato patris testamento in tota per que lam inofficiosi testamenti Item rupto paterno testamento. ut ff. e. ti. l. si quis eum. Item expirat pupillare testamentum per agnatos posthumi. ut ff. eo. l. si per filium. sic e contra confirmat pupillare testamentum quemadmodum et paternum si pat ab

De substitutione

hostibus captus sit simul cum filio et ibi ambo decedat. Quis pro pupillo decedat. Item hoc ordine facienda est substitutio pupillaris ut primo quis scribit sibi heredem. deinde vel eadem hora vel quocumque alio filio substituatur nec debet perverti ordinem scripture. Item admittitur ex pupillari substitutione ille quem nominatim substituit testator. vel si testator generaliter substituit ita scilicet quod quisque mihi heres erit admittitur illi qui scripti sunt heredes. Tacita pupillaris fit huiusmodi. filius meus impubes heres esto. Vel sic. quisquis mihi heres erit sit et heres filio meo. et ideo tacita. quod quedam verba in ea non expressa subintelliguntur que aliter in expressa pupillari ponentur. Nam hic intelligitur quod si filius decesserit in pupillari etate. ille tunc qui esset heres patri. etiam sit heres filio Sequitur correlarie quod pupillaris tacita intelligitur sub vulgari expressa. Et fit hec substitutio solum a patre qui filios debet habere in sua potestate non a matre. et per hoc differt a substitutione exemplari ut statim dicitur. Exemplaris substitutio fieri potest a parentibus utriusque sexus in personis liberorum cuiuscumque sexus. ut furiosus vel metecaput. et cum tali determinatione substitutio facienda est. ut si quidem metecaput habeat descendentes ex se. illi omnino vel quidam ex eis. vel unus substituat ei. Et debet exemplaris quod fit ad exemplum pupillaris ut cum dicitur pro filio in pupillari etate decedat ille sit heres. si in imposito dicitur. si filius decesserit antequam perveniat ad metris sanitatem ille sit heres et sicut pupillaris exprimit adveniente pubertate. ita et exemplaris adveniente sanitate. Differunt tamen. quod illa fit pupillis tamen. hec etiam maioribus. Item illa fit a patre qui habet impuberem in potestate. hec autem fit a quolibet parentum. Cependiosa substitutio fieri potest a milite. ita videlicet. Si filius meus quocumque decesserit ille sit ei heres. et hoc sub tali verborum copendio continetur expressam pupillarem. scilicet si filius decesserit in pupillari etate. si autem decesserit pubes verba de recte illius substitutionis trahuntur ad fideicommissariam substitutionem. de qua copiose in. l. p. c. b. l. de impubere et alijs substitutis. et forte favore matris que est in medio antequam filius venit ad pubertatem copendio directam debet. sed postea in fideicommissariam trahitur. Item compendiosa facta a milite infra tempus pubertatis quocumque valet iure directo. et obliqua post pubertatem. id est mater postea per fideicommissum potest petere hereditatem. Diceretur. quod si paganus fecerit huiusmodi copendiosam substitutionem per

ba iam dicta. Respondetur. si pupillus decesserit in pupillari etate substituitur succedit iure directo et minor impuberis repellitur omnino. Si autem pupillus fiat pubes et postea decesserit substituitur omnino repellitur. et venientes impuberi ab intestato succedunt in totum. ut ff. e. r. l. p. b. i. s. l. c. e. turio. Si autem testator ita substituatur. scilicet filius meus quocumque decesserit illum substituo. hac pupillari computanda fideicommissaria. Quia hoc verbum substituo aptatur ad fideicommissum. ut l. generaliter. §. vi. l. de insti. et substi. et quod talis interpretatio rem omnino tempore valere suadet. ut l. quod ff. de reb. du. si hoc ita substituatur. filius meus quocumque decesserit sine liberis ille sit heres vel illum substituo si interpretanda est fideicommissaria. quod illud verbum sine liberis innuit ut etiam in pupillari etate substituerit per fideicommissum. quod tunc liberos habere non potest. Sed quod directa verba trahantur ad fideicommissariam. probatur ff. ad trebel. l. cenola. ubi dicitur quod substitutio directa facta in codicillis trahitur ad fideicommissum. am si superest in medio etc. Et his casibus succedit minor vel quilibet ab intestato heres. et restituitur bona detracta. l. falcidia. Si hoc quis dicitur si filius meus decesserit in pupillari etate. vel postea sine liberis illum substituo. Due sunt substitutiones pupillares. expressa et fideicommissaria propter distinctionem et alternationem ipsarum et sic hoc verbum substituo aptatur diversis modis prout evidenter apparebit si testator substituat pupillarem. et per fideicommissum substituo. Brevis loqua substitutio est que continet duas vulgares substitutiones. et duas pupillares. ut cum duo impuberes a parente qui eos habet in potestate in vicem substituuntur. et hac substitutionem lex appellat reciprocam. ut ff. eo. r. l. na. h. iure. Et dicendum est quod omnes iste quatuor substitutiones expresse sunt. nihil enim magis de una quam de alia potest dici. Unum contingit quod propter has quatuor substitutiones minor repellitur omnino et substitutis succedit. ut ff. e. l. luci. Si enim esset pupillaris tacita non repelleretur etiam in testamento militis. ut l. de impu. et alijs substiti. l. p. c. b. Placetur dicitur tacita pupillarem admitti per matrem nisi ipsa mater cum impubere filio esset instituta. Sed tamen distinguendum est. aut enim extraneus vulgariter substituit impuberi. et tunc tacita pupillaris non admittitur mater. Aut substituat impuberi fratrem vel matrem. Aut mater. quod non est verisimile quod testator uxorem suam hoc est matrem impuberis voluerit preferre. Casus in. l. cum quod dicitur. l. de insti. et substitutis.

De testamentis

Notandū. si seru⁹ alien⁹ dñi fuerit heres institut⁹. si adire eā noluerit v^l non poterit. qz puentus morte dñs nihil habebit. secus de filiola instituta. qz ips⁹ p^r eā hereditatez adire pōt. p. l. si infanti. l. de iure delib. Et facit plen⁹ lex cū nō solum. l. de bonis q̄ li beris. Nā ibi d^r qz etiā inuito filio pater ad uenticia filij pōt adire. Dicūt tamē doctores z etiā bona glo. in le. cū pponas. l. de here. institut⁹. si seru⁹ cōpelleret adire hereditatez acquireret dño hereditatē z tali casu coacta voluntas etiā est volūtas. ¶ Sciēdum cū plures instituti z sibi inuicē substituti fuerint in portionibz inequalibz vno mortenti ceteri residuū cōsequunt^r quouis iuxta raras sue portionis in institutione sibi exp⁹se. Casus in. l. i. l. de impuberis z alijs substitut⁹. Itē cū duobz impuberibz sit substitutio cū adiectione nomis collectiui. vt est ly vterqz tūc ita demū locus est substitutiōi z i vtriusqz psona cōditio substitutiōis verificat. secus si est substitutio facta p signū distributiūz vt est vter. alter. Exemplū. testator dixit. instituo Johem z Petrum. z si vterqz decesserit in pupillari etate. substituo eis bartholomeū. Ecce hic bartholome⁹ vno duntaxat mortuo i pupillari etate nō succedit ex substitutiōe. sec⁹ in scdo casu videlicet si testator sic dixit. Johem z Petz instituo. z si alt⁹ iporum decesserit i pupillari etate substituo eis bartholomeū. Casus i. l. cū qdē. l. de impube. z alijs substi. Itē cū sit insti. z substit. pluriūz cū adiectione nois distributiui. tunc quilibet ipoz vocat^r i virilē ac si om̄s simplr z noiatim essent instituti. nisi int̄ hmōi insti tatos seu substitutos plēs. l. duo eoz essent p^r z fili⁹. qz tales licz plēs sint tū cum alijs adiectis vnā virilē habebūt portōnē. in. l. vl. l. de impu. z alijs substitut⁹.

Capitulum. viij.

¶ Noniā autē in testamētis plerūqz legata p solui p executores eorundem vel heredes defunctorz demādat^r modicū de legatis z ipoz varijs modis disponēdi p^ringēdū ē. Legatū ē deliberatio hereditatis q̄ testator ex eo qz vniuersuz heredis foret alicui qd collatū velit. vt. ff. d. le. legatū. Et nemo legare potest nisi qd iure facere pōt testamētum. Et ei soli pōt legari qui pōt institui. de qbz supra visum ē Item legatū sit bis verbis. do. lego. dari iubeo. i.

pero. mando. glisco. precipio. exigo. poseo. peto. rogo. flagito. volo. deprecor. exoro. cupio. vt des. opto vt des. credo te daturū. vt dicit Azo. in summa. l. eo. ri. allegans legē secundā. l. cōmunia. de le. ff. de le. j. l. etiam hoc modo. anteqz tū soluant^r legata credito res hereditarij sua exigēdo debita habētur postiores. facit. l. si vniuerso. l. de le. Et q̄l^l ter fiat distributio bonoz hereditarioz creditozibz habet^r p ea que habent^r z notant^r in le. scim⁹. l. de iure. deli. ad quam recurre.

¶ Itē si q̄s sciēter legat rē alienā. heres tenet rem illā redimere vel legatario p^rciū dare si sit talis res que vēdi potest. si autē igno^r ranter rē alienā legauit nō valet legatū nisi leges psonē p^riuicte. l. de le. l. cū alienā. Et legatari⁹ debet p^rbare sciam. vt. e. l. §. qz autē Scdm canones tū si alicui legatē sunt res aliene. talis tenet illi restituere cui⁹ sunt. et pōt agere ptra heredē si sciēter legauit res. vt habet^r in tex. z glo. c. filijs. de testamentis Item si aliq̄s sciēter legat rem obligatā creditozibz heres debet eā luere. secus si legans nesciuit rem obligatā. vel forte voluit legatarium luere. z hoc exp⁹ssit tūc heres non tenet eā luere. insti. de le. §. §. z si rem. ¶ Itē si res legata sine facto heredis. i. sine mora p^r glo. perierit legatario perit. insti. de le. §. si res. z. l. si fuū. ff. de p. obli. ¶ Itē si aliq̄s legauit ex illo vase vnus decē z ibi nō sūt decem s̄ pauciores. nō extinguit^r p^rerea legatū se tantūmodo accipiet^r q̄tū inueniet. le. si quis seruū. ff. de le. ij. ¶ Itē si aliq̄s in testamēto legauit epō propriā portōnē z alia ml^l ta legat monasterijs vel eccl^lijs si legauit illam portōnē epō sub hac p^rditōe vt illa tūc esset p^rētus z epus hoc acceptauit. valebit. z non pōt exigere de ceteris portōnē sibi deputatā pōt adhuc sibi portōnē suaz eligere sed cōstiterit qz testator in fraudē modicum legauit epō vt per illud modicū defraudaret ab alijs. tūc epus adhuc pōt exigere portōnē. p. c. officij. de testa. ¶ Sciēdū tū qz licet p^r antiqua iura ep̄s v^l ali⁹ inferior nō potuerit deducere suā portōnē canonice de relictis seu legatis monasterijs s̄ ordine minorum ad vltimū diuini cultus spectantibus. vt ad calices vel alia ornamenta. hodie tamen potest vt habetur in clemē tina. dudum. de sepulchris. in. §. verum ne parrochiales ecclesie. zc.

¶ Itē q̄ nō implet voluntatē defuncti tota

De testamentis

hereditas est sibi auferenda. p. c. licet vniuersus
de vo. 7 vo. redē. ij. q. j. siluester. Scōz leges
tū hoc obseruat i extraneo herede. licet ei si/
lius heres patris nō adimpleat voluntates
patris defuncti. nō ideo pdit totū sz fua ei
legitima portio. **L. de fideicō. auten. Bam/
plius.** Itē si aliqs legauit mōasterio sancte
B. decē. sz nō determinauit cū plura sint mo/
nasteria sancte marie. dabit paupiori. ar. in
auten. de eccle. tit. §. si qs in noie. col. ic.
Itē si qs legauit seruū in aliena pnintia
stutitū expēs heredis nō legatarij quiterit
seru. ff. de l. i. cū seru. 7. l. se. **Itē si testa/
tor potest imponere penā heredibz si nō pa/
ruerint ei volūtatē dummodo nō sit turpe**
aut inhonestū. qd p̄cipit. insti. de le. §. pene
qm̄ noie. 7. §. vlt. facit lex vnica. L. de his q̄
pene noie in testamento vel codicillis relin
quunt. **Itē ex testamēto nō adeat heredi/
tas deficit legatū nisi ita sit legatū q̄ a veni**
entibz ab intestato p̄stet legatum. tūc em̄ ab
**heredibz petendū est. p. l. eā quā. L. de fidei/
cōmis. Silt̄ p̄statur legatū cū testator dixit**
**si nō valet vt testamētū. valeat tū iure cō/
dicilloz. vel etiā qm̄ legatū est p̄iuncte p̄sone**
factū. Itē qm̄ vna res pluribz legat̄ quilibet
**babet ibi ius nisi appareat alia voluntas te/
statorz. ff. de le. j. si pluribz. Et dicit Bartho.**
ibidē. q̄ licet hō possit oīa bona sua p̄sume
re cū san̄ sit. tū in morte nō potest filios vel
nepotes p̄terire. insti. de inoffi. testa. p. totū.
7 p. c. de his. extra de sepul. **Itē cū vna res**
duobz legat̄ p̄iunctim. licet alter eoz in rez
natura nō sit. tamē tota res alteri cōiuncto
debet. vt in. le. si duobz. ff. de le. j. L. de cad.
tol. vnica. §. j. Cinus aut̄ dicit si sperabatur
ille secund̄ fore in rez natura p̄cedat lex. vlt̄
si fuerit tpe testamēti pditi. sz si nō sperabat̄
in rez natura nec fuerit tpe testamēti. ps ei
ptineat ad fiscum. allegās legē Itē veniūt.
l. §. cū anteq̄. ff. de pet. here. **Itē q̄ sciēter**
soluit ex min̄ solēni testamento defuncti ali
menta in eo alicui legata p̄ terminū tenetur
ad p̄standū ea ad futurū. quia secur̄ est volū
tatem defuncti. Casus in. l. j. L. de fideicō.
Similiter si qs sciēter soluit ea que min̄ so
lenni testamēto p̄ fideicōmissum legata sūt.
si qs ergo senferit se grauatū voluntate de
functi nō p̄stet. vt dicit in le. ij. eo. ti. **Item si**
testator vni quē p̄mo nominauit fundūz le
gauit. et eundem fundum alteri postea le
gauit. demū eundē fundū p̄mo itez legādo.

licet pus bis nominatus fuerit. tū ip̄e vnas
alter alteram medietates habebit. vt. l. cum
questio. in. §. sed 7 aliā. **L. de le. Similit̄ di**
catur si qs iuerit institut̄ in. xij. alius in. vi.
vncijs. videt̄ testatorē p̄mo id admisisse qd
alteri legauit. Itē si claudī legauit mibi ali
menta 7 vestiariū quousqz moreret. tū licet
claudī moriat̄. p̄ mortē tamē eius mibi le
gata debent. vt. l. j. L. eo. ti. 7 legatarius sub
trahēs rem legatā pdit eā. eo. ti. nō ē dubiū.
7. l. si legatari. **Itē legato fundo istructo**
boies mācipia. pecora. 7 vina ibi exorta nō
venalia sed māsiua 7 cetera que i fundo sūt
agri stercozadi causa dicunt̄ legata. vt. l. j. et
ij. L. de p̄. sig. Similiter illa dicunt̄ legata
q̄ maiori pte anni ibi sunt māsiua. vt. eo. tit.
vbi dicit lex semota carne mēsa. pōdera. fer
tamenta que laniāde carnis causa p̄parata
7c. In trutinellas. cultros. dolabz. instru
mento relinq̄mus. **Itē legari pōt res que**
nō est in rez natura. si modo futura ē veluti
fruct̄ q̄ in illo fundo nati erūt. aut q̄ ex illa
ancilla nati erit. vt insti. eo. §. ea quocqz res.
Sic ḡ legari possunt ea que sunt vel q̄ non
sunt sed futura sunt. Sz que nō sunt nec fu
erunt nec erūt legari nō possunt. vt insti. de
inuti. sti. in p̄n. Si hō dubiū est an res lega
ta tempe testamēti sit in rez natura nata. pu
ta an homo legat̄ viuat. agi quidē potest ex
testamēto sed officio iudicis cautio interpo
nitur. vt cū heres rem p̄secutus fuerit 7 na
ctus legatario restituat. vt. ff. d. le. j. seruo le
gato. §. vltimo. Ideocqz si tempe testamēti
seruus legat̄ esset in fuga vlt̄ longinquo ab
sens debet heres p̄stare operam vt eū requi
rat 7 p̄stet 7 sump̄ in eam rē debet imp̄
dere. Si aut̄ seruus legat̄ post testamētū
factū fugerit viuo testatore. impensa d̄z red
dī periculo legatarij. quia rem eo loco debz
p̄stare heres in quo a testatore est relicta.
vt. ff. de le. j. l. cū seruus legat̄. 7. ff. ap̄d iul. 7
le. si seruus legat̄. j. Rū. Et illud qd dicitur
est q̄ ea q̄ sunt legari possunt. tamē si talis
res sit cui nō sit cōmerciū nec ip̄a debetur.
nec ei estimatio. vt si qs legauit templa vel
basilicas vel q̄ publico vsui depurata sūt. 7
sic de alijs rebz in qbz nō cadit cōmerciū. p̄
terea nedū corpalia possunt legari. vtz eti
norari pōt legare alteri rogatōes. sn̄as. 7c.
Item instrumento pictoris legato veni
unt cere colozes pat̄niculi cultozia 7 vngille

Successio

Similiter instrumento piscatoris veniunt nas-
selle q̄ pisciū causa capiēdoꝝ cōparate sūt z
piscatores. Si r̄ instrumento balneario lega-
to balnearioꝝ p̄tineri cū balnea sine balnea-
toꝝ vsum suū p̄bere nō possunt. ff. e. ti. l. pi-
ctoris. Itē succurrit heredi si eadē res sepi⁹
in testamēto fuerit legata: satis est causa sel-
pitari. vt. ff. de le. ij. l. mepbi⁹. §. cū. Si autē
eadē quātitas i eodē testamēto sepius legat⁹
deberi poterit sepi⁹ si legatari⁹ euidentissimis
p̄batiōib⁹ ostēderit testatorē multiplicare le-
gatā voluisse. s. vbi i diuersis volūtātibus
vel codicillis vel vno testamēto et alio co-
dicillo eadē quātitas sepi⁹ legat⁹ sepi⁹ debet
nisi heres p̄auerit testatorē voluisse lega-
tariū esse p̄tētum vna eaz quātitatū. ff. de le.
l. plane. §. si eadē. z. ff. de le. ij. l. sempronius.
vbi dicit. si due tabule testamēti eodē tpe exem-
plarij causa scripte sunt i vna cētum. z i alte-
ra quinquaginta aurei legati in Titii heredi
parcedum est. Ideo vtrūq; legatū nullo mo-
do debetur. sed tm̄ quinquaginta aurei.
Itē q̄ habet duos suos vnū ex his legan-
do. z nō apparet quē testator tēptauerit. ele-
ctio erit legatarij. facit. l. q̄ duos. ff. de le. i. ex
emplifica de duab⁹ vaccis vel equis. et hoc
fauore vltime volūtātis. nisi verba testatoris
plata essent ad heredem. vt sic dixit testator
Tibi fili mi vnū ex seruis meis rogo vt tra-
das Titio p̄culi. tūc electio ē heredis. Ser-
cus cū q̄s plures suos habuerit eiusdē no-
minis z vnū ex his legauerit is quē tūc he-
res elegerit p̄stabit. in. l. si q̄s a filio. §. si quis
plures stichos. ff. eo. t. Itē si vni ex duobus
eiusdē nois existētib⁹ de amicis testatoris res
aliqua legat⁹. z cui ex illis legatū dādum sit
dubitet. eligere debet heres cui soluat vt ab
eo defendat. p. l. si quis seruū. §. si int̄ duos
ff. de le. ij. Itē cū testator ita legauerit vtori
vt tātam partē quātā vnus ex filijs de here-
ditate paterna seu testatoris cōsequeret. put-
scz testator ip̄is legat⁹ p̄tes inuales p̄sta-
bitur ei tāta quātā minoris p̄tis legatū se ex-
tendit. Rō. ne cū maior portio ei soluta fue-
rit: alter filioꝝ min⁹ obtineret quātā debita
sue nature cū tamē in patris potestate dā-
natus nō esset. Casus in. l. qui cōcubinam. i
§. cū ita legatū. ff. de l. iij. Itē vsufructu bo-
noꝝ minoris donec ad. xxv. annū puenerit
legato legatario nō extinguit minore mor-
tuo añ. xxv. annū. sed durabit ei vsufructus
donec curricula p̄dicti t̄pis effluerint. S.

si legatarius viuo minore añ. xxv. annū
attigerit morit⁹: extinguit vsufructus. nec ad
heredes eius vsufructū trāsmittit. Casus i
le. ambiguitatē. L. de vsufruc. z habitatiōe
Itē si q̄s in genere legat⁹ vinū fructū vl
oleū nō dicit legasse vinū gallicū aut olenz
p̄ciosum. sed generale vinū terrestre. vt ha-
betur in clem. nō potest. de p̄cura. i glo.

Itē si legatū sit hoc modo. lego tali om̄s
equos meos p̄ter grisellū vel gradariū. om-
nes equi veniūt p̄soluēdi dempro grisello l
gradario. Si p̄o sit his verbis. lego illi om-
nes vineas meas p̄ter asinū quē oneratum
athenas remisī. oēs vinee veniūt z cū h̄ asi-
nus p̄soluēde. Rō p̄mi. qz his p̄bis exp̄mit
volūtās p̄ferētis. Si em̄ voluisset illū ha-
buisset om̄s equos. nō exp̄sisset p̄ter qd̄ ibi
capit̄ exceptiue. qz ponit̄ int̄ res eiusdē spe-
ciei vl̄ generales. Rō general̄ aut̄ secūdi est
Lū ly p̄ter cadit̄ inter res oīno sepatās z di-
stinctas diuersaz speciez merito capit̄ iclu-
sive z augmētatiue. Nā si testator nō voluisset
legatariū habere oēs vineas z cū hoc asi-
num frustra exp̄sisset p̄ter asinū cū suffecisset.
lego illi om̄s vineas meas. Capit̄ etiam
p̄ter p̄iunctiue interdū. vt plerūq; solet fieri i
disp̄latiōis materia. vt in. c. dudū. de elect.
p̄ Bar. z in. l. actōis. L. de transac. z i regu-
la p̄ctm̄. de reg. iur. li. vj. Itē si dixit testator
exheredo filiū meū Johem. z duos habue-
rit filios h̄ noie eo qz nō specificauit quē no-
tauerit. z cū exheredatio sit odioso nullū ex-
heredauit. Et hec cōp̄ediose rudib⁹ de le-
gatis recollecta sufficiāt

Capitulum. viij.

Stis enim quāto
breuius fieri potuit de successioni-
bus ex testato dictū est. Hunc vero
respiciēdum est de successiōib⁹ ab intesta-
to. Sed quoniā plerūq; in h̄mōi successio-
ne distinctio graduū z eorūdem cōputatio
p̄tuit in arboꝝ cōsanguinitatis edocemur
p̄requirit̄. Ideoq; sup̄ficialiter in p̄sencia
rum vt materia successiōnū eo lucidius hu-
manū cerebrū subintrare valeat. Arboris
noticiā expedit p̄mo enodare. General̄ em̄
cognitio ipsi⁹ p̄sistit in his. videlicet q̄ sciat
quid sit cōsanguinitas. quid linea. z q̄t sint
eius species. Item qd̄ sit grad⁹ z qualit̄ per-
sone dicit̄ esse in gradu. Cōsanguinitas est
vinculū diuersaz p̄sonaz ab eodem stipite

Successio

descendentium carnali propagatione tractum
Linea est ordinata collectio personarum consan-
guinitate iunctarum ab eodem stipite descenden-
tium diuersos gradus continens et eos ab unita-
te stipitis secundum numeros distinguens. Linea-
rum tres sunt species. quedam est ascendenti-
um et continet illos a quibus originem trahunt. ut pater
mater. auus. pater. et cetera. Descendenti-
um est illa que continet illos qui duxerunt originem a nobis. ut fi-
lius. nepos. pronepos et cetera. Transuersalis et est
illa que continet illos qui non duxerunt origi-
nem a nobis nec nos ab ipsis. ut frater. soror
et eorum progenies. ut. xxxv. q. v. primo gradu

Gradus est quedam habitudo siue distantia
personarum facta ad inuicem collatione ad comu-
nem parentem qua cognoscitur quanta generati-
onis distantia due persone inter se differat. Item
persone que distant equaliter a communi parente
dicuntur esse in gradu et facere gradus. que
vero unequaliter dicuntur distare gradu. ut
xxxv. q. v. primo. et cetera. pariter. Item canonicas
computacionem in linea transuersali facias per
istam regulam. Quoto gradu distat quis ab ali-
quo superiore eodem distat a quolibet descenden-
ti ab eo per aliam lineam usque ad lineam equalitatis
postea per numero personarum gradus apponit. hanc
regulam habet in. c. de dilecto. de sanguinitate
et affinitate. Incipit igitur a prima superiori cel-
lula. scilicet Albanus que distat a trunco quarto
gradu. igitur pro patre qui descendit ab abano
per aliam lineam. similiter quarto. et sic comu-
niter facit per alios. Sic pro patre et pro matre sunt
duo fratres. et sic in primo gradu. igitur auus fi-
lius. pro matre distat secundo gradu a patre. Pa-
ter ergo trunco quarto. Sicut filius pro patre
distat quarto a trunco. probatur. quia filius pro ma-
tre et auus sunt duo nepotes. igitur in secundo gra-
du. quia sunt filii duorum fratrum que sunt in primo gra-
du. igitur pater distat a filio pro patre tertio.
trunco quarto. Similiter nepos pro patre di-
stat quarto a trunco. probatur. nepos pro patre
et pater sunt pronepos. igitur sunt in gradu
tertio. quia sunt filii duorum nepotum que sunt in
secundo gradu. igitur trunco distat quarto. Sicut
pro nepos pro patre cum trunco est in quarto et
in linea equalitatis que continet omnes personas
equaliter cum eo descendentes. probatur. sunt duo
abnepotes. ergo sunt in quarto gradu. quia sunt
filii duorum pronepotum que sunt in tertio ascende et
ad pro matrem distat a trunco tertio gradu. igitur
patre magnus que ab eo descendit per aliam line-
am. similiter tertio. proinde consobrinus tertio

et filius eius secundo in tertio in linea equali. Deinde
de numero personarum adiciatur gradus et i-
probatione ista procedit ut prius. quia patre ma-
gnus et auus sunt duo fratres. igitur in primo gra-
du pater distat secundo. trunco tertio a patre
magno. et ita de aliis. Nec probatio colligit
xxxv. q. v. ad sedem. **Ad inueniendum** igitur
gradus sanguinitatis secundum utrumque ius: dicit
Jo. an. in arboze tolle hanc magistralem regu-
lam ascendenti- et descendentium. Quot sunt per-
sone de quibus queritur computatis intermediis
vna dempta tot sunt gradus inter eos. Et i-
telligitur illa regula quam vna persona continue
descendit ab alia. Et sic non sequitur. petrucci-
us habet duos parentes. iiii. annos. viii. annos et cetera
igitur toto gradu distat. Regula collateralium
in linea equali quoto gradu distat quis
eorum a communi stipite toto distat inter se. et hoc
secundum canonicam computacionem. Secundum leges
vero quoto gradu quicunque eorum distat a comu-
ni stipite toto duplicato distat inter se. Regu-
la in linea collateralium in equali est quoto gradu
quis eorum remotior distat a communi stipite toto di-
stat inter se secundum canones. secundum leges vero que sunt
persone stipite dempto tot sunt gradus
Sciendum secundum legale computacionem quilibet
persona facit gradum. vnde filius et filia faciunt du-
os gradus. Secundum canonicam vero computacio-
nem due persone faciunt unum gradum. Romanus. quia
in legibus propter hoc assignatur gradus. ut heredi-
tas vel successio ab vna persona ad alteram iter
sanguineos deferat. Et quia hereditates non
possunt deferri ab vna persona in alteram. Item in sin-
gulis personis singuli ponuntur gradus. sed in
canonibus propter hoc computatur gradus ut demo-
stratur usque ad quotum gradum nuptie celebra-
ri debent. Et quia nuptie inter duas personas fiunt
Ideo canones duas personas in vno gradu po-
nunt. ut. xxxv. q. v. ad sedem. **Sciendum** quod de
persone coniungi non possunt matrimonialiter.
Nata soror neptis matertera fratris et vxor
Et patre coniux nurus pro uigni nouerca
Uxorisque soror pro uigni nata nurusque
Atque soror patris coniugio lege vetatur.
Nec papa cum his dispensat. vide de hinc. lra.
de resti. spo. i. glo. j. non vult. Casus in quibus ipe-
ditur matrimonium probandum et dirimitur tra-
ctum. Error in ditione uocum cognatio crimen.
Culpa disparitas vis ordo ligamine honestas
Si sis affinis si forte coire nequebis. Casus in quibus
solummodo sponsalia sunt ius. Vxor assensu
absentia siue iuuetur. Factus affinis vel altera

Successio

copula carnis. Crimē religio si mala cōdi-
tio. Si lesura grauis spōsalia soluis i istis
¶ Affinitas est proximitas psonaz ex carnali
cōmixtione pueniēs omni carēs parentela ex
carnali cōmixtione. Correlarie sequit̄ q̄ affi-
nitas p̄trahit̄ tā p legitimū q̄ p fornicariū
coitū. vt. xxxv. q. iij. nec eā. z. c. discretionē. s̄
eo q̄ cog. sang. z. c. fraternitatis. e. ti. Et di-
cunt̄ affines q̄ si ad alterius fines tendentes
Nā sic ego z vxor mea sum⁹ in pmo genere
affinitatis. sic soror vxoris mee est affinis mi-
hi in pmo genere z pmo gradu. Ben⁹ affini-
tatis inuenit̄ fm̄ hanc regulā. psona addita
p̄sone p carnis cōmixtione facit genus affi-
nitatis z nō gradū. Verbi gr̄a. Frater me⁹
ducit vxorē cui admisceat carnalit̄. p hāc car-
nalem copulā oriit̄ primū gen⁹ affinitatis in-
ter vxorē fratris z ei⁹ sorores que est ex alio
latere. Itē da vxores istis trib⁹ q̄ descēdunt
ex fratre. vt filij. nepos. p̄nepos. q̄b⁹ diungā-
tur p carnalē copulā oriit̄ p̄mū gen⁹ affini-
tatis inter eas z sororē fratris. Eodē modo ex
alia pte arboris soror nubat viro cui p̄iūga-
tur carnalit̄. p hāc carnalē copulā oriit̄ pri-
mū gen⁹ affinitatis inter vix sororē z fratrem
sororis vt p̄us ¶ Itē grad⁹ inuenies p hāc
regulā. psona addita p̄sone p carnis p̄paga-
tione mutat gradū z nō gen⁹. Verbi gratia
Frater ducit vxorē illa est affinis sororē fra-
tris in pmo genere z in eodē gradu in q̄ frat-
er ei⁹ p̄sanguine⁹. s. in pmo. qz cū hīc nō fuit
carnis p̄pagatio nō est mutat⁹ grad⁹. Adde
sorori psonā p carnis p̄pagatiōem. scz filium
ista mutat gradū. igit̄ attinebit̄ vxori fratris
in secūdo gradu genere non mutato. Adde
aliā psonā. s. nepotē illa filij mutat gradū z
nō gen⁹. igit̄ erit vxori fratris i tertio gradu
z pmo genere affinitatis. Eodē modo cōpu-
tabis grad⁹ ex alio latere. qz vir sororis est af-
finis fratri z sue successioni in pmo genere
in eodē vel diuersis gradib⁹. vt dictum est.
Itē om̄s p̄sanguinei vxoris sunt affines vi-
ro in pmo genere affinitatis. z in eodem gra-
du in quo sunt p̄sanguinei vxori z econtra.
om̄es p̄sanguinei viri sunt affines vxori in
pmo genere affinitatis. z in eodē gradu in q̄
sunt p̄sanguinei viro. Cōsanguinei vō viri
z cōsanguinei vxoris int̄ se non sunt affines
Unde pater z filij possunt ducere matres et
filia. z duo fratres duas sorores. eo. ti. super
his. Itē om̄es mariti p̄sanguineaz maritūz
sunt mihi affines in pmo genere affinitatis

z in eodē gradu in quo vxores eoz sunt mi-
hi p̄sanguinei. Idē z p oīa intelligas de vx-
orib⁹ p̄sanguineoz. Nec omnia cōprobant̄
xxxv. q. v. porro. patet p hoc q̄ vxores duoz
fratrū vel alioz p̄sanguineoz nō sūt affines
quia olim attinebāt in secūdo genere affini-
tatis. qd̄ hodie sublatū est ¶ Itē prohibitio
de secūdo genere affinitatis z tertio reuoca-
ta est. z p̄les suscepta ex secūdis nuptijs pōt
cognitioni p̄oris cōiugis copulari. licz oliz
nō potuerunt. eo. ti. nō d̄z. Hoc sic intellige
frater me⁹ habz vxorē eo mortuo relicta sua
nubit alij z plē gignit. illa p̄les nō potuit co-
pulari cognatiōi p̄oris mariti. p̄pter publicē
honestatis iusticiā. nā hoc modo reuocatū
est. Sed alia publice honestatis iusticia q̄ est
de sponsa de futuro ad huc manet. ¶ Item
q̄ ighorāter sororē vxoris sue cognouit pu-
tans eā esse vxorē suam iurabit q̄ hoc insci-
us fecerit. z tunc ab vxore eius nō separabi-
tur. sed reddet z eriget. Illa vero sine coniu-
gio maneat. xxxiiij. q. j. in lectum
De successione ex intestato q̄ sequit̄ seruan-
dum est p̄ lege. de successione ex testato. supe-
rius dictum est

Legitimi z naturales

¶ Primi gradus tantū equaliter succedūt
siue sint masculi siue femine siue in potesta-
te cōstituti siue nō. In autem. de here. ab ite-
sta. veni. §. reliquū. z. §. nulla. col. ij.

¶ Ulterioris gradus tantū. id est. non filij.
tūc succedūt p stirpes in infinitū siue in ine-
quali tantū siue in equali iur. representatiōis
seruato. Insti. de hered. que ab intesta. dese-
runt. §. Item si ex duob⁹

¶ Primi z vltioris grad⁹ simul tūc om̄es
primi grad⁹ succedūt z excludūt alios. Sz
si aliqui sint p̄mortui eoz filij succedūt cum
alijs per stirpes in infinitū. Idē ex alijs suc-
cedere nō possunt. vt insti. de here. que ab in-
testa. dese. §. si. z. §. cū filius

Legitimi tantum.

¶ Spūales vt ex sacramēti donatiōn. vt il-
lius detētiōn. z nō succedūt talib⁹ parētib⁹.
cū ista generatio respiciat eterna. z n̄ tpalia.
xxx. q. vij. puenit zē. ¶ Adoptati ab auo ma-
terno vl̄ paterno. tūc idē vt i mēbro p̄cedētī
Ab alio puta a patre vl̄ fratre vl̄ quocūq̄
alio tūc succedūt si mortif. tpe ipi⁹ patris nō
sunt emācipati. vt. le. cū in adoptiōis. L. de
adopt. Arrogat⁹ tñ filij h̄z oīa iura sicut fi-
lius naturalis z legitimus

Instrumentum quid sit

Naturales tantum

¶ Ex simplici coitu. Legitimati p pncipes vel matrimoniū subsequens z succedunt. extra qui si. sint legi. c. per venerabilem

¶ Nō legitimati. In bonis maternis indistincte succedūt cū alijs naturalibz z legitimis. nisi mater sit illustris. l. si q̄ illustris. L. ad se. cōsul. orphi. insti. e. ti. §. nouissime

¶ In bonis paternis nō succedūt nisi i duabus vncijs cū m̄re sobole z p̄iuge nō extātibz. vt in auten. licet. L. de natu. libe. Ex dā nato coitu z fm om̄s doctores nō succedūt insti. ad se. cōsul. orphi. §. nouissime

Permitti

¶ Naturales z legitimati. naturales tm̄. z legitimati tm̄. Tūc legitimati tm̄ videlicet arrogati pcurrūt cū naturalibz z legitimis. z naturalibz tm̄ legitimatis. z naturales tm̄ excludunt vt dictū est. Filij tm̄ secūdi m̄rimoni nō succedūt cū p̄mis in bonis acq̄sitis p̄stāte matrimonio p̄mo. in. l. femie. L. d̄ secūdis nuptijs. sic nec filia i re feudali existente ma sculo. Etia si de h̄ pactū factū sit. vt i auten. de suc. feudi. in. §. hoc etiā. col. x. Nec etiā vir legitimat⁹ tm̄ nec legitimat⁹ p̄ seq̄ns matrimonio sine speciale mentionē. Casus i auten. in succes. L. de suis z legi. libe. j.

Capitulum. ix.

Ex autentico. ut cū

de appellatōibz cognoscit. §. causas col. viij. Silr p nota. in. ca. quinta uallis. in glo. de iure in. colligunt quidā casus in quibz parētes solēt exheredare filios. vt patet in his metris

Bis septem causis nat⁹ priuabit heres.
Parentes feriat vel verbū dicat amaz.
Crimen accusans veneno si potat illos.
Aut si tradet eos si cura furentibz absit.
Se societ reprobis patriam dilexit amicā.
Nō fideiussit p̄ patre vel ab hoste redemit.
Testariqz patrē vetuit se immiscet arenam.
Nō orthodoxus vouerē si nota sequet

¶ Casus in q̄bz filij exheredāt parētes
Sed pater z octo filij cū spernit honore
Accusat filiū veneno si potat illum
Coniunctā filij diligit testariqz vetat
Furētē negligat captū nec ab hoste demit
Consort. vit. crudeliter insidietur

¶ Notandū ex auten. de nuptijs. §. ingrati tudinē. col. iij. colligunt tres casus in q̄bz frater pot̄ exheredare frēm. Prim⁹ cū frater

pecurant mortē fratris. Secūdus si criminaliter actionē cōtra eū duxit. Tertio si sine substātie in frēm p̄iecturā peccauit. vt vel le sibi facere incendiū vel simile quo casu p̄ portio ad alios fratres z attinētes p̄inebit

¶ Unde fratre decedente ab intestato succedit pater cuz alijs fratribz demptis casibz exheredationis. vt dictum est

¶ Cōpendiose cū visum sit de p̄mis duabz officij notariar⁹ ptibz. Postremo videndus est de ei⁹ tertia pte p̄ncipali q̄ p̄sistit circa instrumentoz p̄fectionē eiusdē p̄missa prosequendo capitula

Capitulum p̄mum

Instrumentum est

Scriptura ad assertionē seu p̄bationem alicui⁹ rei facta. Vel est solenne z rite ordinata scriptura p̄ autēticē p̄sonę manū publice causa memorie facta. Et d̄z instrumentū. qz instruit. vt. c. si. de do. z cōtu. vt d̄z instrumentū quasi documentū. qz docet argumen. vj. q. ij. Si q̄s de cleri. z. L. d̄ edendo. auten. si q̄s in alieno. z. c. si q̄s p̄batoroz. de rebz eccle. nō alienā. Vel d̄z instrumentū quasi munimētū. qz munir. p̄ducen tē p̄tra aduersariū. vt in. c. cor. di. §. post hoc de apel. li. vj. Et licet appellatōe instrumen toz testes p̄ineant z om̄e id qd̄ iudicem instruit. vt. c. puenit. de testi. cogē. z. ff. de fide i stru. l. j. Tamē instrumentū in p̄posito p̄prie d̄z scriptura ad memoriā alicui⁹ rei p̄fecta zc.

¶ Instrumentoz due sunt spēs. Nā aliud publicū seu autenticū. aliud priuatum. Publicū seu autenticū qd̄ publicā habet auctoritatē. cui⁹ plures sunt spēs. Nā publicū est qd̄ p̄ manū publicā est scriptū. id est per m̄num notarij q̄ est publica p̄sona. vt. l. orpha notrophos. L. de epi. z cleri. ¶ Itē publicā formā redactā de p̄sumptōibz. Illud d̄ fide instru. c. ij. z. c. inter dilectos. Itē q̄a si gillo autentico sigillatū. de fide instru. scripta. de p̄bationibz. tertio loco. Itē d̄z publicū. qz auctoritate iudicis exemplificatū et autenticatū vt. l. publicati. L. de testa. z. l. si. L. de re iudi. l. vlt. qz in iudicio scribit ap̄ acta publica. Et valet p̄ quēcūqz scripta sit vt. l. ij. L. de edēdo. de p̄batōibz. qm̄ cōtra. ¶ Itē q̄nto d̄z publicū eo qd̄ habet subscrip tionē triū vel pluriū fm̄ canones viuētū testū. etiā si sit p̄ priuatā manū scriptum. d̄ fide instru. c. ij. de probatōibz. quoniā p̄tra.

Instrumentum quid sit

l. scripturas. **L.** qui potiores in pignore habeant. **Et** in autent. de testi. si. §. si quid igit vult caute. 7. §. sequenti. col. ij. Item dicit publicum quod dicitur archino publico sine armario publico est productum. de prescriptioib. ad au diencia. ff. de pbat. celsus. **Et** generaliter omnem scripturam dicit publicam. cui de iure vel speciali consuetudine credit. de fide instru. c. dilectus. **Et** p. Inno. eo. ti. ca. j. Privatam vero instrumentum quodcumque dicit nisi aliq. predictorum modorum sit corroboratum. **Et** illorum tres sunt species. Nam aliquando facis scripturam tibi tantum. aliquando alteri tantum. aliquando tam tibi quam alteri. **Et** scripturae quae tibi facis in praedictum alteri nulla fides habet. **L.** de probationibus. l. exemplo. 7. l. non epistolis. **Scripturae** vero quae facis alij contra te. puta creditori tuo de eo quod ab eo recepisti credit contra te. ff. de positi. l. publica me/ nia. §. si. xxvj. q. j. omnes femine. **Tibi** autem 7 alij facis scripturam sicut est codex ratio nuntiarum cui interdum credit. ff. de edendo. si quis ex argentariis. l. quendam. §. numularios. **Argentarius** is est qui quondam preponatur auctoritate publica. ut in predicto. §. numularios. argento dando 7 recipiendo. ad cuius fidem sicut nunc ad fidei tabellionis recurreretur. **Item** de numulario qui alienam pecuniam tenebat publica auctoritate. ut in dicto. §. numularios. **Et** habet in autentica de fideicommissoribus. §. finali. col. prima. **Similiter** statatur cyrographo qui super deposito solz fieri in eadem forma depositario 7 deponenti. Ita videlicet quod quedam littere per medium incidunt sicut in puinciarum in diocesi narbonei. solet fieri. etiam sine natura aliorum contractuum. cui scripturae standum est. ut in dicta. l. publica 7. ff. de probationibus. **Si** cyrographum. Regulariter autem private scripturae non credit. **L.** de probationibus. l. instrumenta. 7. l. rationes. nisi contra eum qui scripsit. 7 hoc in personalibus. **L.** qui potiores in pignore habeant. le. scripturas. nisi forte sit a testibus non paucioribus tribus subscripta. prout latius per speculatozem. in ti. de instrumentum. editioe. §. Nunc dicendum. ver. v. **Creditur** autem publico instrumentum sine omni adminiculo dummodo illud instrumentum appareat sine cancellatura rasura vel inuolutione prime figure que possent suspicionem inducere nec sit deletum vel obolitum. in autent. de fide instrumentum. §. si vero moriaz. collatione secunda. per capitulum ex

litteris. 7. c. inter dilectos. eodem tit. de fal. c. licet. **L.** de edicto diui adriani tollendo. le. finali. §. primo. **Et** generaliter credit instrumentum dummodo non sit suppositum alicui de vicijis vel defectibus. quos ponit Speculator in titu. de instrumentorum editione. in. §. postremo restat videre. in ver. si aut. vsq. ad vers. opponitur aut. **Si** vero instrumentum non apparet suspectus incumbit probatio accusanti. vj. q. vltima. actor.

Dubitatur quot testes praedictum instrumentum. **Speculator** in titulo de instrumentorum editione. in. §. restat videre. in ver. sed quod ro. allegat Dofredum 7 Bernardum. qui dicunt quod auctoritas tabellionis equipollet duobus testibus. ut de probat. quonia contra. **L.** de fide instrumentorum. l. in exercendis. **L.** et alij videatur quod tribus. xvj. q. iij. §. potest. 7 alij quod quinq. **L.** qui testam. facere possunt. l. hac consultissima. de testibus. in omni. **Igitur** videtur quod quattuor aut quinque sine inscripti siue alij tantum vincunt instrumentum. **Dicit** tamen Dofredus quod consideranda est natura contractus in instrumento contenti. ut si sit testamentum in quo sine leges septem sunt testes necessarii vel codicilli in quo quinq. requiruntur. **Tunc** enim necesse est quod instrumentum per totidem 7 per duos 7 amplius improbet. **Et** sic colligitur quod regulare est quod potest per testes probari contrarium eius quod instrumentum publico continetur. argumen. l. Eum precibus **L.** de probationibus. 7. **L.** de contrahenda et committenda stipulatione. l. optima. §. finali. **quod** verum est preferens in duobus casibus. ut. **L.** ad velleianum. l. antique. 7. **L.** arbitrium tutelae. finali. quam eligit glosa dicte legis. in exercendis. 7 latius per doctores. in. l. generaliter. **L.** de non numerata pecunia. **Item** Azo. dicit quod viua vox duorum testium in nullo casu validior est publico instrumentum. sed publicum instrumentum validius est duobus vel pluribus testibus. **In** multis tamen casibus in quibus non habent parem vim testes 7 instrumenta. 7 in quibus requiritur scriptura 7 probatio per scripturam. quos enumerat speculator in titulo de instrumentorum editione. in. §. restat videre. in versiculo. quid si tantum unus ex testibus. **Et** in quibus contractibus scriptura sit de substantia. vide legem contractus. **L.** de fide instrumentorum. le. celsus. ff. de probationibus. 7 magistralis glo. c. j. de censibus. li. vj.

De publicationibus

Capitulum. ij.

Sciendū q̄ instru-

Sciendū publicū vt dicit spe. eo. titu. duo p̄ncipaliter debet p̄tinere. s. pu- blicationes. De quibz in ca. primo sequenti. Secundū erit factū sine negotiū qd̄ d̄r cō- tractus q̄ inter ptes cōtrahit. et in publicati- ones redigat sine ordinat. scz q̄ ipsi negotij tenor enarret. Sunt em̄ quidā cōtracti stri- cti iuris. quidā bone fidei. Et bone fidei sūt actio ex vendito. ex empto. locato. conducto. negotioz gestorū mandati depositi p̄ socio tutele p̄modati pignoratitia. familie hercis cunde. de cōmuni diuidundo z actio p̄scri- ptis verbis. que. id est. de extramato propo- nitur p̄mutatio. hereditatis petitio zc. put continet in. c. Cū venerabilis. de exceptio- bus. et instit. de actionibz. in. §. actionum.

Alie p̄o actiones dicunt districti iuris. vt actio ex mutuo stipulatu. arbitrio. nudo pa- cto. z transactionē. zc. Nec dicunt bone fidei q̄ in eis tantū seruari debeat bona fides. q̄a in actionibz stricti iuris etiā seruari debet si des. et in quocūqz cōtractu bona fides inter uenire debet. p. l. bonā fidem. C. de actioibz et obligationibz. Sed ideo dicunt bone fi- dei. qz maxime deberet exuberare. z eis bo- na fides z inter p̄trahētes. qz vltra id veni- unt etiā oīa accessoria et ea de q̄bz in contra- ctu nō est cogitatū. videlicz i p̄tractu empti- onis et venditiōis et similibz bone fidei. ve- nit etiā id qd̄ expresse nō est actū. videlicz a tpe more q̄ alteri nō reddidit id ad qd̄ tenet. De natura em̄ p̄tracti veniūt damna z iter esse. que etiā debēt refundi. Sz in actioibz stricti iuris nō venit accessoriū. nec ea de q̄- bus nō est cogitatū. Poterit notari sup̄ q̄- cūqz negotio z p̄tractu a iure vel ab homie nō p̄hibito. put ex superioribz hui⁹ arts alū- nis. z in ea inicitantibz mediocribz claruit de- bite requisitū instrumentū facere z p̄ficere. Si vero notari⁹ ignar⁹ iuris. z sue salutis immemor extiterit. Et de cōtractibz p̄hibitis instrumenta cōficere. seu illis interesse ausu temerario attemptauerit. penas legales in- currit. z gehennā edificabit. Refert enim Hostiensis q̄ notarij qui sup̄ vsuris z p̄tra- ctibus vsurarijs sine alijs quouis modo in fraudē vsurarū initis cōficiunt instrumenta p̄iurij notā incurrūt. quia cū creant iurant q̄ h̄mōi nō faciant. Perius aut̄ efficit in-

famis. et p̄ cōsequens testificari nō pōt. nec instrumenta cōficere. de testibus. licet ex q̄- dam. et omnis infamis tā de iure q̄ d̄ facto pelli debet ap̄matione siue sit dignitas siue ordo. Nam infamibz porte dignitatū pate- re nō debēt. In regula. infamibz. de regu. iu- ris. li. vi. Nec possunt esse p̄curatores nec iudices causaz. de iudicij. cū deputati. Re- pellunt etiā ab accusando. l. q̄ accusare. ff. d̄ accusationibz. Similiter repellunt a postu- lando. ff. de postulādo. l. j. Predictā. etiā sen- tentiā de notarijs p̄dictis approbat archidya- conus. xlvj. dis. c. fi. qd̄ alias incipit. sic nō suo noīe. in glo. sup̄ p̄bo. alieno nomine. ad qd̄ allegat. c. ex parte. de testi. Ad qd̄ fac qd̄ notat in. c. sicut. nec cle. vl̄ monachi. Simi- li modo de quocūqz p̄tractu a iure prohibi- to notarius abstinere debet. alioquin penā seu penas a iure expressas se nouerit acrisus incursum.

Capitulum. iij.

Equitur nūc uide

Sede publicatiōibz requisitis ad in- strumentū publicū. quaz regularit̄ sex sunt. s. annus dñi. inditio. dies. mensis. lo- cus p̄tracti. testes. et nomē tabellionis. Li- cet septima publicatio in quibusdā locis et terris addi p̄sueuerat. s. nomē pape vel ipe- ratoris p̄ tēpe regnātis quo fuit p̄ditū in- strumentū. Sed hac septima omīssa de p̄- dictis sex vidēdum est p̄ ordinē. Notādū añqz ponat̄ ann⁹ dñi solet poni inuocatio no- minis eiusdē dñi nostri h̄ modo. In nomē dñi amen. Vel sic. In nomē dñi nostri Je- su xpi. Vel sic. In noīe patris et filij z spiri- tussancti Amen. Nec aut̄ inuocatio ponē- da est semp̄ in magnis z p̄petuis instrumen- tis. In alijs autem breui tempore valitu- ris. Similit̄ in noīe dñi amen incipiēdo. Subsequēter ponunt̄ anni dñi qui tē cur- runt incōpleti h̄ modo. In noīe domini Amen. Anno a natiuitate dñi. zc. lxxij. Et aliquādo d̄r Anno ab incarnatione dñi zc. lxxij. Inditioe. x. vel quota tē fuerint an- ni. d̄r aut̄ inditio ab indicēdo. id est. p̄cipien- do. Cesar em̄ august⁹ describēs vniuersuz orbē sub tributo singulis annis. xv. sibi exbi- bendo. orbē in tres ptes diuisit. vni pti im- posuit vt p̄mo q̄nquennio daret certā quā- titatē argenti. secūde vt daret certā quā- tem ferri. tertie pti z vltimo quinquēnio da-

De publicationibus

ret ei certā auri q̄ntitatē. Et sic finitis tribus
quingennis. s. xv. annis fiebat reiteratio ad
primū. Et propterea nulla indictio transcēdit quā
tamdecimā. Dis em̄ indictio aut est prima se-
cunda aut tertia. Et sic de alijs vsq; ad quāta-
decimā inclusiue. Et post quātamdecimā
fit reiteratio ad primā. Et dicitur vnusquisq; annus
quādena indictio. Fuit autē primo in tēra ista
indictio cū fuit p̄ceptū istud a cesare Augu-
sto tribus annis anteq; dñs noster Ihs x̄ps de
virginē nasceret̄ Maria. et propter h̄ diuif an-
nis dñi p̄ quādenos his tribus adiunctis annis
qui sup̄fuerint ostendunt̄ indictioz iuxta suum
num̄er. Verus. Si p̄ quādenos dñi diuise-
ris annos. His tribus adiunctis indictio certa
notat̄. Premissa autē vera sunt s̄m eos q̄ in-
dictionē mutāt in natiuitatē dñi sic̄z annūm
et bñ finit̄ modernos. Quidā tñ mutāt inditi-
onem. viij. kal. octobris. sic̄ añ x̄pi ad h̄tēcum
fiebat. quā mutationē iā nō curam̄. si tamē
q̄s velit inuenire indictioem que est ab. viij.
kal. octobris s̄m illos vsq; ad natiuitatē do-
mini siue ad kal. ianuarij sequētis seu sc̄dm
alios vsq; ad festū incarnationis iūgat̄ ānos
dñi. iij. diuidēdo eos vt dictū est. et sic sc̄dm
eos indictio iuenit̄. Circa tñ tps mutādo in-
dictionē regionis est p̄suetudo seruāda. q̄ cō-
suetudine p̄siderata sepe instrumēta concoz-
dant q̄ prima facie s̄m variationē indictioñ.
falsē vident̄. Igit̄ notarij ea q̄ sunt moz̄ et cō-
suetudinis loci i bone fidei indicijs seruare
debet. p. l. q̄ si nolit. s. qz̄ assidua. ff. de edilic.
edic. Post indictioem subsequentē ponit̄ di-
es p̄tract̄ vel negocij noiando ip̄m mensem
sub q̄ p̄tinet̄ et quāta diei an sit p̄m. secund̄. vel
tert̄ illi mēsis in q̄ factū est instrumentum
Ponit̄ autē dies mensis diuersimode. Uno
modo s̄m p̄suetudinē bonon̄. vt in h̄ exēplo
pmo die maij. secūda die intrāte maiuz. ter-
tia die intrāte maiū. et sic vsq; ad. xvj. Trans-
actis autē. xvj. ponunt̄ dies p̄ dictionē exeūte
h̄ modo. quāta decima die exeūte maiū. quāta
decima die exeūte maiū. vsq; ad penultimā
die. In penultima die maij dicitur. Penultima
die maij. et tūc vltima die maij. Et ita de sin-
gulis mensib; habentib; xxxj. dies. In illis
autē habentib; xxx. dies similiter vsq; ad. xv. p̄
hāc dictionē intrāte. et finit̄ quādecim dieb;
p̄cedūt descēdendo p̄ alios dies cū hac di-
ctione exeūte. semp̄ tñ in p̄ma die nō ponūt̄
intrāte. et in penultima et vltima nō ponūt̄ ex-
eūte sic̄ obseruat̄ i regno cecilie. Alio mo-

do s̄m p̄suetudinē modernoz et quasi oim̄
alemanaz puinciaz ponit̄ dies mēsis semp̄
ascēdēdo h̄ modo. p̄ma die. secūda die mē-
sis. et sic de alijs dieb; mensiū. S; necessari-
um est notariū scire quot quilibet mensiū ha-
beat dies qui patebūt in his versib;
Junij ap̄ilis septem nonēq; tricenos
Plus vno reliqui febr̄ vsq; vicenos et octo.
Lui si bisextus fuerit sup̄addit vnus
Tertio modo ponit̄ dies in instrumētis
kalendaz nonaz et ydū vt colligit̄ his vsi-
bus sequētib;. Sed qz̄ expositio hoz versu-
um longā extigeret scripturā. ideo compo-
sit̄ relinquēdum est
Sex nonas maius october iulij et mar̄.
Quattuor et reliq; tener ydus quilibet octo
Janus et augustus necnō mēsis duodenus.
Denas et nonas dicunt̄ habere kalēdas.
Junij ap̄ilis septēber sicq; nouēber
Ter senas retinet febr̄ bis octo kalēdas
Iulij october mar̄ maij septēq; decem.
Sortiri nomē decet has a mēse sequēte.
Cōsequēter in instrumēto dicitur poni locus
in quo cōtract̄ vel negociū habit̄ vel gestū
est h̄ modo Actū bononie i palatio cōmuni
vel loco tali. In stuba vel camera inferiori l̄
superiori loco. locū specificādo. Itē p̄ locum
ponunt̄ testes aliqui p̄ ablatiū h̄ modo. p̄
trib; ibidē A. et B. testib; ad h̄ vocat̄ et roga-
tis. Aliqñ p̄ genitiū p̄cedere isto ablati-
o p̄sentia. h̄ modo. Acta sūt hec in p̄sentia A.
et B. testiū ad h̄ vocatorū et rogatorū. Aliqñ
p̄ nomiatiū h̄ modo. Dis act. interfuerūt
A. et B. testes rogati. Vt licet de p̄suetu-
dine tabellionis in oī instrumēto apponat̄
q̄ testes vocati sint et rogati. Nō tñ in omni
p̄tractu de iure est h̄ necessariū. Solū mo-
do em̄ i testamētis et dimozcijs et in p̄fessioe
creditoris p̄fiteris creditū sibi solutū exigū-
tur testes vocati et rogati et in alijs p̄tractib;
vbi ad p̄bandū erigunt̄ testes et scriptura in
superiorib; p̄uisum est. Notandū. vbi nō
est cert̄ numer̄ testiū a iure vel p̄suetudine
diffinit̄ sufficiūt duo testes qñ pluralis lo-
cū duoꝝ numero p̄tēta sit. Vbi autē diffi-
nitus est numer̄ vt i testamētis et i codicill̄
similiter in inuētarijs et alijs. vt habet̄ i sum-
ma de p̄tractu et iudicijs. sub rubrica d̄ test.
debet tot testes inscribi. p̄ natura p̄tract̄
exegerit. Post testes ponit̄ signū et nomē ta-
bellionis cū ipsi cognomie et auctorita-
te impiali vel ap̄lica sit notarius Et rogat̄

Instrumenta procuratorum

scripsit h̄ modo. // Et ego Johannes de U. clericus moguntin. dyoces. Sacra imperiali auctoritate notari. qz p̄missis omnibz et singulis rogat̄ p̄ns interfui et rogat̄ sc̄psi. zc. In testamētis aut̄ scribit sic. Ego A. zc. qz p̄dicta omnia de mādato dñi testatoris publice scripsi. Et si fuerit in cōmuni officio alicui cōsistorij vel curie episcopalis seu alterius cuiuscūqz sic scribat. // Ego Johannes zc. imperiali auctoritate zc. et nūc cōmunis venerabilis cōsistorij talis curie zc. hoc publice scripsi rogat̄ et requisit̄. // Notandum qz quidā ponūt in p̄ncipio instrumenti omnes publicatiōes excepto noīe tabellionis. Sed melius videt̄ qz in p̄ncipio instrumenti ponant̄ ille q̄ notat̄ tps̄ illi instrumenti. vt anni dñi inditio et dies et alij tres. s. locus. testis et nomē tabellionis ponant̄ in fine. In sententijs vero ponunt̄ om̄s publicatiōes in fine. et ita s̄m̄ modernū romane curie stilum hodie obseruat̄. Et hec de instrumentoz publicatiōe dicta sufficiat. Sequit̄ capitulū vltimū de instrumentoz formis

Capitulum. iij.

Equitur nunc te

Inoz instrumenti pcuratorz p̄stitutio nis apud acta. In nomē dñi amē. Anno a natiuitate dñi. M. cccc. lxxij. In ditione p̄ma. die vero vltima mensis Julij sero hora sexta vel quasi pontificat̄ sanctissimi in x̄po patris et dñi dñi Sixti diuina p̄uidencia pape secūdi. anno ei⁹ quarto. In venerabilis viri A. iudic. vel offic. tal. curie In meiqz notarij publici testiuqz infra scriptoz ad hoc vocatoz et rogatoz p̄ntia p̄sonaliter cōstituti vel p̄stitut̄ discret̄ vir. A. omnibz melioribz modo via. iure causa stilo forma et ordine q̄bz meli⁹ potuit et debuit. potest et debet. fecit et cōstituit. creauit et solenniter ordinauit suos veros certos legitimos et indubitatos pcuratores. actores. factores. negociozqz suoz gestores ac nuncios speciales et generales. Ita t̄m qz specialitas generalitati nō deroget nec ecōtra videlicet puidos et honestos viros A. et B. p̄sentes vel absentes et on⁹ pcurationis h̄mōi in se assumētes ad p̄sequendā et p̄tractandā p̄ dño cōstituēte et eius noīe causam et causas vertentē seu vertētes inter ip̄m dñm p̄stituentē ex vna. et quosdā A. et B. de et sup̄ p̄ntia detentionē. quarundā bullaz et instrumentē

ti donatiōe aliquaz domoz seu rez ī tali ciuitate seu opido sitaz seu existentū et ei⁹ occasione partibz ex altera. Necnō agendū nō mine et p̄ pte ipsi⁹ p̄stituētis. ipsumqz et eius iura in omnibz et poia defendendū. libelluz seu libellos et quascūqz petitiones summarias dandū et recipiendū dariqz et recipi vidēdū. litē seu lites cōtestandū et p̄testari vidēdum. de calūnia vitanda et veritate dicēdā cū omnibz et singulis clausulis et capitulis et sub calūnie iuramēto p̄tentis in animā ipsi⁹ p̄stituētis iurandū. ponendū. et articulandū. poniqz et articulari vidēdū. p̄sitionibz et articulis p̄tis aduerse respōdendū suisqz respōderi petendū et obtinendū et cōtra p̄sitiōes et articulos p̄tis aduerse dicēdū et excipiēdū. replicandū. duplicandū. triplicandū et quadruplicandū. iudicē seu iudices notarios ac alios quoscūqz suspectos recusandū. et de nullitate p̄cessus p̄stādū ipsamqz nullitatis causam p̄sequendū. Testes litteras et instrumenta. necnō acta iura et monimēta in modū p̄batiōis p̄ducendū et exhibendū. p̄ductis et exhibitis p̄tis aduerse p̄tradicendū et impugnandū. testes p̄ p̄ aduerse p̄ductos iurare recipi et admitti vidēdū et audiendū et p̄tra eoz depositiōes crimina et defect⁹ opponendū. p̄bandū. cōcludendū. et renūciandū. cōcludi. probari et renūciari petendū et audiendū. Sentētiā et sentētiā tā iertocutorias q̄ diffinitiuas ferri et p̄mulgari petendū ab eis dē et earum dē qualibet. necnō a quolibet alio grauamēne illato vel inferēdo semel vel plures puocandū et appellandū. appellatiōē seu appellatiōes h̄mōi p̄sequendū. intimandū. insinuandū et notificandū totiēs quotiēs op̄ fuerit et videbit̄ expedire. expēsas taxari petendū. Et sup̄ eis dē si necesse fuerit iurandum. b̄nificiū absolutōis simpliciter vel ad cautelam. necnō rest. in inte. semel plures pcuratorē vel pcuratores loco suo substituendū et eū vel eos renocandū. et on⁹ pcurationis h̄mōi in se reassumēdū totiēs quotiēs et q̄ placuerit et visum fuerit expedire. Et generaliter omnia et singula faciendū. gerendū. exercendū. dicendū. et pcurandū que in p̄missis necessaria fuerint q̄modolibz et opoztuna et que ip̄e cōstituens faceret seu facere posset in p̄missis omnibz et singulis p̄sens et p̄sonaliter interesset etiā si talia foret que

Instrumenta procuratorū

mandatū magis exigeret speciale: q̄ p̄ntibz
est exp̄ssum. Promittēs nihilomin⁹ dictis
dñs constitues mibi notariō infrascripto tāq̄
publice et autentice p̄sonē solēniter stipulā/
ti et stipulatiōe recipiētī vice et noīe om̄nīū et
singulorū quorū interest seū interesse poterit:
quomodolibet in futurū se ratū gratū atq̄
firmū p̄petuo habiturū totū negociū et quid
quid p̄ dictū suū p̄curatorē vel procurato/
res. aut ab eo vel eis substit. vel substit. actū
factū. dictū. gestū. siue procuratū fuerit i p̄/
missis seu quolibet p̄missorū. releuās nihilo
minus et releuare volēs eundē suū p̄curato
rem. aut loco sui substituendū ab omni one
re satisfidandi iudicio sisti et iudicatū solū
cū om̄nibz et singulis clausulis requisitis in
et sub iur. et facti renūciatiō. ad h̄ necessaria
Protestās nihilomin⁹ idem dñs cōstituens
q̄ ip̄e p̄ quēcūq̄ actū siue quācūq̄ cōpara
tionem quē vlt̄ quā ip̄m in postez i hac cau
sa p̄senti facere p̄tingat vel oporteat propa
ri persona in iudicio vel extra nō intendit. p̄
pterea dictū suū procuratorē vel ab eo sub/
stitutū in aliquo reuocare nisi de h̄mōi suo
cariōe speciale et exp̄ssam fecerit mētiōez
Sup̄ quibz om̄nibz et singulis sepe dicit⁹ do
minus constituens sibi a me notario publico
subscripto vnū vel plura publicū seu pub/
lica fieri et confici petijt instrumentū seu in/
strumenta. Acta sunt hec in Sels. in mona/
sterio sancti Benedicti dicto dño iudice ibi
dem p̄ audiētia causarū p̄ tribunali sedente
ad iura reddendū et causas audiendū in lo/
co suo solito et cōsueto. Sub anno dñi rē.
Inditiō. quibz supra. p̄ntibz ibidē A. et B.
testibz ad hoc rogatis et vocatis rē.
¶ Ut cōpēdioso singule p̄missi instrumen
ti clausule et particule elucescāt memorie in
fra dicenda vigilātī studio cōmendāda so/
re vtilē p̄suasum videt atq̄ proficuū studē/
ti Solet em̄ p̄mitti ante omnia nomen dñi
nostri Ihu xpi. vt in t. In nomine dñi. de te/
stibz. et L. de officio p̄fecti p̄toris affrice In
nomine dñi. Nam oia in noīe dñi faciēda
sunt. xxxi. q. vlt. nō obseruetis. in fi. Impe/
rator em̄ in sui edicti initio inuocat nomen
xpi dicens. Deo nobis auxiliū p̄bente rē. L.
de epi. et cle. deo nobis Subsequēter ponū
tur anni dñi cōmunes currētes tempe in itij
tractus vel rei sup̄ qua p̄ficiat instrumentū.
vt. xlii. di. In noīe dñi. Quāq̄ h̄o d̄r. Anno
ab incarnatiōe dñi rē. Et hoc p̄pter. mores q̄

rundā locorū: vbi incipiūt cōputare annos
dñi ab incarnatiōe. Verūtamē q̄ anni dñi
apponant. dicūt q̄dam hoc de p̄suetudie so/
lum inolitū nō iure inducūt. Et tamē si nō
ponant nō valz instrumentū. vt dicit specu
lator de instrumentorū editiōe. §. breuit cō/
memorem⁹. §. ante oia. circa finē. Cōsequē
ter ponitur inditio. vt probat in dicto. ca. in
nomine dñi. in p̄nc. et L. de Justiniano. L.
p̄firmando. in fi. et c. inter dilectos. §. sed cō
tra. de fide instrumentorū. Et q̄d sit inditio
et qualiter inueniatur dictū est in. c. primo.
Unde ponit post hoc dies mensis et sc̄dm
p̄suetudinē regionū. vt supra dictū est d̄ pu
blicationibz instrumentorū. Itē nomē pape
vel imperatoris ponit cū annotatione anni
sui imperij vel pontificat⁹. vt probat in au
tent. vt nomē imperatoris p̄ponat docu
mentis. col. v. Item si etiā in p̄ncipio instru
menti ponatur loc⁹ nō multū refert. Locus
tamē duplex est. s. ciuitatis. ville. vel castri.
Et etiā locus loci specialis in quo p̄fect⁹
est cōtractus siue negociū rei de qua agitur
vt notat in speculo in titulo de instrumento
rum editiōe. in. §. instrumentū ergo. §. Itē
q̄ nō est. et p̄ sequenti. Dicit. in meis nota
rij publici testiūq̄ infrascriptorū. rē. Et ibi
p̄siderandū est q̄ nomia tabellionis etiā et
testiū fm̄ cōmunē stilū curie hodie in fine i/
strumenti scribunt hoc modo. ¶ Et ego A.
quia p̄missis om̄nibz et singulis rē. vt infra
patebit in instrumentorū subscriptionibz. Li
cet autē in quolibet instrumento tabellionis
ex vsu apparet testes fuisse vocatos et roga
tos. Tamē de iure nō est necessariū nisi in q̄
busdām casibz. vt in spec. in ti. de teste. §. i. p̄
pe finem. §. Itē q̄ nō fuit rogatus. de q̄bus
etiā supra in. c. primo dictū est prope finē
¶ Notandū tamē q̄ tabellio in subscriptiōe
sua debet se dicere fuisse rogatū facere instru
mentū. Et em̄ mortuo vel nemine recordā
te de rogatiōe instrumenti nō valeret instru
mentū. Si autē viueret recordāret valeret
eius testimoniū solū. In dubio tamē p̄esu
mitur semp q̄ notari⁹ fuerit rogatus. Item
debet etiā p̄tinere temp⁹ rogati instrumenti
vt in auten. de tabellionibz. §. fi. col. v. quod
debet esse idem cū tpe celebrati cōtract⁹ siue
pacti negocij. Si em̄ aliud esset puta q̄ fer
ret testimoniū de p̄teritis nō valeret fm̄ In
no. vt in. c. tua. de cōba. cle. et mulier. Seq̄
tur ex hoc q̄ si p̄misit q̄s alicui. et quibuldā

Instrumenta procuratorum

presen tibus de tabellione et processu tempis
petitur a tabellione cōfici desuper publicū
instrumentum. Licet memoriā testiū. et etiaz
verborū habeat cōficere non potest nisi p̄s
in actu fuerit rogatus et vocatus. Nā si nō
rogatus scriberet suspectū se faceret. ff. de p
curatoribus. que omnia. Itē si neget notariuz
fuisse rogatū debet illud p̄ducens probare
per testes. L. de iure deliberandi. l. finali. §.
sin autē dubi⁹. Dicit omnibus melioribus zc. vī
q̄ ibi. suū vero certū procuratorem. zc.

**Sciendū q̄ omnes iste dictiones necessi
tate quadā cogente nō ponunt. sed more ro
mane curie et eius stilo. quia alis sufficeret di
cere omnibus melioribus modis et formis qui
bus fieri potuit. zc. Tūc ibi. procuratorem.
Unde videndū est de septē per ordinē. Pri
mo quis sit procurator. Secūdo qualiter
p̄stituatur. Tertio quis institui potest p̄
curatorem. Quarto q̄s institui possit. Qui
to in qua re dari possit procurator. Sexto
qualiter eius officiū explicatur. Septimo
quis eius sit effectus et qualiter finiatur
Ad p̄mū respōdetur. q̄ procurator est q̄ ali
ena negocia vnū vel plura mandato. s. a do
mino facto gerēda gratuite suscepit. vt. ff. e.
ti. l. j. Mandatū em̄ exigit i procuratore cō
stituendo. alias iudiciū redderet nullum et
p̄rouersia nulla. L. eo. ti. l. licet. p. ca. in no
stra p̄sentia. de p̄curatoribus. Sunt tamē q̄
dam p̄sone que sine mādato pro aliquo age
re possunt p̄stita cautione rem ratā dño ha
bituram. vt sunt iuncte p̄sone. s. cōsanguī
nei. affines. et liberi. vt. ff. eo. tit. l. sed he p̄sone.
et. c. nōnulli. de rescrip. in fine. Aliquādo
etiam sine cautioe. vt tutores et curatores. si
milititer admittit p̄sors eiusdē litis sine mādato.
L. de p̄sorsibus eiusdē litis. l. ij. per. c. cuz
B. ferrariens. de cōstitutionibus. Predicte
etiam p̄sone ad defendendū aliquē. etiā ad
mittunt sine mādato dūmodo satisfident de
iudicato soluēdo. nō autē ad agendū sine mā
dato. vt. L. eo. ti. l. exigendi. nisi agerent pro
libertate vel defensione damnati ad mortē.
vt. ff. eo. ti. l. sed et p̄sone. et. l. j. ij. et. ij. ff. d̄ li
berali causa. p. c. olim. de testibus. et. l. nō tm̄
ff. de appel.**

**Pro secūdo sciendū. q̄ p̄stituatur procu
rator tam p̄ns q̄ etiā absens in lite p̄nti vel
futura pure et in p̄petuū in diem et ad diem
sub p̄ditione per nunciū et epl̄am. p̄ p̄ba ro
go. mando et similia. Dūmodo tamē certus**

fit q̄ p̄stituū et p̄sentiat suscipere mandatū. vt
ff. eo. ti. l. j. ij. et. ij. et. ff. mādati. l. j. Itē plu
res p̄curatores cōstitui possunt et insoluduz
vt. ff. eo. l. pluribus. tamē cū q̄s diuersis t̄pibus
plures p̄stituū procuratores posteriorē cō
stituendo videt prohibuisse priorē. vt. ff. e.
l. si quis cū. §. vlt. **Ad tertū respondetur**
q̄ paterfamilias liber homo. xxv. annoz cō
pos mentis dñs rei vel cause. et generaliter
h̄mōi queuis p̄sone que non phibetur dare
seu p̄stituere p̄curatōrē. vt. ff. eo. t. l. mutus.
§. j. Interdū tamē minor. xxv. annis potest
procuratōrē dare si est talis causa i qua ip̄e
propria in p̄sone litigare possit. vt causa ma
rimonialis. vt in. c. ex parte. de resti. spolia.
Tutor vero procuratōrē nō dat nisi p̄ se litē
p̄s cōtestetur. nō em̄ anteq̄ tūc facit est do
minus litis. L. eo. ti. l. neq̄ tutores. Itē in
telligendū est d̄ p̄lato ecclesie quoniā domi
nus nō est ver⁹ ecclesie sed dispēsator seu p̄
curator. vt. xij. q. j. si priuatū. facit. c. fraterni
tatem. de donationibus. **Ad quartū respō
detur q̄ dari et p̄stituū potest p̄curator filius
familias. vt. ff. eo. t. l. filiusfamilias. §. ipe q̄z**
Itē omnis q̄ habz p̄sonā p̄ se i iudicio stā
di. ar. c. j. de probationibus. Et ideo q̄ p̄stituū
p̄curator debet esse maior. xxv. annoz. vt. ff.
eo. l. minor. Et generaliter quilibet cōstituū
potest p̄ntē vel absente aduersario. nisi lege
vel canone phibeat. vt instituto p̄ quas per
sonas nobis acq̄rit. §. si. Itē phibet militē
mulieres et ille p̄sone que reipublice depu
tate sunt. Itē accusatus de crimine capitā
li. Interdū tamē femina p̄ parētibz admitti
tur agere. vt. ff. eo. ti. l. femina. **Ad q̄ntum
respōdet q̄ in oibz causis spūalibus dari p̄t p̄
curator. vt. c. j. de p̄cu. Itē in matrimoniali
bus. eo. ti. c. accedēs. Itē quelibet causa pe
cuniaria potest p̄ p̄curatōrē tractari. vt. l. vt
tina. L. e. ti. nisi sit popularis. qz talis p̄ pro
curatōrē nō potest tractari. vt. ff. e. ti. l. i po
pularibus. et. l. q̄ populari. ff. de populari aci
one. nisi cū ille p̄stituū procurator q̄ puato
dāno ex phibitōe afficit. vt. ff. de publi. iudi.
l. penul. §. j. Itē si fuerit causa criminalis
frustra interuenit p̄curator. vt. v. q. iij. i cri
minalibus. facit. c. tue fraternitatē. de p̄curat.
et. ff. de publi. iudi. l. penul. Excipit t̄m causa
ingratiitudinis q̄ p̄ p̄curatores tractari p̄t
vt. ff. eo. ti. l. sed he. §. j. Itē causa criminis i
iuriarū in qua illustris persona afficitur p̄ p̄
curatōrē agi potest. l. si. L. de iniur. Itē cau**

Instrumenta procuratorū

sa suspecti tutoris in qua potest absens de-
fendi p aliu. vt. l. cū solū. ff. eo. ti. Et dic' Azo
legū doctor egregi' q licet causa sit crimia
lis publica vel puata ex qua nō imponit pe-
na capitalis sed relegatiōis vel minor. pura
remotōis ab ordine vel dignitate pstitui pōt
in ea pcurator cū z pena relegatiōis infliga-
tur absenti. Similiter si de crimine agat s3
nō criminaliter. Sed alio modo potest pro-
curator interuenire. vt. c. vlti. de procura. z
c. ad hec de. z lite n̄ testata. facit. c. sup his
de accusationib' // Ad sextū r̄ndetur q offi-
cium pcuratoris est exeq mandatū vsq ad fi-
nem. vt expedit dño. nisi tēpstatine renūci-
auerit. vt insti. mādati. §. mandatū // Ad se-
ptimū r̄ndet q finit mandatū pcuratiōis p
renuocatiōē eius q mādauit. p. c. in p̄sentia
de pcuratorib'. Itē finit p renuocatiōē p-
curatoris re integra. vt. ff. e. l. mutari. z insti-
tut. mādati. §. mandatū Itē morte dñi vel
procuratoris re integra finit. Dicit' psequē-
ter actorē. Unde actor est q cōstituit a non
dño a tutore vel curatore. vel etiaz actor ad
agendas vel defendēdas causas vniuersita-
tis cōstituitur. vt. ff. q cuiusq vniuersitatis
noie. l. item eoz. in. §. actor vniuersitatis. Di-
citur negocioz gestoz. Unde negocioz ge-
stor est q sine mādato negocia gerit. Insti-
tut. de obligationib' que ex quasi ptractu nascū-
tur. §. j. Idē dicendū de factore. Dicit' atqz
nunciū sp̄ale. Unde p̄rie nūcius est q mit-
titur ad vnā rem petendū. Unde talis non
potest petere aliā rem. p. c. innotuit. d. electi-
one. Argumēto q simpliciter nuncio credēdū
est in alteri' p̄iudiciū. p. c. cū parati. de ap-
pellationib'. z argumē. c. prudentiā. de offi.
dele. vbi dicit q creditur iurato nūcio fidelit'
suū negociū adimplēti ptra citatos. Itē cū
res datur certo nūcio tūc ei' est piculū cui'
est nūcius si nūcio rē dari voluit. Secus si
misit nunciū solū vt eū moneret vt rem sibi
in postez remitteret. vt. ff. cōmodati eū qui
rem. §. si rem. z duab' legib' sequētib' Item
de illis vocabulis. procurator. actor. nunci-
us. gestor. vicedomin'. iconom'. iudic' zc.
latissime habetur per panormitanū z p Jo-
hannē Imolā. in. c. imperator. de iuramen-
to calumnie. De iure tñ canonico sepe vnū
ponit p reliquo. vt. j. q. iij. saluator. Si igit'
multa ista nomina accumulēt. nō viciatur
p̄pterea procuratoriū. facit. c. accedens de p-
scriptionib' // Notanduz cū plures pstitu-

untur pcuratores. tūc aliquādo cōstituntur
simul z insolidū. z tūc occupātis melior est
conditio vbi posterior iam nō fuit pcurator
in eo q prior petere cepit. vt. ff. eo. l. plurib'.
Interdū plures pstituntur z quibus eozū in-
solidum. z sic tūc frequenter illis subiungit'
clausula videlicet q nō sit melior p̄ditio oc-
cupantis neqz deterior subsequētis. sed qd
vnus eoz inceptit alter eoz psequi valeat. zc.
Que clausula diligēter a notario z pcura-
toze cōsideranda est. Dicit' z ad psequenduz
zc. sub tali clausula semp debet specificari
negociū gerendū z causa que vertit' int' con-
stituentē z suū aduersariū. Verūtamē q in-
terdum pcuratores generaliter pstituntur
videlicet ad agendū z defendendū dicit' cō-
stituentē in omnib' z p oia in omnib' z sin-
gulis causis p eū seu ptra eum ptra quascū-
qz psonas. aut a quibuscūqz psonis moqz seu
mouendis. z cū tali pcuratorio pstitui solēt
actozes vniuersitatū z iudici ecclesiarum
siue capituloz collegiatz ecclesiaruz siue ca-
thedraliū. dicit' necnō ad agendū subiungens
ipm qz z ei' iura defendendū zc. Nam si sol'
pstituit' esset pcurator ad agendū non esset
mandatū sufficiens. p. c. p̄stit. de pcuratorib'
igitur debet p̄tinere actionē z defensionem
Dicit' libellū seu libellos. Un' libell' est scri-
ptura qua cōtinetur res que petit' causa pe-
tendi nomē actoris z rei simul z iudic' corā
quo litigat. Versus. Quis. qd. corā quo. q
iure petat' z a q. Rite cōposit' qd qz libellus
habet. Et q̄ duplex sit libellus z qre debeat
offerri. z cui' expensis in iudiciarijs solz ple-
ne ptractari. Dicit' litē seu lites p̄testanduz.
vn' p affirmatiōē actoris z negationē rei
ad petitiōē in iure ppositā z respōsione rei
factā sit litis p̄testatio. p. c. vnicū. de lit. p̄tes.
Requir' etiam q verba affirmatiōis z ne-
gationis p̄p̄ressa p que fieri debet litis cō-
testatio. fiant z pferant' organis actoris z rei
quia libell' nō loquit' neqz exceptiōes rei re-
spondet. vt. l. vnica. C. de lit. p̄test. Dicit' de
calūnia vitanda zc. Un' calūnia est qñ qd
scienter agit vel defistit iuste. vt. l. j. ff. ad tur-
pilianum. §. calumniari. Unde et quo pcurator
p se z pncipaliter potest calūniari de-
bet z tenet nō solū in dñi pncipalis animaz.
sed etiā p̄p̄iam iurare. vt de iuramēto calū-
nie. c. ij. li. vj. Et quare h̄mōi calūnie iuramē-
tum p̄stat. z q̄ sint ei' capitula plene habet i-
ca. ceterz. in glo. ij. de iuramento calumnie.

Instrumenta procuratorum

Et solent dari hec metra. Istud inret q̄ lis si
bi iusta videt. Et si queret vez non inficiet
Nil pmutet. nec falsa p̄batio det. Ut lis tar
detur. dilatio nulla petet. Dicit ponendum
articulandum. Un̄ positio d̄r. qz sup positio/
nib̄ lis ponit sic sup fundamēto. qz eis con
fessatis vel negat̄s l̄sp̄cedit vel nō. de quo i
c. j. de p̄fess. li. vj. Articul̄ h̄o d̄r. qz arte poni
tur z artat reū ad r̄ndendū. vt no. in. c. p̄nti/
um. de testib̄. li. vj. Dicit z p̄tra positōnes z
articulos excipiendū zc. Un̄ exceptio est di
cta quedam exclusio q̄ interponi cuiusqz rei
actiōi solet. ad excludendū id qd̄ int̄ctiōe v̄l
p̄ceptōe deductū est. Replicatō aut̄ nihil ali
ud est q̄ exceptio. z venit ex p̄te actoris. z iō
replicatio obijct̄ vt exceptionem expugnet
z replicatio h̄o solet dari z̄ replicationē. et
p̄tra replicationē solet dari q̄druplicatio si
ue multiplicatō. vt no. in. l. ij. ff. d̄ p̄scrip. z ex
ceptōib̄. Materā exceptionū cū speciebus
earū d̄e p̄pter ip̄az nimia p̄lixitatē duxi omi
tendā. S̄z recurre ad specu. e. ti. q̄ latissime.
z exuberat̄er eā explanat z p̄ doctores insti
tut. z. ff. e. ti. D̄f̄ testes. l̄ras z instrumēta. zc.
vsqz ibi. vnū qz vel plures zc. Quedā ei ibi
p̄tinent q̄ sunt facti vt p̄cedere testes. instr̄a
z monimēta ad opponendū defect̄ z crimi
na zc. Quedā iuris sunt. vt b̄nficiū absolu
tionis z restitutōis i integz petere. q̄ directe
ad officiū notariar̄ spectare n̄ dinoscunt̄. s̄z
iudicib̄. aduocatis. z p̄curatorib̄ relinque
dum est. Sufficit em̄ notariū in p̄posito sci
re z p̄uare formā z stilū p̄tinuādo instr̄m h̄
modo vt p̄missum ē. Dicit vnū qz vel p̄les.
Pro q̄ p̄statiōe d̄ns efficit̄ l̄ris. vt. l. an̄ litē
z. l. post litē. ff. e. ti. Et ideo post litē p̄stata
pōt dare aliū p̄curatorē seu substituere z n̄
ante nisi fuerit datus. p̄curator in rem suaz.
vel habuerit mandatū de substituēdo certā
p̄sonā. Procurator t̄n̄ ad negocia aliū p̄cu
ratorē pōt dare libere q̄ncūqz. facit. c. j. de p̄
curatorib̄. li. vj. Et sic h̄ns mādatur̄ substi
tuēdi substitutū p̄ susceptū mādatur̄. etiā si
eo nō sit vsus reuocare n̄ potest nisi potesta
tem habeat eū reuocādi. Igit̄ subiūgit̄ illa
clausula. Ac eū vel eos reuocādū zc. Sub
iūgit̄ cōsequēter generalis clausula videli
cet. z generaliter oia alia z singula. Et p̄cu
rator vigore talis mādatur̄ agere pōt z defen
dere d̄nm. nō t̄n̄ ea facere q̄ de sua natura ex
igunt speciale mādatur̄. vt pacisci. iurare de

calumniā. trāsigere. exigere mutuū. zc. Nec
iuramēta deferre. nisi ei libera bonoz oim̄
d̄ni sit p̄cessa adm̄stratio. De illis casibus
specialib̄ mādatur̄ affixis est bona glo. in. c.
q̄ ad agendū. sup p̄bo pacisci. d̄ p̄curatorib̄
li. vj. ad quā recurre. Dicit̄ p̄mittēs nihil o
minus zc. z nō d̄r sibi legitime actū factum
zc. Quia si diceret legitime nō valeret man
datū. qz qd̄ etiā dolose facit p̄curator valz z
nocet d̄no. vt. l. si p̄curator. ff. d̄ dolo. Et no.
in glo. c. j. sup p̄bo poterat. vt lit. nō p̄sta.
S̄l̄r factū p̄curatoris d̄no p̄iudicat. vt in
ca. cū olim. de cau. pos. z p̄prie. Dicitur rele
ua z releuare volēs zc. Aduertendū p̄l̄
la clausula que est de suba mādatur̄. Nam cū
aliquis vult agere in iudicio libellū seu peti
tiones p̄zrigere debet iudici. z p̄ iudicē vel
eius apparitorē offerendū est reo. s̄z actor an̄
q̄ iudici p̄zrigat satisfabit cū idoneo fide
iussore. q̄ vsqz in fine litis p̄seruabit i causa
eamqz p̄ se vel p̄curatorē suū idoneū p̄ficiet
z cū apparuerit eū iniuste litem mouisse da
bit reo decimā p̄tem in libello cōp̄rehēsam.
Si h̄o p̄stiterit p̄ ipsi sacramentū. i. iuramē
tum qd̄ fideiussorē dare nō possit remittit̄ ei
datio fideiussoris s̄z iuratoriā erponat cau
tionē. et hec cautio vt dictū est fieri nō debz
nisi causa moueat̄ ex cōsensu vtriusqz. pura
apud arbitros. vel de p̄sensu partiū cautio
remittat̄ Et hec clausula colligit̄ ex aut̄ent.
generaliter L. de epi. z cle. z. l. j. L. de asser
tione tollenda. Nō est t̄n̄ absonum dicere q̄
actor z reus simul p̄stent cautōz si iudici vi
debitur expedire ne iudicū suū reddat̄ illu
soriū. Re^o etiā an̄qz libellū recepit satisfidare
debet q̄ vsqz ad litis finē p̄manebit. Refert̄
t̄n̄ d̄ns pille^o se d̄nm Azonē audiuisse dicen
tem q̄ supradicte cautioēs locū nō haberēt
p̄suetudine p̄ualente. qm̄ bodie iudices sta
tim recipiūt libellū ab actore nulla dictarū
satisfidationū ab eo exacta. sed ab vtroqz. scz
actore z reo recipiūt pignora. vel fideiussor
es si pignora dare nō possint. z h̄ p̄pter expen
sas q̄ sūt in causis z in act. causaz. Et p̄pter
decimas litis q̄s iudices seculares p̄sertim
s̄m p̄suetudinē diuersaz terraz accipe con
sueuerūt. S̄z si iurabit reus se fideiussorēs
vel pignora dare nō posse sufficit q̄ fiat sic i
satisfidatione dictum est actoris. De satisfidati
onib̄ p̄curatoris aut̄ d̄r. q̄ p̄curator actoris
si de mādatur̄ ei^o nō p̄stiterit litterz testib̄ v̄l
alijs documentis cogitur cauere de raso.

Instrumenta procuratorii

vt instituit. de satisfactoriis. §. si aut. al. non
audiret nisi esset iudicia persona. vt supra di-
ctū est. Si aut dubitat d. ei. mādato. Dicunt
qdā esse i potestate rei qd qd velit recipere a p-
curatore actor. s. vt pbet mādātū vel vt ca-
ueat de rato. Dñs Azo. dicit hoc eē i arbitrio
pcurator. an velit pbare mādātū vl cauere
de rato. Qm̄ alternatiue tenet. habet ḡ face-
re vñū qd voluerit. ff. de iur. dot. plerumqz.
facit. l. si qz seruū. l. de p. di. inde. **Itē** dicit
cauere de recoueniēdo si pueniat dñs corā
iudice eodē: etiā si pstat eū hñe mādātū. vt
l. de satisfactoriis. l. vnica. ff. de pcuratoribus
omnibus. r. l. nō solū. Et si hāc cautionē psta-
re noluerit nō patit amodo aliā penā nisi q
denegat ei actio. vt. ff. de pcuratoribus. popo-
nius. §. rati. Si aut litis cōtestatio facta est
cū dño r postea def. pcurator simili mō ca-
uebit. vt. l. de pforibus eiusdē litis. l. ij. Pro-
curator ho rei satisfidare debz iudicatum sol-
ui siue habeat mādātū iudicatum solui vel
nō. vt. l. de satisfactoriis. l. vnica. in fi. Imo
r si certū sit eū nō habere mādātū debz ad-
mitti pstita satisfidatiōe pdicta. vt. l. de pcuratoribus. l. exigendi. Instit. de satisfactoriis.
§. si vero. Et hec cautio de iudicato soluen-
do tria debet continere. videlicet defensionem
cause vel rē iudicatā soluēdo r dolū nō ad-
hibendo. de renūciationibus iuris r facti. vt
supra dictū est in scda pte h. ptract. c. viij.
Dicit sequēter protestās nihilomin. idem
pstitūes q ipse p quēcūqz actū rē. qz h clau-
sula nō semp est ponēda in pcuratoribus. nisi
de volūtate pstitueris. qz qñ qz simpliciter
pstituit pcuratorē sine pstitiōe. Si postea p-
se cōpareret i iudicio aliquē actū faciēdo vi-
deref suū pcuratorē reuocasse. igitur vt illo
actu nō obstante si vult vt maneat procura-
tor debet clausula illa vt dictū est inseri. se-
cus est si quis pstitueret pcuratorē tali cō-
ditione scz quotiēs ptingeret ipm abesse nō
dicit pcuratorē reuocasse. si postea per se
tractet causam. sed etiā postea itez pcurator
pstituit eo absente officii pcuratoris as-
sumet. vt hodie habet in. c. si qz de pcurato-
ribus. li. vi. nisi de h mōi reuocatiōe expressam
facit mentionē. vt dicit ibidē. Dicit sup qbus
r singulis. rē. Quia vt supra in declaratiōe
eiusdē forme post pncipiū quasi dictū est. d
nullo actu notari. facere potest instrumen-
tum nisi pps fuerit rogatus r requisitus. De-
bet super omnibus pntis in instrumēto esse

requisitus r rogatus ne in subscriptiōe sua
in fine instrumēti solita fieri ipm de falso cō-
uinci cōtingat. Dicit Acta sunt hec rē. de q
bus supra dictū est de publicatiōibus instru-
mentorum

Sequitur subscriptio pdicti instrumēti
Et ego Iohānes de. U. cleric. mogun-
tinen. dyocesis. sacra r imperiali autoritate
notari. publicus qz dictoz procuratorum
pstitutioni creatiōi r ordinationi potestatis
dationi. pmissioni. releuatiōi. ratibabitio-
ni. Omnibusqz alijs r singulis dū sic vt pre-
mittitur agerent r fierent vna cū pnomina-
tis testibus pns interfui eaqz sic fieri vidi r au-
dini. Ideoqz h pns publicū instrumētū
manu mea ppropria scriptū scripsi subscripsi et
publicaui. r in hāc publicā formā redegi. si
gnosqz noie r cognoie meis solitis r pfectis
cōsignaui i fidem r testimonium omnium r
singuloz pmissozū rogatus pariterqz re-
quisitus

Sequitur forma substitutiōis a pcuratore
pncipali pstituto

In nomine domi-
ni Amen. rē. In meisqz notariū pu-
blici testiumqz infrascriptoz rē. pso-
naliter cōstitut. discret. vir H. ab honora-
bili viro A. rē. talis diocesis ad psequendū
nomine pcuratorio dicti dñi A. cām r cau-
sas vertē. rē. inter ipm dñm cōstituentē ex
vna. r quosdā A. B. r L. de r sup pretēsa de-
tentione quarundā litteraz rē. partibz ex al-
tera. pncipalis pcurator cōstitut. put in in-
strumento publico mihi exhibito ex altera
parte hui. membrane scripto per honorabi-
lem viz A. clericū talis dyocesis vt pma fa-
cie apparebat publicū imperiali auctoritate
notariū desup pfecto ptingetur. Cū at vltēri-
us psecutioni dictaz litteraruz r cause siue
causaz minime intendere vt asseruit posset
honorabile viz A. in decret. licentiatū cle-
ricum talis dyocēf ad pmissa i meliori for-
ma cū ptestatiōe illi. clausule de substituēdo
aliū seu alios si op. fuerit omnibus melioribus
modo via iur. rē. substituuit transferēs r trās-
fundēs in eū plenā r omnimodā potestates
r facultatē sibi a dicto dño A. pstitūte quo-
modolibet traditā datā pcessam siue attri-
butā prestās eū qtiēs op. fuerit r sibi videbi-
tur expedire reuocatur. sup quibus omnibus r
singulis rē.

Instrumenta procuratorū

Sequitur instrumentum constitutōis procuratoris ad petendū noīe constituentis vigore lras applicaz vel aliaz quarūcūq; bñficiū ecclesiasticū cū cura vñ sine cura rē. et possessiōe ei⁹ rē. put in lris p̄tinet

In nomine domini Amen rē. Personaliter constitutus venerabilis vir dñs A. canonicus creat⁹ mogūtiū. eccie p̄ncipaliter et p seip̄o oīb; meliorib; rē. Ita tñ q; specialitas generalitati n̄ derogat. nec ecōtra rē. Citra tñ reuocatōz quozcūq; alioz pcuratorū suoz p eū acten⁹ q̄modolibet constitutoz videlicet puidū viz dñm H. capellanū ppetuū in dicta eccia mogūtiū. p̄ntē vñ absentē et on⁹ pcuratōis hmōi in se suscipientem ad ipsi⁹ constitutōis nomē et p eo q̄sdā lras applicas ipsi constituti p sanctissimū dñm nostruz papā paulū scdm rē. de canonicatu et p̄benda eccie mogūtiū. Etia si dignitas psonae vel officiū fuerit p eundē constituentē aut p pcuratorē legitime acceptū. Datū rome sb anno dñi vñ incarnatōis dñice. rē. vii. kal. ḡtiose p̄cessas. seu etiā p̄cessus sup eisde lris decretos et fulminatos p̄posito decano et capitulo dicte eccie mogūtiū. p̄ntandū insinuandū. ip̄osq; cū eisde lris siue p̄cessib; iuxta eoz p̄tinentiā req̄rendū. ac p̄bendā cū canonicatu. siue etiā dignitatē psonatū vñ officiū hmōi i p̄fata eccia mogūtiū. q̄riēs placuerit acceptādū sibiq; p eosdē puideri petendū et obrinēdū possessiōnē q̄z eozundē i choro et capitulo et locis alijs cū plenitudine etiā iuris canonici intrādū. capiēdū. et nāciscēdū tā vigore lraz applicaz hmōi q̄z etiā si p̄benda cū canonicatu siue etiā dignitate. psonatus. seu officiū hmōi constituti ordinaria seu quāuis autoritate p̄ferri et sibi de eisde puideri p̄tingerz necnō iuramētum de obfūadīs statut⁹ et p̄suetudinib; dicte eccie mogūtiū. p canonicos inibi recipiēdos et nouo p̄stare solitū et q̄dcūq; aliō licitū iuramētū i animā dicte constitutōis p̄standū et subeūdū vnū q̄z vel plēs pcuratorē vel pcuratores rē. vt supra in p̄mo instrumēto

Sequitur forma instrumētū ad acceptādū et petendū canonicatū et p̄bendā Erforden sis eccie.

In nomine domini Amen rē. constitutus venerabilis vir

dñs B. p̄posit⁹ eccie sancte marie tal' d' voce sis. Omnib; meliorib; modo rē. videlicet honorabiles ac puidos viros. A. B. et L. p̄sentes et on⁹ pcuratōis in se sp̄ore suscipientes necnō de D. et E. aule ep̄alis mogūtiū. notarios absentes tāq; p̄ntes et quēlibet eorum insolidū ita q; alter alterz i his exequendis nō expectet. neq; ali⁹ p̄ aliū se excuset. s; qd vn⁹ eoz inceptit alter eoz psequi valeat i mediate pariter et finire dās et p̄cedēs eisde suis pcuratorib; et eoz cuilibet plenā liberā et omnimodā potestātē ac mādaturā speciale ad petendū sibi p venerabiles p̄sentes et dños p̄positū decanū scolasticū totūq; capitulū Spireñ. eccie de canonicatu et p̄bē. eiusde eccie vacātib; ad p̄ns vñ in postez vacantis vigore quazcūq; lraz siue als simplr et pure puideri ac eosdē cū omnib; et singul' suis iurib; fructib; redditib; p̄uētib; et obuētiōnib; ac p̄suetudinib; put in tabulis fieri solitū est sibi p̄ferri dicte constitutōis nomine Stallū quoq; in choro et locū in capitulo necnō corporalē realem et actualē eozundē canonicat⁹ et p̄bē. possessiōnē cū plenitudine iuris tradi et assignari. necnō de statutis et p̄suetudinib; dictarū eccie et capituli quodcūq; licitū iuramētū in aīam ipsius constitutōis dñi obseruandū. p̄stādū. et faciendum vnū quoq; vel plures pcuratorē rē. vt prius.

Sequitur instrumentū resignatiōis canonicat⁹ et p̄bē. seu alteri bñficij cuiuscūq; pure et simpliciter

In nomine domini Amen rē. p̄sonalit⁹ constitutus venerabilis et circūspect⁹ vir dñs B. venerabilis eccie basilie. canonic⁹ san⁹ mente et corpore nō viciat⁹ nec metu iduct⁹. neq; etiā dolo. fraude. seu aliq; alia sinistra machinatione vt asservit circūnēt⁹. s; libere. sp̄ore. et ex certa sua scia p̄habita etiā matura delibēratione oīb; meliorib; rē. fecit constituit rē. videlicet A. et B. doctoroz doctores et ecclesie basilie. canonicos. necnō reuerēdissimi in x̄po p̄ris et dñi H. archiepi oratores absentes tāq; p̄ntes et quēlibet eoz insolidū. Ita q; nō sit melior p̄ditio occupantis neq; deterior subsequētis. s; qd vn⁹ eoz inceptit alter eoz illud psequi valeat mediate pure libere et simpliciter dicte constitutōis nomine et p

Instrumenta procuratorū

eo supradictos canonicatū z pben. ecclesie
Basilien. pdicte q̄s ip̄e dñs p̄stitues obtinu
it z pacifice obsedit. om̄eq̄ ius sibi i eisdem
quomodolibz p̄petēs i manibz sanctissimi
dñi n̄ri pape zc. seu ip̄i vicecācellarij vl illo
rū q̄ ordinaria auctoritate de eisdē ius h̄nt p
uidēdi. aut alteri cuiuscūq̄ ad id potestate
habētis. Necnō ad resignatōz hmōi nomie
ipsi dñi p̄stituētis admittere petēdū z obti
nendū. z q̄ i ip̄a resignatōe fiēda nō interne
niet fraus. dolus. symoniaca p̄uitas. illicita
pactio. seu al̄s corruptela iurandū. z q̄cū
q̄ aliud licitū z honestū iuramētū impēsio.
vel ip̄endendū z circa ea necessariū i aiām
ipsi p̄stituētis p̄standū vnūq̄q̄z vl p̄lesz
Et generalit̄ oīa z singula zc. pmittens in
sup zc. Releuās zc. De z sup q̄b̄ om̄ibz z sin
gulis zc. Acta sunt hec zc. Presentibus ibi
dem zc.

Sequit̄ instrumentū ad resignandū b̄n
ficiū ex causa pmutatōis

In noie dñi amē zc. ad resignandū li
bere z pure in manū reuerēdi patris
z dñi A. epi talis eccie seu alteri cui
insc̄iq̄ ab ip̄o dño A. epo sup h̄ potestatem
habētis suā vicariā vel prochiā in A. cū su
is iuribz z p̄tinētis vn̄uersis cā pmutatio
nis fiēde de ip̄a vicaria vl parrochia ad q̄d
cūq̄ b̄nficiū ecclesiasticū cū cura vel sine cura
z resignatōe hmōi facta ad petendū etiā in
trandū. nāciscendū z recipiendū possessiōz
corporalē z realē ipsi b̄nficij cū suis iuribz
z p̄tinētis vn̄uersis. ad p̄standū etiā q̄d
cūq̄ iuramentū necessariū z solitū p̄stari in
premissis z ad fructū. redditus. z prouentus
hmōi b̄nficij recipiendū z ad firmā danduz
seu annuā pensionē z de receptis q̄ttādum
z pactū faciēdum de vlt̄erius non petendo
Ip̄sumq̄ b̄nficiū per se vel aliū seu alios re
gendū z gubernādū put melius videbit̄ ex
pedire. Et generaliter oīa alia z singula fa
ciēda que in premissis necessaria fuerint z
oportuna. vel vnūquodq̄z vel. zc. Et pro p̄
missis si necesse fuerit agendū z defendēdū
nomie ipsi p̄stituētis. Et pro ip̄o in omni
bus z singulis causis z negocijs mors z mo
uēdis tā p se q̄ p̄tra se cōtra quascūq̄z p̄so
nas ecclesiasticas vel etiā seculares corā q̄
buscūq̄z iudicibz ecclesiasticis vl secularibz
competētibz ordinarijs. extraordinarijs. de
legatis. subdelegatis. arbitris. arbitratori
bus. seu amicabilibus cōpositoribus. z alijs

iudicibus quacūq̄ auctoritate fulgentibus
ac libellum seu libellos z quascūq̄z petitiō
nes summarias. zc. Et generaliter oīa alia
z singula zc. promittēs zc. Releuās zc. Su
per quibz oībz z singul̄ zc. Acta sunt hec zc
Presentibus ibidē. zc.

Instrumentū insinuatiōis p̄cessus cuius
dam seu quarūcūq̄z aliaz l̄raz

In nomie dñi Amen. zc. Personalit̄
ter cōstitut̄ zc. discret̄ vir zc. p̄cu
rator A. et p̄curatorio noie discret̄
viri A. talis dyocesis insinuauit. notifica
uit. legere pmisit. z publicauit quosdā p̄ces
sus venerabiliū patrū z dñoz. videlicet B
z L. corā sigill̄ appensis roboratos litteris
sanctissimi dñi nostri A. insert. gratia dī
cto A. dño nostro papa in cōmuni paup̄ez
forma facte papa. ij. vel. iij. zc. sanos. inte
gros. illesos. nō viciatos. nec aliqua sui par
te suspectos. put prima facie apparebant. de
z super quadā gratia dicto A. a sede aposto
lica in forma cōmuni facta de beneficio ec
clesiastico curato vel nō curato ad collatio
nem. prouisionē. seu quouis alia dispositionē
Reuerēdi in xp̄o patris z dñi A. episcopi ta
lis dyocesis spectātes. prestās nihilominus
coram me notario publico z testibus infra
scriptis viua voce. q̄ hmōi litteraz insinu
ationē. publicationē. notificationē. in p̄sen
tia dñi A. episcopi libent̄ fecisset legiss̄ et
publicasset ac insinuasset si eius p̄sentiaz
habuisset. aut cōmode vel quouis mō habe
re potuisset q̄ eo absente. Copiā h̄o dicto
rum processuū ad ampliōrē intimationē fa
ciēdā valuis ecclesie talis in A. zc. vbi itur
ad sanctū Petrum zc. realiter affixit z ibi af
fixam stare permisit infra diuinorū solennia
mane hora primaz zc. Principiū autē pro
cessus de quo superius fuit mentio erat ta
le. Reuerendissimo in xp̄o patri ac domino
sancte Basilien. eccie episcopoz oībz alijs z
singulis quorū interest seu interesse poterit
quomodolibet in futurū. A. abbas scti Pe
tri Saltzburgen. monast. ac p̄positus z de
canus Saltzburgen. ecclesie predictae exe
cialiter deputati. Salutē i domino. Et mā
datis apostolicis firmiter obedire. Et finie
batur sic. Datum Basil. zc. die tali. mense ta
li zc. pontificatus zc. Anno domini D. zc
Actu sunt hec zc. Presentibus ibidem zc.

Et ego. A. zc. quia predictoz p̄cessuū z

Instrumenta procuratorū

litterarū apostolicarū insinuatōi. publicatōi
z affricōi. omnibusq; alijs z singulis in p̄
missis factis vna cū p̄nominatis testib; p̄e
sens interfuit. eaq; sic fieri vidi z audiui. zc.
vt supra

Instrumentum acceptationis eiusdem
gracie.

In nomine domi
ni Amen zc. Personaliter p̄stitu
tus zc. discretus zc. asserēs ad sui no
ticiam nouit̄ puenisse q̄ eccia in A. spectās
ad collationē p̄uisionē seu q̄nis aliā dispo
sitionē. Reuerēdi in x̄po patris z dñi A. ep̄i
vacaret ad p̄ns p̄ mortē sine obitū dñi. A.
vltimi z immediati rectoris eiusdē. quam q̄
dem ecciam sic vt p̄mittit̄ vel als qualicun
q; modo vacantes dūmodo sibi z nulli aliq̄
debeat̄ vigore gr̄e sue apostolice in cōmuni
paup̄ez forma sibi facte acceptauit̄ vine vo
cis oraculo verbis modo z forma q̄b; potu
it̄ p̄statiōe infra scripta. quoz p̄boz z p̄e
statiōis tenor sequit̄ z est talis. **E**go A.
talīs dyoces. ecciam istā sancti Petri in A.
vacantē p̄ mortē dñi. A. aut alias quocūq;
modo cū omib; iurib; z pertinet̄is suis me
liorib; modo iure z forma quib; hoc melius
fieri debet z potest vigore z auctoritate gra
tie apostolice p̄ sanctissimū in x̄po patrem z
dñm nostrū A. diuina p̄uidencia papam se
cundū. mihi facta de beneficio ecclesiastico
cū cura l̄ sine cura vacāte vel vacaturo. spe
ctante ad collationē reuerēdi in christo pa
tris z dñi A. ep̄iscopi talis dyocesis zc. In
nomine patris z filij z sp̄s sancti amē. acce
pto sub hac p̄statiōe. q̄ si dicta ecclesia d̄
iure mihi nō debeat̄ saluū integz z illesū sic
z remaneat mihi ius ad aliud beneficiū vi
gore dicte gratie apostolice mihi debite et
canonice acceptandū. Et inuoco super his
omnib; z singulis testimoniū omnium h̄ astā
tium z precipue tui tabellionis. z peto vt s̄
p̄missis mihi vnū vel plura p̄ficias publi
cum instrumentū vel instrumēta. Acta sūt
hec zc. Presentib; zc. Et ego A. zc. quia p̄
dictis acceptiōi p̄testatiōi testimonio
rum inuocatiōi omnibusq; alijs z singul.
vt supra.

Instrumentū inductiōis z inuestiture ad
ecclesiam sic acceptam

In nomine domi

ni Amen zc. Personaliter cōstitutus discre
tus vir zc. talis dyoces. tenēs z habēs suis i
manib; qualdā p̄sentatiōis l̄ras p̄tinētes d̄
z super eccia parrochiali sancti petri in. S.
p̄nominatē dyoces vacante p̄ mortē A. pie
mēmozie vltimi z immediati rectoris eccle
sie eiusdē vigore gratie apostolice a sanctis
simo in x̄po patre ac dño nostro A. papa in
cōmuni paup̄ez forma facte p̄ venerabiles
patrē z dñm A. abbatē monasterij sc̄i Pe
tri. ordinis sancti Benedicti executorē p̄n
cipalem a sede apostolica p̄nominato A. spe
cialiter deputatū cōfectas z sigillo appenso
dicti domini executoris roboratas non ab
olitas. nō cancellatas aut abrasas. nec i ali
qua sui parte suspectas prout p̄ma facie ap
parebant debita cū instantia requisit̄ rel
giosum virū dominū A. plebanū in A. vt
vigore z virtute hui⁹ clausule ceterū in ip̄is
litteris executorialibus principaliter cōten
te. nec nō ex mandato venerādi domini. A.
inferioris stirie archidyaconi moguntinē.
dyoces subexecutoris sc̄z vniuersis z singu
lis archidyaconis. archip̄sbyteris z pleba
nis. p̄sbyteris. vicarijs tanq; subexecuto
ribus generaliter p̄ dictū executorē subiti
tut. quaten⁹ ip̄m d̄ parrochiali eccia sancti
Petri in A. dicte dyoces quā vigore dicte ḡ
tie infra t̄pus debitū realiter acceptauerat.
ac executor p̄ncipalis p̄ libz vt moris est i
uestiuit ad eandē zc. voluit dicē A. pleba
nus in A. mandatis apostolicis firmit̄ obe
dire. ad dictā ecclesiaz personaliter accessit
z pulsatis campanis eiusdē ecclesie nō nul
lis ibidem parrochianis pene vsq; ad nu
merū certū personarū ibidē congregari fec̄.
Et eiusdem omnib; z alijs quozus intererat
omnia z alia singula in dictis litteris domi
ni executoris p̄ncipalis cōtenta ibidē i vul
gari publicauit z insinuauit alta z intelli
bili voce. z nihilomin⁹ in p̄sentia eoz om
niū predictū dominū A. p̄sbyterū p̄ tra
ditiōne libroz z vestimentoz sacerdotaliū
calicū z clauū dicte ecclesie oblacionē. que
in missa ibidē celebrata facta fuerunt inue
stiuit. z in corporalē possessionē z realem di
cte eccie introduxit cū suis iurib; z p̄tinen
tijs vniuersis. que omia p̄dicte A. tanq; ve
rus rector custodienda z reseruāda recepit
z retinuit. Et etiā clauēs domus dicte par
rochialis ecclesie sibi traditas p̄ dictū sub
executorē diligenter fuauit. Et nihilomin⁹

Instrumenta p̄ procuratorū

idem subexecutor eisdē parochianis intū/
xit sub penis in dictis literis executorialibz
cōtentis habitis z pmulgatis q̄tenus eidez
A. tanq̄ p̄o rectori eiusdē ecclie pareāt effi
caciter z intēdantz omnia iura tam spūalia
q̄ temporalia dicte ecclesie eidem A. vel p̄
curatori suo exhibeant z p̄soluant. cōtradi
ctores quoslibet z rebelles si qui essent vel ī
futurū forent qd̄ absit sentētiās in dictis lite
ris pmulgatas incidere posse fulminando
z fulminatas declarando z in vulgari pub
licando insinuavit. Ad que omnia z singla
publice facta nemo se opposuit seu apparuit
p̄tradicens. Sup̄ quibus omnibus z sin
gulis zc. Et ego A. zc. quia predictozū pos
sessionis corporalis inductione clauium li
brozū z calicum z offertozij presentatiōi re
ceptioni publicatōi. omnibusq̄ alijs z sin
gulis zc.

Instrumentū super literis transumptis.

In nomine domi

Ini amen zc. In meiq̄ notarij zc.
p̄sonaliter cōstitutus cōmēdabi
lis z gloriofus dominus A. zc. frater z p̄re
ceptor domus sancti Augustini siue Anto
nij. zc. talis diocef. quasdas literas aposto
licas felicitis recordatiōis Pauli pape secū/
di. zc. eius p̄o bulla plumbea in filis sericis
rubei z flauēi coloris more romāe curie p̄e
dentes bullatas sanas et integras non vici
atas. non cancellatas. nec in aliqua sui par
te suspectas. sed omni p̄orsus vicio z suspi
tione carētes. vt p̄ma facie apparebāt in me
diū exhibuit z p̄duxit asserens ip̄m cetozq̄
fratres z nuncios sancti Augustini vl̄ An
tonij hmōi l̄ris q̄ plūmis locis ostēdendis z
publicandis indigere. neigif hmōi l̄re apo
stolice p̄ pluralitatē z locoz distantia atq̄
viaz discrimia p̄ ip̄m l̄ suos piclose q̄z trās
formari seu deferri p̄tingeret p̄efatas l̄ras
aplicas mihi notario publico infra scripto
tradidit req̄res me sub officij mei debito q̄
tenus easdē l̄ras de p̄bo ad p̄bū nil addēdo
nil imutando vl̄ dimittēdo copiarē trās su/
merē z in publicā formam redigerē. vicz vt
hmōi copie siue trāsūptio sic originalibz lit
teris vbiq̄ locoz stare z fides adhibeat
plenaria. Quaz l̄raz aplicaz tenor de p̄bo
ad p̄bū sequit̄. z est talis P̄ ep̄s seru⁹ seruo
rūq̄ dei. zc. in scribēdo vsq̄ ad finē. Et ip̄tis
finitis scribat sic p̄tinuando. Post quaruz

q̄dem l̄raz traditionē z req̄sitionē. Ego A.
notarius public⁹ infra script⁹ hmōi l̄ras apli
cas cū ea q̄ decuit reuerētia acceptas. ipsas
de p̄bo ad p̄bū vt p̄mittit̄. copiani z trās su/
pti diligētī collationē tū cū originalibz l̄ris p̄
me facta z p̄habita. Acta sunt h̄ zc. Et ego.
A. zc. q̄z dictaz l̄raz aplicaz originalitū ex
hibitōi vna cū p̄noiat̄ testibz p̄ns int̄fui. ip
sas l̄ras vt p̄mittit̄ copiauit z trās p̄pti. z quia
collatōe p̄habita p̄ntem copiam siue p̄ns trās
sumptū in oibz z p̄ oia cū originalibz cōcoz
dare. nihilq̄ in eo additū vel omīssum fuit/
se aut esse qd̄ sensūz mutare aut viciare pos
set. intellexi. reperi. z inveni Jō p̄ns trās sum
ptū manu mea p̄pria scriptū in hac publicā
formaz redegi. signoq̄ z noīe meo solitis et
p̄suetis signaui zc.

Sequitur instrumentū insinuationū cō/
fectū sup̄ executione l̄raz executorialitū.

In nomine dñi amē. zc. Ego A. pub
lica impiali auctoritate notari⁹ anio
z intentione nōnullas literas execu
toriales hic a tergo p̄scriptas vel als. zc. a ve
nerabili z egregio A. vicario in spūalibz ta
lis curie zc. generalr̄ p̄tra z aduersus A. B.
et L. talis diocef. de et sup̄ occupatiōe z de
tētiōe cuiusdā decime d̄ qdā curia A. Si
ta in. B. infra limites talis diocefis emana
tas eiusdē zc. laico A. B. et L. insinuandi z
notificādi eis in ecclesia parochiali talizc.
dū ibi missarū pagerent solēnia p̄sonalī ac
cessiui atq̄ in armariū eiusdem ecclesie eos
p̄duri. ip̄sq̄ dictaz l̄raz effectū materna li
gua corā testibz infra script⁹ declarauit expo
sui. Et vt ab occupatione z detentiōe dicte
decime cessaret ipsamq̄ liberā z in occupa
tam dimitteret. ac de fructibz p̄ceptis exp̄/
sis factis alijsq̄ p̄demnatis satisfaceret sub
penis z cēsuris dictis literis p̄tentis oibus
melioribz mō z forma q̄b potui admonui z
req̄siui. Et ne post lapsum terminū ī dictis
l̄ris p̄fixū se quis mō de decima p̄ se vl̄ p̄ ali
os q̄scūq̄ eozū noīe directe vel indirecte q̄
uis q̄sito colore vel ingenio in futurū intro
mittant. aut etiā sic p̄fert occupet siue deti
neant sub dictis penis z cēsuris inhibui et
intēdixi. Juxta earūdē l̄raz executorialitū cō
tinētia vim z tenorē. Acta sunt hec. zc. An
no zc. Et ego A. zc. q̄z l̄ras executoriales p̄
dictas execut⁹ sum. ac omnia alia et similia
sicut p̄fert pegiz feci. Ideo h̄ p̄sens publi
cū instrumentū zc.

Instrumenta procuratorum

Instrumentum super appellatione coram iudice interposita.

In nomine dñi amē. zc. coram venerabili patre et dño. A. abbate scotorū zc. ac in mei notarij publici zc. personaliter constitutus venerabilis vir dñs iohannes procurator et procuratorio noie dñi B. prout mihi notario infrascripto de ipsius pcuratoris mandato p constitutionē ipsius coram me tanq̄s notario publico facta plena fides stabat habens et tenēs suis in manibz quandā appellationis cedula anio appellādi et prouocandi. quā etiam de s̄bo ad verbū legit. in quo appellauit. prouocauit. apostolosq̄ petijt. ac alia fecit que etiaz ex ipsius cedule tenore pleni⁹ ptinent. Cuius tenor sequit̄ p oia in hec verba. Exquo indebite grauati z oppressi vt ab eorundem grauaminibz oppressionibz releuentur illatis iuxta sanctorū patrū instituta legitimas z canonicas sanciones ad appellationis remedium recurrere cōsueuerūt. Idcirco ego procurator ptinuādo appel. vsq̄ in finē. qua q̄dem appellatione sic interposita et lecta prefatus dñs abbas volēs deliberare sup apostolis dandis statuit terminū decem dierū a tpe interpositōis appellationis. Pñcibus ibidem. A. B. z. C. testibz zc. Demum s̄o tali die in loco p̄dicto dño abbate p tribunali sedēte p̄fat⁹ Johānes pcuratorio noie q̄ supra apostolos sibi debita cum instātia petiuit. Et dñs abbas ob reuerentiaz sedis aplice dixit se velle deferre sue appellationi et vltorius p̄ dictū appellāre pcedere n̄ velle in hac causa z statuit terminū ad psequēdū eandem appellationē q̄tuor mēsiū Super quibus oibus z singulis zc.

Instrumentū super appellatione interposita coram notario z testibus.

In nomine dñi amē zc. psonaliter constitutus honorabilis vir zc. p seipso et pncipaliter hñs z tenēs suis in manibus q̄ndā appellationis papiri cedula nota seu formā puocationis appellationis z apostolorū petitiōis et alia in se ptinētē quam ibidem animo z intēione puocādi et appellandi exhibuit z ostēdit. puocauitq̄ z appellauit aplosq̄ petijt et prestatus fuit. et talia fecit. put in dicta appellationis cedula ptinebat et continet. Cui⁹ tenor de s̄bo ad s̄bz sequitur et est. R. coram vobis zc. inserēdo totum eius tenorem vsq̄ in finem zc. Su

per quibus omnibz z singulis zc.

Instrumentū insinuationis appellationis in presentia aduersarij.

In nomine dñi amen. zc. constitut⁹ honorabilis vir A. canonic⁹ talis ecclesie hñs z tenens suis in manibus quoddam appellationis publicū instrumentū p discretū virū. A. imperiali auctoritate notariū scriptū z signatū pariter z subscriptū tenoris infrascripti. alias p eundem dñm A. interpositū. Qd̄ q̄dem instrumentū honorabili viro dño B. decano zc. insinuauit z notificauit i mei notarij publici testiūq̄ zc. pñtia alta z intelligibili voce legere incepit mox idēz B. decanus dixit. zc. z sic ipse dñs B. dictū instrumentū appellationis p lecto habuit z tenuit. p̄fatusq̄ A. copia dicti instrumenti appellationis ad manus dicti dñi B. decani tradidit z porrexit quā ipse reuerēter accepit. Tenor s̄o dicti instrumenti exhibiti de verbo ad verbū sequit̄ et est talis. In nomine dñi amen zc. Et totūz scribatur cum eius subscrip̄tione. Sup q̄b oibus z singul⁹ zc. Presentibz ibidē zc.

Instrumentū super insinuatione appellationis ppter nō tutū accessum ad appellatos.

In nomine dñi amen zc. psonaliter constitut⁹ honorabilis vir A. ecclesie sancti Severi Erfordē. vicarius habens et tenēs suis i māibus quoddā appellationis publicū instrumentū cum ipsius copia auscultata per discretū A. publicū notariū p̄fectum subscriptū z signatū redempte sub debito officij z cum instātia debita q̄tenus h̄mōi appellationis instrumentū in valuis ecclesie beate marie. zc. cū eius copia p insinuatione appellationis ac deuolutione cause eiusdem ad sanctam sedem apostolicam z dñm nostrū papam p̄dictum faciedum affigerē cum ad appellatos retroscriptos sibi nō pateret tutus accessus ex causis legitimis in eodem retroscripto instrumento ptentis pro personali insinuatione faciēda de quo solēnter protestabat. quare ego A. notarius publicus subscriptus ad requisitionē z instāciam p̄fati dñi A. h̄mōi appellationis instrumentū cum sua copia eiusdem tenoris valuis ecclesie beate Marie Erfordē. sub decāratione p̄marum terciarū. z sic de alijs. pro insinuatione z deuolutione predictis debite faciēdū publice affixi z stare pmissi. finitis aut vesp̄is instrumentū h̄mōi

Instrumenta curatorū

amouit. copiam sō eiusdem stare pmissi et recessi. Sup̄ q̄bus oibz. zc. Acta sunt hec. zc. Presentibus ibidem zc.

Sequitur instrumentum curatorum.

In nomine domini

Ini amē. zc. In domo seu habitatiōe venerabil' viri dñi A. in mei notarij zc. p̄ntia p̄sonalr̄ d̄stituit' honest' A. iuuenis minorēnis maior tñ septē annoz siue etas' oibz melioribz mō zc. potuit z̄ debuit oia z̄ singla acta dicta gesta seu q̄mōlibet p̄curata p̄ discretū Johānem fratrem ei' carnalē ipsius noie ac p̄ ipso in romana curia l' extra coram quibuscūqz auditoribz cōmissarijs. iudicibus. delegatis. siue subdelegatis ordinarijs siue extraordinarijs in iudicio z̄ extra in q̄buscūqz causis quismodo ex certa sua sciētia ratificauit approbauit z̄ collaudauit. ac ea ḡta rata atqz firma habuit z̄ habere voluit hoc presenti instrumento. Et n̄ bilominus cū minorēnis esset z̄ p̄ se standi i iudicio p̄sonā legitimā nō haberet ac ipi nō nulli forte vtriusqz sex' hoies lites et causas mouissent z̄ vtra eum intentalent ac de presenti mouerēt ac intentalent ipse A. minorēnis etia eiusdē z̄ q̄buscūqz alijs lites z̄ causas mouere intēderet z̄ p̄sequi. posuit z̄ publice dixit. Q̄z p̄ ei' etate summarie simpliciter z̄ de plano ipse dñs A. officialis v' ei' iudex. zc. se informare z̄ ipsi p̄noiatū Johāne suū fratrem p̄sentē in curatore ad exercendū ac lites z̄ causas hmōi. p̄sequendū suo officio z̄ autoritate ordinaria deputare. ordinare z̄ assignare dignaret' debita cū instātia postulauit. Un̄ p̄libatus dñs official' v' iudex hmōi facte petitiōi tanq̄ iuste et ratiōi cōsone fauorabiliter annuēs. receptaqz p̄ eū summaria informatiōe de dicti A. minorēnis etate inuenit eūdē minorēnē. xiiij. annoz z̄ maiorē septem annoz etas' siue existere. J̄m qz ad lites z̄ causas p̄sequendū curatore vtilē z̄ necessario habere dictum Johānem frēm ibidē p̄ntez. z̄ onus curatiōis hmōi in se spōte suscipientē sua autoritate ordinaria z̄ decreto interueniēte ipsi A. minorēnē i curatore ordinauit z̄ deputauit Recepto tñ p̄mit' z̄ añ oia ab ipso Johāne curatore ad ipsius dñi officialis v' iudicis mandatū et in suis manibz tactis p̄ eū scriptur' sacrosactis ad sancta dei euāgelia solito p̄stito iuramento q̄ vtilia agere z̄ inutilia p̄mittere

ac ipm minorēnē ei' res z̄ bona ad cōmodū z̄ vtilitatē eiusdē custodire. ac inuentariū d' bonis z̄ rebz ei' facere eosqz et ea cū bona diligētia saluare administrare z̄ red. lere siue facere reddi cōpotū siue ratiōnē eū integra restitutiōe loco z̄ tpe oportunitis z̄ debitis z̄ decō inuētario rebzqz ac bonis dicti minorēnē. gubernari. gestis z̄ administratis in oibz p̄ se bene ad hmōi curatiōis officiū fidelr̄ habituz̄ seruiturū exerciturū dātes eidē dñs official' siue iudex z̄ A. minor' p̄dictor' curatori plenam z̄ liberā ptātē negocia. res. z̄ bona dicti minorēnis p̄ntia z̄ futura admistrādi z̄ nomine ei' corā q̄buscūqz iudicibz eccl'asticis z̄ secl'aribz p̄ recuperatiōe z̄ reseruatōe rerū bonoz z̄ iuriū ipsius minorēnis p̄ p̄sonam quācūqz eccl'asticā siue secl'arē in q̄buscūqz causis motz̄ z̄ mouēdis p̄parēdi agēdi eū qz ac ei' iura defendēdi oēs z̄ singlos terminos z̄ act' iudiciales de iure v' stilo iudiciorū substantiales obseruādi q̄scūqz appellatiōnes necessarias iutponēdi z̄ eas p̄sequēdi oiaqz z̄ singla p̄sequēdi faciēdi z̄ p̄curādi gerēdi z̄ exercēdi q̄ p̄missis et circa ea fuerint quōlibet necessaria z̄ oportūa. Sup̄ q̄bus oibz z̄ singlis A. mior' sibi a me notario publico. zc. Acta sunt hec zc. p̄ntibz ibidē zc. Et ego A. zc. q̄ p̄dictozū ratificatiōi. p̄positiōi curatoris petitiōni z̄ deputatiōni. iuramētū p̄statiōni. decreti iteruētiōi z̄ ptātis dationi oibzqz alijs et singul' dū vt sicut p̄mittitur p̄ p̄libatū dñm officialē z̄ corā eo agerent' et fierēt vna cū p̄noiatis testibz zc.

Sequitur forma creatiōis notarij autoritate vicecomitis.

In nomine domini

Ini amē. Uniuersis z̄ singul' p̄ntes lras siue p̄ns publicū instrumentū aut p̄uilegiū inspecturis. Jo. B. artius mgr. zc. Impial' maiestatis sacri lacrañ. palatij ac regalis aule romane vicecomes palatinus p̄ venerabilē z̄ circūspectū virū A. di z̄ impial' maiestatis grā regal' aule romane curie sacri lacrañ. palatij. Comitē palatinum atqz mīstrū officij tabellionar' p̄ tales zc. artū liberaliū mgrm p̄ illustrissimū z̄ inuicissimū p̄ncipem dñm Fredericū diuina fauēte clementia romanorū. vngarie. bohemie. dalmacie. croacie. stirie. zc. regere p̄ncipaliter creatū Creatus z̄ ad infra scripta specialiter deputatus. Pacem gaudium z̄ salu

Forma creationis notarii

sem bonāq; in pmissis cū debita p̄spectōne voluntate. sagax hūane nature discretio me morie hominū labilitate pensata ne diuturnitate tēporū hoīm tractus ceteriq; publicus actus obliuionis defectui subiacerent salubriter puidere volens tabellionatus officium adinuenit p̄ qd̄ strabentiū vota r̄volūtates scribunt. r̄ scripture misterio longe ue suant postmodū i euū. Cū itaq; discretus r̄ sciētificus vir artiū liberaliū mgr̄ maguntin. dioces clericus. in n̄ra p̄ntia p̄sonalr̄ p̄stitutus nob̄ flexis genib; hūiliter supplicauerit vt sibi tabellionatus ac iudicatus ordinarij officij auctoritate p̄dicta nob̄ vt premitit̄ plene p̄cessa vbiq; locoꝝ r̄ terrarū exerceđū gratiose cōcedere dignaremur. ipm̄ q; tabellionē r̄ notariū publicū cū inuestiture solēnitatib; ad h̄ debitis crearem⁹ et inuestirem⁹. Cui⁹ q̄dem auctoritatē nob̄ tribute r̄ plenarie elargite l̄ralis tenor de p̄bo ad p̄bū sequit̄. r̄ est talis. ¶ In noie dñi amē Uniuersis et singul̄ sacri romani imp̄ij r̄c. vsq; i fine Totū puilegiū cū notarij subscriptione iheredo. Nos igit̄ Joes vicecomes p̄fatus dicti A. supplicatōib; fauorabiliter inclinati ipm̄q; adhuc in n̄ra p̄ntia p̄stitutū r̄ flexis genib; id hūiliter petentē vt p̄fert qm̄ p̄ diligentē examinationē sufficiētis literate ad tabellionat⁹ seu notariat⁹ r̄ iudicat⁹ ordinarij officij exercendū. bñ meritū habilem ydoneū in debita etate p̄stitutū diligētī examine p̄habito fuisset esse repimus. in notariū seu tabellionē publicū iudicēq; ordinarium aīo deliberato p̄fata regia r̄ ip̄iali necnō vicecomitatus n̄ri auctoritate q̄ fungimur i hac pte nob̄ p̄cessa r̄ elargita p̄stituim⁹. fecimus. cream⁹ r̄ ordinauim⁹. necnō notariū tabellionat⁹ ac iudicat⁹ h̄mōt officij sibi p̄cessimus. putenore p̄ntiū p̄stituim⁹ facimus cream⁹ ordinam⁹ r̄ p̄cedim⁹ in ordine n̄ri creatōis q̄rtū v̄l sextū. Ip̄m̄q; A. cū p̄na calamari carta r̄ birreto q̄ tūc i n̄ris tenebam⁹ manib;. Et p̄ anuli aurei in digiti sui i positionē necnō pacis osculū vt moris ē legitime inuestiuim⁹. recepto tñ pus ab eodē A. vice r̄ noie serenissimi r̄ iuictissimi p̄ncipis r̄ dñi dñi Frederici romanor̄ regis semper augusto suozq; successorū legitime intratiū ac p̄ sacro romano imp̄io fidelitate solita. necnō d̄ ip̄o notariat⁹ seu tabellionat⁹ ac iudicat⁹ officio fideliter exercendo corpaliz p̄po iuramēto ad sancta dei euāgelia factis

scripturis sacrosctis in manib; n̄ris p̄ eū p̄stito sub hac p̄boꝝ forma. Ego A. p̄mitto r̄ iuro qd̄ fidelis ero serenissimo p̄ncipi r̄ dño dño Frederico dei gr̄a romanor̄ regi gr̄io sissimo dño meo r̄ oib; successorib; ei⁹ legitime intratib; r̄ p̄cipue vobis vicecomiti meo creanti. Neq; vnq; ero in p̄silio vbi piculū seu scādaliū eoz tractabit̄ sed bonū r̄ salutē eoz iudē p̄monebor dāna eoz p̄ mea possibilitate auertā. Instrumēta seu tract⁹ q̄scunq; n̄ scribā in carta papirea seu veti. s; i mēbrana noua pura r̄ mūda. Testamēta codicillos r̄ q̄scūq; d̄cedētū vltimas volūtates necnon dicta testiū p̄scribā fideliter r̄ ea occulte p̄uabo. nec vlli pandā donec debeam. aut de mādato iudicis seu als exigente iusticia p̄ mea possibilitate p̄mouebor officium fidelit̄ exercebo r̄ legaliter sine fallitate non attēdēdo mūera. odiū. fauorē. v̄l amorē. sic me d̄s adiuet r̄ scā dei euāgelia. Dantes r̄ p̄cedētes eidē A. auctoritate nob̄ vt sup̄ p̄p̄m̄it i hac pte p̄cessa plenā licētā atq; liberā ptātem p̄ totū romanū imp̄ij r̄ alibi vbi cūq; locoꝝ ad instrumēta. acta. p̄thocollo. r̄ stamēta. codicillos r̄ l̄ras p̄ficiendū. exēplādū. copiandū. auscultandū. testes recipiendū r̄ examinandū. appellatōes. p̄testatōes et exceptiones q̄scūq; tam in iudicijs q̄ extra audiēdū scribēdū r̄ insinuandū. Et q̄libet alia instrumēta sc̄pturas sine d̄ctā vltimarū volūtatiū d̄cedētū q̄ alioꝝ negociorū q̄rūcūq; inter viuos p̄ficiēdū et ordinādū r̄ de eisdem fidē faciēdū pupillis r̄ orphāis alimēta decernēdū cosq; et alias misabiles p̄sonas defēdēdū ac in iure ip̄oz p̄fouēdū necnō emācipare manumittere r̄ adoptare volētū decreta r̄ auctoritates p̄standū r̄ inponendū dictūq; tabellionat⁹ officium vbi cūq; locoꝝ libere publice r̄ pacifice exercendū r̄ generalit̄ oīa alia r̄ singla dū requisitū r̄ solito fuerit faciēdū r̄ exercendū que ad dictū tabellionat⁹ officij quōlibet p̄neret spectare dinoscūt̄. r̄ ad nostre p̄ntis puilegiū se in hac pte extēdit auctoritas. Et qd̄ ad ip̄m A. tanq; ad notariū r̄ tabellionē publicū iudicē ordinarij r̄ autenticā p̄sonam in oībus r̄ singulis ad ipsum officium spectantibus quando vbi r̄ quocienscūq; necesse fuerit publice recurrat̄ instrumētis publicis p̄fectis r̄ p̄ tpe p̄ficiēdis publicoꝝ siḡ suo signatis firmiter standū r̄ credendū de cetero. vt vbiq; terrarū p̄ sacrum romanū imp̄

Forma testamenti

perium ac alibi plena & indubitata fides p/ ut & quæadmodum alijs notarijs & tabellioni bus publicis in talibus fides, credulitas & au toritas cõsuevit adhiberi in oib; adhibeat. In qz oim & singloꝝ testimoniũ & certitu/ dinẽ pleniorẽ. pñs pũilegiũ siue instrumen tũ publicũ p puidũ viz. A. dicta autoritate impiali notariũ publicũ infrascriptũ cõfici subscribi & publicari mãdauiimus. nostric; sigilli iussimus & fecim; appensione p̄muniri. Datũ & actũ in opido. zc. in domo habita/ tione zc. sub anno zc. indictione zc. vt supra. p̄ sentib; ibidẽ zc. Et ego A. qz p̄dicte creatõĩ ordinatõĩ & inuestiture. oib; q; alijs & singulõĩ sic vt p̄mittit p̄ p̄libatũ dñm Jo. decreto rũ doctore & vicecomitẽ coram me in hmõĩ actu scriba fieret & agerent. zc. Jo hoc pñs publicũ instrumentũ siue pũilegiũ autorita/ te ipsi dñi vicecomitẽ in se cõtinẽs de illius mãdato exinde cõfecit in hac publicam for maz redegi. manuq; p̄ria mea scripsi. signo q; & noĩb; meis solitis & cõsuetis vna cũ p̄di cti dñi vicecomitẽ sigilli appensione signaui in fidẽ & testimoniũ oim & p̄missõũ singlo/ rũ rogatus pariter & requisitus.

Sequitur forma testamẽti

In nomine domi

Ini amẽ. zc. In domo habitatõis ve nerabilis viri dñi A. ppetui vica rii B. In meiq; notarij publici zc. psona liter cõstitur idẽ dñs A. san; mẽte et cõpos rõnis. licz corpe vt asseruit i calculo patiens zc. ania duertẽs q; vita hoĩs sup terrã more floꝝ marcescit. Et q; hõ q̄tidie ad finem vite sue p̄perat. Et q; mors hoĩem q̄tidie insequi tur. ac alias p̄inde cõsiderans q; nihil certũ morte & nihil incertius hora mortis. euẽ tum huiusmodi hore timens. volẽdo eum dem p̄cauere. nolensq; intestatus ab hac vi ta decedere. sed sue anime saluti prouidere ne post obitum suũ super bonis p eum reli ctis aliqua valeat discordia exoriri oib; me lioribus zc. quib; vtriusq; iuris sanctione fi eri potuit & debuit. ac in tra sue cõditõis pos sibilitatem suũ nuncupatiũ testamẽtum si ue vltimã voluntatem innouauit. edidit. et condidit. In primis omnipotẽti deo & glo rioso sue genitrici toriq; celesti curie animã suam legauit ac carnis materiaz terre. Nec nõ reuerẽdissimo domino B. archiepisco po zc. r. floren. vel vnam marcã auri vel ar/

genti puri. vel eius veruz valore reliq; atq; legauit. vt ipse suũ testamẽtũ dignes si neces se fuerit gratiosius defensare. nec nõ als su/ um testamẽtũ fecit cõstituit atq; per suos te stamẽtarios subscriptos exequi dispõĩ & or dinari voluit put in certis ordinatõis & di spositõis literis siue cartis aut registris ma nu sua p̄ria cõscriptis plenins videbit con tineri. Si aut hmõĩ carte lfe & registra or/ dinationis seu dispositionis non reperiant q; tunc dicti sui infrascripti testamẽtarij ac vltime voluntatis executores hmõĩ suũ testa mentũ nuncupatiũ siue vltimã voluntatẽ exequẽtur. put eiusdem subscriptis testamẽ tarijs melius. aprius. & anie sue saluti cõue nientius videbit expedire. & sic ipsi deo i no uissimis de his voluerit reddere rationem. & p hmõĩ sui testamẽti siue vltime volũta/ tatis executione facienda. similiter omnibus melioribus zc. elegit. noiauit Eligit nominat ac fecit cõstituit & solenniter ordinauit. ac p̄ sentis publici instrumenti serie duos veros certos. legitimos. & indubitatos testamẽta/ rios & manufideles & vltime voluntatis sue executores. videlz honorabiles viros B. E. & D. dans ipsis cõiunctim v̄l diuisim & ma/ iori eoz p̄ri auctoritatẽ disponendi. ordinã diz exequẽdi huiusmodi suũ testamẽtũ put p̄mittit fm ordinationẽ de manu sua factã. nolens hmõĩ testamẽtarios vltra recipien/ da & p eũ relinquẽda cuiq; obligari de quo publice p̄testabaf. Voluit & p̄testabatur di ctus testator publice q; si hmõĩ testamẽtum nõ veleat iure testamẽti propter aliquam forsan solẽnitatẽ iuris omissam. aut alia cã quacunq; saltem iure codicilloꝝ epistolarũ vel legatorũ vel alterius cuiuslibet vltie vo luntatis put iure melius subsistere poterit & valere valeat. ac vigorem habeat. super q; b; oib; & singulis. zc. Acta sunt hec zc. pñti/ bus ibidem zc.

De re quaz dicam

A de p̄cessu iudicij Notandũ est qd sit iudiciũ. quod sunt species iudi cij. & que sint p̄sone que debent cõsistere in iudicio. Unde iudicium est actus triũ p̄so narũ. s. iudicis. actoris & rei in iudicio confi stentiũ. Alie persone etiam qñq; sunt neces sarie i iudicio. vt sunt testes. aduocati. asses/ sores. & pcuratores. & auditores. Iudex est qui iudicat de cã. Et dicitur quasi ius dãs

De iudicibus et testibus

vel dicans v'l dicens. Et dicitur a iusticia. quia debet esse iustus. alias non est iudex.

Tres sunt species iudicis.

Iudicarij sunt qui habent propria iurisdictione. vt decani. ppositi. et epi. Delegati sunt qui vtunt iurisdictione aliena. et qui iudices sunt dati a papa v'l legato ipsi. Delegatus autem a principe subdelegare potest. Arbitri sunt in quibus partes de consensu communi promittunt.

Tria sunt que impediunt alium quem esse iudicem.

Natura prohibet surdum. mutum et furiosum esse iudicem.

Lex prohibet irregularem. excommunicatum. hereticum. paganum esse iudicem.

Sexus et mores prohibent mulieres esse iudices propter earum inconstantiam.

Coditiones iudicis. Iustus. veridicus. discretus. eloquiosus.

Lautus causabilis debet iudex fore talis.

Actor est qui agit causam contra aliquem in iudicio.

Reus est contra quem agit in iudicio. Et dicitur non a reatu sed a re super quam agit.

Item excommunicatus non potest esse actor v'l procurator. quia non habet personam standi in iudicio pro se. sed pro alio in respondendo sed non in agendo.

Testis est qui testimonium prohibet in iudicio. Unde nota quod sunt septem qui prohibent aliquem esse testem.

Coditio. vt si aliquis est seruus ad idem talis non potest esse testis in causa criminali. vt vbi de furto v'l homicidio agit.

Sexus. ergo mulier non potest esse testis in causa criminali.

Etas. ergo puer non potest esse testis discretio. ergo fatuus non potest esse testis in causa criminali. nec furiosus.

Fama. sic infamis non potest esse testis nec viciosus.

Fortuna. ergo infortunatus vel pauper non potest. quia presumitur quod propter ipsius pauperitatem pro munera sit corruptus. Et hoc intelligendum est de vilibus hominibus pauperibus. quia pauper honestus potest esse testis.

Fides. ergo infidelis non potest esse testis. vt hereticus vel paganus. Versus.

Coditio. sexus. etas. discretio. fama.

Et fortuna. fides. in testibus illa requiruntur.

Adhuc sunt alij modi preter iam dictos quibus aliquis repellitur a testimonio. qui patent in his metris.

Et clericus laicum fugiat et viceuerso. Et sanguinei pariterque domestica turba Et locus et tempus annumerant eis.

Unde sanguinei inter se non possunt testificari. **S**erui et ancille sine familiares testimonium pro domino dare non possunt. **L**aicus et clericus cum non possunt. **I**tem testes debent deponere. id est testificari de aliquo loco v'l re. **A**duocatus siue procurator est qui defendit causam pro precio.

Plura impediunt aliquem esse procuratorem.

Infamia. seruus. cecitas. puericia. monachus. irregularitas. **D**onatus tamen potest aduocare si abbas suus sibi imparet. vel si est causa sue ecclesie. **I**dem est iudicium de canonico regulari. **U**nus **S**urdus. cecus. mutus. v'l puer furiosus. **F**emina v'l seruus. infans. v'l minor etis. **P**ublicus atque pugil. male credens religiosus. **P**actus et abnegans non abneganda sacerdos. **I**tem sacerdos non potest aduocari nisi in causa propria vel in causa sue ecclesie. vel in causa coniuncte persone. id est fratris. sororis. vel nepotis etc. **I**n causa miserabilis persone v'l vidue orphani cecum.

Item qui procurare non possunt.

Testis. assessor. paciscens. reus et iudex. **A**ctor et auditor. commedator. si ista requirentur. **P**rocuratores. doctores. simul ista sociabuntur. **R**usticus. nec miles. mulier. nec non minor etis. **P**aup. bannitus. non procurare debent.

Assessor qui assidet in iudicio iudicis. et instruit eum si forte iudex est impotens. **P**rocurator est ille qui de mandato domini sui negotium vult v'l plura suscipit pagenda. **I**tem aliquis prohibetur esse procurator multis modis v'l multis de causis. vt si est mulier. miles. excommunicatus. vel irregularis. puer vel rusticus. vt dicitur in versibus. **R**usticus nec miles. **A**uditor est cui aliquis certus articulatus audiendus vel examinandus a iudice committitur. vt in receptione testium. **E**t habet de personis que debent sistere in iudicio. que dicta sufficiunt.

Sequitur de ordine et processu iudicij

Reus citari debet a iudice. et eo veniente ad iudicium libellus offeratur ab actore. qui oblato iudicis deliberandi dantur ipsi reo. in quibus deliberare debet an velit procedere vel licet cedere. **F**initis iudicis reus venire debet ad iudicium. Et si ei non oportet exceptiones pro quibus possit declinare. id est effugere iudicium. **R**idere tenetur actori super petitione sua affirmando vel

Processus iudicii

negando illud quod actor contra eum proposuit siue proponit. Et ista affirmatio vel negatio dicitur litis contestatio. lites contestata. prestandum est iuramentum calumnie a partibus. Quo preposito partes. i. actor et reus interrogantur a iudice super causa principali. Deinde partes debent producere testes et instrumenta. ad probandum intentionem suam. post hoc publicanda sunt dicta testium in iudicio presentibus partibus super quibus dicitur disputat. Quibus publicatis et instrumentis adhibitis ab utraque parte et allegationibus factis ab advocatis partium seu etiam ab ipsis partibus. iudex debet motum animi sui informare secundum dicta testium et instrumentorum secundum rationes advocatorum et allegationes. Deinde iudex cum inspererit aut discussit merita cause plenissime debet ipsum negocium terminare per sententiam diffinitivam. His omnibus premissis cum iudex fuerit sufficienter instructus de meritis cause descendere debet eam per sententiam diffinitivam. ut supra A. quod si iniuria aut iniusta fuerit poterit iudex appellare. Precedit processus in his habetur versibus.

Primo reum citat post hoc fert illi liber.
Inducie dant post hoc de rebus petita
Lites contestatur sequitur calumnia partis.
Querunt testes ac instrumenta sequuntur.
Producti manifestant super his placite.
Diffinitiva post hec sententia dicitur.
Que mala si fuerit dicit appellatio parti.

De citatione.

Primo videndum est de citatione. Nam citatio est vocatio rei ad iudicium. Et est principium cause. ita quod post ipsam causam dicitur incepta secundum ius canonicum. Unde si iudex citet aliquem et ille citatus precedente citatione transferat se ad aliam iurisdictionem. i. ad iudicium alterius iudicis. Iste non potest declinare iudicium primi iudicis. quod preuenit est citatione. Notandum quod citatio debet fieri tribus edictis quorum quilibet reus vocatus. ut respondeat. vel quod melius ex causa potest fieri una preceptorum. ita quod reus primo preceptorum compareat vel respondeat. Notandum est quod iudex delegatus a papa vel a legato citat aliquem preceptorum citatione. citationi debet inserere autentici domini pape vel legati in propria forma ipsius. hoc modo. H. dei gratia decanus maioris ecclesie Leodiensis. iudex a domino papa delegatus tali sacerdoti Salutem in domino Ihas domini pape recepimus in hac forma. Alexander episcopus

seruus servorum dei dilecto filio decano talis ecclesie Salutem et apostolicam benedictionem. Sua nobis H. de tali loco querela monstravit quod H. de tali loco et quidam alii canonici et laici talis civitatis in quodam summa pecunie vel possessione et alijs rebus iniurias eidem. id est super certis debitis. Ideoque discretioni tue per scripturam apostolicam mandamus quatenus partibus provocatis audias causam et appellatione remota suo debito sine descidas rationes. decisionem facias et discernes per censuram ecclesie apostolicam firmiter observare. Testes vero qui intermiserunt. i. citati se gratia odio. vel amore vel timore subtraxerint censura simili cogas veritati testimonium prehibere. Datum etc. Huius ergo mandati apostolice auctoritate in hac parte nobis delegata in virtute sancte obedientie districte precipiendo mandamus. quatenus dictum H. et socios ad nostras preceptorum citet presentiam. ut presentia feria quarta post festum Beatorum Petri et Pauli in tali loco compareat A. et B. civibus legitime responsurus.

De feriis in quibus non habentur iudicia. Ostendendum est quod iudex non debet aliquem citare tempore feriato. Sunt autem triplices ferie. scilicet solennes. rustice et repentine. Solennes sunt que introducte sunt ob reverentiam dei et sanctorum. ut sunt dies festi quos populus solet celebrare. In his feriis non valet citatio facta a iudice. nec processus iudicij factus vel habitus. nec sententia lata. ut si iudex citaret vel sententiam ferret in his feriis saltem nisi fuerit de consensu partium. Rustice ferie sunt que introducte sunt propter necessitatem hominum. ut tempore messium vel vindemiarum. et tunc quiescere debet strepitus iudicij. iudex tamen potest citare si de consensu partium fuerit. et etiam procedere in causa in feriis rusticis. Repentine ferie vocantur quos aliquis princeps introduxit propter diem natiuitatis filie vel sui. ut quia tunc triumphavit cum inimicis suis et obtinuit victoriam. Et hee ferie non sunt in usu.

Reus citatus aut preceptorum. aut non si non comparet et contumaciter se absentat excoicatur. cadit propter contumaciam. Iudex autem qui excoicatur sic scribit. B. dei gratia decanus talis loci iudex vnicuique a papa constitutus preceptorum talis loci Salutem in domino. Quoniam B. miles versus parrochianus citatus est coram nobis ad instantiam H. civis monasterien. auctoritate preceptorum signata quem cum nec per se nec per alium die prefixo sibi comparetur. raucit contumacem reputamus. et propter contumaciam

Exceptio peremptoria

excōicauimus. Quapropter mandam⁹ vo/
bis q̄tenus ip̄m singulis dieb⁹ dñicis ⁊ festi
uitatib⁹ in ecclia v̄sa publice nūcietis. Da/
tū. zc. Si p̄o citat⁹ p̄paret si p̄petūt sibi exce
ptiones p̄t excipe. Unde videndū qd sit ex
ceptio. Exceptio est actoris exclusio. et est q̄
dam defensio p̄ quam reus intēdit se defen
dere. Et q̄dam est dilatoria. q̄dam p̄p̄to
ria. Dilatoria d̄r. qz p̄ eam differē ⁊ ipeditur
causa. ⁊ qñqz ponit⁹ ī iudicē. qñqz p̄tra suaz
iurisdictionē. qñqz p̄tra actorē ⁊ p̄curatorē
actoris. qñqz p̄ tēpus q̄ aliq̄s citat⁹ ē. Cō
tra iudicē sic excipit reus dicēs. Nō potest
esse iudex meus. estis seruillis p̄ditionis. v̄l in
famis. vel excōicat⁹. vel suspect⁹ mihi ex cer
ta rōne eo q̄ estis inimic⁹ meus. v̄l sangui
neus aduersarij mei. sic sup̄ dictū est. Cō
tra actorē sic excipiat reus dicēs. Vos n̄ po
testis esse actor cōtra me. qz estis excōicatus
ergo nō habetis p̄sonā st̄adi in iudicio. Eo
mō excipiat reus p̄tra p̄curatorē actoris q̄
sit excōicatus. Cōtra iurisdictionē iudicis
sic excipiat reus. Non potestis me citare. q̄
nō sum de foro vestro. Ego em̄ sum de dio
cesis mogūtiū. vos de dioce. colonien̄. Dec
exceptio valet p̄tra iudicem ordinariū. s̄z nō
p̄tra iudicē delegatū q̄ est delegatus pape. qz
ille p̄t citare ex aliena diocesi. Cōtra tēp⁹ sic
excipit q̄ tpe citat⁹ sum non potui iure citari
qz feriatum fuit. vnde peto q̄ demnet⁹ par
tem aduersam in expensis

Exceptio peremptoria.

Peremptoria exce
ptio est q̄ pbata p̄mit cāz ⁊ inten
tionē actoris. Verbi gr̄a. vt si re⁹
dicat p̄ actorē. Tu petis a me marcas q̄s te
nebar. sed iniuste iure mecū pactū de nō pe
tēdo. i. q̄ nō peteres a me debitū. Hoc facto
reus soluit ab instātia iudicij ⁊ actori ip̄ona
tur silentiū p̄petuū illi⁹ cause. S̄z reo cita
to veniēte ad iudiciū si nō p̄petat ei exceptō
nes p̄dicte r̄ndere tenet actori. s̄z p̄us certifi
candū est sup̄ q̄ ip̄etit ab actorē. v̄nō offerri
d̄z ei libell⁹ in q̄ certificad⁹ est. vt dicē canō ⁊
decretū offerat ei libell⁹ q̄ ad iudiciū ē voca
tus. xxi. dierū gaudeat iducij⁹ in q̄b⁹ delibe
rat se v̄rū velit p̄tēdere an liti cedere. **U**i
dēdū est igi⁹ qd sit libellus ⁊ quō sit formā/
dus. v̄n̄ alius est libell⁹ eccl̄iastic⁹ q̄ datur in
criminalib⁹ causis. ali⁹ p̄uēntialis. ⁊ est sc̄ptu
ra p̄tinens p̄sonā iudicij rei ⁊ actoris. ⁊ rē q̄

petit ⁊ cām petēdi. Formant⁹ em̄ sic Dñer̄c.
Ego ciuis tal⁹ p̄pono ī genere q̄ tradidi dño
B. militi. de tali loco. xx. marcas puri argēti
q̄s mihi soluere p̄misit p̄tio festo pasce trās
acto. qd̄ adhuc nō fecit. vnde peto q̄ten⁹ ip̄
sum ad soluendū dictā pecuniā cōpellat⁹ p̄
vestrā diffinitiuā. hoc tñ saluo iuris bñficō
addendi. minuēdi. mutādi. declarandi. p̄e
stor etiā expēsas meas mihi esse soluēdas fa
ctas in lite ⁊ extra lite ⁊ adhuc faciēdas. Et
nota q̄ libell⁹ p̄uēntialis d̄r. qz p̄ ip̄m re⁹ cō/
uenit ab actorē. ⁊ d̄z hūc libellū actor offer/
re iudici ⁊ iudex offerat ip̄m reo. quo obla/
to iudex dabit reo inducias deliberādi. In
q̄b⁹ se deliberet an velit p̄tēdere. an liti ce/
dere. Et nota q̄ libellus n̄ debet esse obscu/
rus. Si em̄ obscurus fuerit reus petet sibi
declarari. Verbi gr̄a. Si petat actor a reo.
xx. marcas. petat sibi declarari. cuius mone
te fuerint. Itē si petat actor agz v̄l vineā. re
us faciat sibi declarari q̄s sit talis ager. vel
vbi sit⁹ est. zc. **N**otandū est q̄ cā petēdi q̄
re talem rē petat actor exp̄mēda est vt p̄edi
ctū est Ideo q̄ntacūqz rē actor petat a reo
ipse debet exp̄mere cām quare eā petat. ver/
bi gr̄a. Dñe iudex ego B. talis ciuis ante si
gnat⁹ p̄pono coram vobis q̄ A. miles tal⁹ q̄n
dam agrū in tali loco situm violenter occu
pat vel detinet q̄ iure hereditario vel titulo
emptiōis ad me spectat. quare peto q̄tenus
p̄dictum A. ad restitutionē p̄dicti agri cum
fructibus inde receptis cōpellatis. In B li/
bello exprimit⁹ causa petēdi. cum d̄r. q̄ iure
hereditario vel emptiōis titulo ad me spe
ctat. Et hec de libello cōventionali in iudi
cij⁹ dicta sufficiunt.

Litis contestatio.

Litis contestatio
liberādi p̄tes. s. actor ⁊ re⁹ ad indi
ciū redeunt. ⁊ re⁹ r̄ndet libello di
cēs sic. Dñe iudex s̄m q̄ actor petit a me vel
p̄p̄it p̄ me. nego ita eē v̄l p̄fiteor ita eē. h̄mōi
negatio l̄ affirmatio ipsi⁹ rei vocat⁹ lit̄. p̄test.
Un̄ lit̄ cōtest. sic describit⁹ Est p̄ncipiū p̄n
cipal⁹ negocij. i. cāe ad suū iudicē bicide sc̄a
narratio. Sit em̄ lit̄ cōtestatio p̄ narratōez
actoris p̄positā v̄l obiectā. v̄n̄ si actor dicat⁹
p̄ cōtradictōez rei oppositā ad reum. Tu te
neris mihi decē marcas. ⁊ re⁹ dicit. nō tene
or. p̄ hec p̄ba lis cōtestat⁹. Et nota q̄ oēs di
latorie exceptōez p̄cipue iudicis reculatio

De iuramento calumnie

debent pponi a reo añ lit. ptest. post lit. ptest. non audit. Nec pnt pponi. qz lit. ptest. videt in eū pñsisse. Unde si reus vult excipe cōtra actorē vel pcuratorē actoris z contra re scriptū et. i. s. lras papales vel alias lras qf cuncqz. hoc debet facere añ lit. ptest. Et ma xime in pncipio litis statim debet excipe cōtra psonā iudicis si sibi suspectus ē. z debet recusare ipm taliter tanqz sibi suspectus añ lit ptesta. postea nō potest nisi cā actoris ip sius pns sit finita. vñd qñ actor reo offert li bellū ad cōueniendū eum. reus si vult ipm actorē recōuenire potest. z debet etiā libel lum offerre actori ad recōueniendū eum

De iuramento calumnie.

Ite cōtestata ac

tor z reus statim iurare debent d calūnia. z b vocat iuramentū calūnie. cum qz iurat q bona fide et sine dolo agat z respōdeat. z si est actor agat. z si est re us respōdeat. Et est calūnia falsa petitio vl actio. Et inde dicitur iuramentū calūnie z sub/ audit vitandū Sensus em̄ est iuramentuz calūnie vitande scz. qz ptes debēt vitare ca lūniā. i. iniustā accusationē vl actionē. vt di ctū est. hoc iuramentū immediate prestari de bet post lit. ptest. Et forma huius iuramētī si est actor iurabit vt credat se habere iustaz actionē. sifr re. Itē iurabit vterqz vt inter rogatus a iudice nō negabit dicere ver. nec vt det sciēter falsa pbatio. nec petat falsā di lationē. nec friuolā. i. inducias. p eo vt cā di latef. Item iurabit vterqz. id est actor z reus q nec dedit nec dabit nec pmisit nec pmittz aliqd vt ferat sentētia p eo. et sic iurando po nat manū suā supra librū. Nec forma iurā di de calūnia in his versibz continetur.

Illud iuretur q lis sibi iusta videt.

Et si queratur verum nō inficiet.

Nil pmittetur nec falsa probatio detur.

Vt lis tardetur dilatio nulla petat

Si p actor iurare noluerit hoc iuramē to pena erit q cadit a cā. id est nō possit age re. Pena p re nolētis iurare est vt p cōfes so habeat. i. reputet ita reus ac si confessus esset. Hoc iuramentū ideo est inuentum vt hoies h iuramētū metu nō facilt iuret nisi cre dant se iustam habere causaz. Postqz prestī tū est iuramētū calūnie a partibus vt dictū est. interrogande sunt partes. z debēt aduo cati pñū ferre illas interrogatiōes. pbi grā:

Aduocat actoris rogabit iudicem q intro get q iure re possideat agrū talē vl vineā. si re rnderet q iure hereditario. introget vltē r. qz ille fuit cui successit in tali re tanqz he res. Itē si reus rñdeat q titulo emprōis res possideat. introget a q emit z p qnto p̄cio et vbi z corā qb z p q moneta. Et oēs respōsō nes scribēde sunt ab aduocato actoris. sifr aduocat rei dicat iudici q introget actorē q iure petat re a reo. si tūc actor rñdeat q ti tulo emprōis vl donationis talē petat. sifr interroget a q. z breuiter qcqd rñdeat actor ad interrogata rei scribendū est ab aduoca to rei. vñ si qd tūc re p̄fessus fuerit i iudicio qd est ptra seipm. p cōuicto habeat. si p̄o re negauerit qd actor affirmat. actori p̄uēit p batio. i. pbare debet q ita sit vt dixit

Uc alicui noceat sua p̄fessio multa sunt necessaria. vt patet in his metris.

Maioz. sponte. sciēs. s se. ius fit. z hostis Certū. nec nafa. fauoz. lis. ius ne repugnet.

Dicit maior. quia si aliqz ifra. xv. annos p̄fessus fuerit ptra seipm nō sibi preiudicat. Dicit sp̄te. qz p̄fessio p metu extorta nō nocet. nihil em̄ ratū esse potest qd metu extorq tur. Dicit sciēs. qz si aliqz fuerit p̄fessus p errozē contra se z probet se errasse nō nocet ei. Contra se dicitur. quia creditur tm̄ alicui cō fitenti ptra seipsum sed nō p seipso. Jus fit ideo. quia p̄fessio facta in iure. i. in iudicioz corāz suo iudice nocet nō extra iudiciū Ho stis ideo dicitur. quia absente hoste. id ē ad uersario vel pcuratore suo si fiat confessio nō nocet cōfitenti. Certum ideo dicitur. qz si ille q p̄fitef nō dat certā rñsionē sed incertā z ob scuram de aliq re. nō valet cōfessio. Natura ideo dicitur. qz si petat aliqz aliqd qd est contra naturā nō nocet. verbi gratia. Si aliqz di cat esse illū filium illius qui est senioz eo. vl dicat istū esse suum suū q p biēniū fuit mor tuus. Fauoz dicitur ideo quia si aliquis nobilis est liber p errozē suū z simplicitatē suā con fiteat se esse seruū nō nocet ei dum pbat con trariū. z hoc in fauozē libertatē. qz libertas ē res valde fauozabilis. Lis ideo dicitur. qz si aliquis confitef super aliqua re de qua nō est lis. nō nocet ei p̄fessio. verbi grā. Tu pe tis a me agz. ego dico. domus mea non est. hec mea confessio non nocet. Jus ne repu nat dicitur. quia ius non patit q iudex habeat seruum christianū vel christianam ancillaz vel sup eis aliqd cōfiteat. Nota q iste inter/

Species presumptionis

rogationes non semper solent fieri nec vbi/ qz lo corum. sed sepius p̄mittuntur ab aduo/ caris.

Predictū est qd sit iuris quando re/ us in iudicio confitetur. Cōsequen/ ter videndū est quid sit quando re/ us negat qd actor p̄ponit cōtra eum. Verbi/ gratia. Si actor petit agrum quem scit esse/ suum et reus negat ipsum esse actoris. acto/ ri incumbit probatio. Unde p̄batio est ratō/ rei dubie faciens fidem p̄ argumentū cū in/ ramento.

Sex sunt spēs probatiōis.

Er euidentiāz fa

Pcti. vt si cleric⁹ hz p̄ueros in domo/ pbatur p̄ euidentiā facti de incō/ tinentiā. Per aspectum corporis probat ali/ quid. vt si aliqua dicat se corruptam a viro/ per vim. z mulieres p̄ aspectum illius iſtru/ menti pbāt eam esse virginē. Per famā p̄ba/ tur aliquid. cum fama oīm vicinorū de aliq̄/ re concordat. Per p̄sumptionem pbatur ali/ quid qm̄ vehemēter aliquid p̄sumitur v̄pu/ ta. si videt solus cum sola. nudus cum nuda/ p̄sumitur q̄ eam cognouit carnaliter. Et il/ la spēs subdiuidit̄ postea. Per iuramēti di/ lationem. quādo vna pars aliq̄ defert vt iu/ ret aliqd q̄ ita sit vel q̄ non ita sit. Per testes/ aliquid pbat. z hec p̄batio maxime valet. Et nota q̄ oēs p̄nt esse testes. exceptis q̄bus/ dā q̄ pbibent. vt seruus. mulier. iunior. ruij. annis. indiscretus. fatuus. paup̄. inhonest⁹. ifamis. heretic⁹. sarracen⁹. iude⁹. sanguine/ us. Isti inter se z p̄ se testificare nō p̄nt. Itēz/ serui z ancille z familiares nō possunt testi/ ficare p̄ dñis suis. z laic⁹ p̄tra cleric⁹. Nec/ omnia habita sunt supra.

Multe sunt species p̄sumptionis.

Resumptio teme

Pararia insufficiens est z repellit a iu/ dice. nec debet mouere animum/ iudicis. Verbi gratia Si virum videro cū/ muliere loquentem. z si presumo q̄ de coi/ tu scz. si sic p̄sumo. p̄suptio talis temeraria ē/ Probabilis p̄sumptiōis est vn⁹ modus qui/ surgit ex suspitōe v̄l fama. sz iudex nō debet/ eā seq̄. ita q̄ pbabiliter ip̄am ferret p̄tra ali/ quē. Violenta p̄sumptio que surgit ex rebz/ veresimilibz. Verbi grā Si creditor reddie/ alicui pignora sua credit q̄ ipse creditor fuit

solutus de pecunia sibi s̄bita. Et illa p̄sam/ ptio inducit iudicē ad sententiā dū nisi p̄bet/ p̄trariū illius p̄sumptionis. Necessaria p̄ze/ sumptio. vt si mulier aliqua sponte cobabi/ tat alicui viro. z post dicit q̄ inuira nup̄serit/ ei. p̄sumitur q̄ in eum p̄senserit. De p̄simi/ libz idem est iudicium.

Is visis Notandū q̄ in qualibet cā/ duo testes idonei sufficiūt. qz in euā/ gelio d̄r. In ore duoz vel triū stabit/ de testimoniū. Vñ testimoniū vnus nō va/ let in cā. Et nota q̄ testes nō sunt introduce/ di in iudiciū nisi post lit. z test. Itēz testes de/ bent iurare als nō credit eis. Et talis erit/ forma iuradi. scz q̄ isti testes dicant verita/ tem. et nullā inponāt falsitatē de oī q̄stione/ sup̄ qua interrogent̄ quotiēs interrogati fu/ erint a iudice. z q̄ iurent vt ferant testimoni/ um nō p̄ aliq̄ p̄cio. amicitia. odio vel aliq̄ la/ cro qd̄ habuerūt vel habituri sunt. Postq̄/ iurauerūt sic testes iudex ducat eos in locū/ secretū. et examinet eos singulos siml. vt/ quēlibet p̄ se. ita q̄ vn⁹ nō audiat alium. z q̄/ singulorū respōsiōes scribant. Iudex aut̄ in/ terrogabit singulos testes interfuisse tali lo/ co facti. z si ille dicit q̄ sic. interrogādus ē al/ ter silr. z vltimus interrogādus est in q̄ loco/ z in q̄ die z in q̄ p̄te anni. z q̄t anni transacti/ Itē corā q̄bo hoc factū sit. De his z alijs cir/ cūstantijs interrogabit eos iudex. Itē sic/ scribunt̄ dicta testiū. V. sic interrogat̄ sup̄/ eā que inter tales fert̄ iuratus sic r̄ndit. q̄ B/ emit talē rem ab H. pro decem marcis talis/ monete. z tres anni sūt elapsi q̄ emit. z q̄ eo/ rū duo. scz B. z A. interfuerint. interrogat̄/ in q̄ loco. in tali loco dicit. interrogat̄. q̄ bo/ ra diei. dicit. circa meridiem. Interrogatus/ si ipse interfuerit. dicit q̄ sic. z de alijs circū/ stantijs potest querere iudex si voluerit. Et/ silr interrogādus est secūd⁹ testz z aliq̄ si sine/ plures. Et quicquid vnusquisqz dixerit scri/ bendum est. vt de primo dixim⁹. Dictis tes/ tium sic scrip̄t iudex debet p̄refigere termi/ num ad publicandum vel manifestandum/ dicta testium. quo die adueniente publicen/ tur dicta testium in iudicio vtraqz parte pre/ sente. quia regula est q̄ publicationes testiū/ debent fieri vtraqz parte presente. Factis/ illis publicationibus testium sine eozuz vi/ ctis recitatis in iudicio petat actor aut ad/ uocatus eius iudicē vt sibi copia detur ante/ stationū. i. testimoniōz. petat etiā aduocat⁹.

De instrumento

rei vel ipse reus q̄ iudex p̄figat ei terminus
ad excipiendū p̄tra p̄sonas & dicta testiuꝝ &
ip̄m p̄ductorū Duo die sine termino p̄firo
sibi ad excipiendū. reus accedat ad iudiciū
& excipiat p̄tra p̄sonas & dicta testiuꝝ dicens
Dñe iudex dico q̄ talis nō pōt esse testis. q̄a
pater v̄l frater ei⁹ est fili⁹ fratris actoris. vel
est m̄lier v̄l viciosus siue infamis simonia/
cus. latro v̄l fur. homicida v̄l piur⁹. Et hu
iusmodi exceptiones dicunt̄ exceptiones p̄so
nales. q̄ abh̄cunt̄ p̄sonas testiuꝝ. Itē minor
xiii. annis nō admittit̄ i causis ciuilibus. Et
minor. xx. annis in criminalibus non admittit̄
Item p̄ sanguinei & domestici nō admittit̄
S̄ in nō criminalibus & nō m̄rimonialibus bñ
admittunt̄ parentes. filij. sorozes Itē nō ad
mittunt̄ testes in lupanari. vel i alio loco su
specto. Nec etiā in tpe feriato. de isto etiā in
p̄ncipio h̄ p̄mi lateri. Excipiat sic re⁹ v̄l ad/
uocat⁹ rei p̄tra dicta dicta testiuꝝ dicēdo. Do
mine iudex dico testimoniū testis illi⁹ n̄ va
lere p̄pter diuersitatē loci & t̄pis. q̄ vn⁹ dicit q̄
mō in ecclia actū sit. al̄ in foro. Itē vn⁹ di/
cit q̄ in die dñico. alter q̄ in die feriato. q̄ re
dico testimoniū nō valere p̄pter diuersitates
t̄pis & loci. Et q̄ actor nō probat intentōez
suā p̄ testes q̄s induxit p̄ se. Peto q̄ q̄ ab im
petitione ipsi⁹ absoluet̄ me. eidē p̄petuū si/
lentū imponēdo eundem mihi in expensis
cōdemnādo.

De instrumento.

Equitur de spe
cie probatiōis q̄ fit p̄ instrumēta.
et de exceptiōib⁹ p̄tra instrumēta
Instrumentū est scriptum ad alicui⁹ rei p̄
bationē factum. & dictum est instrumentū
q̄ instruit Instrumentoz due sunt species
Aliud publicū. Aliud puatū. Publicū q̄
publicam h̄z autoritatē. Et sunt plures ei⁹
species. Uno modo d̄z publicū. q̄ p̄ manū
publicam est scriptū. i. per manū tabelliōis
id est publici notarij. Secundo dicit̄ pub
licum quod est sigillatū sigillo autētico. sc̄z
sigillo capituli vel episcopi. vel alicui⁹ per
sone magne. Tercio dicitur publicū q̄ au
toritate iudicis autēticatū est. vel quod in
iudicio scribit̄ vel scriptū est. Quarto dicit̄
publicū quod habet subscriptionē duoz
vel triū testiuꝝ idoneoz viuentium. Quinto
d̄z publicū q̄ de publico armario vniuer/
sitaris producit̄. sicut liber censualis in q̄ cē

sus & reddit⁹ scribit̄. &c. Priuatū instrumētū
ē q̄ aliq̄s facit sibi scribi v̄l alij v̄l sibi & alij
simul. Et nota q̄ si vtraq̄ ps habet aliq̄d i
strumentū p̄ quod pbare aliq̄d intendit de
bet illud exhibere aū publicationē testium.
Et si vna pars voluerit transcribere instru
mentum v̄l inspicere priuilegium alterius
partis. datur ei copia transcribendi vel re/
scribendi. postq̄ reddat̄ ab aduersaria pre
parti cuius est.

De exceptione contra instrumentum.

Notandū q̄ multis modis cōtra in
strumentum excipitur. scilicet cōtra
stilum filum & bullam. Et hoc ma
xime habet fieri in literis papalibus. Un̄. Li
tera. bulla. stilus. manus altera. rasio. filum
Nec faciunt scriptum domini pape irritū
Item si rasura est in loco vel in aliqua par
te. non valet. Rasura enim nocitura est su
specta.

Quicquam publi
cata sunt dicta testiuꝝ in iudicio &
instrumenta exhibita vtriq̄z parte
ti ad inspiciendū seu transcribendū cōces
sa. Et postq̄ obligationes facte sunt ab ad
uocatis partium seu ab ipsis partibus. iu
dex debet motum v̄l motiuum animi infer
re fm̄ dicta testiuꝝ & instrumentoz. Et maxi
me fm̄ allegatōes & rationes aduocatoruz.
Deinde iudex cū inspexerit & discusserit me
rita cause plenissime debet ipsum negociū
terminare per sententiā diffinitiuā. Sentē
tia ergo diffinitiuā est iudicial̄ diffinitio si/
ue disputatio que cōtrouersijs licitū finē i/
pōit pronūciatiōe iudicis cōdemnationem
vel absolutionem rei continens.

Sententie iudicialis due sunt species.
Interlocutoria. et est semiplena sententia
que profertur inter principium et finē cau
se. non super principali negotio sed super e/
mergentibus vel emergenti vel interciden
tibus quibusdam questionibus. vt super li
bello offerendo vel dādo vel corrigēdo vel
negando.

Diffinitiuā sentētia est que primū nego
ciū terminat & continens absolutionē vel dāna
tionē. Item nota q̄ sententia ferenda est
a suo iudice. quia si nō a suo iudice nō tenet
Nota q̄ iudex sedendo & non stādo v̄l in lo
co p̄suetō vbi sedere debet tempore iudicij

De appellatione

debet ferre sententiã iudicialẽ vel in aliquo honesto. Et non in lupanari vel coçna. Et debet eam ferre vtraq; pte p̄sente vel vna pte altera per p̄sumaciã absente. Nota q̄ sententiã iudicialis in scriptis redigenda est et referenda. al̄s non potest habere nomẽ sententię nec est sententiã. z sic format in scriptis. Ego B. decan⁹ mogũtini. ecclie talis iudex in cã q̄ vertit̄ inf̄ B. et vna pte. z R. ex altera. sup tali vinea obligationib; audis̄ hĩc inde p̄positis et examinatis ad plenũ predicte cause meritis de prudentũ viroz cõsilio B. absoluo ad instantiã. E. eidem L. perpetuum silentiũ imponẽdo sup vinea tali cõdẽnando. z ipsum p̄dictuz L. auctoritate iudiciali in expensis quas fecerit B. vel intra litem vel extra litẽ sententiã lata est in tali anno zc.

De appellatione.

Appellatio est p̄uocatio facta a minore iudice ad maiorem iudicẽ de iniq̄ sententiã vel iniq̄o ḡuamine. Si em̄ iudex iniq̄ sententiãt vel grauat contra aliquã ptem tunc illa pars grauata debet appellare iudicẽ sup tali sententiã in grauamie. z semp a minore ad maiorem z nõ ecõuerso. Et nota q̄ ḡ/datim appellãdũ est. vt d̄ episcopo ad archiepiscopum metropolitanũ. de quo ad legatum pape. de legato ad papaz. sed omni medio omisso immediate a quolibet iudice ad papam appellari p̄õr. Item nota q̄a die late sententię. id est in qua lata est sententiã a iudice infra decẽz dies est appellãdũ. z post decẽz dies nemo audis̄ appellãs. Item q̄ appellat debet appellatiõem suã p̄sequi infra annũ. nisi iusta causa vel impedimentũ impediãt eũ. scz infirmitas v̄l captiuitas. In ducie em̄ sunt tũc appellanti p̄ bienniu; zc. Item in scriptis est appellandũ sub hac forma. Ego B. sentiẽs me grauatum a vestra sententiã dñe decane sancti Stephani mogũtiniensis diocef quã p̄tra me tulist; prope sup tali vinea ad sedem aplicam appello. et in his scriptis apostolos peto. Nota apostoli dicunt̄ literẽ dimissorie. z que formatur sub tali tenore. Sanctissimo patri ac dño. dño suo sacrosancte romane sedis summo pontifici B. humilis decanus sancti Stephani mogũtiniensis. licet indignus. cum de-

bita reuerentia filialem in oĩbo subiectione. sanctitati vestre notũ facio q̄ cleric⁹ p̄sentũ exhibitor a sententiã mea quã p̄tra me ipsum tuli pro P. ciue moguntinẽ. supra vinea p̄ qua lis inter ipos stebat corã me appellauit. z ideo dictum P. a iudicio meo dimissum z absolutũ ad vestre sanctitatis examen liter; p̄sentib; trãsmitto. Et nota q̄ ad iudicem spectat quo appellatum est vt p̄firmet sententiã vel corriget zc.

Finis huius tractatuli.

¶ Una introductio procuratoriõis.

Quoniam citatiõ fũda-
mentũ sit ordinis iudiciarij Sci-
as q̄ alia est citatio iudicis ordina-
rii. z alia iudicis delegati. Unde aduenien-
te termino citatiõis iudicis delegati. p̄curator
rei corã eo p̄pareat sic dices Ego p̄curator
z p̄curatorio noie A. añ oĩa p̄stoz q̄ i vos
venerabilẽ virũ zc. tanq̄ in p̄petentẽ iudi-
cem. aut etiã in vestra p̄tesam iurisdictionẽ
nõ p̄sentio neq; p̄sentire intẽdo quouis mō
nisi inq̄stũ ad hoc de iure astrigoz. Et si vos
dñe venerabilis zc. vtiq; habere p̄cedis̄ ali-
quã iurisdictionẽ z p̄missionẽ. tũc ego peto
noie p̄curatorio q̄ sup hmõi p̄missionis z iu-
risdictionis copiã mibi fieri z terminũ p̄pe-
tentẽ ad dicendũ p̄tra statui atq; dari. alias
ego p̄stoz de grauamie z appellãdo zc.
Sed adueniente termino citatiõis iudicis or-
dinarij p̄cura. A. actoris dicat sic. Ego p̄-
curator z eo noie B. actoris accuso p̄suma-
ciã ptis aduerse nõ p̄paretis petẽs eam p̄tu-
macẽ reputari z mibi vltiores p̄cessus de-
cerni. Et aduerso procurator rei dicat sic.
Ego procurator z eo noie B. peto mibi da-
ri cãm i scriptis siue summariã in hac cau-
sa impetitionẽ. vñ tũc iudex statuat A. acto-
ri terminũ ad bellandũ. Adueniente hmõi
termino p̄curator actoris dicat sic. Ego p̄cu-
rator A. noie actoris ad satisfaciẽdũ hmõi
diei tmino. hũc exhibeo z p̄duco libellũ pe-
tens p̄tem aduersam cogi ad rñdẽdũ eodez
libello oblato. Et aduerso p̄curator rei ei⁹
B. dicat. Ego p̄curator ipsius B. peto mi-
hi decerni copiã libelli oblati z etiã termi-
nũ p̄petentẽ statui ad excipiẽdu; s̄bo vel in
scriptis fm q̄ mibi p̄petierit. Unde domi⁹
officialis decernat copiã z terminum sta-
tuat ad excipiẽdũ vic; terminũ iuris. vel
al̄s ad voluntatem ptium. ¶ Isto termino

Introducio procuratoris

adueniente procurator rei dicat sic. Ego procurator ipsius B. rei ad satisfaciendum hmoi deo termino pduco has exceptiones s libellu ipsi A. actoris oblatu. petes z ptestas put contine tur i eisdem. Et aduerso procurator dicat sic. Ego procurator actoris A. peto hmoi exceptionu mihi decerni copiaz terminu ad dicendu ptra pfigi z assignari. Et ex post dñs iudex decernat copiaz z terminu statuat ad dicendu ptra siue replicandü. Adueniente tñi no procurator actoris sic dicat. Ego procurator ipsius A. actoris ad satisfaciendum termino pduco has replicatiões ptra exceptiones p pte rei pductas. petens put contine in eisde. Et aduerso procurator rei dicat. Ego procurator ipsius B. rei peto mihi decerni copiaz hmoi replicationis z terminu ad duplicandü pfigi assignari. Illo termino adueniente procurator ipsi rei si sibi placet pot petere vt dñs iudex interloquat sup hincide pductis. Sin aut tunc procurator rei dicat sic. Ego procurator ipsius B. rei ad satisfaciendum hmoi termino exhibeo hmoi duplicatiões petes z allegas vt contine in eisde. Et aduerso procurator actoris dicat sic. Ego procurator z eo nomine ipsi A. actoris peto copiaz hmoi duplicatiõis mihi decerni z terminu statui ad dicendu ptra siue ad triplicandü Adueniente hmoi termino procurator ipsi A. actoris sic dicat. Ego procurator actoris ad satisfaciendum termino has pduco replicatiões ptra duplicatiões ipsi rei ptestas z allegas prout contine in eisde. Et aduerso procurator rei sic dicat. Ego procurator B. rei peto copiaz triplicatiõis ptra hmoi mihi decerni et terminu assignari ad quadruplicandü sbovel inscriptis fm q mihi ppenierit. Terminu isto adueniente procurator B rei sic dicat Ego procurator z eo noie ipsi B. rei produco hmoi qduplicatiões ptra pte aduersaz petes z ptestans prout in eis contine. Et aduerso procurator actoris dicat sic. Ego procurator ipsi A. actoris peto p vos dñm iudicē sup deductis in iudicio interloq. z iudex tñc statuat terminu ptrib ad audiendü voluntate suam. Isto termino adueniente. si iudex interloquendo pronūciauerit libello oblato ab actore p rei fore rñdendü. Tñc si procurator rei vult appellare statim protestabit de grauiamine appellado Et debet infra decē dies tali sententia prolata appellare. sed si nō voluerit appellare. tñc idē procurator rei rñdē

do libello dicat sic Ego procurator ipsi B rei dico petita i libello z narrata prout narrant ha esse aio litē ptestadi affirmatiue. Et sic facta litis ptestatiōe iudex statuat terminu ptrib siue procuratoribz hincide ad iurandū de calūnia vitanda z veritate dicēda cū oibus z singul capitulis in et sub iuramēto calūnie ptestatis zc. Et pot iudex statim bene recipere hmoi iuramentu a ptribz hincide. Quo iuramēto pfato a ptribz hincide recepro iudex statuit actori seu ei procuratori terminu ad ponendū z articulandū in causa hmoi. Quo termino adueniente procurator actoris dicat sic. Ego procurator z eo noie ipsi A. actoris hmoi produco z exhibeo positiones z articulos petes partem aduersam cogi ad dicēdū z excipiēdū. qcqd dicere z excipere voluerit ptra positōes z articulos oblatos. necnō ad rñdendū eisdem. Et aduerso procurator rei sic dñat. Ego procurator ipsi B. rei peto copiaz positioñu z articuloz mihi decerni z terminu competentē ad cōtradicendū pprefigi z assignari. Adueniente hmoi termino procurator rei sic dicat. Ego procurator ipsius B. rei produco has exceptiones ptra positōes z articulos p tis aduersē petes. respōdēs z ptestas prout z quēadmodū contine in eisde. Et aduerso procurator ipsi actoris sic dicat Ego procurator ipsi A. actoris peto mihi decerni copiaz pductor z terminu ad ptradicendū assignari. Terminu isto adueniente procurator actoris sic dicat. Ego procurator ipsi A. actoris ad satisfaciendum termino has exhibeo replicatiões s exceptiones z respōsiões p tis aduersē petens. put contine in eisdem. Et aduerso procurator rei si placet petat copiaz z terminum ad duplicandū eodē mō vt sup dictū est. vt petat iudicem vt interloquendo pronūciat super admissiōe vt repulsiōe articuloz. Tñc iudex statuat ptribz terminu ad audiendū voluntate suā sup admissiōe z repulsiōe articuloz. Et isto termino adueniente si iudex pronūciauerit articulos fore z esse ad probādū admit tēdos zc. procurator rei si viderit se grauatū ptestari dz s guamier appellado. Et infra dies decē a snia lata appellare. Sin aut tē faciat istā intlocutoria trāsire i rē iudicatā Et eodē termino procurator ipsi A. actoris petat sibi statui z assignari terminu ad probandū intētiōe suā pro pma dilatiōe quā iudex sibi dare et assignare dz infra quā dilatiōes

Introductio procurationis

procurator actoris citari faciat in certū tem/ pro terminū nōnullos testes de phibēdo te/ stimonū vitati in hmōi cā Et in eundē ter/ minū faciat citari reū seu ei⁹ pcuratores ad videndū seu audiendū pducti. recipi. z admie/ ti z iurare nōnullos testes de phibēdo testi/ moniū vitati in cā hmōi. necnō ad dandū et exhibendū interrogatoria fm q̄ ipsos testef examiari z iterrogari voluerit q̄ termino ci/ tatōis adueniēte. pcurator actoris sic dicat Ego pcurator ipsi⁹ A. actoris hmōi produ/ co testes petēs eosdē recipi admitti iurare d̄ phibēdo vitati testimoniū i cā hmōi. eosdē q̄ examiari. Ex aduerso pcurator rei sic di/ cat Ego pcurator ipsi⁹ B. rei hec produco i/ terrogatoria iuxta z fm q̄ testes ipos volo ex/ aminari. nihilomin⁹ ptestor q̄ ius mibi ma/ neat saluū z illesuz excipiēdi tā d̄ testes q̄ d̄ eoz dicta pro locoz tpe oportunis. Item si actor in p̄ma dilatoe suā intentionē plene n̄ pbauerit petat sibi decerni secundam dilato/ nem vl̄ tertiā vl̄ q̄rtam cū solēnitāte ad pro/ bandū. z postq̄ actoris testes pducti admif/ si z iurati sunt p iudicē z ei⁹ notariū examia/ ti. tūc actor siue procurator actoris petat si/ bi p̄figi z assignari terminū ad vidēdū z au/ diendū dicta seu testiū attestatiōes in hmōi cā iuratoz receptoz admissoz. examiatozū publicari. ipm̄q̄ reū citari ad idē sciendū vl̄ dicendū cām rōnabile q̄re hmōi fieri nō de/ beant. Isto termino adueniēte actor siue ei⁹ procurator sic dicat. Ego procurator ipsi⁹ A. actoris peto p vos dñm iudicē testiū di/ cta siue attestatiōes i hmōi cā receptoz ad/ missoz iuratoz z examiatozū publicari z pro/ publicari haberi. Tūc index q̄rat ab eo. an etiā velit plēs producere testes sup intentōe sua. Et si dixerit q̄ nō. tūc dicat index si etiā renūciat pductiōi vltiori testiū. z si procu/ rator tūc dixerit q̄ sic. notari⁹ cause ponat i/ actū talē renūciationē testiū. Ex aduerso si procurator rei cāz habuerit rōnabile q̄re ve/ ro dicta testiū nō sint publicanda illa mor z incōtinenti d̄z corā iudice pponere. si aut nō habuerit hmōi cām sed p̄sentit publicatiōi. tunc index dicat notario vt legat dicta testi/ um. vt sic pro publicari habeant. Qua pub/ licatione sic scā procurator rei petat sibi de/ cerni copiā attestatiōnū z terminū p̄petētes p̄figi z assignari ad dicendū tā d̄ dicta z at/ testatiōes testiū q̄ eoz psonas. Illo adue/ niente termino procurator rei sic dicat. Ego

procurator ipsi⁹ rei ad satisfaciendū hmōi ter/ mino pduco has exceptiōes d̄ dicta testiū z ac eoz psonas p̄ pte aduersa pductoz petef z allegas vt p̄tinet in eisdē. z ex aduerso p̄cu/ rator actoris sic dicat. Ego procurator ipsi⁹ A. actoris peto copiā productozū mibi de/ cerni z terminū dari ad replicandū fm q̄ mibi p̄petierit. z procedat si placz vt sup̄ exem/ plificatū est. z nūc replicādo nūc duplican/ do zc. Deide procurator actoris petat sibi af/ signari certū t̄minū ad producendū oīa z sin/ gla iura z munimēta. l̄ras scripturas puile/ gia z instrumēta sibi in hmōi cā necessaria. ipm̄q̄ reū ad idē. Duo termino adueniēte p/ curator ipsi⁹ A. actoris sic dicat. Ego pro/ curator noīe actoris ad satisfaciendū termi/ no reproducto h̄ singula in hmōi producta p̄bo. z si habuerit aliq̄ q̄ nō sunt p̄us produ/ cta illa producat in scriptis. Ex aduerso pro/ curator rei sic dicat. Ego peto mibi dari co/ piā illoz de nouo productoz. z terminū sta/ tui ad excipiendū siue dicendū p̄bo vl̄ i scri/ ptis d̄ oīa z singla producta in hmōi cā Et pōt procedi vt supra replicādo. triplicādo. zc. Etiā p̄t obseruari terminus ad declarā/ dū si fuerit necesse. Deide procurator actor/ ris petat sibi dari terminū ad p̄cludēdū in hmōi cā. Ip̄m̄q̄ reū ad idē. vl̄ ad dicendū cām rōnabile quare in hmōi cā p̄cludi n̄ de/ beat. Isto termino adueniēte procurator ac/ toris sic dicat. Ego procurator ipsi⁹ actoris peto in hmōi cā p̄cludi z meē pro p̄cluso ha/ beri. Ex aduerso procurator rei. si quam ha/ buerit cām rōnabile q̄re i cā hmōi nō fuerit p̄cludēdū. illā p̄ponere d̄z. Et si illam cāz in/ dex audire recusauerit tē procurator rei pro/ testari d̄z d̄ ḡnamie z appellādo. zc. Sz si p/ curator rei n̄ habuerit cāz rōnabile hmōi cā. index p̄t cū ab abo p̄tibz p̄cludere i hmōi cā. z pro p̄cluso h̄re. z exp⁹ index assignet p̄tibz h̄icide t̄minū ad vidēdū z audiendū sn̄iaz dif/ finitiuā i hmōi cā ferri z promulgari. Illo t̄minio adueniēte procurator actoris dicat sic Ego procurator ipsi⁹ A. actoris p̄t aduerse n̄ p̄parēt̄ accuso p̄tumaciā. ip̄am q̄ p̄tuma/ cē peto reputari. z in ei⁹ p̄tumaciā sn̄iaz dif/ finitiuā pro me z p̄te mea z p̄tē aduersam fm formā petitiōis pro me sup̄i⁹ oblate i scri/ ptis ferri z promulgari Sed si procurator rei fu/ erit p̄ns pōt sic dicere. Ego pcurator noīe actoris ipsi⁹ B. rei p̄testor de n̄ p̄sentidēdo i sen/ tentiā diffinitiuā ferēdā. ex eo q̄ cāz rōnabi

Defensorium iuris

les posui et allegavi in causa huiusmodi et alias parte
 stor de gnamie et appellado. etc. vel per procura-
 tor rei sic dicere per exigentiam matie. Ego per
 curator rei peto sniam diffinitivam per me parte
 mea. et per te sibi in huiusmodi causa adversas ex eo quod
 sufficienter probavit suam intentionem in scriptis ferri
 et promulgari. etc. Et sic dominus iudex pronuntiandum
 ferat sniaz diffinitivam. Si fuerit per actore te
 procuratores sic dicant. Ego per curator vice et
 noie ipsius A. actoris in quantum huiusmodi snia per te
 mea et per te adversas facere videtur et non alio modo. te
 per vos notarium cause huiusmodi mihi fieri publicus
 instrum peto. In quantum per te meam faceret et
 per te adversa. te prestor de gnamie et appellado
 etc. Et adverso si snia fuerit per reu seu pecu-
 ratores rei dicat sic. Ego per curator ipsius B.
 rei dico huiusmodi sniaz si sic dici meret fore iuu-
 sta et iniqum et prestor de gnamie et appellado
 etc. Et infra decem dies ab illo gnamie et snia
 sic lata de in scriptis appellari. alias enim sen-
 tentia transit in rem iudicatam.

Incipit defensorium iuris

Via bone rei da

q. re consiliu et pntes habet vite subsidi-
 um et etne remuneratois cernit ex-
 pectare pmiu. xij. q. ij. c. bone rei. Jo ego. J.
 monach cisterciens. ordif videt reos ppe ma-
 licia actorz fatigari laboribus et expens. Pns o-
 pulculu d corpe canonu decretaliu ac legu
 collegi put potui iuris defensoriu illud dnomi-
 nas. eo quod re per ei doctrina actoru tueri se
 valeat exceptiones rei vtilis i eo ponet. Haz
 exceptiones rei dicunt. ff. d excep. l. ij. Si enim vi-
 tas non defensat oppmif. Rogo g hoiiez h opu-
 sculi lectoru vt de u p me de pces. loqr em ne
 p tpe q loq non possum. Unde petitio mea est
 p lege habeda. vt in auten. de nup. xij. q. iij.
 c. vnusquisq. vbi petit Ambro. Et fit peti-
 tio tua lex. Na naturali eqtate tenet qlibz d
 bono faciendo ei q sibi bonu fecit. ff. d peti-
 toe here. ed. et si. s. consulnit. pns opusculuz g
 p. xij. titulos distinguit vt facili i eo qd qri-
 rit inueniet. Et ponit pmo registz.

Tituli istius libri.

De rescriptis.	De iudicijs.
De arbitris.	Contra actorem.
Contra procuratores	Contra procuratoriu.
Contra aduocatu	Contra libellum.
Contra testes.	Contra itrogatoria.
Contra instrumeta.	Contra puilegium.
Contra testametu	Contra positiones.

Contra sententia. Contra appellatione.
 Contra electionem platoru.

Contra prescriptionem et vsurpatorem

Quibus modis iur

dicu instatia per videam? Iudices alij sunt
 ordinarij q ab aplico. vt ecclesiastici. vel ab
 ipatoze. vt pote seclares legitima accipiunt
 pratem. alij sunt arbitri q nulla prate habet
 sz cu consensu litigantiu in iudices eligunt in qd
 promittunt vt eoz snie stef. ij. q. vij. a iudicibz.
 et spe. de arbi. Alij sunt iudices delegati qbz
 audietia per rescripta seu alia autoritate a supi-
 oribz delegat. extra d offi. et po. in iudi. ole. p
 totu. Unde de exceptoibz contra rescriptu p
 mo videam? Contra rescriptu.

Rescriptu diligen

ter e inspiciendu et consideradu. vtru
 p suppressione veri et falsi suggestio-
 nes fuerit impetratu. et itellige tale pirate et fal-
 sitate qua si superior sciuitz non deditz lras. Et
 dicendu q tale rescriptu seu autenticu non valet.
 na per exceptione elidit. Itz non valet si d
 diuinu impetratu fuerit. xvj. q. i. sunt qdam
 Itz non v3 si d i nafale vl positiuu vl d fiscu
 vl vtilitate publicam fuerit impetratu. xvj. q. vi
 placuit. C. vnde vi. l. autoritatez. C. li. ij. de
 nauibz non excu. l. mlti. et xvj. q. i. do. Et hoc
 vez est nisi de illo canone fecerit mentione
 vl appesione de non obstate tali lege vl cano-
 ne. als contra ius scriptu non valet impetratu. nisi
 forte prosit impetrati et nulli noceat ibide. xvj.
 q. ij. c. rescripta. Itesi rescriptu papale fuerit i-
 petratu sup re q forz seclare ptingit non valet
 cu effectu. na per exceptione elidit. extra d fo.
 spe. ex tenore. et c. ex pte sic. et de appel. super
 duobz. et itellige si sup proprietate rei fue-
 rit impetratu. Seco si sup possessioe. qz super
 possessione per coram iudice spuali ca vtilitari
 extra d fo. spe. Et pte B. de iudi. ceterum.
 Quidam tñ intelligunt h coram ordiario et non co-
 ram delegato. Itesi papa mandat aliqbus
 iudicibus qz excocatum absoluat. et de suffi-
 ciente cautioe pstanta q pareat madat eccle-
 sie non fecerit mentione. non valet. extra de se-
 quel. possess. c. ad hec i fine. qz sufficiens cau-
 tio d3 pstanti. vt lite non ptesta. qm. s. in alijs.
 Item rescriptum elidit si tepus datum dili-
 genter attendat. extra eo. ti. cam te. ff. de pre-
 ci. imp. offe. l. j. et l. vniuersis. Et itellige si
 pro alio impetrauit. pro se enim valet. Idē

Contra rescriptum

dicif de quolibet reglari nisi p monasterio suo impetrauit. Abbate nihilominus impetrante. extra de postu. c. ex pte. ne cle. vl. mo. i. rubro. Item rescriptum secundo modo impetratum non valet cum effectu. nisi de primo faciat mentionem extra de rescrip. ceterum. et extra de offi. iudi. de le. sane. et c. ex lris. hoc intellige quoniam ambo rescripta ad diuersos iudices dirigunt. secus quoniam ad eisdem. vt in dicto. c. sane. e. ti. c. j. extra de appel. significauit. Si vero in posteriori rescripto fuerit expressa mentio de primo tunc ipso iure non valet primo. extra de sen. et re iudi. in monasterium Item rescriptum non valet si in aliquo iniuria vel preiudicium fuerit. Et hoc intellige si magna sit iniuria. Nam pua tolerat. xxv. q. ij. nec danosa. extra de auc. et vsu. pal. ex tenore. et de offi. iudi. ordi. licz. Et hoc intellige nisi princeps illud rescriptum tanquam ex certa scientia alicui duxerit concedendum Item rescriptum de diuersis manibus scriptum non valet. extra de cri. fal. licet. Item si falsitas ibi fuerit non valet extra eodem titulo ad audientiam. contrarium habes de fide instrum. ex pte. Item si carta rasa fuerit et postea ibidem fuerit scriptum. Vel si fuerit scriptura linearis. non valet cum effectu extra de cri. fal. licet de reli. do. cum venerabilis de fide instrum. inter dilectos. Item si generale sit rescriptum per speciale deroget eisdem. extra eo. c. j. de offi. lega. studuisti. Item si rescriptum sit re iudicata terminatum non valet nisi de illa fecerit mentionem. vel nisi de illa sententia infra dicendum fuerit pronocatum extra de sen. et re iudi. inter monasterium. de fide instrum. in dilectos. Item si rescriptum clerico non testamento fuerit impetratum non valet nisi post datum testamento. extra de trasac. ex literis Item si excorcatum super pluribus articulis rescriptis absolutiois generalis indistincte scilicet impetrauerit. non valet nisi expressis de quibus articulis fecerit mentionem extra de off. iudi. ordi. ex pte. et de sen. ex. cum per cam. non tamen tot sunt necessarie absolutioes que fuerit excorcatio. vt ibi glo. si. ppe. si. Item si rescripta seu instra sibi huiusmodi predicant non valet extra de proba. per cessionem. de fide instrum. scriptura Item si impetrans nomen suum tacuerit. extra e. ti. ad aures Item si in scripto non fiat mentio de processu vel serie negocij. Item si aliquis processus est factus per coram alio iudice non valet. extra de sen. et re iudi. in monasterium. et de co. habi. cleri. et mltie. super eodem. et eo. ti. dilectus. Item si rescriptum fuerit impetratum per aliquam privilegia vel contra privilegatas personas. non valet. nisi

si de privilegijs fecerit mentionem. extra eo. ti. cum ordine. de sen. et re iudi. in monasterium. Item si rescriptum fuerit impetratum ad quoscumque iudices nullo nominato. vel super omnibus causis nulla expressa non valet. extra e. ti. nonnulli. Item si rescriptum regularis vel monachorum rescriptum impetratum super admiracione perpetua da. non valet. extra de co. fir. vii. et inuti. porrecta. Item dignior persona que est nominata in litteris non potest citari per litteras sedis aplice. Item si quis vocet super maiori quam in litteris continetur non tenet respondere ibidem. Item si maior negocium vel maior persona in litteris habeat vel possit impetrans defendere. ad minores tenetur que respondere donec illud negocium maior vel maior persona precitata fuerit in iudicio vel ventilatum ibidem. Item rescriptum in quibus decime alie confirmant non valet. xxv. q. iij. §. prescriptionum Item si impetratum fuerit per possessionem super proprietate non valet. de sequel. possel. c. j. de iudi. si significauerit. Item rescriptum non valet nisi illa clausula ibi contineatur. quod si ita est. e. ti. sedes. xxv. q. ij. dicenti. Item rescriptum non valet quod precipit aliquid fieri altera parte absente non per contumaciam extra de maio. et obe. in quatuor. Item rescriptum non valet si deo. de quibus re et actor existat ibidem non noient. e. ti. significate Item si papa mandatum ut Johannes recipiat in ecclesia tale et primo mandatum quod Henricus ibidem accipiat. non valet. nisi secunde littere de primis fecerint mentionem. et mandatum hoc intellige si idem papa mandasset. Secundo si alius papa. e. ti. litteris. Item huiusmodi beneficii quibus modicum nisi de ipso fecerit mentionem rescriptum de alio obtinendo. non valet. e. ti. si opponente. et multe alie conditiones subintelligunt. sine quibus littere non valet. puta si non est clericus. extra de trasac. ex litteris. Item si vult in ecclesia residere. extra de cle. non resi. relatu. Item vt sit dignus. eo. ti. cum adeo. Item si in ecclesia tot sustentari possent. de vi. et hone. cle. qm. Item si archiepiscopus vel episcopus exeat suam diocesis. et eiusdem diocesis delegat aliquam causam non valet. ff. de iur. ordi. iudi. l. extra. Item si huiusmodi iustam causam excusationis. e. ti. si quoniam. Item si papa loquitur in rescripto vni persone in plurali non valet. quoniam necum quod ille cui loquitur sit dignitatis. extra de crimi. fal. q. que. Item si rescriptum fuerit impetratum sine specialis mandato non valet. e. ti. nonnulli. nisi impetrans sit de illis personis a quibus mandatum non est dicitur ibidem. et hec persone sunt pariter. affines. et liberi. ff. de procu. Sed hec exceptio hodie locum habet in audientia litterarum non in negocio iudicium. Item si quis trahat ad iudicium extra

Contra iudices

diocesim ultra vnam dietam non valet. e. ti. statutum. li. vi. nisi littere de comuni consensu partium fuerint impetrate. vel nisi de hac constitutione expressam fecerit mentionem. eo. ti. non nulli. Item per illam clausulam quidam alii non debent ultra quattuor ueniri. extra de rescriptis. cum in multis. li. vi. et ille persone que noitate sunt in rescripto debent primo ueniri et alii qui tuor in citatorio ponit. Item littera tacita veritate multis modis impetratur. sed non valet scilicet dum impetrator tacuit serie facti. extra de coha. cle. et mu. super eo. Item si tacuit beneficii minus. e. ti. postu. Item si tacuit iuramentum. eo. ti. constitutum. Item si tacuit statutum numerum canonicorum. extra de prebendis. pro illorum. Item si tacuit quod prebenda non vacaret. extra de processibus. cum nostris. Item si tacuit excommunicationem extra de pcuratoribus. in nostra presentia. Item si tacuit appellationem ad sedem applicam factam. extra de consuetudinibus. vti. et in uiti. memorie. Item si dicit se habere monitorias cum non haberet et impetravit executorias non valet. e. ti. ex insinuatione. Item si dicit se dioecesim. cum sit de ciuitate tali vel contra non valet. eod. ti. rudolphus. et ca. significante. Et hec de rescriptis sufficiant causa breuitatis.

Contra iudices.

Quia plures esse

Quod iudices appetunt quod tamen de iure esse non possunt. Idcirco contra exceptiones iter ferere hic placuit. Excoicatur iudex esse non potest extra de sen. et re iudi. ad prebendam. et de exceptis. dilecti filii. et c. cum inter prebendam. et c. exceptionem. et de officiis iudicis. dele. prudentiam. Item si iudex suspectus fuerit poterit recusari. iij. q. v. c. ult. extra de excep. iter prebendam de appel. postremo. et c. poluit. Et intellige si sit suspectus ex causa rationabili. puta quod est sanguineus partis aduersae. Et si intellige secundum ius canonicum tam de iudice ordinario quam de legato. Ordinarius ei recusari potest. extra de foro. licet de appell. cum speciali. Item si habet causam similem potest ut suspectus recusari. extra de iudi. causam. Item si aduersario multum familiaris. extra de officiis. dele. insinuante. et de purgatione. can. cum iminente. Item si sit socius vel canonicus eius. extra de officiis. dele. Item si sit dominus impetrantis. eo. ti. causam quod iij. q. v. accusatores. xi. q. iij. quattuor. Item si sit uasallus impetrantis. xxij. q. v. de forma. extra ut lit. test. accedens Item si sit inimicus eius. extra de excep. cum iure prebendam. et fere in omnibus. c. supra alle

gat. Item si iudex est sanguineus inimici mel extra ut lit. non test. accedens. Item si iudex habet causam cum altera parte potest ut suspectus recusari. extra de officiis. dele. cum super abbacia. de pur. can. cum in iuuetute. Item si actor est de familia iudicis. extra ut lit. non test. accedens et ff. de iur. om. iudi. l. quod iurisdictioni. ubi dicitur. quod iurisdictioni preest neque sibi ius dicere debet neque uxori. neque liberis. neque ceteris quos secum habet. Item si actor est iudex illius iudicis talis iudex potest haberi ut suspectus. Tales et iudices possunt refutari. L. de iudi. l. operanda. Nota quod secundum est de iure civili. Et secundum est de iure canonico. oportet enim ut causa suspicionis allegetur coram iudice. ut probetur coram arbitro electo a partibus extra. de appel. cum speciali. e. ti. secundo requisitis. Item de iure hoc civili non oportet causam suspicionis allegare nec probare. sed sufficit dicere. habeo te suspectum. e. ti. secundo requisitis. in glo. Item si iudex est oriundus de terra impetrantis potest ab alia parte ut suspectus haberi. ut li. non test. accedens. sed illa exceptio sola non sufficit sed bene valet cum alijs ut no. in dicto ca. Item seruus iudex esse non potest. iij. q. viij. infamis. Item quod minor. xv. iij. annis iudex esse nequeat etiam de sensu partium. nullus enim delegare potest causam minori. xvij. annis. nisi solus princeps. extra de officiis. dele. cum uicesimum. et hoc est uerum in delegato. Ordinarius enim non potest esse iudex nisi. xxv. annum attigerit. ibidem. et extra de elec. cum inter. Item si in una causa fuit aduocatus vel pcurator postea non potest esse iudex in eadem. ij. q. vi. statutum. ff. de iurisd. om. iudi. l. preter. Item laicus non potest esse iudex in re ecclesiastica extra de iudi. decernimus. et c. at si clerici. xi. q. i. placuit. Iudex delegatus ex quod sentiam bene vel male tulit postea de illa causa se intromittere non debet. extra de officiis. iudi. dele. querenti. et c. venerabilis. et c. in litteris Secus est de ordi. qui super accessor. potest expressim cognoscere. ff. de re. iudi. l. paulus. Item delegatus iudex et recusatus probata causa suspicionis potest alii cui non suspecto causam subdelegare. extra de appel. cum speciali. et c. ad hoc. et c. cum cessante. in fi. Notandum quod si iurisdictione ad tempus data fuerit eo transacto expirat iurisdictione nisi de consensu partium fuerit prorogata. extra de officiis. iudi. dele. de causis. In ultra marina dilacione iudex ultra nouem menses dare non potest etiam presentibus partibus. iij. q. iij. §. spacium. c. indutiae Item si p

Contra arbitros

primum nomē mulieris fuerat expressus post mortē eius nō potest noscere de causa. eo. ti. cū olim. Itē archieps de causa sui suffraganei intromittere se nō debet nisi p̄ appel. causa ad ip̄m fuerit deuoluta. extra de of. dele. cū nō ignozes. de offi. iudi. ordi. pastoralis. nisi eps fuerit negligens v̄ iusticiā neglexerit facere. Item p̄ mortē mādatoris ad huc re integra. extra de offi. dele. gratā. z. c. relatum. z. c. licet. Itē iudex delegat⁹ post annū pōt soluere que ligauit. eo. ti. q̄renti. Itē si fuerint pl̄es iudices vnus citare nō pōt sine alijs. nec in causa pcedere nisi in p̄missione dictū fuerit q̄ si nō om̄es interesse poterit. Et hoc verū est nisi iudex absens per certuz nūciū v̄ l̄ras ostenderit se interesse nō posse extra eo. ti. prudentiā. z. c. causam matrimonio. Itē surdus. lunatic⁹. z. p̄petue furiosus nō pōt esse iudex. nec mur⁹. ff. de iudi. l. cum pretor. ver. est aut. Item mulier non potest esse iudex. iij. q. vii. §. tria. ca. infamis. xxviij. q. v. c. mulierem. ff. de re. in. l. ij. Si p̄trariū inuenit intelligit de cōsuetudine approbata extra d̄ arbi. dilecti filij. vel a principe interpretat. ij. q. v. neminē. Item nemo potest eē iudex ecclesiasticus nisi habeat aliquā dignitatē vel nisi sit in ecclesia collegiata canonice. nec causa debet ventilari nisi in ciuitatibus v̄ in locis insignib⁹ vbi inuenitur copia peritorū. nec etiā de p̄sensu partiū. vt in ti. de rescrip. c. statutū. li. vj. test. scilicet Lugduñ. Item si causa est p̄missa plurib⁹ iudicibus tūc vno decedente alij nō possunt pcedere nisi in cōmissione cōtineat. extra de of. iudi. delega. c. vno delegato. Itē si causa fuerit alteri cōmissa per mandatū faciens mentionē de prior. p̄or iudex non pōt postea cognoscere de illa causa. extra de offi. iudi. dele. pastoralis. Itē heretic⁹ iudex vel testis eē nō potest. extra de hereti. excōicamus. Item si causa in aliquo tangit iudicē potest tanq̄ suspectus recusari. iij. q. v. c. vlti. Item si sit subdelegatus ab aliquo delegato nisi delegato p̄ncipis. nō valet. extra de app. cū cām. z. de offi. iudi. deleg. sup. questionū. Itē si sit delegat⁹ in cā criminali fm̄ leges non valet nisi a p̄ncipe deleget. ix. q. iij. salvo. ff. de off. p̄co. l. solēt. Secus est fm̄ canones. extra de offi. iudi. dele. super questionū. Itē subdelegat⁹ esse nō potest si causa sibi cōmissa n̄ p̄tinet ad iurisdictionē delegātis. extra d̄ rescrip. sup. literis. de pe. z. re. q̄ autē. Nam qd̄

fit coram nō p̄petenti iudice nō valet. extra de iudi. at si clerici. z. de p̄sue. ad nostrā. Itē si iudex p̄tra formā rescripti aut iurisdictionis aliqd̄ egerit. nō valet. extra de rescrip. cuz dilectis. Itē cui delegata est inquisitio v̄ q̄ p̄uideat alicui ecclie de p̄lato altero subdelegare nō pōt etiā de p̄sensu partiū. extra de offi. dele. c. vl. z. de rescrip. cum dilecta. Nota iudex delegat⁹ nō potest mādare alterutri partiū corā ip̄so p̄sonalr̄ cōparere nisi in causa criminali. v̄ p̄ veritate dicēda vel p̄o iuramento calūnie p̄stando. v̄ nisi fuerit specialiter demandatū. extra de iudi. iuris eē ambigū. z. est p̄firmatio p̄cilij Lugdunē. li. vj. bec locum h̄z in causis p̄uator. secus in causa collegij v̄ vniuersitat. extra de p̄c. c. j. z. c. qz in causis. Itē cui mādatur aliqd̄ negociū p̄sonaliter exeq̄ subdelegare n̄ potest. nisi de consensu partiū in quib⁹dā casib⁹. extra de rescrip. cum dilecta. z. de offi. iudi. de le. c. vl. Item post appel. rite factaz iudex a q̄ est appellatū cognoscere non pōt d̄ cā. extra de appel. c. j. directe. Item monachus vel canonic⁹ in causa seclari non potest esse iudex extra ne cleri. v̄ mo. sed nec. z. c. clericis. Itē si maior iudex negociuz renouauerit minor postea de illo cognoscere nō pōt. extra d̄ ele. in causis. ff. de iudi. l. iudiciū. Itē iudex debet q̄si mediator esse int̄ actorē z. reuz. xxx. q. vl. c. vl. aliter posset vt suspect⁹ recusari. Nota cautelā debes adhibere vt exceptiones nō simul p̄ferant. Sed singule i singul. vt si casus ab vna p̄cedas ad aliam.

Contra arbitros.

Quonia arbitria
ad instar iudiciorū sunt redacta. ff. de recep. ar. l. j. Itē post tractatū p̄ iudices aliqd̄ p̄tra arbitros z. in quos est cōpromissum audiamus. Seru⁹ nō potest eē arbiter. ff. de arbitris. l. podi⁹. §. in seruū. Itē pupillus. furiosus. mutus. vel surd⁹. n̄ potest esse arbiter. iij. q. vii. §. tria. ff. de arbi. l. sed si in seruū. Item nec minor. xxv. annis ibidē. l. si in seruū. z. ff. de recep. ar. l. cū lege. Item in re p̄pria null⁹ p̄t esse arbiter. ff. de arbi. l. penul. nam arbiter p̄gnoscat ad moduz iudicis. Et sententia arbitri standū est. siue sit equa siue iniqua z. sibi impuget qui eū elegit. ff. de arbi. l. diem. §. stari. Et si ille iniq̄ p̄cedit reducitur ad arbitrium boni viri. ff. p̄ socio. l. si societates. Item mulier non potest

Contra actorem

esse arbiter. ff. de re. iur. l. femine. intellige ni
si sit femina excellēs. vel de consuetudie appro
bata. extra de arbi. dilecti filij Item si index
fuerit ordinari⁹ alicui⁹ rei in eum cōpromit
ti nō potest. ff. de arbi. l. sed si in seruum. §. ij.
z hoc intellige fm leges. Nam fm canones tā
in delegatū q̄ in ordinariū cōpromitti p̄t. ex
de arbi. cū tpe. c. cū olim. z de elec. causam.
Item in cā criminali v̄ liberali nō tenet ar
bitriū extra de testi. c. de testib. de iureiurā.
c. penul. nec in pupillari actione nec in ma
rimoniali. ff. e. ti. l. nō distinguem⁹. Item si
de causis restitutionō. agi debet ibidem. l. vl.
nisi quādo incidentalr illa causa mouetur.
ff. de iudi. l. quotiens. Itē infamis nō pōt
esse arbiter. ij. q. vij. §. tria. z. ff. e. ti. pedius.
Itē si q̄s cōpromittit noīe alieno nō valet. ff.
eo. ti. l. nō distinguem⁹. Item si cōpromissus
sit p̄ pupillū sine tutorū autoritate. nō valet
ff. eo. ti. l. si pupillus. Itē si sine pena fuerit
cōpromissum v̄ sine eo qd̄ obtinet vicem pe
ne nō valet cū effectu. qz ptes nō tenent ser
uare sententias arbitri. nisi velint si pena nō
fuerit appositā. L. de arbi. l. j. v̄ iuramentū
fm canones. extra eo. ti. cū ipse. Tñ bñ vale
bit lz pena nō sit appositā si ptes post sniam
taciturnitate cōfirmauerūt. z tñ actori dabi
tur actio z reo exceptio. extra e. ti. p. tuas. L.
eo. ti. l. penl. §. j. z. ij. Itē si cōpromissio clau
dicat. ff. eo. ti. diē. §. penl. Item si pnūciatio
arbitri instrumēto nō sit collecta v̄ in arbi
trii terij nulla psona exp̄ssa sit cōpromissus
nō valet. extra eo. ti. inotuit. z. ff. e. ti. l. item si
vn⁹. §. si in duos. Cōtrariū tñ videt extra d̄
app. cū spēali. Solutio in causa recusationē.
a iure pcedit assumi terij arbiter. qz illi ar
bitri nō dicunt veri arbitri. sed q̄si iudicē vi
cē sapiūt. extra de offi. dele. suspitōis. Item
si dies appositā est in cōpromisso. ea trāfacta
q̄cqd̄ dicit arbiter nō valet. extra d̄ offi. iudi.
dele. de causis. Itē si die feriata pnūciatus
fuerit cū altera pte absente nō valet. extra d̄
for. ca. vl. ff. e. ti. l. diē. §. si q̄s. Itē res ecclesi
astica in laicū cōpromitti nō pōt. extra eo. tit.
pnigit. z de iudi. decernim⁹. Itē pōt obijci
cōpromissio q̄ solutū sit. Solutū em̄ plibus
modis puta die. morte. ac stipulatione. indi
cio pacto satisfactioē. ff. eo. ti. nō distinguem⁹
§. cōpromissio. Itē pōt obijci q̄ in se non su
scipit arbitriū. ff. e. ti. l. ij. §. j. Itē corā arbi
tro nō habet locū recouētio. extra e. ti. cū di
lecti Itē cōpromissū n̄ extēdit ad cōpromit

tētis heredes si de eis nō caueat. ibidē. ff. eo.
ti. l. diē. §. j. Itē si plures arbitri fuerūt oēs
interesse debēt arbitrio. ff. eo. ti. sicuti. nisi a
liud dictū sit in cōpromisso. ff. eo. ti. l. nō di
stinguem⁹. §. cū ne plēs. Itē p̄t obijci q̄ ar
biter n̄ tulit sniaz in scriptis qd̄ dz facere. L.
eo. ti. cū in arbitrio. §. ij. nisi aliud dictuz sit
in cōpromisso. ff. de iudi. l. ij. Itē arbiter nō
p̄t punire contumacē nisi exp̄ssum fuerit i cō
promisso. ibidē. §. vlti. nota ex sola veniunt
in arbitrio d̄ q̄b̄ tactū est vt veniant. ff. e. ti.
l. si cū dies. §. j. extra e. ti. cū dilect⁹. Et tantū
de illo.

Cōtra actorem.

Nunc cōtra acto
rem videam⁹ Actor excōicat⁹ nō
pōt stare in iudicio nec tenet ei re
us rñdere. extra de of. dele. prudentiā. et ex
tra d̄ excep. dilecti. z. c. cū int̄ priorē. z. c. pia.
Et d̄ reo excōicato idē dicendū est q̄ actor
n̄ p̄t recouēniri. extra d̄ excep. cū int̄ priorē
vbi z exceptio excōicatiōis tā d̄ iudicē q̄ cō
tra actore q̄ ec̄ d̄ reū sp̄ p̄t opponi tā an̄ li. cō
test. q̄ p⁹. extra de excep. §. He q̄s excōicato
cōicare cogat. c. exceptionē. Itē re⁹ actori n̄
dz rñdere si plures habeat psonales actōes.
d̄ eundē corā diuersis iudicib. extra de res
crip. ex tenore. z eo. ti. dispēdia. l. vj. qd̄ ē cō
ciliū Lugduñ. Itē si reus d̄ actorem agere.
voluerit oportet ip̄m sub actoris iudice liri
gare in modū recouētionē. Actores em̄ ad
aliū iudicē trahere nō p̄t ibidē Item mona
chus sine licentia abbatis cōuenire vel con
ueniri nō pōt. extra de iudi. cām. xvj. dif. pla
cuit. Itē d̄ d̄ abbate q̄ sine literis capti sul
admitti nō debet nisi bōa fuerint diuisa. ex
tra de rescpt. edoceri. z de reli. do. cū dilect⁹
Si tñ monach⁹ fuerit in scolis cā studij v̄
alia iusta de causa de licētia sui abbatis age
re pōt z rñdere. extra de accu. ex parte. Et si
pcussus fuerit existens intra claustrū ipse n̄
aget sed monasteriū v̄ iudicus monasterij
nec potest tunc remittere iniuriam sibi fcāz
extra de sentē. excom. parrochianos. in glo.
Item monachus abbate in ius trahere nō
potest nisi fuerit a principe impetratū. L. d̄
in ius vocā. l. j. ij. z. iij. Item filius sine licē
tia patris agere nō pōt. extra de pecu. c. j. Ec
fallit in caus⁹ castrē peculij. instit. d̄ pa. po.
ius qd̄ cōsistit. Itē si aliq̄s perat debituz v̄
aliud psonale. z p. xxx. annos non petierat et

Contra actorem

potest obijci rescriptio. **L. de anna. excep. et p̄scrip. l. j. §. ad hec.** Itē ab aduersario si fuero spoliatus sibi nō teneor r̄ndere quousqz fuero restitutus. extra de ordi. cogni. sup. spo. liatione. de resti. spo. ca. j. z. iij. q. j. p. totū Itē si inhonestus v̄l nō securus locus alicui fuerit assignatus. nec tenet respōdere neqz tenetur cōparere. extra vt lit. nō p̄testa. accedēs. Itē clericus nō pōt p̄sentire in iudicē nō suum nisi duo p̄currant. scz q̄ iudex sit p̄sona ecclesiastica. z volūtas dyoces. sui accedat. extra de fo. cōpe. si diligētī. Itē in causa criminali nō teneor in q̄dragesima respōdere. **L. de feri. l. q̄draginta** Istud p̄pter p̄trarias p̄suetudinē hodie nō seruat Itē actor minor xxv. annis nō pōt agere in iudicio sine autoritate tutoris. **L. q̄ legi. p̄so. stan. habet i iud. l. j. z. ij.** Nota tñ casus in q̄b̄ mior p̄t agere sine autoritate tutoris. Primus est in voto. **xx. q. ij. c. j. z. ij.** Secundus cū agit de thoro violato. **ff. de adul. l. si maritus. §. lex.** Tertius cū mortē patris exequit̄ vel cū agit d̄ testamēto patris. **xx. q. iij. de crimine.** Quartus cum agit de recuperanda possessiōe. **L. q̄ le. p̄so. habet stan. in iud. l. vlt.** Quintus cū impetrauit veniā etatis. **L. de his qui ve. eta. l. ij.** Sextus cū agit de libero hoīe exhibēdo. **ff. de li. homi. exhibi. l. iij.** Septimus cū agit negocia alterius. **ff. de mino. xxv. an. l. cū mādato.** Octauus in cā matrimoniali. extra de resti. spo. c. ex pte. Et in q̄busdā casib̄ q̄ notant̄. ij. q. vij. querit̄. Item piurnus vel alius infamis pōt accusare. Primo in crimine symonie. extra de symo. tanta est labes. Secūdo in crimine lese maiestatis. **xx. q. iij. c. penulci.** extra d̄ confess. c. j. Tertio cū suam vel suoz iniuriam p̄sequit̄. **iiij. q. vj. oibus.** Quarto in crimine hereficos. **ij. q. vij.** sacerdotes. Item si filius agit contra parētes vel cōtra eos sub quoz potestate est. audiri nō debet. **L. d̄ pa. po. cōgruētī.** Et intellige nisi in castrēsi peculio vel q̄si castrēsi. **ff. d̄ iud. l. iulianus.** Idē dicit̄ de filiis emācipat̄ nisi venia impetret̄ insti. de pena. te. li. §. vlti. Itē libertus p̄tra patronū agere nō pōt nisi prius venia impetrata. **l. ij. L. de in ius vocā.** Idem dico d̄ libertis z liberis cōtra parentē patronū ve agentib̄. insti. de pena. te. in fine. Itē eiusdez litis cōsors si voluerit agere p̄ consorte sine mādato audiri nō debet. Enā p̄stita cautio ne nisi post lit. p̄test. **L. de cōsor. eiusdē litis l. j.** Itē si actor petit fundū nō debet respon-

deri nisi fundo q̄ petit ostenso. extra de libel. li obla. c. ij. z debet expr̄mi nomē fundi z nomē vicini fundi. **ff. de censi. l. forma.** Itē videas quā actionē actor intēdat. vtrū sit t̄p̄alis vel p̄petua. Si t̄p̄alis est z t̄p̄ sit t̄rāsactū intra qd̄ debuisset egisse a modo agere nō pōt cum effectu. **¶ Nota** qualiter t̄p̄s currat p̄tra aliquē. Decem dies currit p̄tra nō appellantē. extra de appel. si tibi. z de elec. cū dilectus. Itē quantum t̄p̄us currat cōtra electū petentē p̄secrationē. c. dis. quoniā q̄daz. Itē sex mēsiuz currit in beneficiuz collatione. nā postea collatio denouit̄ ad sup̄iorem extra de p̄ben. de multa. Itē tempus currit p̄ electū ad p̄laturā q̄ infra sex mēses debet petere cōfirmationē. extra vt lit. nō cōtesta. qm̄ Itē tempus vnius anni currit p̄tra volentes agere actiōe iniuriarū. quia iniuria post anū intentari nō pōt. **L. de iniurijs. l. si nō cōuicij.** Itē tempus currit p̄tra rescriptū papale intellige si impetrās eo v̄sus nō fuerit dū tñ copiā iudicis habere potuit Et cum aduersarius rescriptū impetrauit. extra de rescrip. c. si aut̄. Itē t̄p̄us currit in q̄busdā casib̄ q̄ notant̄ extra. vt li. nō p̄testa. quoniam frēq̄nter. De hac materia dicā plenius infra in titu. de rescrip. Itē qui p̄stituit p̄curatorem ad totā causam postea nō pōt illū reuocare nisi ex iusta causa aut itēgra adhuc existēte causa. **ff. de p̄cura. l. an̄ litem. z. l. se.** Item actor q̄ fecit citari ad aliquē terminū aduersariū veniēte reo si nō venit actor p̄demnet in expēsis. extra de do. z p̄tu. actor. li. vj. **¶** Itē si mulier velit agere noīe filij v̄l alterius audiri nō debet nisi sit tutrix. de reg. iur. l. femine. Excipiunt̄ quidā casus. **ff. de p̄cura. l. femine.** Itē laic⁹ nō pōt clericū accusare. ec̄ in cā criminali. nisi suā v̄l suoz iniuriā p̄sequat̄. extra de testi. de cetero. Itē p̄spiratores z inimici capitales in nulla cā ad accusationē admittunt̄. extra de simo. licet. **ij. q. j. p̄spirationū.** Et tantū de isto.

Contra procuratorem.

¶ **Sp̄eui scontra**
actorē dixim⁹. sz qz actor p̄ p̄cura torē sepe expr̄it. iō nūc d̄ p̄curatorē videam⁹. Primo q̄s sit p̄curator. q̄s v̄conom⁹. syndicus vel actor. Procurator est q̄ aliena negocia mādato dñi gratuite administrat. **ff. d̄ p̄cu. l. j.** Iconom⁹ cui res ecclesiastica gubnāda mādāt. **lxxxij. dis. qz i q̄busdā**

Contra procuratorem

Sindicus dicitur defensor cleri vel collegii. ff. q. cuiusque universi. l. j. Actor dicitur similiter qui ab universitate constituitur. ut in l. pallegata. Item iure canonico sepe videtur per alio potest. j. q. ij. saluator. extra de pcur. quia in causis. Si aliquis procurator fuerit excoicatus non valebit. extra de pba. post cessi. et de offi. iudi. dele. prudentia Item si sit constitutus ab excoicato potest repelli. extra de procu. c. vlti. Item nisi procurator habeat ubi preineat expressa illa clausula de ratihabitione. quis habeat litteras procuratorias generales potest repelli. extra de pcur. c. j. de reli. do. cum dilectus. de offi. iudi. dele. cora. Et si intellige nisi vellet dare cautionem fideiussoria. Item procurator quicquid habeat mandatum speciale. extra de arbi. p. tuas. Item solutionem debiti recipe non potest nisi ad hunc habeat mandatum. ff. de solu. l. vero. et si intellige nisi ei sit mandata omnino bonorum administratio generalis. insti. de rez. diui. §. nihil Item non potest liberare debitorem absque mandato speciali. ff. de accep. l. iij. Item iuramentum deferre non potest nec offerre sine speciali mandato nisi fuerit generalis procurator. ff. de iur. i. l. iusturandū. Item oportet quod impetras in litteris papalibus habeat mandatum speciale. extra de rescrip. nonnulli. Item si propositus. abbas vel quilibet prelatus ecclesie constituit procuratorem sine consensu conventus sui vel capituli. non valet. extra de arbi. p. tuas. et extra de rescrip. edoceri. Et intellige cum ista distinctio. quod aut bona sunt distincta tunc valet. aut non tunc non valet. ut in predicto c. edoceri. de rescrip. Item mulier procuratrix esse non potest. l. ij. q. vij. §. tria. ff. de re. an. l. femine. Excipiunt tamen casus in quibus mulier procuratrix esse potest. Primus ratio administratio si forte est abbatissa. extra de pcur. vti. cum dilectus. Secundus quod constituta est in rem sua. l. de pcura. l. qz absente. in fine. Tertius quod mandata vel concesserunt sibi actiones. l. de pcura. l. qz absente. Quartus quod mulier officio tutoris fungitur. l. ij. q. j. c. penul. Quintus. quod feminis pro parentibus languentibus agere permittitur. ff. de pcur. l. feminis. Sextus. licitum est matrem pro filij libertate litigare. ff. de libe. ca. l. amplius. Item minor. xv. annis procurator esse non potest. ff. de pcur. l. minor. Item si constitutus sit minor non valet procuratio sine auctoritate tutoris. l. e. l. neque Exceptis casibus notatis supra contra actorem. Item si sit alicui obiectum crimen criminaliter procurator esse non potest. quousque innocenter se ostendat. vel post annum obiecti criminis. l. e. l. l. reu criminis. extra de accu. eps. et c.

cum p. maconella. Item in causa criminali cum agitur criminaliter procurator constitui non potest. v. q. iij. in criminalibus. extra de accusa. veniens Tamen in quibusdam casibus constituitur procurator ad excipiendum. Item miles non potest constitui procurator. l. de procu. l. militis. et l. qui stipendia. Item intellige nisi in rem sua. Et intellige de militibus qui de publico solarium accipiunt et qui iurant coiccare rem pro republica. ut in l. qui stipendia. Item si procurator a procuratore fuerit substitutus. non valet nisi post litteras testis ab eo qui habet mandatum ad totam causam. l. de pcur. l. nulla. in fi. extra de rescrip. ex parte decani. in fi. et in glo. circa finem. Et hoc verum est nisi fuerit matri sue datus. l. de dona. l. illa. Item si procurator actoris voluerit canere de rato defendendo si reconueniat potest repelli quis habeat mandatum vel litteras. ff. de procu. l. non solum Hec verum est nisi sit procurator ex causa non lucratiua vel necessitate non fraudis. ff. de procu. l. non solum. Item maritus si habeat litteras procuratoris uxore non debet admitti in alijis. quod quod in vno permittitur in alijs prohibetur. l. eo. ti. l. maritus Item si duo procuratores dati sunt diversis rebus. pro non valet. extra de eo. ti. non iuste. Item procurator in causa populari interueniente non potest nisi quantum tagit pro utilitate commodum. hoc verum est ex parte actoris. Secus in reo qui potest procuratores constituit. ff. de popu. acti. qui populari. Item si procurator ad vnam speciem constitutus transgreditur mandatum. audiri non debet. extra de offi. iudi. dele. cum olim. l. de transac. l. transactionis. Item in litteris procurator contineri debet ad quod procurator sit constitutus. puta ad agendum vel defendendum. extra de procu. constitutus. Item monachus. canonicus regularis. et omnes ad sacros ordines promoti et qui de ecclesiasticis beneficijs sustentant prohibentur esse procuratores vel advocati nisi in casibus. extra de postu. p. totum. extra de ne. cle. vel mo. p. totum. xvj. q. j. placuit. In casibus enim istis bene prohibentur. sed pro miserabilibus personis. pro ecclesijs suis. pro personis pauperibus. dum necessitas imminet. iij. q. vij. §. tria. Sicut monachus potest esse procurator in causa monasterij. abbate impetrante. extra de transac. contingat Item prelati depositus procurator potest esse. iij. q. vij. §. tria. Item procurator satis facere debet nisi dominus fideiussor existat iudicatum solui sub hypotheca rex suar. ff. eo. ti. l. si procurator. Item procurator non valet ubi dominus moriatur re integra. extra de offi. dele. gratum et relatum. Item nota supra titulum de actore de filiofa.

Contra procuratoriū

Itē si duo procuratores sūt dati nisi dent iso-
lidū alē sine altero agere nō pōt nec defendere
Itē procurator hereditatē abiudicari nō pōt. ff.
de acq. here. l. Paul. Itē ifamis nō pōt eē p-
curator. iij. q. viij. c. ifamis. extra d. iudi. c. cū
deputari. Itē pōt obijci procuratori q̄ recepit
pecuniā p̄ procuratōe nō tāq̄ locator q̄ loca-
uit opas suas. ff. man. l. j. z. ij. vbi dicit. Cū mā-
datū hō recepit ḡtuitū tanq̄ procurator reci-
pere nō debes. ibidē i glofa. s. nō sue. Itē in ḡ-
tē phibet eē procurator. ij. q. j. phibent. Cōtra
yconomū dicit p̄ q̄ d̄z p̄stitui autoritate ep̄i
vl̄ plati. ix. q. iij. cū sim. extra d. syndico. c. v/
nico. z d̄z esse clericus in sp̄ualibz. in t̄palibus
aūt p̄t esse laic⁹. lxxvij. dist. in singul. Itē yco-
nom⁹ d̄z eē de gremio illi⁹ ecclie a q̄ p̄stituit
alit nō valet. xvj. q. vlti. qm̄. lxxxix. dist. quia.
Itē syndicus z yconom⁹ repellī nō pōt nisi a
tota vniuersitate cū a duabz p̄tibz fuerint cō-
stituti. ff. q̄ cul. q̄ vniuersi. l. nulli. z. l. ij. Itē
nisi p̄stituat ad p̄sentes lites nō valet ibidēz
vnde p̄sus. Est procurator syndicus actor tutor
z ycos.

Contra procuratoriū.

Hic tractatū con-
tra procuratorē mō d̄ procuratorium
videam⁹. Si q̄s dicit se esse illū la-
torē p̄ntiū de q̄ l̄ra facit mētionē nō erit pecu-
rator tal. qz in re p̄pria nemo testis idone⁹ re-
perit. iij. q. iij. c. j. ff. de testa. tuto. l. duo sunt
Nō em̄ est credēdū ei q̄ se asseuerat eum de
q̄ l̄ra facit mētionē. qz q̄libet p̄tra se testimo-
niū ferre pōt. p se hō nunq̄. xiiij. q. ij. c. ij. Itē
nō pōt p̄stitui procurator nisi dñs iurauerit de
calūnia. C. de iureiuran. p̄pter calū. dan. l. ij.
s. sin aūt. Cū ḡ dñs nō iurauerit d̄ calūnia.
nō valz procuratoriū. Itē d̄ instrumentū ob-
ijci q̄ isti l̄re nō est credēdū nisi intra territo-
riū eiusdē iudicis a q̄ emanauit. qz extra terri-
toriū ius dicenti ipone non p̄ref. ff. d̄ iuris.
om. iu. l. vlt. Itē iudici nō est credēdū nec ip̄e
admittet ad testimoniū vt testis. nisi tāq̄ p̄ua-
ta p̄sona. ḡ nec ei⁹ instrumentū erit credēdū. qz
si p̄ncipale nō valet nec accessoriū. de fid. in-
stru. int̄ dilectos. Itē in litibz eandē vim ob-
tinēt instrumenta z depositōes testiū. C. d̄ fi. i
stru. l. in exercēdis. s. testimonio illi⁹ nō cre-
deret. ḡ nec ei⁹ instrumentū. Itē obijci sibi cau-
tio q̄ loq̄t̄ idistictē. qz nō dicit cui p̄misit. vtz
ei a q̄ l̄re emanauerint. vel p̄ti aduerse vel ei
ad quē veniūt si cautio idistictē loquēs nul-
l⁹ est momēti. ḡ nec illa valet. ff. de p̄ba. l. q̄.

Itē si dicit q̄ p̄misit procuratori. p̄missio est
null⁹ valoris neq̄ sortit̄ effectū. qz nō se q̄ vi-
tur datio. z sic ē nuda. s. ex nudo pacto nō fit
actio. ḡ nulla ē p̄missio. ff. de pac. l. iur. ḡtū
s. sed cū. Itē si dedit ei p̄tatem iurādi de ca-
lūnia nō valet. qz p̄ncipal̄ est p̄sona. d̄ iudi.
pastora. Itē si dat ei p̄tate procuratorē substi-
tuendi p̄stat q̄ an̄ lit. p̄test. nō p̄t. qz nō ē dñs
lit. ḡ si pōt cōstituerē p̄stituat p̄ lit. p̄test. sed
tūc posset facere sine mādato. ḡ sup̄flue pōt
hec clausula procuratoriū Itē dñs nō pōt p̄sti-
tuere nisi certū procuratorē. ff. d̄ procur. l. ij. s.
nemo p̄t p̄ iur. i aliū trāsfere q̄ ip̄e h̄z. ex-
tra de iurepa. c. iura. ff. de reg. in. l. nō ē dñs
procurator p̄t procuratorē in incertū cōsti-
tuere. Itē dat ei p̄tate faciendi oīa q̄ ip̄e fa-
ceret si p̄ns eēt S̄z dñs p̄t p̄stituerē procura-
torē an̄ lit. p̄test. ḡz procurator. qd̄ falsus ē. ḡ in
epte pōt hec clausula Itē procurator p̄mit-
tit dñm suū ratū h̄tuz. ḡ promittit falsus z
alienū. qd̄ nō pōt. qz iura hec verant. ff. d̄ p̄.
obli. l. stipulationū. Itē si ponit hec clausu-
la ratū habiturū q̄cqd̄ pro dñō dixerit pro-
curator. nō valz ad faciēdū. qz p̄stituit ad di-
ctū. z ita iudiciū claudicat qd̄ nō d̄z. extra de
excep. cū int̄ priorē. Et tantū de procuratorio

Contra aduocatos.

Via aliquando
ad causas vocant̄ q̄ aduocati iu-
ris eē phibent. Itē d̄ aduocatos
nūc videat. Et p̄mo qd̄ sit aduocare siue po-
stulare. Est em̄ desiderii fratri vl̄ amico in
re ap̄d eum q̄ iurisdicōi p̄est exponere vl̄ al-
teri⁹ desiderio p̄radicere. iij. q. viij. c. ifames.
Surd⁹ cec⁹ mul⁹ siue p̄petuo furiosus. mi-
noz. xvj. an̄s. nō pōt eē aduocati. ibidē. z. ff.
de postu. l. j. Itē heretic⁹. iude⁹. vl̄ ali⁹ infidel̄
p̄tra xp̄ianū non pōt aduocare. extra ne cle.
vel mo. quasi per totū. de postu. ex p̄te. z itel-
lige nisi in casibz de q̄bz supra. c. p̄tra procu-
ratorē. In sacris vl̄ minoribz ordinibz p̄sti-
tutū dūmodo b̄nficio eccl̄iastico sustinet̄ de
aduocatione corā iudice seculari pōt repel-
li. p̄s biter etiā corā iudice eccl̄iastico nisi p̄
se ip̄o vl̄ etiā p̄ misabilibz p̄sonis. extra d̄ po-
stu. c. j. z. ij. z. iij. q. viij. c. ifames. vbi plene d̄z
que p̄sone possunt procurare z que non.
Itē null⁹ cleric⁹ d̄z aduocare corā iudice se-
culari. extra ne cle. vel mo. p̄ totū. z intellige
maxie in causis criminalibz z in causis san-
guinis. Itē procacibz. i. garrulis z ip̄obis

Contra libellum

prohibiti aduocare. *L. de postulā. l. q̄squis*
z. L. de assesso. l. vl. Itē ifamis nō p̄t aduo/
care. *ij. q. vij. ifamis. §. tria. exceptis his que*
bic enūerant. Itē excōicat^o aduocare n̄ p̄t
extra d̄ bere. excōicat^o. Itē nec publice pu/
gnātes. *ij. q. vij. ifames. §. itē.* Itē mlier ad/
uocare nō p̄t. *ij. q. vij. §. tria. z illd̄ vide.* Itē
aduocat^o stare d̄z tpe aduocatōis. *L. de po*
stu. l. q̄squis. i. si. z nō d̄z iterare q̄d semel fu
it pozat^o. de appel. l. vlti. Itēz si q̄s aduocat^o
admonit^o a iudice v̄l alicui p̄sone p̄stet pa/
trocinū z n̄ obtēpat potest repelli nisi se rō/
nabili cā excusauerit. *ij. q. vij. ifamnis. §. tria*
Itē null^o d̄z esse aduocat^o nisi p̄itiā hēat lite/
rale. *L. de aduo. diui. l. nemini. z. l. i. v̄bem^o.*
z. L. d̄ postu. l. ij. Itē tabellio v̄l fuus nō de/
bet aduocatōis officiū exercere. *L. d̄ postu.*
l. nec ceteroz. *L. de tabellari. l. generalr.* Et
bec de aduocat^o sufficiunt.

Contra libellum.

Quoniam ad actoris
petitōez cognoscēdā in iudicio li/
bell^o offerat. q̄nqz obscure. q̄nqz
inepte. Itē vidēdū ē q̄d sit libell^o. z ad q̄d of/
ferat libell^o. Est em̄ petitio actoris sc̄pta cō/
tines nomē iudicis. actoris. z rei. z rē q̄ petit.
z cām petēdi. extra de libel. ob. c. ij. z. ij. *Li*
bellus offerit ad h̄ vt reus valeat deliberare
vrū velit p̄tendere v̄l liti cedere. ff. de edē. l. j.
ī pn. Ideo reo. *xx. diez* inducie ad deliberā/
dū post libelli oblationē cōcedunt. *ij. q. iij.*
§. spaciū. Libello p̄t q̄s obijcere q̄ nō tene/
tur r̄ndere nisi nomē iudicis z actoris z rei.
z res q̄ petit p̄tineat. *ff. de rei vend. si in rem*
z ibi debet p̄tineri dies mēsis z annus dati li
belli. ij. q. iij. §. spaciū Et hoc itellige i cau/
sis criminalibz. Itēz si libell^o obscur^o fuerit n̄
debes ei r̄ndere. extra de testi. cū clamor. de
dila. cū litere. Itē si nō p̄tineat cām v̄l actio/
nē petēt^o nō valet. extra eo. ti. c. ij. z. iij. Itē li/
bellus general^o reprobat^o. *ff. d̄ iure fis. l. ita. qz*
generalitas petit obscuritatē. ff. de pac. l. ve
terani. z de solu. l. cū stich^o. Itē in actōe rea/
li reprobat^o nisi p̄riū nomē fūdi exp̄mat vel
nisi actio ad oculū ostēdat. Et si nomē pro/
priū nō h̄z duo p̄rimi noient. extra eo. ti. c. ij.
Itē si petit auz v̄l argentū debet exp̄mi ma/
teria z p̄d^o. Si seru^o debet exp̄mi nomē ei^o
Si pann^o color debet exp̄mi Si animal d̄z
exp̄mi asin^o v̄l bos. z v̄z sit albu^o niger. Si
aliq̄ res mēsurabil^o petat vt vinū d̄z exp̄mi

q̄t mēsure petat. Itē si petit cyph^o l' aliō vas
debet exp̄mi forma v̄z sit rotundū v̄l q̄dra/
tū. v̄l cū sculpsa. *ff. de rei ven. l. si in rē.* Itē si
libell^o inept^o fuerit potest reprobari z actor
nō d̄z admitti. extra de indi. examiatā. Itē li/
bell^o reprobat^o nisi p̄ cū rē certificari possit
q̄ iure actor agere velit. *ff. de edē. l. j.* Nota si
libell^o offerat aū lit. p̄test. nō valet. *ij. q. iij. §.*
spaciū. Excipiunt q̄dā casus in q̄bz libellus
nō offert. Prim^o est viliū p̄sonaz. Secūd^o
est cū eps iter suos subditos cognoscit Ter/
ti^o in casu ambiguitat^o. *L. de abig. l. j.* Quar/
t^o in suspecto tutore Quir^o in crimibz noto/
rijs. extra d̄ accu. c. euidentia Sext^o in lenibz
crimibz. *ff. d̄ accu. l. leuia.* Sept^o i carta fal/
sa corā iudice p̄ducta z teste falso. *L. d̄ p̄ba.*
l. vl. Querit v̄z libell^o p̄sensu p̄riū p̄t remic/
ti. dico q̄ nō. qz est de suba iudicij. idē de lit.
p̄test. Ideo remitti n̄ p̄t extra d̄ fertis. c. vlti.
ij. q. v. accusatoribz. Itē si petis aliq̄d a me
actiōe ex stipulato. nō teneoz libello r̄ndere
nisi in eo ponit cā stipulatōn. naz stipulatio
nō valet nisi cā subsit. *ff. d̄ cōdi. sine cā. l. q̄ si*
ne cā. Nota stipulatio est solēnis p̄missio q̄n
p̄cessit interrogatio z subsecuta est r̄nsio Itēz
in cā criminali nō valet si actor se n̄ obligat
ad talionē. *ij. q. vj. c. j. z. v. q. vj. c. ij.* Itē si nō
p̄tinet nomē iudi. *ij. q. vij. §. vlti.* Itē si agit
in modū accusatiōis p̄ electionē p̄firmataz
nō valet nisi se obligat ad penā. extra de ac/
cu. sup̄ his. Itē si est denūciatio nō ponit
in libello q̄ te charitative amonuerim n̄ va/
let. extra de simo. licet hely. extra d̄ indi. no/
uit. Item si agit p̄ modū inq̄sitōis vt qz p̄/
lat^o ex officio suo procedit in cā nō dat libel/
lus. sed capitla sup̄ q̄bz clamor p̄cessit dice/
da sunt tibi. vt habeas copiā defēdendi te et
debes eē p̄ns cū sit inq̄sitō. nā z absentī inq̄/
sitiōnē suā ferre nō p̄t nisi p̄rumaciter se ab/
sentauerit. extra de accu. qualiter. et quan/
do. extra de simo. licet hely. Item si agitur d̄
crimine ciuilit^o debet poni i libello iūria
quā fecisti in aliquo loco v̄l in mēbro. aliter
nō valet. de pe. dis. j. aut facta Et nota di/
ligēter q̄n libellū recipis debes p̄testari q̄n
lū recipis salnis exceptionibz tibi de iure cō/
petentibz tā p̄tra rescriptū q̄z p̄ iudicē. tā cō/
tra actorē q̄z p̄tra libellū. extra eo. ti. c. vlt. si
nō fuerit protestatū tūc nocebit. *xxx. q. ij. lo*
tari^o. vnde p̄sus. Conuenti nomē z nomen
cōuenientis. Iudicis z mensis rem quāuis
scribere debes.

Contra testes

Contra testes

Quia licet ad claritatem veritatis necessarii sint testes plures. tamen ad testandum produciuntur quod de iure repelluntur. Idcirco testes aliqui videantur. Testes domesticus a testimonio repelluntur. extra de testi. l. i. l. r. s. Domesticus autem dicitur omnes qui sunt de familia alicuius. dicitur. ca. i. l. r. s. Item pariter omnes propinquos familiares. liberi. et sui. nupti. l. d. h. sig. li. vl. Item omnes familiares qui produciuntur pro ipse ratione proprie patris obedientie. vel iurisdictione. ff. de testi. l. i. lege. iij. q. v. accusatores. Item affinis reputatur domesticus. iij. q. ix. §. absens. ij. Item mercenarius. l. d. q. st. l. seruos. ff. de penis. l. respiciendum. §. furta. Item si sanguinet. iij. q. v. ca. j. Item vir et vxor. aliter pacto habet pro domestico. ff. de iudi. l. interdum. Item pignora et nupti. insti. de nup. §. affinitas. Item pro filio et filii pro patre. insti. de testi. §. in testi. Item coloni vel ascriptici et dicuntur domestici. l. d. q. st. p. de. Item si testis est infamis repellitur. ut qui lenocinium fecerit ipse et quod est infamis cum alijs multis. ff. que no. infra. li. Et inter illas ponitur ioculator et omnis leuis persona que frequenter tabernat. extra de accu. si p. stiterit. Item de facientibus vilia officia. ut in glo. l. j. §. caupones ff. nau. caupo. ita. lusor. extra de excess. pla. inter dilectos. Item vilis officij. ut qui mundat lastrinas et balneatores. iij. q. iij. §. i. p. mis. extra de co. ti. c. j. et meretricij. ff. de testi. l. iij. r. ij. Infames tamen in enormi crimine possunt testari. de sumo. licet hely. r. c. rata. Item raptor latro et quilibet infamis. e. ti. ex pte. et p. iur. e. ti. sub nobis et plures modi infamie. Re. vj. q. j. infames. Item si testis est inimicus repellitur. extra de accu. c. cuz oporteat. iij. q. v. ca. ij. Sed qui inimicie repelluntur relinquunt arbitrio iudicantis. ff. de q. st. l. i. Nota tamen spiratores et capitales inimici in nullo casu ad accusatores testium admittuntur. de sumo. p. tuas. Item nisi testis iurat deponat et testimonium non valet. extra de testi. nup. Item testes non plene probant nisi de certo tempore fecerit mentionem. extra de fi. instru. cu. Jo. extra de pba. i. p. n. tia. Item testimonium excusatum non valet. extra e. ti. veniens. Item pro non potest testificare pro filio. nec pro fratre. nec contra filium pro patre aut pro patre. iij. q. ij. c. si testes. In tribus tamen casibus potest esse testis pro filio. Primo in testamento filij testantis de castrensi peculio. ff. de testa. l. q. testa. §. j. Secundo ad probandum genus vel originem extra qui sunt legi. transmissio. Tertio in causa

matrimonialibus. extra de sen. et re iudi. tenor. Frater tamen pro fratre pro fratre potest testari. nisi habeat omnia bona in communi. quod tunc intelligeret suam causam agere. ff. de testi. l. j. Sed in re propria nullus idoneus testis. iij. q. iij. §. item nullus. Sed verum socius cum socio potest ferre testimonium. distigue. an sentit lucrum an damnum. si testis sentit damnum. potest. ff. q. n. appel. sic. l. eadē. Item generaliter omni causa minor. xij. anis non potest esse testis. iij. q. iij. §. nota. extra de co. c. j. Quod factus pubes potest ferre testimonium de his qui vidit ipubes. xxxij. dist. ca. relatū. Seruus autem factus libere potest ferre testimonium de his qui vidit in seruitute. ff. de h. sig. l. notionem. Item prohibentur omnes criminosi extra de testi. sup. eo. hoc est locum propter in criminalibus exceptis. extra de sumo. licet hely. vt. s. p. a. tuit. Item secundum canones mulier in causa criminali ad testimonium non admittitur. sed secundum leges non prohibetur. xxx. q. v. mulierē. extra de h. sig. for. Item in testamento mulier non potest esse testis. insti. de testa. §. testes. Sed in alijs causis non prohibetur. extra de testi. q. n. aliq. Item testimonium unum non valet. extra e. ti. licet. r. iij. q. iij. item in criminalibus. Nota tamen casus in quibus unico testi creditur. Primo est cum dubitatur an ecclesia sit consecrata de consecra. dist. iij. puul. et generaliter ubi nulli nocet ibi creditur unico testi. Item monachus testis esse non potest. extra ne cle. vel mo. p. totū. quod monachus funesta voce habet. l. de his qui accusant. non possunt. l. si quis. ubi dicitur funesta voce iudicari potest oportet quod audiri Et intellige nisi pro sua ecclesia. extra e. ti. insup. et extra de iure iur. nisi. Item socii criminis non admittuntur ad testimonium. extra de co. ti. veniens. nisi in criminalibus exceptis. Item seruus non admittitur. extra de h. sig. for. iij. q. v. nullus seruus. Item liberus pro patrono non potest testari. iij. q. iij. §. itemz le. iulia. et si fecerit redigitur ad seruitutem. extra de suis non ordi. de famul. tamen pro alios et contra alios potest testari. l. de post. l. nec ceteroz. et si pro patrono accusator vel testis fuerit ante litis exordium capite puniendus est. c. ij. q. ij. qui manumittitur nisi in criminalibus exceptis. et in crimine fraudati census. xij. q. ij. Item testimonium productum et locatum testis non valet ubi scilicet aliquid accepit pro testimonio ferendo vel non ferendo. vel ubi aliquid sibi promissum fuerit et ob hoc testimonium obtulerit. extra de tes. ca. j. r. c. sic. et extra de pba. licet. iij. q. iij. §. item in criminalibus. Item si testis obscure vel confuse loquitur non valet nisi iterum deponat. extra e. ti. cum clamore. Item testis non valet nisi ad eius receptionem vel depositionem per aduersa fuerit euocata. extra de co. ti.

Cōtra interrogatoria

e.ij. Itē infideles ptra fideles n̄ pnt ferre te
stimoniu. e. ti. licz vniuersis. e. indei. Itē te/
stis nō valet nisi de visu z auditu dponat. e.
ti. p̄trea. z. c. cū cām. Itē testes de alijs cau
sis z negochs testimoniū dicere nō debēt ni
si de his q̄ sub eoz p̄sentia facta esse noscun
tur. iij. q. ix. testes. Itē testis n̄ valet nisi red
dat cām dicti. e. ti. cum cām. extra d̄ sen. z re
iu. sicut. intellige si de sua sentētia interroge
tur. Itē gener p̄ socero z ecōtra testes esse n̄
pnt. iij. q. iij. S. itē. Itē nota q̄ testes p̄t obijci
q̄ nō valeat eoz testimoniū nisi habeāt. l. au
reos in bonis. nā aliter p̄pter paup̄tē suspe
ctus est. ij. q. j. in primis circa mediū. z. iij. q.
iij. S. itē in criminali. Et intellige de nō vo/
luntaria paup̄tate. Item testis nō valet vbi
recept̄ fuerit in quarta p̄ductōne nisi actor
iuret q̄ nec ipse nec aduocat̄ ei⁹ testari do
cuerūt nec testimonia alioruz p̄scrutari nec
p̄pter dolū aut aliquā maliciā quartā p̄du
ctionē petiuit. extra e. ti. c. vltra tertiā. z. c. in
causis. Itē potius est credendū honestiori
bus v̄l dignioribz q̄ alijs. extra e. ti. i. nostra.
iij. q. iij. S. item. Itē potius credendū ē ma
sculo q̄ femine. extra d̄ h. sig. for. iij. q. iij. S.
itē. Item maḡ credit̄ diuiti q̄ paup̄i. ibidē.
Itē nota mltitudo testiu nō est attēdēda v̄l
attēdanda in depositionibz testiu sed q̄litas.
extra e. ti. in nostra. z. c. licz. iij. q. iij. S. itē. Et
vide. iij. q. iij. c. j. vsqz ad finē. Nota q̄ ex
p̄tionē coraz iudice p̄posuisti debes p̄testari
z dicere has alternati p̄pono z eos sic admit
ti p̄to. p̄testor etiā q̄ nō obligor̄ p̄cise ad cō
pbandū oēs z singlas exceptōes quas p̄po
sui sed solū ad eas q̄ in iure sufficiūt ad vic
torizā. Itē nota q̄ quis reglariter sit vez q̄ i
oī cā duo testes p̄bate vite z p̄uersatiōis ho
neste sufficiūt. extra eo. ti. licz vniuersis. z. c.
oī negocio. Excipiunt̄ tñ casus i q̄bz plures
testes exigunt̄. Prim⁹ vbi cūqz accusat̄ enoz
mit. ij. q. iij. p̄sul. vbi dicitur. P̄sul nō dā
net nisi cū. lxxij. testibz. P̄sul biter aut cardi
nalis nisi cū. lxxij. testibz. Dyacon⁹ p̄o cardi
nalis nisi cū. lxxij. Subdiacon⁹ accoli⁹ ex
orcista. lector. hostiar⁹. nisi cū septe testibus
p̄denat̄ Itē in testamēto septe testes sunt ne
cessarij p̄m leges. L. de testa. l. hac p̄sultissi
ma. Sed p̄m canones sufficiūt duo v̄l tres
in testamēto corā p̄s bitero suo ad h̄ ordina
to. extra e. ti. c. cū esses. z. c. relatū. z i testamē
to nisi fuerint sp̄alr rogati. non valet. ff. d̄ te
sta. l. heredes. S. in testamētis. Itē in codicil

lis quibz sunt testes necessarij p̄m leges. L.
d̄ codicillis. l. vlti. Itē nūer⁹ testiu req̄rit̄ in
donatiōe scā cā mort̄. L. d̄ dona. cau. mor.
l. vlti. Idē nūer⁹ req̄rit̄ ad pbandū solutiōez
debiti in scriptis p̄tentā. L. d̄ testi. l. testium.
Idē nūer⁹ req̄rit̄ q̄n aliq̄s dat suo suo li
bertatē p̄ lras suas. extra d̄ fide instru. cum
Joh. in glo. p̄si. si q̄ris. In depositiōe etiā
alicuius rei req̄runt̄ testes. extra de fide in
stru. c. si quis. Et hoc intellige q̄n depositū
excedit auri libram. L. si ag. emp̄bi. pe. l. vl.
Nota versus in quibz p̄tinent̄ exceptiones
contra testes.

Conditio sexus etas discretio forma
Et fortuna fides in testibus illa requies.
Et sanguinei pariterqz domestica turba.
Et cler⁹ laycū a se fugat z viceversa.
Res p̄sona gradus loc⁹ bis sunt p̄sona t̄ps

Cōtra interrogatoria.

Quoniam aliquā

do testes min⁹ vera dponūt z exē
plo Daniel p̄phe iudices interro
gationibz falsitatē dep̄hēdūt. Itē postqz di
ctū est q̄ testes subiūgam⁹ nūc q̄l̄r aduocat⁹
rei formare debet interrogatoria ptra testes.
Scribit̄ ḡ sic. Dñe iudex q̄rat̄ a testibz p̄ris
aduerse z ab vnoquoqz singlarit̄ sup q̄libet
articulo d̄ dicti sui cā. d̄ loco. de finibz loci. d̄
tpe. d̄ auditu. de visu. d̄ scia. d̄ fama. de oibz
circūstarijs q̄ pnt z debēt aim vestz ad sentē
tiandū incliare. z que iura dicunt z q̄ decer
nunt̄ esse q̄reda a testibz Et d̄scēdat̄ sic ad
spēm. Si test̄ dic̄ q̄ Elizabeth p̄traxit ma
trimoniuz cū Jo. q̄rat̄ sup illo articulo quō
sciat de visu z auditu. Et si dixerit d̄ visu q̄/
ratis q̄ loco viderit. vtz i domo v̄l extra do
mū. Si dixerit i domo petri. q̄rat̄ in qua
p̄te dom⁹. Item q̄rat̄ si dom⁹ illa sit lignea
v̄l lapidea. Itē queratis q̄ fuerit p̄sens z v̄
trū etiā alijs q̄ p̄ eum noient̄. Itē q̄rat̄ v̄trū
dicti p̄trahētes stabāt v̄l sedebāt. Itē q̄bus
vestibz erāt tūc iduci. Itē querat̄ p̄ q̄ p̄ba p̄
traxerūt. z v̄trū vir v̄l ml̄ier p̄tractū p̄ri⁹ po
stulauerat. Itē q̄rat̄ an aio p̄trahēdi v̄l lu
do dixerit illō Itē q̄rat̄ si aliq̄s met⁹ inter
uenerit v̄l aliq̄ coactio p̄bēdi v̄l sp̄ōte p̄tra
xerint. Itē q̄rat̄ q̄ntū t̄ps sit elapsū q̄ hoc
factū fuerit z q̄ āno z q̄ p̄te āni. q̄ mēse. q̄ die
q̄ septimana. q̄ hora diei. an aura fuit serena
v̄l nebulosa. Itē q̄rat̄ q̄s tūc erat ep̄s iudex
v̄l rector loci illius. Item q̄rat̄ an fuit ro/
f

Contra interrogatoria

rogat venire ad videndum si quod fiebat. vel si spote venisset. Item verum ipse sciebat vel scit aliquid impedimentum. Item gratis si premissum fuit ei aliquid vel datum sit ut sic disponat. et si sperat danum vel lucrum de causa illa. Item gratis verum sit inimicus illi? et quod inducit vel specialiter amicus inducitur. Si autem dixerit quod extra domum fuerit tractum matrimonium gratis an in vinea vel in via. Si in via gratis in qua et gratis de circumstantiis illius vie. Si dixerit in capite quod ratis cuius erat ille capus? et sic de alijs. Si dixerit quod audivit gratis a quod vel a quibus. et faciat specificare nomina eorum. Si tunc testes varii fuerint et vacillaverint in testimonio non videtur. iij. q. ix. pura. iij. q. iij. §. item in criminali. Item index habet interrogare an amore. timore. odio. comodo vel premissis. aut quod et qualiter. extra de testi. quibus. iij. q. iij. §. item. Item si testis in eadem causa sit index vel advocatus non valet. extra de testi. dilecti. 7. ca. romana. li. vj. Item quod fuerit procurator vel executor per Johes B. postea in eadem causa per Johes B. non preest testis. ibidem romana lib. vj. Sed credo quod per b. potest testificari. quod non inuenio prohibendum. Item si casus habeat tractum que producit qua videtur suspectus potest repelli. extra de pur. ca. cum in iudicio. extra de iudi. casus que. Item si quis in causa criminali semel tulerit testimonium contra aliquem et postea iterum venit in aliqua alia causa contra eundem testificari non potest. quod presumitur esse inimicus. extra de accu. memini. m. Item si testis voluerit corrigere dictum suum non potest. nisi in continenti ante quam presentia iudicis recedat. extra de testi. preterea cum. Item testis titubans per ignorantiam habet. idem repellitur. extra de penis. super his. Item nisi testes de tempore et loco et personis conveniant. non valet. extra de testi. cum casus. iij. q. ix. nihilominus. Item testes contra crimine obicitur testi. quod tangit causam de qua agitur repellitur et punitur. extra de excep. c. ni. j. Item si testes non fuerint recepti sigillatim non valet. extra de elec. q. propter. de accu. inquisitionis. Nota accusatus preedente accusatione non potest ferre testimonium. iij. q. vij. testes. extra de excep. denique. Item nota laicus in causa criminali dum agitur criminaliter non potest esse testis contra clericum. extra de testi. de cetero. nisi in criminibus exceptis. extra de simo. rata. Item si testis tamen loquitur de auditu alieno. vel si dixerit. ego audivi ab illo qui dixit se audivisse ab alio. non valet nisi in causis inquisitionis. sed non videtur de testi. preterea. solutio. illud est speciale. quod loquitur de presumptione

violenta et infamia. Nota ergo casus in quibus testimonium valeat de auditu alicuius. Primus in matrimonio et sanguinitate. xxxv. q. vj. de paratela sedes in solutione debiti. iij. q. ix. §. testes. Secundus in consecratione ecclesie. de se. dist. j. de ecclesiarum consecrationibus. Item si testis receptus fuerit ante litteras. non valet. nisi in exceptis casibus. Nota casus in quibus testes litteras non recipiunt. Primus quando timet de morte testium. Secundus quando timet de absentia diuturna. quod forte voluit peregrinare. Tertius si cognoscat de electione alicuius confirmanda. Quartus si agit de matrimonio. et quod conveniendum est maliciose se absentat. quod tunc contra maximus est. Quintus si ageret in modum inquisitionis de crimine alicuius. Nos casus quos habes. ut litteras non coest. quoniam frequenter. Sextus. cum recipiunt testes ad memoriam preteritorum conservanda. extra de testi. significavit. Septimus est coram iudice appellationis. quod ibi presentia testes induci litteras non coest. extra de pecu. in ra. Octavus propter actoris seu contumaciam absentis reus testes adducere potest. litteras non coest. extra de do. et pecu. casus. xij. q. iij. placuit. §. per. Non cum actor non potest agere propter iuramentum interpositum preedens. extra de iureiura. ad nostras. Decimus vbi quis iudicis officium expetit extra de spon. preterea. Undecimus cum spualis causa tractatur pro morte alicuius. scilicet cum quis in morte reliquit bona sua ecclesie post mortem litteras non coest. presentia recipi testes et testantur tunc etiam excoicati. xxij. q. ij. sane. Duodecimus vbi quis offendit publicum commodum. ij. q. iij. q. Decimus tertius si agit de statu et libertate ecclesie. extra de testi. cum olim. Si dixerit de fama. gratis quod sit fama et a quibus illa fama ortum habuit. et verum illi erant maliuoli vel honesti. Si vero gratis verum illi a quibus audivit ea erant bone fame vel male. et verum illi erant graves persone vel leues. Item gratis quoties audivit. videtur semel vel pluries. Sed quod plura sunt talia ne gocia que sunt vocabula. ff. de prescrip. §. le. natura. ideo multa talia deficiunt.

Contra instrumentum.

Quoniam eadem
viam depositionis testium et instrumenta
obtinere. Idcirco postquam testes
egimus. nunc in infra videamus. Instrumentum
est scriptura facta ad assertionem alicuius rei.
Dicit autem instrumentum quod instruere metem. Instrumenta
eorum due sunt species. Aliud est cum instrumentum

Contra priuilegium

puatum qđ ē sigillatum sigillo puate psonae
tale in iudicio nō valet nisi habeat inscripti
onē triū testiū adhuc uiuentiū. extra de fide
instru. c. ij. Instrū publicū dicit qđ hz publi
cā auctoritatē. p̄leos sunt spēs. P̄rio dicit pub
licū qđ p̄ manū publicā. s. tabellionē in for
mā publicā ē redactū. extra de fi. i. scriptura.
Secūdo dicit publicū qđ sigillo autētico ē sigil
latū. ibidē. Tertio est illustriū psonaz auto
ritate autēticatū. extra dicit s̄fir. vii. vel iuti. cū
dilecta. Quarto qđ in iudicio scribit. extra
de fi. instru. scriptura. z tantū dicit illo. P̄rimo
ergo vide corpus scripturae z p̄sidera vtrū
ibi sit rasura v̄l innouatio poris figure. ma
xime in loco suspecto. qm̄ sic repelli p̄t. extra
de cri. fal. c. licet. Itē si caret sigillo autenti
ce psonae aut subscriptōe n̄ caret vicio. extra
de fide instru. c. ij. Itē nisi sint duo testes scri
pti p̄ter tabellionē nō valet. ibidē. Itē si ibi
sit psona tabellionis suspecta n̄ valet. extra dicit
fide instru. cū Jo. Itē vide diligēter quis cō
traxerit. qđ stipulat⁹ fuerit z cui. Itē si agit
v̄l cōuenit qualiter in his p̄cedere debeas.
vide eo. ti. §. si quis alteri stipulari pōt. Si
ostēderit exēplū v̄l rescriptū nō est fides ad
bibēda. extra dicit fide instru. c. j. vbi dicit. si scri
pturā autēticā n̄ videm⁹ ad exēplaria nihil
facere possum⁹. Itē opponit instrū qđ nō valet
nisi ponat in eo cā debēdi. scz ex mutuo de
posito v̄l alia de cā. extra de fi. instru. si cau
tio. Et bec sufficiūt de instrumēto

Cōtra priuilegium.

In iudicio p̄o
ducit scriptura qđ dicit priuilegiū. vide
de p̄bo ad p̄bū dicit eo sic est dictū d
instrumēto. Itē vide bullā an sit papalis. qđ
p̄gnoscat in p̄ncip̄ in barba petri z pauli. i. si
lo. in stilo. scz z in alijs i forma stili. q̄ntitate
carte. extra dicit cri. fal. licz. Itē si papa vni loq̄
tur vobis. v̄l p̄libi tibi. nō valet. extra dicit cri.
fal. quā ḡui. v̄n̄ p̄sus. Forma. stil⁹. filū. rafa
mebrana sigillū. Decet falsata dāt scripta
valere pusillū. Item an priuilegiū sit donati
uū v̄l cōfirmatiuū nō valet nisi oñdat p̄nci
palis cōcessio. qz vbi p̄ncipale n̄ t̄z. nec acces
soriū. extra dicit fi. instru. inf̄ dilectos. z ibi vidē
formā rep̄hēdi priuilegiū. Si p̄o p̄ncipal
cōcessio appareret cū bulla v̄l cū sigillo non
vitupato. cōsidera diligēter vtrū p̄cedēs po
terat cōcedere v̄l n̄. z ipugna ne trāseat in rē
iudicatā. extra dicit sen. z re. iu. inf̄ monasteriū.

Itē si priuilegiū cōcessuz ē fm̄ ius cōe. dic qđ
nō est priuilegiū cū nihil puatū offert. extra dicit
p̄. sig. abbate. iij. dis. priuilegia. xxv. q. j. §. Itē
octaua die. Itē si p̄ter ius cōe def. extra de
cōsue. cū dilect⁹. Itē si datū ē ius cōe. vidē
an illi cōtra quē datū est aliq̄ lesio inferat. q̄
si enormis est nō t̄z. extra dicit p̄. sig. qđ p̄ noua
le. nisi dicit lege v̄l canone cōtra quē datū ē se
cerit exp̄ssam mētionē. Et itelligē si est priu
legiū ipatoris. q̄tū ad leges. v̄l pape. q̄tuz
ad canones. Itē si suppressione veri aut sug
gestionē falsi fuerit ipetratū. nō tenet. qz mē
dar p̄cator carere dicit penitus ipetrat⁹. extra
de rescrip. sedes. in fi. Itē si cōtra ius v̄l vti
litate publicā v̄l cōtra p̄scriptionē. ibidē.
Itē si est ius nafale nō valet. si cōcedēs hz
ius tollēdi illud. Casus. ff. ne qđ i lo. pu. si. l.
ij. §. si qđ. Si p̄o dicit i genere nō obstāte aliq̄
lege l̄ canone. nō valet. qz nulla lex etiā scri
pta vel etiā canon ius naturale tollit. ff. dicit re
gu. in. l. priuilegia. Nota maḡ ē d̄ra inf̄ priu
legiū datū psonae z datū loco. si ē psonae n̄ trā
scēdit vitā psonae. extra de re. iur. priuilegia. li
bro. vj. si datū est loco. p̄petuū. v̄l dist. iij. qđ
fili⁹. si p̄o dubiū recurrendū est ad psonam
cōcedēs. extra dicit iudi. cū venisset. Si tamen
doctor v̄l cōditor haberi n̄ p̄t stat priuilegio.
nisi aduersarius cōtrariū p̄ testes oñdat. ar.
extra. de fi. instru. cū Jo. Et vide si agat rea
li vel psonali actōe. extra v̄l li. nō cōtest. qm̄
freq̄nter. Itē si datū sit ad t̄pus. vtrū t̄ps⁹ sic
finitū. xxv. q. ij. §. si. Item vide si aliq̄ cōditō
sit annexa q̄ n̄ sit iplēta. qz tūc nō v̄z. extra dicit
condi. appo. v̄z vide si satis dedit qđ p̄misit.
qz als n̄ v̄z. de cōdi. appo. sup eo. Et nota
d̄raz inf̄ donationē sub cōditōe. z donatōes
sub mō. Donatio sub cōditione n̄ t̄z nisi ad
ueniēte cōditōe siue ea completa. v̄l ff. dicit cō
di. z demō. l. q̄bere. §. v̄l. Donatio sub mō ē
do tibi māsuz v̄t me pascas q̄diu vixero. h̄
donatio statit t̄z z n̄ reuocat q̄diu mō fuat.
extra de cōdi. app. verū. i glo. v̄n̄ nota d̄ram
sepe t̄n̄ vnū ponit p̄ alio. ibidē. Nota. v̄l ij. ca
sus i q̄bz donatio facta ecclie nō v̄z. nec reuo
cari p̄t. P̄rimo si sub mō scā ē z cōditio defi
cit. v̄l tā dicitū est. Secūdo p̄ter turpe fac
tū appositiū. extra de symo. c. de regularibus
z. c. veniens. Tertio p̄ter dati enormitatez.
xij. q. ij. si quis irascit. Quarto propter se
quentē procuracionem. xvij. q. iij. q̄cūq̄.
Quinto p̄ter recipientium fraudem. xvij. q.
v̄l i. constituit. Sexto p̄ter donantis ipo

Contra testamentum

testamentum. extra de testa. filius nri. Septimo propter
cause defectum. extra de renunc. c. ex transmissa.
Octavo propter doni immoderatam. rix. q. ij. si quis de
seruis. ¶ Item nota quod non sunt sex casus in quibus
donatio facta alteri potest de rigore iuris reuocari.
Primus si donatarius in donatore maneat in
prias iecerit. Secundus si atrocis iniurias ei in
fert. Tertius si graue reus suus ei damnum intulit.
Quartus si sine vite periculum ei inferre presumpsit.
Hos quatuor casus habes extra de dona. c. vlti. Quintus propter ingrati-
tudinem. Sextus si conditione sibi apposita non seruauit. ibi
de. 7. L. de reuoc. dona. l. vl. Item donatio facta
a matre si transeat ad secundas nuptias. ex
tribus casibus potest reuocari. Primus si filius vite
sue insidiarius est. Secundus si atrocis manus
in eam iniecerit. Tertius si totum sube molitus est
iacturam. in auten. de nup. s. m. Et intellige
quod hec dictio atrocis tribus causis considerat. ista.
de iniur. s. atroc. vñ plus. His tribus ex cau-
sis iniuria dicitur atrocis. Facti persone vel loci de ra-
tione. Item vide si privilegium est processum ob causam.
vtrum causa subsit vel non. et vtrum fuit causa impulsiva.
rix. q. ij. q. sunt. Item vide si renunciauerit
facto vel verbo. dic tunc quod non valet. extra de puil.
Item si abusus fuerit privilegium non valet. extra
de puil. vt privilegia. et de re. iur. privilegium. li.
vj. Item considera diligenter an propter delictum fece-
rit se indignum. extra de puil. tuaz. Item si fece-
rit sine privilegio ibidem. Item vide si sit generale et
speciale vel vnum generale et aliud speciale. quod ge-
neri per spem derogat. extra de re. iur. generi per
spem. lib. vj. Item si privilegium sit alicui danno-
sum non valet. extra de deci. suggestu. ¶ Nota
plus de casibus quibus potest privilegium
Si facis contra. si negligo propter abusum
Delictum damnum pariterque processa potestas.
Item privilegium non valet in quo continetur quod aliquis
ab omnibus sit immunis. ad idem dicitur de quolibet scriptu-
ra. L. de decurionibus. l. ex eplo. et l. vacans. et
vt breuiter me expediam vide. c. ex ore. de pri-
uilegiis. et de sen. et re. indi. inter monasterium
et de fide instru. inter dilectos. et lxxij. dis. p. totum
Contra testamentum.

Ad faciendum te-
stamentum. Sciendum quod testamentum
est voluntas solennis que prestat quis de
rebus suis pro morte suam et. rix. q. ij. placuit.
An testamentum valeat pro considera quis fecit te-
stamentum. Et an secundum regulas iuris testator sit de
numero testium. et quod rogati debet esse. dixi sup. i

titu. de testibus. Testamentum nisi sit vltimum non
valet. extra de celebra. miss. cum marthe. Item
vide vtrum illa vltima voluntas sit per aliam poste-
riori immutata. et dicitur quod non valet. vt. rix. q. vl.
Item testamentum non valet nisi heres fuerit institu-
tus. ff. de his que intesta. l. vl. Item si testator fu-
erit furiosus testamentum non valet. L. que testa-
fa. non potest. l. furiosum. Item masculus que quatuor
decim annos non compleuit et sex duodecim non
potest testamentum facere. ff. de testa. l. que etate. Item
nec mutus nec surdus potest testari. L. que test. fa. non
potest. l. discretis. Et intellige de surdo a natura
quod si a morbo et sciat scribere. bene potest ibidem.
Item filius familias non potest etiam de voluntate patris
nisi de castrei peculio. L. de inoffi. testa. l. pe-
nul. Item infamis ob crimine famosum. l. is cui
ff. de testa. extra de heredi. excōicam. Item ca-
pus apud hostes si faciat testamentum non valet
Insti. quibus non promissum facere testamentum. s.
vl. vbi pene omnes predicti casus sunt in glo. ff.
Item si pater petit filium in testamento non valet
ff. de iniusto rescrip. et irri. testame. l. non a et si.
¶ Item si exhereditauit sine causa expressa et vera
ac iure processa. non valet. L. de postu. l. non li-
cet. ¶ Casus autem in quibus filius potest exhereditari
habes de iurciu. et in auretica. vt cum. de
appel. cog. s. causas. col. viij. Item si testamentum
fuerit rasum seu viciatum in loco suspecto non
valet. extra de cri. fal. licz. de fide instru. inter di-
lectos Nota mulier non potest esse testis in testame-
to. ff. de testa. l. que testamentum. vbi dicitur mulier in
testamento testimonium dicere non potest. Item ne-
mo exiles in patria testatoris potest esse testis. ff.
e. ti. que testa. l. j. Item quod omnes testes sint liberi et
puberes. alio non valet. insti. eo. ti. s. sed cum
aliis. et s. testes. et supra. c. contra testes. Item
nisi testes in fine testamenti se subscripserint.
non valet. ff. eodem tit. l. heredes. et illa omnia que de causa
sunt debent in testamento solenni esse. Et secundum le-
ges que prestat in liberos nepotes et non est
necesse quanta solennitas adhibeat. L. eo. ti. l.
hac plurimissima. Sed sufficit tunc quod adhibe-
ant duo testes. Si r. miles potest suum testame-
tum facere coram duobus testibus. ff. de testa. mi. l.
diu. Nota nullus potest facere testamentum que secu-
lo renunciauit et aliquam religionem intrauit. et
si testamentum fecerit non valet. rix. q. vl. quod igre-
dientibus. Nota si quis dixerit promitto tibi vlti-
mam voluntatem siue dispositioem ego Io. et he-
redem quem tu volueris. Si postea testamentum fa-
ctum fuerit non valet secundum leges. Secus est de benignita-
te cano. ij. q. ij. vbi dicitur que extremam voluntatem in

Contra positiones

alterius dispositione mittit non videtur de-
dere intestat. Item si aliquid in testamento ti-
bi fuerit legatum, caue ne testamentum impugnes
quod legato probaveris. *L. de codicillis. l. vi. q. 2. ne
mo d. 3. bre. subsidiu. ab eo quod impugnat. extra
de testi. cu. oli. Et hec de testamento sufficiunt.*

Contra positiones.

Positiones sunt in

quatuor ut releuent partes ab onere pro-
bandi presertim per testes, facilius enim fi-
unt confessiones quam productiones testium, cum testes
idonei vix inveniuntur et cum labore et expensis pro-
ducuntur. *l. iij. q. iij. §. ite in criminali.* Nota sex
modis actor ab actu iudiciali remouetur per
positiones minus legitimas. Primus modus, si po-
sitione fuerit negatiua probari non potest. Sed qui
ponit necesse habet probare quod posuit. *ff. de pba.
l. ij.* Nota quod negatiua est triplex, facti, iuris, et
qualitatis. Negatiua facti est duplex, pura et sim-
plex, quod non habet determinationem loci vel temporis vel
alio rei, et hoc probari non potest directe vel indire-
cte, ut si quis dicat se nunquam citatum fuisse, extra
de elec. bone. *l. i.* Si autem adiciatur tempus vel locus
vel aliquid simile, tunc potest probari indirecte, extra de
testi. ex tenore. *z. c. series.* Item negatiua facti
probat cum habeat affirmatiua implicita, ut si
dicat coactus renunciaui, debet probari, extra
de renuncia. *sup. hoc.* Negatiua iuris bene probatur
ut si negas emancipationem recte factam hoc de-
bet probare. *ff. de pba. l. ab ea pte. §. idem rideo.*
Si quis negat aliquid iuste factum debet illud pro-
bare. Negatiua qualitatis, ut si diceres, ille non
est idoneus vel legitimus, vel non est soluedo si-
del, hoc debet probare quod hoc dicit, quod qualibet pro-
sumitur bonus et idoneus nisi probetur contrarium, extra
de presum. dudum, et de seru. in ordi. fac. c. vni-
co. Item omnis negatiua que includit se affirma-
tionem appellatur negatiua prognas, et talis negati-
ua probatur propter inclusionem affirmationis, extra
de pba. qm. de testi. ex tenore. Secundus mo-
dus est si positio non facit ad causam vel non est facta
supra re de qua agit in libello non videtur, ubi gratia
Si agit de rei venditione et actor petitiones
facit supra mutuo deposito, talis positio non videtur.
Tertius modus est, si positio non releuat ponentem
vel non potest peteri, talis positio non debet ad-
mitti, extra de excep. dilecti filij. Nota differe-
rentiam inter secundum et tertium modum. In secun-
do licet positio supra re de qua agit non sit probata,
tamen monstrat intentionem ponentis. In tertio
autem nihil facit ad negocium de quo agit. Quar-

ter modus si est positio pendens ab alia positio-
ne negata est, talis positio non valet, ubi gratia.
Actor dicit, Pono quod A. tradidit mihi sum-
mum, reus negat hoc. Actor postea producit aliam
positionem dicens, pono quod A. tradidit mihi sum-
mum tale, hec positio non est admittenda propter duo
Primo, quod non releuat ponentem, quod nuda tra-
ditio non transferit dominium, *ff. de acq. re. do. l.
traditio.* Secundo, quod pendet ab alia que fuit
negata. Tamen si reus ad istam que ad negatam de-
pendet responderet posset et facilius prius iurare
re. Sed iudex debet caute precanere ne det vi-
am prius, extra de iureiur. *l. si ho. Quintus
modus si positio est implicata que fit quando aduocat
duas positiones format sub vna interrogatione
sic quod altera pars est vera et altera falsa, et is qui
interrogatur credit posse simpliciter respondere. Exem-
plum. Pono te comedisse in ecclesia, comedisti et ec-
clesiam non intrasti, non potes respondere quod sic, quia
hodie ecclesiam non intrasti, nec potes dicere
quod non, quia aliter non comedisses. Est et regula, si-
cut reus certum habet dare responsum, ita ac-
tor certam debet facere positionem. Si hoc posi-
tio obscura vel canilliosa fuerit, reus respondere non
tenetur, in specu. ti. de posi. §. septimo. §. tertio quod
et §. xiiij. quod supra re incerta non potest ferri sententia
xj. q. iij. graue, nec licet aliquem fratre suum re-
conuenire circumscriptione et boruz, *xxij. q. iij.
vnusquisque dicat ergo, vel positiones facias
declarari vel te non admitto, et si sint positiones
due vel vna implicata de illa vna preter diuisis
proponat, ut pono te hodie comedisse, ad illam
respondeat reus, credo vel non credo, postea proce-
dat ad aliam et dicat, pono te hodie intrasse ec-
clesiam, ad illam positionem potest respondere non intraui.
Item alio exemplum, Pono quod possides eccle-
siam sancti Viti pertinentem ad monasterium san-
cti Petri, ibi implicatur duo, vnus quod reus possideat
et ecclesiam sancti Viti, et quod ecclesia beati Viti
pertinet ad monasterium sancti Petri, ideo de-
bet fieri due positiones. Sextus modus est si fit
positio supra articulo procedente de eadem re, quod non
est ponendum. Nam tunc fortasse negauit quod mo-
destus, tanquam nauta nauigans et ventum non est au-
diendum, in autem, de his que igitur, ad appel. §. i. col.
ij. Nota in causa civili debet respondere reus positionibus
secundum credulitatem, quod in talibus prestat iuramentum
calunie quod est secundum credulitatem. Sed in causis spiritu-
alibus debet respondere ex certa scientia, quod in talibus prestat
iuramentum de veritate dicenda, extra de iur.
ra. calu. statum. *l. i. vj.* Nota confessio spiritus rationi
naturali debet parere, unde si aliquem dico filium**

Contra sententiam

meū et etas nō patit nō valet p̄fessio. ff. de in
terroga. actō. l. p̄fessioibz. §. 2. si. Itē si forml
dine tormētoz fateat aliq̄s 3 me. tal' p̄fessio
mibi nō p̄iudicat. nisi postea tormēto libera
tus in eadē p̄fessioe p̄sistat. ff. d. q̄stio. l. j. §. si
q̄s. Itē querit vsq̄ in cā positōes fieri pos
sent et debent. r̄ideo q̄usq̄ renūciatū fuerit
testibz. p̄bationibz et instrumentis. Et bec d̄
positionibz sufficiant.

Contra sententiam.

Sententia est diffi

Sententia iudicialis q̄ p̄rouersis sine
imponit p̄nūciatōe iudicis p̄dem
natōez v̄l absolutōez p̄tinens. vt si dicat iu
dex visis et auditis p̄fessioibz et allegatōibz v̄tri
usq̄ p̄s. necnō attestatōibz ab actore et reo p̄
ductis diligēter inuestigatis et intellectis cōsi
lio habito iuris p̄itorz. talē p̄dēno et absoluo
zē. vt parz. j. q. j. i. p̄mis. et extra d̄ seq̄s. posses.
c. j. i. spe. n. de sen. §. vt aūt. §. nos itaq̄. Qm̄
aūt sn̄e diuerse a iudicibz p̄ferunt. q̄rū aliq̄
ipso inre sunt nulle. alie p̄ restitutiōem i inte
grū. alie p̄ appellatiōem inpositā. alie p̄ sup
plicationē retractant. Itē d̄ sn̄as aliq̄d vi
deam. Et p̄mo d̄ illas q̄ sunt ipso iure nul
le. a q̄b nō valz appellari. extra d̄ vi. et hone.
cle. cū ab oi. Itē sn̄a lata die d̄ficia vel alio
rpe feriato nō valet. etiā p̄tibz p̄sentētibz. ex
tra de fer. c. vl. ff. de fer. l. si feriatis. Itē si tē
porē messū v̄l vindemiaz p̄pellat quis liti
gare exceptiōe p̄us posita si sn̄a lata fuerit
ibidē. Itē sn̄a lata p̄ absentē nō p̄tū. macē n̄
valet. iij. q. ix. caueat. Pro illo nota q̄nq̄ ge
nera absentiaz. Prima est absentia p̄babil
necessaria. vt inimiciā. Secūda est p̄ba
bilis tm̄. vt in studio. Tertia necessaria tm̄.
vt in relegato. Quarta est voluntaria. vt in
mercatoze. Quinta est p̄ p̄sumaciā. Dec q̄n
q̄ habes. ff. de in inte. resti. l. vl. In p̄ma re
stituunt ad totā cām. L. de pecu. l. q̄a absen
te. In secūda si nō fuerit defensio appellās
audif. L. q̄nō et q̄n iudex. l. ab eo. In tertia
p̄gnita cā subuenit. In q̄rta nō restituit sed
ledif p̄ sn̄iam. de re iudi. l. de vnoq̄z. Itē q̄n
to nō audif appellans nisi veniat iudice ad
huc sedēte p̄ tribunali. ff. d̄ i ite. resti. l. penl.
Alios casus absentiez cōrumacie habes. ex
tra vt lit. nō p̄testa. q̄m̄ frēq̄nt. Itē nulla est
sn̄a si duo v̄l pl̄es sint iudices et vnus sine
alio p̄cedit nisi in delegatōe p̄tineat q̄ alter
sine altero p̄cedat sine mādato cōiudicis ab

sent. extra de offi. iudi. dele. p̄udentiā. Itē
si duo iudices diuersas p̄ferunt sn̄as tenet
p̄reo. nō p̄factore. nisi i cā fauorabili vt m̄i
monio v̄l testamēto. hoc est vez si ex ordina
ria iurisdicōe p̄cedit. Si hō ex delegata. ex
v̄troq̄ sn̄a p̄det in arbitrio delegat̄. et si ex
p̄promisso neutra d̄z h̄re vigore. extra d̄ sen
tē. et re iudi. duobz. Itē nulla est sn̄a si certū
terminū supior assignauerit itra quē d̄z sen
tentiare. et iudex post datū terminū sentētia
uerit nisi terminū de p̄sensu p̄tū proget. ex
tra de off. dele. de causis. Itē nulla est sn̄a
nisi ps d̄ quā lata est tribz edictis v̄l vno p̄em
ptorio fuerit euocata. xxiiij. q. iij. de illicita.
et c. de excōicatiois. et si nō inuenit citat̄. ni
hilominus ad suā domū d̄z citatio vari. et
sui amici req̄rēdi sunt an sit aliq̄s q̄ velit eū
defendere. aliter sn̄a nō valet. extra de do. et
p̄tu. causamq̄. et ibi in glo. et c. si. Itē nul
la est sn̄a in q̄ mortuū p̄dēnat. ff. de sen. q̄ si
ne appel. rescin. pos. l. penul. intellige nisi in
casibz exceptis. vt in crimie heref. xxiiij. q. ij.
sane. Itē nulla est sn̄a que p̄tinet p̄ceptuz i
possibile. qz nemo ad ip̄osibile obligat. i rez
gula. nemo. extra de re. iur. li. vi. Itē sn̄a la
ta ab excōicato nō valet. extra de senten. et re
iu. ad p̄bandū. Itē sn̄a nulla est q̄n libellus
nō est oblat̄. extra de libel. ob. c. j. ij. et iij. in
tellige nisi sint breuissime lites et marie vili
um p̄sonaz. Itē nulla est q̄ cū falso p̄cura
toze est lata. extra d̄ do. et p̄tu. in n̄ra. Tene
tū sn̄a q̄usq̄ falsitas fuerit detecta. vt ibidē
et extra de rescp. ex pte. Itē sn̄a lata p̄ furio
sum nō valet. ff. de re iudi. l. furioso. Itē
sn̄a nulla est nisi lata fuerit sup certa q̄nti
tate. intellige q̄n agit sub certa sp̄e. insti. de
ac. §. curare. Itē nulla ē q̄n iudex ad certaz
rē dat̄ de alio p̄nūciat. extra de offi. iudi. d̄
le. ex literis. Itē nulla est si p̄ surreptiōez lata
est. xxv. q. ix. veniā. extra de rescrip. ad audif
entiā. ij. in glo. §. in irritū. Itē nulla est cō
tra fiscū absente ei aduocato. ff. de iure fisci
l. si fisci. secus si p̄ priuatū lata. Itē nulla
sentētia est p̄tra manifeste absente cū aduo
cato v̄l p̄curatori v̄l ei aduersario dat̄ p̄
cunia vt se vinci patiat. L. de aduo. diuer.
iud. l. j. Itē nulla est sn̄a iudicis delegati q̄
nō est. xvij. an. extra de offi. dele. cum vicesi
mū. intellige nisi p̄nceps ex certa scia cāz mi
nozi p̄mittat. Item si ordinariū. xxx. annuz
nō attigat ibidē. Qn̄ sn̄a est aliq̄ q̄nq̄ retra
ctat p̄ appellatiōez zē. Qn̄ dies est assignata

Contra sententiam

ad sententiandū si iudex alio die sententiaue-
rit p̄ib; ignorantib; v̄l etiam vna pte. p ap-
pellationē retractat. ff. de ri. nup. l. palā. Itē
si loc⁹ est assignat⁹ z iudex alio loco sententi-
auerit. L. de sen. z in flo. om. iu. l. si p errozes
Itē snia lata de nocte p̄t retractari. extra de
offi. iudi. dele. p̄suluit. Itē snia de p̄ditione
de futuro ferri nō debet. lata nō t̄z. sed p ap-
pellationē q̄nq; retractat. extra d̄ ap. p̄terea
requisiti. z extra de sen. excō. a nobis. ij. q. vj.
biduū. Itē snia illa retractat si iuramentuz
calūnie exactū in cā fuerit z nō p̄stitū. L. de
iur. calū. l. ij. Itē snia lata p v̄l p̄tra filiūsa.
existētē in iudicio sine cōsensu p̄ris p̄t rerra-
ctari p̄ appellationē. ff. de iudi. l. licz. z. l. si de
bitoz. Itē snia nulla est ipso iure si iudex eā
nō sedēdo tulerit. ij. q. ij. §. spaciū. Itē nisi
snia lata fuerit in scriptis nulla erit. ij. q. j. in
p̄mis. extra de p̄bati. qm̄ p̄ falsam. Itē fal-
lit in casib;. Prim⁹ est i v̄libus p̄sonis. Se-
cundus est in leuib; criminib;. ff. de accu. l.
leuia. Tertio in cā m̄rimoniali. extra de tes.
Albertus z alij qdā dicūt q̄ sententia p̄de fer-
ri sine scriptis in oī cā de p̄sensu p̄tū. sed h̄ re-
linq; disputatiōi. Itē si ep̄s iter subditos su-
os p̄gnoscat nō esse necesse sniam ferri i scri-
ptis. ij. q. j. si q̄sq; nisi cā sit criminalis. ibidē
Itē snia nulla est licz scripta sit a iudice nō
tū recitata. L. de sen. excō. ex piculis. recita-
ta. l. j. imo nulla ē si eā iudex nō p se sed p ali-
um recitauerit. ibidē. l. vl. z extra d̄ p̄sue. ad
nostrā. Itē nulla est snia lata p̄ minorē. xv.
annis sine curatoris autoritate. L. de his q̄
le. p̄so. in iudi. stan. non h̄nt. l. j. ij. z. ij. nisi in
caus sp̄ualib; puta m̄rimoniali quā mior p
se p̄tractare. extra d̄ resti. spo. ex pte. Snia
aut p̄ eis lata t̄z. L. de p̄cura. l. eo nō minus
Itē snia a nō suo iudice lata nō valz. extra d̄
p̄suetu. ad n̄az. z de iudi. si clezi. Itē si fu⁹
sniaz tulerit ipso iure nulla est. ij. q. vij. c. j. et
extra de rescrip. sciscitat⁹. Itē nulla ē snia p
mulierē lata. ibidē. z. ff. de re. iur. l. ij. aut nisi
p̄suetudie approbata. vt extra d̄ arbi. dilecti
filij. aut a p̄ncipe. ij. q. v. i oēs. Itē snia ab
heretico iudeo v̄l alio fidei inimico nō valz
p̄ xp̄ianos. extra d̄ here. excōicam⁹. Itē nul-
la est snia ex pte iudicis qz iudex est igenuus
v̄l seruus z nō p̄t militare v̄l h̄z cētū aure-
os. L. de peda. iudi. l. ij. ff. de arbi. l. nō disti-
guem⁹. Itē nulla est sententia si iudex secula-
ris super re eccl̄astica iudicabit. extra d̄ so.
cōpe. si diligēti. Itē snia lata p̄ aliā diffini-

tiā p̄ appellationē nō suspēsam est ipso iure
nulla. ij. q. vj. §. diffinitina. Excipiunt qdāz
casus ab hac regula q̄s req̄re de sen. z re iud.
di. c. inter monasteriū. z extra de resti. i. inte.
cū ex l̄is. Sūt etiā snie q̄ sine appellationē re-
scindunt. vt in cā m̄rimoniali q̄ nō trāsit in
re iudicatā. extra de sen. z re iudi. latoz. Quā
q̄s est nulla rōne loci inhonesti i q̄ lata est se-
rentia. extra de appel. q̄ frōte. Item ratiōe or-
dinis n̄ seruati. qz iudex debuit p̄denare p̄-
curatorē z p̄demnauit d̄m. L. de sen. iter/
lo. om. iudi. l. j. Nota t̄m in criminib; p̄dena-
tur d̄ns nō p̄curator. L. de iureiurā. l. vlti.
Quāq; p̄denat p̄curator nō d̄ns. extra d̄ p̄
ba. licet cā. extra d̄ fide instru. iter dilectos.
Itē nulla est snia si aliq̄s de septē tramitib;
iudicij obmittat v̄l puertat. Prim⁹ trames
vt libellus def. extra de libelli. obla. c. j. z. ij.
Secūda est lit̄ p̄test. extra de lit. p̄test. c. vni-
co. Tertio vt de calūnia iures z de h̄itate di-
cēda in causis sp̄ualib;. extra de electōe. du/
dū. Quart⁹ vt de positōes testiu scribant. ex-
tra de p̄ba. qm̄ p̄tra falsam. L. de sen. z iter
lo. om. iu. l. plata. Quint⁹ vt publicent. vt i
dcā. l. plata. Sext⁹ vt snia ferat in scriptis. ij.
q. j. in p̄mis. z. c. lōgā. Septim⁹ vt snia fera-
tur a iudice sedēte p̄ tribūali. L. d̄ sen. ex pi-
culo recitā. l. j. z. ij. Itē nulla est snia si p̄tra-
ius est plata. ij. q. vj. §. diffinitina. extra d̄ se.
z re iudi. c. j. Itē nulla ē snia nisi pus lis fu-
erit p̄testata. extra vt li. nō p̄testa. p̄ totū. Et
sex casib; exceptis de q̄b; valet snia lit. n̄ cō-
testa. Prim⁹ si agit de electōe p̄lati p̄firmā-
da v̄l cassāda. Secūda si agit de m̄rimonio
criminali z is q̄ cōuenit maliciose se abienta-
uerit z cōtumax sit. Tertio si agit de crimie
p̄ modū iq̄sitiōis. Hos tres casus habes. ex-
tra vt lit. nō cōtest. qm̄ frēq̄nt. z de accu. q̄lr
z q̄n. Quartū habes extra de iureiu. ad no-
strā. Quintus est actorē p̄ cōtumaciā absen-
tereō p̄nte z petēte se absolui. extra de do et
cōtu. Sextū habes d̄ sen. excō. a nobis. vbi
d̄z. absolui p̄t p̄ mortē p̄ntia n̄ pacta si p̄ntie
signa apparuerint in eo vinēte. Itē nulla est
sententia si lit. nō cōtest. testes. fuerint recepti
nisi in casib;. Primus si timeat de morte te-
stium. Secūda ē de absentia diuina. Ter-
ti⁹ si cognoscitur de electōe p̄lati. Quart⁹ si
per appellationē snia potuit retractari. ff. ad
trebel. l. saluo. Itē snia lata per falsos testes
v̄l per falsa instrumēta quandoq; retracta-
tur per appellationē. quandoq; p̄ in integz

Contra appellationem

restituif. ff. de re iudi. l. diu. 2. L. de tpi. i. inte.
rest. l. supvacua. extra de pba. licz. 2. de pecu. i.
nra. L. ad le. cor. de fal. Querela. Itē si ex fal
sis allegatōibz sit lata. ff. de iudi. l. si ptoz. Ta
les autē snie valent q̄ usqz falsitas fuerit reue
lata. extra de pecu. i. nra. Nota snia s̄ absentez
lata si absens p̄ breue tps iustā cāz absentie
sue pbauerit ipsa snia p̄ restitucōez i integz
pt retractari. extra de resti. in itegz ex lris. ex
tra de sen. 2. re iudi. cū bertold. L. de pecu. l. q̄
absente. 2. ff. de adm. tu. l. scire oportz. s̄. suffi
cit. vbi d̄z. si q̄s p̄p̄t egzitudinē vl̄ aliā necessi
tatē. puta marz vl̄ byemis vl̄ icursum latro
nū aut silesz cāz i p̄stituto tpe venire nō pōt.
ei est iḡscēduz qm̄ snia retractat i cā crimia
li. vid. iij. q. v. q̄s q̄s. extra de do. 2. p̄tu. d̄itarz.
Nota iudices penā p̄ snia pecūiaria q̄ mul
cta vocat p̄nt remittere rōne paup̄tat. L. de
mō mul. l. eos. Et hec cā breuitat̄ sufficiūt.
Contra appellationē.

Quoniam contra
sniam appellatōes q̄nqz frustrato
rie sūt. iō post tractatū de senten
tijs de appellatōibz videam. Appellatio ē a
minori iudicio ad mai⁹ tribunal puocatio
iniq̄ ḡuaminis vel iniq̄ snie q̄relā p̄tinēs. ff.
eo. ti. l. j. Si appellat a iudice p̄ncipali vel a
cur. n̄ valz. ix. q. iij. c. ipsi sunt. 2. c. patz. Itē
a senatu p̄ncipis appellari nō pōt. ff. a q̄b ap
pellari nō lz. li. j. Itē a snia papali qz ecclia
pparat̄ senatui. Itē appellatio facta a snia
arbitri nō valet. ij. q. vj. a iudicibz. 2. L. de ar
bi. l. j. 2. ff. de arbi. l. nō distiguem. Itē p̄tu
mac̄ appellatio nō valet. extra e. ti. p̄ tuas. ni
si venerit adhuc iudice p̄ tribunali sedēte. ff.
de in iteg. resti. l. diu. Itē q̄n appellat a ḡ
uamine appellatio nō valet nisi coraz iudice
ḡuamis cā pbabilis p̄tēdat. extra de app. cor
di. li. vj. appellatio extra iudiciū ifra. x. dies a
tpe p̄gnitōis ḡuaminis i scriptis fieri p̄t. In
tellige nisi appellet iudice adhuc sedente p̄
tribunali. tē sufficit vna voce appellare ab
iniq̄ snia. ff. e. t. l. ij. Itē appellatio nō valz fa
cta ab illo q̄ sub notozio crimie p̄uicet ad pe
nā p̄dēnat. extra eo. ti. romana. li. vj. Nota
ta differētia int̄ penā 2. mulctā. pena statuit̄
a lege. sed mulcta istiḡit ab arbitrio iudicis
Itē appellatio nō valet q̄n appellās cōsen
tit p̄ appellatōez corā illo iudice a q̄ appel
lauit litigare vel aliō facere. extra de of. iudi.
dele. ḡtū. Itē appellatio nō v3 nisi appellās

infra annū vl̄ ex causa rōnabili infra bienni
um fuerit eam p̄secutus. extra eo. ti. cū sit ro
mana. 2. c. oblatos. auten. ei. q̄. L. de tpi. ap.
Et intellige nisi iudex largi⁹ tps fuerit mo
derat⁹. ibidē. 2. intellige infra indictū termi
nū ap. debet p̄seq. c. oblate. s̄. ps appellata.
Itē appellatio d̄z fieri gradatim de minore
iudice ad maiorē. aliter nō valet. extra eo. ti.
dilecti filij. t̄n appellat ad papā omīssis me
d̄is. eo. ti. si duobz. 2. c. romana. li. vj. Tamē
fm̄ leges si appellat ad p̄ncipē omīssis me
d̄is p̄nceps remittit appellatōem ad quēz
debit appellare. ff. eo. ti. l. ipatores. Itē ap
pellatio nō valet nisi fiat infra. x. dies a tpe da
te snie. ij. q. vj. anterioris. extra de testi. signi
ficauerūt. Et dies in q̄ sententiā est cōnue
rat. e. ti. ij. q. vj. anterioris. in glo. ij. Itē si ter
tio a diffinitiva fuerit appellatū. illa appel
latio nō valet. ij. q. vj. si q̄s. extra eo. ti. c. dire
cte. sed s̄ videf. j. q. vj. q̄tiēs. vbi d̄z. q̄tiēs se
putauerit q̄s grauari appellat. Solutio. il
lud q̄tiēs exponit ibi secūdo a diffinitiva vl̄
q̄tiēs ḡuet̄ inflocutoria. toties appellat fm̄
canones nō fm̄ leges. Nota si p̄sona regla
ris appellat ne corrigat nō valet appellatō
extra e. ti. ad nostrā. s̄ nisi corrigēs modū ex
cedat. e. ti. de p̄oze. 2. c. cū spāli. Itē appel
latio nō valet q̄n est facta s̄ ordinationē ec
clesie. pura ne fiat electio. vel ne p̄curet aliq̄
euidēs vtilitas ecclie. Intellige nisi assigna
ta fuerit aliq̄ iusta cā appellatōnis. extra de
his q̄ sūt a ma. par. c. ex ore. 2. extra de elec. cū
nob. Itē ab excōicatōe nō appellat. extra de
sen. 2. re. iu. q̄ ad p̄sultationē. 2. extra eo. ti. no
uit. Itē a mero executore nō appellat. a mic
to aut appellat nisi admittat legitimā exce
ptionē. 2. hoc si p̄tem grauauerit. extra eo. ti.
dilecto. 2. c. vt debet honoz. Nota inerus
executor d̄z q̄n snia lata est ab aliq̄ iudice or
dinario. 2. ille iudex mādāt alteri vt illā sen
tentia exeq̄t. tal̄ executor d̄z mer⁹. Ille nō d̄z
audire aliq̄s exceptiōes. nec de snia se aliq̄
itromittere nisi sciret sniam eē malā. puta p̄
fallos testes. 2. p̄ falsa instrumēta lata. tē em̄
si excipiat corā eo d̄bet supiori referre. extra
de sen. 2. re. iu. de ceto. 2. cri. fal. sup eo. Dir
tus aut d̄z q̄bz aliquā negocij executōez an
nexā. vt cū iudex ordinarius mandat̄ alioi
dari b̄ficiū dat sup illo negocij executore
corā tali p̄poni p̄nt exceptiōes 2. appellare ab
ipso quantū canqz absolute scribat a papa.
xxv. q. ij. c. dicenti. s̄. 2. si nō cognitō. extra de

Contra electionem prelatorum

rescrip. cū adeo. Nota quibus regula iuris sit q̄
a mero executore appellari nō pōt. Excipiū
tur tñ octo casus. Prim⁹ si modū excedit in
exeq̄ndo. extra e. ti. nouit. extra de of. iu. dle/
ga. sup. q̄stionū. Secūd⁹ qñ p̄te iudicis vult
assumere. extra de of. iudi. dle. pastoral. Ter
ci⁹ si dolo aliqd̄ faciat. ff. de negli. l. iij. §. si ex
ecutor. Quart⁹ qñ executori opponit excōi/
catio. r. q. iij. excōicatos. r. c. excōicato. Qui
tus qñ scā est inouatio sup. eodē de q̄ agitur
nā tūc ordo mutat. ff. de re iudi. l. iij. Sext⁹
si exeq̄ndo tps̄ q̄drimestre p̄ueniat executor
L. de execu. rei iudi. l. vi. Septim⁹ si execu
tor male interpretat sniam. ff. de appel. l. ab exe
cutore. Octau⁹ qñ exceptō p̄emptoria oppo
nit p̄ quā snia nulla esse d̄r si eā executor ad/
mittere noluerit. Un̄ ab ipso appellat. L. de
p̄cu. l. licz. qz̄ audire d̄z se nō p̄gnoscerē d̄ cā
led debet referri sup. iori. extra de offi. dele. pa
storal. Itē appellatio facta ne scz̄ publicum
seu notoriū puniat nō valz. extra eo. ti. cū sit
romana. extra de vsu. q̄ p̄nciosum. Notori
um d̄r qd̄ patet p̄ sniam aut p̄fessionē in iu
re factā aut rei euidentis. extra de cōba. clef.
r mu. q̄stitū. r. c. vestra. Itē appellatio n̄ valz
si pactū fuerit factuz̄ int̄ p̄tes ne ab alia ap
pellef. ij. q. vi. si aut̄. Itē si appellef ne excōi
cat⁹ absoluat. nō valet appellatio. extra e. ti.
q̄ fronte. Itē appellatio generalis nō valet.
eo. ti. p̄suluir. qñq̄ tñ generali appellatōi de
ferf. e. ti. cū sit romana. i glo. sup. sumpto vo
cabulo. Itē de falsa moneta p̄denat⁹ nō pōt
appellare. extra de iure iurā. q̄nto. i glo. circa
p̄n. Itē si appellat a ḡnamie r̄ index illud re
uocat seu renocare velit. nō valet appellatio
extra e. ti. cū cessante. Itē si q̄s appellat sup
eo qd̄ fieri p̄curauit. n̄ v3. ij. q. vi. si autē. Itē
si q̄s in vna cā tertio appellauit. nō valet. ibi
dē. L. ne liceat in vna. p̄ totuz̄. Itē apel
lacio facta ab officiali ad ep̄m. nō valz. quia
eoz̄ p̄sistoriū idē d̄r. extra e. ti. cū dilecti filij.
r. romana. li. vi. Itē appellatio nō valz ni
si appellās exp̄mat nomē mēsis r̄ nomē iudi
cis a q̄ appellauit. r̄ nomē dignitat̄ vtriusq̄
r̄ cāz̄ q̄re appellauit. r̄ ibi vide formā appella
tionis p̄cipiēde. Et hec d̄ appellatōibz̄ dicta
sufficiūt.

Contra electionē prelatorum.

Nota pluries i

electōibz̄ p̄latoz̄ tā mioris q̄s ma
ioris min⁹ canonice r̄ p̄perā p̄ce/
dit. p̄t qd̄ ecclie dei sep̄ius graue dispēdiuz̄

patiunt r̄ nō modicā icurrūt lesionē. vt cur
bis oporteat ad appellacionis subsidū duo
lare. Itē de electōe p̄latoz̄ aliquid videam⁹
Nota §. c. l. ij. articulos q̄bz̄ electio viciat.
Prim⁹ si fiat electio post appellatōem legi
time inpositā. extra de elec. r̄ elec. po. consi
deram⁹. Secūd⁹ si fiat electio ab excōicato
eo. ti. venerabilē. Tert⁹ si fiat a suspēso. nō
valet. e. ti. cū inter. r̄ extra de p̄sue. cū dilect⁹
Quart⁹ si fiat p̄ abusum sectar̄ p̄tatis. e. ti.
q̄squis. Quin⁹ si fiat a miori p̄te. L. eo. ti. ro
mana. Sext⁹ si nō fiat a maiori v̄l saniori p̄
te capli. eo. ti. p̄gregatō. Septim⁹ si electus
p̄ster assensum electōi sue anteq̄ eligat. e. ti.
cū post peritā. Octau⁹ si electio fiat p̄ laicos
e. ti. c. q̄s q̄s. r̄ c. massana. Non⁹ si fiat ad cla
morē ppli. eo. ti. q̄relam. Decimus si fiat ele
ctio corpe p̄lati mortui nōdū tradito sepul
ture. e. ti. bone memorie. Undecimus si fiat
electio elādestina. e. ti. qz̄ p̄pter. Duodecim⁹
si elect⁹ habeat duo b̄nficia curā aiaz̄ habē
tia sine disp̄satōe. e. ti. dudū. ij. Tredecim⁹
si fiat post tps̄ triū mēsiū in ecclia cathedra
li. e. ti. innotuit. Decimusquart⁹ si fiat electio
de ideota. eo. ti. q̄m̄ q̄dem. Decim⁹ q̄nt⁹ si fi
at de illo q̄ est leuis vite. eo. ti. cū in cūctis. De
cim⁹ sextus si fiat p̄tra formā traditā eis. eo.
ti. cū dilect⁹. Decimusseptim⁹ si fiat electio
habito p̄silioz̄ colloq̄o cū eligēdo v̄l cū amī
cis suis. eo. ti. nosti. Decimus octauus si fiat
electio de miori. xx. annis. eo. ti. cū in cūctis
Decimus non⁹ si elect⁹ ingerat se admīstra
tōi aū p̄firmatōz̄. eo. ti. nosti. r̄ c. qualit̄. U
cesim⁹ si post publicationē votoz̄ nō sequat
electio. eo. ti. i genesi. Vicesim⁹ p̄m⁹ si com
missa est simonia etiā electo ignorāte. e. ti. si
alicui⁹. Vicesimussecūdus si metropolitā
n⁹ nō examiat p̄sonā electi r̄ formā electōis
eo. c. cū ecclia. Vicesimusterti⁹ si elect⁹ pa
titur defectū in ordinibz̄. e. ti. c. duduz̄. Et si
elect⁹ fuerit intrusus. e. ti. q̄squis. Vicesim⁹
q̄rtus si eligat q̄ postulari d̄z. e. ti. innotuit.
r̄ de postu. c. vlti. Vicesim⁹ q̄nt⁹ si electionē
v̄l postulationē volūt inouare p̄ cessatōem
extra de postu. ḡnū Vicesimus sextus si p̄pro
mittit in septē r̄ tres eligāt vnū d̄ illis r̄ ali
tres extraneū electōi Prima valet dūmō ip
se p̄sentiat. e. ti. cū i iure. Vicesimusseptim⁹
si p̄cedit ad secundā electionē p̄ma nō cassa
ta non valet. eo. ti. consideramus. r̄ c. audit.
r̄ intellec. Vicesimus octauus si fiat p̄ surre
ptionē. e. ti. cū dilect⁹. Vicesim⁹ non⁹ si fiat

Contra prescriptionem et usurpationem

aliquo precepto. e. ti. bone memorie. ij. vbi dicit. eo
tempore vnius pl' nocet q's d'ictio mlt'oz. Tri
cesimus. si peccat i numero. e. ti. cum ana. z. c. i
genesi. Tricesim' pm'. si madaf q' electio fi
at de psilio aliqz. z sic illis irreq'sitis n valz.
e. ti. cu in vesi. Tricesim' secundus. si fiat ele
ctio fm formas traditas. e. ti. qz. pp'. Tricesi
murtertius. si indign' eligif electio n valz. et
eligetes p'uef p'rate eligedi illa vice. e. ti. scri
ptu. e. ti. cu int canonicos. z. c. cum innotuit
Tricesim' qrtus. si no fiat electio in ecclesia
cathedrali. viciaf. sz illud est de honestate z
cosilio. no p'cepto. e. ti. cu tra. Tricesim' qn
tus. si q' no est monach' eligat in abbat'e. eo.
ti. cu ad nostra. Tricesim' sext'. si n p'fessus
eligif in abbat'e. eo. ti. cu magistz. z. c. cu caz
Tricesim' septimus. si fiat electio p'ditona
lis. puta eligo decanu si vult. vl' sub alia co
ditoe. e. ti. li. vj. c. i electoe. Tricesimus octa
uus si electio fiat sub al'natoe z distinctione.
vt eligo illu vl' illu no valet. ibide. Quadra
gesim' si electio fiat d' p'sona icerta. puta eli
go que cantor eligit. ibide. Quadragessimus
pmus. si illi qb' interdicitu est ne eligat sine li
centia superioris. si elegerint. no valz electo. e.
ti. eis qb'. Quadragessimus secundus. si aliq'
intersint electoi q' no sunt d' cap'lo. nisi dicat
causam quare debeant interesse electoi. no
valet. eo. ti. quia. ppter.

Contra prescriptionem z usurpationem.

Quia re' per pres
criptionem l' usurpationem iustitiam
actoris sepius elidit. id d' eis nuc
dicendu est. pmo qd sit z qt species heat in q'
bo differat z qn no currat. Due sunt sp'es p'
scriptois. vna logi t'pis. vt. x. annoz int pntes
vl' xx. it' absentes. Alia logissimi t'pis. vt. xxx.
vl' xl. annoz p'scripto e. xl. annoz necessaria
p' oes ecclias etiā si vna ecclesia p'scribat p' a
lia. xvj. q. iij. q'cuqz. z. s. q's actoes. extra de p'
scrip. de q'rt'a. z. c. ad aures. Ab hac regla ex
cipit p'maria ecclesia p' qua n currit p'scriptio
nisi spaciū centū annoz. xvj. q. iij. n'eo. extra
eo. ti. ad audientia. Prescriptio p'rie locum
bz i mobilibz. Usucapio ho in immobilibus.
Itē usucapio p'plet triennio. p'scriptio ho n
Et nota. xxx. casus i qb' n currit p'scriptio
Seru' p' obedientia. e. ti. cu no liceat. d' co
sue. cu venerabilis. Secud' p' pcuratio
ne q' dat rōne visitatiois. extra e. c. cu ex offi.
p. nos ergo. no tm ex officio. sed bona rōne i

stitutiōis vl' s'uetudinis. xvij. q. ij. seruitiū
Tertius. si laicus possideat decimas q's de
iure detinere no pōt eas nulla valet p'scribe
re rōne. Iste casus ē gūissimus pūct' p' nos
q' est i tota theologia. cu nullus dat decimas
cui d'z dare. z tm oportet q' decime denf. vt
extra d' decimis. c. j. z. c. q'uis. z. c. vl. xvj. q. iij.
placuit. Quart' p' m'rimoniū illicite p'ctum
extra de psan. zaffi. no debet. Quintus p'ra
votū. extra de regla. sic. Sextus in public'
succesioibz z in agroz possessionibz q' ad co
lonū. nec p'ra hominē libez. xvj. q. iij. s. epl'
Septimus tpe vacatiois ecclie. e. ti. c. j. et. ij.
z. c. cu nobis. Octauus tpe hostilitatis pub
lice. e. ti. ex trāsmitta. xvj. q. iij. c. p'ma actōne
z. c. porro. Nonus p'ra neruū eccl'astice di
scipline. extra de psue. cu int vos. extra d' ele.
cu caz. Decimus sup limites diocesis l' par
rochiarū. e. ti. qz iudicate. xvj. q. iij. licet. z tm
limes p'dioz p'scribi pōt. e. ti. scōz. xvj. q. iij.
volumus. Undecimus in rebz q' d' iure coi
possideri no pnt. xij. dif. illud. z. c. dif. p' mo
rē. Duodecim' in iure spūali iusto titlo ac
q'sito. extra de trāfac. p'terea. Tredecim' p' vi
am publicā. ff. d' via pub. l. viā. Decim' q'rt'.
p'ra rē arrestatā. insti. d' vsuca. s. j. z. s. res fi
sci. Decimus quitus p'ra opus publicū. L.
de opi. pub. l. p'scriptio Decimus sextus p' rē
p'sidi traditā p'ra legē repedendarū. ff. ad. l.
repetū. l. q' cōtra. Decimus septimus p'ra rē
pupilli no venit p'scripto. L. i quibz caus'
i inte. resti. l. vlti. z. l. adolescētie. Decimus oc
tauus p'ra fundū dotale. ff. de fūdo. l. si fū
dus. Decimus non' p'ra vxore p' dote d' ne
cessitate m'rimoniū nisi maritus p'get ad ino
piā. extra de emp. z redi. puenit. in glo. circs
pn. Vicesim' i rebz q' sub certa die vl' cōditio
one debent nisi a tpe die vl' d'itoe. L. d' pre
scrip. xxx. annoz. l. cū notissimi. Vicesim' p'
mus p'ra eccliaz tpe suspesioi. plati. extra d'
p'cel. p'bē. c. qz diuersitatē. Vicesim' secund'
p'ra filios familias q' d'iu sunt in p'rate p'ris.
L. de anna. exceptio. l. j. s. vlt. Vicesim' m'rt'
tius si ipi plati male alienāt. xvj. q. iij. c. si. sa.
Vicesim' qrtus. q' d'iu placus ē hereticus
extra e. ti. c. j. Vicesimus qntus. ex tpe q' quis
cā iusta ipeditus n p' agere d' excep. d' appel.
ex rōne. z de elec. ne p' defectu. extra. Vicesi
mus sextus de rebz furtiuis vel alio mō rici
osis possessis. e. ti. vigilari. z. c. vl. Vicesimus
septim' p'ra iura ciuitatis. L. de aq' duee. l.
diligēter. i. fi. Vicesim' octau'. res filij a p'ra

De instantia iudicij

tre alienata nō p̄scribit̄ spacio. xxx. añoz. L. de anna. excep. l. j. §. vlt. Vicesim⁹ non⁹. p̄scribere nō p̄nt colon⁹. ductor. inq̄lin⁹. vsu fructuari⁹. xvj. q. iij. clerici. z. c. se extra. e. ti. si diligēti. Vltim⁹. null⁹ p̄scribit̄ qd̄ noie alie nō possidet. extra de re. iur. sine possessiōe. li. Jō nec creditor p̄scribit̄ pign⁹. ff. d̄ vsu. l. nō solā. Nota p̄scriptio nō valet nisi p̄ possidēte fuerit opposita. extra e. ti. cāz. extra d̄ p̄ba. ex literis. Jtē nota p̄scriptio nō valet si fuerit interrupta. extra eo. ti. illd̄. in fi. Interruptio aut̄ fit duobz̄ modis. s. n̄alitr̄ p̄ iundatōnez marj̄ v̄l flumis. ff. d̄ acq̄. pos. l. q̄ vniuersas. §. itē q̄ a. Jtē q̄tiscūqz̄ p̄ violētiā. eiectionē v̄l depulsiōne. ibidē. z. L. de vsu. l. n̄aliter

Ciuis in interruptio fit q̄tuor modis. Primo in iudicio scz̄ p̄ libellū principis oblatū. z̄ h̄ t̄m valet in annalibz̄ actōibz̄ q̄ p̄ hoc p̄petua tur. L. q̄n. lib. p̄n. obla. li. p̄test. fa. Nota p̄scriptio v̄l vsucapio cuiuscūqz̄ t̄pis lōgi vel breuis nō valet nisi interueniāt ista q̄nqz̄ q̄ p̄tinent in his d̄libz̄.

Non vsucapies nisi sint tibi talia quinqz̄ Recta fides. in s̄ titulus. res nō viciosa.

Et res tradat̄ z̄ tempus cōtineat̄

Jtē p̄ q̄relā iudici factā z̄ securā rei p̄uentio nē. h̄ valet i oibz̄ causis ad p̄petuādū actōes xvj. q. iij. §. p̄t. L. de p̄scrip. xxx. añ. l. vlt. Jtē p̄ q̄si cōtēitationē. extra vt li. non p̄testa. q̄m̄ frēq̄nt. Si h̄o nō p̄t lis p̄test. sufficit iudicē adire z̄ libellū s̄ absentē affirmare vel p̄tra eum q̄ nō p̄ueniri p̄t aliqua de causa z̄ in q̄ rimonā ducere ius suum.

De instantia iudicij

Vultis modis perit instantia iudicij vt in cā nō p̄dat. Primo si q̄s ineptā p̄ponit p̄titionē cadit ab instantia iudicij. extra de iudi. examiatā. ff. si mē. fal. mo. dix. l. j. Secundo si sn̄ia lata fuerit a iudice delegato z̄ executioni mādara si nō pareat̄ p̄ annum p̄dit iurisdictionē. extra de offi. de. q̄rēti. e. ti. ex literis. Tertio si iudex delegat⁹ ē ifirm⁹ vel de iure v̄l de facto ipedit⁹. extra d̄ rescrip. scisci tar⁹. Quarto si iudex ē d̄ sanguine⁹ p̄t. Quin⁹ si iudex ex iusta cā fuerit suspect⁹. extra de off. dele. insinuāte. Sexto si duo indices delegati diuersas dederit sn̄ias. extra d̄ sē. z̄ re. in. duobz̄. Septimo si duo arbitri dederit sentētiā neutra h̄eat vigorez̄. ibidē. Octauo. si vn⁹ arbitroz̄ morit̄ p̄t ifirm̄ nisi aliō exp̄ri maſ in p̄promissioe. Non⁹. si iudex delegat⁹ func⁹ ē officio suo. d̄ of. d̄le. i l̄ris. Decimo si

delegat⁹ remittit cāz̄ ad delegatē. ibidē. Undecim⁹. si vna ps ē familiaris iudi. e. ti. insinuāte. Duodecim⁹. si vn⁹ iudicū morit̄ nisi aliō s̄ter p̄fluz. e. ti. vno delegato. Intellige si exp̄missis noibz̄ p̄p̄rijs delegatio sit scā. Tredecim⁹. si vn⁹ arbitroz̄ v̄l p̄promittētū morit̄ nisi aliō exp̄maſ ibidē. Decimo q̄rt⁹ si mādator re itēg morit̄. nā exp̄rate mādatorē exp̄irat mādātū. e. ti. c. relatū. z. c. q̄rū i glo. Decimo q̄nt⁹. si vna ps litigatiū re itēgra decesserit. extra d̄ rescrip. significauit. Decimo sext⁹ si aliq̄s de crimie p̄ sn̄iaz absoluit̄ ē. extra d̄ accusa. d̄ crimibz̄. Decimo septim⁹. inf̄ d̄m̄ et fuū tā i cā criminali q̄s ciuili. iij. q. ix. c. penul. z̄ vl. Decimo octau⁹. si cā criminal̄ inf̄ biēniū n̄ t̄m̄iat. z̄ ciuili infra añū. L. de iudi. l. p̄perandū. nisi p̄ maliciā fuerit progatū v̄l p̄logatū. extra d̄ offi. iudi. d̄le. venerabili. i fi. Decimo non⁹. si añ lit. n̄ p̄testa. se iucez̄ absoluat̄. ij. q. iij. si quē. Vicesim⁹. si vn⁹ litigatoz̄ sic monach⁹ l̄ p̄uersus. xix. q. iij. qz̄ igrediētibz̄. Vicesim⁹ p̄m⁹. si vna ps litigatiūz̄ vēdit se i fuū illi s̄ quē litigat. ij. q. ix. c. vl. Vicesim⁹ secūdo. si duo petūt equū i seq̄stro positū si equ⁹ morit̄ p̄t istātia. idē d̄ q̄libet re s̄li. ij. q. vj. q̄ t̄ies. z. q. j. q̄res. Vicesim⁹ tertio. si mādator reuocat mādātū. extra d̄ ap. vt nostz̄. Vicesim⁹ q̄rt⁹. si actor cadat i heresiz̄. extra d̄ her. eccōicam⁹. Sūt z̄ p̄les alij modi q̄bz̄ p̄t istātia ānihilari. puta oēs q̄bz̄ rescrip̄tū ānihilat̄. z̄ q̄bz̄ iudex repellit̄ v̄l actor. d̄ q̄bz̄ sup̄ dixi. Querit̄ an iudex delegat⁹ si sit mōach⁹ p̄cedere possit. p̄t distigui. v̄l lis fuerit corā eo p̄testata añ religiōis igressuz̄. an nō. si lis fuerit p̄testata. tūc d̄ licētia abbas p̄t p̄cedere i cā extra d̄ p̄uile. cū oli. si aut̄ lis n̄ fuerit p̄testata p̄t istātia. Et h̄ cā breuitat̄ sufficiāt z̄c.

Sequit̄ mō tractat̄ exceptionū d̄ni In nocētij q̄rti p̄nt videbit̄ in seq̄ntibz̄. Et primo sequūt̄ ipsi libelli v̄l retractati nulli z̄c. Contra literas z̄ sigilla.

De legalibz̄ exceptionibz̄.

De exceptionibz̄ cōtra iudicem.

De exceptionibz̄ cōtra assessorē.

De exceptionibz̄ cōtra auditorē.

De exceptionibz̄ s̄ accusatores.

De exceptionibus cōtra actorem.

De exceptionibz̄ s̄ pcuratorem.

De exceptionibz̄ s̄ aduocatū.

De exceptionibz̄ s̄ libellū.

De exceptionibz̄ contra testes.

De exceptionibz̄ cōtra sn̄iam diffinitiuam.

Exceptiones

Contra literas et sigilla.

Excipitur contra literas et sigilla multis modis. videlicet si bulla sit falsa et sigillum ut extra de crimi. fal. licz. vel si fuerit facta rasura et postea scriptura. ut i. e. ti. licet extra d. si. instruc. c. j. et ij. Item si d. diuersis manibus fuerit scripta. ut i. e. ti. cum oli. Item si filius ruptum fuerit. ut d. cri. fal. l. licz. Item si data literas non apparuerit. de fide instru. in dilectos Item si carta sit vetus et littera recess. ibidem. Item si non sit publica manu perfecta. in eo. ti. Item si sit interlinearis scriptura. ut de reli. do. cum venerabilis. Item si sit in consensu nisi de hoc faciat specialis mentionem. de rescrip. cam. Item si privilegium non facit mentionem de privilegio. de prescrip. veniens. Item si littera in syllaba et syllabe in dictione et dictiones in linea magis distat a se invicem in una quam in alia vel linee in cartula. de fide instru. in dilectos. §. sed de privilegio. circa si. Item si generales littere fuerint derogat eis per speciales. de rescrip. c. j. Item si suggestio falsi vel suppressio veri fuerit impetrata. de rescrip. super litteris. Item si papa appellat patriarcham vel episcopum venerabilem. vel omnes alios cuiuscumque dignitatis fuerint. quia appellat omnes dilectos filios. d. cri. fal. quod graui. Item si exemplum sue commissionis non ostendat. vel transumptum autenticum. de fide instru. c. j. Item si littere impetratae sint sine mandato nisi sint tales persone de quibus non exigitur mandatum de iure scilicet diuice persone. de rescrip. nonnulli. et c. ex parte. Lex dicit quod parentes pro filiis et filii pro parentibus et liberi pro patronis sine mandato admittunt. ff. de pecu. l. sed hec persone. Item si vni soli cuiuscumque sit dignitatis papa loquitur in plurali. d. cri. fal. quod graui. Item si impetrans non dicit series. quia scilicet non vult litteris suis infra annum postquam habuerit iudicium copiam. d. rescrip. plerumque. Item si non facit mentionem de sua appellacione. de confirmacione. vti. bone memorie. Item si dicat in secundis litteris nullis iudicantibus iusticie et veritati dummodo non faciat mentionem de illis. non valet. de co. c. bone. Item si non fiat mentio de processu negocii. de re iudi. in fine. Item si privilegium vel privilegiatum impetrent littere non valet nisi fecerint mentionem de privilegiis vel ordie. extra de rescrip. cum ordine. Item si confirmant monachum ad portatum. d. confirmacione. vti. et inuti. c. j. et ij. Item si secunde littere non faciunt mentionem de re litigiosa plenarie. de do. et p. ex litteris. Item si nomen dignitatis non exprimat. de rescrip. ad aures. Item dignior persona non potest per litteras con-

ueniri quam que noia expressit in litteris. nec effrenata multitudo scilicet non ultra quatuor nec super maiora negocia vel beneficia quam id de quo fit mentio in litteris expressis. nec apponi debet maior negocium. nec dignior persona propter hoc ut actor potest transire ad maiora. quia littere impetratae non valerent. de rescrip. c. sedes. Item si due commissiones in eodem negocio impetratae fuerint et eadem die ad diuersos iudices. non valet. d. rescrip. ex tenore. nisi fiat forte ad cautelam. arg. ff. de bo. pos. contra ta. l. j. Si quis absolutus nec faciat mentionem de aliquo articulo expressit per quem fuerat excoicatus. de offi. ordi. ex parte. et d. sententia. exco. pro causa. et c. officij. Item si pro rebus que spectant ad forum seculari si fuerint impetratae a papa non valent. de fo. cope. licet. cum multis alijs. de p. ben. dilectus. Item si littere fuerint impetratae ab excoicato. de p. ba. p. p. cessiones. vide. c. j. d. rescrip. li. vi. nec sicut appellacionis Item tempus considerandum datur est. de rescrip. in te. Et hoc inuenies innovatum. in. c. dilectus. Item si quod in primis litteris dictum sit nec secunde habeat nec tota serie rei contineat primam. non valet. d. offi. dele. ca. ij. ff. de leg. iij. si quis. Item si absolutionem mandauerit fieri alijs et non facit mentionem expressam de sufficienti cautione prestanda ab absoluto quod obediatur ecclesiastico iudicio. non valet. de sen. exco. ad hoc d. p. ben. p. posuit. Item si littere contineant dispensationem contra statuta canonum sanctorum. non valet. xx. q. j. contra statuta. Item si a monacho vel regulari canonico impetrant littere sine consensu sui abbatis nisi in causa ecclesie sue proprijs. de postu. ex pre. l. de p. ci. impa. offe. l. vniuersi. Item si non facit mentionem de primis expressam. de rescrip. ceteris. Et hoc verum est nisi ab eadem pre fuerint impetrata. de offi. dele. sane. vel essent p. rie. c. ceterum. de rescrip. Item si littere impetratae fuerint a clerico non transurato licet postea se transurauerit. de rescrip. ex litteris. Item si littere absolutionis sint generales sic quod simpliciter alijs sit absolutus non faciendo mentionem de causa excoicacionis. non valet. de offi. ordi. ex parte. de sententia. exco. cum p. ca. Item cum laicus impetrat litteras super rebus fo. eccle. non tamen tibus. de fo. p. pe. licz. Item si non sit expressus articulus super quo conuenitur. littere non habent vires quam ad articulum. d. offi. de le. cum olim. Item si conferunt laico decime. non valent littere. vi. q. viij. si illo. §. si etiam predia Item si impetratae fuerint super proprietate. non valent. ff. de acq. pos. nihil est. Item si expressa non faciant mentionem de articulis deductis in

Exceptiones

iudicio v[el] ex p[er]sona t[em]p[or]e c[um] q[ui] n[on] vult expiri n[on] p[otes]t extēdi ad alios articulos v[el] ad alia p[er]sona de offi. dele. cū olim. z. c. penul. z. vl.

Itē si subscripti decesserūt z n[on] sūt ibi sigilla autētica v[el] n[on] sunt publica manu p[er]fecta v[el] p[er]scripta. de fi. instr. c. ij. de hac materia copiose habet de rescrip. c. sup. lris

De legalibus exceptionibus

De canonū exce

Priores paucas legales exceptiones s[unt] instrumta durim[us] inserēdas. Potest igit[ur] in p[ri]mo instrō obijci q[uo]d desit nomen impator[is] v[el] ann[us] imperij v[el] p[er]sulis v[el] p[er]ti ficis ill[is] aut q[uo]d desit mēsis v[el] dies v[el] iditio cū oīa ista sint apponēda p[otes]t dici illegitima s[ed] n[on] apponūt. i. aut. de erbi. reis. §. sanctim[us]

Itē si loc[us] vbi p[er]fectū est instrūm[ent] z celebratus p[er]tract[us] n[on] sit ibi script[us]. p[otes]t h[ab]illo instrūmto obijci. nā duo genera p[er]bationū s[unt] s[ed] s[unt] te stis z instrūm. L. de fide instrumētōz. l. i. ex ercedis. Q[uo]d igit[ur] requirit[ur] in testib[us] z instrumētis s[ed] testes s[ed] loco referūt. ff. de accu. l. ubi. l. r[ati]o. L. de p[er]b. sti. optimā. idē ius ē g[ener]al[iter] in instrō

Itē locū h[ab]et in oīb[us] instrumētis z rescrip. cū aut[em] tenore instrū vis reprobare v[el] aliqua possint obijci distingue. aut instrūm est de obligatiōe. z tūc oīa p[re]sumunt solēnit[er] acta. v[el] i autēnt. de fide instrū. i. si. ff. de v. obli. l. scien dū. z instrū. de fide. pag. in si. nisi q[ui]s p[er]bet p[ri] um q[uo]d facere p[otes]t. ff. de pac. iur[is] g[ener]al[iter]. pag. q[uo]d p[otes]t fere. Si p[otes]t instrūm de p[er]fessioe sit tūc p[otes]t obijci s[ed] tenore ei[us] q[uo]d loq[ui]t[ur] indistincte sic non fit causa p[er]fessionis. ff. de p[er]bat. cū de indebi to. pag. vlt. z de do. ma. excepl. l. ij

Itē p[otes]t reprobari instrūm si p[er]bet rē a lit[er]e fuisse gestā q[ui]s p[otes]t in instrō q[uo]d p[otes]t fieri. v[el] L. pl[ur] valere q[uo]d agit. p[otes]t totū. z. L. de p[er]ba. l. cū p[er]cib[us] Itē reprobat[ur] instrūm si p[er]bet tale q[uo]d probato stare n[on] potest q[uo]d in instrumētō p[otes]t inef. L. de p[er]trabē. z comit. sti. l. optimā. in si.

Itē p[otes]t obijci instrō q[uo]d p[otes]t in se duo repu gnātia v[el] n[on] adhibeat fides. ff. de regu. iu. l. nisi alit[er] in rescrip[er]o

Itē p[otes]t obijci instrō q[uo]d n[on] sit autenticū s[ed] v[el] exēplū. autēnt. de fide. instrū. pag. si q[ui]s i aliq[ui]d

Itē q[uo]d n[on] est numer[us] testiu[m] adhiber[is] q[ui] in pu blico instrō d[icitur] adhiberi. v[el] in aut. de fide in strū. pag. si oportet. Itē si n[on] est a tabellione publico p[er]fectū. v[el] si p[er] puata p[er]sona habeat cui n[on] adhibet fides. v[el] L. de p[er]ba. l. instrū

Itē q[uo]d a p[er]cib[us] n[on] est subscriptū z subnotatū

q[uo]d t[em]p[or]e esse debet. v[el] L. e. ti. l. p[er]tract[us]. Itē p[otes]t test obijci in instrō v[el] reddat suspectū si q[ui] apparet v[el] test[is] q[ui] p[otes]t in instrō d[icitur] dicens v[el] ff. quē ad modū testa. apertā. l. i. in fine

Itē obijci instrō v[el] habeat suspectū si non appareat p[ri]ma sua forma si sit i aliq[ui]d obolituz v[el] abrasum v[el] cācellatuz. L. de edic. diuī adri. tol. l. i. z. ff. de p[er]ba. l. si cyrographum

Itē si abscisum p[er] nullo habeat. v[el] L. ibidē

Itē p[otes]t obijci lris pape v[el] q[ui]buscūq[ue] rescri ptis q[uo]d p[otes]t surreptionē veritatis v[el] etiā sugge stionē falsitatis sūt impetrate. v[el] L. si s[ed] ius. v[el] vti. pub. l. vl. s[ed] expectabit scda iussio. v[el] in autēnt. de māda. p[ri]i. pag. si q[ui]s aut[em]. z in au ten. v[el] nul. iudi. pag. h[ab]et n[on]. Itē si secūde non faciāt mētionē de p[ri]mis. v[el] si falsa grāmati ca est ibi. v[el] de rescrip. ad audiciā. S[ed] sup sedeāt p[otes]t p[er] annū etiā si n[on] fecerint mētio nē de ill[is] p[otes]t ualeat. v[el] de rescrip. p[er]tūc[us]

Itē sciendū q[uo]d vetustas z corrosio murt[ur] um v[el] alioz vermiū n[on] obijci in instrō v[el] lic ter[is] pape. v[el] ff. de pos. bo. p[er]m ta. h[ab]et glo. vl.

Itē aliud sciendū q[uo]d vbi cūq[ue] instrūm su spectū est in eābit p[er]batio p[er]ducēti. alioquin puni[ur] v[el] falsari[us]. v[el] L. de eden. q[ui] accusare. cū ciuilit[er] agit de falso si criminalit[er] incūbit p[er]batio ei[us] dicat. v[el] L. ad. l. cor. de fal. l. ij. z L. de aboli. l. fallacit[er]. in fine

De exceptionibus p[er]tra iudicem

Excipit si sit ordinari[us] n[on] d[icitur] se introumittere de causa cōmissa a papa pendēte iudicio. de pur. ca. cū dilect[us] Itē si sit legitime appellatū ad supiore. de appel. significauit. nisi appella tionē renūciauit tacite v[el] expresse. de offic. dele. gratum

Itē si sit excoicac[us]. de re iudi. ad p[er]bandū Itē si sit p[er] sanguine[us] aduersarij v[el] fuerit ad uocat[us] in eadē causa. de ap. postremo.

Itē si sit laic[us] iudex z res sit ecclesiastica v[el] de foro ecclesiastico. v[el] si r[ati]o sit clericus. de iudi. quāto. z. c. at si clerici

Itē si sit laicus n[on] d[icitur] iudicare de reb[us] eccle siasticis. de iu. patro. q[uo]d autēnt

Itē si corā n[on] suo iudice p[er]fessus v[el] p[er]uenit fuerit n[on] nocet. de iudi. at si clerici

Itē si n[on] sit de eodē foro. v[el] p[otes]t si n[on] habet domiciliū in territorio v[el] r[ati]o officij v[el] de licit[er] p[otes]t ueniat. nec p[er]fessus ē tacite v[el] exp[re]sse. q[ui] q[ui]s forit[er] for[is] alicui[us] p[otes]t ista. de fo. cōpe. li. cer. nec uenit ille r[ati]o delicti nec ratione rei ille em[er]it debet iudicare de re. p[otes]t in cui[us] terri torio est res. actor em[er]it d[icitur] sequi for[is] rei. de fo.

Exceptiones

compe. cū sit ¶ Itē si recusat⁹ sit iudex debz
causam alicui p̄sone idonee de p̄sensu p̄tūz
delegare. de appel. cū speciali

¶ Itē si p̄ se v̄l p̄ aliū funct⁹ sit officio suo sel
ampli⁹ nō pōt cognoscere. de offi. dele. i. lit/
ter⁹ ¶ Itē si ad certū tps sit data iurisdicio
nisi de p̄sensu p̄tūz proget⁹ z h̄ añ lapsū tē/
poris. de offi. dele. de causis

¶ Itē si fuerit archieps nō dz iudicare d̄ caus⁹
suoz suffraganeoz nisi p̄ appellatōz ad eum
fuerit delata cā v̄l deuoluta v̄l a suo supio/
re h̄ habeat. d̄ offi. dele. cū nō ignoret

¶ Itē si p̄p̄riū nomen iudicis fuerit exp̄ssum eo
mortuo. successor nō p̄t cognoscere. d̄ of. le.

¶ Itē si mādator decesserit re itegra nisi facta
citatioe nō p̄t cognoscere. d̄ off. dele. insinuate

¶ Itē si p̄sumat q̄ iudex fecerit sniam ad vo/
luntate alteri⁹. d̄ eo q̄ m̄t. i. pos. cū sint

¶ Itē si sit delegat⁹ p̄ annū a tpe late snie que
ligauit nō p̄t absoluerē. de off. dele. q̄renti

¶ Itē si sit cōmēsalis aduersarij v̄l sit nat⁹ de
tra sua v̄l sit i districtu v̄l p̄tate sua v̄l si nō au
deat ad iudicē accedere sine piculo mortis li
cet habeat l̄ras d̄ p̄ducto. vt l̄e. nō p̄tel. acce
dens

¶ Itē si sup̄ p̄uilegijs pape cā p̄tat nō
p̄t ali⁹ d̄ cā illa cognoscere. d̄ ind. cū puenit
set.

¶ Itē si altero iudice p̄sule citat⁹ fuerit re⁹
nō tenet r̄ndere. d̄ off. dele. prudētia z. c. cum
causam.

¶ Itē si a iudice sup̄ aliq̄ certo arti
culo appellauerit ad papā p̄t ip̄m h̄re suspe/
ctū. de appel. ad h̄.

¶ Itē si p̄ l̄ras v̄l p̄ nūciū nō excusauit se iter/
esse n̄ posse v̄l nō velle. d̄ of. dele. prudētia

¶ Itē si n̄ est articūl⁹ exp̄ssus. d̄ res̄p. pastoral
in fi. nō p̄t cognoscere d̄ illo articulo. d̄ offi.
dele. cū olim

¶ Itē si iudicē s̄l̄is cā p̄tigat.
iudex p̄t h̄re suspect⁹. d̄ indi. causam que

¶ Itē si sit iudex loc⁹ aduersarij. d̄ of. iu. dele.
insinuate. qz ibi erat familiaris aduersarij

¶ Itē si aduocat⁹ sit cleric⁹ iudicē. p̄t r̄cusari ne
p̄t foueat ei⁹ cul⁹ cleric⁹ p̄curator est. de ap
pel. insinuatū.

¶ Itē cleric⁹ nō cōmēsalis pōt
esse aduocat⁹. d̄ of. iu. c. s.

¶ Itē si nō sint p̄
sone secure i adēūdo iudicio eūdo v̄l redeū
do. iij. q. ix. hortamur. vt l̄e. nō p̄test. accedēs

de appel. ex pte ¶ Itē si iusticiā iurisdictionē
velit differre. ff. d̄ iur. om. iud. l. exterritorio

¶ De exceptionibz p̄tra assessorem

¶ Si ḡauerit alterā p̄tē si mādari si. ex. pōt
appellari ab ei⁹ ḡuamie. de p̄ni. ex pte. q̄ loq̄t
de iudicibz.

¶ Itē si n̄ habeat p̄sonā stādi i iu/
dicio. vt si sit excōicat⁹ v̄l interdict⁹ v̄l suspē/
sus vel suspect⁹. vt dictū est de iudice

¶ De exceptionibz p̄tra auditorem

¶ Si ḡauerit alterā p̄tē si mādari fines exce
dit merito suspect⁹ est. d̄ of. dele. sup̄ q̄stionū

¶ Nota q̄ i oibz casibz p̄t excipi⁹ auditorē q̄s
sup̄ dixim⁹. nō tñ reculari valz q̄ d̄ p̄sensu p̄
ctū admittit. nisi i supradictis casibz

¶ De exceptionibus p̄tra locum

¶ Si v̄ltra duas dietas citet extra p̄uinciam
pōt excipi. de rescrip. nōnulli. z. c. ex pte

¶ Itē si nō sit tutū venire ad locū assignatus
p̄tibz venire n̄ tenet. de appel. ex pte.

¶ Itē si sit loc⁹ imminut⁹ nec sit ibi iur̄sp̄rito
rum copia. vt R. eo. ti. statutū. li. vi.

¶ De exceptionibus p̄tra citatiōem.

¶ Si sit dies feriata v̄l d̄nica v̄l festū solēne.
nō valet si fiat citatio i diebz festiuis. fm q̄
notauit Hostien. de fer. p̄questus

¶ Itē si sit r̄ rusticā p̄uē⁹. ff. d̄ feri. l. solet

¶ Itē si dilatoz v̄l tps nō habuerit. xx. dieruz
iij. q. iij. s. offerat. h̄ tñ itelligas hodie esse in
arbitrio iudicis esse. de appell. p̄sonas. z. c. se.

de h̄ notat. ¶ Itē si valitudine v̄l tēp̄tate fu
erit ipedit⁹. vel i flumie. ff. si q̄s cau. l. nō exi
gim⁹. s. si q̄s. ¶ Itē si vocat⁹ fuerit ad ma⁹ tri
bunal. ff. e. ti. l. si q̄s fuū

¶ Itē si añ restitutz fuerit citat⁹ nō tenet r̄n/
dere. de ordi. cogn. cū dilect⁹ ¶ Itē si fuerit
v̄l p̄pere citat⁹ nō tenet r̄ndere. de offi. dele.
p̄suluit.

¶ Itē si p̄ma citatio fuerit p̄empto
ria. de dila. dilecti zc.

¶ De exceptionibus p̄tra excusatores

¶ Si sit simplex nūci⁹ nō valet. extra. de p̄ni.
ex pte. sic mittit excusator sic p̄t mitti p̄cura
tor. de do. z. tui. cū dilect⁹. Et h̄ itellige fm
q̄ d̄ de p̄cu. q̄relā. ¶ Itē si nō exp̄ssit causam
ab ip̄tē ist⁹ que excusat. de offi. delega. si p̄
debilitate

¶ De exceptionibus p̄tra actorem.

¶ Si actor est p̄iur⁹ nō p̄t h̄re rē illā quā petit
nec ip̄am petere. d̄ iure iu. q̄relā. ¶ Itē si p̄pe/
tuo renūciauit rei petite. d̄ rescrip. ex pte

¶ Itē si retro accitata n̄ fuerint i sc̄p̄t̄s redacta
de p̄ba. q̄m s. ¶ Itē excōicat⁹ de off. dele. pru
dētia. s. sexta. z d̄ excep. a nob

¶ Itē si excōicat⁹ n̄ p̄stat cautioz stare mādats
eccie absolui nō dz. de sen. excō. q̄ i dubijs

¶ Itē si aliq̄s fuerit excōicat⁹ z l̄ras sp̄ales ad
aliq̄s iudices delegatos v̄l testes sue absolu
tionis nō habuerit. de sen. ex. sic nobis.

¶ Itē si sit absolut⁹ z n̄ ab eo a q̄ dz absolui. d̄
offi. ordi. prudētia. s. sexta. Si p̄libz causis

Exceptiones

fuerit excōicat⁹. et ab oib⁹ nō fuerit absolut⁹
de sen. excō. cū p. cā. z. c. officij. ¶ Itē si sit li-
bert⁹ v⁹ l. iij. d. ser. nō or. d. famul. ff. de i. ius
vo. l. iij. ¶ Itē si nō fuerit psecut⁹ appellatōz
suā infra terminū ppetentē valet snia d. ipm
lata. extra de apel. romana. z. c. psonas
Itē si fuerit abbas v⁹ dōz nō audif sine liter⁹
capli. d. trāfac. ptingit. d. reli. dō. cū dilectus
de re iud. cū ei. vbi d. q. mōachi nō audif
sine p̄sensu sui abbatis. Itē si pactū v⁹ trāfac-
tio iteruenerit spe symonie. licz factā nō fuerit
ij. q. ij. q. pio. Itē si de re sacra v⁹ ecciastica
fuerit trāfactio facta. de trāfac. ex lris Itē si
nō fuerit fstitūtū om̄e qd zelo bono expedit
de rest. i. inte. c. j. Itē si iudex i p̄pria cā. L. ne
q̄s i sua cā. l. j. Itē si cā sit criminalis z iuret d
calūnia. c. j. d. iura. calū. Itē si p̄ acceptatōz
lraz res trāstata fuerit. z q̄ possidet malicio-
se se absentauerit. d. alie. iud. mu. cau. fac. c. j.
Itē si fuerit patrocinar⁹ alicui sup rē quam
petit sibi sit p̄iudiciū. de transac. ex lris
Itē si de p̄sensu p̄tū iudices fuerint i p̄tra-
tū nō p̄nt postea recusari. d. cā pos. z p̄p̄. c. u. z
olim. Itē si fuerit cleric⁹ ordinat⁹ nō d. iura
re d. calūnia sine p̄sensu sui p̄lati. d. iu. calū. j.
Itē si potuit d̄dicere z nō d̄dixit. p̄ nō audif
extra q̄ ma. ac. p̄nt. cū i tua. d. iurepa. ex lris
Itē si potuerit excipere z nō excipit. fit ei p̄iu-
diciū. de p̄ui. q. z de iurepatro. ex lris
Itē si excipiēdo p̄fessus fuit intētiōz aduer-
sarij. de trāfac. p̄terea. Itē si re⁹ sit eger nō te-
net venire. de pecu. q̄relā. v. q. iij. si egrotās
Itē si nō habuit. xx. diez iducias. iij. q. iij. offe-
rat. Itē si nō dat cautioēz sufficiētē q̄ p̄seq̄t
litē. aut si nō potuit statuare certā penā quā se
passuz p̄mittat. vt. c. ti. c. offerat. S. z hodie
nō dat ista cautio p̄ p̄trariā vsuetudinem.
Itē frustra petit debitū q̄ id qd petit nō im-
pedit. d. vsur. michae. S. z distingue qz si re⁹
statim p̄posita petitōe actor⁹ vult p̄ponere pe-
titiōē suā nec differre vsqz p̄ litē p̄testataz.
nec actor tenet p̄mo r̄ndere sup petitiōē rei.
sic itelligit de or. cog. cū dilect⁹. Et itellige
q̄ p̄uētiō z recōuentiō vna sententia termi-
nant. z i p̄tinēti vna h̄rit post aliā. Si autēz
re⁹ differat p̄ponere petitiōz suā vsqz p̄ litēz
p̄testatā. postea nō audif donec p̄ma cā fue-
rit determinata. Et sic itelligit. L. d. sen. z i
terlo. om. iu. l. q̄nt. z i tali casu d. z fieri recon-
uētiō corā eodē iudice. Itē si nō p̄ se p̄ponit
factū suū s. z p̄ aduocatū nō audif. de iu. pasto-
ralis. Itē si nō fuerit req̄sit⁹ aū ingressū cau-

se. de resti. spo. cū venissent. z. ca. se. Itē si de
possessioēz p̄betate agit iudex de vtroqz co-
gnoscere d. z. de cā pos. z p̄p̄. c. vl. Itē p̄pter
maliciā viri nō d. z mulier manere indotata
de pig. ex lris. imo creditorib⁹ p̄ferf. de iure
in dote sua. Itē actor nō d. z venire p̄ iuram̄
tū suū. extra de iureiu. si q̄s

De exceptionibus p̄tra pcuratorem

Si fuerit excōicat⁹ q̄n incepit pcurare. d. p
ba. post cessionē. Itē si sit pcurator abbat⁹
sine capituli legitimis assertiōib⁹ nō audif.
de trāfac. ptingit. Itē si nō sit legalit⁹ missus
de pecu. c. j. legalit⁹. Intellige sic qd z habe-
re lras de rata p̄tinētes nomē aduersarij. no-
men pcurator⁹. nomē dñi d. que z in q̄ causa
z nomē iudicis corā q̄ litigat ratū h̄re dñm
qd d̄d̄ cū eo actū fuerit. ff. de pecu. vbi exp̄sse
hec iterponit Itē nisi p̄tineat in lris pcura-
tionū articulo p̄uētiōis rei de q̄ agit nō p̄t
p̄stitui pcurator p̄ eas. de of. dele. c. cū olim
Itē si sit canonic⁹ regular⁹ sine assensu ma-
ior⁹ sui audiri nō d. z in cā p̄pria. de postul. ex
pte. Itē si sit pcurator in cā criminali. de p-
cura. tue. qd nō potest eē. de accu. veniens.
Itē si nō habeat mādātū de rato. d. off. dele.
corā. Itē si nō pbauerit se innocentē d. obie-
ctis criminib⁹. L. de pecu. reū criminis

De exceptionibus p̄tra aduocatos

Si sit monach⁹ v⁹ canonic⁹ regular⁹. d. po-
stu. ex pte. nisi i caus⁹ p̄p̄is z p̄sensu capituli
z abbat⁹. vt ibi. Itē si sit cleric⁹ cuiuscunqz
ordis nō audif in foro seculari. de postu. c. j.
nisi cā p̄pria vel p̄ misabili p̄sona Itē si sit in-
famis q̄cūqz infamia iuris v⁹ facti. vt insti. de
excep. §. vl.

De exceptionibus p̄tra libellum

Si sit obscur⁹ qz p̄ eo nihil reputat dicere.
ff. de iterro. acc. l. de etate. §. Si q̄s. vbi d. qz
nihil iterest. aut neget aut taceat q̄ iterroga-
tus obscure r̄ndeat aut icertū relinq̄t litiga-
torē ad idē. ff. de p̄fess. l. Certū. Itē si articu-
lus sup q̄ p̄uenit nō exp̄mat nō tenet r̄ndere
de offi. dele. Lū olim Itē si nō p̄tineat in li-
bello p̄sona iudic⁹. nomē actor⁹ z id qd peti-
tur. ij. q. viij. libelloz

Itē si pcurator vel syndic⁹ petit rē ecclie. vt
L. de epi. z ele. aut. s. z hodie. z ibi noie suo nō
p̄t petere cū habeat p̄ratē autoritatē z vtili-
tatē nō directā. indecēs em̄ est qd nō potest
directe possēt deducere i iudiciū. ff. de iu. de
libe. ait p̄tor.

De exceptionibus p̄tra testes

De prescriptionibus

Si testis sit excoicatus. de testi. venies. si n̄ fu
it p̄ns r vocat̄ testificat̄ se vidisse. ix. q. ij. §.
de his. de sp̄o. ex pte. ¶ Itē si actor r p̄silia/
tor i eadē cā. de testi. insup Itē si nō fuerit p̄
sens q̄n testes iurarūt q̄ quē fert̄ testimoni/
um. ¶ Itē si sit laic⁹ r cleric⁹ in cā criminali
de testi. de cetero. Itē si sit sol⁹ testis. d̄ test. li
cet. Itē si sit eodē crimie infect⁹. de testi. p̄so
nas. r. c. venies. Itē si sit plur⁹. de testib⁹. sic
nobis. Itē si nō pbate vīte r bone p̄uersati
onis r fidel. Itē si nō valuerit testimoniuz
q̄d p̄ns dixit. Itē si sib̄i nuicē d̄dicūt. aut si
sint seculares r cleric⁹. de elec. bone. de pb.
licet. Itē si p̄ publicatas attestatōes depo/
suerūt. de testi. c. cū venisset ¶ Itē si testi cri
men ob̄icit nō admittit̄ q̄usq̄ pbauerit se i
nocentē. de testi. fraternitat⁹. r. c. testimoniū
fallit t̄n i crimie lese maiestatis symonie r he
resis. Itē si sit crimiosus v̄ leuis opinionis
de p̄ba. licet. Itē si in q̄tra p̄ductōe nihil sit
solennit̄ adhibitū als fieret q̄ ius. de testi. in
causis. Itē si fuit renūciatū p̄ductōi testiū
nō debet ampli⁹ p̄duci nisi sup̄ nouis arti/
culis. de testib⁹. fraternitat⁹. r. c. tāq̄. r. c. cū
venisset. r. c. ex tenore. etiā si itez iuret. d̄ test.
fraternitat⁹. r. c. itimavit Itē q̄n testimoniū
fuerit publicatū valet reprobatio testium. d̄
testi. ex pte. ¶ Itē si sit infamis suspect⁹ vel
aliq̄ macula manifesta respersus. v̄ si oppo
nit̄ crimē de q̄ p̄fessus v̄ huic⁹ ē. de except.
deniq̄. de p̄sump. d̄ndū. de offi. dele. prudē
tiā. §. sexta. Et si sit p̄cio p̄duci⁹ vel n̄ sit ido
ne⁹ v̄ m̄. de testi. placuit ¶ Itē si sit de fa
milia illi⁹ q̄ p̄duxit. de testi. in lris. Itē si ali
qs de suo addit mēdaciū totā seriē rei deco
lorat. ij. q. ix. puta. r. c. simplex

De exceptionib⁹ p̄tra diffinitivā sn̄iam
Si sit lata ab eo q̄ nō habuit iurisdictionē
de p̄sue. ad nostrā ¶ Itē si nō sit lata i sc̄ptis.
ij. q. j. in p̄mis. Itē si sit lata nō p̄misso ordi
ne iuris. ij. q. vi. §. diffinitiva. L. d̄ sen. r inter
lo. om. iū. Itē si sit lata q̄ ius. de re iudi. c. j.
Itē si sit lata p̄tib⁹ nō p̄ntib⁹. ij. q. ix. caueāt
Item si sit lata die feriata. de feri⁹. q̄stus
Itē si sint plures iudices r vn⁹ sentēciavit
r alter nō. l. dis. q̄ diffinitivā ¶ Itē si sn̄ia nō
p̄tinet absolutiōz vel d̄denationē L. de sen
ten. r interlo. om. iudi. l. p̄ses. ij. q. vi. diffini
tiū Itē si sit lata a iudice n̄ sedēti p̄ tribunali i
loco p̄sueto vbi solet ius reddi. ij. q. j. i p̄mis
Itē si iudex i sine platōis nō exp̄mat petitiō
nē actor⁹ r obligationē rōe rei r ei⁹ exceptio

nes D̄z em̄ h̄ oīa r q̄d q̄d petitiū v̄ obligatiū
fuerit sub breuiloquio p̄ferre. Itē si iudex
sit excoicatus. de re iudi. ad pbandū
Itē iudex si sn̄iam dicit r p̄ aliū legat. L. d̄
sen. ex piculo recitāda. l. ij. rē.

¶ Finis huius tractatus

¶ Incipit tractat⁹ p̄scriptionū cōposit⁹ p̄
d̄m Dynū de mugilo legū doctorē

¶ Prescriptio. xx. horarum

Prescribitur colligere q̄ p̄scriptōes q̄ sparsim sunt
posite i corpe iuris sumarie r di
lucide ac distincte p̄nt cōphēdi
Notandū in p̄mis est p̄scriptio horaz. xx. l.
de viro q̄ d̄z detinere adulterū de p̄hensum
cū vxore. vt. ff. de adul. l. capite

¶ Prescriptio vnius diei

Est p̄scriptio vnius diei q̄ viua voce noluit
appellare dissoluta figura iudicij: si nō illico
appellavit n̄ postea audit sine libello. vt. L.
de appel. l. litigatorib⁹. vbi tal' cas⁹. l. lata sn̄ia
vn⁹. ex litigatorib⁹ vult appellare. si appellat
stati valet tūc sine libello si ex iudiciallo tūc
nō valet ei⁹ appellatio nisi def̄ in scriptis. vt
dicta. l. Est r alia scz iudicij q̄ sn̄iam tulit. q̄
eo die q̄ diffiniuit poterit supplere si q̄d erra
tū est. vt ecce debebat absoluerē d̄denavit. l.
d̄denare debebat aduersariū meū i centū et
duob⁹ assib⁹ r d̄denavit i cētū t̄m. v̄ q̄ de
bebat absoluerē d̄denavit v̄ ecōtra. vt. ff. d̄
re iudi. l. Paulus

¶ Prescriptio duoz diez

Prescriptio duoz diez est q̄ ob̄icit ei q̄ or
natū iumētū vēdidit. vbi si nō añ bidūū em
ptor ornatū petit postea nō habebit. vt. ff. d̄
edil. edic. l. ediles. §. vidēdū. vt ecce habeat
vnū equū v̄ iumētū r volebā eū vēdere ita
q̄ ip̄m ornatū v̄tra q̄ fuerit p̄suetū. licituz ē
emptori infra duos dies opponere exceptiōz

¶ Prescriptio trium dierum

Est p̄scriptio triū diez vt i aduocato. cui li
cet infra tridūū corrigere erroz suū. vt. L.
d̄ erro. aduo. l. vl. vbi d̄z q̄ erroz aduocati li
tigatorib⁹ obesse nō p̄t. vt aduocat⁹ debebat
pponere vnā actiōz r p̄ponit aliā. tūc licz ad
uocato infra tridūū corrigere erroz suū. vt
dicta. le. Itē recusanti iudicē vt suspectū. vt
le. vl. L. d̄ iudi. Itē legēti fruct⁹ p̄riū arbor⁹
in agro alieno. vt. ff. de glan. le. l. j.

¶ Prescriptio q̄nq̄ diez

Est p̄scriptio q̄nq̄ diez. l. illi⁹ q̄ p̄misit boiem

De prescriptionibus

listeri i iudicio certo die. 2 p^o dies qnq^{ue} ve-
lit exhibere n^{on} p^{oss}unt. ff. si q^{ui}s cau^{er}e. l. si p^{ro} tres

Prescriptio noue diez

Est p^{re}scriptio noue diez vt n^{on} ueniat q^{ui}s ex
p^{er}sona defuncti an. it. dies p^{ro} morte dies co-
numerandos. vt. l. d. sepul. viola. l. cu^m sit iu-
stus. in auten. s. ibi posita. vbi d^{icitur} s. nec ante
noue dies ab obitu connumerandos

Prescriptio decem dierum

Est p^{re}scriptio decem diez. l. d. appel. aut. ho-
die. vbi d^{icitur} i glo. ipsi^{us} q^{ui} si re^{us} fuerit d^{en}at^{ur} a
tpe sine. vt q^{ui} erat absens h^{ab}et spaciū decem di-
erū ad appelladū. 2 h^{ab}et intellige vbi p^{ro}curator
fuit p^{ri}ns. vt nō soluēdo vt cā isti^{us} d^{en}at^{ur} sit
it p^{ro}babil. vt i p^{ro}all. aut. in glo. 2. l. d. iudi. le.
p^{ro}peradū. 2. l. d. fruc. 2. l. exp^{er}e. l. iij. 2. l. q^{ui}
modo 2 q^{ui} iudi. l. ab eo. 2 h^{ab}et si n^{on} fuit defensuf
a p^{ro}curatore 2 n^{on} appellauit p^{ro}cura. Vō q^{ui}rit.
an audiat d^{omi}ns ad appelladū. 2 dic q^{ui} n^{on}. l. d.
p^{ro}cu. l. q^{ui} absente. 2. l. d. iudi. l. p^{ro}perandū. s.
fi. 2 dic vt ibi. 2 idē ē in snia arbitri. vt. l. de
arbi. l. p^{ro}nt. s. sin aut. i glo. Est 2 alia vt. ff. de
edil. edil. l. q^{ui} si nolit. s. si q^{ui} d. vbi tal^{iter} ponitur
casus. ego emi a te vnā rē isto pacto q^{ui} si mi
hi displicuerit sit inepta. quam tūc debeo ei
reddere infra. x. dies si res n^{on} placuerit mibi.
als n^{on} audiar elap^{se}. x. dieb^{us} vt d^{icitur} ca. l. q^{ui} si nolit

Prescriptio xv. dierum

Est 2 p^{re}scriptio alia xv. diez. vt. l. de test. l.
si q^{ui} n^{on}. vbi d^{icitur} q^{ui} testes p^{ro}ducti d^{omi} alia puincia ci-
uitate vt loco cogū^t ibidē stare vbi sunt p^{ro}-
ducti p^{ro}. xv. dies infra q^{ui}s iurati d^{omi} deponere
2 fideiussores dare d^{omi} n^{on} recedēdo 2 si dare
nō poterit eoz d^{omi}mittat iuram^{en}to. 2 h^{ab}et exp^{er}sis
p^{ro}ductis. s. vltra illos. xv. dies spectare nō
cogū^t adeo q^{ui} siue iurauerit 2 deponerit in
fra illos. xv. dies siue n^{on} vlt^{er} nō cogū^t. vt
dicta lege

Prescriptio xx. diez

Est alia p^{re}scriptio. xx. diez. vt. l. d. lit. prest.
aut. offerat. de eo q^{ui} vult litē prestare. vbi d^{icitur}
q^{ui} oblato libello ei q^{ui} ad iudiciū vocad^{ur} e da-
tur spaciū. xx. diez. i q^{ui} b^{us} deliberet an cedat l^{it}
p^{re}dat. vt i p^{ro}all. auten. vbi d^{icitur} exinde p^{ro}bis
sportul^{is} rē. dy. Est 2 alia. vt. l. d. sen. 2 inter
lo. oi. iu. l. cu^m papinian^{us}. i aut. ibi posita. vbi
d^{icitur} q^{ui} si quē^{re} corā iudice delegato h^{ab}et ip^{so}m su-
spectū p^{ro} ip^{so}m accusare infra. xx. dies. dieb^{us}
p^{ro}. elap^{se} nō audif. vt p^{ro}dicta aut. Est 2 alia q^{ui}
dat iudici q^{ui} deposito officio desinit d^{omi} cā co-
ram eo suborta termianda siue criminalis fu-
erit siue ciuil. vt. l. vt om^{ne}s iudices tam ci-
uiles q^{ui} mili. l. j. dy.

Prescriptio. xxx. diez

Est p^{re}scriptio. xxx. diez. vt. l. de nō nu. pe. l.
in p^{ro}ctib^{us}. s. sup cert^{is}. vbi d^{icitur} q^{ui} si creditor fue-
rit p^{ro}fectus sibi soluti eē q^{ui} nō erat vt reddi
dit instrū q^{ui} tūc d^{omi} debitorē cōpetit exceptio
xxx. diez. 2 elap^{se}. xxx. dieb^{us} tūc agere n^{on} pote-
rit. Est 2 alia q^{ui} vectigal nō soluit. vt. ff. pub
li. l. ip^{so} rator. 2. l. iterdū. 2. s. si sup. dy. Est et
alia p^{re}scriptio. q^{ui} vsus ē via. vt. ff. d^{omi} itinē. actu
q^{ui} p^{ro}. le. s. s. h^{ab} aut. Est 2 alia p^{re}scriptio. s. ill^{ud}
q^{ui} vult seuire d^{omi} naturā i suis d^{en}at^{ur}. vt. l.
de pe. l. si vindicari. Est 2 alia d^{omi} eo q^{ui} d^{omi} suū
inuētariū inchoare postq^{ui} nouit apturā. vt
l. de iu. deli. l. scim^{us}. s. sin at p^{ro}mo. vbi d^{icitur} q^{ui}
si q^{ui}s de iure hereditat^{is} defuncti dubitat an
debeat adire nec ne. n^{on} est necesse deliberare.
s. tantūmō facere inuētariū 2 hereditatem
adire. q^{ui} recepto inuētario 2 adita hereditate
incipit currere dictū tps. vt i pal. l. dy. Est 2
alia q^{ui} incipit currere d^{omi} nū passo ex certo ca-
pite. l. aq^{ui}l. vt. ff. ad. l. aq^{ui}l. rinsti. e. s. illud. vbi
d^{icitur} q^{ui} si aliq^{ui}s iterfecit fuū q^{ui} infra. xxx. dies
nō solū possum exigere ab eo p^{ro}ciū sui s. etiā
id q^{ui} d^{omi} nificat^{ur} sum vt q^{ui} fu^{er} me^{us} erat insti-
tut^{us} heres 2 ip^{so} non poterat adire sine iussu
meo ita q^{ui} fuit iterfect^{us} an^{te} q^{ui} adeat. ego d^{omi} iter-
fectore agere possum. nō solū ad fui extima-
tionē s. etiā ad extimatōz hereditat^{is}. vt i di.
l. dy. Est 2 alia. vt. ff. de accu. l. iij. s. si. vbi d^{icitur}
q^{ui} si q^{ui}s accusauerit 2 accusator mortu^{us} fue-
rit vel ipedit^{us} agere q^{ui} tūc re^{us} p^{ro} agere d^{omi} eū
vel e^{us} heredes ad itegrā satisfactioēz. Est 2
alia. vt aut. d^{omi} itro. 2 echi. re. s. j. q^{ui} dat ei q^{ui} re-
ducēd^{us} est ad cōponēdū res suas 2 ad cōpo-
nēdū mestos penates corā iudice loci vel
corā magistratib^{us}

Prescriptio. l. dierum

Est 2 alia p^{re}scriptio. l. dierum. vt insti. de excu-
tu. s. q^{ui}. vbi d^{icitur} q^{ui} si q^{ui}s dat i tutorē alicui^{us} pu-
illi vt curatore alicui^{us} adult^{us} 2 velit se excu-
sare nō refert si n^{on} appellat statū cū possit se ex-
cusare spacio. l. dieruz. vt dicto. s. dy. Est 2
alia q^{ui} index deposit^{us} ab officio suo d^{omi} in ea-
dem puincia vt ciuitate cōmorari. l. diebus
vt. l. vt oēs tā ciui. q^{ui} mili. l. j.

Prescriptio duoz mensū

Est 2 alia p^{re}scriptio duoz mensū. vt. l. d. lit.
prest. aut. libellū. vbi actor infra duos men-
ses cause litē prestare d^{omi}. alioqn exp^{er}fas i du-
plū cogit restituere puero. licz h^{ab}et hodie d^{omi} cō-
suetudine n^{on} fuer^{it} d^{omi} iure tū est ita. Est et alia
p^{re}scriptio. vt. l. de adul. l. si. q^{ui} dat ad seruos

De prescriptionibus

torquēdos p^missionē repudiū Est et alia vt
L. d. in. deli. l. scim^o. §. sin. at. vbi dicit q^d icepto
inuētario d^z terminari infra duos menses
vt i p^dic. §. Est et alia d^z debitorē fisci q^d vult
dila. ipetrare i minorib^z sumis et cauf. vt. ff.
de iure fisci. l. delator. §. i fiscalib^z. q^d cause di
cant minores distinguit. vt. L. d. defen. ci. l. j
vbi dicit q^d minor ca est leg^z. Est et alia fisco op
ponēti cōpēsatiōz. vt. ff. d. in. fisci. l. aufertur
§. cōpēsatiōz. vbi dicit q^d si q^s velit fisco com
pensat. opponere d^z dicere sibi debere infra
duos menses. Nā duob^z mētib^z elap^s nō au
dit. vt dicta. l. Itē iudici cognoscēti de cau
sa ciuili. vt i aut. vt clerici apud p^rios ep^os
pue. §. si tū. d. decurionib^z. col. vj. Itē vir^z re
ligiosis vel cleric^z p^osonar^z habētib^z p^hisicā
vl^z leges audiētib^z. vt extra ne cle. vl^z mo. c. n.
magno ope. et eo. ti. c. sup specula. Est et alia.
si ancilla vēdita fuerit et manumittat. si tū p^r
sens fuit. vt. ff. d. his q^d sine ma. ad li. pue. l. fi.
§. l. j. Est et alia d^z eo q^d fideiussit sine septu
ra sui ad tps i cauf^z puat^z seu publicis. Est et
alia de emphiteota vt posset vēdere posses
sionē p^us denūciatione a d^ono facta. extra d^z
iure emphi. c. potuit. et L. de iure emphi. l.
vl. §. sin. aut. vbi dicit q^d si aliq^d instrū in d^o
minū et emphiteorā interuenit tūc id quod i
dicto instrū p^rinet suari d^z. sin. aut. nullum
pactū fuerit subandi d^z alienādo vl^z venden
do. et tūc p^rmo et p^rncipalit^z d^z d^ono suo denū
ciare et expectare ip^m p^r duos menses. duob^z
mētib^z elap^s poterit vēdere melioratiōn^z. su
as cui^z q^s. vt dicta. l. Est et alia vt cū actor
pmisit se exhibere i iudicio tpe non adiecto
elap^sis duob^z mētib^z tal^z fideiussor. vltērius
nō tenet. et ē rō. q^d actor videt a lite discede
re velle cū pmittit litē se p^restatur infra du
os menses a die dari libelli et nō fecit. vt. L. de
iur. deli. l. scim^o. §. i. g^r

Prescriptio. lx. dierum

Est et alia. lx. diez. vt. L. ad. l. iul. de adul. l.
iure mariti. vbi dicit q^d si marit^z vult accusare
adulteriū vx^o. q^d si ip^e accusat infra. lx. dies
bū p^r et p^rputat a die cōmissi adulteriū. vt ibi
dicit. Itē nō cogit se subscribere ad penā tali
onis nec puni^t vt calūniator si nō pbauerit i
fra dictos. lx. dies. vt. ff. e. l. q^uis indubitati
et l. si is cui. Est et alia q^d dat^z noie ornamētoz
nō p^rstitor^z redibendū. vt. ff. de edil. edict. §.
sin. aut. Est et alia. vt. L. d. lit. p^rest. l. j. et aut.
libellū. vbi dicit q^d si actor p^rrecto libello cō
testat^z nō fuit litē corā iudice q^d elap^s duob^z

mētib^z nō audif. vt ibi dicit. Est et alia. vt. L.
de epi. et cle. aut. cleric^z. et l. oēs q^d. §. i. hoc at.
vbi dicit q^d si iudex iudicauerit in ciuili q^d sibi
cōpetit p^rscriptio infra duos menses. vt i p^di
ctis. l. Est et alia vt. L. d. si. instru. l. sancim^o
q^d obijcit ei q^d pmisit p^rntare p^osonā alteri^z si
ne scriptis s^z tū nudis v^zbis. vt i dicta. le. Est
et alia vt cuz q^s sic emit rē vt si displicuerit
sit iempta. tūc suādū est tps de q^d est actū. si
ho nil de tpe actū est lex statuit spacū. lx. di
erū infra q^s d^z emptori rē restituere. et p^rciū
b^re. vltra nō audif nisi cū cause cognitōe. ver
sat aut cause cognitio vt si iudex q^d aliq^d iu
sta cā emptor fuerit ipedit^z decerneret vt nō
restitueret si res sibi displicebat nec etiā vl
tra ill^z tps audif emptor vt dicit^z iurib^z. l. q^d
si nolit. ff. de edil. edic.

Prescriptio centū diez

Est p^rscriptio centū diez. vt. L. q^d admit. ad
bo. pos. p^rnt. l. j. et insti. d. bo. pos. §. liber^z itaq^s
vbi dicit q^d aliq^s putat sibi cōpetere bo. possi
iure consanguinitat^z q^d a die mort^z defūcti h^z
spaciū centū diez q^d elap^sis non audif po
stea. vt ibi dicit.

Prescriptio triū mensū

Est p^rscriptio triū mēsiū vt qⁿ heres dice
bat se repudiat^z necesse expectabat p^r spacū
um triū mēsiū. L. d. in. deli. l. scim^o. §. cū igit^r
Est et alia p^rscriptio q^d obijcit ei q^d nō p^r here
de habet. vt. L. d. iur. deli. l. fi. Est et alia ad
inuētariū faciēdū. p^rmo dan^t. xxx. dies ad in
cipiēdū q^d currūt sibi a tpe q^d sciuit sibi here
ditatē delatā ex testamēto vl^z ab itest. postea
dan^t. lx. dies ad p^rplēdū. et sic i vniver^zo sunt
tres menses. et h^z si oia bona sunt i eodē loco
Si ho absint ab eo loco h^z heres spacū an
ni ad inuētariū faciēdū et cōplēdū. vt dca. l.
scim^o. L. d. iur. deli. Est et alia vt d^z decurio
nū origine disputat. vt. L. d. decu. l. genera
li. Alia est q^d p^rpetit marito qⁿ p^rfessus fuit se
recepisse dotē quā in vitate nō recepit. vt i au
tent. d. tpe nō so. dot. l. per^z. §. g. in fi. et autent.
q^d locū. L. d. coll. Est et alia. vt i aut. cum d^z
app. cogno. §. iij. Est et alia si obijcit q^d vn^z ex
litigatorib^z renūciat testib^z seu testamēto. et
all. in dicta aut. Est et alia si nouū op^z fuerit
nūciatū et reū satisfare nō est actū. vt. L. de
no. opis nū. l. j. et L. d. edifi. p. l. vl. Alia est q^d
cōpetit creditori hereditario h^z herede. vt. L.
de iur. deli. l. fi. Alia est q^d eo q^d nō d^z mora
ri i sua puincia. vt. L. d. asser. le. iij. Alia est
de eo q^d dilatiōz petit necq^e testes necq^e infra

De prescriptionibus

pduric. vt. *L. d. dila. l. j. dy.* Alia est cum ma-
trimoniū durauit pl^o duob^o annis z minus
decennio. qz dan^o tres menses z vlt^o non
audif. Alia est q^o dat^o parti q^o vult pcludere i
causa. vt. *L. d. iudi. auten. iudem^o. z i auten.*
vt cum. d. appel. cog.

Prescriptio. iiii. mensium

Est z pscriptio q^ottuor mēsiū. vt post latam
iudiam iudi. vsure currāt. vt. *L. d. vsu. rei iu.*
di. l. ij. Alia est q^o dat^o socio q^o ipedit iterfectō
nem si pot^o nolit pferre. vt. *L. d. edi. p. l. si vt*
pponis. z. ff. p socio. l. si frēs. §. idē rñdit Alia
est q^o dat^o ptra tūtozē vel curatozē q^o causam
restitutionis nō pegerit. vt. *ff. excu. tu. l. q^o bo*
na gratia dy.

Prescriptio. v. mensiū.

Alia est pscriptio q^ong^o mēsiū q^o eadē puicia
testes vel instra pducunt Alia est pscriptio
q^ong^o mēsiū d^o eo q^o pōt redimere ab empto-
re. vt. *ff. d. redi. l. sciendū. §. si.*

Prescriptio. vi. mensium

Est pscriptio sex mēsiū scz i redibitoria. vt
L. d. edi. ad. l. ij. Alia ē scz d^o eo cui ab herede
scripto manēte in eadē puincia q^orela in offi.
testa. pparat. vt. *L. d. in off. test. l. penlt. in si.*
all. §. sanctim^o vbi expeditū est. Est z alia q^o
impetrauit dilatōz. vt d^o dila. l. j. Est z alia d^o
eo q^o manumisit ancillā. vt in sti. q^o z ex q^obus
cau. ma. §. iuste. nisi fuerit iusta cā impediēs
vt. *L. d. ma.* Est z alia d^o eo q^o vult redimere
mancipiū. vt. *ff. d. edil. edic. l. sciendū.* Est z
alia q^o ppetit p relic. sub p^odi. vt. *L. vti. possi.*
l. j. Est z alia in bñficijs pcedēdis. vt extra d^o
pces. pben. c. nulla. Est z alia q^o dat^o ptra ac-
cusatozē mulier^o de adulterio q^o p lapsuz sex
mēsiū remouet ab actione z cōputant isti
sex mēses vtilēs a die diuozij. vt. *ff. ad tur-*
pil. l. j. §. accusationē dy.

Prescriptio. ix. mensium

Est z alia pscriptio. ix. mēsiū scz cū d^o vltra
marinis p^oib^o testes pducunt. vt. *L. d. dila.*
l. j. Est z alia q^o aliq^os post dilatōz repetit di-
lationē. vt. *L. d. iur. delib. l. si.*

Prescriptio decē mēsiū

Est pscriptio decē mēsiū. vt in auten. vt li-
ti. iu. z dy.

Prescriptio vnus anni

Est pscriptio vni^o anni q^o admittit^o descēde-
tes ad petēdū bo. poss. z nō vltra. Est z alia
q^onto mino. vt. *ff. d. edil. edic. le. sciendū. §. si.*
L. eo. l. ij. in quib^o d^o q^o redibitoria z quāto
minoz^o distulit emptoz^o pquerēs d^o morbo l'

vicio vlt^o nō audif Est z alia pscriptio d^o
fuo q^o cū subtraxit inscio d^ono infra annū te-
netur i quadruplū post annū in simpluz. vt
L. vi bo. rap. l. si res Est z alia q^o dat^o ad bo.
pa. *L. vñ liberi. le. si.* Est z alia d^o eo q^o abfuit
cā reipublice v^o alia iusta cā. vt. *L. i q^obo ca.*
in ite. rest. nō est ne. l. j. ff. ex q^obo cau. ma. l. pe.
z. L. ea. l. vl. Est z alia d^o eo q^o alienat cā iudi-
ciū mutandi vt ipse postea h^oret. vt. *ff. d. alie.*
iu. mu. cā fac. p to. Est z alia q^o dat^o p homie
mortuo d^o eo q^o d^o deiectū erat vt. *ff. d. his q^o de*
ie. v^o effu. §. h actio. §. si libero hoi Est z alia
d^o seruo iterēpto z retro pputatōe facta. vt. *ff.*
ad le. a. q^o l. vl. §. si ita Est z alia vt si q^os pecu-
niā recepit vt negociū aliq^o faceret. vt. *L.*
all. ff. d. cal. l. j. Est z alia vt si q^os puiciū face-
ret. vt. *L. d. iniur. l. j. z. l. si nō puici* Est z alia
vt si q^os p metū redidit. vt. *ff. q^o me. cā. l. si cū*
exceptōe. §. ij. Est z alia vt p scriptū heredem
adeat hereditas vt. *L. d. in sti. z sub. l. iij. i si.*
dy. Est z alia q^o dat^o p noie peculij. vt. *L. ad*
mace. l. macedoniū Est z alia cū suo cū pe-
culio p^ocio peculij statuto vedito. vt. *ff. d. pec-*
cu. l. z ācilla. §. ij. Est z alia d^o eo q^o i fraudes
creditor^o alienauit oia bona sua. vt. *D. de re*
no. his q^o i frau. cre. l. vl. Est z alia vt fiat inē-
tariū de reb^o existētib^o alibi. vt. *L. de in. dli.*
l. scim^o. §. si aut Est z alia d^o pclamat. i liber-
tatē si citat^o nō venit. vt. *L. d. asser. tol. l. j. §.*
sin v^o Est z alia vt heres soluat legata z si
deicōmissa. vt i aut. d^o hered. ab itest. §. illud
dy. Est z alia d^o creditore q^o rapuit res obli-
gatas. vt. *L. d. vi. bo. rap. l. ij.* Est z alia d^o eo
q^o vocauit i iudiciū illū quē vocare nō debuit.
vt. *ff. d. in ius vo. l. pe.* Est z alia d^o accusatoz
q^o petebat honozē. vt. *L. de mu. z bo. l. reus*
dol. dy. Est z alia si q^os expulsus v^o. vt. *L.*
de iudi. l. ij. Est z alia vt ep^os extra dyo. exis
p^o sua ecciam nō ster. vt i aut. de sanc. epi. §. d.
Est z alia de eo cui iminebat tutor^o p^oditio.
vt auten. sicut. *L. de leg. tu.* Est z alia d^o eo q^o
vocat^o ad iudiciū nō venit. vt. *L. de req^o li.*
j. Alia est in cā appellatōis. vt. *L. de tem. ap-*
pel. aut. ei q^o. Est z alia de dote soluēda solu-
to matrimonio. *L. de rei vxo. act. §. ex act.*
Alia ē si q^os ius dicēdi nō obspauerit. vt. *ff. si*
q^os ius di. nō ob. l. j. §. si. dy. Alia ē q^o obijcit fi-
lij^o emācipat^o nō petētib^o bo. pos. vt in sti. de
bo. pos. §. liber^o itaq^o Alia est q^o obijcit extra-
neis heredib^o. *L. d. iu. deli. l. cū antiq^ozib^o*
Alia est que obijcitur postulanti sibi adijci
de reb^o venditis creditorib^o. vt. *L. de iud.*

De prescriptionibus

deli. l. vl. Alia est q̄ obijcitur dñis qñ q̄s d̄ no
uo est fact⁹ seru⁹. vt in auten. de san. epi. Est
z alia vt si cui relictū est vt nubat suo Est z
alia qz remouent suspecti officiales cū offi
ciū recte nō administrāt. vt. L. d̄ suspec. tu
to. l. j. Alia est q̄ obijcitur minori. s. d̄ dote n̄ nu
merata. vt i auten. de tēpo. nō sol. pe. s. gene
rali. Alia est si marit⁹ sc̄psis se dotē recepisse
quā nō recepit. z sit mortu⁹ infra biennium
p⁹ annū soluere cōpellit. vt d̄ nō nu. pe. le. j.
Alia est. q̄ sine cōmeatu de castris recessit si
redire noluerit. vt. L. d̄ coll. l. vlē. Alia est q̄
remouēt fortissimi milites si annonā nō pe
tant. vt. L. de mili. an. l. j. Est z alia q̄ obijcitur
vasallo inestiturā nō petēti. vt. x. coll. q̄ tepe
mili. inesti. pe. de. s. j. Est z alia. q̄ iterficis p̄
uū vel pecudē. vt. ff. ad. l. aq. l. ij.

Prescriptio duorum annorum

Est p̄scriptio duorum annorum q̄ dat⁹ debitori
negati sibi pecuniā mutuata. d̄ p̄. ob. p̄ totū
Est z alia de dolo. vt. L. de dolo. l. si. vbi da
tur biennū p̄tinuū actioz d̄ dolo moueri pos
se siue p̄nti siue absenti. z p̄putat⁹ n̄ a die scie
sz a die cōmissi doli. Et nota q̄ nō p̄petua
tur h̄ actio lic. nō p̄testat. nec ē repire in alia
actioe. qd̄ est notandū. Est z alia d̄ patrimo
nio fabricēsi. vt. L. fabri. l. ij. Est z alia d̄ lo
carioe horreoz. vt. ff. loca. l. cū dñi. Est z alia
de muliere p̄fecte etatis q̄ pign⁹ dedit vl̄ loca
uit. vt. L. ad vell. l. si mulier Est z alia d̄ em
phiteota q̄ si alienat eo noie. vt i aut. de nō
alie. s. ij. Est z alia vt cā incipit. vt. L. vt in
tra certū tps cri. quest. ter. l. vl. Est z alia d̄
cri. deser. p̄dij. L. de agri. z cen. l. agrj. Est z
alia de submers. L. d̄ naufra. l. pnl. Alia est
de do. fisci z defensorz ciuitat. L. d̄ aduoc.
diuer. iudi. l. sanctim⁹ Est z alia d̄ mortuo i
terra trāsmarina legat. vt d̄ leg. l. j. Alia ē de
dorimēte creditore. vt. L. d̄ bo. au. iudi. po.
l. j. Alia ē d̄ pignore debitorz. vt. L. d̄ in. do.
l. penl. s. fi. Alia est d̄ nō numerata pecunia
vt. L. d̄ nō nu. pe. l. vl.

Prescriptio trium annorum

Est z alia p̄scriptio triū ānoz vt i rebz mobi
libz. vt insti. d̄ vsuc. z. L. z. ff. p̄ totū. Alia est
triēnalis q̄ cōpetit mulieribz p̄ dote sua vel
ex actioe dotz annua bina trina die. in p̄mo
anno vna ps. i sc̄do alia ps. i tertio āno ter
tia ps q̄ sublata ē p̄ aut. dotz ex stipulatu p̄
quā vident oia imobilia statim redire z mo
bilis infra annū. vt. L. d̄ rei vxo. act. s. cum
aut. Alia est cū q̄s emerit ancillā vt eaz ma

numitteret non adiecto tpe. vt. ff. q̄ ad lib. st.
ma. pue. l. vl. Alia est si diuertat vxor a viro
si eā cogere non p̄t. vt in aut. de nup. s. circa
z. ff. d̄ diuorē. z re. l. vxoris Alia est vt lis nō
p̄trahat. vt. L. de iudi. p̄perandū. s. j. Alia ē
de emphi. L. d̄ iure emphi. l. ij. s. sin autem
Alia est d̄ aleatore q̄ ludit ad tabulas. vt in
auten. d̄ sanc. epi. s. j. Alia est vt seru⁹ stet in
monasterio. vt. L. d̄ epi. z cle. autē. dz. Alia
est vt mulier alat filiū. vt. L. de pa. potes. l.
nec filiū. in glosa

Prescriptio quattuor annorum

Est z alia p̄scriptio quattuor annorum Et illa p̄
mo est duplex. vna q̄ cōpetit ei q̄ vi possidet
bona vacatia postq̄ fuerūt fisco denūciata
p̄scribit em̄ q̄driennio etiā si nō habeat titu
lum vel bonā fidē. qd̄ est mirabile. z h̄ ē spe
ciale p̄pter negligentia fisci q̄ negligit petere
bona denūciata. vt. ff. de iure fisci. l. j. s. diu
pius Est z alia q̄ cōpetit qñ fisco v̄didit rez
alienā singularē vel quocūqz titulo aliena
uit. dñs eius rei nō p̄ueniet em̄ cū res est ali
enata sed fisco p̄ extimatione rei. postea re
ro nō auditur. vt insti. de vsuca. in fine. L. d̄
quadri. pre. per totū. Est z alia d̄ restitudoe
hereditatis. vt. L. de tempo. in inte. l. finali.
Alia est d̄ creditoribus vnde petat. vt. L. d̄
bo. auc. in. poss. l. vl.

Prescriptio quinque annorum

Est p̄scriptio quinque annorum vt ne d̄ statu defū
ctorz q̄rat. vt. L. ne de sta. defun. l. is quem
vbi d̄z q̄ si aliq̄s deceffit z q̄nquennū trāsi
uit post mortē ei⁹ stat⁹ q̄stio vltra moueri n̄
potest. Est z alia vt q̄rela inoff. testa vt. L. d̄
offi. testa. l. d̄ maiores. post q̄nquennium re
pellit volēs agere. Alia est d̄ capto ab hosti
bus. ut. ff. d̄ rap. z postli. reuer. Alia est d̄ na
uicularijs z mercatoribz. vt. L. d̄ naufra. le.
naue. Alia est de accusato ex adul. vt. ff. d̄ ad
ul. l. quinquennū Alia est d̄ hereditate adi
ta vt separatō fiat. vt. ff. de separa. l. j. s. q̄ au
tem Alia est de filio pro patre excluso q̄ ta
cuit vel repudiavit. vt. L. de inoffi. testa. l. si
quis. in fine Alia est de morato in libertate
p̄ manumissionē. vt. L. d̄ mace. l. et co Alia
est d̄ interfecto a familia. ff. ad sil. l. i. s̄gruiti
one. Alia est q̄ fisco obijcitur iure vectigali. vt
L. d̄ vecti. l. ij. Alia est d̄ collusionē detegēda
vt. L. d̄ collu. dete. l. ij. Alia est q̄ obijcitur he
redi minori d̄ dote nō cōpetēti. vt. L. d̄ tem
po. in inte. resti. auten. si minor Alia est que
obijcitur facto maiori petēti re quā p̄e vendi

De prescriptionibus

dit qñ minor erat. vt. *L. si ma. fac. l. si.*
Alia est de redimēdo ab hostibz. vt. *L. d. p.
limi. reuer. l. vi.* Est et alia de cubicularijs re
uocādis q̄ sui dicūf. vt. *L. d. ppo. fa. cu. l. i. li
bro. xij.* ¶ *Prescriptio septē annoz*
Est p̄scriptio septē annoz de pupillo insti
tuto i beredē vtz habeat effectū. vt. *L. d. iu.
delibe. l. si infanti*

¶ *Prescriptio nouē annoz*

Est p̄scriptio nouē annoz vt p̄starent alim̄
ta simplr relicta. vt. ff. de ali. le. l. vi.

¶ *Prescriptio decē annoz*

Est p̄scriptio decē ānoz q̄ obijci pōt si ad
uersari⁹ pbauerit post latā sniam quē id de
disse vl iudicē accepisse. vt i aut. vclitigātes
iurēt. §. si fo. Est et alia q̄ locū hz in rebz mo
bilibz inf p̄ntes Est et alia q̄ locū hz iter ab
sentes. de qbz duabz satz dictū ē. insti. d. vsu
ca. p. totū. *L. z. ff. eodē.* Est p̄scriptio d̄ suo
plagiū p̄mittēte. Est et alia de dāno sine tpe
vt. ff. de peculi. le. l. si p̄mo. Est et alia p̄scptō
de debitore fisci q̄ z seruū manumisit. vt. ff.
q̄ z a qb. l. si cū. §. iij. Est et alia q̄ s̄ter p̄ntes
bona fide obtinet. vt. *L. d. p̄scrip. xxx. ānozū
le. si q̄s emprōis.* Est et alia q̄ fec̄ testamētuz
z nihil oñdit. vt. *L. de testamē. l. sancimus*
Est et alia q̄ eū q̄ vsufu. vl̄ fuitate nō vsus
vt. *L. d. ser. z aqua. l. vltima*

¶ *Prescriptio. xij. annoz*

Est p̄scriptio. xij. annoz q̄ refer̄ q̄ ad matri
moniū z trahēdū z testimoniū ferendū in
cā ciuili z etiā testamētū faciendū. vt. insti. d.
nup. in pn. z. ff. de test. l. iij. z institut. q̄. non
est permiss. fa. testamē. §. p̄terea. Est et alia d̄
dote non soluta. vt. *L. de tempo. in inte. re
sti. auten. si minor*

¶ *Prescriptio. xij. annorum*

Est p̄scriptio. xij. annoz q̄ dat̄ decurionibz
vt. *L. de sena. l. iij.*

¶ *Prescriptio. xiiij. annorum*

Est p̄scriptio. xiiij. annoz q̄ dat̄ masculo te
stari volēti si sui iterest z ad matrimoniū cō
trahendū z testimoniū ferendū i causa ciui
li. vt. *L. q̄ testa. fa. p̄nt. l. seniu. z. l. si frater. et
ff. eo. l. v. in auten. vt spō. lar. §. iij.*

¶ *Prescriptio. xv. annoz*

Est p̄scriptio q̄ndecim annoz vt postulare
q̄s possēt. vt in auten. d̄ temp. nō solu. pecu.
sup dote. §. generalit. col. vij. Est et alia de
manumissione facta a minore p̄ cura. ha
bendo. vt. insti. quibz ex causis ma. §. eadē. l.
Est et alia vt cleric⁹ nō ordinet. vt in auten.

de san. epi. §. p̄sbiter

¶ *Prescriptio. xvij. annoz*

Est p̄scriptio. xvij. annoz vt cū querit quis
postulare possit z adoptare. vt. ff. de postul.
le. i. §. pueritiam. z insti. e. §. minorē

¶ *Prescriptio. xvij. annoz*

Est p̄scriptio. xvij. annoz scz i muliere cuz
querit q̄s possēt ad impetratōz venie. vt. *L.
de his q̄ ve. eta. ipetra. l. ij. §. feminas.* Est et
alia i arrogatore. vt. ff. de adop. l. arrogato

¶ *Prescriptio. xx. annoz*

Est p̄scriptio. xx. annoz scz i masculino q̄ veni
am etatz impetrauit ad vendendū. vt. *L. de
his q̄ ve. eta. impetra. l. ij. in pn.* Est et alia d̄
eo q̄ rē alienā in absentia dñi possidet. vt. *L.
de p̄scrip. xxx. ānoz. l. si q̄s* Est et alia de eo q̄
bona fide i possessione stetit. vt. *L. de lon. tē
po. p̄scrip. l. p̄stat.* Est et alia q̄ de his bonis
in curia aduocatoz req̄rendoz d̄ fisci obf/
uatur. vt. ff. de iure fisci. l. i. §. i. z h̄ postq̄ scit
se posse occupare. vt. ff. de acq. re. do. le. iij.

Est et alia vt q̄rela falsi. vt. de fal. l. q̄rela. z. l.
cū moza. Est et alia de milite a militia dimis
so. vt. *L. qñ puo. nō est ne. l. veteranis*

¶ *Prescriptio. xxv. annoz*

Est p̄scriptio. xxv. ānoz. scz cū querit an q̄s
possit i iudicio interesse sine tutorz autorita
te. z d̄ q̄ sic si p̄scripsit tps. xxv. annozū. añ
fo nō sine curatore. vt. *L. d̄ auto. p̄. l. clarū.*
Est et alia an q̄s sit legitime etatis. z videt q̄
vbicūq̄ sit mētio de legitima etate itelligit
xxv. annoz. nisi aliter dictū sit in p̄trariū. vt.
L. all. z. l. si. L. de his q̄ ve. eta. impetra. Est et
alia de eo q̄ nō dedit. vt. ff. de mu. z ho. l. ad
rem. z. ff. de eden. le. i. Est et alia de muliere q̄
peccauit in corp⁹ suū. vt in auten. de appel. §.
si p̄stat. col. iij. Est et alia de eo q̄ mētus est
in etate. vt. *L. de his q̄ ve. eta. impetra. l. si.*
Est et alia de eo q̄ hz annos. xx. z filios q̄nq̄
q̄z q̄libet p̄ vno anno reputat. vt. ff. de mi. l.
ij. ¶ Et nota q̄ om̄s supradicte nō v̄e p̄scri
ptiōes dicunt̄ s̄z poti⁹ exceptiōes

¶ *Prescriptio. xxvij. annoz*

Est p̄scriptio. xxvij. annoz q̄ iuuat̄ is cōtra
quē minor in iurerestitu postulat

¶ *Prescriptio. xxx. annorum.*

Est p̄scriptio. xxx. annoz qñ possideo rē alie
nā sine titulo z mala fide vl̄ ecōtra si res fue
rit viciosa. nō tñ si res fuerit religiosa sacra
vl̄ publica cōi vsui vl̄ publico deputata. ta
les eī nō p̄scribūt. vt. *L. d̄ p̄scp. xxx. vl̄. cl. an
noz. i rubro z nigro.* Alia ē d̄ ecclia regia vel

De arbitris et arbitratoribus

honorabili loco. vt i aut. d. alie. emphi. §. nō est. Alia ē d. sacrosan. ec. aut. q̄s actiōes

¶ Prescriptio. xl. annorum

Est p̄scriptio. xl. ānoꝝ q̄ hz locū i ypotheca ria q̄n creditoꝝ aliquā rē debitoꝝ possidz q̄ est ei obligata. tūc ei. xl. ānoꝝ spacio p̄scribit nō minori. licz extraneꝝ breuiori tēpe p̄scribat scz spacio. xxx. annoz. vt. C. de p̄scripti. xxx. vel. xl. annoz. l. cū nouissimi

Itē h̄ p̄scriptio hz locū in oibz actiōibz q̄rū p̄scriptio est iterrupta liteꝝ testa. ille ei nō erit ingūit. xl. ānis. secꝝ si alio mō essz iterrupta vt qz desinit possidere. vt. C. e. l. vl. de q̄ dic vt sup̄ notauit **¶** Itē i rebz ecclesiasticis nō sacris z immobilibz hz locū h̄ p̄scriptio. xl. annozū C. de sacrosan. auten. q̄s actiones

¶ Prescriptio. l. annorum

Est p̄scriptio. l. annoz vt nō ordinet dyaconissa. vt. C. d. ep̄is. z cleri. aut. dyaconissa Alia ē in autentica habita. C. ne si. p. patre

¶ Prescriptio. lx. annorum

Est p̄scriptio. lx. annoz scz de eo q̄ arrogat p̄ncipē. vt. ff. de adop. l. iij.

¶ Prescriptio. lxx. annorum

Est p̄scriptio. lxx. ānoꝝ q̄ excusat a tutelis z honoribz vocatos. ff. de iur. iununi. l. maior. res. lxx. ānis a tutel z muneribz vacāt. sz q̄ i gressus ē. lxx. annū nōdū egressus hac vacatione nō vtef. qz nō videt maior. lxx. annis q̄ agit. lxx. annū

¶ Prescriptio centū annorum

Est p̄scriptio centū annoz q̄ cōpetit solum rome ciuitati z eccie. vt. C. d. sacrosā. ec. l. vt inter diuinū. z auten. q̄s actiones

¶ Perpetua prescriptio

Perpetua p̄scriptio ē sine t̄pis p̄finitioe. scz in feudis. i p̄sti. feudoꝝ. l. imperialē decet solertiam zc.

¶ Tractatus prescriptionū explicat.

¶ Incipit tractatꝝ breuiꝝ de arbitris z arbitratoribus.

De materia arbitrorum

C bitroz notandū q̄ arbitroz qui dā est electus cū pena vl̄ cū aliq̄ alio loco pene vt p̄ stipulationem vl̄ cū pignozibz q̄s habet loco pene. vt. ff. de arbitris. l. litigatores. §. q̄ ait p̄toꝝ. z. l. diē pro ferre. i. si. cū le. se. Arbitriā eligif vt p̄ viā iudicioꝝ cognoscat z iudiciz. d. tali arbitrio d̄z q̄ arbitria ad instar iudicioꝝ sūt redacta. vt

ff. d. arbitris. l. i. p̄dicet arbit̄ phibet eligi cum iuramētoꝝ pena vl̄ aliq̄ q̄d sit loco pene. fm l. autentica decernimꝝ. C. d. arbitris. Nec valz rōe pene vtile p̄ inutile nō viciet. sz d. iure canonico nō d̄z dici inutile p̄ iuramētū. qz oē iuramētū suādū est. extra d. iureiu. cū p̄tingat Idē ḡ est d̄cedū d. iure ciuili. qz lex ciuil̄ q̄n q̄ succūbit canoni. vt. C. d. sacrosan. ec. l. p̄ uilegia. vbi tāgit salutē aīe Jurta illd̄ q̄d no taf. ff. de offi. p̄si. l. illud **¶** Itē p̄dicet arbit̄er postq̄s suscepit i se arbitriū cogif cognoscere z sniam p̄ferre. vt. ff. de arbi. l. iij. §. j.

Itē si male iudicat fac̄ litē suā. vt. C. d. pac. si q̄s i p̄scribēdo. in si. z instit. d. obli. q̄ ex q̄si delict. in p̄n. **¶** Itē ab eiꝝ snia nō appellat. C. eo. l. j. **¶** Itē si corā tali arbitro cū pena vel cū aliq̄ q̄d sit loco pene electo more iudicioꝝ cognoscete aliqd̄ actū fuerit q̄d facti q̄sti onē recipit. p̄fessum l̄ testibz depositū seu te stificatū. partes postea poterūt illis vti z valebunt corā iudicibz ordinarijs. prout habetur. C. de arbitris. le. cū antea. §. finali. d. te stibz. le. finali. Et hoc est vtz si hec predicta rite facta sunt corā arbitro. Si em̄ testes iurauerunt diē feriatā in honozem dei nō valebunt depositions. vt. C. de ferijs. le. omnes. z. l. finali. z. ff. de arbi. si feriatis. Idem si iurauerunt parte absente nō per cōtumaciam. vt. C. de testibz. l. finali. z. l. si quando. in fine. Idem si iurauerunt coram arbitro. vt notat de indi. C. de iuramē. calum. autē tica p̄ncipales

¶ Item a sentētia talis arbitri nō recurritur ad arbitriū boni viri. z sic intelligitur. ff. de arbi. l. diem proferre. §. stari. z. l. in com promissis. z. ff. pro socio. le. si societatem. §. arbitrozum. Licet alteri partiz displiceat sententia soluat penam vel interesse si pena ibi non fuit sed aliquid loco pene z erit libera. et sic intelligitur. ff. de arbi. le. diem pro ferre. §. stari. ad penam autes vel interesse si petatur potest opponi exceptio. Primo si sententia fuerit contra legem. vel si non fuerit solenniter vl̄ rite lata. vt notatur in. §. stari. C. eo. l. iij.

Item si sentētia fuerit penal̄is. vt notat. ff. eodē. l. ita demū. z. C. quando prouo. nō est necesse. l. penales

Item si arbit̄er factus est inimicus cum diceretur ne vltra procederet: z nihilominus sentētia tulit. vt. ff. eodem. l. distinguemus §. cū quidem

De arbitris et arbitratoribus

Itē si i integz restitutio vēdicet sibi locum
L. ex q̄b̄ cau. maio. l. ij. Arbitroz q̄dē alē est
sine pena z sine aliq̄ loco pene s̄z ex nudo pa
cto elect⁹ vt more iudicioz pcedat siue co
gnoscat z iudicet: habet. L. de arbi. l. cū an
tea. p̄dic⁹ arbi⁹ nō d̄z cogi arbitrari. qz par
tes iūicē nō sūt astrictē stare ei⁹ snie. ar. ff. e.
le. litigatores. §. j. z. l. nō distinguem⁹. §. j.

Itē si talis arbi⁹ cognouerit z sniaz tulerit
rite z legitime z alter infra decē dies p̄dic⁹
p̄ nihilo erit snia. si aut̄ ptes emologent̄ sen
tentiā exp̄sse vel tacite p̄ silentiū decē dierū.
tūc ornet̄ actio z exceptio ex illa snia. vt. L.
e. l. ne in arbitris. in fi. z. l. seq̄nti. Recte d̄z qz
pacto nudo elect⁹ fuerit tal arbi⁹. q̄aals
nō ornet̄ actio nec exceptio. iuxta illō qd̄ no
taf. L. e. l. cū antea. sup̄ p̄bo. nro noie. vt. ff.
de re iudi. l. a diuo pio. in p̄n. sup̄ p̄bo. arbi
troz. z no. Azo. in de excep. rei iudi.

Itē p̄dic⁹ arbi⁹ si male iudicet nō credo
qz facit litē suā. qz snia p̄ nihilo est. z alter cō
tradicat qz sibi licitū est cōtradicare infra r.
dies vt dicitū est. Itē ab eo nō appellat̄ vt ap
paret p̄ supradicta z. L. e. l. j.

Itē illud qd̄ dicitū est supra d̄ cōpromissa
rio cū pena electo z more iudicioz cogno
scete scz qz actitata corā eo rite z legitime ha
bita valeat corā iudice ordinario. Idē pōt
diciz de isto arbitro ex nudo pacto electo vt
more iudicioz cognoscat. z pcedat cū eadē
sit rō. L. de arbi. l. cū antea. in fi. de testi. l. fi.
p̄bū. Cōpromissari⁹ large d̄z itelligi siue cō
promissum fuerat cū pena vel cuz alio loco
pene. siue cū pacto nudo dū tū more iudici
orum cognoscat. licet tūc impropē ibi pona
tur verbū cōpromissarius

Itē a tali arbitro nudo pacto electo seu ab
ei⁹ snia nō recurret ad arbitriū boni viri vt
satis apparet ex p̄dictis.

Itē arbitroz qd̄ elect⁹ est a p̄tib̄n vt more
iudicioz cognoscat. s̄z vt q̄s amic⁹ in ptes
ordinet z disponat. z ille d̄z arbitrator. vt. ff.
p̄ socio. l. societate. §. arbitroz duo sūt gene
ra. z etiā d̄z amic⁹ cōis. vt. e. l. in p̄n. z tal vul
garit̄ vocat̄ arbitrator seu amicabil̄ cōposi
tor. ff. p̄ socio. l. ij. z. l. societate. cū q̄ttuoz legi
bus se. L. d̄ p̄bē. emp. l. fi. z. ff. eo. l. hec vendi
tio. in p̄n. Item de isto arbitro seu amico
electo nō habet̄ metio. ff. de arbi. nisi tantū.
in. l. idē pōponi⁹. §. recepisse. s̄z i glo. eius dez
tituli habet̄ d̄ eo metio i dicto. §. z. in. l. pedi⁹
§. j. in. l. s̄z si i seruū. §. si q̄s iudex. z. l. in com

promisso. z. l. penult.

Itē de tali arbitro seu arbitratoze scias qz
arbitrator p̄t eligi de iure z cū sacro. L. d̄ se
cū. nup. l. hac edictali. §. his illō adiūgim⁹
Itē p̄dic⁹ arbitrator p̄t cogi arbitrari post
q̄s in se suscepit arbitriū si tū cū pena sit ele
ctus vel cū aliq̄ alio qd̄ sit loco pene. vt no.
L. de p̄trahē. emp. l. si. in fine. Idē crederez
qz cogere arbitrari si arbitriū suscepit: etiā
si nō esset ibi aliq̄ pena si arbitrator i tali re
fuit elect⁹ in q̄ plato suo arbitrio statim ori
retur actio z exceptio. vt vbi gr̄a infra in p̄
dicta. l. qz postq̄s p̄sensu interuenit inē p̄tes
qz certa res empta est. s̄z p̄ciū fuit collatū i
arbitriū alteri⁹. certe illo arbitrate de p̄cio
oziret̄ actio ex empto z vedito. vt ibi. z. insti.
de emp. z ven. §. s̄z nra. z sic debet cogi talis
arbi⁹ seu cōis amic⁹ elect⁹. qz ei⁹ dicitū seu
arbitriū seu edictū nō erit delusoriū nec su
peruacūū. licet hincinde nulla pena p̄missa
fuerat. nec aliq̄ loco pene interuenierit

Itē tal arbitrator si male iudicat nō fac litē
suā. qz morez iudicioz nō cognoscat. z quia
pl⁹ vt min⁹ p̄t dari alteri q̄s forte d̄ iure dari
d̄z. vt no. ff. d̄ arbi. l. s̄z z si i fuū. §. si q̄s iudex
Itē nec a tali arbitro appellat̄ cū nec ab alijs
duobz supradictz arbitris appellet̄. de q̄bus
magis videretur

Itē dico qz attestatōes habite corā tali arbi
tratoze q̄ more iudicioz nō cognoscat nō va
lebūt corā iudice ordinario. cū nec aliq̄ lex
h̄ dicit nec rō iur⁹ h̄ dicitat. qz tal arbi⁹ more
iudicioz nō pcedit s̄z vt cōis amic⁹ ptes ad
p̄cordiā reducit z etiā die feriata in honozē
dei potest h̄ facere. z sup̄ h̄ multi dicit̄. z cre
dunt p̄tra z male

Item a tali arbitro si iniquū videt̄ potest re
curri ad arbitrium boni viri. vt. ff. p̄ socio. l.
vñ. z. l. irruere. z bon⁹ vir d̄z iudex. vt. ff. de v
boz obli. l. cōtinu⁹. §. cū ita. z d̄z fieri recur
sus ope exceptiōis vel replicatōis. vt appa
ret manifeste. ff. p̄ socio. l. vnde si nerue. vbi
d̄z. iniquū arbitriū corrigi p̄ bone fidei iu
diciū. qd̄ d̄z ibi itelligi p̄ modū exceptionis
vel replicationis in iudicio actionis p̄ socio
vt faciat ibi ad titulum z vt ad prima fiat re
latio. quia in lege proxima fit mentio de ac
cusatione p̄ socio. vt si reus credat se grana
tum ex arbitrio seu dicto arbitratoz taceat.
z quādo agetur cōtra eū potest excipiēdo
cōqueri de iniquitate arbitratoz. z sic corri
getur eius iniquitas

De arbitris et arbitratoribus

Itē si actor credit se gnatus agat sua actōe si quā bz ac si arbiter ille nō pnūciaffet. Et tē si rē excipiat d arbitrio actor poterit repli care de ei⁹ iniq̄tate. z sic poterit q̄sq̄ eoz re currere ad arbitriū boni viri infra tps infra qd̄ pōt q̄s excipe z replicare ad arbitriū bo ni viri nec obstat. ff. d. arbi. nō distinguemus s. cū qd̄. vbi videt q̄ recursus ē qd̄a species appelladi. z sic videt q̄ solū infra decē dies deberet recurri. sic als infra decē dies debz appellari. vt. L. d. appel. aut. hodie. s. dico q̄ ille. s. nō loq̄t de arbitratore s. de arbitro. q̄ more iudicioz cognoscit a cui⁹ snia n̄ recur rit ad arbitriū boni viri. vt dictū est

Itē ibi nō loquit de recursu s. de exceptiōe doli q̄ opponit s. agentē z penā q̄ exceptiō do li licet ibi dicat velut spēs appellandi nō est tñ appellatio cū ip̄a ppetuo durat. vt. ff. d. ex cep. doli. l. pure. s. finali. Sic ḡ z i recursu si fiat p exceptiōz durabit ppetuo. Si p mo dū replicatiōis tūc durabit q̄diu illa accu satio iuxta quā fit replicatio. nec obstat etiā L. d. arbi. l. cū antea. vbi d̄r q̄ silentiū decēz diez inducit actiōz. videt ḡ debere recurri s. dico q̄ ibi cognouit more iudicioz z ex nudo pacto arbi. ibi fuit elect⁹ a q̄ nō recur ritur ad arbitriū boni viri. vt dictū ē. imo i fra decē dies sufficeret d̄dicere illi scz sentē tie. z tūc p nullo est lata

Itē est notandū q̄ q̄ recurrit nō p̄pterea i penā incidit. ar. ff. d. ope. lib. l. si liber⁹ ita iu rauerit. recurrit em̄ lege p̄mittēte. z sic penā nō d̄z h̄re. vt. L. de adult. l. grac⁹. z facit lex locati. l. q̄ro. s. interlocutorē. z de p̄. oblig. l. quidā cū filiū. s. in eo aut. S. an futuro re cursui possit renūciari. l. anq̄s cōpetat: dico q̄ nō. qz iuri qd̄ nōdū cōpetit simplr renūci ari nō pōt. ff. de successio. edicto. l. j. s. decre talis. z de le. li. si ita sit rescript. s. j. S. an p pactū videt q̄ nō possit renūciari. qz p̄t ini quitatē recurrit. dolo aut futuro etiā p pa ctū renūciari nō p̄t vt. ff. de pac. l. si vn⁹. s. il lud. s. ar. s. L. de tēpo. apel. l. si. s. j. S. di ci pōt q̄ pactū nō valet si fiat exp̄sse ne recur rat ad doli arbitratorz ad bonū viz. s. si si at pactū generalit̄ ne recurrat valz tale ge nerale pactū. vt. ff. d. pac. l. iurisg. s. s. z si q̄s pact⁹ sit. z. l. si vn⁹. s. illud. ar. s. L. de arbi. l. cū antea. circa pn. vbi d̄r q̄ si q̄s emologau erit sniam arbitri postq̄s lata ē nō solū excep tio dabit s. z actio. q̄si dicat q̄ emologatō fa cta an sniam nihil opef. qz q̄ de vno dicit de

alio negat. ar. ff. soluto matri. l. cū dotē. i pn cipio. S. dico q̄ ibi loq̄t d arbitro q̄ nudo pacto elect⁹ p viā iudicioz cognoscit cuius snia ad h̄ q̄ teneat oportz q̄ fuerit emologa ta tacite vl̄ exp̄sse. Postq̄s lata fuerit. anq̄s ei lata sit emologari n̄ p̄t. qz ibi ille arbi ex nu do pacto fuit elect⁹. z si pactū emologatū ef set nudū tūc tā snia esset nuda q̄s pacta. z sic nō posset se iunare nec vnū vestiri ab alio d iure civili. Itē si idē pactū emologatū foret ibi p stipulatiōz an lata sniam p arbitrz talē nudo pacto electū tūc recte res trāsiret i na turā arbitri cū pena electa z emologatio nō h̄ret locū lata snia nec etiā recursus sic h̄ret locū. ff. de arbi. l. diē p̄ferre. s. stari. qz tē nec daref actio nec exceptio et snia. s. ageref so lum vigore stipulatiōis ad iteresse. e. l. in si. z le. seq̄n. vl̄ forte vt credo possz dici pbabilē q̄ si renūciatū fuit p pactū generalit̄ futuro recurrit. q̄ valz pactū i illis in q̄b ille arbi seu cōis amic⁹ arbitrat⁹ fuit male ex culpa i peritie. Vel alio quoq̄ mō excepto dolo. sed si ex dolo arbitrat⁹ fuerit. male pactū in hoc nō mō tenet q̄n p̄pter doli illū z solū p̄t do/ lū possit recurri ad bonū viz. dolosa em̄ s̄b generalitate pacti nō videt d̄rineri nec esse p̄missa. ar. ff. d. pac. l. tres fr̄es. z. L. d. trāsac. l. iij. licet illa lex loquat de dolo p̄terito. sed eadē rō z maior videt in futuro ne q̄s irrite tur ad malū. z fm̄ h̄ in sūma simplr recur sui futuro renūciari n̄ valet. Si tñ generali ter fiat sup recursu futuro pactū scz ne recur rat valebit i bis in q̄b iniq̄ arbitrat⁹ fuerit: nec obstat pactū q̄n possit recurri q̄stum ad doli tantūmodo.

Itē est notandū q̄ snia arbitratorz ē que dā trāsactio. vt no. in aut. vt disse. iudic. s. si p̄o p̄tigerit. col. ix. Et ita i die dñica p̄t talis arbitrator cognoscere z arbitrari. vt sup de ferijs. l. si. z de die vel de nocte. vt. L. d. trās act. i. nō minore. Et sic d̄ pluribz alijs solen nitatibz iur. q̄ licite sūt in sentētis iudicuz z p̄sequēs i sentētis arbitroz. q̄ ad instar iudicioz sunt redacta. le. j. ff. d. arbi. necessa rio obseruans. z locum habeat i istis arbitris. Nā in his q̄ vt arbitratores z vt cōes amici electi sunt illa nō sūt necessario obseruāda. z sup h̄ multi errāt. z vtunt q̄nq̄ p̄bis sup fluis iudicādo arbitria. zc.

Explicit tractat⁹ dñi Petri Jacobo crois legū monte pesselano.

Differentie legū et canonū

Inciplūt differentie legū et canonū, domini Balnani de Bononia.

Secūdu canonēs

Inā sniam p̄ appellari: fm leges nō nisi i certis casibz. de appel. sup eo. Et vt pl⁹ liqat dic q̄ fm canones p̄ appellari an sniam a gnamie etiā si nō est exp̄sum i iure. vbi pcedit sine clausu/ la appellatōe remota. s3 fm leges solū vbi est exp̄sum. Et sic itellige. c. nō solēt. ij. q. vj. et vide de appel. pastoral. sup p̄bo exp̄sso. Iudex appellatōis fm leges n̄ p̄t cām delegare sec⁹ fm canones. de offi. dele. sup q̄stionū. s̄ inētōis in glo. in fi. c. de offi. or. pastoralis. et eo. ti. c. vt litigātes. li. vj. Iudex corā eo facit lit. p̄testari. vt p̄ se ferat sniam mediū tm̄ cōmittit fm leges. fm canones oīa cōmittit et p̄ncipiū tm̄ et finē tm̄. vt in. e. c. sup q̄stionū. in glo. illud oportet

Scōm leges cōmittit examinatioz p̄siliarijs. fm canones cuiusq̄ vult. vt i. ca. pastoral. supra dicto

Scōm leges testis repellit a testimonio si est dānat⁹ de aliq̄ scz crimie. fm canones repellit sine sit dānat⁹ p̄ sniam sine als phibeatur. de testi. sup eo. in glo.

Scōz leges actō est p̄ponēda fm canones nō. de iudi. dilecti. et dic vt ibi i glo. sic patz.

Scōz leges locū hz rigor legi. vt i. l. si q̄s i tantā. l. vñ vi. fm canones nō nisi i rebz ecclesiāz. de do. et pu. c. j. in glo.

Scōm leges missus i possessioz p̄t p̄tūmāciā statim est ver⁹ possessor. fm canones mittit i possessionē cā rei seruāde. vt de do. et cōru. c. j. in glo.

Scōm leges fili⁹ retinet tm̄ vnā falcidiā fm canones retinet duas. s. debitā iure nate et trabellianicā. s̄ test. ranūci⁹. i glo. retiebūt

Scōm leges testamētū nō valet nisi habeat subscriptōz septē testū. fm canones sufficit si corā p̄sbytero et alijs testibz duobz aut tribz fiat. vt de testa. c. cū esses

Scōm leges si testator legauerit rē alie/ nā heres cogit soluerē. fm canones. sec⁹ de testa. fili⁹. in glo. ij.

Scōm leges n̄ tenet heres de delicto de functi nisi inq̄tū ad ipam puenit de ipo de licito. fm cano. tenet. licz nil ad ipm puenit. etiā q̄uis lis nō fuerit p̄test. de sepul. c. fi.

Scōz leges q̄ n̄ hnt p̄tinuā cām ad p̄scribēdū req̄rūt duplicatū tps. fm can. sec⁹. vt

de cā pos. et p̄ri. cū eccia. in glo. cir. p̄n.

Scōm leges p̄sumit q̄ mulier mecū habitās sit mea vxor. sec⁹ fm canones. de p̄sū. c. illd. in glo. s3 querit

Scōm leges iudex dat⁹ vt cognoscat s̄ p̄prietate n̄ p̄t cognoscere de possessorio. l. si a nō cōpe. in l. si p̄prietate. fm canones cognoscat etiā s̄ illa. de cā pos. pastoral. i glo. ij. et an penl. s̄ seq̄stratōe. c. ij. Et itellige vt nō ibidē p̄ Bern. vt dic si h̄ nō placz q̄ p̄natorz p̄sensus p̄nt p̄stituere quē als aliq̄ne iudicē q̄ p̄sit iurisdicōi. fm canones nō nisi s̄ p̄sentu sui ep̄i. de fo. cōpe. c. significasti

Scōz leges q̄ offert se liti p̄denat ac si possideret. fm can. nō. vt lit. p̄. c. eccia. j. i glo. fi.

Scōm leges i cā appellatōis noui testes sup eisdē caplis recipi p̄nt. fm ca. nō. s̄ testi. fraternitatē. i glo. penl. et eo. ti. i cle. s̄ testibz

Scōm leges n̄ admittit q̄s ad possessioz nisi ex toto renūciauerit iudicio p̄petat. fm can. sec⁹ s̄ testi. significauerit. et s̄ cā pos. pasto.

Scōz leges bonū est aliq̄d facere ad oī sionē virtū. sec⁹ fm canones. de tornea. c. j.

Scōm leges n̄ p̄nt cōmitti q̄ sunt meri i perij. sec⁹ fm can. de off. or. q̄ sed. ap. in glo. penul. de rap. in archiep̄atu. in glo. fi.

Scōz leges possessor malefidei spacio triū vt q̄ttuor añoz p̄scribit. sec⁹ fm can. s̄ p̄sch. vigilati. in. j. glo. de re iudi. possessor. li. vj.

Scōm leges instātia iudicij perit lapsu triēh. sec⁹ fm canones. de iudi. c. penul.

Scōz leges ad ipatorē nō p̄t appellari omissio medio. fm can. sec⁹. s̄ appel. si duobz in glosa

Scōm leges differentia ē int̄ yconomū p̄curatore et iudicū. fm canones oēs hi cōp̄ hēdūt sub p̄curatore. s̄ p̄cu. petitor. i glo. iij

Scōz leges p̄cipit snia i p̄sonā p̄curator. q̄nq̄ i p̄sonā dñi vt s̄ eū q̄ p̄duc. sec⁹ fm can. s̄ p̄ba. licz. i glo. penl. s̄ elec. q̄relā. i glo. iij.

Scōm leges p̄re volēte tenet filia recipe maritū. nisi ei dare p̄r voluerit turpē moribus suis idignū. sec⁹ fm can. qz fm eos eam cōpellere nō p̄t. de spō. ipu. c. j. in glo. l.

Scōm leges mulier admittit i testimoniu in causa criminali. fm canones nō. s̄ s̄. sig. c. for. in glo. hec itellige

Scōm leges arre dant p̄ spōsalibz p̄ficiendis. fm can. nō. de spō. gēme. j. glo. fi.

Scōm leges testes iurati sūt cogēdi. fm ca. nō. nisi sit timore p̄r aduerse. vt si se odio ḡtia timore subtraxerint. de testi. cogen. c. sup

Differentie legū et canonū

- eo. in fi. z. c. penulti.
- ¶ Scdm leges si vn^o pmo pcusserit z vulnerauerit z alit occiderit pmo^o tenet nisi d^o p cussioe z vulnere. secūdo tenet d^o occisioe. secus fm can. d^o homi. significasti. ij. i glo. tandē
- ¶ Scdm leges lata iterlocutoria sup excepcioe potit appellari. fm canones poterit appellatōi deferri vsqz ad enētū negocij pncipal. de appel. i. c. fi. in glo. pempt. in cle.
- ¶ Scdm leges i ordinariū nō p^t cōmitti sec^o fm canones. de arbi. cū tpe. ij. q. vj. §. qd de arbi. in glo. ij.
- ¶ Scdm leges cū agit d^o cōputatōe gduū in linea eqli. qto gdu qd distat a stipite toto duplicato distat int se. z sibi attinet. fm canones simplr. z nō duplicato. vt in arboze p sanguiuitat. §. nūc videndū est
- ¶ Scdm leges i linea eqli qd sunt psonē de pto stipite tot sūt gdu. fm can. ho. qto gradu remotior distat a cōi stipite toto distat int se vt in eadē arboze. §. nūc videndū est
- ¶ Scdm leges affinitas dicitur ex legitimis nuptijs. fm can. ex oi coitu. vt i arboze p sanguinitat. i pn. z idē est de panguitate. d. pba. c. p tuas
- ¶ Scdm leges nō p^t fieri denoatio siue denūciatio nisi sup qbusdaz crimibz. vt no. in glo. iij. c. vt nostz ti. vt ecciastica bñficia. fz canones sup oibz crimibz. ij. q. j. si peccauerit. d iudi. nouit. iij. q. iij. §. aliquē Est z lex de testi. c. fi. sup pbo accusatore. l. sic appellat frustratorie puni i duabz libz argēti i ciuilibz. fm can. in expē. ij. q. vj. oi mō. i glo. j. z. c. qz appell. n recipi. l. ab exccutore. z extra co. repbensibilis
- ¶ Scdm leges n valz citatō nisi assignet termin^o. ff. d. §. obl. l. ita stipulās. fm petz d bel la partica. fm can. sec^o d app. cū pati. in fine
- ¶ Scdm leges nō oia crimia sūt publica: s; q publicā infamiam irrogāt sic adulteria homicidia z silia. fm canones oē crimē censet publicū. de collusioe detegēda. c. j. i glo. penul. ij. q. ij. in. l. oibz. de iudi. nouit
- ¶ Scdz leges mlter si infra tps luce^o nupte rit. icurrit ifamia. fm ca. nō. d. secū. nup. c. fi.
- ¶ Scdm leges causa religionis debet p iugia dissolui. fm canones nō
- ¶ Scdm canones n pnt pntes denegare spurijs alimta. sec^o fm leges. vt q filij sūt legitimi. p venerabilē in fi. z deco qd dux. i ma tri. cū haberet. in glo.
- ¶ Scdm leges infamis p^t ee pcurator. fm canones nō. de iura. calum. ipator. i glo. ff.
- ¶ Scdm leges vsure pmittunt. fm canones nō. de vsur. c. iij.
- ¶ Scdm leges raptor cū rapta mrimoniū p^t trahere nō pōt. fm canones p^t here pōt. de rap. c. vl. here. cū fm leges glo. li. vj.
- ¶ Stupras fginē relegat z pberat. si tñ p vim h facit capite puni fm leges
- ¶ Scdm canones recipiet in vxore eā aut verberet z postea detrudef exccicat^o i mōa steriū. de adulterijs. c. ij.
- ¶ Scdm leges p^t cubit^o ē licit^o. fm can. nō xxij. q. iij. nemo. i glo. fi. de app. c. de pori.
- ¶ Scdm leges delegat^o ab ordinario n p^t sniam executioi demādare. sec^o fm canones de fo. cō. si qd. in glo. penul.
- ¶ Scdm leges iurisdicō n ppetuat nisi p lit. p test. fm canones p solā citatōz. de offic. dele. gratū. z. c. relatū
- ¶ Scdm leges arbit^o q cognouit d canē suspiōis illa pbata etiā cognoscit d cā pncipali. sec^o fm can. de offi. dele. suspiōis
- ¶ Scdm leges mulier audis p alienatiōez rei dotal etiā iurata. fm canones nō. de iur. reiu. ptingat. iij. glo. ij.
- ¶ Scdm leges filij nō p^t querit^o de p^t in cā criminali vl ciuili nisi de castrēsi peculio. fm canones p^t querit^o de vtraz. ij. q. vj. querit^o
- ¶ Scdm leges ludere cā iuiū possumus fm canones nō. de excels. pla. cū int. i glo. iij z. xx. di. comesatiōes. z. c. nō debet
- ¶ Scdm le. inducie dilatorie. xxx. diez dari dnt. iij. q. iij. offerat. fm can. ē arbitrariz de pecu. dilect^o. i glo. fi.
- ¶ Scdz le. delegat^o bz sportulas. s. duos aureos i pn. z duos in fi. fm can. nihil dat. de rescp. statucū. li. vj. d vi. z ho. cle. cū ab oi
- ¶ Scdm le. femia n p^t arbitra. fm can. p^t. h vez si ē p^tuetudo. d arbi. c. dilecti zē
- ¶ Scdm le. epalis dignitas tñ liberat a patria p^tate. fm can. tñc etiā s; dyacon^o liberat. de eta. z qli. iudicioz. q filij sūt legitimi. p venerabilē. circa pn. d sen. excō. cū voluntate
- ¶ Scdm le. heres filij nō aut i pubes hereditat^o p^tis puat^o reseruat sibi legitima portio. fm can. nō reseruat. de testa. si heredes
- ¶ Scdm le. mlter n p^t esse pcuratrix. fm can. p^t. de p^tir. vii. vl iuti. cū dilecta. i glo. sic agit
- ¶ Scdm le. si tres sūt arbitri z tert^o legitime req^o n curauit i^teresse. alij n pnt diffinire. scdz can. de arbi. c. fi. l. vj.
- ¶ Scdm le. pena mort^o vl sanguis infligit scdz can. nō. de rap. c. archiep^tatu. z ibi textū

Differentie legū et canonū

inuenies. s. morte moriāf. de fur. c. j. z de homici. c. j. Expone moriāf. i. excoicēf. nec obstat ver. de latronibz. qz mors alia spūal. vt in crimiofis. alia ciuil. vt seculares. alia afsectual. alia natural. alia eternalis. p archi. iij. q. vij. placuit. Sz qd sit mors z quō illi gūf mori. Est ei mors alia acerba. alia matu ra. alia imatura. vide. c. pñti. de pñtē. fm ar chi. z p Jo. an. i. nouel. li. vij. z d pe. di. ij. vali da. p archi.) Scōz cañ. absens ex iusta cā audif z tractaf qd qd d eū scm ē. fm le. fo di stinguēdū est. an ex cā necessaria z pbabili si mul. an ex cā necessaria tm. aut pbabili tm. vide. ij. q. vij. biduū. i glo. zc) Scōm le. exti guif pñciatū p appellatōz. fm ca. suspēdit) Scōm le. posteriores reuocat pmas leges nō sic i dñis. de pte. di. iij. celebritatē. i glo. i legibz. sz nō ē pñia differētia a q ad canones imo idē de pñti. c. j. li. vij.) Scōm le. nō est i famis q mortale pctm pmittit. fm cañ. sic i pñll. c. celebritatē. z h itellige. vt no. in. c. oēs z. c. illi q. vij. q. ij.) Scōm leges si qz quini/ cat q occulte deposuit libellū famose deca pitaf. z fm cañ. pberibz subijctif. vij. q. j. i sum.) Scōm le. ipubes nō iurat. qz nō p̄t peiera/ re. iij. q. iij. testes. fm canones p̄t. de delic. pu. c. j.) Scōm cañ. lōga z lōgissima p̄scri p̄tio nō differūt. sz bñ fm leges. d̄ deci. dudū i glo. apte. xvij. q. iij. i sum. z sane itelligep. c. j. de p̄scrip. li. vij. z qd no. de p̄sue. c. fi.) Scōm ca. qz obligaf ex nudo pacto. xij. q. ij. q̄cūqz suffragio. de pac. c. j. sec⁹ fm legel) Scōm ca. qz alteri stipulat. sec⁹ fm le. j. q. vij. q̄tēs. vide p̄trariā glo. ibidē) Scōm cañ. p̄iurū furū z filia solo aīo cōmittunt. fm le. nō. xxxij. q. ij. q̄ viderit) Scōm le. bo na hereticoz deuoluūt ad heredes. sec⁹ fm cañ. de here. p̄genf. i glo. pent.) Scōm le. exites i p̄tate p̄tis nō obligāt aliq̄ voto. sec⁹ xxxij. q. ij. ml̄ier. Et de votz sc̄pture ibi h̄ scri p̄si) Scōm le. nō tenet qz denūciare. scōz cañ. sic no. ar. ij. q. vij. q̄pter. sup glo. h̄ habz qd no. j. q. vij. ex his. d̄ accu. ex pte) Scōz le. adultera licite occidit p maritū. secus fm ca. nā sic amittit dotē viri. no. glo. xxxij. q. ij. inter) Scōm le. q̄ p̄est collegio cōpellitur agere vlt̄ iurare d̄ calūnia. fm ca. nō. d̄ iura. calū. ipator. sup glo. j. z adde d̄ testi. p̄ntium li. vij) Scōm le. iudex icident p̄t cognosce re de cā maiorī qz p̄petit sue iurisdic̄tōi. sec⁹ fm canones q̄ ad causas spūales. d̄ or. cog. c. pñt. i glo. fi.) Scōm le. exceptō adulterij

nō pdest v̄rozi cū accusaf ad penā ciuile. se/ cus fm canones si agaf i foro ecciastico ad sepatōz thori. d̄ or. cog. c. ij. i glo. pent. adde qd no. d̄ p̄cu. tue) Scōm leges mulier in paucz casibz admittit ad accusandū. i multz fo ad testimoniu. fm canones ē aliō. vt no. iij. q. iij. i sum.) Scōm le. v̄ditōz p̄cise nō tenet dare rē v̄ditā. sz sufficit qd det iteresse sec⁹ fm canones qz p̄cise fm hosti. d̄ si. i stru. cū iohes. i glo. d̄.) Maria media z mima capitz diminutio alit accipiunt fm leges. z alit fm cañ. de accu. q̄lit ei. de pig. c. finali) Scōz leges iterlocutoria q̄ p̄cipit aliq̄d dari vlt̄ restitui. vlt̄ nō dari vlt̄ nō restitui suo cari nō p̄t. alie iterlocutorie p̄nt reuocari ex cā. d̄ apel. cū cessante.) Scōm le. spuriū nō repellūt a dignitatibz. sec⁹ fm ca. d̄ si. p̄el. c. ij. in glo. an̄ penl. li. vij. vlt̄ h̄bū secularibz ad ditū dignitatibz tollit differētiā vñ p̄t aliam recipe. p no. p me d̄ apel. pastoral. sup glo.) Patrimoniū nō est int̄ fuos sz p̄uberniū fm leges. sec⁹ fm cañ. d̄ piugio ser. c. j. d̄ iudi ce de ele. alias differētiās etiā recipe potes. d̄ his q̄ no. d̄ offi. de le. sup q̄stionē. s. porzo. i glo.) Scōm le. nūqz p̄cedit sup crimen d̄ absentē lit. nō p̄test. nisi d̄ apparitorē. sec⁹ fm cañ. no. d̄ do. z p̄tu. p̄itaf. in glo. hic em̄ p̄tz) Scōm le. arbitrariū est tps i p̄sonali q̄ntū actiōi est necesse iteruenire p̄ decretū p̄mū an̄ p̄cessiōis. fm cañ. alit si tenes opinionēz In. de q̄ vt lit. nō p̄test. q̄m. i fi.) Scōz le. oīs p̄iur⁹ ē infamis. fm cañ. sic. d̄ testi. testa/ mētū. z. c. q̄to. i glo. fi. vij. q. j. q̄cūqz. Ad h̄ q̄ p̄scriptio lōgi tps locū habeat req̄rit z suf ficit bona fides tradēt̄ z accipiēt̄. fm cano. cū bona fide. sp̄ req̄rit lōgissima tps p̄scri. de p̄scrip. si diligēt̄. i glo. illd̄. de rē iudi. ab/ bate. i glo. iij. li. vij. Et p̄t etiā recipi alia fm cañ. ex glo. p̄dicta. de libello alternatio qd nō approbo. alij recipiūt etiā alia de p̄titiōe generali ex supueniēte cā. vt. e. ca.) Scōz le. laic⁹ i criminali p̄t laicū iudicē substituere sec⁹ fm cañ. fm opinionē Buil. d̄ fo. cōpe. si diligēt̄. iurra fi. j. glo.) Scōm le. in p̄scri/ ptione h̄ p̄sciam dubiā d̄ bona fide d̄ h̄re bonā fidē. sec⁹ cano. d̄ p̄scri. si diligēt̄. i glo. vl. in fi. fm hostiē. sup ipa glo.) Scōm le. iudex si differt cām fingens se dubitare vbi dubitādū nō ē. infamis ē. z i. xxx. libris auri punif. sz fm cano. alit punif. vt d̄ re indi. c. j. li. vij. z no. d̄ app. intimafti. sup glo.) Scōm le. cleric⁹ p̄t rē z patriā cū armis defendere

Differentie legū et canonū

fm can. no. de homi. suscepim. glo. f. z. ca. si
gnificasti. iuxta fi. glo. z. c. petitio. Et ista dif
ferētia pl^o est i psonis q̄s i rebz. ¶ Scdm le.
punit q̄ dat cam abortiōi etiā si nō erat fet^o
viuificat^o. de homi. sic. ij. in glo. j. ¶ Scdm
le. ad supiorē p̄cise deuoluit p̄uicio eccie cū
patron^o laic^o p̄ntat indignū. fm cano. nō ita
p̄cise. de offi. or. c. cū p̄bas. in fi. glo. ij.

¶ Scdm le. legat^o p̄ncipis cū mittit ad p/
uincia d^z viuere d^z rebz fisci vl^o impatorz. f. z.
can. legat^o pape alit^o recipiūt. de of. ordi. iter
in glo. fi. ¶ Scdm le. ordo nō liberat a cri/
minali fortuna. sec^o fm canones. liiij. dist. si
seru^o sciēte. in glo. q̄dē ¶ Scdm le. iur^o de/
bitorie solū p̄siderat mēbz i p̄dimētū i vsu
nō defect^o vl^o augmētū. sec^o fm can. de cor. vi
ci. c. ij. sup glo. fi. ¶ Scdm cano. marit^o ac/
cusans vxorē etiā d^z iure suo se inscribit. d^z p
cu. tue. sec^o fm le. h no. Bar. brix. ij. q. viij. q. j
publico. z p^o Host. d^z accu. sup his. sup glo. ij
Et p̄t vna differētia h̄i p̄ ibi notata sup glo
sa. ij. h̄ generale. z alia. c. ti. ad petitōz. in p̄n.
magne additiōis. z alia in. c. q̄lit^o em. d^z accu.
ibidē est d^z caput^o diminutiōe ¶ Scdm le. i li
bello accusatorio ponūt noia ipatorz z vsu/
lum. z fm can. loco illoz ponūt noia pape z
epi. ij. q. viij. libelloz. z ibi. no. in glo. p. p ar
chid. ¶ Scdm le. pponēs p̄les actōes in li
bello si sūt diuerse tūc certas d^z iure suo eli
gere d^z. sec^o fm can. fm q̄s p̄les admittūt. d^z
elec. q̄relā. sup glo. ij. Differētia sumit^o p no.
de adu. c. penl. sup glo. penl. Et d^z vsu. cum
tu. in glo. licz Alia p̄ notata d^z sortile. c. j. Itē
alia p no. de male. c. ij. in glo. j. Alia p no. de
excessi. p̄la. clerici. in glo. fi. Alia p no. vij. q.
ij. sacrilegiū. c. q̄dē. z de penis felici. in no
uella. li. sexto. Alia p no. de iudi. c. si. i nouel
la. Alia de penis. c. d^z snia. Alia de sen. excō.
c. iij. sup glo. nūqd. Alia p no. xvij. q. iij. pla
cuit. in glo. iij. Alia p no. de sen. excō. si vero
turpit. Alia p no. de spō. in p̄ntia. sup glo. ij
Alia p no. d^z resti. in inte. c. ij. sup glo. z sic vi
def. Alia de hereti. c. extrane^o. s. credentes.
sup p̄bo. accedat. Alia d^z pigno. c. ij. in glo. ij
Alia de dona. c. fi. z p no. iij. q. vl. Alia de iu
repatro. nob. sup glo. nō videt. Alia p no. d^z
despō. ipu. puberes. sup glo. ij. ad fi. z. ca. se.
sup glo. iij. Alia d^z diuoz. c. j. z d^z dona. int vi.
z vro. c. penl. sup glo. penl. Has differēcias
int^o leges z canones mēti commēdes. z licet
p̄les alie p̄nt referri tū his ego gallan^o p̄tē^o
p̄ter mltos q̄ vno collirio oim oculos vo

lūt curare sp. p solutiōe dicētes. Aliud est de
iure canonico. aliō de iure ciuili. vl^o aliud d^z
iure antiq̄. z aliud d^z nouo. vt no. rix. dist. c.
fi. in glo. penl. vl^o aliud i vltimis volūtatibz
vt no. de p̄cess. p̄ben. c. j. in glo. cōis. li. sexto.
q̄ saltim recurrere p̄nt ad specu. de dispu. z
alle. s. p^o h. p to. z marie doctores vtriusq̄
iur^o. veri^o nulli^o. de q̄bz mirabilē modū illu
sionis audiui quō p sophisticas rōnes sum
plices z nonos scolares subtilitatibz legali
bus initētes arguere omisso canonis textu
pollicitant^o z nouo genere. mercuria. iij. vt
valeāt videri rabbi ibi allegare fatagūt tan
tūmodo canōes vbi sūt periti i iure ciuili et
ecōuerso. Et vt sic scolares ipi q̄s a vitatis
via auertūt z ad fabulas p̄uertūt sp sūt ad
discētes z nūq̄ ad vitatē scie pueniētes. vt
rxi. q. v. nec mix. vbi h̄ pacto i opinionibz i
q̄bz p̄nt z debeāt imitari canōes sūt legiste.
vt no. q̄ filij sūt legie. p venerabilē. s. rōibus
Et q̄ innitūt eq̄tatis regular^o discipline le
gis rigori subijciūt. d^z calū. c. j. de re iudi. ab
ba. iuxta fi. li. vj. Obsecro igit^o z sūme depre
cor dei z p̄rimi dilectōe p̄miz parēt^o amo
re. vt ista legētes horū q̄ sūt p̄ncipes exi
stāt p̄ntis opusculi collectiōz diligāt. de pe.
dis. ij. charitas. s. p̄rimos. z añq̄ itelligāt n̄
cōphendāt. r. q. iij. coz saltē inuidiaq̄ dya
boli viciū ē. rxiij. q. iij. q̄ magnū. Nec dicāt
q̄ habita vna p̄ria glosa habeat z alia ac ipi
us glo. sol. Qz h̄ iuentūt i mult^o p̄culdubio
falsum fore. recipiāt ḡ gratāter p̄ns opuscu
lū q̄ iusticie z libramini rōis subiectū. vij.
p. j. s. cū ḡ. s. formari. de sen. z re iu. i cle. pa
storat. s. vez. Et fat^o sit q̄ i pauc^o p labores
amic^o p̄sulit. ff. d^z admi. tut. tutores. s. q̄ sūt. i
fi. z. L. d^z nego. gest. tuto. d^z homi. sup rubro
i vln. opi. i nouella. p hos aut. z i alio labor^o
scia in h̄ seculo acq̄rat. vt regnū celeste tri
bua^o. q̄ nob p̄stare dignetur ipē oipotens
de^o Qm ex ipō sūt oia ipi honor z gloria in
secula seculoz Amen

¶ Differētie legū z canonū dñi Baluani
de bononia expliciūt

¶ Que cōtinent in hoc tractatu

¶ Quis possit creare rebelliones.
An aliq̄s inferior a p̄ncipe possit creare no
tarios

¶ Qualit^o p̄bet quē esse notariū si neget.
An req̄ratur signū notarij i sine instrumētū

Questiones

- Q**uale sit officium tabellionis.
An tabellio possit officere instrumentis sup facto proprio
Utrum notarius creatus a papa possit officere instrumentum in terris imperii et e converso
Quo iure agitur contra notarium nolentem exhibere instrumentum
An notarius teneat dare instrumentum sine pecunia
Quis habetium debeat soluere mercedem notario
Nunquid cogatur notarius corrigere instrumentum defectuum
Utrum possint cogi partes ut tradant instrumentum notario quod aliquid addat vel minuat
An notarius possit corrigere errorem suum in instrumentum et quod et quibus modis committatur error in instrumento
Utrum requiratur citatio in traditione instrumenti ut corrigatur
Cuius etatis debeat esse notarius
An quis infra tempus pubertatis possit creari notarius
Utrum tabellio excoicatus possit officere instrumenta
An tabellio infamis possit officere instrumenta
Si tabellio excoicatus vel infamis stetit in possessione tabellionatus an valeat instrumenta per eum facta
Utrum tabellio propter delictum perdat officium
An pater tabellio possit officere instrumenta pro filio et e converso filius tabellio pro patre
Utrum frater possit officere instrumentum pro fratre

Incipit tractatus de tabellionibus pro domino minio Bar. compilatus

Tractatus de tabellionibus quorum officium frequenter tractatur in iudicialibus et extrajudicialibus. Insuper habet aliquid de perfectione vultu ledicere institutum. Et primo quod quis possit creare tabelliones et videtur quod nemo possit nisi princeps quod per tabellionem alteri acquiritur. In alio ff. de adop. § oportet quod a principe fiat. sic dicitur de illo quod abilitatur ad postulandum. nam secundum ius civile alteri per alium non acquiritur. l. stipulatio ista. § alteri. de h. ob. Ergo patet quod ut per tabellionem alteri acquiritur est ius civile. sed inferior a principe non potest tollere ius civile. l. ille a quo ff. ad trebel. § testamento. l. nam magister ff. de arbi. et videtur casus in l. actuarios. l. de actua. et muni. l. et. Et habet tenuit In. i. c. pe. in princ. de fi. instru.

et ibi dicitur quod nemo subditus pape vel imperatoris potest creare tabellionem: sed ipsi soli habent potestatem. mouebatur tali ratione. Nam constat quod officium tabellionis est ius civile naturale et diuinum quod carte sine contrario mortui aial' credatur sine aliquo adminiculo ut non de fide instru. c. si. § ius naturale non nisi vel testamentum venire propria auctoritate non licet nisi soli principi. l. princeps. ff. de legi. c. posuit. de ces. pb. Sed habet fallit secundum eum si princeps consuetudo vel lex habet potestatem alicui concedere. quod tunc potest quicquid habent tale potestatem creare tabellionem. ar. l. l. de emā. liber. l. si. r. c. accedentibus. de ces. pla. Item fallit in regibus habentibus meum et superius imperium secundum eundem In. Sed Jaco. de bel. i. aut. de tabel. tenet primum. videlicet quod quilibet superior possit creare tabellionem suum subditum. allegat hoc in arg. e. ri. §. infantum. habet opti. tenet Huil. de susa. et Bar. in l. nec tamen. §. si. ff. de adop. et allegat tale rationem. nam si solus princeps crearet tabellionem ipse solus ab officio amoueret et non alius. quod illud est potestatio cuius est concessio. ut in aut. de defen. ciui. §. interdum. col. iiij. sed ratio est quod iudices inferiores a principe puniunt tabelliones propter delicta. ut in aut. de armis §. si. col. vi. et in aut. de defen. ciuit. §. seu. §. sic iubemur. et l. quibus aure. l. xij. igitur etc. Item per ista optionem videtur casus in aut. de defen. ciui. §. idem. l. de fal. mo. l. expuinciali. et in aut. de iudi. §. vnoque. col. vij. l. de of. comi. sacra. lar. l. §. idem oes. l. de fal. mo. l. opus. et l. opis. de ope. pub. l. antiochesium. ff. de pui. cre. Et sic ad duco et dico quod inferiores a principe sunt in potestate circa ea que tamquam generalia dicuntur valere per totum orbem. l. leges. l. de leg. Sed constat quod per illegium tabellionatus est quod generale quod eorum instrumenta fide faciunt generalia per totum orbem. §. inferiores a principe cum sint in potestate circa ea que generaliter dicuntur valere non potest concedere. Secundo probatur in quibusdam facta est cum inferioribus conuocatio. quod postquam populus romanus omne imperium et omnem potestatem transtulit in principem. l. ij. no. nissimo. ff. de origi. iuris. et l. §. ff. de pti. pecu. In princeps quidam conuocauit cum inferioribus. ut in l. si. et per totum de peda. iudi. Quedam conuocauit cum maioribus. l. §. §. vicarium. ff. de of. psec. vrb. l. lilitas. §. quod vniuersis. de of. pti. et l. ex oibus. de offi. et idem tenet princeps. Quedam idem cum nemine conuocauit et habet sibi intelligit referuasse. l. §. i. si. de na. resti. l. vectigalia. l. §. publicā. et l. nemine. l. de re milit. l. xij. Sed non apparet quod princeps habet potestatem creandi tabelliones conuocauerit cum maioribus vel minoribus. §.

Questiones

tantū intelligit̄ refuasse sibi z p p̄ns null⁹ p̄ncipi subdit⁹ p̄ tabellioes creare s̄z ip̄e solus tm̄. l. j. §. de q̄. ff. de postu. Nō ob. §. vt tm̄. in aut. de tabel. z. §. ex puinciali. i. aut. d. defen. ciui. z oīa alia iura sup̄ allegata. qz dico q̄ cōitates z alij inferiores p̄nt deputare quē ad aliq̄d officiū publicū exercēdū. Et ita loquunt̄ oīa ista iura. S̄z q̄ p̄nt cedere officiū tabellionat⁹ z p̄tate p̄ficiēdi in str̄a publica h̄ nō pb̄at. Nō obstat rō q̄ d̄r q̄ si sol⁹ p̄nceps crearet tabellioes ip̄e sol⁹ puaret ip̄os qz dico q̄ tūc n̄ puaret tabellio p̄uilegio tabellionat⁹ iudicij p̄tate s̄z legi i p̄onētis talez penā p̄ talib⁹ delictis: adeo q̄ iudex p̄t illud delictū nō possz puare tabellionez p̄uilegio tabellionat⁹ nisi lex scripta v̄l p̄nceps p̄t illud delictū i p̄oneret ei penā puatōis. z ita loq̄t̄ §. si. cū si. in aut. de armis. S̄z p̄cedo q̄ poterit iudex tabellione deputatū ad aliq̄d certū officiū puare illū s̄z illud p̄t delictū. licet lex nō i p̄onat sp̄ealit̄ illā penā. z ita intelligo l. si aliqd. l. d. suscep. arch. li. x. Et n̄ est mix quia potest eū deputare ad certū officiū

Scdo q̄ro. nūqd̄ p̄suetudo possit iduce/re q̄ inferior a p̄ncipe possit creare tabellionē. R̄ndeo sic. fm̄ Jn. i. c. si. d. si. instru. z ē rō fm̄ eū. qz ad h̄ vt valeat p̄suetudo req̄rit̄ tacit⁹ p̄sensus v̄l exp̄ssus sup̄ior⁹ seu p̄ncips. vt no. ip̄e d̄ p̄sue. i. rubrica q̄d p̄nceps approbat ip̄e facere videt̄. l. d. ve. in. enu. l. j. §. qm̄ igit̄. z i. aut. de defen. ciui. §. s̄z iterim Jn cōtrarium videt̄ qz ista q̄ p̄cedūt a pari potētia parz sūt effect⁹. l. d. q̄b. ff. d. leg. l. d. nup. l. si liberos. S̄z p̄suetudo ciuitat⁹ v̄l statutū ab eadē potētia p̄cedūt. l. de p̄sensu ppli. l. s̄z z h̄. ff. d. legi. instr. d. in. na. §. ex n̄ scripto. igit̄ zc. Preterea tacitū z exp̄ssum eq̄parat̄. l. qui ad certū. ff. loca. l. j. §. p̄ditio. ff. d. adi. le. q̄ at statutū z p̄suetudo eq̄parat̄ p̄ba f̄ p̄ legē magistrat⁹. ff. ad municipales. l. sp. §. legi. d. in re imu. instr. d. iure na. §. stat. z. §. ex n̄ scripto

Ego h̄ nō obstatē teneo opionē Jn. vide licet q̄ p̄suetudo q̄ inducta ē p̄sensu sup̄ior⁹ z ex p̄sensu tacito exp̄ssio v̄l p̄sumpto est potēs creādi tabellioes **A**d triū r̄ndeo dum d̄r ea q̄ p̄cedūt a pari potētia zc. qz sciēdū est q̄ p̄suetudo v̄l statutū q̄ nō remanet i pura z p̄a p̄scia p̄suetudis v̄l statuti q̄ nō est vt capiat vires a tacito v̄l exp̄ssio p̄sensu ppli s̄z si suos fines egrediūt̄ nō p̄cedere a pari potētia. cū in p̄tate refuata statutū nil p̄t. l. j. d. in dl. an. au. z est dictū in p̄cedēti q̄stione. S̄z

p̄suetudo q̄ inducta ē de p̄sensu p̄ncipis p̄sup̄to v̄l exp̄ssio differt a p̄ncipis refuacione ar. le. si. l. d. can. la. li. x. Un̄ d̄ exp̄ssio p̄sensu claz ē vt sup̄ dictū est d̄ p̄sup̄to. Est dicēdū idē de eo q̄ inductū p̄ pariam tāti t̄pis i cuius triū memoria hoīm n̄ existit. ar. l. j. §. si. z. le. p̄ncipi. d̄ aq̄ plu. ar. z. l. h̄ iure. §. duct⁹ aq̄. et aqua q̄ti. z esti. z. l. j. l. d. emāci. libe. z. l. probatorias. l. d. diuer. off. li. xij. vb̄ ip̄bat q̄ cōsuetudo iducta i cui⁹ triūz memoria hoīm nō existit. tm̄ opat̄ q̄stū p̄uilegiū p̄ncipis Jn alijs aut̄ q̄ nō sūt solū p̄ncipi refuata Idem opat̄ p̄suetudo q̄d statutū. Et i tali p̄suetudine p̄cedūt rōes sc̄ie i oppositū **T**ū ē attendēdū q̄ tabellioes creati vigore tal⁹ p̄suetudis nō p̄nt p̄ficere in str̄a extra territorij illi⁹ ciuitat⁹ i q̄ est inducta p̄suetudo cū n̄ habet p̄tate sic qm̄ creat̄ ad h̄ntib⁹ p̄uilegium a p̄ncipe. s̄z tātū iur⁹ h̄z q̄stū ip̄a p̄suetudo tribuit vt i ip̄a ciuitate tātum possint exercere publicū officiū notariat⁹ vt est d̄ mēte p̄ncipis. vt i. d. c. si extra. d̄ si. instr. z no. Huil. in le. n̄ alit̄. d̄ adop. **T**ertio q̄ro qd̄ si ille qui p̄fecit instr̄m negat̄ fuisse notari⁹ q̄s probet ip̄m fuisse notariū. Jn. i. c. si. de si. instr. parū p̄ p̄nc. dic̄ q̄ p̄bat p̄ p̄uilegiū seu autoritatē p̄ testes seu p̄ publicū instr̄m. sufficit tm̄ si p̄ testes p̄bat. qz publice fungebat̄ officio tabellionat⁹ z p̄a alia in str̄a fec̄ de alijs p̄sonis. Ad h̄ fac̄ aut̄ d̄ nō alie. §. non igit̄. Hoc etiā tenet Ja. de bel. z Huil. d̄ cu. z Bar. i. l. barbari. d̄ offi. p̄si. z tm̄ nō suffic̄ illū q̄ p̄hibitus est eē tabellio diu fuisse i q̄si possessione tabellionat⁹ ad h̄ vt valeat ei⁹ in str̄a. l. i. bis. l. d̄ diuer. off. li. xij. Et h̄ opinio mihi videtur p̄a. p̄ q̄ videt̄ melior casus i. l. generalit̄. §. si q̄s d̄ tabel. li. x. iō si i in str̄a opponat̄. q̄ ille q̄ sc̄psit n̄ erat tabellio. Caus⁹ aduocat⁹ p̄oit q̄ tpe p̄fecti instr̄i iste q̄ sc̄psit erat tabellio. i q̄si possessione officij z p̄ tali habebat̄ z reputabat̄ ab oib⁹ cognoscētib⁹ eū. z q̄ erat hō liber z tal⁹ d̄ditōis q̄ n̄ p̄hibebat̄ esse tabellio **N**ō tm̄ sufficerz articulari ista tria sola p̄ora qz h̄ tal⁹ q̄si possessio n̄ suffic̄ in his q̄ sunt p̄hibita. vt i alle. l. generalit̄. Un̄ pb̄ata tali q̄ si possessione nō p̄cluderēt esse tabellionē

Quero q̄ro. nūqd̄ instr̄m debeat h̄re in signe signū notari⁹. dic̄ q̄ sic. nisi p̄suetudo alit̄ se habeat. nec p̄t postea tabellio signum solitū mutare. l. si. circa mediū. l. d̄ assesso. z ponit̄ spe. i. ti. de instr. edi. §. j.

Quinto q̄ro q̄le sit officiū tabellionatus

Questiones

Rūde fm Jn. i. c. j. de fi. instru. q̄ publicū
z cōe. z iō credit eī sc̄pture tāq̄ publice sine
aliq̄ adminiculo dūmō in instrō p̄fecto ex
tra iudiciū sit descript̄ numer̄ testiū debet
vt in. c. cū Jōhes. d. si. instru. In his p̄o q̄ si
unt i iudicio soli sc̄pture credit̄ tabellionis
deputati ad scribēdū etiā sine testib. ca. qm̄
p̄. de p̄ba. Et ponit Jn. in di. c. j. d. si. instru.
Itē alteri p̄t stipulari. ff. rē pu. sal. fo. l. ij.

Sexto q̄ro nūq̄d tabellio d̄ facto propo
possit p̄ficere instrū. z videt q̄ sic. in. l. si cō/
sul. z. l. se. d̄ adop. Hāc q̄stionē format Buil.
de cu. i di. l. si p̄sul. vbi determinat p̄riū. vide
licet q̄ n̄ possit. Et mouet. qz cū tractat d̄ cō
modo pecuniario q̄s n̄ p̄t eē autoz i facto p̄
prio. l. qd̄ dicim̄. ff. d̄ au. tu. z. l. j. §. fuit q̄si
tū ad trebel. z p̄ h̄ r̄ndet ad. l. si p̄sul. cū si. q̄a
loquūt qm̄ nō tractat d̄ cōmodo pecuniario
q̄ casu q̄s p̄t eē autoz i facto p̄prio. nā differt
l. j. l. d̄ test. z. l. q̄ testam̄ta. §. j. ff. d̄ testa. Pre
terea tabellio habet loco testis. l. domici^o la
beo. d̄ testa. z ad eū recurrit si ē dubiū. de fi.
instru. l. si q̄s decurio. l. d̄ fal. s. q̄s non p̄t
esse testis i re sua. l. oib. l. d̄ testa. z. l. nullū. ff.
e. ti. Et h̄ videt exp̄sse de his q̄ se ascribūt. l.
diu^o. §. j. z. l. si q̄s legatū. ff. d̄ fal. vbi d̄l̄ q̄ ta
bellio q̄ scribit falsum instrūm̄ puni^o d̄ falso.
Casus ē in. l. rōes. l. d̄ p̄ba. Dic̄ tū Buil. q̄
tali instrō credit̄ inq̄stū fac̄ q̄ ip̄m s. p̄ ipo n̄.
l. nō putau. §. si q̄s. de p̄tra. tab. z. l. aurelio.
§. idē. d̄ lib. leg. Idē tenet Dy. i. l. si i p̄uberet
§. si. d̄ fal. z. l. publi. ff. de po. S. z p̄riū tenet q̄
dā glo. pua q̄ dic̄ q̄ aduersari^o nō p̄t a p̄pro
bare instrūm̄ inq̄ntū solū fac̄ p̄ se z reprobare
inq̄ntū fac̄ s̄ se. S. z Bar. i di. l. si p̄sul. dic̄ q̄
dicta glo loq̄t in p̄nata sc̄ptura. h̄ i publica.
fac̄ qd̄ no. l. d̄ dona. añ nup. l. j. z. l. ij. l. de
confess.

Septio q̄ro nūq̄d tabellio creat^o a papa
possit p̄ficere instrūm̄ i terr̄s i p̄erij. z sic econ
tra ponit spe. i. ti. d̄ instru. edi. §. s. nūq̄d tenē
dū. vbi dic̄ q̄ sic. qd̄ credo vez rōe. qz q̄libz
b̄ns mez i p̄erij p̄t extra suū territoriū exer
cere iurisdic̄tōz volū taria s. z n̄ p̄tētiōsaz. l. ij
d̄ off. p̄cō. S. z cedere p̄tātē p̄ficiēdi publi
ca instrūa ē de volū taria iurisdic̄tōe. iō p̄ h̄ fa
cit in simpli. c. p̄ venerabilē. p̄ p̄n. q̄ filij sint
legitimi

Octauo q̄ro. qd̄ si tabellio n̄ vult p̄hētibz
vt alteri exhibere instrūm̄ q̄ iure age^o s̄ eum.
Glo. j. l. argētari^o. ff. d̄ edē. dic̄ q̄ officio iudi
cis. Est z vez i act̄s z instrūis q̄ sūt int̄ viuof

S. z si estz in. instrūm̄ p̄tēs ad vltias volunta
tes tūc agit p̄ titulū 'quē admodū testa. ape.
vt p̄ iterdictū. d̄ tabel. ep̄bi. l. j. z ibi glo. ff. de
tab. ep̄bi.

Nono q̄ro. nūq̄d notarius teneatur dare
instrūm̄ p̄tibz sine p̄hētibz sine pecunia. Glo. i
p̄bo argētari^o i p̄n. in p̄. allimiles. ff. d̄ eden.
dic̄ q̄ nō. In p̄riū fac̄ lex. j. §. illd̄ q̄z. de ordi
na. z extraoz. cog. Et guil i di. l. argētari^o dic̄
q̄ notari^o p̄t cape duplicē mercedē p̄ instrūis
p̄fectis. Unā p̄ abbreviatura. aliā p̄ extēsiōe
p̄ro h̄ allegat casū singularē in. l. si. p̄ medi
um. l. d̄ p̄nct. agē. i reb. li. xij. fac̄. l. in sacris
in si. l. d̄ p̄t. sacro. scri. **Est** tū aduertēdū
fm eūdē Buil. q̄ notari^o p̄t iplozare officiū
iudic̄s vt sibi ista dno solaria p̄beant p̄ scri
ptura p̄ leges sup̄ allegatas. Nec obstat. l. j.
§. illud q̄z. qz loq̄t in salario p̄stando de pu
blico qd̄ nō p̄t statui notarijs sic nec alijs p̄
sonis. vt no. in. l. j. in p̄n. ff. de var. z extraoz.
cog. Istud n̄ videt verū. qz leges q̄s allegat
Buil. loquūt in notarijs q̄ scribūt acta iudi
ciaria. Duo casu p̄cedo q̄ ad officiū iudic̄s
cozā q̄ gesta sunt ea q̄ notari^o sc̄p̄it p̄tinet si
bi dare salariū. Et ita itelligo allegatū. §. il
lud q̄z. q̄ loq̄t indistincte tā de salario p̄ben
do de publico. q̄s d̄ p̄nato. Nō p̄ poterit no
tari^o q̄ scripsit extra iudiciū instrūm̄ iplozare
officiū iudic̄s vt sibi p̄beat salariū Sed b̄n
p̄stat illd̄ vez q̄ nō p̄t cogi dare instrūm̄ con
trahētibz sine mercede. Et h̄ est mēs di. l. ar
gentari^o. Bar. tū ibi z in. l. j. ff. de var. z extra
oz. cog. dic̄ q̄ in h̄ spectet p̄suetudo q̄ est q̄
notario def̄ merces de scriptura instrū. cum
p̄trahentes z notari^o videāt tacite agere de
mercede p̄stāda fm p̄suetudinē. ar. l. acce
pto. l. loca. z. l. d̄nī p̄dior. de agri. z censu. li
bro. ij. vñ fm eū notari^o potit agere ad mer
cedē vtili ex locato. Itē seq̄t ex h̄ text^o q̄ p̄hē
res poterit agere vtili ex p̄ducto s̄ notariuz
vt exhibeat instrūm̄ mō dictaz legū. qd̄ etiāz
no. i. l. mutatio z suppletio ad illā glo. l. argē
tarius.

Decimo quero. qd̄ p̄trahentiū debeat sol
uere notario. dic̄ vt p̄ Ly. in. l. eos. l. d̄ vsu
ris. z ibi plene dixi

Undecimo q̄ro. notari^o dedit p̄tibz instru
mētū defectiū nūq̄d p̄t agi vt p̄fectum tra
dat. Rūdeo. poterit officio iudic̄s agi vt p̄fi
ciat z itereffe tradat ea rōe q̄ cogeret a p̄nci
pio vt totū traderet. qz n̄ videt dedisse q̄ to
tū nō ddit. vt. l. vbi exgit. §. si dolo. ff. d̄ edē.

Questiones

Duodecimo q̄ro. notari⁹ dedit p̄tib⁹ defectiuū instr̄m petiit vt reddat sibi vt possit ad dere vl' detrahere. nūqd̄ p̄bētes aut aliquis eoz teneat sibi tradere instr̄m. Bar. format istā q̄stionē in. l. si. ff. d. tab. exhi. z. Ray. d. for. li. p̄suluit vt ipse no. in. l. impator. ff. d. sta. ho. Ego aut̄ dico q̄ si notari⁹ reddat instr̄m de fectionū legitima cā de eq̄tate p̄t agere actōe in factū vt instr̄m sibi reddat vt sic suppleat vl' detrahat. ar. l. iij. ff. ad exhibē. z. ei⁹ qd̄ no. glo. in. l. q̄dā. in. p̄n. d. eden. Que aut̄ sunt legitime cause defect⁹ instr̄i. R̄ndeo. si notari⁹ us p̄didit p̄hocollū in remot⁹ loc⁹ vl' p̄tib⁹ tpe quo fecit instrumentū. vt. l. si q̄s ex argē tari⁹. ff. de edendo

Tredesimo q̄ro. nūqd̄ notari⁹ possit corrigere errozē instr̄i sui. Et videt q̄ sic. qz erroz notari⁹ nō nocet p̄bētib⁹. l. si libzari⁹. ff. d. regu. in. l. impator. d. sta. ho. Buil. de cu. for. mac istā q̄stionē in di. l. impator. z. spe. de instr̄. edi. §. instr̄m. p̄. nūqd̄ si p̄ficūt. z. Bar. in di. l. si libzari⁹. Ego aut̄ ad declaratoz p̄ntis q̄stionis p̄mitto q̄ erroz i instr̄o multis modis p̄t cōmitti. Uno mō circa formā instr̄mēti. Sc̄do mō circa errozē ordinis instr̄mēti. Tertio mō circa solēnitatē formale ip̄i⁹ p̄tract⁹. Alio mō circa latinatē. Quā cōmittit̄ circa solēnitatē formale. vt qz deficit iditio i instr̄o vl' anni dñi vl' mēsis z dies. defect⁹ em̄ hoz viciat instr̄m. vt in autē. vt p̄ponat no. imp. i p̄n. z i aut. q̄ mo. na. eff. sui. §. q̄stū. extra d. si. instr̄. inf̄ dilectos. et no. Bar. in di. l. generali. vl' in instr̄o deficit qz notari⁹ fuit rogat⁹ vl' eq̄pollēs. vt in aut. de tabel. §. j. col. iij. z p̄ Bar. in. l. sciendū. de p̄. obli. **S**z nūqd̄ possit errozē corrigere. dico q̄ si ē erratū in cōmittēdo si p̄stat i q̄ est erroz notari⁹ p̄t corrigere errozē suū. ar. l. erroze. L. d. testa. z. l. si i noīe. ff. d. p̄. oblig. Si aut̄ nō p̄stat in q̄ vt qz fuit omissa dies rogationis vl' negat a p̄tib⁹ sc̄tā. Isto casu si notari⁹ dic̄ se recordari d̄z ei credi. qz officiali publico credit̄ d̄ officio sibi cōmisso. L. de fac. rab. l. ipator. li. xij. z. l. si q̄s decurio. L. d. fal. z. l. mag⁹ p̄uro. §. nō q̄uis. ff. de reb⁹ eozū z. l. j. §. cura carnis. d. offi. p̄fec. vr. Si vero est erratū in ponēdo. Isto casu siquidem erroz p̄stat ex inspectōe instr̄i. vt qz posuit vnū mēsem vl' diē cū debuiss̄z ponere alium. Et isto casu nō pōt notari⁹ suū errozē corrigere nisi de erroze p̄ster p̄ testes vl' alio modo. le. quidquid astringēde. de p̄boz obliga.

Tertio r̄ndeo fm̄ lecturā Bar. z est ratio inter hūc casum z p̄cedentē. qz qn̄ notari⁹ omittit inditōem diē vel rogitū nondū finitū est officiuū suū. ar. le. qualē. ff. de arbi. iō potest corrigere errozē suū Sed qn̄ ponit i ditionē mēsem vel rogitū tūc est func⁹ officio suo siue bene siue male. l. index. de re iudi. Iō nō potest errozē suū corrigere. si non est dies. et patz ex instr̄i inspectōe. vt qz anni dñi nō p̄cordet i inditōe cū vtrūq̄ sit positū in instr̄o. Isto casu glo. Bar. q̄ est inter dilectos. de si. instr̄. in p̄. inditōez. tenuit q̄ instr̄mēti reddat falsum. Dyn⁹ p̄sulēdo in q̄ damp̄silio d̄eterminat q̄ licz omissio inditio nis viciat instr̄m. vt s̄. tñ si apponat nō viciat instr̄m. licet nō p̄cordet cū annis dñi. ar. le. quotiēs. §. si p̄o. de bere. insti. p̄ q̄ facit qd̄ no. glo. in. l. si q̄s in fundi vocabulo deleg. j. z. l. j. ff. de re iud. Nec opinio est cōis Omnia p̄dicta sunt p̄a qn̄ solēnitās instr̄i fuit solēnitē obfuaata. s̄z nō fuit inscripta eo mō q̄ interuenit vel fuit totalit̄ omissa. Ceterz si nō fuisset scripta nec pbata tūc nō posset corrigere errozē. imo ess̄z totalit̄ falsus z notari⁹ tāq̄ falsari⁹ puniret. l. i. i. ubem⁹. §. si. d. testa.

Tertio mō qn̄ fuit erratū circa solēnitatē formale p̄tract⁹. Dico q̄ si erroz fuit commissus a p̄bentib⁹ tal' erroz viciat p̄tractuz. ideo tūc notari⁹ talē errozē nō pōt corrigere. l. j. in p̄n. z. l. q̄d̄q̄ astringēde. de p̄. obliga. S̄z si fuiss̄z omissus a notario in scriptura vt qz fuit tūc obseruata illa solēnitās. sed notari⁹ nō sc̄psit cū tal' erroz n̄ viciat instr̄m. q̄re p̄sumit̄ hec solēnitās internenisse. iō notari⁹ pōt hūc errozē corrigere. insti. de inu. tili stipu. §. si scriptū. ff. de ver. ob. l. sciēduz.

Quarto mō qn̄ est erratū circa solēnitatē intrinsecā p̄uentionalē p̄tractu. dico q̄ si erroz est omissus a cōtrahentib⁹ tunc talis erroz viciat cōtractū. ideo notari⁹ nō potest corrigere. l. j. §. nec emp. l. in emptōe. ff. de cōtraben. emp. Si p̄o erroz fuisset omissus p̄ notariū si p̄stat de erroze p̄ testes vl' alio modo potest corrigere errozē. al' s̄ nō. qz tal' solēnitās nō p̄sumitur. insti. de emp. z. vend. §. p̄cium. **Q**uinto modo qn̄ est erratū circa solēnitatē extrinsecā p̄tract⁹ si est erratū a p̄trahentib⁹ viciat p̄tract⁹. ideo notari⁹ nō pōt corrigere. l. j. L. de fide instr̄. z d̄ iure haste. phi. li. x. z. l. si extra p̄diū. de pac. p̄ue. Idē est si est erratū a notario. nā nō pōt corrigere hūc errozē nisi cōstet p̄ testes vel alio

Questiones

modo. l. q̄cūq̄. ff. de publica. Et est rō. qz so
lētitas extrinseca nūq̄ p̄sumit nisi notari⁹ fa
ciat mētionē d̄ ea in instrō. vt no. glo. in. l. j.
L. de si. instru. z. l. j. L. de strabē. stipu.

¶ Sexto mō scz q̄n est error circa scpturā
instrī scribēdo s̄ba obscura. si sint oīno ob/
scura z nō itelligibilia tūc viciat instrm̄. Jō
notari⁹ nō poterit corrigere hūc errorez. di
cta. le. q̄cūq̄. fm̄ vnā lecturā. z ibi Bar. Si
autē nō sūt oīno obscura tūc p̄t corrigere de
clarādo z iterptādo s̄ba p̄ eū scripta. l. si q̄s
decurio. i. si. L. de fal. z i. aut. de si. instru. §.
si moriāt oēs. col. vj. ¶ Ultimo mō si error
fuit circa icōgruā latinitatē scpture. tūc nō
viciat instrm̄. l. impator. de sta. ho. l. si libra
rius. ff. d̄ re. iur. Jō notari⁹ poterit hūc erro
rē corrigere. l. actor. s̄ba. d̄ re. iur. ¶ Est tū
sciēdū q̄ i oībo casibz i q̄bz dixi notariū pos
se corrigere errozē d̄z s̄ facere autoritate su
periorz z nō alit. vt i. aut. de eq̄. do. §. p̄mum
gdū. col. vij. z ibi tenet Ja. de bel. ¶ Itē est
sciēdū q̄ i casibz i q̄bz nō p̄t notari⁹ corrige
re errozē suū tenet p̄tē lesti ad iteresse. l. j. in fi.
si messor. fal. mo. dir. z. l. si. L. de mag. ouen.
Itē p̄dicta locū hñt q̄n notari⁹ tradidit p̄i
instrm̄ i forma publica. qz iā cū sit functus
suo officio nō p̄t suū errozē corrigere nisi vt
p̄ordinatū est. vt. l. iudex. de re iur. Letez si
nō tradidit s̄ p̄tibz instrm̄. tūc p̄t errozē per
ipm̄ cōmissū corrigere cū nō sit funct⁹ offi
cio suo. le. q̄lē. ff. de arbi. ¶ Qualit̄ autē p̄bēf
error instrumētī plene p̄bat in dicta. le. si li
brarius. circa si. ff. de re. iur.

¶ Quero. r̄iij. an q̄n notari⁹ tradit instrm̄
debeant citari illi q̄z interest vl̄ q̄ ex illo in
strumētō ledi p̄nt. Bar. format istā q̄stionez
in. l. si. ff. d̄ tabel. etbi. z. l. j. l. nā ita. ff. d̄ ad
opt. i. suis additōnibz ¶ Ego autē dico q̄ q̄n
tractat de p̄ma editōe instrī. Istō casu. si q̄
dē est p̄tētio inē notariū z illū q̄ petit instrm̄
nō p̄tinere ad petētē. vl̄ dic̄ illū tractū esse
inualidū. z sic publicariū deberet. sic oēs q̄
ledi p̄nt ex instrō isto citari debēt. ar. l. j. §. sin
aut. z. l. si. de tabu. etbi. z. l. de vnoq̄z. d̄ re iur
di. l. nā ita diu. ff. de adop. Si s̄o nulla est
p̄tētio inē notariū z petentē sibi tradi. vt q̄a
notari⁹ dic̄ instrm̄ sibi debere tradere. z tūc
nō est necessaria citatio. Quāz tractat de se
cūda editōe. vt qz iste cui fuit traditū primo
instrm̄ dic̄ se amississez ex alia cā iusta. dic̄ ite
rum sibi tradi. z isto casu indistincte debent
citari illi q̄z interest z q̄ ledi p̄nt ex dicta edi

tionē. quia talis editio debet fieri cum eā
se cognitione. l. si quis ex argentarijs. §. finā
li. ff. de eden. An autē quando oriūtur tales
cōtentiones inter notariū z partē debet ad
hiberi plena cognitio vel semiplena. no. pez
Bar. in di. l. j. in fi. de tabel. etbi.

¶ Quero quīdecimo cuius etatis debeat
esse tabellio. Et videtur q̄ pupillus possit
esse tabellio. vt. le. impuberē. in principio. ff.
de falsa doctrina. vt refert Bar. vbi tenet q̄
tabellio debet esse maior pupillo. Quia of
ficium tabellionat⁹ est officii publicū. le. ge
nerali. L. de tabellionibz. li. x. ¶ S̄z pupil
lus nō admittit ad officia publica. l. pupill⁹
ff. de in. z iur. ergo nō ob. di. l. impuberem. qz
loquit in illo qui admittit ad scribēdū. Nā
ad scribēdū tantū potest adhibere seruus
vt. l. seru⁹. ff. de testa. d̄. di. l. impuberem. §. n̄
tantū. ff. de fal.

¶ Sedecimo q̄ro nūq̄d aliq̄s possit creari
tabellio infra tps pubertatis. z post puberta
tē officiat instrā z exerceat officii Bar. in al
legata. l. impuberē. in p̄n. tenet q̄ nō. qz bi q̄ eli
gunt ad aliq̄d officii publicū d̄nt eē idonei
eo tpe q̄ eligūt. l. examinātis. §. j. ff. de ac. tu.

¶ Quero. xvij. nūq̄d tabellio excōicat⁹ pos
sit p̄ficere instrā publica. Bar. in. l. eadē. §. j.
ad. l. inl. repetū. Et est casus i. aut. d̄ pa. z cō
su. pducere. col. ij. z i. aut. credēt. C. d̄ here.

¶ Quero. xvij. nūq̄d tabellio infamis pos
sit p̄ficere instrā. Et videt q̄ nō. qz habetur
loco testis. l. domici⁹. ff. de testa. s̄z infamis nō
pōt esse testis. l. eadē. ff. ad. l. inli. repetū. l. ij. §.
lege. ff. de testi. ¶ Preterea glo. i. l. ij. §. miles
de infa. dic̄ q̄ infamis nō pōt exercere aliq̄d
officiū publicū. s̄z officii tabellionat⁹ est of
ficiū publicū. vt dicta. l. generali. §. zc.

¶ Preterea infamis repellitur ab omni di
gnitate. le. ij. L. de dignita. Sed officium
tabellionis est dignitas. le. j. L. de manda.
princi. ergo zc. Et istam partē tenet J̄no
centius. in. ca. fraternitatis. in glosa. in ver
bo deponitur. extra de test. Bar. in dicta le.
eadem. §. j. ff. ad le. inli. repetun. tenet cōtra
rium. scz q̄ infamis possit conficere. moue
tur. quia officii tabellionatus non est di
gnitas sed est munus. vt notat glosa. in. le. j.
in fine. L. qui mo. non pos. libro. xij.

¶ Cōstat autē q̄ infames nō excludūt a mu
neribz. L. de his q̄ nō iple. li. x. z. l. j. L. d̄ infa
mi. Itē infamis p̄t eē p̄curator. in. l. d̄ erce.
§. finali. Item potest arbiter. l. pedius. ff. de

Questiones

arbi. Itē p̄r eē tutor z curator. vt no. in sum
ma triū libroz. i. ti. de infami. li. x. z ē casus i
l. iij. §. ē eq̄līmū. ff. de postu. Itē nec obstat
fm eū. l. p. de mā. pn. qz loquit̄ i notario pn
cipis assumpto ad scribēdū negocia ipsius
Nā illud officiū ad qd̄ eligit̄ p̄ncipē est di
gnitas. vt ibi. iō infamis n̄ p̄t illd̄ exercere
p̄ dictā regulā. l. ij. §. d̄ digni. Itē nō obstat
fm eū qd̄ no. glo. in. l. ij. §. miles. de infami.
qz loquit̄ in notario q̄ hz aliqd̄ officiū sibi i
iunctū de publico. vt qz notari⁹ ad bancuz
stipendioz sedēs. s̄ nos loqm̄ur de notario
sumpto a p̄tibz ad faciendū publicū instr̄m
ad qd̄ officiū p̄t infamis assumi. sic dicim⁹ i
iudice. nā si infamis ē. z si sit dat⁹ p̄tibz volē
tibz z nō opponētibz de infamia valz ei⁹ iudi
ciū v̄l snia. vt no. In. in. c. cū sup. de offi. de
le. z Bar. in. l. qdā p̄sulebāt. d̄ re iud. z spe. i
ti. de iud. del. §. excipit̄. p̄. itē nūqd̄. z p̄. se.

Itē fm eū nō obstat q̄ infamis n̄ p̄r eē testis.
qz testimoniū pducit̄ ab altera p̄tū t̄m inui
ta. z iō nō admittit̄. S̄ notari⁹ q̄ assumitur
ad scribēdū instr̄m assumit̄ ab vtroqz p̄hē
tū. iō valet instr̄m. Ego aut̄ tenco op̄iones
In. p̄ q̄ allego casum d̄ p̄bi. feu. alie. §. scri
ba. col. x. Nō ob. rōes Bar. p̄mo casu vbi di
cit officiū tabelliōis est mun⁹ publicum. vt
no. glo. i. l. si. §. q̄ mili. nō pos. qz dico illam
falsam z d̄ casum. l. generali. in. si. §. d̄ tabu.
li. x. ad quā Bar. ibi nō r̄ndet. Nā ibi exp̄sse
d̄ q̄ officiū publicū. z q̄ sit officiū publicū
tenet In. in. c. i. extra d̄ si. instru. q̄ aut̄ nō sit
inutile mun⁹ publicū p̄z euidēt̄ ex ei⁹ diffi
nitōe. Nā d̄ ip̄m publicū qd̄ i administrāda
re pub. cū sumpto sine titulo dignitat̄ subi
mus. q̄ diffinitio habet̄ ad l̄ram i. l. honore.
de mune. z hono. Itē nō obstat d̄ tutore z p̄
curatore z arbitro. qz sūt p̄sone q̄ nō h̄nt of
ficiū publicū. Itē nō ob. d̄ iudice q̄ si nō op
ponit̄ q̄ sit infamis valz snia p̄ eā lata que ē
aliud i iudice delegato infame. qz iudiciū z
snia valz p̄t autoritatē delegat̄ si litigato
res n̄ opponūt notā infamie q̄ rōcessat tabel
lionibus

¶ Quero. xix. si tabellio excōt̄ac⁹ infamis
stetit i possessiōe tabellionat⁹ v̄l bone fame.
nō ob. infamia v̄l excōt̄acōe an valeāt instr̄a
facta p̄ eū. Bar. videt̄ sibi p̄ri⁹ in. l. eā. §. j. ff.
ad. l. iul. repetū. vbi tenet q̄ sic. p. l. barbari⁹
de off. p̄si. z. le. ij. d̄ sena. S̄z Buil. que Bar.
sequit̄ i dicta. l. barbari⁹. tenet p̄riū. q̄ licet
diu fuerit i possessiōe tabellionat⁹ t̄m non te

nēt instr̄a p̄ eū p̄fecta. z scda opinio verior
est. p̄ q̄ est casus i di. l. generali. Nec ob. di. l.
barbari⁹. fm Buil. qz ibi p̄ctm̄ erat i mate
ria t̄m. nā ibi iteruenerat cōis error z auto
ritas ei⁹ q̄ poterat creare tabellionē. z p̄ctm̄
forme ē p̄t q̄ p̄ctm̄ materie. l. p. §. ex. d̄ cō
sti. pecu. z. l. cū v̄til. i. pn. d̄ accep. Itē nō ob. l.
ij. §. d̄ sena. qz loq̄t̄ in liberto q̄ poterat esse
iudex eo tpe q̄ iudicauit. licz postea fuit r̄uo
cat⁹ i fuitutē ex cā ingritudis vel alia causa

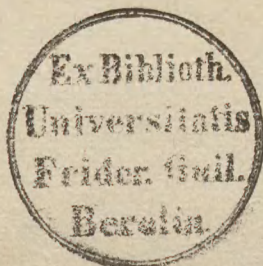
¶ Quero. xx. an tabellio p̄t delictū p̄dat of
ficiū z an instr̄a teneat̄ p̄ eū factā. Buil. i. h. ti.
de tabel. cir. si. tenet q̄ n̄. Tu dic q̄ aut in to
tū p̄nat̄ officio tabellionat⁹ aut n̄ in totū. vt
qz de falso d̄anat̄ v̄l deportat̄. z sic efficiet̄ p̄
uus pene. z isto casu instr̄a postea factā vici
ant̄. l. si. §. d̄ sen. pa. z. l. si aliqd̄. §. d̄ suscep.
Archi. li. x. Facta p̄o an remaneant valida.
ar. q̄ sic. i. l. ex falsis. §. d̄ trāfac. z ibi. no. z. l.
si q̄s ex argētarijs. ff. d̄ edē. s̄z si tabellio aliqd̄
officio p̄nat̄ ad qd̄ erat deputat⁹ z fm q̄ p̄ri
nat̄. t̄m instr̄a postea facta valēt. vt i auten.
de tabel. §. si. §. de mu. z actu. li. x. in. l. ij.

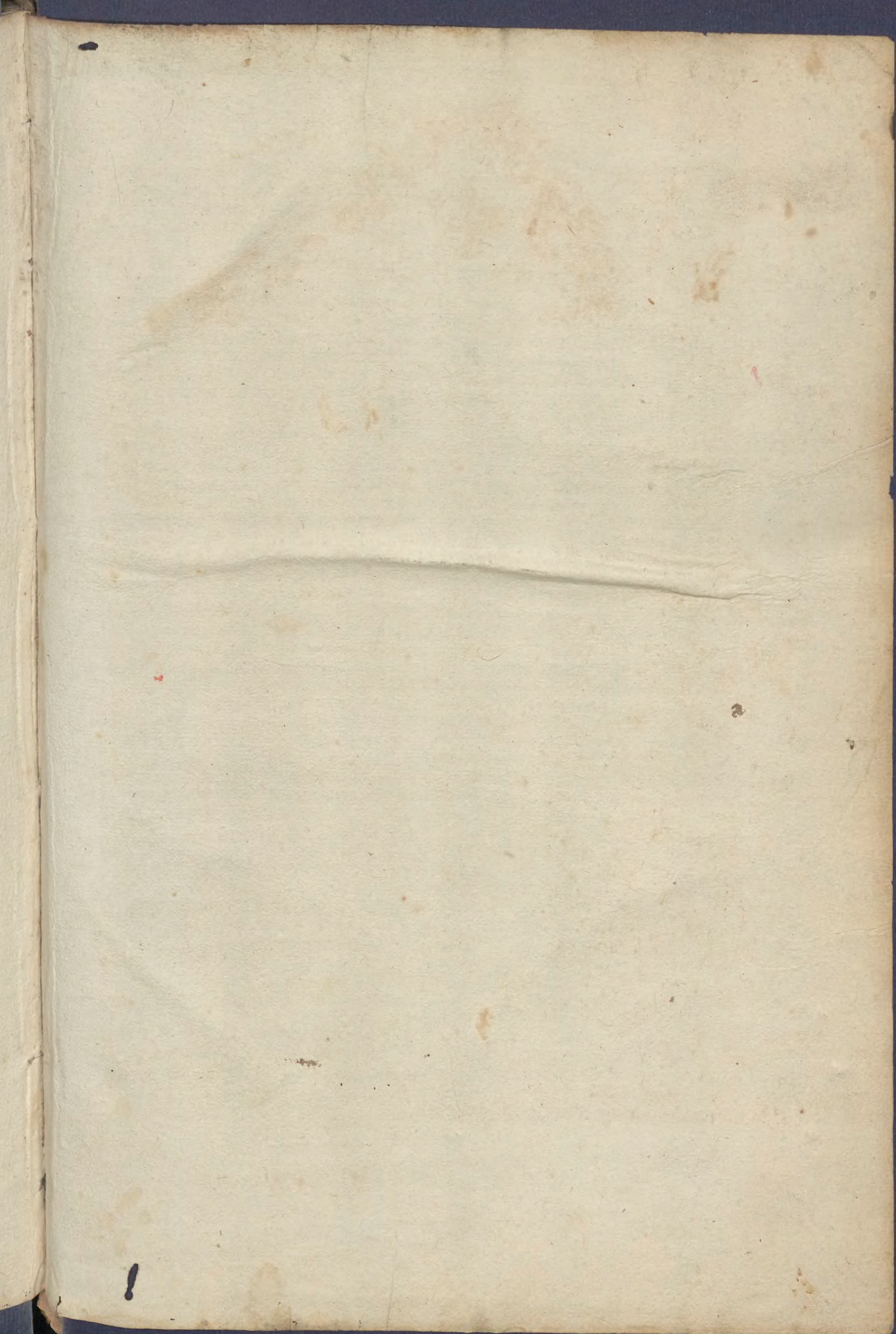
¶ Quero. xxi. nūqd̄ p̄r tabellio possit instr̄a
p̄ficere p̄ filio. z videt̄ q̄ n̄. qz tabellio ē loco
testis. l. domici⁹. ff. d̄ testa. s̄z p̄r nō p̄t testifica
ri p̄ filio. l. parētes. ff. d̄ testi. ḡ nec instr̄a p̄ fi
lio p̄ficere. p̄ allego di. l. si parētes. p̄trea
p̄r p̄ filio etiā i p̄tate p̄ficere p̄r. de castrē. pe
cul. p̄ di. l. si parētes. S̄z an possit conficere
instr̄m p̄ filio i p̄tate de p̄tinentibz ad peculi
um aduēticiū. Bar. i. l. i. puberē. §. p̄. ff. d̄ fal.
tenz z bñ q̄ si p̄r p̄ficiat̄ instr̄m respectu filij
z ita nec t̄m valet etiā respectu p̄tatis nec
respectu vsufruct⁹. l. si fili⁹. §. se. z. ff. de fal.

¶ Quero. xxij. qd̄ ecōtra an fili⁹ tabellio pos
sit p̄ficere instr̄m p̄ p̄re. Dyn⁹ tractat̄ hāc q̄
stionē in. l. si vno. ff. d̄ auct. tu. z. l. qd̄ dicim⁹
§. p̄. e. ti. Bar. in. l. p̄r de fal. z. le. q̄ testamēta.
§. p̄. de testa. Veritas ē q̄ fili⁹ emācipat⁹ p̄t
l. fili⁹ emācipat⁹. in. pn. ff. de fal. Fili⁹ aut̄ in
p̄tate p̄ris n̄ p̄t. l. d̄ eo. i. pn. ff. eodē

¶ Quero vltimo nūqd̄ frat̄ possit cōficere
instr̄m p̄ fratre. R̄ndeo si sūt ambo in p̄tate
eiusdē p̄ris nō p̄t de re q̄ p̄ri q̄rit. l. de p̄prio. i
pn. ff. de fal. s̄z si sūt emācipati p̄r. ar. l. impu
berem. §. p̄. de fal.

¶ Finit̄ liber plurimoz tractatū iuris im
pressus Argenting. Anno d̄ni. M. cccc. xcc.
Finitus in vigilia Laurentij.

On. de. in
Tauf. in
Tauf. in

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU

Inc. 266
INKONABOUEY

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU

Inc. 267
INKONABOUEY

